BLANCARD.
LEX. MED.

TOM. I

VERSANTUR HIS TRIBUS

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Nota. Dat desen boeck moet gebonden worden in twee deelen; het tweede deel beginnende met *letter* N. Pag. 589. om dat hy niet geclopt magh worden maer wel sterck geperst.

Nota. *Que cette livre doit étré reliez en deux volumes, la seconde commencans au lettre N. Pag.* 589. *parce qu'il ne peut pas étré frappe mais fortement mise dans la Presse.*

STEPH. BLANCARDI

LEXICON

MEDICUM RENOVATUM,

In quo totius artis Medicæ termini, in

ANATOME, CHIRURGIA, PHARMACIA, CHYMIA, RE BOTANICA ETC.

Usitati, dilucidè & breviter exponuntur juxta NEOTERICORUM tum PRACTICORUM tum MECHANICORUM placita & verè demonstrata principia.

Hisce adjungitur GRÆCARUM *vocum Etymologia; tum earum* BELGICA, GERMANICA, GALLICA, ANGLICA *&c. interpretatio; cum indicibus locupletissimis.*

Editio novissima, & ob additiones à Viro Celeberrimo JOANNE HENR. SCHULZIO Desumptas cæteris longè auctior & perfectior.

LOVANII,

Apud JOAN. FRANC. VAN OVERBEKE, Sub Signo Lampadis Aureæ 1754.

Cum Approbatione & Privilegio.

S. BLANCARDI LEXICON MEDICUM,

In quo exhibentur termini artis in Anatomia, Chirurgia, Pharmacia, Chymia, Botania & Praxi vulgo uſitati. &c.

A.

A Sive ā, vide *Ana*.

A, āā vide *Ana*.

ABAPTISTON, videatur *Modiolus*, derivatur ab α, priv. & βαπτίζω immergo, quia immergi non poteſt.

ABARTICULATIO, vide *Diarthroſis*.

ABDOMEN, *Juvenali Sumen*, *Aqualiculus*. Eſt Venter infimus, Hepar, Lienem, Ventriculum, inteſtina, &c. continens. Intus membranâ *Peritonæum* dictâ ſuccingitur: anterius in Epigaſtrium, Hypochondrium dextrum & ſiniſtrum, Umbilicumque dividitur: inferior regio Hypogaſtrii nomine venit, nomen accepiſſe videtur quod abdit, ſeu abſcondit viſcera. Græcis ὑπογάστριον, ἦτρον, ὑπήτριον, ἐπίσχιον, λαπάρα, ὑποκοίλιον. B. Onderbuik. G. der unterbauch, Schmerbauch. Gall. *Le bas ventre inferieur*. A. The belly, or Panch.

ABELMOSCH: Semen eſt Belmoſchi Ægyptiaci, puſillum, reniforme, umbilico albicante, parallelis ſulcis ſtriatum, colore extus gryſeo, intus albo, odorem moſchi ſpirans: vox arabica compoſita ex *ab*, *el* & *moſch*, quòd ſit moſchus Arabum, hi enim ſemen pulveriſatum

 potui

potui coffee pro gratia addunt. Gall. *Ambrette ou graine musquée.*

ABDUCTORES MUSCULI, sunt illi, qui brachium, crus, oculos &c. abducunt, quorum oppositi, *Adductores*, dicuntur. B. Afhalende Spieren. G. Hinweg fuehrender Mauss. Gall. *Les muscles abducteurs.* A. te extending muscles.

ABIES, est arbor semper virens, altè excrescens, & inprimis montibus gaudet Saxosis, cortex ejus politus, resinosus, præsertim in regionibus calidis, albescens, folia habet longa, Taxi similia, sparsim solitaria in ramis; flos mas, amentaceus, apiculis constans uno loco; fructus nascitur alio loco inter foliola squammatim spicam formantia, estque fructus squammosus, strobilus vel conus dictus, Gr. Ἐλάτη, dici putatur, quòd arbor altius excrescat, quàm cæteræ arbores. Vocatur etiam *Sapinus.* Ex hac educitur Terebinthina. B. Denne-boom / Mast-boom / G. Dhannen-baum, Danne. Gall. *Sapin*, A. The Firtree.

ABIGA HERBA, ab abigendo partu: vel quòd ejus folia abieti sint similia: unde & Chamæpitys dicitur. Vocatur & *Ajuga*, *Arthetica*, *Arthritica*, *Iva Arthetica* vide hæc cognomina suis locis.

ABLACTATIO, dicitur quando infans, annum agens unum aut alterum, à lactatione arcetur. Gr. Ἀπογαλακτισμός. B. Speeningen / spenen. G. Von der Milch stossung, Entwehnung. Gall. *Sevrer.* A. a weaning.

ABLUENTIA, vide *Abstergentia.*

ABLUTIO, Chymicis est, cùm Medicamenta impura, mediante aquæ affusione abluuntur, ut lixivium à sua terra; vel quando acrimonia à quavis calce aquam affundendo & decantando abluitur. B. Een wassinge. G. Abwæschung. Gall. *Lavement*, *Lotion.* A. A. Washing, or rinsing.

ABOMASUM, In ruminantibus quatuor numerantur ventriculi: Primus dicitur, *Venter*, deinde *Reticulum*, *Omasus & Abomasus.* Gr. Ἤνυστρον. B. De agterpens. G. Ein Feisterdarm, Feist eingeweydt. Gall. *Pance*, *Le gras boyau.* A. The Read.

ABORTIVA sunt medicamenta, quæ uterum aperiunt, Fœtumque & Placentam expellunt. Gall. *remedes abortifs.*

ABOR-

ABORTUS, ABORSUS, ABORTIO & ABORTIVUM indiſcriminatim accipitur. Eſtque fœtûs immaturi ante debitum partûs tempus, in lucem editio: cujus cauſæ ſunt vel in Matre, vel in fœtu; in genere ſunt omnes cauſæ, quæ Placentam ab utero ſolvunt; hinc omnes nimii motûs ſive à mente ſive à corpore producti, plethora, debilitas, convulſiones &c., uteri mala conformatio, vel ſtatus morboſus, fœtus ſi ægrotat vel mortuus eſt; &c. Fœtus abortivus *Sueton.* Abortus *Cic.* Exterricinius *Feſto*, hujus generis eſt, quaſi matre exterritâ ante tempus natus. Ἠλιτόμηνον Græci dicunt. Ἔκτρωμα Ἔκβολον *Eurip.* Κύημα ἀνεμιαῖον, Ἄμβλωμα, Ἀμβλυωσμὸς *Hipp.* Ἀποφθορὰ *Eid.* Ἀμβλωθρίδιον, Ἄμβλωσις, Ἔκτρωσις, Ἐκτρωσμὸς *Ariſtot.* Ἐξάμβλωμα. B. Misval / Misdragt / Misbaaring / Wandragt / Miskraam. G. Ein unzeitige Geburt, Miſzgeburt. Gall. *Avortement*, *Fauſſe-couche*, A. An untimely birth, an Abortion.

ABRASA, ἀποσύρματα græcis dicta, ſunt ulcera, quæ mollem & ſuſpenſam habent cuticulam: Vel eſt quoque locus deſquamatus, & fruſtulum, in ulceribus à partis ulceratæ ſubſtantia abraſum. Gall. *ulcerations*, *Ecorchures.* A. Schaved away.

ABRASIO INTESTINORUM eſt ulceratio partium ſuperficiariarum in Inteſtinis, quâ earundem partium ramenta educuntur unà cum fœcibus. Gall. *ulceration des inteſtins.* A. A Schaving off of y Inteſtines.

ABROTANUM, eſt vox origine Græcà, διὰ τὸ πρὸς ὄψιν φαίνεσθαι ἁβρὸν καὶ ἁπαλὸν, quod aſpectu ſit molle & tenerum, vel dicitur ab Africa urbe ad mare mediterraneum. Planta officinalis eſt, gymnomonoſperma, flore compoſito, ſemine non pappoſo, foliis tenuiſſimè diviſis, odore forti, aromatico & acri, flores & ſemina referunt ſatis Abſinthium, radix lignoſa, caulis multifidus, durus, fragilis, ramoſus, medulla alba repletus. B. Averoone Averuit. G. Stab-wurtz, Gert-wurtz, Gart haglen, Schorwurtz, Kuttel-kraut, Affruſch. Gall. *Aurone.* A. Sothernwood.

ABSCESSUS, vide *Apoſtema.*

ABSCISSIO, eſt ablatio partis mollis vitiatæ vel corruptæ, ope Inſtrumenti acuti ſecantis. B. een afſnyding. Gall. *Separation*, *coupure.*

ABSINTHIUM, eſt officinalis planta, habens flores

flosculosos deorsum vergentes, caulem lignosum, ramosum, albescentem, folia incana, amara insigniter, odoris aromatici, semina parva, non papposa: nomen græcum ortum ab ἅψεσθαι, id est, contrectando, per antiphrasin deflexerunt, quòd nullum animal, ob eximiam amaritiem, hanc herbam attingat. Veteres Græci comici ἀπίνθιον quoque conformi Etymo, quasi impotabilem dixerunt, quod hanc nemo, propter insignem amarorem bibere possit. Vel dicitur à populis Absinthiis, juxta Pontum habitantibus, ubi Absinthium amarissimum crescit. Ex α priv. & πίνω bibo vel ex a privativo, & ψίνθος delectatio, quasi planta, quæ ob magnam amaritiem, nullam delectationem præbet. B. Alst/ Alsem. G. Wuermtod, Wermuetb. Gall. *Aluine*, *Absinthe*. A. worme-wood.

ABSORBENTIA, Medicamenta sunt ex Fossilibus, animalibus, metallicis, vel plerumque ex terrestribus petita, quæ vim habent acidum in corpore humano in se trahendi, sibi associandi & enervandi; dum interea nullam ipsa acrimoniam habent, quâ corpori nocere possunt, unde aliis sæpe præferri solent, uno tamen hoc damnosa, si, inerti pituita mista, mole nocent & pondere. Dicuntur & *Temperantia*, *Concentrantia* & *Saturantia*. B. Zuurbrekende middelen. G. Saur-brechende mittlen. Gall. *Absorbans*, *Remedes qui temperent l'Aigre*. A. Absorbens see Absorbing medecines.

ABSORBENTIA, vasa sunt minima, quæ, quasi introsugendo exterius applicata, ea corpori invehunt, & liquidis admiscent: Talia sunt ubique in corpore, ubi membranæ liberè in cavitates hiant, & per hæc Mercurius & Emplastra & alia penetrabilia corpora externè applicata intrant in corpus: dicuntur quoque *Resorbentia*. Gall. *Vaisseaux absorbans*. A. Absorbent vessels.

ABSTEMIUS, est propriè, qui Vino abstinet, latè sumitur pro eo qui cibo & potu à Medico interdicto se abstinet. Compositum ex abs & temetum. Gr. Ἄοινος. B. die zig onthoud. G. Der Sieg enthælt van Wein. Gall. *Qui ne boit point de vin*. A. Temperate in diet.

ABSTERGENTIA, sunt quæ diluentibus, resolventibus, & saponaceis particulis fluida glutinosa, vel semicorrupta solida auferunt ex locis, quibus suâ tenacitate adhærebant, non lædendo loca quibus conjuncta fuerant. Gr.

Gr. Ῥύπτοντα, Ἀποπλύνοντα. B. Afvagende middelen. G. Abstreichende, wund reinigende mittlen. Gall. *Remedes abstergents*. A. Abstersive medecines see detergent.

ACACIA, Gr. Ἀκακία: Habet folia pinnata numerosis foliolis, flores monopetalos infundibuliformes, campanulatos, multis staminibus donatos, in capitulum congestos, siliquam longam, in plures foveas divisam, recondentem semina subrotunda ut plurimum reniformia; Ex Acaciæ Ægyptiæ siliquis immaturis exprimitur succus, qui coctus & inspissatus, saporis acerbi, austeri & adstringentis est, qui tantùm nominis meruit ad adstringendum; in Ægyptia multùm adhibetur in Peste & dysenteria, morbis ibi familiaribus, ille succus cùm sit pretiosissimus, & rarò ad nos deferatur, hinc Germani illum extrahunt ex fructibus Pruni Sylvestris: Belgicè Sleedoorn; qui succus expressus, coctione leni inspissatus, nigricans, solo colore ab Ægyptiaco differt, saporis similiter est acidi, austeri, adstringentis, nomen ab ἀκή seu ἀκωκὴ mucrone, cuspide, spina enim est Ægyptia pungens: nam ἀκάζω est acuo, unde *acacia*, vel potius *Acatia*. B. Sleepruimen. G. Schlehendorn. Gall. *Acacia*, *Prunier sauvage*. A. The Sloe-tree, or Thorn.tree. Ex ipsius arboris prunis succus colligitur, qui in consistentiam spissam evaporatus, *Rob Acaciæ* officinis dicitur.

ACAMATOS, est optima corporis humani constitutio & figuratio. Item non laborans, indefessus. ex α priv. & κάμνω laboro, lacesso. *Gall. qui est infatigable.*

ACANACEA, omnes Cardui Spinosi & Capitati sic appellantur, ab ἀκάζω acuo.

ACANOS, est herba vel frutex spinosus & aculeatus, ab ἀκάζω acuo.

ACANTHUS, vide Branca Ursina.

ACANTHABOLUS est instrumentum Chirurgicum *Volsella* dictum, quo spinæ œsophago inhærentes, eximuntur: Item frustula ossis corrupta & mobilia; spicula item & globuli eorumque fragmenta, turundæ, atque pili, aliaque extranea, quæ in vulneribus reperiuntur, eodem instrumento eximuntur: sic quoque appellantur instrumenta cosmetica, quæ evellendis pilis è superciliis destinantur. ex ἄκανθα spina, & βάλλω jacio. B. Doorn-tang / Treck-tang / Graat-tang. G. Græt-Zænglein Gall. *Pincet-*

tes pour tirer les Epines ou d'autres corps étrangers hors de la gorge ou de l'oesophage. A. A pair of Pincers or nippers.

ACANTHA seu ῥάχις, est Vertebrarum protuberantia posterior, vulgo *Spina Dorsi* appellata. B. Rugge-graat. G. Ruck-Grad. Gall. *l'Epine du dos*, *ou l'Echine.* A The posteriour processes or spines of the back bone. *Acantha*, est arborum aut plantarum pars acuta *Spina* dicta & in genere significat spinam qualemcunque. Derivatur ex ἀκὴ cuspis, ἀκάζω acuo. B. Doorn. G. Stachel, Dorn. Gall. *une Epine.* A. a thorn.

ACANTHIUM, idem quod *Acanthus.*

ACANTHUS, *Acanthium* & *Acantha*, est spina, arbor vel herba spinosa, Cardui species ab Ἀκανθίω vel Ἀκανθίζω spinosum vel aculeatum reddo. Gall. *Espece de Chardon.*

ACANTHUS, ἄκανθος, seu Brancha ursina, planta est flore monopetalo, anomalo, quæ habet folia ampla, mollia, villosa, profundi incisa, repentia, ex radice erumpentia, & succum glutinosum habentia; florem monopetalum, anomalum, versùs anteriora bifidum, versùs posteriora succedit vasculum seminale instar gladii, obvolutum plerumque ipso calice, fructum habet glandiformem, disangeion polyspermum, semina oblonga, radicem, extus nigram, intus albam; dicitur ab ἄκαντος, ex ἀκὴ, spina; quòd spinis, sylvestris tamen potius quàm domestica, donata sit, à similitudine foliorum cum pedibus Ursi dicitur. B. Beerenklaauw. Gall. *Acante*, *Branc-Ursine.* A. Brank-Ursne.

ACARNA, sive Acorna, Planta est Cardui species, incana, spinosa, gymnomonosperma, flore composito, capitato, squammoso. vox græca à Theophrasto usurpata, qui hanc plantam inter φυλλάκαντα reposuit, quasi habens φύλλα ἄκαντα folia spinis donata. A. Fishthistle.

ACARON, vocatur Bruscus & Myrtus Sylvestris. Ex ἀ priv. & κάρη caput. Est vox minus usitata.

ACARUS, ab α, & κείρω, tondeo, seco, quòd sit animalculum parvitate insectile. Gall. *un Ciron.* B. Een Mejt.

ACATALIS, vox græca; estque Juniperi bacca.

ACATERA, est Juniperus major.

ACCELERATORES vocantur musculi penis duo, qui car-

carnei orti à ſuperiori parte urethræ ſub oſſe Pubis, ambientes bulbum urethræ, inferius juncti, decurrunt, & ſecedentes inſeruntur utrimque membranæ forti corporum cavernoſorum penis. Hinc agendo, conſtringunt Urethræ partem poſteriorem, quo urinam ex urethra, ſed præcipuè in coitu, vi magnâ ſemen expellunt. B. Waterdoordrybers. Gall. *Muſcles Accelerateurs.*

ACCESSIO, idem quod *Paroxyſmus.*

ACCIDENS, idem quod *Symptoma.*

ACCIPITRINA, eſt herba, quæ nomen ab ave accipitre mutuatur. Vide *Hieracium.*

ACCIPITER, quaſi ὀξύπτερος, ex ὀξὺς, celer, & πτερὸν, ala, vel ab accipiendo, quod aves accipiat. Gall. *Epervier.* B. een Havik. A. a Hawk.

ACCYSETUM, eſt Alyſſi ſpecies.

ACER, vel ut apud *Solinum* legiter ACERIS: eſt arbor glandifera, ſatis procera flore roſaceo, piſtillo frugifero, tricapſulari, in alam foliaceam deſinente, foliis laciniatis: Hujus cortex eſt rubicundus, lignum durum & ſatis fragile: Ex hujus arboris ſucco ſaccarum præparant Canadenſes, uti conſtat ex Act. anglic. philoſ. n. 171. p. 988. dicta fortè ab arcu, quia ex ipſius ligno Arcus fiebant. Gr. Σφένδαμνος à σφεδανὸς, à robore, vehementia, duritie: à σπεύδω feſtino, incito. B. Boog-hout. G. Ahorn, Maſz holder baum. Gall. *Erable*, A. The Malple tree.

ACERBUM, ab ἀκὴ, acies, acumen; quia, quod guſtatu acerbum, id linguam conſtringit & exaſperat. Gall. *Apre.* A. Scharp.

ACERIDES, ſunt Emplaſtra, quæ carent Cera.

ACERVUS, eſt magna collectio & accumulatio rerum ſupra ſe invicem poſitarum: quaſi agervus, ab agerendo dictus: vel ab ἀκὶς, cuſpis, quod acervus ſit faſtigiatus, vel ἀγείρω, congrego. B. een Hoop. Gall. *un Monceau, amas.* A. a Heap.

ACETABULUM, idem quod *Umbilicus Veneris.* Folium habet rotundum & in ſummitate depreſſum, à ſimilitudine ſcutellarum dictum, in quibus acetum olim menſæ ſolebat apponi. Gr. Κῆπος Ἀφροδίτης, id eſt, *Hortus Veneris.* item Γῆς ὀμφαλὸς, Terræ umbilicus; Κοτυληδὼν, umbilicus Veneris. B. Venus-navel-kruid. G. Nabelkraut.

kraut. Gall. *Escuelles*, *Nombril de Venus.* A. Venus-navel-wort : vel Pony-wort.

ACETABULUM, in genere denotat ossis cavitatem, alterius ossis caput profundius excipientem; & in specie applicatur cavitati; quæ est in extrema cervicis scapulæ parte, & caput brachii excipit; & inprimis cavitati magnæ, formatæ in concursu externo trium ossium, Ilii, Ischii, & Pubis; capiti ossis femoris recipiendo dicatæ: nomen ab accipiendo habet, quia capit aliquid; dicitur quoque Pyxis & κοτύλη. B. Een' holligheid des heupen-beens. G. Die Schuissel, vel hoele darin Sich die beine-fugen. Gall. *la Boëte ou grande cavité formée par les os des Isles, Ischion & Pubis, pour recevoir la tête de l'os de la cuisse.* A. The great cavity in the glipbone. Item glandulæ quædam in Chorio, Acetabula vocantur, de quibus vide *Cotyledones.*

ACETABULUM, est etiam Veterum mensura, continens vini uncias duas cum semisse, sed olei uncias duas & dragmas duas; aliis erat liquidorum sesquicyathus. Gall. *Acetabule (petite mesure qui contenoit la quatrieme partie de l'Hemine, ou deux onces & demie de liqueurs, ou de matiere seche, suivant le rapport de Pline.*

ACETARIA, sunt ex vegetabilibus obsonia vel condimenta, quæ cruda cum aceto, oleo, & sale manducantur. B. Slaa. G. *Salade.* A. Salets. pertinet hoc nomen, vel ad vasculum, in quod acetum infundebatur ad intingendos cibos, vel ad mensuras, cotylæ quartam partem, id est 24 drachmas denotans.

ACETOSA, est planta flore apetalo, semine triangulari capsulâ obvoluto, quæ conficitur ex tribus foliis calicis: habet folia oblonga, viridia, splendentia, succum acidum habentia, cætera ut in Lapatho, nisi quod sapor acidus sit in caule & foliis: Radix fibrosa, lutea, strenue siccante & adstringente sapore. Saporis est acidi, unde ei nomen impositum. Gr. ὀξαλὶς & ὀξυλάπαθον, quia inter Lapathi species recensetur. B. Zuuring/ Surkel. G. Saur ampfler. Gall. *Ozeille.* A Sorrel.

ACETOSELLA, est minor Acetosæ species, & ejusdem originis dicitur & Alleluja, Lujula, Oxys, Acetosum trifolium Oxytriphyllum. B. Klaverzuuring / koekkoeks-brood. Gall. *l'Alleluja.* A. Wood-sorrel.

ACETUM, est liquor acidus, vegetabilis, tenuis, pene,

netrans, ſubpinguis, ignem & flammam exſtinguens: in genere autem liquorem quemcumque acidum notat, unde nonnulli ſpiritus ſalis, nitri, vitrioli, & ſimiles, *Acetum* dicuntur. Verum tamen in officinis liquorem ſolum acidum denotat, ex potulentis ſuccis factum & κατ' ἐξοχὴν ex vino ſeu uvis: & hoc recipiendum eſt, quoties *Aceti* ſimpliciter fit mentio. Aliud eſt *Simplex*; aliud *Deſtillatum*, cum vel ſine Medicamentis; aliud eſt *Compoſitum*, ut Acetum Calendulæ, Roſarum, Sambuci, Scilliticum. Gr. Τὸ ὄξος. B. Azijn / Edik. G. Eſſig. Gall. *Vinaigre*. A. Vinegar.

Acetum Alcalisatum, eſt acetum deſtillatum, quod ipſius proprio ſale alcali eſt ſaturatum & acuatum.

Acetum Philosophicum, eſt acidum ex melle deſtillatum, vel eſt aqua mercurialis, quam alias lac virgineum appellant, quo metalla ſolvi perhibent. Gr. ὕδωρ σοφῶν.

Acetum Radicatum, eſt liquor acerrimus aceti, abſtracto phlegmate, cum proprio ſuo ſale conjunctum, & hac de cauſa etiam Acetum alcaliſatum appellatur.

Achamenis, eſt Polii ſpecies aſſurgens: Fortè ab α priv. & χαμαὶ humi.

Achates, vel Achatites lapis, Eſt genus inter opacos lapides, & gemmas, ita medium ut ſemiopacum vocari queat: coloribus & rerum imaginibus quas ab ipſa natura formatas, repræſentat, valde varians. Ab Achate fluvio Siciliæ, ubi primùm inventus eſt; vel ἀπὸ τοῦ ἄχεος, id eſt à cura, quam, ut animi moleſtiam diſcutere dicitur. B. Agaat. Gall. *Agathe*. A. an Agat.

Achilais, eſt hordei ſpecies, putatur ab Achille quodam ruſtico nomen habuiſſe.

Achillea & Achilleus, vide *Millefolium*. Sic dicitur, quia ferunt Achillem Chironis diſcipulum primum inveniſſe. Gall. *Mille feuille (Herbe & fleur, qui guerit les playes & qui a été trouvée, a ce que l'on dit, par Achille*. A. Yarrow.

Achlys, ſignificat aëris caliginem, & turbationem, cujus craſſamentum eſt medium inter nebulam & nubem, craſſius nebula, & nube tenuius; & in ſpecie ita dicitur oculi quoddam vitium caliginoſum ob cicatriculam te-

nuiſſimam à ſuperficiaria corneæ exulceratione factam, nigrum pupillæ occupantem. Recenſetur inter ſpecies *Amblyopiæ*, ab ἀχλύω obtenebror. Gall. *Brouillard, à cauſe que la vuë ſe trouve comme obſcurcie par un leger ulcere, qui eſt ſuperficiel ſur la cornée tranſparente.*

ACHOR, ſeu *Cerea*, eſt cruſtoſa ſcabiei Capitis ſeu Herpetis ſpecies : ſunt ulcera in capitis ſuperficie pluribus exiguis foraminibus aperta, ſanie liquida manantia, fætida, putrilaginoſa & cadaveroſa, alias livida, alias flava, fœdis ac tuberoſis cruſtis tecta, pruriginoſa; orta à quocunque acri glandulas cutis obſidente. Derivatur ex α priv. & χῶρος locus, quia parvum locum occupat. Differentia Achoris & Favi hæc eſt, quòd in Achoribus foramina ſint minora & viſum quandoque effugientia : in Favis verò majora & manifeſta. Dic. etiam cruſta lactea. *Lactumia* & *Tinea* præſertim, ſi Achores diutius durent, & tardius ad curationem diſponantur. Gr. Ἀχῶρες *Saphati* Arabibus. B. Schurftheid des hoofds. G. Reudigheit des Haupts. Gall. *Teigne ou Gale de tête.* A. Runing ſores of the head.

ACHROI, ſunt homines decolores, ut Melancholici, Cachectici & Chloroſi vel Ictero laborantes vel exſangues ex α priv. & χρόα color. B. Wankoleurig. G. Entfærbt, uebel gefærbt. Gall. *Une Mauvaiſe couleur.* A Ill coloured.

ACIA *Celſi*, idem quod *Fibula Chirurgorum.*

ACIDA *Dyſpepſia*, vide *Dyſpepſia.*

ACIDITATIO vocatur ſymptoma ventriculi; quando vino aſſumptum in illo acorem contrahit, quod Hypochondriacis quibuſdam ſatis familiare eſt.

ACIDULÆ, ſub aquis mineralibus comprehenduntur, & ſunt propriè tantùm aquæ ſpiritu acido impræegnatæ, quarum vires differunt pro natura metalli vel mineralis ab hoc acido corroſi ut ſunt ſpadanæ &c. vide *Balanæum.*

ACIDUM, eſt ſal fixus, aut volatilis : cognoſcitur, 1°. ex ortu ſuo, nativo, fermentatione, igne. 2°. ex materie ſua vegetabili, foſſili. 3°. Effectu effervеſcentiæ, cum alcalinis, terreſtribus, Oſtracodermatis, Coralliis, &c. Præcipitationis, coalitûs in neutrum cum alcalicis, terreſtribuſque; ſolutionis inprimis partis metallicæ mercurialis; Mutationis coloris Heliotropii, Roſarum, violarum, in rubrum; ſaporis; odoris; doloris rodentis lanci-

cinantis, excitatione : ab ἀκὶς, acies, acumen : quòd acida linguam pungendo vellicent. B. Zuur. G. *Acide.* A. Acid.

ACINESIA, est totius corporis aut partis alicujus immobilitas, ut in Paralysi, Apoplexia, Syncope &c. ex α priv. & κινέω moveo. B. Onbeweeghlijkheid. G. Unbeweegelichteit. Gall. *Immobilité.* A. Immobility.

ACINI, sunt granula minutiora sive per se crescant, ut acini, id est, baccæ sambuci, sive aliis inclusa, ut acini uvarum, quin & ipsas uvas integras sonant. *Acinus* etiam *Columella* appellatur : ut & minutissimæ glandulæ in hepate, cute, &c. quæ ferè visum fugiunt, quoque *Acini glandulosi* appellantur. Gr. ῥάξ. B. Korl. G. Koernlein. Gall. *des Grains comme ceux de raisin, de Lierre.* A. Akernel, or Grain.

ACINIFORMIS TUNICA, idem quod *Oculi Tunica uvea*, dicitur quoque acinosa tunica, vel Gr. ῥαγοειδὴς,

ACINUS vel ACINOS, est Ocimastrum ; an ab ἀκέω medeor ? Exponitur res vilis, & nullius pretii.

ACIPENSER, genus piscis, ab accipiendo, quod frequens mensis accipiatur. Gall. *Sorte de Poisson, qu'on croit être l'Eturgeon.*

ACMASTICA FEBRIS, idem quod *Synochus* ab ἀκμάζω invalesco, vigeo. vide *Homotonos.*

ACME, est morborum vigor, seu status & summum : morbi plerique quatuor tempora habent : primum dicitur Α'ρχὴ, *id est*, *Principium*, seu *Invasio*, sive cùm morbus primo invadit. 2 Α'νάβασις, sive *Augmentum*, estque tempus inter principium & vigorem. 3. Α'κμὴ, seu morbi *Vigor*, cùm morbi symptomata maximè urgent ; in quo æger, si vires deficiant, moritur. 4. Παρακμὴ seu *Declinatio*, quando morbus deferbuit, & æger extra noxam judicatur, nemo enim in declinatione moritur, ab ἀκμάζω vigeo. B. Het hoogste der ziekte of gezondheid / stilstand / top / 't hoogst. G. Wann die Kranchheit am hefftigsten ist. Gall. *le plus haut degré, ou point de la maladie.* A. The height of a disease. Est & Athletarum supremus vigor.

ACONITUM, est Herba, cujus denominationem derivant ab ἀκονὴς vertices montium, quia rupes & loca petrosa amat ; crescit enim in montibus circa Alpes ; *Aconitus* enim est collis circa Heracleam Ponticam : vel ἀπὸ

τοῦ

τοῦ ἀκόνων a cautibus : planta eſt, quæ caulem habet exiguum, rotundum, in multos ramos diviſum; folia in ambitu ferè rotunda, ampla, laciniata habet, & florem pentapetalon anomalum, caput humanum cucullâ monachi tectum referentem, piſtillum abit in ſiliquas multas univalves, dehiſcentes, quæ recondunt ſemina angulosa, nigra; radix fibroſa; vis deletaria magna ineſt, hinc *Lycoctoni* cognomen habet à λύκος lupus, & κτείνω occido. B. **Wolfwortel.** G. Dolwurtz, Narren-kappen, Ehſenhuetlein, Wolffs-kraut, Gifft-kraut. Gall. *Aconit*, *Tuë Loup*, A. Wolfbane, Monks hood or Libbards bane.

Acopum, eſt medicamentum, quod laſſitudinem è vehementiore motu corporis contractam, illitu ſopit, & dolores levat : è calefacientibus, emollientibuſque conflatum. ex α priv. & κοπάζω laſſo. B. **Salve voor vermoeitheid, verfris-zalf.** G. Eine Salbe vor Mueditcit. Gall. *Onguent ou medicamens, dont on ſe ſert pour oter la laſſitûde du corps.* A. Medicines againſt wearneſſ.

Acor eſt acidus ructus ex cibis aceſcentibus non benè digeſtis in ventriculo. B. **Zuure opriſping.** Gall. *Rapport aigre*, *aigreur.* A. Sowerneſſ.

Acorna, vide *Acarna.*

Acorum & Acorus, Eſt calamus aromaticus officinarum : eſt duplex *Indicus* vel *Noſtras*; præſtat prior fragrantia : in uſu radix, quæ oblonga, paululum compreſſa, in ſuperficie quaſi geniculata, externè ex flavo rubeſcens, intus alba, fungoſa, ſaporis acris, ſuaviter amaricantis, & aromatici, odoris fragrantis; in paludibus creſcit, eminet tota ex aqua, & tota ſemper decurrit horizontaliter ſupra aquam, in limo riparum, & fibræ inhærent aquæ. Dicitur, quod ταῖς κόραις, id eſt, pupillæ ſeu aciei oculorum caliginoſæ medeatur. B. **Calmoes.** A. Sweet flag or Calamus.

Acosmia, eſt ſtatus ſanitatis perverſus cum faciei decoloratione, vide *Achroi.* Idem quod *Ataxia.* ex ἀκοσμέω non orno. B. **Verkleurtheid.** G. Verænderte farbe, uebel gefærbt. Gall. *une mauvaiſe couleur.* A. Siekneſſ accompanyed withan ill couloured face.

Acoustica, ſunt medicamenta auditum juvantia. ab ἀκούω audio. B. **Gehoor-middelen.** G. Gehoer-Mittelen. Gall. *Remedes contre la ſurdité.* A. Medicines aganiſt deafneſſ.

Acrasia, eſt Intemperies ſive qualitatum in mixtione exceſſus, ex α priv. & κεράννυμι tempero. B. Ongetempertheid onmatigheid. G. Unmæſſighkeit. Gall. *Intemperie.* A. Intemperate.

Acrisia, eſt turbulentus morborum ſtatus, adeo ut nullum, difficile, malumque judicium aut criſis ſumi vix poſſit, ex α priv. & κρίνω judico. B. De ziektens ſtilſtant wanneer men nauwlyks vonnis geven kan. G. Unruhigkeit im Kranckheit. Gall. *Etat de la maladie, où l'on ne peut porter aucun jugement à ſon égard.*

Acrochir, Gr. ἀκρόχειρ, eſt ſumma & extrema manus, cujus termini ſunt ulna cum radio, & extremi digitorum apices: dividitur in tres partes minores, carpum ſeu Brachiale, metacarpum ſeu poſt brachiale, & in digitos.

Acrocheiresis dicitur ſpecies luctæ vel exercitationis, quando duo homines ſummis manibus inter ſe colluctantur, & ſeſe raptant.

Acrochordum, eſt verrucarum ſpecies, dolens eſt, orbiculari figurâ cum anguſta baſi, & *penſilis verruca* appellatur. Vel eſt verruca ſub cute durior, aſperior, calloſa, & plerumque teres, cuti concolor, infra tenuis, ad cutim latior, Juniores maximè infeſtans: ſic dicta, vel quòd vertice ſuo ſimilis ſit reſectæ chordæ, ſecundùm extremitatem, vel quòd in imo adeo anguſta ſit, ut pendere videatur. ex ἄκρη ſumma & χορδὴ fides. B. Een wratte / werde. G. eine Wartze. Gall. *Verrue, cor, Porreau, durillon (qui ſe forme ſous la peau aux pieds & aux mains).* A. A hanging wart.

Acromium, eſt ſcapulæ proceſſus ſuperior, ſive humeri ſummitas, ubi cum ſcapulis claviculæ committuntur; dicitur & *humeri mucro* & *ſummus humerus*, ex ἄκρος ſummus, & ὦμος humerus ἀκρώμιον *Rufo.* ἐπωμὶς *Eurip.* ὤμου κεφαλή. B. Het Schouder-beens hoofd / uitſteekzel / ſchouder top. G. Overſte theil des Schulterblats. Gall. *l'Acromion, Eminence de l'épaule.* A. A. Sinus at the end of te ſhoulder-blade.

Acromphalum, vel Acromphalium, eſt umbilici medium, ſive umbo, cui funiculus umbilicalis ante partum adhærebat; dicitur & Μεσόμφαλον, Μεσομφάλιον, ex ἄκρος ſummus & ὀμφαλὸς umbilicus. B. Het midden des

des navels. G. Das mittelst van der nabel. Gall. *Le milieu du nombril*. A. The middle of the navel.

ACROS, significat summum, extremum ita dicitur de naso, de ossium prominentiis, digitorum extremitatibus: & herbarum summitatibus, dicitur idem de Athletarum & morborum vigore, vel ab ἄκρος, quod summum notat: vel ab ἀκρίζω excelsa perambulo. Gall. *Extremitez*.

ACROTERIASMOS dicitur extremarum corporis partium, videlicet manuum & pedum, vel putrescentium, vel quorum ossa perierunt, per serram resectio.

ACTE, est *Sambucus*. Ἀκτὴ Græcis, fortè à littore Attico, quod ad mare: Sambucus quippe aquas amat; ἀκτὴ porrò littus est. Vide *Sambucus*.

ACTIO, est operatio sive Functio, definiti motûs definita exercitatio: solent distingui in vitales, animales, naturales, sexus, Privatas, Publicas: *Vitalis* dicitur omnis motus inseparabilis à vita, ac proin motus cordis, pulmonis, cerebelli. *Animalis* dicitur motus, in quo mens conscia simul concurrit, ac proin sensuum motus, & musculorum voluntariorum. *Naturalis*, est motus, qui heterogenea assumpta mutat sic, ut abeant in naturam nostram modo positam, quales sunt actiones viscerum & vasorum. *Sexus*, est actio quæ viro vel mulieri propria, ut semen conficiendi vel suscipiendi. *Privata* actio est, quæ modo uni inservit parti, uti est vesicæ urinariæ. *Publica* actio est quæ toti corpori inservit, uti est actio ventriculi. B. Werkinge/ Bedieninge des Lighaams. G. Wuerckung. Gall. *Action*. A An. action, operation, or function.

ACTUALIS IGNIS, vide *Ignis actualis*.

ACULEI, Vegetabilium quæcunque duriuscula in cuspidem turbinata punctionem infligunt spiculorum modo, nominantur. Gr. κέντροι. B. Doornen. G. Dorn, Stachel. Gall. *Espines*, *Pointes*, *des piquants*. A. Thorns, or Pricks.

ACUERE, Chymicis est, quando liquor debilis, ab alio fortiori, ad dissolvendum penetrantior redditur. Sic sp. salis acuit succum citri, spiritus nitri acetum destill. ad solutionem pro conficiendis magisteriis. Sic suppositoria acuuntur scammonio, aliisve rebus. B. Verscherpen. G. scharpffen. Gall. *Aiguiser*. A. Go Scharpen.

ACULA, est diminutivum ab *Acus*.

ACUS;

Acus, ſunt frumenti purgati ſordes leviſſimæ plerumque pelliculis thecam granorum efformantibus conſtantes, quæ ventilabris ejaculantur. Gr. σκύβαλον, ἄχυρον. B. Kaf. G. Sprev, Klev. Gall. *Paille*, *Balle*. A. Chaff.

Acus, inſtrumentum eſt tenue, oblongum in extremitatibus habens acutiem & rimam, cujus ope partes in unione ſolutæ conſuuntur, vel uniuntur. B. Een naalde. Gall. *Une Aiguille*. A. Needle.

Acus exploratoriæ, pertinent ad docimaſticen Metallicam, & ſunt exiles latiuſculæ virgulæ metallicæ, quæ lapidi Lydio affrictæ, teſtantur depuritate metallorum & monetarum.

Acus interpunctioria, dicitur illa, qua utuntur in ſuffuſionibus ſive catarctis in oculo removendis. Gall. *Aiguille à cataracte*.

Acutella, eſt *Ononis*; ſic ab acutis ſpinis dicta.

Acutus Morbus eſt, qui cum magno periculo, brevi tempore decurrit: eſtque vel *Perperacutus* ſive *Peracutiſſimus*, qui tertio vel quarto die terminatur: vel *Peracutus*, qui uſque ad ſeptimum diem extenditur: vel *Acutus ſimpliciter*, qui ad decimum quartum vel vigeſimum diem ad ſummum durat: vel *Acutus ex accidentia*, qui quadrageſimum diem pro ſummo termino habet. *Præcipitem* non malè cum *Scribonio* dicas; vel *Celerem* cum *Aureliano*; *Pernicialis Livio* dicitur, qui *celeriter* necat aut liberat hominem. Gr. ὀξὺ νόσημα καὶ πάθος. B. Een ſcherpe haaſtige ziekte. G. Geſæhrliche vel geſchwinde Kranckheit. Gall. *Maladie aigue*. A. an acoute diſeaſe.

Adamas, verus; eſt lapis puriſſimus; duriſſimus; ſolidiſſimus; liquidiſſimus; refulgentiſſimus; pretioſiſſimus; gemmarum cryſtalli fortè perfectiſſimæ ſimillimus, ſingularis lucis repercuſſu omne corpus ſuperans. Igni ſummo, tempore longiſſimo indomitus reſiſtens; ἀδάμας, ab α privat. & δαμάω, domo; quòd propter inſignem duritiem lapis ille ſit ferè indomabilis. B. een Diamant. Gall. *un Diamant*.

Additamentum, vid. Epiphyſis.

Adductores Musculi, ſunt illi, qui brachium, crus, pollicem, indicem digitum, oculos &c. adducunt, versùs corpus, quorum Antagoniſtæ *Abductores* nuncupantur. B. De nahalende ſpieren. G. Herzufuehrende Mauſz. Gall. *Muſcles adducteurs*. A. The contracting muſcles.

Aden-

ADEN, idem quod *Glandula*.

ADENOSUS ABSCESSUS, vocatur tuberculum, crudum, durum, atque omninò contumax discissu, glandulam mentiens, etiam circa loca glandularum expertia enatum.

ADEPHAGIA, est puerorum voracitas, qui subinde alios cibos, prioribus nondum concoctis vel digestis, assumunt, Græcis componitur ex ἄδδην largiter & φάγω comedo. B. Gulzig eten / gulzigheid. G. Fræssigkeit. Gall. *Voracité*, *Goulu*. A. Gréedinesſ.

ADEPS, Gr. Στέαρ, est pars sanguinis oleosa, albicans, in parvis vesiculis membranosis collecta, fovendis & inungendis partibus inserviens: ab Anatomicis à pinguedine distinguitur, cùm adeps sit crasior, durior, calore difficilius solvatur & promptè coëat; & hinc in homine vix reperitur, sed modo in brutis: Quomodo hoc sanguinis oleum per vasa peculiaria in vesiculas appropriatas fluit, observatione *Malpighii* constat. Videantur Institutiones nostræ & Anatomia. B. Smeer/vet/ongel. G. Feiszte, Fett, Schmeer, Schmalsz. Gall. *Graisse*, *sein*, A. Graes. or fat.

ADEPTI, dicuntur à Chymicis, qui artem Chymicam benè norunt, & inter Chymicorum Philosophos relati sunt. Vel qui omnem laborem in arcano universali acquirendo impendunt, & in hanc metam adspirant; sic etiam vocarunt adeptos qui specialem scientiam crederent se habere sive in Medicina sive in Chirurgia pro sanandis ægris. B. Aangenomene. G. Sehr erfahren in der Ehimie. Gall. *Adeptes*. A. Skilfull in Chymistry.

ADIANTHUM, nomen ab eventu accepit, quòd folium ejus aquâ perfusum οὐ διαίνεται, id est, non madeat, sicco semper simile. Διαινίπτω & διαινίζω est perluo, abluo. Atque hoc potissimum accipiendum de imbre in illam plantam decidente, cujus stillicidium foliis ejus non insidet. Vel quod interioribus puteorum parietibus & fontium marginibus, quas coronat, adhæret: dictum est *Adianthum*, quòd nimirùm quasi sitiens illorum aquas, quas tamen adit & respuit, quærat. B. Vrouwen hair / Venus hair. G. Frauwen haar. Gall. *Rue de muraille*, *Capillaire*, *Adiante*. A Maiden-hair.

ADIAPNEUSTIA, est impedita, per insensibiles corporis poros, perspiratio, α priv. & διαπνέω perspiro. B. Belette doorwaassening. G. Verhinderte Auff lauff der Dunsten.

Gall.

Gall. *Transſpiration ſupprimée.* A. Hindred perſpiration.

Adiposi Ductus, vide *Sacculli adipoſi.*

Ἀδίψοι, ab α privativo & δίψα, ſitis, quòd ſitim ſedat.

Adjutorium os, vide *Humerus.* Sic dicitur, quia in elevando brachio juvat. B. Hulp-been.

Adnata Tunica, eſt membrana oculi extima, orta à Perioſteo, ex ambitu exteriori orbitæ, ibidem laxa, mobilis eſt; vaſculoſa; toti anteriori oculo obducitur, pellucida, ſolida eſt, hâc firmatur oculi bulbus; in medio relinquit foramen rotundum pro tunica Cornea, per quam tranſparet oculi iris & pupilla. Vocatur & conjunctiva. B. Het aangewaſſen-oogvlies. G. Das angewachſene Hæutlein. Gall. *La membrane conjonctive.* A. The outmoſt coat of the eye.

Adnata vel Adnascentia, ſive *Appendices*, ramuli dicuntur, quos caulis nonnunquam ex ſe mittit, quaſi novam adſcititiamque prolem. Sic autem vocantur, quòd quaſi cauli adnaſcantur & ſuperaccedant. Gr. παραφυάδας, quòd circum caulem erumpentes accreſcant, appellârunt. B. Aangroeiſel. G. Angewachſen, Anhang: Gall. *Excroiſſance.*

Adolescentia vid. Ætas.

Adonis Flos, planta eſt Ranunculi ſpecies, cujus caulis rotundus, villoſus, intùs excavatus, & in multos ramos diviſus, folia tenuiter inciſa, ſaporis acris, coloris viridis, flores roſacei, purpurei, qui ſuſtinentur à pedunculo ſatis longo; radix minima, alba, ſimplex, ſaporis ingrati & herbacei; nomen accepit ab Adone veneris Amaſio, dicitur & Eranthemum, ab ἐρυθρὸς ruber, & ἄνθος flos, quia hujus plantæ flos eſt ruber, quibuſdam dicitur φλὸξ à floris flammeo igneoque colore. B. Bruinettekens / Duivels-oog. G. Jeldroſzlein, Adonis Blum. Gall. *Fleur d'Adonis, eſpece de Renoncule.* A. Adonis Flower, Red Maithes.

Ador, *Zea.*

Ad Pondus Omnium, ſignificat, quòd ultimum in formula præſcriptum medicamentum tantùm debeat pendere, quantùm omnia illa ſuperiùs præſcripta ſimul.

Adra rhiza, eſt radix dura, & craſſa, diciturque de Ariſtolochia, ἀδρὸς enim eſt abundans, multus, opulentus, craſſus.

ADRACHNE, vide *Andrachne.*

ADSTRICTORIA, vide *Adstringentia.*

ADULTERATIO, significat in Pharmaceuticis medicamentorum fraudulentam corruptionem sub specie genuina. A. Adulteration.

ÆGAGROPILA, sunt pilæ Rupicaprarum seu Damarum oblonga frequentiùs, & rariùs rotunda figura donatæ, quæ in primo aut secundo ventriculo horum animalium reperiuntur; pondere etiam, cum maximæ habentur, levissimæ, & quasi ex flocculis lancis confectæ: duplici constant substantiâ, quarum interior gemina, aut fibras radicum, aut filamenta & plantarum cauliculos succo concreto & exsiccatione in pulverem subtilem facescente compacta refert; exterior coriaceam cutim; interdùm tamen lignosum corticem quendam, rarissimè crustam lapideam æmulatur, coloris ut plurimùm aut cineritii, aut nigri, aut etiam ex luteo obscuri; & magnitudinis variæ, quæ tamen manum in pugnum contractam vix unquam excedat; dicuntur in variis affectibus singulari cum emolumento à Medicis exhibitæ in certa dosi; loco Bezoar Orientalis utuntur. Ab Ægagros Rupicapra & πίλος pila. Gall. *Agropille.*

ÆGER, infirmus morbo, ab αἶ voce doloris; unde αἰάζω, lugeo.

ÆGIAS, Notat apud Hippocratem concretionem albicantem, quæ pupillæ oculi inhærescit, aciei caliginem offendit, eamque obscurat.

ÆGILOPS, & *Anchylops*, sic dicitur, quia hoc laborantes caprarum in modum intuentur, vel quia hoc affectu capræ sæpe laborant; estque propriè tuberculum, ut plurimùm cum inflammatione, à caruncula lachrymali affecta ortum, majorem oculi canthum obsidens; sæpe *Anchylops* & *Ægilops* confunduntur; Quidam tamen distinctionis gratiâ dicunt, quòd *Anchylops* sit, quando illud tuberculum nondùm est apertum; *Ægilops* verò ubi abscessus factus est, & ruptus, quòd, si tempestivè non aperiatur, os subjectum cariem contrahit, dicitur & fistula lachrymalis. vide *Anchylops.* B. **Een geiten-oog/ traan fistel.** G. Geisz-Aug. Gall. *Oeil de chévre*, *Fistule lachrymale.* A. A swelling in the corner of the eye. Sumitur quandoque pro *Lachrymali Fistula.* B. **Oog-fistel.** G. Aug-Flusz,

Flusz, Auegen-Fistel. Gall. *Fistule à l'Oeil.* A. Lachrymal Fistule. Item est species graminis hordeum enecans, ex ἀὶξ caper, & ὤψ oculus, facies, vultus. B. Dravig / gebaarde evene. G. Dravich, wilder Haber, Hasen-Brot. Gall. *Coquiole.* A. Bearded wild Oats or klaver.

ÆGILOPS, est Cerris vel Festuca. Ex ἀὶξ caper & ὤψ oculus. Sic dicitur quia putatur hâc herbâ oculorum morbis, qui dicuntur Ægilops, mederi posse. Gall. *fétu.*

ÆGOCEROS, fœnum Græcum esse putatur. Ex ἀὶξ caper, & κέρας cornu, quasi diceres capricornus. Ipsius enim siliquæ, capri referunt cornu.

ÆGOLETHRON, est Ranunculus, qui dicitur Flammula: sic vocatur, quòd quadrupedes & præsertim capri inde facilè moriantur. Ex ἀὶξ caper & ὄλεθρον exitium.

ÆGYPTIACUM UNGUENTUM, est compositio valde detersiva, impropriè unguentum appellatur, nam neque oleum neque pingue quid illud ingreditur; nomen ab Ægypti regione traxisse videtur. Gall. *Onguent Ægyptiac.*

ÆIPATHIA, idem quod *Aipathia.*

ÆREOLUS seu *Chalcus*, est Veterum Græcorum pondus, pendens grana duo nostratium.

ÆRUGINOSA BILIS, vide *Bilis.*

ÆRUGO, sive VIRIDE ÆRIS, est æris, sive cupri, mediante quovis acido, in friabile & viride corpus reductio. Gr. Ἰὸς χαλκῦς. B. Spaans-groen / Koper-roest. G. Kupffer-gruen, Span-gruen, Gruen-Span. Gall. *Vert-de-gris, verdet.* A Verdugrease.

ÆS, metallum est, quod in igne quidem fixum satis, tamen fumans, & aliquâ parte volatile, ductile sub malleo, & in fila subtilia distractile, valde elasticum & tinniens, ignitur ante fusionem, solvitur facilè ab omni Sale, viridescens, cærulescens, & dimisso temerè solvente in sordes abit informes, pristinâ coloris pulcritudine amissâ, unde in aëre & aqua florescit, adeoque in parvos crystallos mutatur, facillimè cum plumbo & antimonio in Scorias vitrumve versum, à testa in fumos, vel per testam abit, coloris est sanguinei ad flavedinem tendentis, & gravitatis respectu aquæ, velut 8843. ad 1000. B. Koper. G. Kupffer. Gall. *Cuivre.* A. Copper.

ÆSCHYNOMENE, sic vocatur herba impatiens, seu noli

noli me tangere, quia tactum humanum non fert, ab αἰσχύνομαι pudefacio. Gall. *la sensitive.*

Æsculus, potiùs *Esculus*, est arbor glandifera incertæ speciei, dicta, quia ejus fructus seu glandes comeduntur, fortè ab ἀεὶ semper, & ἔδω edo.

Æstuarium, idem quod *Vaporarium.*

Æstus, idem quod ardor, ustio, notat quoslibet fervores, sive sint externi à sole, pharmaco, igne; sive interni à febribus & inflammationibus; dicitur etiam de aëris fervoribus. Gall. *Ardeur.* A. Heat.

Ætas, est certus temporis decursus, quem id, quod vivit, transegit, & quo evidentem mutationem subiit. Estque sextuplex, *Pueritia* nempè ad annum quintum, quæ distinguitur in tempus ante, in, & post dentitionem. 2. *Adolescentia* ad annum decimum octavum, & adolescentia propriè dicta ad vigesimum quintum. 3. *Juventus*, à vigesimo quinto ad trigesimum quintum. 4. *Virilis ætas*, à trigesimo quinto ad quinquagesimum. 5. *Senectus*, à quinquagesimo ad sexagesimum. 6. Hanc sequitur *Decrepita ætas*, quæ tandem in mortem terminatur. Gr. Ἡλικία. B. Ouderdom. G. Alter, Alterthun. Gall. *Age.* A. Age.

Æthales, est sempervivum, sic dicitur quoniam semper viret. Ex ἀεὶ semper & τάλλω vireo, pullulo.

Æthiopis, est herba foliis valde lanuginosis, sic dicta, quia ex Æthiopia huc allata.

Æthiops mineralis, est præparatio ex Mercurio, quando nempe duæ florum sulphuris partes cum unica parte argenti vivi miscentur: deinde mixtum accenditur & pulvis niger remanet: vel paratur, sumendo florum sulphuris optimorum drachmam unam, & Mercurii drachmas tres, conteruntur in mortario vitreo, diu, fortiter, donec dispareat argentum vivum, & fiat pulvis niger; Pulvis hic inodorus, insipidus nullo modo acer, nulli rei facilè misceri integrè potest: datus intra corpus, non valet vasa absorbentia venosa, vel Chylifera vel lymphatica, ingredi, si fortunatò operatur, vermibus fortè, necatis, ano exit, decipiuntur ergo, qui illum ut antivenereum exhibent, vel alios effectus ab ipso sperant, damnosos fortè producit nimiâ copiâ datus infantibus, puellis & tenuioribus, quia est massa tantùm insulsa, iners, fossilis, naturæ indomita à summa nigredine Æthio-

thiopis nomen meruit. Gall. *Æthiops mineral.* A. Æthiops mineral.

Ætiologia eſt cauſæ explicatio ſeu ratio de rebus medicam artem ſpectantibus. Unde *Ætiologica* pars Medicinæ eſt, quæ cauſas morborum & ſanitatis exponit. Ex ἀιτία cauſa, & λόγος ratio.

Aër, Eſt fluidum valde elaſticum, & compreſſile, grave, infinita & varia in ſe continens corpora. B. De Lugt. Gall. *l'Air.* A. Air.

Aër Ingenitus, ſive *Innatus*, veteribus dicebatur, qui in cavo tympani in aure hæret, verum per recentiores detectum eſt, quòd renovetur per Tubam Euſtachianam. B. Ingebore logt. G. Die mitgeborhne Lufft. Gall. *l'Air qu'on trouve dans l'interieur de l'orieille derriere le Tympan.* A. Innate air.

Aëtites, lapis eſt veluti prægnans, cum quatitur, alio in utero ſonante: hujus genera pro diverſitate ſuperficiei, (ſcabræ ſc. vel lævis) colorum, tum materiæ inibi contentæ, conſtituuntur quatuor. Primum eſt exteriùs, ſcabrum colore vario, plerùmque nigricante: continet in ſe lapidem *Collimum* dictum. Secundum cinerei coloris eſt, ac in ſe argillam vel margam continet. Tertium teram in ſe concludit. Quartum præter hos addit *Plinius* nomine *Taphuſium*, qui noſtratibus incognitus. Primus orientalis eſt, raròque pruni magnitudinem ſuperat. Secundus & Tertius etiam in Germania juxta Sweinfurtum reperiuntur, pugnique magnitudinem ſæpe æquant. Dicitur & *Lapis Aquilæ*, quòd in Aquilæ nido reperiatur, ad promovendum, ut fabulantur, partum ab aquila eò deportatus, ab ἀετὸς aquila. B. Arent-ſteen / Adelaer-ſteen. G. Adler-Stein, Klapper-Stein. Gall. *Pierre d'Aigle.* A. The Eagleſtone.

Affectio Coeliaca, vide *Cœliaca paſſio.*

Affectio Colica, vide *Colicus dolor.*

Affectio Hypochondriaca, vide *Hypochondriacus affectus.*

Affectio Hysterica, vide *Hyſterica paſſio.*

Affectio Nephritica, vide *Nephritis.*

Affion, idem quod *opium*: dicitur & *Offium*: eſt & nomen Electuarii ab Indis Orientalibus in Bantam parati ad excitandam venerem & ferociam.

Afflictio, eſt ægritudo animi cum vexatione corporis conjuncta. Gall. *Affliction.* B 3 Afri-

AFRICANUS FLOS, vide *Tunetanus Flos.*

AGALACTIA, eſt lactis defectus, ex α priv. & γαλα lac. B. Gebrek van zog. G. Gebrech von Milch. Gall. *defaut de laît.* A. Want of milk.

AGALLOCHUM, ſive *lignum Aloës*, Gr. ξυλαλόη: eſt lignum, cujus fruſta raro magna ad nos adferuntur, ut plurimùm enim in fragmentis nobis tranſmittuntur, nam ex integra arbore ſæpe, quæ quercu magnitudine non inferior eſt, vix lib. ſem. ligni laudabilioris eruitur, hæcque optima creſcunt nigro-purpurea, venis cinerei coloris interſecta, amara, ponderoſa, liquorem, ſi prunis, candentive ferro imponantur, exſudantia; aromaticum & ſuavem fumum, ſi incendantur, præbentia, bullulaſque ſimul poſt ſe relinquentia, haud ita facilè diſparentes; his adde haud poſtremum bonitatis ſignum, ſi aquæ ſupernatârint. Dicitur & *Lignum Paradiſi.* Naſcitur in Sumatra, Champac vicina Chinæ Regno regione, & in Cochin China. B. Aloë-hout / Paradijs-hout. G. Paradieſz Aloes-Holtz. Gall. *Bois d'Aloë, ou de perroquet.* A. Wood of Aloës. Indis, Calambac. Gr. Ἀγάλλοχον, ab ἀγάλλομαι, exulto, glorior, quod inſignem ſuavemque in ſuffitu ſpiret odorem; nec non oris gratiſſimum præſtet halitum, vireſque roboret. Hinc Chinenſes maximè ejus odoratu delectantur, & quo gratior amicus, eo meliorem portionem ipſi offerunt. De *Agallocho* vide quoque *Rhodium Lignum.*

AGARICUS vel AGARICUM, eſt Excreſcentia formâ fungi nata in trunco aut magnis ramis plurimarum arborum, ut Laricis & veteris Quercûs, duæ ſunt ſpecies Agarici, una vocatur fœmina, quæ eſt alba, levis, friabilis, & tenera, habetque rectas intùs, pectinum modo, venas & inciſuras; ſaporis ſtatim poſt aſſumptionem dulcis, ſed mox in amaritudinem tranſit, odoris eſt penetrantis; hæc eſt optima ſpecies; altera ſpecies, quam vocârunt mas, eſt flava, compacta, gravis, lignoſa, & tenax; hæc nihil valet, creſcit plerùmque in veteri trunco Quercûs. Venit ex Italia, naſcitur in Sarmatiæ regione, quæ Agaria dicitur, indeque nomen accepiſſe perhibent; vel ab Agaro, quem & urbem & amnem in Sarmatia vocari tradit Ptolomæus. B. Lorken-ſwamme. G. Lerchenſchwam. Gall. *Agaric.* & A. Agarick. Gr. Ἀγαρικὸν.

Ageratum, est planta flore monopetalo, personato, infernè tubulato, supernè in duo labia diviso, colore luteo, folia germinat multa, parva, oblonga, incisa, repentia, saporis amari; semina reconduntur in capsula membranosa; radix ejus fibrosa, parva, flavescens, crescit in montibus & locis siccis: officinalis est, vox fit ex α priv. & γῆρας senectus, quòd Flos colore vix senescat. B. Rhyn-bloemen / Motten-kruid.. G. Rheyn-blumen, Jungling, Motten-blume, Motten-kraut. Gall. *Ageraton.* A. Maudling or Maadling Tansy.

Agerazia, est insenescentia. ex α priv, & γῆρας, senectus. B. Jeugdigheid in oude jaren. G. Gruenend alter. Gall. *Fleurissante vieilésse.*

Agglutinantia, vocantur quæ vulnerum labia deducta conjungunt, & ad perfectam unionem deducunt, qualia sunt adstringentia & exsiccantia. B. aan malkander lymende of hegtende Medicamenten. Gall. *Remedes agglutinatifs.*

Aggregativæ Pilulæ, dicuntur ab aggregare: quia ut inventor Mesue putabat, illis omnes humores aggregantur.

Agnata Tunica, idem quod *Adnata.*

Agnina Tunica, idem quod Amnios tunica quam v.

Agnus castus, est *vitex*. Agnus dicitur, quasi ἄγονος, sine semine: quòd crederent, ab illo Veneris impetum cohiberi, adeoque semen in viro infœcundum reddi, & ne quidem generari, his enim foliis cubitus castitatis ergo sternebant. Sed Ἄγνος, Lat. est castus, & unicam vocem bis nominant, semel nempè græcè, & semel latinè. B. Kuys-boom. G. Schaffinule & Keusch-baum. Gall. *l'Aignel chaste.* A. The Chast-tree.

Agompiasis, vide *Gomphiasis.*

Agon certamen; significat sæpe summum vitæ periculum ex morbo. A. a Shiveing.

Agonia, est timor & animi contristatio ab ἀγωνιάω, anxius sum, sive potiùs illam horrendam hominis conditionem, quâ summâ anxietate oppressus, semet ipsum perferre non potest, & morti quam proximus est. B. Droefheid. G. Traurigkeit, unmuth. Gall. *Agonie*, *combat*, *Angoisse.* A. An Agony.

Agonia seu *Atecnia*, est sterilitas, quæ est mulieris viro utentis

tentis ad concipiendum ineptitudo, dicitur & ἀφορία ab α privat. & φέρω fero, porto; si à parte Viri, fit vel ex vitio membri genitalis, vel seminis ipsius malâ qualitate, vel defectu, in fœminis à mala uteri vel aliarum partium conceptui inservientium mala dispositione vel conformatione. B. Onbevrugtheid / Zadeloosheid. G. Unfrichtbarkeit. Gall. *Sterilité*. A. Barrness, unfruit-fulness.

AGONIZARE, dicuntur, qui ex superante vi morbi & viribus vitæ prostratis efflando animam proximi sunt ab ἀγὼν certamen. Gall. *Agonizer*.

AGRESTA, vide *Omphacium*.

AGRIA, est *Agrifolium*.

AGRICANTHA, est Cardui feri sylvestris species, ab ἄγριος ferus, & ἄκανθα carduus.

AGRIELÆA, est Olea sylvestris, ex ἄγριος sylvestris, & ἐλαία Olea.

AGRIFOLIUM sive Aquifolium, est frutex qui crescit sæpe ad arboris altitudinem, ejus truncus & rami sunt flexiles, habentque duplicem corticem, viscosum griseum aut viridem externè, pallidum internè, odoris ingrati; lignum est durum, compactum, ponderosum, album in sua substantia, in interiori parte nigricans; habet folia in ambitu longa, Laurum referentia, acuta, rigidis spinis armata, semper virentia, baccas parvas, rotundas, rubras, quaterna semina triquetra continentes: Fortè ab ἀγρεύω venor, quia ejus glutine aves capiuntur. Vel ab ἀγριόω ferus sum, idque propter folia spinis acutis horrida. Referunt Cesalpinus & Dodonæus, quod frutices hi, ubi veterascunt, aculeos deponunt, & folia horum loco producunt similia Lauri foliis. B. Hulst. G. Walddisiell, Stechpalmen. Gall. *Houx*. A. The Holly-Three.

AGRIMONIA, sive Eupatorium Græcorum, est herba officinalis cum foliis pinnatis, nervosis, rugosis instar Pimpinellæ; floribus hexapetalis rosaceis, in spicam congestis; florem fructus sequitur exiguus, qui binum vel solitarium semen continet. Radix perennis est, longa, mediocriter crassa, nigricans: nomen accepisse videtur, quia sibi in agris alimoniam quærit, vel quod nomen obtinuit ab Argemone, cujus etymon vide in *Argemone*. B. Agrimonie / leber-kruid. G. Ondermeuig, Bruchwurtz. Gall. *Agrimoine*. A. Agrimony.

AGRI-

AGRIMONOIDES, eſt Agrimoniæ ſpecies, ex Agrimonia, & εἶδος forma differt verò, quòd flos non ſit ita congeſtus, neque fructus ita hiſpidus, & non duo uti in illa dantur, ſaltem unus.

AGRIOCARDAMUM, eſt Naſturtii aquatici ſpecies; ex ἄγριον ſylveſtre, & naſturtium, vide Iberis.

AGRIOCASTANUM, eſt Bulbocaſtanum, ex ἄγριον ſylveſtre, & κάςανον caſtanea.

AGRIOCINARA, eſt Articocalus ſylveſtris ex ἄγριος ſylveſtris, & cinara.

AGRIOCOCCIMELEA, eſt Prunus ſylveſtris, ex ἄγρια ſylveſtris, κόκκος bacca, Prunus, & μηλέα malus.

AGRIOMELEA, eſt Mali Cydonii ſpecies ſylveſtris, ex ἄγρια ſylveſtris, & μηλέα malus.

AGRION, dicitur Peucedanum. ἄγριον ſylveſtre eſt, quia fortè ſylveſtria, & montoſa amat loca.

AGRIOPASTINACA, eſt Saxifraga Candiæ, ex ἄγρια ſylveſtris, & paſtinaca.

AGRIOPHYLLON, dicitur Peucedanum, ex ἄγριον ſylveſtre, & φύλλον folium.

AGRIORIGANUM, eſt Origanum ſylveſtre, ex ἄγριον ſylveſtre, & origanum.

AGRIOSELINUM, eſt Ranunculi ſpecies, ex ἄγριον ſylveſtre, & ſelinum.

AGRIOSTARI, eſt frumenti ſylveſtris ſpecies, ex ἄγριον ſylveſtre, & ςαῖξ farina triticea aquâ ſubactâ.

AGROSTIS, graminis ſpecies, ab ἀγρὸς rus, ager, ita dicta, quod ibi proveniat.

AGRIPPA, quaſi ÆGRIPPA, ab ægro partu dicuntur, quorum naſcendo non caput, ſed pedes primi exierunt. Fuerunt autem multi ſic appellati, quorum unus fuit Menius Romanus cognomento Lanatus. Alter Sylvius Agrippa duodecimus Latinorum Rex; etiam Marcus Agrippa, Auguſti genere, & Herodes Agrippa, Herodis primi Judæorum Regis filius. B. **Een kind/ dat in't baren met de voeten voor komt.** G. Ein Kind daſz mit dem fueſſen vor auff komt. Gall. *Un enfant qui ſe preſente dans l'accouchement par les pieds.* A. A. Child that is with te feets for out borne.

AGRYPNIA, ſive PERVIGILIUM, aut VIGILIÆ NIMIÆ, & COMA VIGIL, eſt cum ſomnus diu interrum-

rumpitur, per aliquot dies, vel per aliquot menſes, vel ut dicitur, Annos. Alii ex ſomno irrequieto ſæpius evigilant, & per aliquot temporis ſpatium redormire non poſſunt. Sunt quoque ſani, qui parumper dormiunt, diu vigiles: at in omni penè dolore vigiliæ urgent, & in pleriſque febribus & morbis aut pervigilium eſt, aut irriquietus ſomnus; inprimis ubi leviſſimæ inflammationis cerebri prima initia, quibus auctis in coma mutatur ſæpe; ſenes item ſæpe moleſtis vigiliis fatigantur, quas etiam efficiunt ira, triſtitia, ſollicitudo, gaudium, meditatio, metus, luſus &c. B. Waken/ Waking/ Slapeloosheid. G. Wen man nicht ſchlaffen kan. Gall. *Inſomnies.* A. Watching, Waking. Componitur vox Græca ex α priv. ὕπνος ſomnus.

Agrypnocoma, ex ὕπνος ſomnus, & κῶμα ſopor inordinatus, idem quod *Coma vigil.*

Agynos, eſt Agnus Caſtus. Ex α priv. & γύνη fœmina: hoc eſt, qui ſine uxore aut concubina vitam cælebs tranſigit.

Aigine, idem quod Capriſolium, ab αἶξ caper.

Aigiros, eſt arbor Populus dicta, ab ἐγείρω experge facio; quia folia, ob tremulum motum vigilare ſemper videntur.

Agyrta, Circulator, ſive Circumforaneus qui medicamentis empiricis vendendis ſe dicat, eaque morbo cuivis abſque ratione ulla expellendo valere jactat, hincque lucri gratiâ populum in foro congregat, ab ἀγυρεύω, populum congrego; olim ita vocabantur Præſtigiatores, qui divinâ quâdam virtute, carminibus, & ſacrificiorum myſteriis, ſe morbos infligere; inflictos quoque curare, & ſi quid ſceleris eſſet commiſſum à divitibus, eorumque proavis, id magicâ ſacrificiorum celebritate, ſuffimentorumque odore expiare, eorumque inimicos, tam ſontes quàm inſontes, carminibus oblædere poſſe, gloriabantur. B. Een Quakzalver/ Beun-haas/ een Jan potagie/ etc. G. Landſahrer, Landſtreicher. Gall. *un charlatan, un baſteleur.* A. A quak-ſalver, a mountebanke.

Ahenum, eſt vas cupreum, vel ferreum, medicamentis coquendis & deſtillandis deſtinatum, dicitur & *Cucuma.* B. Een ketel. G. Ein Keſſel. Gall. *une chaudiere, un coquemar, un chaudron.* A. A. Bras-kettle.

Aipathia, vel Æipathia, eſt perpetua paſſio, ſeu

ſeu continua patientia, ab ἀεὶ ſemper, & πάθος paſſio.

AISTHESIS, ſive ſenſus, eſtque *externus*, ut viſus, auditus, odoratus, guſtus & tactus, hiſce addunt ſitim, famem, & coëundi appetitum. Vel *internus*, ut vulgò ſenſus communis, phantaſia, memoria, judicium, ratiocinium &c. *Aiſtheſis* cum externus eſt ſenſus, eſt receptio, quâ motus à corpore aliquo objecto, fibrillis nervorum impreſſus, ſenſorio communi, ſeu animæ, mediantibus ſpiritibus animalibus in nervis exiſtentibus, communicatur, ab αἰσθάνομαι ſentio. B. **De zin/ bevatting.** G. Die ſinn, empſindlichteit. Gall. *Sens, ou ſenſations.* A. The ſenſe.

AISTHETERIUM, eſt ſenſorium commune, ab *Ariſtotele* dicitur τὸ πρῶτον αἰσθητήριον, quod *Carteſius*, aliique hujus aſſeclæ plures glandulam pinealem eſſe volunt: verum ſenſorium commune debet eſſe, ubi ſenſuum externorum nervi terminantur, qui non in glandulam pinealem, ſed (ut ingenioſiſſ. *Th. Williſius* demonſtravit) circa initium medullæ oblongatæ in corpore ſtriato, ſuum terminum conſequuntur; vel ſi nervos continuationes ramorum arteriarum juxta nonnullos ponamus, ad eorum exortum communem ſenſorii ſedes ponenda erit, adeoque ubicunque cerebri corticalis ſubſtantia eſt, erit aiſtheterium. Et ſi rectiùs philoſophari velimus, erit anima noſtra ipſe ſenſuum terminus. Gr. ab αἰσθάνομαι, ſentio. B. **De gemeene zin-plaats.** G. Allgemeine platz der Sinnen. Gall. *le ſenſoir commun.* A. The common ſenſory.

AJUGA, eſt *Chamæpytis*, dicitur & abiga. Fortè, quaſi ſine jugo, quia abortum concitat. Vide *Iva* & *Abiga.*

AIZOON, eſt Telephii & Sempervivi ſpecies, quæ diu in vivis perſiſtunt, ex ἀεὶ ſemper, & ζῶον vivum.

AL, eſt particula Arabica, quæ nominibus in principio ſæpe apponitur, ad rem nempè exaltandam, ut in Alcali, Alchymia, Alhandal, Alkekengi, &c. idem ſonat ac Hebræorum *Ha* & Belgarum **De / het.** G. Das, die. Gall. *Le, la.* A. A, the &c.

ALABASTRI, ſunt folia illa viridia herbacea, quæ flores nondum explicitos ſepiunt. B. **Knoppen.** G. Knoepſſe. Gall. *Boutons.* A. Button. In Mineralogia *Alabaſter* ſeu *Alabaſtrites* lapidem certum denotat, qui & unguentum Alabaſtritidis ingreditur. Vide *Alabaſtrites.*

ALA-

Alabastrites, eſt ſpecies marmoris, verùm ipſo mollior. Hic eſt ita mollis, ut cultro ſcindi poſſit, & eſt id lapidis genus, è quo varia torno finguntur vaſa. Unguentum ingreditur Alabaſtrinum. Gr. Ἀλαβαστρίτης, Alabaſtrum. B. Alabaſter. G. Alabaſter-ſtein. Gall. *de l'Albâtre.* A. Alabaſter.

Alana Terra, vide Tripolis.

Alæ, dicuntur naſi Latera. B. De Neus-vleugels. G. Beyde ſeitlein zue unterſt ander-Nazen. Gall. *les Cotés des Nârines, ou les Ailes du Nez.* A. Winge of the noſe. Item Nympharum pinnulæ, ſeu labia pudendi muliebris, πτερυγώματα, μυρτόχειλα, κρημνοί. B. De Vrouwelijkheids Lippen. G. Die lippen an der Frauwen ſcham. Gall. *Ailes des parties honteuſes de la femme, les levres.* A. The wing of the privie parts of a womam. *Alæ*, etiam dicuntur pulmonum lobi. Gall. *les lobes du Poumon.* Item, ſuperior auris pars elata. B. Het opperſte des Oors. G. Das Ohrlæplein, fluegel des ohrs. Gall. *l'Aile de l'oreille ou la partie ſuperieure.* A. The wing of the eare. Item axillæ. Gr. μασχάλαι & μάλη. B. De oxel. G. Die achſel. Gall. *Aiſelle.* A. The armhole, the armpit. Item proceſſus oſſis ſphænoidis. B. De vleugels wyſe uitſteekſels. G. Die Flugeln von das keilbein. Gall. *Ailes des Apophyſes de l'os ſphenoide.* A. The winges of the wedgebone. Item alæ veſpertilionum alis ſimiles, vide *Veſpertilionum alæ.* Item Myſtaces, vide *Myſtax.* Item plantarum cavi inter caulem & ramulos anfractus, unde ſinuatim nova proles egreditur, factâ ab humanis tranſlatione, dicuntur.

Alares Musculi, vide *Pterygoides.*

Alaria ossa, ſunt proceſſus Pterygoides oſſis Sphænoidis. Gall. *Apophyſes Pterygoides.*

Alantoides, vide *Allantoides.*

Alaternus, eſt arbuſcula ſemper virens, cujus folia alterna, ſemper virentia, oblonga, ſatis magna; calix tubuloſus profundè, quinquifidus, inſtar ſtellæ expanſus; ex parte interna calicis ex interſtitiis ſegmentorum, flos monopetalus, infundibuliformis, quinque partitus, quaſi ſtellæ in modum expanſis ſegmentis: ovarium in fundo imi calicis, donatum tuba erecta trifida, fit bacca mollis, ſucculenta, poſt maturitatem nigra, fæta ternis ſeminibus gibbis ab una parte, ab altera angulatis;

tis: an derivetur ex Italico ſermone *a*, id eſt ad, & *Linterno*, Italiæ fluvio, cui fortè adnaſcitur; vel ab alterno, quia folia ejus alterno ordine in caulibus ſunt diſpoſita. Gall. *Alaterne*.

ALBADARA, eſt arabica vox, ſignificatque oſſiculum majus pollicis articulo ad metatarſi oſſis caput appoſitum.

ALBA PITUITA, idem quod *Leucophlegmatia*.

ALBARAS NIGRA, vide *Lepra Græcorum*. *Albaras alba*, vide *Leuce*.

ALBINUM, eſt Gnaphalium marinum, ſic à lanugine alba, dictum.

ALBUGINEA oculi, Eſt membrana, quæ obducit partem anteriorem & hemiſphæricam oculi, ſcleroti firmiter adhæret, videtur tantùm eſſe expanſionem tendinoſam quatuor muſculorum oculi, quæ circa Corneam valde attenuatur, & in ipſa quaſi evaneſcit, an ſit eadem, quæ adnata, videantur Anatomici: datur & altera ſimilis membrana Albuginea dicta, teſtem obvolvens immediatè, robuſta eſt, arctè cum ſubſtantia teſtis cohærens, vaſa ſpermatica recipit, & ad teſtes tranſmittit. B. **'t Witte vlies.** G. Das Weiſe auegen hautlein. Gall. *Membrane albuginée*. A. The white coat of the eye.

ALBUGO oculi, idem quod Album oculi. Item macula alba in tunica cornea, vel ab humoribus, vel à cicatrice aut exulceratione, excitata. Gr. λεύκωμα, & ἀιγὶς. B. **Een witte oog-vlek.** G. dar weiſe augenfell. Gall. *Une taye blanche à l'œil*. A. White ſpots in the eyes.

ALBUM CANIS, eſt ſtercus album canis, quod ſub Canis ſydere legebatur æſtivis ſummis ardoribus. vel dicitur *Album Græcum*. uti ſtercus murium dicitur *Album Nigrum*.

ALBUM OCULI, dicitur, ubi tunica adnata ſeu albuginea ſcleroti tunicæ adnaſcitur. B. **Het wit van 't oog.** G. Das weiſe in augen. Gall. *Le blanc de l'œil*. A. The white of the eye.

ALBUM RHASIS, unguentum eſt, ita dictum à colore albo, & ab Autoris nomine. Rhaſis enim inſignis fuit Medicus ex Arabum familia.

ALBUMEN OCULI, vel ALBUGO, λογὰς, σφενδόνη, κυκλώπιον. Idem quod *Album oculi*.

ALBUMEN OVI, liquor albus, lentus, vitellum undique

que cingens, externè duabus tunicis investitus, membranis in plurimos orbiculos separatos distinctus, veluti cæpæ bulbus, per quos chalazæ dispersæ, nutrimentum pullo adferunt, recens si est, igne concrescit in duram materiam, sed incubatu redditur fluidissimus, tenuissimus, volatu exhalans, non concrescens igne, sed putrescens, fitque sic aptus alendo fœtui. B. **Wit van het Ey.** Gall. *le Blanc ou le glaire de l'œuf.*

ALBURNUM, est mollis, ac pessima ligni pars cortici proxima, ab Albore dicta est Plinio, adipi in homine respondet. B. **Spint.** Gall. *l'Aubour*, *ou Aubier* (*le blanc & la partie la plus tendre entre l'Ecorce & l'Arbre.*

ALCAHEST vel ALKAHEST, ac si diceres *Alcali est.* Describunt esse generale resolvens, perenne & immutabile, quod reducit omne corpus visibile in liquorem sui concreti, servatâ seminum potestate, forma essentiali & nativa integra. Magni nominis, si modo paris effectûs, quem quisque suo processui tribuit. Nonnulli in mercurio variè præparato illud quærunt, alii in Tartaro, ejusve;præparatis: in alcali fixato nitri, ut Glauberus, vel in acerrimo aceti spiritu ab ærugine destillato, ut Zwelferus, & alii in aliis, sed talem dari liquorem, vel universale menstruum omninò impossibile videtur. B. **Een algemein schei-vogt.** G. Ein algemein scheidfeucht. Gall. *Un Alcahest*, *dissolvant universel*, *un Menstrue universel.* A. A generall dissolvent.

ALCALI, Est sal, fixus, aut volatilis. Quod extrahitur è cineribus vegetabilium vel animalium aperto igne combustorum, vel calce cujusdam materiæ per lixivium elixatum, cognoscitur. 1°. Ex ortu suo ignis, putrefactionis, naturæ ope. 2°. Ex materie sua, vegetabili, Animali, Fossili. 3. Effectu effervescentiæ cum acidis; præcipitationis; coalitûs cum oleis, solutionis imprimis sulphuris: mutationis coloris Heliotropii, Rosarum, violarum, in viridem colorem, qui cum acidis in rubrum, sapore ipso, doloris urentis excitatione. Sal illud Alcali nomen ab herba *kali* accepisse affirmatur, cujus sale *Ægyptii* ut & nostrates vitrum conficiunt, Vitriariis *souda* appellatur. Alcali triplex accipitur. Nempè *Alcali Volatile*, uti conficiuntur ex animalibus, sal sc. cornu cervi, urinæ &c. *Fixum*, quod ex cineribus plantarum elicitur,

citur, uti ſal abſinthii, tartari &c. *Metallicum & Petroſum.* Metalla enim & lapides cum acidis menſtruis effervescunt, & diſſolvuntur & hoc reſpectu hæc cum alcali tantùm congruunt, inde tamen alcalia non dicenda. Hiſce addunt Alcalia mixta, ut ſunt nitrum, alumen, vitrioli genera, ſal foſſile & marinum &c. quæ ex acido & alcali participant. B. **Zuiver Zout.** G. Aſſchen-Saltz, Kalck-Saltz, Sæuber-Saltz. Gall. *Sel alcali.* A. Alkali.

ALCALISATIO, eſt, quando verbi gratiâ ſpiritus vini alcali quovis imprægnatur, ut menſtruum evadat magis diſſolvens.

ALCANNA, eſt Anchuſæ Monſpeſſulanæ floribus puniceis radix tenuis, longa, lignoſa, rubra, roſeo colore tingens, ſaporis adſtringentis. Ex radice Indi cum calce viva extrahunt Tincturam, cum qua dentes & ungues rubro colore tingunt, etiam crines equorum, in aquoſis non facilè extrahitur ejus color, ſed in oleoſis dat colorem ſeu tincturam rubram. B. **Alkanne Wortel.** Gall. *l'Orcanette.* A. Gaſtern privet.

ALCE, ALCES, Gr. ἀλκὴ, id eſt vis & robur. Nomen animalis robuſtiſſimi, cervo majoris, cujus ungula in uſu Medico eſt. Gall. *Elan, ou ſuivant d'autres une Ane ſauvage.* A. an Alk.

ALCEA, eſt Herba, cujus caules villoſi, aſperi, medullam fungoſam habentes, folia malvæ, magis diviſa, villoſa, caulibus longis adhærentia; ſemina latiora, in capitula congeſta; reliqua Malvis communia. Dicitur ab ἀλκὴ robore, auxilio, remedio, quod fortiter dyſentericis ac ruptis medeatur impoſitum. B. **Sigmaarts-kruid.** G. Sigmars-Kraut, Sigmunds-Wurtz. Gall. *Maulve ſauvage ou Alcée.* A. Vervain Mallow. Dicitur etiam *Simeonis herba.*

ALCEDO, ἀπὸ τοῦ ἐν ἁλὶ κύειν, quod in mari pariat illa avis ſpecies. Gall. *Alcyon, petit Oyſeau qui fait ſon nid ſur la Mer par un temps calme.*

ALCHEMIA, idem quod *Alchymia*, vide *Chymia.*

ALCHIMILLA, eſt planta cujus folia ex radice erumpunt, caulibus longis adhærent, & ſerrata ſunt; calix in octo vel novem ſegmenta fiſſus ſuperiùs, inferiùs tubuloſus eſt ſatiſque amplus, ſegmenta quatuor majora, quatuor minora, in ſtellam expanſa: caules parvi, rotundi, villoſi,

losi, ramosi; flores in summis caulibus habent stamina quatuor, & in umbellam dispositi sunt; ovarium in fundo Calicis tubam emittit apice sphærico donatam; calix fit capsula continens bina plerùmque semina, parva, rotunda, flava; Radix longa, digitum crassa, externè nigra, fibris instructa. Vocatur *Pes Leonis* & *Stellaria*, sic appellatur, quòd Alchimistarum præconiis sit celebrata. *Pes Leonis* dicitur, quòd folia habeat instar Leonini pedis lata & rotunda. B. Onzer Vrouwen Mantel, Leeuwen-voet. G. Synnauw, Leuwen-Fusz. Gall. *Pié de Lion.* A. Ladies mantell.

Alchymia, seu Alchemia, est propriè illa, Chymiæ pars, quæ agit de metallorum transmutatione, sive depuratione, quâ metalla ignobiliora (cruda & immatura juxta Chemicos) in nobiliora & matura ope artis rediguntur. Venit ex *Al* particula intensiva & χύω fundo. Gall. *Alchymie.* A. Alchymy.

Alcibiadium & Alcibium, est Echium, sic dictum, quod Alcibius quidam primò herbam illam adversùs viperarum morsus invenerit.

Alcocalum, est *Cinara* sive *Articocalus*, fortè ab ἀλκὴ robore & κόκκαλος pini fructus, idque ob pini fructus figuram & ungues squamosos.

Alcohol, Alchool, Alcool, Alkol, Alcol, vox origine Arabicâ, est purior substantia rei segregata ab impuritate sua. *Alcohol* significat pulverem subtilissimum & impalpabilem. Interdùm spiritum fermentatione productum, rectificatissimum, ita dephlegmatum, ut accensus ardeat, donec totus consumatur, nihilque fæcum, aut phlegmatis in fundo remaneat. B. 't Subtylste/ en 't pit van iets. G. Das feinste von ein Ding. Gall. *l'Alcohol*, *Le plus subtil de quelque chose.* A. The purer substance of any thing.

Alcol, idem quod *Alcohol.*

Alcool, idem quod *Alcohol.*

Aldabaram, vocantur duo ossicula sub pollice pedis posita & minori fabæ quadantenus similia.

Alectorius, est lapis, qui in ventriculis vel Hepate Galli gallinacei reperitur.

Alectorolophos, est herba pratensis, cui nomen *Christa galli.* Ex ἀλέκτωρ gallus, & λόφος crista, dicitur quoque

quoque *Fiſtularia*, *Pedicularis*, & *Mimmilus*. B. **Hane-kammekens** ... G. Rodel, Leuz Kraut. Gall. *Crête de cocq*. A. Cocks-comb, or yellow Rattle.

ALEMBICUS ſeu ALEMBICUM, vel CAPITELLUM, ſeu GALEA. Putatur derivari ab articulo Arabico *Al*, & Græca voce ἄμβιξ, vaſis ſpecies: eſt inſtrumentum chymicum, quod cucurbitis & veſicis deſtillatoriis operculi vice ſuperimponitur: habet formam galeæ, intùs concavam, extùs convexam. Circa infimam partem roſtrum habet cubitale, per quod vapores deſcendunt. Si ſine roſtro fuerint, uſum potiùs in vaſis circulatoriis obtinent, & *Alembici cæci* vocantur. Gall. *Le rencontre*. Conficiuntur ex ære, ſtanno, vel vitro. Alii pro ipſa cucurbita ſumunt: iterùm alii pro cucurbita capitello ſimul juncta. B. **Een helm / een alembek**. G. Alembick, Helm, Roſenhuet. Gall. *Alambic*. A. An Alembick or Still.

ALEPHANGINÆ, vel ALOEPHANGINÆ PILULÆ, eſt vox Arabica, ſignificans rem odoram; componuntur enim hæ pilulæ, in officinis proſtantes, ex Aloë, & plurimis aromatis.

ALTERCUM, herba venenata, ab altercationibus, quas animo inducit, dicta. Vide *Hyoſcyamus*.

ALEXICACON, eſt Amuletum venenis reſiſtens. Ex Ἀλέξω opem fero & κακὸν malum.

ALEXIPHARMACA, ἀντίδοτα, ἀντίδοτοι, Ἀλεξίκακα, Ἀλεξιθήρια, θηριακὰ, dicuntur medicamenta, quæ valent inertes reddere qualitates veneni cujuſcunque, quibus nocet corpori, licet hæ minùs cognitæ; ſed nulla talia Alexipharmaca generalia dari poſſe patet evidenter ex hiſtoria venenorum: ſunt tamen ut plurimùm ea, quæ obliniunt ſuâ oleoſitate, diluunt ſuâ aquâ, vel immutant veneni partes peculiari virtute, vel quæ ſanguinem attenuant, ne à veneno coaguletur, ut volatilia omnia & acidum concentrantia, ab ἀλέξω arceo & φάρμακον venenum. B. **Een Tegen-gift**. dicitur etiam *Antidotus* & *Alexiterium*. G. Artzney wider Gifft. Gall. *Preſervatif*, *contrepoiſon*, *antidote*. A. Medecines or Antidotes againſt poyſon.

ALEXIPYRETICUM, & ALEXIPYRETUM, & ANTIPYRETUM, idem quod *Antipyreticum*.

ALEXITERIUM, eſt remedium, ne venenum ſuſcipiatur, corpus conſervans, ab ἀλέξω arceo, & τηρέω conſervo, vel ut aliis placet à θὴρ fera, quòd morſibus animalium medeatur. Idem notat, quod Alexipharmacum, illa terminatio Græca τήριος in multis aliis nominibus Græcis occurrit, & merè eſt paronymica nullam compoſitionis ſpeciem conſtituens. B. Een tegen-gift G. Arkney wider Gifft. Gall. *Preſervatif*, *contrepoiſon*, *antidote*. A. Medecines or Antidotes againſt poyſon.

ALGA ſive FUCUS, eſt vegetabile marinum & paluſtre, cujus variæ dantur ſpecies, quædam habent folia inſtar graminis, aliæ inſtar capillorum; uſitatior verò habet folia pedem unum vel alterum longa, mollia, tenuia plus minùſve, alba, vel rubra, aliquando viridia; reperiuntur ut plurimùm circa littora maris, & inprimis Mediteranei. Dicitur vel ab aquæ algore, ſive quòd pedes alliget, quia craſſa eſt, & foliis ex parte ſupernatet: vel quòd ſe ad conchas lapideſve alligat, ab alligando. Gr. φῦκος θαλάσσιος, vide *Fucus*. B. Wiert. G. Meer-Graſz. Gall. *Algue*. A. Graſſe wrack-Seaweed.

Ἀλφιτιδὸν, ab ἄλφιτον, farina, eſt oſſium fractura in modum farinæ.

ALGEMA, & ALGEMATODES, ab ἀλγέω doleo; Idem quod *Dolor*.

ALGEROTH eſt pulvis albus, inſipidus, ponderoſus, factus ex butyro vel oleo liquefacto, depurato, Antimonii, quòd aquæ puræ inſtillatum, præcipitatur in talem pulverem; qui nihil habet omninò Mercurii in ſe, ſed puriſſimum ſtibii Regulum; datus ad grana duo vel tria violenter emeticus, eſt. Gall. *Poudre d'Algaroth*, *ou Mercure de Vie*.

ALHANDAL, vide *Colocynthis*. *Alhandal* eſt nomen Arabicum Colocynthidis, quod imponitur Trochiſcis de Colocynthide.

ALHASEF, idem quod *Hydroa*.

ALICA, potionis genus eſt, quod etiam χόνδρος dicitur, ab alendo, quòd multum nutriat. Significat in genere granum, ſed quid propriè ſit, an res factitia an nativa aliqua ſeminis ſpecies, non adeo planum eſt, Hippocrates factitium quid eſſe innuere videtur cum Alicam & Ptiſanam junxit, & inter ſorbitiones fortiores retulit.

Gall.

Gall. *Sorte de breuvage, ou de mets, fait avec une espece de froment appellé Zea. De la fromentée, comme qui diroit du Ris & du Gruau.*

ALIFORMIS, est epitheton processuum binorum ossis cuneiformis ad palati latera occurrentium, à similitudine alarum vespertilionum vid. Ala & Pterygoïdes.

ALIFORMES MUSCULI, seu ALARES, & PTERYGOIDEI, dividuntur in externos & internos; vide Pterygoides. B. De Vleugel-spieren. G. Der Fluegeln Mausz. Gall. *Muscles pterygoides*. A. The Pterygoide muscles.

ALIFORMES PROCESSUS, vide *Pterygoides*.

ALIMENTUM dicitur *Potus & Cibus*. Estque talis materia, cujus particulæ minimæ assimilatæ nostris liquidis animalibus & inquilinis, facilè canaliculos nostri corporis subire, permeare, lateribus applicari, & adhærere iis possunt, totumque corpus restituere quoad Solida & Fluida, ac proin nutrire. Respectu graduum, ab *Hippocrate* tripliciter accipitur; unum *Futurum* alimentum; quod ab ore in ventriculum delabitur: aliud *Quasi* alimentum, nimirum sanguis arteriosus & succi cerebrales seu nervosi. Tertium, *Verè* alimentum, quod appositum partibus agglutinatur, & tandem assimilatur. Gr. τροφὴ. B. Spijze/ voedsel. G. Nahrung, Erhaltung, Ernehrung. Gall. *Nourriture*, *Aliment*. A. Meate, nourishment or food.

ALINDESIS, est Corporis exercitatio, quâ oleo uncti se in pulvere olim volutabant, ab ἀλινδέω volvo, vel ab ἁλίω voluto.

ALIPTA, vocabatur olim ille, qui Athletas inungebat.

ALIPASMA, est pulvisculus, qui oleo commistus, ad cohibendos sudores inungitur, ab ἀλείφω inungo.

ALISMA, est *Saponaria*, sed aliis *Plantago aquatica* vel potiùs Doronici species. Dicitur quasi ἴσμα τῆς ἅλης quòd virus venenatorum animalium debellare novit; vel παρὰ τὸ ἀλέειν καὶ ἴσμα; quòd sciat propulsare venenum leporis marini & ranæ rubetæ, opiique. Gall. *Plaintain des Montagnes*.

ALITES, seu volucres, ab alis gerendis, vel ab alis eundo dictæ.

ALITURA, est actio corporis vivi, quâ perpetuus & san-

sanguinis, spiritûs, substantiæque defluxus, ope succi alimentarii novi, præparati & in partes alendas impulsi, continuò instauratur. Gr. Θρέψις. B. Voeding. G. Das Ernehren. Gall. *la Nutrition.* A. Nourishment or Food.

ALKAHEST, vide *Alcahest.*

ALKALI, vide *Alcali.*

ALKERMES, est Confectio composita ex variis simplicibus, gratissima, magno hodiè in usu, viribus Cardiacis famosa, fit cum vel sine Moscho, illa viris, hæc mulieribus convenientior, fit quoque sine Ambra.

ALKEKENGI, sive solanum vesicarium, Halicacabum vulgare, habet caules exiguos, rotundos, rubicundos, in multos ramos exiguos divisos, folia solani, sed majora; calicem tubulosum, campaniformem quinquifidum, instar vesicæ supra conniventis, excrescentem, qui per maturitatem fit pericarpium; flores monopetalos, rotatos, quinquifidos, staminibus quinque præditos; ovarium ex Placenta ad finem pedunculi, intra calicem natum, tubâ longâ, gracili, apice globoso præditâ instructum, fit fructus mollis cerasi formâ (qui tectus latet in vesica membranacea ex calice dilatato) per maturitatem rubens, saporis acidiusculi aliquantulùm amari, continens sub tenui pellicula pulpam globosam, & flavescentem, in qua hærent semina compressa, subrotunda, rugosa, plana, saporis subacris, subamari, odoris nullius evidentis: Radix parva, alba, repens. Alkekengi vox Arabica. B. Krieckjes van over Zee. Gall. *le Coqueret, ou l'Alkekenge.* A Winter-Cherry.

ALLANTOIDES, est tunica urinaria, *Farciminalis dicta*, inter amnion & chorion collocata, est tenuissima, tenerior Amnio, multo pellucidior, ad tactum delicatior, aëris flatui minimo cedens, figuræ ovalis, nullis vasis sanguineis huc usque visis prædita; totum fætum non obvolvit, sed solam partem Chorion respicit; neque ad totam Placentam extenditur; protendi enim nequit, ultra margines Placentæ, ubi Amnios & Chorion tam arctè fibris connectuntur, ut nulla membrana inter eas adesse possit; recipit liquorem urinosum, à fœtu secretum, & in ea sensim manantem ex vesica per umbilicum & urachum, ab ἀλλᾶς farcimen, & εἶδος forma: nam in plerisque brutis farciminis instar figuratur; Latinis *Farcimi-*

ciminalis tunica. B. **Pis-vlies / Worst-vlies.** G. Harn-Hæutlein, Wurſt-Hæutlein. Gall. *Membrane Alantoide.* A. The urinary membrane ſo called.

ALLELUJA, eſt *Oxytriphyllum* ſive *Trifolium acetoſum*, ſic appellatur, quia quando primum è terra folia emittit, eo tempore in Eccleſiis canticum Alleluja cantari ſolebat. B. **Kockockx-brood klaver-zuring.** G. Saurer-Klee, Buch-Ampffer, Gruckgauch-Klee, Haſen-Klee, Mæhler-Kraut. Gall. *Pain de Coucou*, *Alleluia.* A. Wood-ſorrel. vid. Acetoſella.

ALLIARIA & ALLIARIS, eſt herba, quæ trita Allium olet, vide *Allium.* B. **Look zonder Look.** G. Knoblauch-Kraut, Leuchel, Saſſt-Kraut. Gall. *Herbe des aulx*, vel *Alliaire.* A. Sauce alone, vel jacke by the Hedge.

ALLIUM, eſt Planta Bulboſa grave olens: quæ habet folia longa, plana, non cava; caulem rotundum, politum; florem hexapetalum, pedunculo longo ſuſtentatum, in faſciculum globoſum collectum, parvum, ſæpè deſtitutum ovario, ſi modò mas ſit, aliquando ovarii ſpecie & tubâ inſtructum: Ovarium intra florem fit fructus, ſubrotundus, trilocularis, plenus ſeminibus ſubrotundis, ſæpe autem ovarium ſolitarium globoſum, pellicula obvolutum, ſpecie bulbi hæret ad unum pedunculum floris, maſculi fætor eſt olidus in omni parte plantæ: Radix hujus plantæ eſt tunicata, bulboſa, ex multis nucleis conſtans: integer bulbus nondum fractus, nullum odorem ſpargit, ſed demùm ubi fractæ ſquammulæ ſunt, odorem acrem fundunt: venit à Græco verbo ἅλλεσθαι exilire, quod nimiùm exiliendo creſcat, vel ab ἀλάσσω muto, quod anhelitum mutet, & alterare faciat, gravem enim odorem ſpirat. Gr. Ἀγλίδιον, Σκόροδον, Ὄλκὸν, vide *Scorodon.* B. **Look.** G. Knoblauch. Gall. *Ail.* A. Garlick.

ALLIOTICUM, eſt medicamentum Galenicum ſanguinem alterans & purificans; coctum ut plurimùm ex *rad. taraxici*, *cichorei*, *fœniculi*, *paſſulis*, *Herb. endiv. bellid. lactuc. acetoſ. fumar. &c.* ab ἀλλιόω, altero, vario. Lat. *Decoctum alterans.* B. **Een verander-drank / Mei-drank / bloedzuiverende drank.** G. Ein Blut-reinigend Dranck. Gall. *Potion alterante pour purifier le ſang.* A. The altering potion.

ALNUS, eſt arbor mediocris magnitudinis, erecta, cujus

cujus truncus habet corticem asperum, fragilem, nigricantem, lignum tenerum, flexile, rubicundum, leve, facilè in terra corrumpens, sed ferè nunquam in aqua, unde pro fundamentis ædificiorum optimè inservit; ramos molles, teneros, cortice externè griseo, internè flavescente tectos, saporis amari, ingrati cum quadam adstrictione; folia subrotunda, dentata, viridia, splendentia, viscosa; fructus squamosus est, sub squammis recondens semina rubicunda & compressa: crescit hæc arbor in locis paludosis. Dicta ita quòd amne alatur. Vel ab ἕλος palus, quia juxta paludes succrescat. Gr. κλήθρη & κλῆθρα ab κλάω, frango: Vel ab alendo, quòd facilè alatur, & in altitudinem assurgat. B. Elzenboom. G. Ellern-Baum, Erlen-Baum. Gall. *Aune*. A. The Alder-tree.

Aloe, est planta, exotica, crescens in Arabia, Persia, America, Africa, & Ceylon, quæ habet folia longa, integra, semper virentia, arctè crassitie suâ, sibi mutuo juncta, plerùmque succulenta, crassa, carnosa, crenata, in margine acuta, sedis ferè accedentia; flos est monopetalus, tubulatus, infra prominens in ventrem, supra angustior, & in sex segmenta ibi scissus, nudus, clavo hyacinthino affixus, sex staminibus præditus; fructus oblongus, trilocularis, cylindricus, hexagonus, repletus seminibus sibi mutuo impositis planis, ad loculamentum suum accommodatis; radix perennis, fibrosa vel & tuberosa: hujus plantæ succus ex foliis expressis vel incisis spontè emanans, solis calore inspissatus, saporis amari, aromatici, nauseosi Aloë quoque dicitur, qui ex Arabia & Ægypto ad nos pellibus involutus affertur. Ejus species hodiè in officinis quatuor in usu sunt, quæ tamen non nisi puritate & impuritate ab invicem discrepant. Scilicet Aloë succotrina, hepatica, caballina & quarta lucida dicitur; Aloë succotrina, est succus gummosus, & resinosus, ex fusco nigricans, dum fractus in lamellas, splendens & pellucidus, in pulverem redactus citrini est coloris, ex foliis imò & ex plantis transversim versùs radicem dissectis, sponte suâ verè, ubi succi nutritii luxuriant, in suppositas patinas amplas destillans, in quibus à sole condensatur, & exsiccatur; inde ulteriùs inspissatur, & quo exactiùs hæc fiunt, eo Aloë pellucidior & nobilior; hic succus spontè se in duas partes separat, 1°. in spissiorem fundum petentem,

2°.

2o. in tenuiorem supernatantem; Aloë optima cognoscitur ex splendore, friabilitate, solutione in aqua, quod in fundo remanet id Aloën Caballinam constituit, quæ est similiter succus istius plantæ gummosus, & resinosus nigricans, priori ponderosior, crassior ac impurior, expressus ex foliis Aloës, in sole concretus, saporis subacris, amari, neuseosi, odoris graveolenti, quasi Picei & Myrrhati; Aloës Hepatica est similis succus ac Aloës succotrina, quoad virtutes & qualitates, & differt tantùm ab ea, quod hæc in China, prior in insula succotra educitur, hinc differunt tantùm loco natali; ubi Aloës tam pura, ut pellucida sit instar vitri dicitur lucida. Leniter purgat. Gr. ἀλόη. Nomen accepisse videtur, à sale vel salo sive mari, cujus afflatu maximè gaudet: ἅλς enim est sal: vel ut aliis placet, quod salsedinis foris nonnihil contineat, ut cæteræ maritimæ plantæ; sed hujus vocis Etymon potiùs deducendum à voce Arabica, vel Hebraica; mirùm quod hæc planta, quæ succum continet tam amarum, in omnibus ferè suis partibus, habeat in cotylis petalorum sui floris mellitum liquorem. B. G. Gall. & A. *Aloë.*

ALOEDARIA vel ALOETICA, sunt Medicamenta, quæ magnam vel modicam Aloes quantitatem recipiunt.

ALOGOTROPHIA, est improportionata nutritio, ita ut una pars corporis majus incrementum accipiat, quàm altera, ut in *Rachitide*, ab ἄλογος rationis expers, & τρέφω nutrio. B. Een ongelijke voeding. G. Ungeleiche Ernehrung. Gall. *Nutrition inparfaite ou inegale.* A. Unequall nourishment.

ALOPECIA, est *Plin. Capillorum defluvium*, à lue venerea, Phthisi, virium corporis collapsu, vel aliunde excitatum, ex ἀλώπηξ vulpis, & πίπτω cado; à vulpe, cujus lotium effæta dicitur reddere loca in anum, ut *Callimachi* Scholiastes annotat: vel à malo, vulpi peculiari. Vocatur etiam ὀφίασις à figura, quod partes glabræ & pilis destitutæ tortuosæ instar serpentum videntur. Utrique huic affectui commune est, quod areatim pili decidunt; unde etiam in genere hoc malum *Area* vocatur. B. uit vallen des hairs/ Hoofdzugt/Haircloosheid. G. Autzfællen des Haars. Gall. *Alopécie, Cheute des Cheveux.* A. Out falling of ones haire.

ALOPECUROIDES GRAMEN, est gramen vulpinum, ex ἀλώπηξ vulpes & εἶδος forma. B. Vossenstaarten-gras. G. Fue-

G. Fuechſen-Schwanſz Graſz. Gall. *l'Herbe de queve de Renard.* A. Foxtailgraſe.

ALOSA PISCIS, vel ALAUSA, ab alendo, Latinis Clupea. B. **Elſt.** Gall. *Aloſe.*

ALPHENIC, nomen Arabicum, Penidium, ſeu ſaccharum hordeatum ſignificans.

ALPHITIDON, eſt fractura oſſis in multas tenues partes farinæ inſtar. Gr. ἄλφιτον farina. B. **Bergruyzing van 't Been.**

ALPHUS, Lat. *Vitiligo*, ita deſcribitur *à Celſo*; dicitur ἄλφος, ubi color albus eſt, ferè ſubaſper, & non continuus, ut quædam quaſi guttæ diſperſæ eſſe videantur in cute. Interdùm etiam latiùs, & cum quibuſdam intermiſſionibus ſerpit. *Alphus* etiam appellatur *Morphæa*, procul dubio à Μορφὴ, quod ſcilicet cutis color in album, vel nigrum mutetur, & ſi niger eſt color, & umbræ ſimilis, vocatur μέλας, cætera eadem ſunt. λεύκη habet quiddam ſimile Alpho, ſed magis albida eſt, & altiùs deſcendit, quàm Alphus, in eaque albi pili ſunt, & lanugini ſimiles. Omnia hæc ſerpunt: ſed in aliis celeriùs, in aliis tardiùs Alphus & Melas in quibuſdam variis temporibus oriuntur & deſinunt. Locum, quem occupavit, non facilè dimittit. ἄλφος dicitur ab ἀλφαίνω muto, ut Aëtio placet. Alii ab Alpibus, Italiæ montibus albis, derivant: B. **Een witte Lazeri.** G. Das weiſſe Malſzen, Mehl-Fleck. Gall. *Lepre blanche.* A. The white leproſie. Arab. *Baras.*

ALSINE, eſt planta habens folia parva, oblonga, ſibi invicem oppoſita, bina cauli adhærentia; calicem magnum, oblongum, in quatuor vel quinque ſegmenta diviſum; florem roſaceum, polupetalon, prout calix vel eſt quadrifidus vel quinquifidus; his floribus ſuccedit fructus parvus, membranaceus includens ſemina exigua, obrotunda ferè, rubra aut fuſca; radix parva, fibroſa; eſt planta ſylveſtris, & nulla eſt ſylva, ubi non creſcit: ab ἄλση lucus ubi naſcitur: dicitur quoque auricula Muris: quòd parietibus accreſcat: & Morſus Gallinæ, quia ab iis amatur, B. **Vogel-kruid / Muur & Muur-kruid.** G. Huenerdarm, Huenerbiſz, Vogel-kraut. Gall. *Mouron, Morgeline.* A. Chick-weed. Hen-bit.

ALTERANTIA, idem quod *Alliotica.*

ALTERATIO SANGUINIS, ſignificat ſæpè ſanguinis per

per medicamenta depurationem. Vide *Alliotica.* B. **Bloed-zuivering.** G. Blutsæuberung. Gall. *Purification du sang.* A. A purifying of te blood.

ALTHÆA, *Ebiscus*, vel *Ibiscus.* Officinæ, quæ ut plurimùm barbaricis vocibus gaudent, *Bismalvam*, *Malvaviscum* & simpliciter *Eviscum* nominant. *Malvavisci* autem vox corrupta est, Malva nimirùm & Evisco composita; quasi dicat aliquis Malva-Ebiscus. Planta est semine nudo, polysperma, seminibus caseosis, floribus octopetalis, folio longiori serrato, molleculo, tomentoso, radix oblonga, digiti crassitie, in ramos divaricata, foris pallidè cinerea, intùs pallida, ex siccitate rugosa, saporis mucilaginosi, & lenti, odoris nullius evidentis, discissa attactu est glutinosa; & decocta cum aqua, ipsam reddit mucilaginosam. *Althæa* appellatur à multiplici remediorum potestate & usu; vel Plinio Authore, ab effectûs excellentia: nam Ἀλθαίνειν mederi est, & ἄλθος sanatio. B. **Heemst / witte Maluwe / Huemst.** G. Ibisch, Eibisch-Kraut, grosz oder wild Pappeln. Gall. *Guimauve ordinaire.* A. Marsh mallows.

ALUDEL, vel ALUDELLI, sunt vitra sublimatoria, & ollæ fundo carentes, sibique invicem impositæ, quæ ollæ suppositæ, adaptantur: quæ sublimationibus inserviunt. B. **Sublimeer-glazen of potten.** G. Ein Sublimier-Glasz. Gall. *Aludel, vaisseaux pour sublimer.* A. Subliming-glass.

ALVEARIUM, est cavitas auris internæ, sive meatus auditorius, ubi sordes flavæ & amaræ gignuntur, & soni inferuntur. B. **Het oor-gat.** G. Das Hoehle der Ohren. Gall. *Le trou de l'oreille..* A. The inmost cavity of the Ear.

ALVEOLI DENTIUM, seu Mœnia, utriusque Maxillæ cavitates sunt, quibus dentes per gomphosin inferuntur. B. **Kassen der tanden.** G. Hoehle der Zahnen. Gall. *l'Alveole des dents.* A. The Sockets of the reeth.

ALUMEN, salis fossilis species, quod ex saxo profundè sub terra sito, duro, fissili, bitumine & sulphure pleno, facilè incendendo, eruitur; vel ex terra bituminosa, combustili, & flammam nidore sulphureo noxiam emittente. Hæc materies, aëri mensis spatio exposita, in pulverem fatiscit, alumini gignendo apta redditur, priùs illi inepta. si ex Saxo, materies, aëri exposita priùs, igne exuritur, flammam tunc capiens, sulphuris præsentiam testatur. Sic paratâ aëre, & si è saxo aëre & igne, materies aqua

ſolvitur, affuſu alcali fixi vel volatilis præcipitatur cum efferveſcentia : ſic exſuperans acidum unitum alcalino, facit ſalem novum, ex aëre, alcali, & foſſili natum. Præcipitata materies à lixivio ſupernatante ſeparata, aquâ bulliente ſoluta, in vaſe plumbeo inſpiſſata, dolio immiſſa, quieſcens, dat cryſtallos albas, vel rubellas, octohedras, ſaporis dulcis, auſteriuſculi, haud facilè liqueſcentes in aëre, requirentes decies quatuor aquæ pondus, ut ſolvantur. Hujus acidum, vi ignis expreſſum, ſulphuris incenſi collecto vapori acido idem omni ferè dote. Relicta inde, expulſo acido, fœx terram levem, ſubtilem, bolo ſimilem, exhibet copia larga. Cum carbonariæ inflammabilis materiæ triplo exuſta, phoſphorum Hombergianum dat : adeoque virtutem ſingularem excitando cum aëre igni videtur poſſidere. Aluminis ſpecies uſitatiores in officinis quinque nobis exhibent. Primum locum tenet *Alumen Rupeum*, Gall. *Alun de Roche.* B. Klip-Aluin A. Common Alum. Alterum, eſt *Plumeum*, ſeu *Plumoſum*, quod vide. Tertium, *Sciſſile* Σχιςὴ, quod glebarum inſtar eſt & plumoſum oblongum vocatur. Quartum eſt *Zuccarinum*, ſive *Saccharinum*, ex Alumine rupeo, albumine ovorum & aqua roſacea. Quintum dicitur *Alumen catinum.* Si ſimpliciter præſcribatur, *Rupeum* ſemper accipiendum eſt : Invenitur vel in venis per ſe ; vel excoquitur ex aquis mineralibus vel ex terra & lapidibus, aliiſve mineralibus extrahitur. Dicitur autem *Rupeum*, quia ex rupe ſeu ſaxis confici ſolet. Item *Glaciale* ; quia glaciei conforme eſt. *Alumen Catinum*, propriè alumen non eſt, ſed ſal ex cineribus lignorum quorundam extractum, optimèque reverberatum B. Potaſch. Eſt & aliud *Alumen*, *Romanum* dictum, rupeo ſimile, ſed pallidè rubens. Gr. Στυπτηρία. Arab. *Sceb.* ſive *Seb.* B. Aluin/ Rotz-aluin. G. Alaun, Alat. Gall. *Alun.* A. Roch-alum.

ALUMEN PLUMOSUM, eſt ſubſtantia ferè lapidea ex incano viridis, pinguis, attritu in tenuia filamenta ſolubibilis, eruta ex fodinis, quæ in ignem conjecta exuritur, ſaporis adſtringentis & acris. Gall. *Alun de plume.*

ALUSMOS, ab ἀλύω, reſolvo, intelligitur Hipp. anxietas, aut incontinens corporis jactatio.

ALVIDUCA, Medicamenta ſunt, quibus alvus liquida

da & leniter fluida fit. Gr. ἐκκοπροτικά. vid. ibid. B. Buik-week makende Middelen. G. Laxierende Mittelen. Gall. *Remedes laxatifs*. A. The laxative medecines.

ALVUS, Gr. Κοιλία & Γαστὴρ, eſt abdominis cavitas, quâ ventriculus, inteſtina, hepar, lien, renes, veſica &c. continentur, vel & locus per quem fæcum & excrementorum craſſorum naturalis fit excretio. B. Buik. G. Der Bauch. Gall. *Le Ventre, les inteſtins, les entrailles*. A. The belly, Panch.

ALVUS ASTRICTA, dicitur, cùm quis raró per ſeceſſum fæces ex inteſtinis, & tantùm valdè compactas & cum difficultate deponit. B. Hardlyvigheid. G. Hartleibig. Gall. *Dureté de ventre, le ventre conſtipé & pareſſeux*. A. Bound in body, vel belly. Idem quod *Coproſtaſia*.

ALVUS FLUIDA, eſt, cùm quis liquida ſtercora, idque facillimè deponit. B. Weekbuikigheid. G. Weichleibig. Gall. *le ventre libre ou lache*. A. Loosneſſ.

ALVI FLUXUS, Idem quod *Diarrhæa*.

ALYPON, eſt herbæ nomen, & dicitur turbith album: vocatur & *Alypia*, ex α priv. & λύπη dolor; Herba dolorem quaſi auferens. A. Gut-Wort.

ALYSSON, eſt planta, quæ habet caules repentes, longos, duros, lignoſos, rubicundos, tortuoſos, in multos ramos diviſos, lanuginem albam habentes; Folia oblonga, aſpera, albeſcentia; Flores in umbellam extremitati ramorum adhærentes, quadrifidos, flavos; ſemper poſt unumquemque florem naſcitur ſilicula unica compreſſa, rotunda, quæ conſtat duabus membranulis, & ſepto medio, illa membrana valva dicitur; valvæ hæ vel contra ſeptum illud complicantur, vel parallele, vel perpendiculariter; ſemina ſunt ovalia, compreſſa, rubicunda; Radix eſt longa, lignoſa, alba, fibroſa, lanuginem habens; creſcit hæc planta in locis montanis. Herba hæc ſic appellatur, quòd à cane commorſos rabiem ſentire non patiatur, & commorſis medeatur, ſingultum quoque ſanat, ex α priv. & λύσσα rabies, ſingultus.

AMALGAMA, unde AMALGAMATIO, eſt alicujus metalli cum mercurio commixtio. B. Metaal-menging met quik. G. Zernagung des Metals mit Quick-Silber. Gall. *Amalgame*. A. The reducing of Metal by Mercury into a paſt.

AMARACUM, eſt herba odorifera, ab Amaraco puero regio dicta. Amaracus Cynaræ Regis Cypri, Unguentarius fuit, qui caſu lapſus, dum ferret unguenta, fracto alabaſtro, majorem ex confuſione odorem creavit. Unde optima unguenta amaracina dicuntur; Hic poſtea, cum nimio odore contabuiſſet, in herbam Sampſucum mutatus eſt, quæ poſtea ab ejus nomine Amaracum appellata eſt: Folia Bliti habet, ſed acutiora & magis polita, coloris viridis, ſubfuſci, in margine rubicundi, ſaporis inſipidi. Gall. *eſpece de Marjolaine*. vid. Majorana.

AMARANTHUS, planta eſt floris comam ſpecioſam & non macreſcentem habens, variis coloribus ornatam; unde ejus nomen: Hinc hyeme & æſtate ex illa geſtant Puellæ immarcidas corollas, ex α priv. & μαραίνω marceſco. Gall. *Amarante, ou fleur de jalouſie; fleur qui ne fletrit point, & d'une couleur pourprée*. Medicis & Herbariis noſtræ ætatis ex *Amore* & *Anthos* dictionem componi credentibus *Flos Amoris* vocatur. B. **Fluweel-bloemen.** G. Sammet-Blumen, Tauſentſchoen, Floer-Amor. Gall. *Paſſe velours*. A. Flower gentle.

AMARELLA, eſt Polygalæ ſpecies, atque ſic ab amaritudine à Geſnero appellatur.

AMAUROSIS, eſt in rebus eminùs, & cominùs poſitis, viſus abolitio, ita tamen ut nullum vitium externum in oculo vel accuratè inſpicienti appareat; Idemque ejus vitium in nervi optici obſtructione conſiſtat: hic pupilla eſt integra, humores ſunt integri; cauſa eſt omne illud quod illæſo ſpectabili bulbo facultates viſus ineptas reddere poteſt; hinc oritur vel à vitio in tunica Retina, vel ſi afficicitur Nervus opticus aliquo in loco à Retina ad thalamos nervorum opthalmicorum; ſi ipſa medulla cerebri malè ſe habeat in illa parte ſuæ ſubſtantiæ, unde fit nervus opticus, vel ſi ipſe cortex, unde producitur illa pars ſubſtantiæ medulloſæ, quæ Nervo optico inſervit, vitiatus ſit. Vocatur etiam *Gutta ſerena*, ab ἀμαυρόω obſcuro. B. **Een verdonkertheid des Gezigts/ ſteke Blindheid/ heldere drop.** G. Helter-Dropff, der ſchwartze Staar. Gall. *Goûte ſerêine*. A. Dimneſſ of ſight.

AMBARVALIS, flos eſt herbæ, quæ viget, quo tempore circùm arva fiunt proceſſiones, ex ambire vias dicitur.

AMBE, in genere notat ſuperciliosſam eminentiam, quæ

quæ est in ora alicujus rei vel ambitu, unde eminentia, ossium superficiaria ita etiam dicitur. Item, instrumentum Chirurgicum, quo brachia dearticulata restituuntur.

AMBLOSIS, idem quod *Abortus*.

AMBLOTICA sunt medicamenta abortum facientia, ut sunt diuretica omnia, & quæ uterum aperiunt, fœtumque & placentam expellunt. Ab ἀμβλώσκω abortio, unde ἄμβλωσις & ἄμβλωμα, abortus. B. **Middelen die een Miskraam maken.** G. Miszgeburt verursachender Mittelen. Gall. *Remedes Avortifs*. A. Medecines which cause Abortion.

AMBLYOPIA, est visus obscuritas: quæ est quadruplex: *Mynopia*, *Presbytia*, *Nyctalopia & Amaurosis*, de quibus suo loco; ex ἀμβλὺς obtusus, hebes, & ὄπτομαι video. B. **Een donker gezigt/ Oogen-schemering.** G. Dunckelheit der Augen. Gall. *La veüe obscure*. A. Dulness of sight.

AMBONÆ, idem quod *Ambe*.

AMBRA GRYSEA bituminis quædam species est, inflammabilis, pinguis, odoris suavissimi, quod procellosis fluctibus ex fundo maris excussum & ad littus eructatum est. Rectè censetur ex destillatione, Ambram recenseri inter succina, & fossiles resinas, licet etiam in cetis reperiatur, qui fortè illam devorârunt, eaque delectantur. Invenitur in Japonia, insulis Moluccanis, Mauritii, Neicotarres, in Sumatra ad Occidentem, in Borneo, & Caap Commeriis propè Malabar sitis. Optima censetur Grysea, seu coloris cinerei seu grysei, à sordibus purgata & odorata, lævis, quæque acu perfossa succum pinguem resudat; notat Cl. *Kæmpfferus*, quod nulla sit melior bonitatis & constantior nota, quàm si candenti laminæ ejus granula aliquot imponantur, quo ipso suffitus prodit adulterium, & cineris paucitas bonitatem. Improbatur *nigra* & *candida* valde, procul dubio adulterata; sæpiùs enim solet adulterari, notante eodem *Kæmpffero*, qui dicit, quòd cum recens in littus deponitur, massa farinaceæ instar & adulterio recipiendo aptissima est. Nihil verò eidem faciliùs ingeritur, (prout ipsi adulteratores authori fassi sunt;) quàm gluma oryzæ in pollinem redacta, nam hæc & levitatem & colorem glaucum ei conciliat; sed quam fraudem teredines, illatâ carie, possessori detegunt &c. B. **Amber-grijs.** G. Amber. Gall. *Ambre gris*. A. Amber grise.

AM-

Ambrosia, eſt Herba quædam Botrys dicta : ab *α* priv. & *βροτὸς* mortalis, interpoſito *μ* vocalitatis gratiâ; vel quòd mortales eam non edant, vel quòd qui eam comederint, immortales evadant : ideoque *τὸ τοῦ Θεῶν βρῶμα* Deorum cibus dicitur, eximiæ fragrantiæ gratia Diis expetita : habet caulem unicum, in multos ramos diviſum; folia inciſa, albeſcentia; Flores floſculoſos, plurimis ſcilicet floſculis ſterilibus calice comprehenſis, conſtantes; fructus eſt clavæ æmulus, echinatus, monoſpermus, fætûs ſemine nigricante & oblongo tubâ bifidâ inſtructus, alio loco plantæ; radix longa, lignoſa, tenuis. Tota planta habet odorem ſuavem, ſaporem aromaticum, aliquantulum amarum, ſed gratum, colitur in hortis. Gall. *Ambroſie.* A. The Jeruſalem Oak.

Ambrosia, eſt medicamentum ſolidum, ſed ea, quâ fieri poteſt gratitudine, præparatum : à Deorum cibo denominari videtur, quia ſolis Diis, *Ambroſia* in cibum faceſcit, ut *Nectar* in potum, ex *α* priv. & *βροτὸς* *mortalis.* B. **Goden ſpijs / een aangenaam geneesmiddel.** G. Der Goetter-Speiſz. Gall. *Viande des Dieux.* A. The meat of the Gods.

Ambulatio, Chirurgis dicitur, quando pars quædam inflammatione, gangrænâ, aut ſphacelo corripitur, & in ambitu plagæ malum ulteriùs proſerpit. B. **Het ambuleert / 't quaad kruipt voort.** G. Umb ſich freſſende Geſchwure. Gall. *Gangrène ambulante.* A. A ſpreading gangreen.

Ambustio, eſt continui ſolutio, à materia externa adurente (igne actuali vel potentiali ſc.) cauſata, cuticulam ſemper, cutim plerùmque, nonnunquam etiam muſculos, venas, arterias, nervos atque tendines lædens. Gr. *περίκαυσις.* B. **Gebrandheid.** G. Brand, Verbrennung. Gall. *Brûlure.* A. Burning or Scalding.

Amellus, dicitur à Mella fluvio Galliæ, juxtà quem herba hæc plurima naſcitur.

Amentum, Idem quod *Alumen plumeum*, vide *Amianthus.*

Amethodicum, eſt quod ſine methodica & dogmatica ratione fit, ut ſolent Empirici, ex *α* priv. & *μέθοδος*, ratio ad invenienda auxilia.

Amethystus, eſt gemma pellucida purpurei ſeu viola-

violacei coloris, aliquando ad flavedinem inclinantis, hujus color videtur deberi pigmento metallico inprimis, aut & alteri cuidam fixo & fossili principio, in ipsa earum nativitate, quam intimè permisto, unitoque: evincit hoc hujus & aliarum similium gemmarum colorum similitudo, atque artificiosa harum confectio, dividitur in Orientalem & Occidentalem, atque hinc reperitur in India Orientali, Arabia petrea, Armenia, Ægypto, Galatia, Tharso, Cypro, Bohemia &c. B. Amethist. G. Amethyst, Ametist. Gall. *Ametiste.* A. The Amethyst.

AMIANTHUS, est lapis alumini plumoso similis, sed absque sapore & in igne non combustilis, in quo ab alumine plumoso differt, coloris varii, & in filamenta deductilis; inde veteres indusias aliaque, præparare noverunt, quæ ubi sordida, igni tradebantur & pura evadebant: duplici formâ diversa reperitur, sub specie filamentorum majorum alumine plumoso, & vocatur hæc linum incombustile, altera species sub forma lapidis fusci, vel nigri, duri, malleo extensilis. Græcis Ἄσβεστος. Quòd Elychnia ex eodem fiant incombustibilia. B. Pluim-aluin. G. Federweisz, Steinflachs, Schiefer-Weisz, Stein-Dacht. Gall. *l'Amiante.* A. Eart-flax, or Plicimons Alum.

AMMA, sive SUBLIGACULUM, aut BRACHERIUM, est vinculum Herniosis utile, quod vel ex lintea fascia, vel orbiculo metallico inferius abdomen ambiente conficitur, & protuberantia eminente interiùs donato, applicatur in inguine ad processum peritonæi ubi per musculos transit, & annulum comprimens, retinet intestina in abdomen reducta, quæ per hunc annulum cæteroquin elaberentur, ab ἅπτω connecto. *Bracherium* nomen accepisse videtur à cingulis, quæ lumbis & renibus adaptantur, ab *Isidoro Brachiale Monachorum* vocatum, *Succinatorium; Brachile* seu *Brachiale* dicitur, quamvis non brachiorum sed renum sit cingulum. *Rebrachiatorium Cassiano*, unde procul dubio natum *Bracherium* Chirurgorum, cingulum nempè herniam intestinalem substringens. B. Een Breuk-band. G. Bruch-Band. Gall. *Un brayer, des estreintes, Bandâge Restreintif, Ceinture.* A. A girdle for the ruptures, or a Triess.

AMMI, sunt semina exigua, sabuli grana referentia, striata, globosa, suaviter aromatica, saporis amari, acris, odoris

odoris fragrantis ferè ut origani vel thymi; optima deferuntur ex Alexandria vel Candia, ubi producuntur, Planta, unde crescit, satis est procera, ramosa, Amnioselinum dicta, folia habens Anethi similia, in longas & angustas dissectas lacinias abeuntia, crenas habentia ad costas; nomen ab ἀμνὶς matula, quasi cogens homines ad matulam, vel secundùm alios ob ἄμμος arena, ob similitudinem quam habent cum granis sabuli. Est Cuminum Æthiopicum seu Regium, à voce ammi, fortè cammi & cummi, unde Cuminum, vel vice versâ à Cumino vox Ammi.

AMMONIACUM GUMNI, seu HAMMONIACUM, est lachryma ex Ferula Africana juxta delubrum Hammonis nascente, unde & nomen: gummi instar Thuris grumosum est, subalbicans, cui semina, Angelicæ instar, intersperfa sunt; odor est ferè castoreus, & gravis, saporque aromaticus & amarescens. B. **Gom Ammoniak.** G. Ammoniack. Gall. *Gomme Ammoniac*. A. Gum Ammoniak.

AMMONIACUM SAL, vide *Armoniacum*.

AMNION CHARTA VIRGINEA, est membrana fœtum in utero proximè obvolvens, & molliter excipiens; quæ etiam cum reliquis secundinis post partum expellitur, chorio longè albicantior atque tenuior est. Ipsi Chorio blanditer accumbens, non tamen nisi superiore parte adnexâ; hæc, figuræ ferè ovalis, maximè tenuis & simplex est; mollis est, lævior ac politior parte internâ, externâ inæqualior, candida & pellucida, laxo intervallo à fœtu distans, nullis vasis sanguineis hactenùs demonstratis donata; exteriùs membrana Urinaria & Chorio investitur, quæ sibi invicem aliquando satis tenaciter adhærent ab hac parte, ita ut vix avelli queant, continet non tantùm fœtum, sed & humorum nutritium, quo fœtus, per os & gulam alimentum sibi sugit: vid. liquorem. Amnii. Ἀμνειος, Ἀμνίος Græcis dicitur, Latinis amiculum, indusium, quòd amicè fœtum obvolvat, vel ut alii volunt ab ἀμνὸς agnus, sic ab ejus teneritudine dicta & mollitie, vel μένος animus, & quasi ἀμενιον, id est ἄνευ μένους καὶ αἵματος, vel ἀμνίον, tanquam vas inter sacrificandum, sanguinem excipiens. B. **Het binnenste vlies van de Nageboorte / 't Lam-vlies.** G. Schaaffen-Hæutlein. Gall.

Gall. *l'Amnios*, *Membrane des Eaux*. A. The Amnion.

AMOLYNTHUM, eſt Medicamentum, quo tractato, manus non inquinantur, ab ἀμολύνω non inquino.

AMOMUM, Veterum quodnam ſit, adhuc ſub judice lis eſt. Sunt enim, qui Roſam Hierichontis eſſe velint: Alii aliud quid eſſe contendunt. Officinæ duplex ſemen ſub Amomi nomine monſtrant, quorum alterum majus nigrum rotundumque eſt inſtar granorum piperis rotundi vel cubebarum; guſtu minimè acre, quod videtur veterum eſſe *Siſon*, *Sinon*, &c. Alterum minutum ſemen & pallidum; utrumque rarò in uſu, locoque Amomi Veterum recipitur Acorus. Ingreditur Theriacam. *Amomum* & *Cardamomum minus*, quæ in officinis proſtant: putant nonnulli fructus eſſe plantarum genere convenientium, ſpecie verò ſaltem differentium; & quoniam illa differentia in fructuum duntaxat forma, hoc eſt, rotunda aut triangulari conſiſtat, folia autem conveniant, nec fructus hac in regione unquam producantur, hanc plantam pro utriſque ſpectandam exhibent. Dicitur ab odore bono, qui reprehendi minimè queat, vel, dictum putant, quod veluti odorem cinnamomi referat. μῶμος enim eſt reprehenſio, & ἄμωμος reprehenſioni non obnoxius. Gall. *Amome.*

AMPBLOPRASUM, eſt Porrum, circa vites naſcens. Ex ἄμπελος vitis, & πράσον porrum. B. Wijngaard-parei. G. Acker-Knoblauch. Gall. *Ail poireau*. A. Bears garlick.

AMPHIBIUM, eſt omne animal, æquè in aquis ac in terris vivens. Ex ἀμφὶ ambo, & βίω vivo.

AMPHEMERINUS, eſt morbus quotidianus, unde πυρετὸς ἀμφήμερος febris quotidiana, ex ἀμφι circum, & ἡμέρα dies.

AMPHISBÆNA, ex ἀμφὶς, utrinque, & βαίνω, gradior: Serpentis genus eſt, nunc in anteriorem, nunc in poſteriorem progrediens partem.

AMPHIBLESTROIDES, ſive TUNICA RETINA oculi, mollis eſt alba mucoſaque ſubſtantia, cui nomen inditum, quòd projecta in aquas reticulum æmuletur. Protenditur ab ipſo nervi optici centro, ſupraque vitreum humorem expanſa, ad ligamentum ciliare porrigitur: hæc tunica ſiquidem albida & medullaris, ab ipſa nervi

optici ſubſtantia medulloſa, ac fibroſa procedit; ut ſit fibrarum nervearum, quæ illic in unam faſciam colliguntur, quaſi in velum retiforme expanſio. Reverâ ſi integer oculus pro flore, qui cerebro per nervum opticum, velut caudicem accreſcit, ſumatur, tunica retina erit flos ipſe, ac duæ priores tantùm calicis vicem præſtabunt. Habent ſe intra oculi thalamum velut paries albatus, qui ſpecies viſibiles per foramen cameræ atratæ admiſſas excipit repræſentatque, cui ſpecies ſenſibiles imprimuntur, & à quo eadem πρώτῳ αἰσθητηρίῳ communicantur, ex ἀμφίβληστρον rete, & εἶδος forma. B. **Het Net-vlies des oogs.** G. Spinnewebs Netlein. Gall. *La Rétine.* A. The Retina of the eye.

Amphibranchia, ſunt loca circa tonſillas, ex ἀμφι circum, & βράγχος raucedo.

Amphidæum, eſt caput oris uteri, labris cucurbitarum ſimile. Græcis Ἀμφίδαιον, Ὄσχιον, Αἴγια.

Amphismela, eſt cultellus anceps Anatomicus utrinque acie præditus, ſecandiſque cadaveribus utilis, ex ἀμφὶ utrinque, & μελίζω membranatim concido, μίλα eſt ſpecillum. B. **Een Mes aan beide zyden ſnydend.** G. Ein Meſſer daſz an beyden Seithen ſchneidet. Gall. *Couteau tranchant de deux côtéz.* A. A diſſecting knife that cuts on both ſides.

Amphora, eſt vas cum duobus anſis, capit duas urnas, ſeu octo congios: eſt menſura liquidorum apud Veteres. Italis continet libras ſeptuaginta duas. Attica verò dimidium amphoræ circiter ſupra Italicam Amphoram continebat. Secundùm hodiernam computationem, capit vini libras octoginta, & olei circiter ſeptuaginta. Gall. *Amphors.*

Ampulla, eſt vitrum rotundum, cui collum in ſummitate eſt. B. **Kinderglas/Katrol/Fioolglas.** G. Ein rund Flæſchlein. Gall. *Phiole, Ampoulle.* A. A viol. A Glas-bottle.

Amuletum Periamma, *Periapton*, eſt monile, quod è collo ſuſpenſum & geſtatum, vel in annulo, dicitur occultâ quâdam virtute remedium præſentaneum adversùs febres, venena & faſcinationes.

Amurca, dicitur ſedimentum vel recrementum olivarum expreſſarum, fæx Olei. Gr. Ἀμόργη ab ἀμέργω, exugo oleas, & amurcam exprimo. B. **Droeſem van Olie.**
G.

G. Trusen vel Hefen von Dele. Gall. *féces ou la Lie de l'huile*. A. The Lees vel Mother of oyl.

AMYGDALÆ, idem quod *Antias & Paristhmia*.

AMYGDALUS, est arbor, quæ habet folia longa, angusta, acuta, saporis amari, grati: calix est monophyllus, quinquifidus; flos rosaceus, pentapelatus, staminibus multis præditus; ovarium in fundo calicis instructum tubâ longâ donatâ apice globoso, quod fit fructus, callo pulvinato, minus spisso, ficciore condens ossiculum rugis minus profundis ornatum, in quo nucleus oblongus, plerùmque unus, pediculo brevissimo; Fructus vocantur Amygdalæ, quæ sunt dulces vel amaræ, & sapore tantùm à se invicem differunt. Sic vocatam volunt, quòd fructus post viride putamen, alterum, quod subest, multis scatet rimosis scarificationibus, quas Græci Ἀμυχὰς appellant. B. Amandel-boom. G. Mandel-Baum. Gall. *Amandier*. A. The Almond-tree.

AMYGDALATUM, est lac artificiale, seu *Emulsio* ex Amygdalis aliisque seminibus parata, ab ἀμυγδάλη, Amygdalæ fructus. B. Amandel-melk. G. Mandel-Milch. Gall. *Lait d'Amandes*. A. Almond-milk.

AMYLUM, est flos tritici aut siliginis subtilissimus, albissimus, multiplici aquæ affusione ex farina extractus, & in exiguas massulas exsiccando coactus. Sic dicitur, quod sine mola paretur. Ex α priv. & μύλη mola. B. Styfsel Ameldonk. G. Ammel-Mehl, Krafft-Mehl. Gall. *Amidon*. A. White Starch.

AMYON, dicitur membrum emusculatum hoc est ita extenuatum, ut musculi vix appareant ampliùs.

ANA, est æqualis variorum Medicamentorum, unâ formulâ præscriptorum, portio. Vulgò simplici ā vel duplici āā brevitatis gratiâ scribitur. B. Evenveel Gewicht. G. Gleiche Theile. Gall. *Quantité égale*, *Egale Portion*. A. An Equal Portion.

ANABASIS, est morborum invalescentia. Vide *Acmé*: ab ἀναβαίνω ascendo.

ANABOLE, materiæ rejectionem per superiora significat.

ANABROCHISMUS, est, cum immissis vinculis aliquid supervacanei tabefactum tollitur. Item modus extrahendi pilos palpebrarum inversos, oculumque pungentes, immisso per foramen acus tenuissimo bysso: per

cujus duplicatam anſam pilus trajectus vellitur.

ANABROSIS, eſt partis alicujus in corpore, ab humoribus acribus, eroſio. Idem quod *Diabroſis*, ab ἀναβρώσκω peredo, corrodo. B. Een doo᷑-eting. Zernagung, Berzehrung. Gall. *Corroſion*, *Rongement*. A. Corroſion.

ANACARDIUM, duplex eſt *Orientale* & *Occidentale*. *Orientale*, eſt fructus arboris Malabaribus Oepata dictæ, qui eſt cordiformis cum cuſpide in vertice, niger, ſplendens, includens ſub duplici involucro à ſe ſeparato mellaginem craſſiuſculam, lentam, ceraſorum colore, ſub qua nucleum pallidum amygdalæ ſaporis. *Occidentale* eſt quaſi oſſiculum reni leporis figura; foris fuſcum, durum, & gerens nucleum album amygdalæ ſaporis. Magna eſt ejus in Cananor copia, tum in Calecut, & aliis Indiæ locis, veluti in Cambaya & Decan. Gr. Ἀνακάρδιον, Veteribus incognitum fuit. Arab. *Balador*; Indis *Bybo*. Luſit. *Facca de Malaqua*, quòd viridis & in arbore pendens ſimilis ſit noſtrati majori fabæ, major tamen, ſic ob cordis ſimilitudinem, vocatur. Ex ἀνὰ ad ſc. Formam vel ſimilitudinem, & καρδία. B. Anacarden. G. Elephanten-Lauſz. Gall. *Anacarde*. A. Anacardum or Malacca beans.

ANACATHARTICA, ſunt Medicamenta vomitoria, quæ per ſuperiora purgant, ex ἄνω ſupra, & καθαιρέω purgo. Idem quod *Emetica*.

ANACATHARSIS, eſt medicamentum per ſuperiora purgans; ut Vomitorium, Sternutatorium, Errhinum, Maſticatorium, Salivatio, &c. ab ἀνακαθαίρω per ſuperiora purgo. Idem quod *Emeticum*. & in ſpecie apud Hippocratem ſignificat purgationem per ſputa.

ANACOLLEMA, eſt linimentum aut aliud Medicamentum ſiccum, quod fronti & naribus ad oculorum vitia & Hæmorrhagiam ſiſtendam admovetur. Idem Remedium incarnans & conglutinans, ab ἀνακολλάω conglutino; unde κόλλα gluten.

ANACTORION, eſt planta, cui nomen *Gladiolus*: ab Ἀνάκτωρ Herus vel Dominus, cui ſoli gladii jus eſt.

ANADENDROMALACHE, eſt Malva roſacea fruticoſa; ex ἀνα ad δένδρον arbor, & μαλάχη Malva.

ANADENDRON, eſt Althæa, ex ἀνὰ ad (formam) & δένδρον, arbor: quia arboris in modum ſe erigit.

ANA-

ANADIPLOSIS, eſt frequens febrium reduplicatio ab ἀναδιπλόω reduplico.

ANADOSIS, eſt omne, quod in corpore ſursùm tendit, ut chyli diſtributio, vel vomitus, ex ἄνω ſupra, & δίδωμι do.

ANADROME, eſt ſursùm alimenti latio, vel reflexus humorum ad ſuperiora, ab ἀνὰ δρόμος, curſus, & τρέχω, curro.

ANAGALLIS, Officinalis eſt planta, folia habens ex adverſo bina & floſculos foliorum alis inſidentes in quinque lacinias diviſi, coloris rubri, pedunculis longis, his floribus ſuccedit fructus ſphæricus, membranaceus, per maturitatem in duas partes diſſiliens, ſemina plerùmque anguloſa, minima: Radix fibroſa eſt, alba; dicta videtur ab ἀνὰ & γάλλος, quod æquè reprimat ac reponat ſedem prociduam: ὁ γάλλος denotat enim, cui amputata ſunt virilia, vel ut aliis placet, ἀπὸ τοῦ ἀναγωγεῖν τὰς ψύχας, animas evocare ac elicere. Magica enim putatur herba, unde noſtris Guichelheil. Nam in limine veſtibuli ſuſpenſa maleficia arcere creditur. Alii derivant ab ἀγάλλω, orno, inſignio, decoro, quòd ubique vias lætè floſculis ſuis ornet. G. Gaucheil, Colmar-Kraut. Gall. *Mouron*, *Mouſon*, *Morgeline*. A. Pimpernel.

ANAGYRIS, à natali ſolo hæc arbuſcula nomen accepit: Anagyris enim eſt civitas Attica: eſt arbuſcula valdè ramoſa, habens corticem viridi-fuſcum, lignum flaveſcens aut pallidum; folia terna, oblonga, acuta, in parte ſuperiori viridia, in inferiori albeſcentia, odoris adeo fortis & fætidi, ut contuſa, capitis dolorem producant; flores flavi, papilionacei, cujus vexillum brevius eſt cæteris petalis: flori ſuccedit ſiliqua longa, cartilaginoſa, Phaſeoli ſiliquæ æmula, fæta ſeminibus reniformibus, in initio albis, dein purpureis, tandem poſt maturitatem cæruleis & nigricantibus; creſcit in regionibus calidis, ubi fœtorem, Aſam fœtidam ſuperantem excitat.

ANARHINON, vide *Antirrhinon*, ex ἀνὰ per, ad, & ῥὶς naſus, quaſi adversùs naſum.

ANAISTHESIA, eſt facultas ablata percipiendi actiones objectorum ſenſibilium in organa ſenſuum externorum, ut paralyticis & ſphacelo laborantibus contingit, ex α priv. & αἰσθάνομαι, ſentio. B. Ongevoeligheid. G. Unemp-

Unempfindlichkeit. Gall. *Insensibilité*. A. Insensible.

Analeptica, sunt Medicamenta, quæ vires refocillant; item pars Hygieinæ, quâ valetudinarii reficiuntur, ab ἀναλαμβάνω, iterum refocillo. A. Analeptiks.

Analgesia, est indolentia sive doloris defectus, ab ἀναλγέω, non doleo.

Analogismus, est comparatio & perceptio causarum morbificarum & medicamentorum juvantium per similitudines, ab ἀναλογίζομαι, comparo: *Analogia* est Comparatio.

Analysis, est alicujus corporis, in sua principia per Chymiam, reductio. Item partium corporis humani demonstratio Anatomica, quæ per partes instituitur, ab ἀναλύω dissolvo. B. **Een ontdoeninge/ ontleding/ ontbinding.** G. Auefloesung. Gall. *Analise*, *Dissolution*, *Solution*, *Separation*. A. An analyzing of any thing.

Anamnestica, Remedia, quæ memoriam restaurant, ut sunt spirituosa omnia, ab ἀναμνάομαι reminiscor. Item sic signa quædam dicuntur ad Diagnostica pertinentia, quæ corporis vel morbi statum prægressum in memoriam revocant. Gall. *Remedes qui retablissent la memoire*.

Anaphalantiasis est defluvium pilorum in superciliis. B. **Het uytvallen der Winkbrauwen.**

Ananas est planta flore monopetalo infundibuli formi tripartito, fructu carnoso, turbinato succi pleno, fœto seminibus exiguis reniformibus: fructus maturus in deliciis habetur apud Brasilienses, ubi quoque *Yayama* audit. Gall. *Ananas*.

Anaphrodisia dicitur impotentia venerea, sive ineptitudo ad congressus venereos. Gall. *Impuissance*.

Anaphromeli, est mel despumatum, ex ἀνὰ de ἀφρὸς spuma & μέλι mel.

Anaplerosis, in genere significat repletionem; aliàs specialiter ita dicitur Chirurgiæ pars, quâ ea, quæ in corpore deficiunt vel casu perierunt, arte restituuntur, ab ἀναπληρόω impleo. Unde *Plerotica Medicamenta*, quæ partes restituunt.

Anaplerotica, sunt Medicamenta vulnera carne implentia, & deficientia in corpore, quantum possibile, restituentia.

Anar-

ANARRHOPUS, idem quod *Anadosis*, ab ἄνω supra, & ῥέπω vergo, serpo.

ANASARCA, est totius corporis exterioris, aut quarundam ejus partium tumor albus, mollis, tactui cedens, & foveam à compressione relinquens. Causa est lympha nimis tenax, vires vitæ imminutæ, & sanguis viscidus, quibus vasorum extremitates obstruuntur & vesiculæ adiposæ implentur; hinc fit, quod major lymphæ copia in corpore aggeritur, quàm per vascula reducentia ablegatur, adeoque est primum Hydropis initium. Si humores nimis viscidi fuerint, *Leucophlegmatia* appellatur. Item, Ὑποσαρκίδιος, κατὰ σάρκα. *Heraclide* σαρκίτες, *Intercus*, *Aqua inter cutem* &c. ex ἀνα per, & σάρξ caro. B. 't Lyf-water / tusschen vel en vlees leggende water / leden-zugt. G. Leibwasser. Gall. *Hydropisie anasarce*. A. A species of a Dropsie so called.

ANASTOICHIASIS, est corporum Chymica resolutio, ab ἀναστοιχίω in sua principia redigo, unde στοιχεῖον Elementum.

ANASTOMOSIS, duas habet significationes, 1. Ubi extrema oscula vasorum nimis dilatata emittunt sua liquida naturaliter retinenda & tum dicitur. B. Ontsluiting der vaten. G. Eroeffnung der Aderen. Gall. *dilatation des orifices des vaisseaux*. A. Opening of Vessels. 2. Est mutua inosculatio ultimi finis vasis arteriosi in principium venosi, sive id fiat recto modo continuato tramite, sive per laterales ramos ex Arteria in venam hiantes, quales in vasis spermaticis demonstravit Lealis &c. ex ἀνὰ per, & στομα os. B. Inmonding der vaten / Kus-vaten. G. Die reumte zwischen den Gefæssen. Gall. *Abouchement ou inosculation des Vaisseaux*, *ou Anastomose*. A. A Mutual opening of vessels in to one another.

ANASTOMOTICA, sunt Medicamenta poros & meatus aperientia, ut sunt deobstruentia, cathartica, sudorifera, diuretica, &c. ex ἀνὰ per, & στόμα os. B. Openende Middelen. G. Eroeffnende Mittlen. Gall. *Remedes aperitifs*. A. Aperitive Medecines.

ANATASIS, est corporis extensio versùs superiora, ab ἀνατείνω sursum tendo. B. uitrekking. G. Auffsteigung. Gall. *extension*. A. A Stretching out.

ANATHYMIASIS, est vapor, exhalatio, suffitus, halitus &c. ab ἄνω sursum & θυμιάω suffio. B. Roking. G. Be-

Beræuchung. Gall. *Parfum.* A. Perfuming, Fumigation.

ANATICA PORTIO, vide *Ana.*

ANATOMIA, est animalis, præsertim hominis, concinna dissectio, quâ partium materia, figura, structura, nexus, ad usum Medicum & Physicum, demonstrantur, ab ἀνατέμνω disseco. B. **Anatomie / sny-konst / ontleding.** G. Anatomie, Auffschneidung. Gall. *Anatomie, Dissection.* A. Anatomie, Cuttingup of Bodies.

ANATOMICUS, est qui dissecandis cadaveribus aptus, ab ἀνατέμνω perseco. B. **Een ontleeder / Ontleedkundige.** G. Anatomist. Gall. *Un Anatomiste.* A. An Anatomist, one Skilful in anatomy.

ANATRIPSIS, est contritio calculi aut ossis comminutio, ab ἀνατρίζω contero. B. **Verbrijzelinge / vermorzelinge.** G. Zermalung. Gall. *Broyement, Ecrasement.* A. Bruising, Comminution.

ANAXYRIS, fortè ab ἀναξύω, abstergo, scalpo: Acetosa enim est, quæ alvum lubricando abstergit, cujusque radices scabiei medentur.

ANCHIA, idem quod coxa.

ANCHORALIS processus, vide *Ancyroides.*

ANCHUSA, est planta, quæ caulem habet repentem, folia Buglossi sylvestris, longa, aspera; radicem longam, mediocriter crassam, foris rubicundam, interius albam lignosam, colore rubro inficientem, saporis, dum recens est paululùm adstringentis, & insipidi, odoris nullius. Hanc dictam quidam volunt ἀπὸ τοῦ ἄγχειν, strangulando, quòd vim strangulatoriam ac suffocatoriam habeat; dicunt enim eâ serpentes strangulari. Alii ab ἀγχούζειν deducunt, quod est fucare, colorare formam, quia illius radicis facies rubore inficitur. B. **Osse-tong / Schaaps-tong.** G. Ochsen-zung. Gall. *Orcanette.* A. Alkanet.

ANCHYLE, est articuli contractio, ut & genu posterior pars, ab ἀγχυλόομαι contractione articulorum laboro. Gall. *Anchylose.* Vide *Contractura.* A. Constriction upon the Joints.

ANCHYLOPS, est abscessus & collectio humoris lenti & melli aut pulticulæ similis, inter majorem oculi angulum & nasum. Hic tunicâ ut plurimùm continetur, nec infert dolorem, subitò autem accipit incrementum, producitur tamen sæpe ab inflammatione prægressa carun-

runculæ lachrymalis, quæ in abſceſſum terminatur, qui ſi rumpatur, exulcereturque, non amplius Ἀγχίλωψ vocatur, ſed mutat nomen, & Αἰγίλωψ appellatur. Ab ἀγχὶ propè & ὤψ oculus, quòd propè oculum oriatur. Vide *Ægilops*.

ANCHYLOSIS, idem quod *Anchyle*.

ANCHYROIDES, vide *Ancyroides*.

ANCON, ſive Cubiti caput, ſtrictiùs ſumitur pro poſteriore Ulnæ proceſſu majori: Unde *Anconæus muſculus*, Cubiti extenſor, ἀπὸ τοῦ ἀγκεῖσθαι ἑτέρῳ τὸ Ὀςέον, quòd ſuperjaceat unum os alteri. B. **Elleboog**. G. Elnbogen, Gall. *Coude*. A. The Elbow.

ANCONÆUS, vide in *Ancon*.

ANCORALIS, vide *Ancyroides*.

ANCTERES dicuntur fibulæ, quibus vulnerum labia longiùs diſſita conjunguntur, quæ operatio propterea ancteriaſmos, infibulatio dicitur; parantur ex emplaſtris fortiſſimè adhærentibus: in ſpecie etiam dicta fuit, quando hiſtrionibus & comœdis per præputium trajiciebatur fibula.

ANCYLE, eſt Poplitis contractio, vide *Anchyle*.

ANCYLO BLEPHARUM, eſt palpebræ cum tunica alba vel cornea concretio; vel cum interdum utræque palpebræ ſibi invicem concreſcunt; ſequitur ille affectus oculorum inflammationes & palpebrarum: Ea concretio aliquando ante partum contingit, & tunc vitium nativitatis exiſtit, dicitur ex ἀγκύλη hamus, & βλέφαρον palpebra. B. **Aanwas der oogſchelen**. G. Anwachſung der augliedern. Gall. *concretion des Paupieres*. A. A growing to of the eye-lids.

ANCYLOGLOSSUM, eſt frænuli ſub lingua, connexionis ſtrictioris vitium, locutionem difficilem cauſans, & μογιλάλος rectè vocatur, ab ἀγκύλη hamus, & γλῶσσα lingua. B. **Tong-riems aanwas/ ſpan-ader**. G. Anwachſung des zung-riems. Gall. *le Filet trop avancé vers la pointe de la langue*. A. A loſer connexion of the ligament under the tongue.

ANCYLOGLOSSUS, eſt, qui frænulum prælongum habet, & ab eo nonnunquam ſectus fuerit, ex ἀγκύλη hamus, & γλῶσσα lingua. B. **Een / die met de tong-riem belemmert is**. G. Dem die zung nicht frey iſt. Gall. *Qui a le Filet*. A. Tongue-tied.

Ancylosis, eſt immobilitas articulationis cum tumore duriori, orta ex callo ad articulum oſſis fracti, vel ligamentis rigeſcentibus, vel exoſtoſi ad juncturas, vel inſpiſſato muco glandularum illiniente.

Ancylotomus, eſt ſcalpellum, quo linguæ frænulum reſcinditur; in genere accipitur pro cultello aciem incurvam habente. B. Een Mes om de tong-riem te ſnyden. G. Ein Zung-riems Meſſerlein. Gall. *Ancylotome*, *Coûtelêt pour couper le Filet.* A. ſmall knife for cutting the ligament under the tongue.

Ancyroides, eſt Scapulæ proceſſus roſtriformis, qui *Coracoides*, *Anchoralis*, & *Cornicularis* vocatur, ab ἄγκυρα anchora, ῥύγχος roſtrum, & εἶδος forma. B. Het anker gelyke uitſteekſel. G. Das ancker gleiche auſzwaſch des ſchulterblats. Gall. *l'Eminence ou Apophyſe Coracoide.* A. A. Proceſſ on the ſcapula like an Anchor.

Andrachne, vocatur Portulaca: dicitur ἀδράχνη inſerto ν. quòd primùm teneritudine quâdam lætâ & carnosâ luxurient ramuli, foliaque albicent, ſpumosâque quâdam fuligine, ſive tenui quâpiam aſpergine cinereâ obductâ videantur, ἄχνη enim Græcis *ſpuma* eſt, ἁδρὸν *plenum*, *lætum*, *craſſum*, *pingue.* Spuma autem in marina portulaca multò evidentiùs conſpicitur, quàm ſativa. B. Porcelein. G. Burtzelkraut. Gall. *Pourpier*, *Porcelaine.* A. Purslain.

Androgynus, ſive Hermaphroditus, eſt, qui membra virilia & muliebria ſimul habet. Item, quibus excisa ſunt membra virilia. Item effœminatus, ex ἀνὴρ vir, & γυνὴ mulier. B. Een Man-Wyf. G. Halb Mann und halb Weib. Gall. *Hermaphrodite.* A. An Hermaphrodite.

Androsace eſt planta flore monopetalo, hypocrateri formi, fructu globoſo, foliis nervoſis longis, & amplis, lanuginoſis & in margine inciſis, in orbem repentibus; calix eſt valdè amplus & expanſus; vaſculum ſeminale exiguum per maturitatem in quinque partes dehiſcit: habet in medio Placentam cui plurima adnaſcuntur ſemina oblonga, rubicunda; radix eſt fibroſa, & minima, creſcit in locis maritimis, dicitur quaſi ἀνδρὶ ἄκος φέρουσα, quòd viris remedia ſuo nomine polliceatur, vel ἀνδρὸς σάκος, quòd folliculi membranacei ſcutum exiguum

guum referant coriaceum. Alii ἀνδρόσακες, quod ὑδρόσακες dici æstimant; quòd ducendo urinam hydropicis prosit.

Androsoemum est officinalis planta flore rosaceo, calice polyphyllo, fructu ovato unicapsulari, character ejus ferè ac Hyperici; differt in eo quòd planta sit valdè ramosa referens arbusculam: dicitur, ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς à viro, & ab αἷμα sanguis; nomen est *Viri sanguis*: sic dicitur, quia folia contrita sanguinem colorem præbent; dicitur & tota sana. B. Mansbloed. G. Johans-Kraut. Gall. *comme qui diroit sang d'homme; toute saine.* Quasi Græcè dicas *Thrasibula.* A. St. Johns wort, Tutsan or Park leaves.

Anemius Furnus, est, qui cæteris majorem ignis vim destillandis, liquandisve rebus largitur. Ab ἄνεμος ventus. B. Wind-oven. G. Wind ofen. Gall. *Fournau à vent.* A. A wind-furnace.

Anemone, flos venti, ab ἄνεμος ventus: quia flores sese nunquam aperiunt, nisi flante vento, ut testatur *Plinius.* Sed fortè ab ἄνεμος ventus, & ὄλλω seu ὄλλυμι, quòd flos facilè à ventis dejiciatur ac perdatur. Hinc Pulsatilla aliquando vocatur, quia à ventis facilè propellitur; videtur esse flos Adonis veterum. B. Wind-bloem. G. Windblum. Gall. *Anemone, Coquerourdes, Cocles, Passefleur.* A. Wind-flower.

Anethum, planta est umbellifera, foliis tenuissimè divisis, viribus medicis pollens; Radix annua, reliqua ut in fœniculo, semina foliacea, plana, membranacea, ovata, orbicularia, compressa, in parte exteriori tribus striis vel sulcis notata. Quibusdam παρὰ τὸ ἀνευθεῖν, quòd cito crescat. Aliis quasi ἀνίκητον quasi *invictum*, ab α priv. & νικάω vinco, quod cibi excitat appetentiam, nonnulli nomen impositum volunt, quod Anethi esus lacessat ad venerem: alii à puero pulcherrimo in plantam sui nominis converso. ἀνηθεῖν enim congressus, familiaritas, coitio Venerea dicitur. B. Dil. G. Dyllen-hoch-kraut. Gall. *Anet.* A. Dill or Anat.

Aneurisma, est duplex *verum* vel *spurium*. *Verum* est tumor p. n. ab arteriarum interioris tunicæ ruptura & exterioris dilatatione, pulsans, rubens, compressu cedens, laxatus redeuns. *Spurium* est ubi tunicæ ruptæ liquorem effuderint in partes vicinas, unde tumor conti-

nuò

nuò auctus, mollis, vix pulſans, lividus, compreſſu vix evaneſcens, brevi putreſcens; ab ἀνευρύνω dilato. B. **Een ſlag-ader-breuk.** G. Der puls adren ausſpannung. Gall. *Aneuriſme*, *Dilatation de l'Artere*. A. An Aneuriſme, or a Dilatation of the Arterie.

Angeiotomia, eſt vaſorum diſſectio, ut in Venæ ſectione, & Arteriotomia; ab ἀγγεῖον vas, & τέμνω ſeco. B. **Opening der vaten.** G. Eroeffnung der gefæſſen. Gall. *Saignée ou Ouverture des Vaiſſeaux*. A. Blood-letting.

Angelica eſt officinalis planta foliis latiſſimis, dentatis ferè ramoſis, ſeminibus ſtriatis, floribus umbelliferis, radice aliquantulùm reſinoſa, oblonga, craſſa, in fibras tenuiores diviſa, foris ex flavo rubeſcente, medulla interiore alba, ſaporis acris, ſuaviter amaricantis, cum quadam blanda dulcedine, odoris fragrantis, tota planta habet odorem & ſaporem aromaticum. Hæc planta creſcit multis in locis, quæ autem in montanis Bohemiæ locis reperitur, præ aliis laudatur; creſcit & in Alpibus, & ſatis feliciter in hortis colitur: fortè ſic dicta, quòd contra venena angelicas præſtet virtutes, ideo & Spiritus Sancti radix vocatur. **Engel-wortel.** G. Angelick wurtz, Bruſt wurtz, Engel wurtz. Gall. *Angelique*. A. Angelica.

Angiglossi, ſunt, qui difficulter pronunciant L. R. K. atque in loquendo reſtitantes loquelam præcipitant, ab ἀγκύλη hamus & γλῶσσα lingua. B. **Belemmert van taal.** G. Der ſchwerlich reden kan. Gall. *Difficulté de parler*. A. A difficulty in ſpeaking.

Angina, Lat. ab angendo, quia guttur vel fauces anguntur, ſic ab ἄγχειν, ſtrangulare, angere: Vel ut alii ab ἀγχόνη laqueus, vel à συνέχειν, quòd ſpiritum cohibendo reſpirationem inhibeat, uti *Aurelianus* vult. Eſt impedita valdè, dolens admodùm vel & impedita & dolens ſimul deglutitio atque reſpiratio, orta à cauſa morboſa ſupra pulmones & ſtomachum poſitas partes afficiente, quæ his functionibus dicatæ ſunt. Eſtque *externa* ſeu *Spuria* vel *Notha* vulgò dicta, dicitur & *Alba Angina*. G. Der weiſſe anſatz. Quæ ab externis cauſis venit, à frigore externo, potu frigido, ſpinis & oſſiculis œſophago inhærentibus. Sed ea levis eſt & ſine febre, niſi ab interna ortum ſumat, hoc eſt, quæ in cute ad collum exterius micat, atque hæc ſæpe ſubitò oritur poſt internam, eam-

que

que tollit & ægrum liberat ab insigni molestia vitæque discrimine: huc accedit *Volans*, quæ subitò disparet, & mox oritur de novo, aut per Metastasin, ut vocant, cum à faucibus abit vel ad pulmones vel ad cerebri meninges. Vel *Interna* est, quæ ab interna causa ortum habet, hoc est à febri præcedanea, & febrem acutam comitem habet, quæ à loco diverso, juxta ac inflammatio propior est œsophago, tonsillis, epiglottidi, laryngi, cervici incumbit, varia sortitur nomina, uti *Synanchi*, fortè à suspendii similitudine cum laqueo. *Parasynanche*, *Cynanche*, seu Λυκάγχη quòd canes aut lupos frequenter afficiat: & *Paracynanche*. De quibus suo loco. B. **Een quade keel/ worg-gezwel/ ontsteking der keel/ qumantie.** G. Hals und Kelen geschwullst, Halsz-geschær, Entzuendung des halses. Gall. *Esquinancie*. A. A quinsey, or Squinancy.

Angina Lini, est Cuscuta, quòd linum circumligando suffocet.

Angiologia, ex ἀγγεῖον, vas, & λόγος, sermo, seu descriptio systematis vasorum corpus humanum perreptantium, quoad situm, ortum, fabricam, finem & usum eorum.

Anglicus Sudor, vide *Sudor Anglicus*.

Anguilla, ab anguis, ob similitudinem cum angue, seu serpente: piscis est oblonga, rotunda, in deliciis habita. B. **Aal/ Paaling.** Gall. *Anguille*.

Anguis, Animal quod complicari, & contorqueri potest, atque semper sit angulosum, vel quòd angat, & premat.

Angulus oculi, V. Canthus.

Anguria, Planta est è Cucurbitaceorum genere, folia habens magna, villosa, aspera in profundas lacinias dissecta, flores flavos, campaniformes, quinquifidos, quibus succedit fructus obrotundus, carnosus edulis, habens corticem satis durum, sed politum varii coloris, caro cucumeris satis similis est, alba aut rubicunda, saporis dulcis & grati continet pulpam medullosam, in qua latent semina oblonga, ampla, compressa, rugosa, nigra, rufa, aut rubra, seminis cortex est valdè durus, & cortice ablato, invenitur amygdala parva, alba, medullosa, saporis dulcis & grati; derivari posset ab ἄγγος conceptacu-

culum, vel vas quodlibet, quia evacuatâ medullâ, vino impleri possit, quod Americani scitè norunt. Vocatur etiam Citrullus à citreo colore. B. **Watermeloen / Kieheren / Citrullen.** G. Gurchen, Citrullen. Gall. *Citrouille.* A. Citruls.

ANGUSTATIO, dicitur de vasis & meatibus, quando præternaturaliter coarctantur & angustiores redduntur.

ANHALTINA, dicuntur remedia, quæ respirationem facilitant, ut sunt plantæ vulnerariæ, & præparata quædam ex Sulphure &c.

ANHELATIO, est respiratio difficilis, parva, sed concitata, quæ sanis, sed maximè debilibus, evenit, in omni vehementi exercitio, præcipuè cùm in altum ascendunt, aut cùm currunt, vel saltant, quâ plerùmque laborant obesi, qui viscera abdominis tam magna, & tantâ pinguedine onusta habent, ut venter sit tumidus & protuberans: aliàs etiam à repletione stomachi, cibis præsertim crudioribus, & flatulentis copiosè sumptis mox anhelatio, vel sedentibus vel decumbentibus, & magis adhuc currentibus, aut ascendentibus, & gravissimè, si æstas fuerit, oboritur. At in Febribus, Hydrope, Tumoribus viscerum in ventre, in pleuritide, Cardialgia, & Asthmate semper urget quædam Anhelatio: Est igitur Anhelatio convulsivi motûs species. Gr. Ἀσθματικὸς Πνευμάτωσις. B. **Hyging na adem / Aamborstigheid.** G. Ein schwere athem, Angbrustig. Gall. *difficulté de respirer*, *courte haleine.* A. Shortness of breath.

ANI PROCIDENTIA, vide *Procidentia ani.*

ANIMA HEPATIS, est Vitriolum sive sal Martis, nomen à chymicis impositum, quia hoc medicamine morbis Hepatis medetur.

ANIMÆ GUMMI seu RESINA, quæ est pellucida ex albo citrinescens, fragilis in nova Hispaniola ex arboribus quibusdam proceris incisis exstillans prunis imposita gratissimi odoris, Thuri simillima, quo tamen majora grana refert; quid sub hoc nomine intelligatur, non adeo constat, cùm hoc Gummi aut confunditur Cancamum, aut sæpissimè substituitur, ab aliis verò utrumque Gummi ab invicem distinguitur; Putatur etiam ex Æthiopia & India Orientali ad nos deferri. Gall. *Gomme Animé.*

ANI-

ANIMALIS FACULTAS, eſt actio, quâ homo, ſenſum, motum, & principes animi functiones exercet: ſuntque tres Imaginatio, Ratiocinatio, & Memoria. B. De Lighamelyke Ziel-werking. G. Wuerckung vonder Seele. Gall. *La Facultè animale*. A. The animal faculty.

ANIMI DEFECTUS, vide *Deliquium Animi*, *Lipothymia*.

ANISCALPTOR MUSCULUS, aliàs LATISSIMUS DORSI: Brachium retrò deorsùm trahit, oritur principio membranoſo & latiſſimo, à vertebrarum ſpinæ apicibus, ab oſſe ſacro ilioque uſque ad ſextam thoracis vertebram: inſeritur inter pectoralem & rotundum valido, brevi & lato tendine, figura eſt triangularis. B. Den Aars-krabber/ Breedste spier van den rug. G. Aarskratzer. Gall. *le Grand dorſal*. A. The Scratcher of the arſe.

ANISUM, eſt planta umbellifera, foliis tenuiſſimè diviſis ſemen aromaticum & carminativum proferens. Eſt & in uſu Medico ſemen *Aniſi* Indici, quod ex China affertur, figuram ſtellæ refert, componitur ex 6 vel 7. nucleis particularibus radiorum more in Centro coëuntibus, continentibus ſemen ſingulare, oblongum, colore ſeminis Lini. Fortè dicitur ab urbe Siciliæ, quæ Aniſum appellatur. Vel à flumine ejus nominis in Auſtria. Alii ἄνισον quaſi ἀνίκητον dictum volunt: quod cibi appetentiam præſtet: vel ὅτι ἀνίησι τὰς ἐμπνευματώσεις, quòd remittat ac laxet tenſiones flatulentas internas & externas. Veriſimile tamen ſic vocata, quaſi τὸ μὴ ὂν ἴσον. Suidas Ἄνισον τό μὴ ὂν ἴσον. σημαίνει δὲ καὶ εἶδος βοτάνης: Aniſum quaſi inæquale, denotat etiam herbam. Nomen illud impoſitum, vel ab inæqualitate ſeminum, vel quòd folia diſſimilia ferat. B. Anys. G. Anys, Aniſz. Gall. *Anis*. A. Aniſe.

ANNULARIS CARTILAGO, vide *Cricoides Cartilago*.

ANNULARIS DIGITUS, eſt is, qui intra minimum & medium locum habet. Vide *Digitus*.

ANNULARIS PROTUBERANTIA, ſive Pons Varolii à figura dicta; eſt quædam pars cerebri tuberoſa, intra cerebellum & teſtes cerebri. B. Ringwijs uitſteekſel. G. Der ring gleiche aufzwachs. Gall. *Protuberance annulaire*. A. The annular protuberance.

AN-

ANNULUS ABDOMINIS, eſt perforatio in parte inferiore muſculi oblique deſcendentis, aſcendentis & tranſverſalis; pro tranſitu proceſſuum Peritonæi & vaſorum ſpermaticorum in viris; in mulieribus ligamenta uteri rotunda tranſmittit, in herniis verò inteſtina & omentum.

ANNULUS OSSEUS, in fœtu tantùm reperitur, & quidem præciſè ad oſtium tympani locatus, qui facilè ab oſſe temporum ſeparabilis eſt, nuduſque apparet cùm membrana tympani, quando auris cum ejus meatu eſt avulſa: Annulus hic, ad dimidiæ circiter lineæ ſpatium interruptus eſt, in parte ſua ſuperiori propè eum locum, ubi caput mallei, & pars ſolida incudis in tympanum conduntur. Interruptio hæc etiam in adultis videri poteſt, & eo loco membrana tympani immediatè adhæret extremitati meatûs oſſei auris externæ. Annuli hujus pars interior, paululùm excavata eſt in tota ſua circumferentia interna, & ita crenam efficit, in quam, membrana tympani impacta eſt; in ſuperiori quoque ejus parte, ſinuoſitas parva obſervatur, ſuper quam muſculus externus mallei porrigitur, & hæc ſinuoſitas in adultis quoque permanet. Quamvis autem parvus iſte annulus diſtinctus ſit, & facilè ſeparabilis in infantibus recens natis, in adultis tamen evaneſcit, & cùm unum idemque cum meatu oſſeo corpus conſtituat, ab eo ſeparari ampliùs non poteſt. In ætate trium & quatuor etiamnum annorum diſtingui poteſt, ſed oſſi temporum jam tum tam firmiter adhæret, ut ampliùs ſeparari non poſſit. Notatur, quòd incipiat adhæreſcere per duas extremitates, & paulatim per totam circumferentiam reliquam. B. **de beenagtigen ring.** Gall. *le cercle oſſeux.*

ANNULUS *plumbeus vel æneus*, Chirurgi eo utuntur ad firmandum oculum, pro exciſione Pterygii, aliiſque operationibus in oculo peragendis.

ANNUS CLIMACTERICUS, eſt annus 63. 81. in quibus annis vana opinio eſt, quod nempe homines tunc temporis mori neceſſe ſit. Illi anni ſemper incidunt in nonum annum, ut ſepties novem, conſtituunt tria & ſexaginta. Ita novies novem efficiunt octoginta & unum. Nulla ratio, nec ulla experientia nobis perſuadere poteſt, cur homines illis annis magis eſſent morti obnoxii, quàm

quàm aliis : Imò tantus mortuorum ſexagenariorum aſfertur numerus, quàm eorum, qui obierunt ſexageſimo tertio aut octogeſimo primo. Ergo ejuſmodi nugæ ad cæteros errores remittendæ. Vide *Climactericus annus.* B. Moord-jaar.. G. Mord-jahr. Gall. *Année Climacterique.* A. The terms of important changes in the bodies of men.

ANODYNUM, in genere, eſt Medicamentum dolorem tollens, & quatuor Medicamentorum ſpecies complectitur; 1°. Paregorica, quæ dolorem tollunt demulcendo; 2°. Hypnotica, quæ dolorem tollunt ſomnum conciliando; 3°. Narcotica, quæ dolorem toliunt ſtuporem inducendo; 4°. Nepenthes, quod propriè notat Medicamentum dolorem auferens. Ex α priv. & ὀδύνω doleo. Gr. Ἀνώδυνον, Παρηγορικὸν, Ἀυσιπόνον, Πραϋντικὸν, Πέρι παυστήριον, Παυσίπονον. B. Een pynſtillend middel. G. Schmertz ſtillende mittlen. Gall. *Anodin.* A. Any Medecine that allays pain.

ANOEA, eſt amentia ſive imaginationis & judicii abolitio, ex α pr. & νοέω cogito. B. Verſtandeloosheid, ontzinnigheid. G. Unſinnigkeit. Gall. *Egarement, ou alienation d'Eſprit.* A. Madneſſ.

ANOMEOMERES, idem quod *Heterogeneum*, ſive id, quod ex aliis & inter ſe diverſis particulis conſtat, ex α priv. ὅμοιον ſimile, & μέρος pars. B. Meerdaantigheid/ veeldeeligheid. G. Viel geſtaltig. Gall. *Heterogene.* A. Heterogeneos or of another kind.

ANONIS ſive ONONIS, eſt herba ſpinoſa, flore papileonaceo : habet caulem tenuem, rotundum, lignoſum, villoſum, rubicundum, ſpinis longis & duris inſtructum; folia oblonga, nigricantia, villoſa, glutinoſa, dentata, odoris ingrati, ſaporis leguminoſi; flores leguminoſos, purpureos, raro albos; flori ſuccedit ſiliqua turgens, longior, breviorve, bivalvis, inſtar veſiculæ inflata, in qua hærent ſemina reniformia; ſaporis viciæ; radix eſt longa, lignoſa, fibroſa, alba, repens, fractu difficilis: Ὀνωνὶς quidam deducunt ἀπὸ τοῦ ὄνε & ὀνήμι, quaſi dicas aſini oblectamentum : nam ex Græcis quidam affirmant, aſinos in ea ſe volutare, & dorſum ſub aculeis ejus herbæ libenter exterere. Aliis vocatur à non juvando, quòd inutilis ſit, aratro enim ipſiſque aratoribus

E ini-

inimica. Nam non tantùm suo ramorum & radicum implexu aratra, invitis bubulcis, in mediis ramorum sulcis remoratur (unde & ipsi *Restæ* seu *Arestæ bovis*, remoræ aratri nomen impositum, quòd arantes boves in opere sistat) sed etiam messores, fœnisecas, ac aratores spinis suis acutis admodùm lædat; vivax præterea nimis fruges opprimit, iisque aculeis nocet. Ex α priv. & ὠμὸς immitis, rudis, durus, crudelis, sævus. Vel ab ὀνόω vitupero, quia duris & lentis radicibus aratrum remoratur. B. Prang-wortel / stal-kruid / osse-breke / Ezel-kruid. G. Hamhechel, stal-kraut, ochsen-brech. Gall. *Arreste-bœuf*, *bugrande*, *Bourande*. A. Cammock, rest-barrow, pettywhin.

ANONYMUS, melius *Euonimus*; est arbuscula mali quasi nominis ex α priv. & ὄνομα nomen. Ita quoque appellantur plantæ, quarum nomina incognita sunt. vid. *Euonymos*. Gall. *Fusain*, *ou Bonnet de Prêtre*.

ANOREXIA, est cibi fastidium, cum vel sine nausea, ex α priv. & ὀρέχθέω appeto, cupio. B. Spys-walging / Hongerloosheid / onlust tot eeten. G. Eckel. Gall. *Degout*. A. Loathing, or Nauseousness.

ANSERINA seu ARGENTINA, est herba sic dicta, quòd anseres eâ vescantur: dicitur porrò *Potentilla*, *Argemone*, *Agrimonia Sylvestris*, & *Tanacetum sylvestre*. vid. *Pentaphylloides*. *B.* Zilver-kruid / Zilver-schoon / Gansérik. G. Grensich, Genserich. Gall. *Argentine*, *Becq d'Oye*. A. Silver weed, Wild-tansy.

ANTACIDA, sunt Medicamenta acidum domantia ut sunt absorbentia, de quibus suo loco; diluentia ut aqua & aquosa, vel obtundentia, quæ molli suo lentore inviscant acria ita, ut acies eorum hebetata amittat noxiam; dum simul defendunt membranas ne offendantur à spiculis acidis; unde & effecta horum jam impressa tollunt: obsunt tantùm quandoque iis, quibus laxa nimis corporis compages ultra labefactaretur; vel sunt quæ acidum immutant, talia sunt quæ, cum acidis mista, statim cum hisce effervescunt, itaque motum cient, stimulant, agitantque, fibras; postea verò, ipsis cum acidis unita, constituunt novam salis speciem, in qua vis stimulans, diaphoretica, diuretica, resolvens, adhuc superest: Malè cedunt tantùm his, quibus nimius motus adest infestus. Ac proinde

sunt

ſunt antacida medicamenta, vel Terreſtria, vel Metallica, vel aquoſa, vel alcalia volatilia, vel fixa, vel oleoſa. Eſt vox mixta, origine Græca & Latina. B. Zuur-matigende Middelen. G. Mittelen gegen das Saur. Gall. *Remedes contre l'Acidité ou les Aigreurs.* A. Medicines againſt Acids.

ANTAGONISTA, eſt muſculus alteri muſculo in actione oppoſitus: ut adductor & abductor oculi, brachii, &c. ex ἀντὶ contra, & ἀγωνίζω certo, oppono. B. Tegenſtander. G. Segen-Stænder. Gall. *Antagoniſte.* A. An Antagoniſt.

ANTAPHRODITICA, ſunt Medicamenta adversùs nimiam Veneris libidinem: imò contra luem veneream ſumuntur, ex ἀντὶ contra & ἀφρὸς ſpuma, orta mari Venus ex ſpuma. Vocantur quoque *Antaphrodiſiaca.*

ANTARTHRITICUM, eſt Medicamentum adversùs Arthritim, ex ἀντὶ contra, & ἀρθρίτις morbus articularis. B. Flerecijn Middelen. G. Gicht ſtillende Mittelen. Gall. *Remedes contre la Goute.* A. Medecines againſt the gout.

ANTASTHMATICA, ſunt Medicamenta, quæ ab aſthmaticis uſurpantur, ex ἀντὶ contra & ἀσθμαζω anhelo.

ANTECEDENS CAUSA, vide *Proëgumena.*

ANTECEDENTIA, ſigna ſunt, quæ ante morbum obſervantur, ut prava ſanguinis diſpoſitio, quæ infinitis morbis cauſa antecedens exiſtit. Gall. *ſignes antecedens.*

ANTEMETICA, ſunt Medicamenta, quæ vomitum nimium impediunt & inhibent, ex ἀντὶ contra & ἐμέω vomo. B. Braken beletende Dingen. G. Mittelen gegen das Brechen. Gall. *Rémedes contre le vomiſſement.* A. Medecines againſt vomitting.

ANTENDEIXIS, eſt *Contra indicatio*, ſive indicationum contradictio, quæ impedit, quod à prima indicatione ſuggeritur: ut Pleuritis inflammatoria venæ ſectionem indicat, cui contraindicant vires debiles, ex ἀντὶ contra & ἐνδείκνυμι oſtendo.

ANTEPILEPTICA, ſunt medicamenta contra morbum caducum, ex ἀντὶ contra, & ἐπιλαμβάνω invado.

ANTHELIX, eſt altera auriculæ protuberantia Helice multo brevior, latior, craſſior, depreſſior, non intorta, eique versùs interiora oppoſita, bipartito, mediante cavitate, principio orta in auriculæ parte anteriori & ſuperiori ſub intorta Helice, dein unita, incurvo proceſſu

deorsùm vergens gracilescit, subsidet & desinit, videtur anfractuosa ipsius Helicis continuatio, quæ sic quasi unâ lineâ spirali in se ipsam recurrit, ex ἀντὶ anti, & λίξ volumen. B. Tegen Slangentrek der ooren. G. Der Gegen-Crayſz am Ohr. Gall. *la bosse ou la grosse eminence oblongue, qui est entourée du pli de l'oreille.* A. The inmost ring of the eare.

Anthelmintica, sunt Remedia intestinorum vermes enecantia, ex ἀντὶ & ἕλμινς vermis.

Anthemis, & Anthemon, est nomen, quo varii flores denominantur: derivatur enim ab ἄνθος flos.

Anthera, dicuntur summitates seu cacuminula in florum medietate capillamentis incumbentia; & inprimis quando illa sunt crocea vel rubra, ut in liliis, croco &c. ut & Medicamenta ex metallicis imprimis composita floridum colorem & præcipuè rubrum habentia, ut sunt croci Chymici: ab ἄνθος flos vel ἀνθηρὸν, floridum, prærubrum, sanguineum.

Anthopylli, & quibusdam Antophylli, & Antophala, sunt grandes Caryophylli, qui ad maturitatem pervenerunt, nucleo intùs duro bifidoque; sapore non tam acres, ut Caryophylli, præterquam in superficie. Ex ἄνθος flos & φύλλον folium, quamvis sit fructus Caryophyllorum maturus. B. Moernagelen / Antoffels. G. Mutter-Næglen. Gall. *Grands Geroffles*, *Mere de Geroffles*. A. Mother cloves. Arab. *Carumfel* vel *Calafur*, ut & *Arumfel*. in Java *Syanke* vel *Chanque*. in Malaja *Synken*. Antophyllus est quasi floris folium. ex ἄνθος flos & φύλλον folium, vide *Caryophylli*.

Anthora, est Napelli species, Remedium adversùs Thoram, venenum pessimum, ex ἀντὶ adversus, & φθίω corrumpo. Gall. *espece d'Aconit.*

Anthos, flos, sed per excellentiam sic vocatur Flos Rosmarini: applicatur etiam hæc vox sputis cruentis, & sanguineis fibris quasi intertextis, & tandem ad mineralia transfertur, in Chymicis notat quintam essentiam, sive Elixir auri, item Medicinam extractam ex perlis; sic anthos Philosophorum dicitur modus quidam transmutandi metalla, qui fit per vitriolum.

Anthracosis Oculi, est crustosa & corrosiva oculi ulceratio, cum tumore totius corporis, præsertim circa

circa oculos. Causa quandoque est inflammatio oculi. B. **Een brand-oog**. G. Brand in Auge. Gall. *ulcere de l'œil caustique ou brulant*. A. A corrosive ulcer of the Eye.

ANTHRAX, est inflammatio valdè ardens & acrem suscitans dolorem, cum tumore elevato sed non latè diffuso, cum pustulis igneis circum se acerrimis, variis in corporis locis absque suppuratione emergens; Caro quasi crusta inuritur, color ex rubro ad lividum, nigrumque, id est inflammatio ad gangrænam vergit. Jam quia vel pestis adest, vel non, Anthracis duas constituunt species, quarum altera *pestilentialis*, altera non. Dicitur & *Carbo*, *Carbunculus*, *Pruna*, *Ignis persicus &c.* B. **Een pestkool / negen-oog** Quia novem aliquando pustulæ conspiciuntur. G. Kohl oder ein Carbunckel-Blat, ein Pest-Kohl, Pestilentz Blætter, Carbunckel, ein Kohle. Gall. *Anthrac*, *Charbon*. A. A kind of bile drawing quickly to a scab, coale, carbuncle.

ANTHROPOLOGIA, est de homine doctrina: quæ à *Bartholino* in geminas dispescitur partes: *Anatomiam* nempè; quæ de corpore, ejusque partibus agit: & *Physiologiam*, quæ de anima. B. **Een Mensch-beschrijvinge**. Ex ἄνθρωπος, Homo, & λέγω dico. G. Beschreibung der Menschen. Gall. *Description de l'Homme*. A. A. description of a man.

ANTHROPOMORPHOS, Mandragora vocatur, cujus radix hominem refert, quod arte fieri potest ex ἄνθρωπος homo, & μορφόω formo, figuro.

ANTHYPNOTICA, seu medicamenta somnum abigentia, ex ἀντὶ contra, & ὑπνόω dormio. Gall. *Remedes contre le sommeil ou le dormir*.

ANTHYPOCHONDRIACA, Remedia sunt adversùs mala, circa Hypochondria contingentia. Gall. *Remedes contre l'Hypochondrie*.

ANTHYSTERICA, sunt Medicamenta contra Hystericam passionem, ex ἀντὶ adversus, & ὑστέρα uterus, matrix. Gall. *Remedes contre les Vapeurs*.

ANTIARTHRITICA, sunt Medicamenta, quibus arthritis curatur, ex ἀντὶ & ἀρθρῖτις dolor articularis. Gall. *Remedes contre la Goute*.

ANTIAS, pl. ANTIADES, TONSILLÆ, *Cic. Plin.* GLANDULÆ COLLI, vulgo *Amygdalæ*, quas & ta-

tamen non adeo accuratè referunt. Ἀντίαδες, μῆλα à malorum figura παρίσθμια, σπογγοὶ Hipp. quòd ſpongiorum in modum humores imbibant. Sunt glandulæ duæ conglobatæ, quæ reverà unum corpus conſtituunt, ad latera uvulæ conſitæ. *Subſtantiâ* glanduloſæ, colore ſubflavo; tactui molles: ſinum habent utrinque unum communem amplum & ovalem in os apertum, intra cujus fimbriam duos majores & plures minores ſinulos obtinent. *Uſus* eſt, materiam mucoſam colligere, eaque vicinas partes humectare. Sunt etiam tonſillarum inflammationes. B. Geswolle Amandelen. G. Entzuendung der Mandlen. Gall. *les Amygdales enflammées.* A. Inflamming of Almonds. Vide *Pariſthmia.* Ab ἀντιάω occurro, quia ſibi ex adverſo in oris termino utrinque reſpondent. B. D'Amandelen. G. Mandeln, Halſz-Mandlen, Mandlen. Gall. *Les Amygdales.* A. The Almonds.

ANTIBALLOMENA, ſive SUCCEDANEA, ſunt Medicamenta viribus ſimilia, quæ alterius defectu quandoque ſubſtituuntur: à Pharmacopœis dicuntur *Quid pro quo, & ſubſtituta. Ex* ἀντὶ contra, & βάλλω jacio, ἀντιβάλλω in alterius locum ſufficio.

ANTICACHECTICA, ſunt Remedia malè conſtitutum ſanguinem corrigentia, ex ἀντὶ contra, κακὸν malum, & ἕξις habitus. Gall. *Remedes contre la Cachexie.*

ANTICARDIUM, eſt cavitas externa infra mammas in medio pectoris ſterno inſculpta, ex ἀντὶ ante, & καρδία cor. B. Het herte putjen. G. Grueblein auff der Bruſt. Gall. *Le Creux de la Poîtrine.* A. The cavity juſt below the ſternon.

ANTICIPANS & ANTICIPATIO, dicitur de morbis, quorum Paroxyſmorum periodi citiùs veniunt indies B. Vervroegen van de ziekte. Gall. *Paroxyſme qui avance.*

ANTICNEMIUM, eſt anterior tibiæ pars, ex ἀντὶ ante, & κνήμη tibia. Vide *Gaſtrocnemium.*

ANTICOLICA, ſunt Medicamenta adversùs dolorem colicum, ex ἀντὶ contra, & κοιλία venter, alvus, Gall. *Remedes contre la Colique.*

ANTIDINICA, Remedia, quibus vertigines curantur, ex ἀντὶ adverſus, & δῖνος gyrus. Gall. *Remedes contre les vertiges.*

ANTIDOTUM, eſt Medicamentum contra lethale ve-

venenum, & quod adversùs venena epota datur, ex ἀντὶ contra & δίδωμι do. B. Een tegengift / tegen vergift. G. Artzney wider Gifft. Gall *Preservatif*, *contrepoison*, *antidote*. A. An Antidote, or a preservative against poyson.

Antidysenterica, sunt Remedia adversùs dysenteriam, ex ἀντὶ contra δὺς difficile, ἔντερον intestinum, & ῥέω fluo. Gall. *Remedes contre la dysenterie.*

Antifebrile, vide *Antipyreticum.*

Antihectica, sunt Remedia adversùs tabem, ab ἀντὶ contra & ἕξις habitus. Gall. *Remedes contre la consomption.*

Antihelmintica sunt Medicamenta, quæ vermes in intestinis hospitantes necant & expellunt. B. Wurmkruid. Gall. *Remedes contre les vers.*

Antilobium, dicitur pars illa exigua in Auricula, quæ infimæ parti, quem lobum appellant, superposita est Gr. ἀντιλόβιον.

Antiloimica, Remedia pestem arcentia: λοιμὸς enim pestis est. Gall. *Remedes qui préservent de la Peste.*

Antilyssus, est compositio adversùs rabiem, ex ἀντὶ contra, & λύσσα rabies.

Antimonium, est minerale, metallis affine, constans primò ex sulphure minerali, partim purissimo & solari, eoque in rubedine fundato, partim combustibili, instar alterius sulphuris. *Secundo*, ex copioso Mercurio metallico indigesto, fuliginoso, (coagulato tamen, magisque cocto, quàm est Hydrargyrum,) participante de Saturno. *Tertio*, ex substantia quadam terrestri & salina perpauca. Quod in officinis prostat, liquefactione ex minera est fusum, inque formas pyramidales ut plurimùm effusum. Minera in Officinis raro prostat. Invenitur in Germania, Hungaria, & Transsylvania, dicitur & stibium: est propriè substantia metallica, solida, ponderosa obscuri, cærulei, plumbei coloris, Striasque habet splendentes & longas. Componitur ex vero sulphure fossili, & parte metallo quàm simillima cui si malleabilitas conciliari posset, vera metallica indoles inesset; foretque septimum metallum ductile. Hanc verò rationem purificicandi stibii ignotam hactenùs fatentur; licet Boyleus verum, fluidum, Mercurium arte secretâ inde electum asserat, idque vel Tirones hodierni & Thrasones, in arte

jactent se posse. Fusile in igne, quin & cæteris faciliorem fusionem fossilibus conciliat. Ut verò fragile ipsum, ita & admistu suo ductilia ipsa fragilia reddit. Quin imò & volatile ipsa cæterum fixa vi ignis, si permiscetur, facit volatilia, vix ullo perfectè excepto. Auri fulgorem pulcherrimè promovet. Denique Arsenico albo assimile ingenium videtur possidere. B. **Antimonie / Spiesglas / Spitsglas.** G. Spiesz-Glasz. Gall. *Antimoine.* A. Antimony. Hebræis *Zaddah.* Gr. στίμμι, στίβι. Arab. *Aitmad & Antimad.* Latini quoque *Stibium* appellant. A. Chymicis etiam varia sortitur nomina.

ANTINEPHRITICA, sunt Medicamenta morbis renum medentia. Ex ἀντὶ contra, adversus, & νεφρὸς ren. Gall. *Remedes contre les maladies des Reins.*

ANTIPARALYTICA, sunt Medicamenta tam interna, quàm externa contra Paralysin probata. Gall. *Remedes contre la Paralysie.*

ANTIPATHIA, est contrarietas & repugnantia in corpore per se, vel Medicamentis. Item fastidium & abhorrentia alicujus rei sine manifesta causa. Ex ἀντὶ contra, πάθος affectus. B. **Tegenstrydigheid.** G. Widerwertigkeit gegen ein Ding. Gall. *Antipathie.* A. Antipathie.

ANTIPERISTASIS, est aëris circumsistentia, quemadmodùm in fæno, madidè nimis in metam aggesto. Ita aër frigidus corpora nostra ambit, effluvia decedentia intùs tenet, ex ἀντὶ contra, & περίστημι circumsisto. B. **Een rond-onbezetting / tegen-dwang.** G. Pressueng desz Luffts. Gall. *Antiperistase.* A. A repulsion on every part.

ANTIPHARMACUM, est Remedium venenis adversum. Significat quoque Remedium contra quemvis morbum: ex ἀντὶ contra, φάρμακον Venenum, Remedium. B. **Een tegen-gift.** G. Wider-Gifft. Gall. *Contrepoison, Antidote.* A. An Antidote, or a preservative against poyson.

ANTIPHTHISICA, Medicamenta Phthisi seu tabi adversantia. Ex ἀντὶ contra, & φθίσις tabes. Gall. *Remedes contre la Phthisie.*

ANTIPTHORA, est Napelli vel Thoræ species, sic vocata, quòd adversetur phthoræ; ex ἀντὶ adversus, & φθορὰ corruptio, à φθίω corrumpo.

AN-

ANTIPLEURITICUM, eſt Medicamentum pleuriticum ſeu adversùs morbum Lateralem, ex ἀντὶ ante, & πλευρῖτις Morbus Lateralis. Gall. *Remede contre la Pleureſie.*

ANTIPODAGRICA, Idem quod *Antiarthritica.*

ANTIPYREUTICUM, ſeu ANTIPYRETICUM, eſt Medicamentum febrim temperans & profligens. Ex ἀντὶ contra, & πυρόω incendo. B. **Een tegen-koorſig middel.** G. Feder-Kraut, Mittlen vor Fieber. Gall. *Febrifuge.* A. A Febrifuge.

ANTIQUARTANARIUM, & ANTIQUARTIUM, Medicamentum eſt adversùs febrim quartanam. Gall. *Remede contre la fievre quarte.*

ANTIQUI MORBI, ſunt, qui ultra quadrageſimum diem ad annos ſæpe plurimos extenduntur, ideoque & inveterati dicuntur. B. **Verouderde ziekte.** G. Langwirige Kranckheit. Gall. *Maladie inveterée.* A. Old Diſeaſes.

ANTIRRHINUM, eſt planta, quæ Folia habet Linariæ latiora, flores monopetalos, perſonatos, parte poſticâ caudâ carentes, bilabiatos, labio ſuperiori erecto, inferiori trifido, vultum Leonis formante; totus flos, ſi à ſuo calice auferatur caput refert vitulinum, poſt ſingulos flores piſtillum floris calicis quinquifidi fit capſula; quæ per maturitatem refert perfectiſſimè caput canis vel ſuis, quæ continet ſemina exigua, nigra; radix eſt alba & lignoſa; hæc planta ab una parte nempè poſteriori perfectè caput vituli refert, ab altera rictum Leonis. Dici volunt quòd florem ferat tanquam nares vituli; ex ἀντὶ, & ῥὶς naſus, nares: vocatur & Cynocephalos à κυνὸς canis, & κεφαλὴ caput, quia ejus fructus canis caput refert. B. **Orant / Apen-hoofd / Knaptandekens-kruid / kalfs-ſnuit / gaperkens / kalfs-bek / kalfs-muil / kalfs-neus.** G. Kalb-Schnabel, Lewen-Maul. Gall. *Mouron violet, Mufle de veau œil de chat, teſte de veau, gueüle de veau.* A. Calfes Snoute, Snap dragon.

ANTISCOLICA, ſive *Anthelmintica*, ſunt Remedia vermes necantia. Ex ἀντὶ adverſus, & σκώληξ vermis. Gall. *Remedes qui tuent les vers.*

ANTISCORBUTICA, ſunt Remedia, quibus ſcorbutus ſanatur. Gall. *Remedes contre le ſcorbut.*

ANTISCORODON, eſt Alii ſpecies. Ex ἀντὶ ante, adversùs & Σκόροδον allium.

ANTISPASIS, Veteribus dicebatur *sanguinis revulsio*. Quæ fiebat, quando humores in partem aliquam ruentes in contrarium, per venam, in parte opposita vel satis remota, incisam, avertebantur. Sic accipi potest revulsio, in æquali sanguinis periodo, cùm in capitis dolore nimiùm ruat ad caput, & per supplantalia avertatur; ab ἀντισπάω in contrarium traho. B. Afstrekkinge. G. Ableitung. Gall. & A. *Revulsion.*

ANTIPASMODICUM, est Medicamentum contractiones & spasmos inhibens, ab ἀντισπάω contraho. Gall. *Remedes contre les convulsions.*

ANTISPASTICUM, idem quod *Antispasis*.

ANTITASIS, seu CONTRAEXTENSIO, est partium in corpore opposita locatio, ut est inter Hepar & Lienem: est quoque ossis fracti in oppositum tractio vel extensio, ita ut alter extendat, alter verò contra extendat. B. Tegentrekking. G. Gegen-Streckung. Gall. *Contre extension.* Ab ἀντιτάσσω ex adverso ordino.

ANTITHENAR, sive Adductor, est unus ex musculis pollicem manûs vel pedis extendentibus, qui ad pollicem manûs reperitur, oritur ab osse Metacarpi digiti medii, & inseritur phalangæ primæ & secundæ; qui verò est in pede oritur ab osse cuneiformi tertio, & inseritur in osse sesamoideum internum. ex ἀντὶ contra, & Θέναρ vola.

ANTITHORA, Idem quod *Anthora* & eâdem origine.

ANTITRAGUS, est prominentia auris externæ ab Helice oriunda, trago opposita ad finem Anthelicis sita, eique terminum figens, satis elevata. Ex ἀντὶ contra, & τράγος hircus. B. De tegen bok. G. Der gegen Bock. Gall. *Le bouton posterieur qui est au dessus de l'extremité inferieure de l'Anthelix.* A. Protuberance opposite to the Hrangus.

ANTIVENEREA, Medicamina ad Luem Veneream. Gall. *Remedes contre la verole.*

Ἀνθρωπόμορφος, *Mandragora*, ex ἄνθρωπος, homo, & μορφὴ, figura, quo ejus radix effigiem hominis repræsentet.

ANTRUM BUCCINOSUM, idem quod *Cochlea*.

ANUS, PODEX & CULUS, est intestini recti extrema pars, constat ex tribus musculis, duobus nempè levatoribus, anum tempore necessitatis relaxantibus, & uno sphin-

ſphinctere ſive conſtrictore, qui anum claudit & occluſum ſervat. *Item* cavitas in cerebro, ex contactu quatuor truncorum ſpinalis medullæ, orta. Item cutis ſuperans umbilicum, cujus rugæ ſenii indicium faciunt. *Corrugata vetula* à Barbaris. Gr. πρωκτός. B. Den Aars. G. Arſz, der Hinder. Gall. *l'Anus*, *le Fondement*, *le trou du derriere*. A. The arſe, or Fundament.

Anydron, vocatur ſpecies Solani maniaci, dicta fortè, quòd qui eam guſtaverint, ſitiant. ex α pr. & ὕδωρ aqua.

Aorta, ſive Arteria Magna, eſt vas quod circulari orificio ex ſiniſtro ventriculo cordis oritur, adſcendit, ſuperato pericardio ſursùm parùm it, mox retrorsùm, paulò ſiniſtrorsùm, in arcum ſe flectit versùs ſpinam, deſcendit deinde; ramos aſcendentes ex ipſo arcu tres habet, unum Innominatum, & duas carotides, quæ omnes partibus ſuperioribus proſpiciunt, ramus ille Innominatus, ubi ad pollicare circiter ſpatium adſcendit, bifidus evadit, ſic ut unus ramus lateraliter dextrorsùm ſub claviculam dextram tendens ſubclavia vocetur dextra, atque ad Axillam tendat; alter carotis dextra vocatur. Inferiùs per truncum deſcendens, viſceribus ramificationibus proſpicit: Ulteriùs deinde factâ deſcenſione ad femora & pedes terminum conſequitur. Tota hæc arteria ſimilis eſt reliquis arteriis, niſi quòd habeat membranas & fibras fortiores, ab ἀὴρ aër, & τηρέω ſervo, quia antiquis perſuaſum erat, in ea aërem contineri. B. De groote ſlag ader. G. Die groſſe Pulſz-Ader. Gall. *l'Aorte*, *la grande artére*. A. The great artery.

Apagma, eſt oſſis vel alterius partis, de loco proprio abductio, ex α priv. & πιγνύω compingo.

Apanthismus, eſt obliteratio alicujus partis in corpore, ita ut prius veſtigium amplius reperiri non poſſit; quod canaliculo arterioſo circa cor & Venæ in Hepate Fætus exiſtenti, dum poſtea adoleſcit, contingit, ab ἀπανθέω defloreo. B. Verwaſſinge. G. Verwachſung. Gall. & A. *Obliteration*.

Aparine, ſeu Aſperugo eſt planta quæ habet caulem tenuem, debilem, quadrangularem, flexilem, aliis plantis adhærentem, aſperum, viridem; folia parva, lata, oblonga, viridia, Rubiam referentia, caulem ſtel-

læ

læ forma ambientia, horridis ſuis ſpinis veſtibus adhærentia; Flores parvos, in ſpicas congeſtos, in quatuor partes diviſos; Bacca poſt florem ſuccedit, duo ſemina ferè ſphærica, ſibi invicem adhærentia, continens, hæc ſemina in medio parùm ſunt excavata, cutim ſiccam, nigram, & pulpam albam continentem, habentia; Radix eſt valdè parva. Gr. ἀπαρίνη ῥίνη enim eſt lima. Gr. ὀμφαλόκαρπος, & φιλάνθρωπος, vide ſuo loco. B. Kleef-kruid. G. Klebkraut. Gall. *Reble*, *Grateron*. A. Cleavers or Gooſegraſſ.

Apathia, eſt affectuum vacuitas, ex α priv. & πάσχω patior.

Apella, vel Recutitus, eſt is, cujus præputium eſt abſciſſum; qualis mos Hebræis, Turcis, Ægyptiis &c. familiaris eſt. B. Besneden. G. Beſchnitten. Gall. *Circoncis*. A. Circumciſed. Sic etiam dicitur cujus præputium ita contractum eſt, ut glandem tegere nequeat.

Apepsia, eſt abolita ciborum in ventriculo concoctio, ex α priv. & πέπτω coquo. B. Onverteering / verteerloosheid. G. Verhinderte Kochung der ſpeiſen. Gall. *Apepſie*, *Indigeſtion*. A. Indigeſtion.

Aperientia, ſunt medicamenta, quæ tenuibus particulis profunda penetrando ea quæ occludunt meatus & craſſa ſunt attenuando & expellendo, corporis poros, atque meatus aperiunt: horum tres claſſes ſunt, quarum prima continet ea, quæ vaſa laxant, 2°. quæ liquida attenuant, reſolvunt, ac diluunt. 3°. quidquid, poſtquam vaſa laxata ſunt, & liquidum attenuatum, utraque in motum agit, & circulationem promovet. B. Openende dingen. G. Oeffnende mitlen. Gall. *Remedes deſoppilatifs*, *ou Apertifs*. A. Apertitive medecins.

Aperistatos, eſt ulcus cavum non magnum, nec ulli graviori noxæ conjunctum, ex α priv. & περίστημι circumſiſto. Unde *Galenus* Ἀπερίστατα ἕλκη ulcera cava. B. Holle zweeren. Hoele geſchwær. Gall. *Ulcère Creux*. A. A. hollow ulcer.

Ἀπήχημα, ab ἀπὸ τῆς ἠχῆς, ſeu à reſonitu, quòd ſit fractura cranii parte, ei quæ percuſſa eſt contraria: dicitur etiam infortunium.

Apes, ſunt volitantia animalcula Mel & Ceram ex plantis colligentia, quòd ſine pedibus primò eſſe dicantur.

tur. B. **Bye.** Gall. *Mouches à miel*, *Abeilles*.

APHACE, eſt leguminis ſpecies. Habet hæc planta folia triangularia, integra, ex adverſo bina ex nodis caulium, ex quorum alis prodeunt claviculæ; ſiliqua eſt fæta ſeminibus ſubrotundis; radix annua, fibroſa. Ex α priv. & φακὸς lens, quòd lentem minimè referat. Dicitur etiam *Os Mundæ*.

APHÆRESIS, eſt Chirurgiæ pars, ſuperflua auferens, ab ἀφαιρέω tollo.

APHONIA, ſive *Loquela abolita*, unde *muti*; quales primò ſunt qui ſurdi, & ideo quoque *Muti* naſcuntur. *Secundò* infantes, qui etſi non in lucem prodeunt ſurdi, ad tempus tamen muti ſunt, donec fari & loqui didicerint. Sed *Tertiò*, ſi linguas varias, quæ homines, quos una conjunxerat ratio, diversâ oratione diſtinxit, ſpectemus. Nemo, etiamſi vel loquaciſſimus, non erit mutus. Jam *Quartò*, ſenes, qui ſolent bis pueri eſſe, inter alia muti ex parte fiunt. Sed *Quintò*, qui Apoplexiâ, ſomno qualicunque, Epilepſiâ, Paraplegiâ, Hemiplegiâ, Syncope, Suffocatione Hypochondriacâ & aliis morbis laborant, ad tempus muti ſunt, aut ſi placet, obmuteſcentes, uti etiam, ſi graviter conſternuntur, contriſtantur, metuunt, iraſcuntur, ſæpe obmuteſcere ſolent, denique qui moriuntur in articulo ſaltem mortis muti ſunt; ſed alius quoque caſus reperitur, ſi quis cæteroquin non admodùm æger, mutus evadit, aut aliquandiu aut ſemper manet: Atque ex his conſtat mutum quem eſſe, aut obmuteſcere in morbis ſoporoſis, paralyſi ſpinalis medullæ, in lingua obſtructa, in augentibus faucibus &c. Ex α priv. & φωνὴ vox. B. **Spzakeloosheid / Stemmeloosheid.** G. Sprachloſigkeit. Gall. *Muet*. A. Dumbneſſ.

APHORISMUS, eſt oratio, quæ omnes proprietates breviſſimis verbis circumſcribit, ab ἀφορίζω determino. B. **Schei-regel / kortbondige ſpzeuk.** G. Kurtzer Spruch. Gall. *Aphoriſme*, *Sentence*. A. A Short Sentence.

APHRODISIA PHRENITIS, ab Aphrodita ſive Venere, dictus eſt inſanus & ardens amor in puellam. B. **Dolle verlieftheid.** G. Wuetende liebde. Gall. *Rage d'Amour*, *Amour furieux*. A. A Raging deſire after Venery.

APHRODISIUS MORBUS, idem quod *Lues venereæ* & *Aphrodiſia*.

APHRO-

Aphronitrum, eſt Nitri ſpuma, ab ἀφρὸς ſpuma, & νίτρον nitrum. B. Salpeter-ſchuim. G. Salpeter-ſchaum. Gall. *Ecume ou fleur de Nitre.* A. Scum of the Niter or ſaltpeter.

Aphtæ, ſunt parva, rotunda, ſuperficiaria ulcuſcula, occupantia os internum, fauces, œſophagum, ventriculum, inteſtina tenuia; variè colorata, alba, flava, fuſca, livida, nigra; videntur eſſe exulcerationes tenuiſſimorum ductuum ſalivoſorum & mucoſorum, factæ ex obturatione ejus ductus extremi per humorem lentum viſcidumque eo delatum: Solent fruſtulatim decidere, & aliquando recreſcere; imprimis obſervantur in Infantibus, vel in adultis, morbis acutis & viſcerum inflammatione laborantibus. Oſcedo *Sereno & Iſidoro.* Alcola *Arabibus.* Item Bothor, ab ἀφθάνειν locum occupare: aliis ab ἅπτεσθαι incendi. B. De Spruw. G. Saar, Schwæmme, & propter albedinem quaſi os totum albâ farinâ eſſet conſperſum, den meel-hund appellatur. Gall. *La Pepie.* A. The Pipp.

Aphylanthes, quaſi diceres flos non foliatus, ex α priv. φύλλον folium & ἄνθος flos.

Apiastrum, eſt Meliſſa, ſic vocata, quia ab apibus adamatur. Vide *Meliſſophyllum.* Item *Ranunculus* eſt, vide *Batrachium.*

Apices, ſeu Anthera, quæ in medio calicis ſeu folliculi quo flos clauditur, erumpunt, *Stamina* ſunt, quæ veluti filamenta ab intimo floris ſinu proſiliunt. Habent Apices ſæpiùs in ſummo quidpiam craſſiuſculum, à qua ſimilitudine nomen acceperunt, dicuntur & capitula, quæ geminis conſtant loculis aut ciſtellis cavis capſula membranacea per medium in duos receſſus diviſis, qui coloratum plerùmque pulverem continent: cujus granula (ut ex optimis obſervationibus conſtat) in qualibet plantarum ſpecie definitam ut plurimùm formam aſſumunt: hæc autem capitula partim ab apparente illorum figura, partim ab eo, quo funguntur, officio, non ineptè teſticulos appellant recentiores Botanici; planta enim, ablatis, antequam ſua ſubierunt munia, capitulis, producere pergit ſemina, quæ, quamquàm apparent pulcherrima, nunquam tamen evadunt prolifera, eodem perfectè modo, ut in ſubventaneis animalium ovis contingit; unde ta-

talia hujusmodi plantarum semina ex analogia non fœcundatis animalium ovis comparari possunt. Vide *Anthera*. B. **Noppen**. G. Sipssels. Gall. *Sommets*, *Bourgeons*. A. The Chives.

APINTHION, vide *Absinthium*.

APIOS, Tithymali species est; caulis ejus scandens; folia bina, quasi conjugata ad costam in folium impar desinentem; pistillum vaginâ obvolutum, abit in siliquam tricapsularem, quarum singula continet semen oblongum; radix tuberosa est, pyrum referens, latior à parte superiori quàm ab inferiori, externè nigra, intùs alba, plurimùm lactis continens. ἰσχὰς, χαμαιβάλανος, Lat. Raphanus Sylvestris, vulgò **Aard-noot**. Ita dixerunt græci quod radicis extremum in pyri formam turbinatur. Eâdem etiam ratione *Ischas* & *Chamæbalanos* ab iisdem nominata est, quòd in ficus & glandis effigiem radicis extremum turbinetur. Quapropter non ineptè Latinis etiam *Glans* aut *Ficus*, seu *Carica Sylvestris* nominabitur: ἰχὰς enim est *Carica*, quia ἰσχνὴ, siccando gracilis facta. χαμαιβάλανος venit à χαμαὶ humi, in terra, & βάλανος nux, glans.

APIUM, est planta culinaria, quæ habet caulem crassum, striatum, excavatum, & viridem; folia Petroselini, sed majora, viridia, splendentia, polita, succum odoris penetrantis, & ingrati habentia, præsertim si folia contunduntur saporis fortis & ingrati. Flos umbelliferus, albus vel luteus, cujus calix abit in duo semina striata, curta, crassiuscula, grisea, saporis acris & ingrati; radices in pluribus edules, carnosæ, crassæ, rectæ, albæ, profundè in terra repentes, in multos ramos plerùmque divisæ; in omnibus excepto aniso satis longæ, à cicuta distinguendæ odore & sapore, in plerisque radix est annua, sed tamen non in omnibus, sapor aromaticus quodammodo. Crescit hæc planta in fossis & humidis locis: Apium dicitur ab apice, quia olim apices id est capita victorum in certaminibus eo coronabantur; alii ab apibus dictum volunt, quòd apes apio & petroselino delectentur. Σέλινον à Lunæ dominio vocatur, Eleoselinum ab ἕλος palus & Σέλινον Apium. B. **Eppe/ Juffrouw merk**. G. Epff, Eppich, Epffich. Gall. *De l'Ache*, *Apium*, *Persil des marais*. A. Parsley, Smallage.

A-

APIUM RISUS, vide *Risus Apium.*

APIUM SYLVESTRE, idem quod *Batrachium.*

APNOEA, est respiratio ad sensum, vel in totum abolita, ex α priv. & πνέω respiro.

APOCHYLISMA, SUCCAGO; ROBUR, ROB, & ROHOB, est succi cujuscunque ex vegetabilibus, cum saccharo aut melle, in duriusculam sapæ consistentiam coctio & inspissatio, hinc *Rob Ribesiorum.* ab ἀποχυλίζω succum extraho. B. **Conserve / een gjelei, een gely.** G. Conserf. Gall. *Conserve.* A. A Conserve.

APOCLASMA, est partis cujusvis in corpore abruptio, ab ἀποκλάω abrumpo, defringo.

APOCOPE, est partis abscissio, ab ἀποκόπτω abscindo. Vide *Extirpatio.* B. **Een extirpatie / afzettinge.** G. Abschneidung. Gall. *Extirpation.* A. A Cutting of, an extirpation.

APOCRISIS & APOCRISIA, est id quod ex abundantia quasi è corpore eliminatur, ab ἀπὸ ab. & κρίνω secerno.

APOCRUSTICUM, est auxilium constringendi (secundùm Veteres & non ad Neotericorum mentem) & repellendi vim obtinens. Ast nulli repelluntur succi, ob sanguinis periodum, ab ἀποκρούω repello. B. **Een te samen en te rug trekkend middel.** G. Zurueck treibend mittel. Gall. *Remede Repellent.* A. Repelling Medecines.

APOCYNUM, est planta quæ crescit ut arbuscula, dimittens ramos rectos ad altitudinem circiter trium pedum; folia habet oblonga, ampla, crassa, instar Aloës caulibus adversa, alba, succum lacteum continentia, amarum & acrem: flores nascuntur ad foliorum extremitates instar aristæ, sunt campaniformes, quinquifidi, flavi; radix longa, fibrosa, fortis: hæc planta crescit in Ægypto, ubi vocatur ossar, & fructus ejus, qui pugni magnitudinis est, & oblongus dicitur, Beidel-sar, quasi Beidel-ossar, quod Arabicè notat ovum ossar; in ejus fructu reperitur lanugo, quâ utuntur incolæ ad inserendum inter stragula & in culcitris. Hæc planta omnes quadrupedes & præsertim canes in cibum data necare traditur, componitur ex α priv. significans ab, & κύων canis. B. **Honden-dood.** G. Hunds-todt. Gall. *Apocyn.* A. Dogsbane.

Apodacryticum, eſt Medicamentum lachrymas excitans : ſed aliis eſt collyrium lachrymarum effuſionem deſiccans & cohibens, ab ἀποδακρύω lachrymas excito.

Apolepsia & Apolepsis, eſt ſpirituum animalium & ſanguinis interceptio. Vel eſt medius ſtatus inter Apoplexiam & Paralyſin, vel eſt Apoplexiæ ſpecies, ſive ſubitanea & fugax vocis interceptio cum ſenſus & motus omnimoda fruſtratione, ab ἀπολαμβάνω intercipio. Idem quod *Catalepſis.*

Apomeli, eſt oxymel, ſeu decoctum ex aceto & melle, ab ἀπὸ de, & μέλι mel, quaſi de melle coctum.

Aponeurosis, eſt finis, cauda ſeu chorda muſculorum; dicitur etiam tendo, ex ἀπὸ de, & νεῦρον nervus; nec male, cum Muſculus totus conſtare ex nervis videtur, quorum finis eſt Tendo. B. Een Peeze. G. Spannader. Gall. *Aponeuroſe.* A. A Tendon.

Apophlegmatica, videatur *Apophlegmatiſmus.*

Apophlegmatismus, vocatur medicamentum, quod lentam, ſubalbam, pituitoſam materiam, ſecretam ex membrana pituitaria, nares earumque oſſicula, ſinus frontales, maxillares, oſſis cuneiformis &c. inveſtiente, generat, diſſolvit, eliminat : ſive id fiat ſpecie Errhinorum, Gargariſmi, Maſticatorii, Collutorii, Linctuum, vel fumi, hinc apophlegmatiſmus reducitur ad Ptarmica ſive Errhina, & ſialagoga, ſive ſalivam moventia, quia hæc omnia, quæ pituitam educunt, agunt vel per nares eliciendo vel per os; hinc apophlegmatiſmus dicitur φλέγμα pituita, & φλέγω ardeo, quia veteres videbant ſanguinem uſtulatum fieri denſam pituitam, unde ſimiliter in corpore animali pituitam provenire putabant. B. Een ſlym-zuiverend middel. G. Schleim auſtreibende mittel. Gall. *Maſticatoire.* A. A Maſticatory.

Apopthora, eſt abortus, ſive fœtus immaturi in lucem editio, ab ἀποφθείω corrumpo. Vide *Abortus.*

Apophysis, Probole, Echysis, Processus, Productio, Projectura & Protuberantia, eſt pars oſſis non contigua ut Epiphyſis, ſed cum oſſe continua, & ultra planam ſuperficiem protuberans. Ut proceſſus Pterygoides, Mammiformis, &c. Ab ἀποφύω produco. B. uitwasſchen, uitſteekſel. G. Auſzwachs.

Gall. *Eminence de l'os ou Apophyse.* A. Processes of bones.

Apoplecticæ Venæ, sunt venæ jugulares, malè, ab Antiquis *Soporales dictæ.*

Apoplectica, sunt Medicamenta adversùs Apoplexiam. Gall. *Remedes contre l'Apoplexie.*

Apoplexia, Attonitus Stupor Morbus Attonitus & Sideratio dicitur. Est sopor in quo ægri subitò concidunt, & jam prostrati, neque movere, neque loqui, neque si pungantur, quod sentiant, testari possunt, jacentes supini flaccidis membris ut in paralysi, cum respiratione parva ac difficili sive anhelatione, stertentes ac si dormirent vel moverentur, palpebris clausis aut contractis; sed pulsus & faciei color remanent, nisi gravis sit Apoplexia, jam deliquiis & morti manum porrigens, sed ore etiam patulo, & hiante, ex quo humor, & spuma effluunt, aëris subsidium quasi petunt; denique urina, alvi fæces & semen solent exire, atque nisi in Paralysin mutetur Apoplexia, aut aliter solvatur, mors brevi instat, quando cum respiratione pulsus magis magisque deficit, & extrema frigere incipiunt; facies quoque ruborem cum pallore mutare, & stertor qui ab initio adest primum major fieri, deinde minui & cessare, atque ita actum est. Oritur à quacunque causa impediente spirituum animalium affluxum & effluxum ex Cerebro per organa sensuum & voluntatis, superstite Cerebello libero, ab ἀποπλήττω percutio. B. De popelspe/ geraaktheid/ bewoertheid/ de hand Gods. G. Der schlag, tropff, Gottes hand. Gall. *Apoplexie.* A. An Apoplexy.

Aporrhoæ, sunt effluvia sulphurea & vaporosa, per corporis poros & spiracula cætera, exhalantia ab ἀποῤῥέω defluo. B. uitvloeisels. G. Aufsteigung der dunsten. Gall. *Exhalations.* A. Exhalations.

Apositia, est alimentorum fastidium, ex ἀπὸ de, & σῖτος cibus. B. Een spijswalg/ hongerloosheid. G. Sckel, unlust zum essen. Gall. *Degout.* A. Nauseousness.

Apospasma nominatur, si partium organicarum & compositarum unitas solvatur & quæ diversi generis contra communem ordinem inter se compacta sint, atque coaluerint, disjungantur, divisis & abruptis ligamentis, filamentisque illis fibrosis, quibus conjungebantur: Ut cum cutis à membrana, membrana à musculis, musculus

lus à musculo, atque omninò partes, quæ prorsùs inter se cohærebant, disjungantur. Ἀποσπασμάτιον est particula avulsa, ab ἀποσπάω detraho. B. **Dan een-scheuring.** G. Abreissung, abtrennung. Gall. *Solution.* A. A separation.

Aposceparnismus, est fracturæ cranii species, quando pars quædam planissimè est elevata, ab ἀπὸ ab, & Σκέπαρνον ascia, dolabra.

Apostasis, vide *Apostema.*

Apostema *Plinio*, Apostasis *Hippocr.* Metastasis, & Abscessus *Celso.* Est exulceratio sæpè post crisin relicta: verùm *Apostasis & Metastasis* in eo quandoque differunt, quod *Apostasis* de accurata crisi: (Ut vocant,) *Metastasis* verò de translatione materiæ ab una parte in aliam dicitur, ab ἀφίστημι vel μεθίστημι, transfero, sejungo, abſistere facio. Notat propriè tumorem purè impletum, quod cavitate quâdam non limitatâ continetur, intra partes solidas corporis vi morbo facta; triplici generatur modo in quadam parte, 1°. Ex præcedenti inflammatione istius partis in suppurationem conversa, 2°. Si alicubi in corpore ex facto abscessu aliundè deponatur pus. vel 3°. Si materia morbum faciens, priùs per totum corpus dispersa, in unum locum colligatur, & in pus conversa reperiatur; hæc duo ultima genera Metastases dicuntur, aut crises per abscessum. B. **Een Aposteunie / een verzweeringe / etter-gezwel.** G. Ein geschwær, apostem. Gall. *Aposthume, abcés, suppuration.* A. An Apostume, an impostume.

Apostolorum unguentum, sic dictum à duodecim ingredientibus, quod numero Apostolorum respondet: est vulnerarium.

Aposurma, est ossis vel cutis abrasio, ab ἀποσύρω detraho, abrado.

Apotheca, est vas aut capsula in qua medicamenta conservantur: ita etiam officinæ pharmaceuticæ appellantur; ex ἀπὸ de, & τίθημι pono, hinc.

Apothecarius, qui Medicamenta præparat.

Apotherapia, est curatio seu medela: Item exercitatio, quæ & excrementa purgat & à lassitudine tutum reddit, in genere notare potest curationem absolutam, sive ad finem perductam; ab ἀποθεραπεύω medeor; vel finem perfectæ exercitationis significat, & postremam partem,

quando adhiberi ſolet vel frictio, vel unctio, vel balneum, ad laſſitudinem tollendam. Ea pars quoque medicinæ, quæ hoc docet Apotherapeutica propterea dicitur.

Apothermus, eſt condimentum acre, cujuſmodi eſt, quod ex Sinapi, oleo & aceto, vel aceto ſolo fit.

Apozema, decoctum *Plin.* ἀφέψημα. Decoctus *Plin.* Pharmacopæi *decoctionem* nominant. Eſt decoctio ex *Radicibus*, *Lignis*, *Corticibus*, *Herbis*, *Floribus*, *Fructibus*, *Seminibus* &c. Quæ in aqua aliove liquido coquuntur ad remanentiam ut plurimùm unciarum duodecim, quindecim, vel viginti. Eſtque purgans, laxans, alterans, exſiccans, cephalicum, ſtomachicum, diureticum, ſplenicum, hepaticum &c. ab ἀποζέω deferveo. B. **Een Apozema / een dranck / afzietſel / kookſel.** G. Ein Getrænck aus waſſer und gewurtz geſotten. Gall. *Aposême*, *Decoction.* A. An Apozeme or decoction.

Apparatus Major & Minor. Lithotomis loquendi formula eſt; duas enim calculum extrahendi methodos habent: Una fit apparatu plurimorum inſtrumentorum, eaque tantum in adultis inſtituitur, & *Apparatus Major* ideo vocatur. Altera verò minori cum apparatu fit, & in puerulis, & nonnunquam in adultis adhibetur. vid. *Lithotomia.* B. **'t Groot en 't klein beſlag.** G. Der groſſe und kleine zurueſtung. Gall. *Le grand & petit Appareil.* A. Great & little preparation.

Appendicula Vermiformis, eſt propendens quoddam corpuſculum juxta inteſtinum cœcum quatuor ut plurimùm digitorum transverſorum longitudine, craſſitie minimi digiti, cavitateque quantâ eſt calami ſcriptorii. B. **'t Worm gewijze afhangſel.** G. Wurm-gleiche anhang. Gall. *Appendice vermiculaire.* A. The wormlike appendage, or blind gutt.

Appendix & Appendicula. Vide *Epiphyſis.*

Appetitus Alimentarius, eſt phantaſiæ quædam conſtitutio, ex motu nervi paris vagi & intercoſtalis, ob defectum alimenti, inordinatius in ventriculo moti, orta; per quam impellimur, ob ſpiritus animales, in certo modo, ad motus membrorum, alimento proſequendo idoneos. Cietur in quantùm ſpiritus animales quovis modo circa cerebri meditullium conciti, illinc exte-

exteriùs versùs systema nervosum tendunt. Vel sic, appetitus alimentarius, est stimulus alimenta petendi ab existente acido, in ventriculo, fermento ortus, quo nervi vellicantur, per quos cerebro communicatur defectus alimentarius, quorum defectum supplendum dijudicat vicissim cerebrum. vide *potius Fames.* B. **Spys-lust / appetyt.** G. Lust und begierde zum essen. Gall. *Apetit.* A. Appetit or hunger.

Appetitus Caninus, idem quod *Cynodes Orexis.*

Apsychia, est summum animi deliquium. Vide *Deliquium animi*, ex α priv. & ψυχὴ anima.

Aptystus, est salivæ defectus, ita ut quis spuere nequeat, ex α priv. & πτύω spuo.

Apyrexia, est febrium intermissio, sive deflagratio; ejus causa est, quòd omnis materia morbifica uno paroxysmo ferè difflatur, & eousque extenditur earum intermissio, donec reliquiæ de novo ad plenitudinem aggestæ sint, & incalescere incipiant: Latinis *Integritas.* Græc. παρακμὴ ex α priv. & πυρέσσω febricito. B. **Tusschentyd der koortsen / vrye tyd / buiten koortsigheid.** G. Ablassung von Fieber. Gall. *Intermission, Discontinuation de la fievre.* A. The remission of a fever.

Apyrothium, est sulphur vivum, à contrario nomen impositum videtur. Ex α priv. & πῦρ ignis.

Aqua, est liquor valdè fluidus, inodorus, insipidus, pellucidus, excolor, qui in certo gradu frigoris in glaciem fragilem, duram, vitream, congelascit. B. **Water.** Gall. *l'Eau.* A. Water.

Aqua, Arabibus idem est ac *Suffusio*, vide *Cataracta.*

Aqua Destillata, seu Stillatitia, est lympha, seu liquor destillatione ex quavis re elicitus; estque vel per se simpliciter, vel cum Herbis, aliisve rebus prolectus. B. **Gedistileert water.** G. Distilliert wasser. Gall. *l'Eau distillée.* A. Distilled water.

Aquæ Ductus, est anterior Tympani meatus osseus, qui ab aure ad palatum tendit; sic dicitur non tantùm ob formam, quæ canalem refert, sed & quòd transitum sæpe præbere possit limo, vel aliis humoribus extraneis, qui sæpe in hac tympani cavitate colliguntur. Hæc descriptio si exactè foret, convenit ductui palatino sive Tubæ Eustachianæ, non verò Aquæ ductui Falloppii;

qui eſt foramen oſſis Temporalis proprium, inter proceſſum maſtoideum, & ſtyloidem, portionem duram nervi auditorii tranſmittens. B. De waterloop. G. Waſſerdohl, waſſer gang. Gall. *Aqueduc.* A. An aqueduct.

Aquæ ductus Nuckii, ita perperam dicti; cum ſint continuationes vaſorum ſanguiferorum ſcleroticam perreptantes & perforantes.

Aqua florum omnium, eſt aqua ex ſtercore bovino, gramine veſcente, deſtillata: ſic dicta videtur, quòd omnibus pratorum floribus paſcantur. Gall. *Eau de mille fleurs.*

Aqua Inter Cutim, Idem quod *Anaſarca.*

Aqua Pericardii, eſt liquor ſeroſus, qui in cordis ſacculo colligitur; exiguâ plerúmque copiâ, reperitur; videturque pro cordis humectatione, motûſque facilitate (qui liberrimus hic requiritur) inſervire; quòd ne deficiat, in capſula ſive ſacculo hoc colligitur; num à glandulis baſi cordis incumbentibus is humor delabatur, ac per vaſa lymphatica in ductum Chyliferum relegetur, meritò dubitatur, quia hæ non demonſtratæ hactenùs ſunt, nec modus qui in ductum Chyliferum deferatur; credendum potiùs ab extremis oſculis arteriarum ibi ſtillari, & per vaſa reſorbentia introſumi rursùs, & miſceri ſanguini. Dicitur & *Urina cordis ſeu Pericardii & Hydrocardia.* B. Herte water. G. Hertz waſſer. Gall. *Eau qu'on trouve dans le pericarde.* A. The water in the pericardium.

Aqualiculus, ſeu Infimus Venter, idem quod *Epiſion*, *Hypogaſtrium & Abdomen.*

Aqueus Humor, vide *Humores oculi.*

Aquifolium, idem quod *Agrifolium*, ab acus & folium. Gall. *Houx.*

Aquila Alba, Chymicis eſt *Mercurius dulcis.*

Aquilæ Lapis, vide *Ætites.*

Aquileia, Aquilina, vel Aquilegium, eſt planta quæ habet caulem exiguum, rubicundum, villoſum, ramoſum; folia Chelidoniæ majoris, lobata, profundè inciſa, caulibus longis adhærentia; florem planè anomalum, figuram aviculæ repræſentantem, coloris cærulei, vel rubicundi; piſtillum floris abit in multas ſiliquas membranoſas, caput referentes, includentes ſemina exigua, com-

compreſſa, polita, nigra, obrotunda; radix inſtar pollicis craſſa, alba, fibroſa, ſaporis ſubdulcis; creſcit in montibus & ſylvis. Nomen accepit à florum mucronibus aduncis inſtar aquilarum unguibus. B. Akeleyen. G. Agley, Ageley, Ackeley, Tyriaks-kraut. Gall. *Ancolie.* A. Columbine.

AQUILINA, vide *Aquilegia.*

AQUULA, idem quod *Hydatis.*

ARABICUM GUMMI, officinarum, Galeno *Thebaicum*, nonnullis *Babylonicum* dicitur; alii arbuſculam eſſe Acaciæ dicunt. Duas conſtituunt ſpecies; prior recta aſſurgens virgulta profert lignoſa, ſpinis exertis & duris hinc inde ſtipata: Folia longa, quaſi ex multis foliolis cohærentia compoſita, flores albidos odores, ſiliquas breves, planas lupinorum more; ſemen glabrum & ſplendens. Altera Acacia in Cappadocia & Ponto provenit, priore minor, tenerior, humilior, folia habens rutæ. Iſtud gummi pellucidum eſt inſtar vitri & glutinoſum, facilè in aqua ſolvitur, rotundum eſt, & externè quaſi à vermiculis ſæpe exeſum: ſaporis aquei viſcoſi lenti, odoris nullius. Ob copiam quam hic habemus adfertur non tantùm ex Arabia, ſed & ex Senegallia. B. Arabiſche Gom G. Arabiſcher Gum. Gall. *Gomme Arabique.* A. Gum Arabick.

ARABIS, eſt draba, Βράβη, videtur D. vel B. in A. mutatum eſſe: fortè βραβεύειν quòd hæc herba palmam ferat, ſuperetque ſuâ ſubſtantiâ reliquas plantas obſonio dicatas: eſt quippè Naſturtii ſpecies. Gall. *Drave.*

ARACHIDNA, vel ARACIDNA, videtur dicta ἀπὸ τοῦ ἀράκυ, ob ſimilitudinem aliquam, quam cum Araco habet, & ὕδνον, terræ tuber, cujuſmodi ſimilitudinem quandam habent radices.

ARACHIS, vel ARACHUS, eſt Leguminis ſpecies. Putant derivari ab ὤχρον, colore nempè luteo, quam habet ochra. Gall. *Veſſe ſauvage, ou Veſſeron.*

ARACHNOIDES TUNICA, ſeu ARANEA TUNICA, vel AMPHIBLESTROIDES, eſt membrana ita dicta ob ſummam, quam habet tenuitatem, intra duram & piam matrem ſita, quæ in ſuperiori cerebri parte, cum pia matre & cerebro ſtrictè connectitur, in inferiori verò parte, præſertim circa cerebellum, medullam oblon-

gatam, & ſpinalem, laxè: ita ut ibidem facilè & abundè conſpici queat. Item tunica oculi cryſtallina, à ſimilitudine araneæ telæ dicta, quæ obtegit nervos viſorios adhuc nudos in cerebro, antequam hi orbitas ingrediantur & non ſolùm eos extrinſecùs involvit, ſed etiam inter omnes minimas fibrillulas nervos conſtituentes, ſe inſinuat, proſpiciens, ne inter ſe agglutinentur, ſed diſtinctæ, ut in ortu maneant, hæc membrana celluloſæ totius corporis perquam ſimilis; num verò hæc ſit ipſa Arachnoidea, nondùm demonſtratum. Ex ἀράχνη aranea, & εἶδος forma. B. **Het Spinne-webs-vlies.** G. Das Spinnewebs-hæuslein. Gall. *l'Arachnoide.* A. Theat coat containing the Cryſtalline humor.

ARÆOTICA, vide *Rarefacientia*, ab ἀραιόω rarefacio.

ARANEA, eſt *Herba Paris*, ſic dicta quòd ejus uva Araneam referat, vide *Paris Herba.*

ARANEA TUNICA, idem quod, ARACHNOIDES.

ARANEA, eſt inſectum, olim à Medicis uſurpatum in febribus, ab ἀράω, apto, quòd telas ad muſcarum aucupium, præparet. B. **Een Spinnekop.** Gall. *Araignée, ou Aragne.* A. The Spider.

ARANTIA, idem quod *Aurantium.*

ARBOR, & ARBOS, Gr. Δένδρον & Δένδρος, quia δεινῶς δείρεται; graviter & moleſtè decorticatur: vel à δέμω ſtruo, ædifico, quia arborum ope domus, &c. ædificantur. Arbor eſt quidquid à radice ſtatim ſimplici caudice, brachiatum ramis, ſulculoſum, diſſolutuque contumax aſſurgit. B. **Een Boom.** G. Ein Baum. Gall. *Arbre.* A. a Tree.

ARBOR DIANÆ, eſt quædam cryſtalliſatio Mercurii, & Argenti in aqua forti diſſoluti, fruticis ſpeciem acquirens.

ARBOR VITÆ, eſt Cedri ſpecies ſemper vireſcens, fructu conifero, oblongo, ſquammoſo, ſic dicta, quia ipſa arbor diutiſſimè vivit. B. **Boom des Levens.** G. Lebens-baum. Gall. *Arbre de Vie.* A. The Tree of life.

ARBUTUS, eſt Arbuſcula, cujus truncus habet corticem aſperum & ſtriatum, in ſuperiori parte rami ſunt rubicundi; folia oblonga, lata inſtar Lauri, ſubrotunda, polita, viridia, dentata, vel ſerrata; florem monopetalum, campaniformem, globoſum, in urceolum formatum;

tum; Piſtillum calicis fit fructus globoſus, carnoſus, edulis, ante maturitatem flavus, poſtea ruber, facie externâ Fragi, quinque locularis, in ſingulis loculis ſemina plura placentæ accreta; hæc arbuſcula ſæpe ad maximarum arborum altitudinem creſcit in Flandria; fructus ejus Memæcylon aut unedo vocatur, quia, ſi homo plus ex his quàm unum comedat, creditur illum ſe inde malè habere; folia & cortices ſunt adſtringentes, hinc conducunt in diarrhœa. Sic fortè dicta, quòd inter arbuſta creſcat: vel ut aliis placet ab arbor. Gr. Κόμαρος, an à κομάω comatus ſum? B. Haag-appel-boom/ Aardbeſie-boom. G. Hagapffel-baum. Gall. *Arbouſier*. A. The Crabtree. T. Strawberrytree.

ARCANUM, nominatur aliquod Medicamentum, quod tanquam aliquid ſecreti habetur, tum in ejus præparatione, tum in ejus adminiſtratione dextra. Theophraſti Arcanum eſt Quinta rei eſſentia ſummè exaltata, ſed ut ait idem, eſt virtus rei millecuplâ exaltatione emendata. Quatuor imprimis arcana jactitat. 1. Arcanum primæ materiæ. 2. Lapidis Philoſophorum. 3. Mercurii vitæ. 4. Tincturæ. Aliis eſt extractum in ſpecie ſic dictum, fortè quòd in arcis ſervetur. B. Geheym. G. Geheimnus. Gall. & A. A Secret, Myſtery.

ARCEUTOS, eſt *Juniperus*: dicitur παρὰ τὸ τὴν ἀρὰν κεύθειν, quòd celet noxam. ἀρὰ enim eſt noxa, & κεύθω celo. Ἄρκευθὶς eſt Juniperi bacca: vel διὰ τὸ ἔχειν τὰς ἀκάνθας κεκρυμμένας, quod ſpinas habet occultas, vide *Juniperus.*

ARCHANGELICA, eſt Angelica aquatica, ab ἀρχὴ principatus, & Angelica: de qua anteà, ſic dicta, quòd cæteris major ſit, vide *Angelica.* Gall. *Archangelique.*

ARCHE, eſt morbi initium, ab ἄρχω incipio. Vide *Acme.*

ARCHEUS, eſt (ut Chymici loquuntur) ſummus, exaltatus, & inviſibilis ſpiritus, qui ſeparatur à corporibus, exaltatur & adſcendit, occulta rerum virtus generalis omnibus, Artifex, & Medicus. *Item* Archiatros ſupremus rerum Medicus, qui rei cuique ſuum *Archæum* peculiarem, & membro cuilibet occultè per *Aërem* diſtribuit. *Item Archæus* primus in rebus, vis eſt occultiſſima res omnes producens, ex *Iliaſte*, divinâ virtute nimirùm

fuffulta duntaxat : vocabulum eft Helmontio frequentiffimum. B. Kracht/ elementfcheider/ geeft. G. Furnemfte krafft, vel fubthilefte Geift. Gall. *Efprit, vertu, qui fepare les elements.* A. A moft fubtle Spirit.

ARCHIATER, eft Medicus fupremus ; vel qui caput & dux aliorum Medicorum eft : Ideoque Primarius vel Senior dicitur. Ita Principum & Magnatum Medici καθ' ἐξοχὴν Archiatri vocantur, ex ἀρχὴ principium & ἰατρὸς Medicus. B. Een Opper-genees-heer/ Stads-Doctoor/ Stads-genees-heer. G. Statt-artz, fuernemfter-artz. Gall. *Archiatre, le premier Medecin.* A. The Chiefeft Phyfician.

ARCHIGENI MORBI, feu acuti, ab ἀρχὴ principatus, γεινάω gigno ; quòd nempè imperium in fanitatem teneant.

ARTOSCORDON, eft *Allium urfinum ;* ex ἄρκτος, urfus, & σκόροδον allium. B. Beeren-look / das-look. G. G. Wald-knob-lauch, Ver-lauch, Hund-knob-lauch. Gall. *Aux d'ours.* A. Ramfons.

ARCTOSTAPHYLOS, eft urfi uva, feu Vaccinium rubrum, ex ἄρκτος urfus, & σταφύλη uva.

ARCUALIA offa, dicuntur aliis *offa fyncipitis*, aliis *offa Temporum : hinc futura arcualis* eft eadem, quæ *coronalis.*

ARCUATIO, à quibufdam dicitur *Gibbofitas anterior*, quando accidit cum offium communitate. B. Geboggelt. G. Gebochelt. Gall. *Voute.* A. Crookedneff.

ARCUATUS MORBUS, vide *Ičterus.*

ARDEA AVIS, eft fpecies avis aquaticæ, fiffipedis : dicitur ex arduo, quia volat in altum. Gall. *Heron.*

ARDENTES FEBRES, funt, in quibus præter alia fymptomata, magnus æftus, ardor & fitis deprehenduntur, ut in *Caufo & Lipyriis*, vide *Caufus.*

ARDOR, feu *Æftus*, eft calor in corpore noftro intensè acutus. B. Hitte. G. Hitze. Gall. *Chaleur, Ardeur.* A. Vehement or parching heat.

ARDOR VENTRICULI, doloris ventriculi peculiaris fpecies eft, quæ tamen fimul etiam œfophagum moleftat, quam τοῦ ςομάχου καύσωνα, *ardorem ftomachi* & nonnulli *Ebullitionem Ardoremque* ftomachi *ebullientem* nominant, quibufdam *Soda.* Quando ardens quidam dolor in

in ventriculo & gula percipitur, qui urendo quasi molestat; malum hoc sanis etiam sæpe familiare est, tum cibum sumentibus, tum jejunis; Imprimis cum eructant, intùs incluso quasi flatu igneo & erumpere non valente. Nonnunquam tamen & in febribus accidit. *Causa* mali est effervescentia quædam à particulis oleosis aut biliosis, unde ebullitio sive ardor ventriculi ebulliens persentitur: vel potiùs ab acri quocunque sive acido sive alcalino molestè os ventriculi afficiente, & sæpe à defectu muci ventriculum obducentis. B. De Zode. G. Hitze des Magens, Sode. Gall. *l'Ardeur d'Estomac*. A. The heart-burn.

ARDOR URINÆ, vide *Dysuria*.

AREA, *Celso* arearum duo genera sunt. Commune utique est, quòd emortua summa pellicula, pili primùm extenuantur; deinde excidunt, ac si ictus is locus fuerit, sanguis exit liquidus, & mali odoris: increscitque in aliis celeriter, in aliis tardè. Pejus est, quod densam cutim, & subpinguem, & ex toto glabram facit. Sed ea, quæ ἀλωπεκία nominatur, sub qualibet figura dilatatur. Fit & in capillo, & in barba. Id verò, à serpentis similitudine ὀφίασις appellatur, incipit ab occipitio; duorum digitorum latitudinem non excedit: ad aures duobus capitibus serpit; quibusdam etiam ad frontem, donec se duo capita in priorem partem committant. Illud vitium in qualibet ætate est: hoc ferè in infantibus. illud vix unquam sine curatione, hoc per se sæpe finitur. B. Hair-uitvalling/ hairloosheid. G. Ausfallen des Haars. Gall. *la chute des cheveux de la tête & du poil de la barbe*. A. The falling off ones haire.

AREA, est inter musculos, glandulas &c. quædam intercapedo seu spatium, à circumjacentibus partibus relictum. B. Tusschen-ruimte. G. Zwischen-Weite. Gall. *Espace*. A. An empty space.

AREGON, est Unguentum resolutivum relaxans & attenuans, ab ἀρήγω auxilior, opem fero.

ARENA, in corpore humano, res est extoto genere aliena ab arena terrestri, nam illa est plurimo sale volatili, pauco oleo & terra, genita; ex qua sæpe calculi concrescunt. Gr. ψάμμος & ἄμμος. B. Grabeelige Zandigheid. Lat. *Sabulum* dicitur. G. Sand, Griesz. Gall. *Sable*, *Greve*, *Sablon*, *Gravier*. A. Sand, Gravell.

ARE-

ARENARIA, eſt Coronopi ſpecies, ſic dicta, quòd arenoſa loca amet.

ARENATIO, eſt ſpecies Balnei ſicci, cùm æger pedibus arenæ calidæ inſidet: ut in Hydrope fit. B. Zand-bat. G. Sand Bad. Gall. *Bain de Sable*. A. A Sandbath.

AREOLA PAPILLARIS, vocatur circulus papillam ambiens. B. De Mamſchyf. G. Der Wærtzlein-Kreiſz an der Bruſt. Gall. *l'Areole*. A. The Circle that cirrounds the nipple.

ARESTA BOVIS, vide *Anonis*.

ARGEMON, eſt ulcuſculum oculi album in iridis circulo, comprehendens partem albi & nigri. ex ἀργὸς albus, & ἔχω habeo.

ARGEMONE Mexicana, ſive papaver ſpinoſum C. B. eſt planta officinalis, quæ habet caulem rotundum, ramoſum, ſpinas exiguas, & quæ medullam albam in ſe continet; ſolia ex radice primo erumpentia, oblonga, & anguſta ſunt, ſed quæ caulibus adhærent, ſunt longa, laciniata, non villoſa, ſed mollia, in ſpinas abeuntia; flores in ſummitate ramorum creſcentes, coloris flavi, roſacei, quinquifidi, odoris Chelidonii majoris; poſt florem ſuccedit fructus, oblongus, ſpinoſus, includens ſemina ſubrotunda, nigra; radix exigua eſt, ſatis longa, fibroſa; hæc planta creſcit in hortis: dicitur à vi, quâ pollet: ſanat enim ἄργεμα ſeu oculorum ulcuſcula & nubeculas, quæ oculi albo adveniunt; ideoque ab ἄργος albus, vulgò *Argentina*, & *Potentilla*, ob potentes vires in ſiſtendo ſanguine. Vide *Anſerina*.

ARGENTINA, idem quod *Argemone*.

ARGENTUM, & Gr. ἄργυρος ejuſdem ſignificationis, eſt metallum coloris candidi, ſonorum, poſt aurum maximè ductile, in igne fixiſſimum, ita ut nihil ferè perdat, ſi puriſſimum fuerit; ſimulac ignitur, funditur, aquâ forti ſolâ ſolvitur, ſpecificæ gravitatis ad aquam, 10535. ad 100. depuratur plumbo, eique reſiſtit, in ſcorias abit cum antimonio & volatile fit. B. Zilver. Gall. *Argent*. A. Silver.

ARGENTUM VIVUM, idem quod *Mercurius*.

ARGILLA, Gr. ἄργιλος, ab ἀργὸς, albus; quia plerùmque illa terra alba eſt; accipitur quandoque latiùs, varii coloris ſpecies comprehendens, ut nigram, luteam, pumi-

pumiceam, purpuream, viridem, cæruleam, cineritiam. B. Kley. Gall. *Argille ou Terre glaise.*

ARGYROCOME, eſt Gnaphalii ſpecies, dicta ob argenteos ſeu albos floſculos, ex ἄργυρ☉ argentum, & κόμα coma, pili.

ARGYROPÆA eſt ars, quæ docet modum conficiendi argentum è metallis & mineralibus perfectioribus, tam quæ in argentifodinis exercetur, quàm quæ ope lapidis philoſophorum.

ARIDURA, TABES eſt ſeu ATROPHIA particularis, quâ corpus, vel membrum aliquod planè conſumitur, forte ab areſcere. B. uitteringe. G. Verfallung, Doerrung. Gall. *Phthiſie, Conſomption.* A. The blaſting of the body by a planet.

ARILLI, Idem quod *Acini.*

ARISARUM, videtur diminutivum ab *Arum*, quia minor ſpecies eſt, vel ab ἄρον ἱερον. Vide *Arum.*

ARISTALTHÆA, eſt Althæa vulgaris, ab ἄριστον bonum, & Althæa.

ARISTOLOCHIA, eſt planta officinalis, quæ habet caules ſarmentitios, debiles, flexiles, folia alterna, ferè rotunda, mollia, ſaporis amari, virideſcentia; flores monopetalos, anomalos, tubulatos, in inferiori parte occluſos, à parte ſuperiore apertos, & quaſi linguam habentes deorsùm ſpectantem, poſt florem piſtillum fit fructus membranaceus ovalis, viridis, ſed poſt maturitatem fuſcus, hic fructus eſt diviſus in ſex loculos, qui multa ſemina compreſſa, exigua, nigra, & ſibi invicem incumbentia recondunt; radix eſt tuberoſa, rotunda, ſatis craſſa, fibroſa, extùs griſea, intùs flaveſcens, odoris ingrati, ſaporis valdè amari; hæc planta creſcit in pratis, dantur variæ ſpecies: huic nomen inditum, quòd puerperis, vel potiùs parturientibus profit: quòd ἀρίστη ſit ταῖς λοχείαις lochiis nempè expellendis. Alii deducunt ab inventore quodam Ariſtolocho. B. Hol-wortel / Baar-wortel / Oſterlucie. G. Oſterlucei, Hol-wurtz. Gall. *Ariſtoloche.* A. Birthwort.

ARMENIACA MALUS, Perſicæ ſatis ſimilis, ſed truncus craſſior, cortice obductus magis nigro, folia habet populi nigræ, vel Pyri, dentata, acuta, ſaporis acidiuſculi; calix eſt monophyllus, quinquifidus, vel & in ſex

ſex ſegmenta profundè ſectus, cavus; flos roſaceus, pentapelatus, petalis natis ex margine calicis coronante cavitatem, petala aliquando ſex continet, ſtamina triginta; ovarium in imo fundo calicis inſtructum tubâ longâ fit fructus ferè globoſus, carnoſus, Perſicæ minoris magnitudinis, ad latera paululùm compreſſus, juxta longitudinem ſulcatus, continet nucleum oſſeum compreſſum, in quo amygdalus unus plerùmque reperitur, ſaporis aliquantulùm amari, grati; fructus caro ab una parte rubeſcit, ab altera flaveſcit, eſt dulcis, tenera, ſaporis grati fortè ſic à natali ſolo Armenia dicta. Gall. *Abricotier.*

ARISTA, Gr. Ἀθέρα, Ἀθερίνη, Ἀτερίξ, ab areo. Eſtque ut acus tenuis longa, & eminet à gluma. In ſumma ariſtæ quaſi apices & cornua ſunt ſpicarum. B. De baard der Koorn-aare. G. Das Haar von Korn, oder Spitzen an den æhren. Gall. *La barbe de l'epy du bled.* A. The ear of corn, the beard of the ear of corn.

ARMENUS ſeu ARMENIUS LAPIS, eſt lapis maculis viridis, cæruleis & ſubnigris relucens, ſicut *Lapis Lazuli* punctis aureis, adeoque non differt inter ſe, niſi ſolâ maturitate. Uterque enim in unis iiſdemque ſcaptenſulis reperitur. Lazuli tamen lapis ceu maturior, crebriùs invenitur in fodinis aureis, Armenus in argenteis. Dicitur *Lapis Armenus* ſeu *Armenius*, Gr. Ἀρμένιος λίθος quòd olim ex Armenia ſolùm ad nos tranſlata ſit; hodiè tamen & in Germania effoditur, verbi gratia, in Comitatu Tyrolenſi ſub nomine Melochites. Præfertur colorato cæruleus. Inter purgantia recenſetur ad drachmam & ſcrupulos quatuor. B. Armeni-ſteen. G. Armenier-Stein, Bergblaw. Gall. *La Pierre d'Armenie ou Armenienne.* A. Armenian-ſtone. Arab. *Hagar* & *Hagor.*

ARMERIUS FLOS, Gallis *Armoires* & *Armoiries*; hunc *Ruellius* Armerios flores nuncupavit. B. Keikens / Duizendſchoon / Tuilkens / Hoepeelbloemen. G. Heiden-Bluemlein, Blutz-Tropffe, Stein-Nagel, Carthueſer-Blumen. A. Sweet-williams.

ARMILLA MEMBRANOSA, eſt ligamentum circulare, tendines multiplices univerſæ manûs circulo aliquo comprehendens in regione carpi; in varia alia facilè diviſibile. Duplicia conſtituunt; unum ſinum carpi ſuccingens, reverà unicum, ſed latum robuſtumque, ſimul

omnes

omnes tendines flectentium musculorum continens : alterum quod est in dorso carpi, ex sex inter se connexis, & singulis annuli instar obvolutis circa extendentium tendines. B. D'Armband. G. Arm-Band. Gall. *Ligament du bras*. A. Membranous ligament incompassing the muscles of the arm.

ARMONIACUM SAL NATIVUM, Cyrenaicum veterum à Majoribus descriptum, sub arenis Libycis concrescebat : Ex notis bonitatis, quas Plinius indicavit, nostro hodierno factitio simillimum apparet. Verùm nostratibus non nisi *Artificiale* cognitum est. Quod nihll aliud est, quàm sal amarum factitium, compositum, volatile, coctum ex urina, fuligine & sale communi, vel sale gemmæ & similibus, tale & circa ignivomos montes eructatur variis terræ locis; vesuvi optimum censetur hodiè: & non sine ratione videtur ex fuligine originem solam ubique ducere. Eligatur candidum ac purum, vel nisi satis nitidum fuerit, purificari potest. Præstantiùs habetur Antverpianum, & Venetianum. Dicitur *Sal Solare*, *Aquila Cœlestis*, *Alba Mercurialis Fuligo*, *Sal Mercurialis Philosophorum*, *Lapis Adir*, *Audix*, *Anacab*, *Alacab*, *Aliocab*, *Alocaph*, *Alcob*, *Alsol*, *Alsatide*, *Alinziadir*, *Alistiles*, *Alumonodig*, *Amizadir*, *Anoxadic*, *Azanec*, *Butrum*, *Hisazium*, *Lixandram*, *Misatis*, *Mestudar*, *Nusiadal*, *Nysæ*, *Obac*, *Raal*, *Salmiax*, *Tursies*. Fortè ab ἄμμος seu ψάμμος arena. Dicitur & *Sal Mirabile* & *Clavis Metallorum*, quæ fluere facit. Signum ejus. Chymicis est asterismus. B. Salarmoniak. G. Salmiac. Gall. *Sel Armoniac*. A. Salt Armoniak.

ARMORACIA, est Raphani genus : componitur à pontica voce Armon, & agria.

ARNALDIA, est nomen morbi maligni, lenti, & chronici, quondam in Anglia familiaris, in quo capillorum defluvium maximè notabatur, &c. unde species luis Gallicæ videri posset, prout in initio in his regionibus sævit.

ARNOGLOSSUM, est *Plantago* seu *agnina lingua*, quia ejus folia linguæ agninæ simillima sunt. Ex ἄρς agnus, & γλῶσσα lingua. Dicitur & Polyneurum à nervorum, quibus quasi costæ per longitudinem folia ejus distincta sunt, multitudine. B. Weeg-bree. G. Wegerig,

Weeg-

Weegrich, Schaff-Zunge. Gall. *Plantain.* A. Ribwort plantain, jvaybread, or Lambs-tongue.

Aroma, eſt corpus vegetabile, gratum fortemque ſpirans odorem, ut Caryophylli, Cinamomum, ex ἀρ vel ἄρι particula intenſiva, & ὄζω oleo, ὀδμὴ odor. B. Riekende Specerie. G. Gewuertz, Specerey. Gall. *Drogue*, *Epice*, *Epicerie*. A. Sweet ſmelling ſpicer.

Aromatopola, eſt is, qui aromata divendit, *Aromatarius* dictus. B. Cruidenier / Drogiſt. G. Ein Wuerz-Kræmer, Materialiſt. Gall. *Eſpicier.* A. A Groces.

Aronia & Aria, eſt *Meſpilus*, an ab Arona Galliæ fluvio.

Arquatus Morbus, ſeu Arcuatus, idem quod *Icterus.*

Ars, dicta eſt, ex ἀρετὴ, virtus, quam Græci ſcientiam vocant.

Arsenicum, eſt corpus venenatiſſimum, album cryſtallinum, ponderoſum, triturabile, arte factum, dum Cobalti cum alcali fixo & Silicibus in Smaltum fuſio paratur, adſcendens flos dat arſenicum album crudum, quod clauſo vaſe, igne valido, fuſum, exhibet Arſenicum album venale: Si verò flos Arſenicalis cobalti funditur cum decima ſulphuris communis parte, *Arſenicum Citrinum* fit, venenatum, ſollicitè diſtinguendum ab *Auripigmento*, cùm lethale ſit vi indomabili: ſed quoties flos idem cobalti, quintæ ſulphuris parti ad ignem fuſus admiſcetur, naſcitur illicò *Arſenicum rubrum*, venenatum, quod diſtinguendum eſt ab arſenico veterum. B. Ratte-kruid: quia mures gliresque hoc comeſto moriuntur. G. Ratten-Pulver, Huetten-Rauch. Gall. *De l'Arſenic, ou poudre aux Rats.* A. Arſenick or Orpment. Rattenbread.

Artemisia, Planta eſt, quæ habet caulem quatuor circiter pedes altum, ramoſum, durum, lignoſum, fractu difficilem, parùm villoſum, ut plurimùm ad rubrum vergentem; folia in acutas lacinias diviſa inſtar abſinthii, ſed latiora, ſupernè viridia, infernè alba, odorifera, ſaporis dulcis parùm ad acredinem vergentis; flores erecti, minimi, villoſi, albidi, vel purpureſcentes, odorati; radix longa & inſtar digiti craſſa, lignoſa, ſaporis ſubdulcis & aromatici: ſi Plinio credimus, ab Artemiſia Mauſoli Cariæ Regis uxore, quæ hanc ſibi adoptavit,

ptavit, nomen accepit. Anteà *Parthenis* dicta, hoc eſt, *Virginalis*, quia virgo Dea nomen illi dederit. Sunt, qui ab Artemide (id eſt Diana παρὰ τὸ τὸν ἀέρα τέμνειν) Ilithya cognominatam putant, quoniam privatim medeatur fœminarum malis. Quid impedit, nomen impoſitum eſſe, ἀπὸ τοῦ ἀρτέμιος, quod eſt incolumis, vel integer. Hinc Artemiſia, quòd multas incolumes reddat. B. **Bybort/ St. Jans Gordel / St. Jans Kruid** G. Beyfuſz, St. Johans Eurtel. Gall. *Armoiſe ou herbe de Saint Jean.* A. Mugwort:

ARTERIA, eſt vas conoideum, in corpore noſtro vivente, ſe attollens, atque viciſſim ſe ſubmittens, è corde magno trunco oriundum, ſenſim in minores ramos diviſum, conſtans plurimis tunicis; quodque extremitatibus ſuis vel extra corpus, vel intra cava corporis, vel in alia vaſa deſinit, ſanguinem è corde ducens versùs extrema.

ARTERIA COELIACA, vide *Cœliaca Arteria.*

ARTERIA MAGNA, idem quod *Arteria Aorta.*

ARTERIA TRACHEA, vide *Aſpera arteria.*

ARTERIA VENOSA, Veteribus ſic vocata, hodiernis eſt vena pulmonialis, ſive illud vas, per quod ſanguis ex pulmonibus in ſiniſtrum cordis ventriculum tranſit: duas habet valvulas mitrales, à figura dictas; non eſt una vena; ſed à ſiniſtra cordis auricula prodit; deinde primò in quatuor, poſtea in innumeros ramos, per pulmones diſtributos dividitur; ſive potiùs formatur ab infinitis venis, ex finibus arteriæ pulmonalis ortis, quæ ſanguinem ex his acceptum revehunt in quatuor magna vaſa, unde in ſinum venoſum pulmonalem; hinc ſatis impropriè quaſi una vena conſideratur, cum ex ſingulo pulmone duo magna vaſa oriantur, in ſinum venoſum deſinentia. B. **Long-ader d'Aderlyke Slag-ader.** Lung-Ader. Gall. *Artere veneuſe, veine du poulmon.* A. The vein of the lungs.

ARTERIACA, Medicamenta ſunt, quibus ad vocis læſionem & tracheæ vitia ſolemus uti, & ab arteria trachea nomen accepiſſe videntur. τὸ τῆς ἀρτηρίας τραχείας φάρμακον, Arteriæ aſperæ medela.

ARTHANITA, vulgo *Cyclamen* & *Panis porcinus*, eſt herba quæ habet folia ſubrotunda, ampla, ſingularia in uno pedunculo, qui ex apice tuberoſæ radicis oritur; Pe-

dunculi floriferi, ſimili ortu, ex ipſo tuberis corpore; enati, finis abit in tuberculum, cui adnaſcuntur ſegmenta quinque, folioſa, magna, profundè ſecta, calicem formantia; flos parte inferiori tubuloſus, monopetalus, ſupra diviſus in quinque amplas, longas, ad ima uſque ſectas partes, quæ retroflexæ circa pedunculum ſe colligunt, donatur quinque ſtaminibus teſticulos gerentibus tubæ arctè appoſitos: Ovarium in fundo calicis ſphæricum, inſtructum tubâ longâ, donatâ apice tenui, membranaceum, habens in medio placentam ſuſtinentem multa ſemina, rotunda, diviſum in aliquot partes, per maturitatem dehiſcentes; radix tuberoſa, craſſa, orbiculata, carnoſa, externè nigra, internè albicans, imâ parte fibrillas dimittens; ſaporis acris eſt, pungitivi, exurentis, ubi exſiccata, ingrati: creſcit in Italia & Germania in ſylvis; obſervatur, quòd ſemen aquæ commiſſum, non ut alia ſemina in plantam, ſed in bulbum priùs creſcat, unde deinde planta demùm emergit: an ab ἄρτος panis, quia à porcis videtur amari, an ab ἄρω tollo, ἀρτὶν ſublatus, quia verno & autumnali tempore ſe elevat. B. **Verkens-brood / Zeugen-brood / Aard-brood / Aard-appel / Aard-noten.** G. Schwein-brodt, Erdapffel, Seu-brodt, Erd-wurtz. Gall. *Pain de pourceau.* A. Sowbread.

ARTERIOTOMIA, eſt arteriarum ſectio artificialis, ad ſanguinem in Cephalæa, Mania, Epilepſia, oculorum, auriumque dolore & inflammatione evacuandum. *Sectio* illa fit in fronte, temporibus vel ponè aures: *Modus* incidendi hic eſt, poſt ligaturas nempè brachiis aut collo injectas, arteria inciditur ut vena, factâ deinde ſanguinis evacuatione, emplaſtrum potenter aſtringens cum lamina plumbea vulneri applicatur, & faſciis commodis firmatur. *Curatio* ſeptem vel novem dierum ſpatio abſolvitur. Ex ἀρτηρία arteria, & τέμνω ſeco. B. **Een Slag-aders ſnyding / of opening.** G. Offnung der Pulſz-ader. Gall. *Arteriotomie*, *Section d'Artére.* A. Arteriotomie, opening of an arterie.

ARTHETICA, idem quod *Arthritica.*

ARTHETICA, ſeu ARTHERETICA, eſt herba Chamœpytis, vel Primula veris. Sic dicta quod articulos juvet, ab ἄρθρον membrum.

ARTH-

ARTHRITICA, vide *Arthritis*.

ARTHRITIS five MORBUS ARTICULARIS, circa duos, tres, pluresve articulos five offium internodia, fuas tragœdias exercet. Eftque dolor circa articulos, tenfivus, dilacerans, coarctans, vere & autumno maximè revertens, ortus ab obftructione in vafis minimis circa has partes, unde nervi, tendines, ligamenta, perioftea corrugantur, & miferrimè cruciantur, unde tumor, rubedo, tophi, aliaque fymptomata concomitantia. Eftque quadruplex; *Chiragra* in manibus; *Ifchias* in aut circa os Ilium: *Gonagra* in genubus; & *Podagra* in pedibus: habet & alia varia nomina pro parte affecta, ut *dentagra*, *omogra*, &c. Vox *Arthritis* derivatur ab ἄρθρον articulus. Unde *Arthritica Medicamenta*, quæ Arthriticis doloribus fubveniunt. B. **Het flerceyn / den artyk / de pootjes / voet-euvel / leden-zugt / leden-krankheid / jigt / gigt.** G. Zipperlein, Zipperlin, Fluefz, Gicht, Gliederwehe. Gall. *La Goute*. A. The Gout. Barb. *Gutta*.

ARTHRITIS PLANETICA, Idem quod *Arthritis vaga*, à πλανάω vagor.

ARTHRITIS VAGA, eft morbus articularis, quo dolor vehemens cum tumore & rigore nunc in uno membro eft, nunc in altero: *Vaga* dicitur *Arthritis*, ex eo quod conftanter uno loco non contineatur ut *Arthritis*, fed nunc in hac nunc in illa parte fentiatur. B. **Vliegende Jigt / ongedurige Gigt.** G. Fliegende Gicht. Ab aurigando & quidem, die lauffende, à motu & velocitate, ideoque dicitur, die fahrende, vel potiùs lauffende Schmertzen. Idem die fpringende Gicht, die reiffende Gicht, die Scharbockifche reiffende Gicht, die lauffende Gicht, das Scharbockifche Zipperlein, die Scharbockifche Gliederkranckheit, die kadden, die gute-hoelden, die nacht-griffe, die Alp-flecke. Gall. *Goute voulante*. A. Wandering gout.

ARTHRODIA, eft offium articulatio, cum nempè cavitas excipiens eft in fuperficie, & capitulum quod excipitur, depreffum eft: Uti articulatur fcapula cum humero: ab ἄρθρον articulus & δέχομαι recipio. B. **Een t'famenvoeging der beenderen.** G. Zufamenfuegung der Beinen. Gall. *Articulation*. A. Coarticulation.

ARTHRON, Græcis etiam μέλη, eft articulus, feu offium connexio, motibus obeundis, accommodata. B.

Een lid / geweigt. *Articuli* etiam dicuntur digitorum internodia. σκυτολιδες Galeno, φάλαγγες Aristoph. B. De litten / leden / ledematen. G. Glieder, Gliedmassen. Gall. *membres*. A. A Member, Limm.

ARTHROSIS, idem quod *Articulatio*.

ARTICOCA & ARTICOCALUS, est *Cinara*, ex ἄρτιος fortè perfectum & κόκκαλος nucleus pineæ nucis: quòd cinaræ fructus pineo fructui similis sit. B. Artichokken / Pijn-distel. G. Stobil Dorn, à Strobulo. Gall. *Artichauts*. A. Artichock. Dicitur etiam *Strobulus*, *Cinara*, *Articoca*, *Cocalus*, & *Scolymus*.

ARTICULARIS MORBUS, vide *Arthritis*.

ARTICULATIO, est conjunctio ossium cum invicem, ad motum peragendum: Estque duplex *Diarthrosis* sive *Articulatio laxior*: & *Synarthrosis* sive *Articulatio strictior*. Gr. ἄρθρωσις. B. Weigting/ geleding. G. Gliederung der Beinen. Gall. *Articulation*. A. Articulation or Jointing.

ARTICULI, sunt plantarum partes, quæ in nodos quosdam intumescunt, à quibus persæpe ramuli prodeunt. B. Knoopen / leden. G. Gliedren, Knoepffe an den Planten. Gall. *Nœus*, *Boutons*. A. Knuckles or joints.

ARTICULUS, vide *Arthron*.

ARTOMELI, est cataplasmatis species, quod ex pane & melle paratur, ex ἄρτος panis, & μέλι mel. B. Een gehonigde Brood-pap. G. Eine Pappe von Hoenig und Brodt. Gall. *Cataplasme composé de miel & de pain*. A. Cataplasme made of honey an bread.

ARTOPTICIUS PANIS, hoc est tostus, ex ἄρτος, panis, & ὀπτάω, id est torreo.

ARTUS, sunt membra, ventribus adnata & articulis distincta. Vide *Arthron*.

ARUM, Character hujus plantæ idem ferè, qui Colocasiæ; habet verò arum folia oblonga, ampla, triangularia, aurita & sagittata, splendentia, adnata pedunculo affixo in postremo foliorum; flos anomalus est monopetalus, auris asininæ instar, in medio eminet pistillum, quod obscœnam figuram repræsentat; radix rotunda, tota alba, nucis avellanæ magnitudinis, saporis acris, adeo caustica est, ut masticata fauces magis, quàm piper adurat, sitimque vix delebilem excitet. De Ari Etymo hæc Lo-

Lobelius, quin si è græco non sit ἄρον ἱερον, quasi sacrum, ut in iride factum, plebecula quæ *Barbam Aaronis* vocitat, videtur agnoscere, ex palæstino vernaculo, & ornamento Aaronis pontificis. G. Papen pint, id est, *penem sacerdotis*, vocant, quod pistillum promit exacti ferè genitalis effigie. B. Kalfs-voet / Duitsche Gember idque ob acrimoniam. G. Pfaffen pint, Deutscher Ingver. Gall. *Pied de Veau*, *vis de Prêtre*. A. Cuckow pintle, Wake-Robbin.

ARUNDO, seu HARUNDO, Genus plantarum est quod tantùm à gramine differt ratione caulis & foliorum; habet caulem altum, nodosum, & excavatum; folia longa, satis lata, rigida, aliquantulùm aspera; flores exiguos, molles, in initio coloris purpurei, postea cineritii; semina papposa; radices multas, longas, nodosas, serpentes: hæc planta crescit in paludibus, dantur variæ arundinis species; fortè denominatur, quòd ad undas, seu aquas fluctuantes, crescat. B. Riet / Schriet. Kohr, Schilff-Kohr. Gall. *Canne*, *Roseau*. A. A Reed, Cane a Bulinsch. Gr. Κάλαμος.

ARYTÆNOIDES, seu GUTTALES, & GUTTURNIFORMES, sunt cartilagines duæ, quæ laryngis caput, unà cum aliis cartilaginibus constituunt. Sumitur quoque pro musculis quibusdam laryngis, ab ἀρύω haurio, ἀνοίγω aperio, quia inspirando aperiuntur, & εἶδος forma. B. Spleet-makende kraken-beenen / tuiiige / oft tregters wijsige krakebeenen. vel Spieren. G. Das Giesz-faszgleiche Knorpel, vel Mausz. Gall. *Cartilages Aritenoides*. A. The Ewer-like cartilage.

ARYTHMUS, seu CACORYTHMUS, est pulsus ad sensum abolitus, & sine modulo, ex α priv. & ῥυθμὸς modulus: propriè notat pulsum qui nullum rythmum, ordinem aut proportionem observat, non verò planè abolitum pulsum, cui opponitur eurythmus, rhythmum certum observans: Arythmi species observantur tres à Galeno: Pararhythmus, quando vicinæ ætatis rhythmum observat: Heterorhythmus, qui planè alterius ætatis ordinem servat: Ecrhythmus, qui nullius ætatis rhythmum servat. B. Een Pols zonder order / ongeregelde Pols. G. Ein sehr schwacher Pulsz. Gall. *Le poulx irregulier*. A. A pulse lost to sense. Vide *Cacorythmus*.

As sive Assis, ut ex *Varrone* & *Plinio* colligere est, ab ære dicta. *Balbus* ad *Celsum* de asse ejusque partibus, quicquid unum est, & quod ex integrorum divisione remanet, Assem rationatorem vocare scribit. Apud nos idem denotat ac pondo, seu unciarum duodecim libra. Quidam pro duabus drachmis sumunt.

Asa Dulcis, idem quod *Benzoin*.

Asa Foetida, est gummi, ex cujus plantæ radice *Assa* sive *Asa* exprimitur. Magnâ quantitate crescit in imperio Persico, inter Laram & Gamaron civitates. Estque duorum generum, prima sarmentosa est, fermè ut salix aquatica, ex cujus foliis & stolonibus incisis *Assa Fœtida* exprimitur, quæ, ut reliqui succi, sole induratâ in consistentiam evadit, qualis est Sagapeni. Secunda species longè fœcundior est, estque succus expressus ex radicibus hujus plantæ, quæ crassissimos raphanos referunt, folia autem Tithymalli foliis similia; Cujus radicis exsiccatæ odor totas ædes implet: putant quoque esse succum sive lachrymam Laseris sive Sylphii in Media, Lybia ac Syria crescentis. Gravem naribus spirat odorem, quem vulgus nominat fœtidum, instar allii: ut hujus exacta cognitio habeatur, afferenda sunt, quæ de hac habet doctissimus Kæmpfferus: Hingisch asam fundens est planta umbellifera Levistico affinis, foliis instar Pœoniæ ramosis, caule pleno maximo, semine foliaceo, nudo, solitario, Brancæ ursinæ vel pastinacæ simili, radice asam fœtidam fundente: Patria ejus sola est Persica, non Media, Lybia, Syria, aut Cyrenaica regio, unde ex hoc capite facta succi apud authores distinctio est inanis. Illa planta potissimum, quæ circa Heraatum campestre desertum occupat, & quæ crescit in montibus vicinis, territorio & oppido Disguum, succi ferax existit. Asa fætida nulla ex caulibus vel sponte fluit, vel arte exprimitur, sed ex radice manat sauciata: Hæc autem radix miræ est longævitatis, magna, ponderosa, nuda, exteriori vultu nigra in solo limoso lævis, in sabuloso scabra ac quadantenus rugosa, ut plurimùm pastinacæ instar simplex, sæpe paulò à capite duabus vel pluribus divaricationibus bracchiata, aliis perpendiculariter demissis, aliis inconditè & in obliquum extensis prout ab objectis flectuntur. Radix hæc quadrien-

nio

nio minor parùm lactescit, & nunquam secatur, quo autem vetustior & major est, eo majorem impertitur lacrymæ copiam. Exemptâ tellure, si vel postridie secatur, lacte tamen stillabit, adeo nimirùm succo diffluit, à quo insolens pondus obtinet. Succus ex utriculis suis recens emanans candidissimus, liquidus & pinguis est, flori lactis dulcis exactè simillimus, adeoque omnis exsors lentoris, ad aëris verò solisve contactum, colorem subfuscum induit, & coalescens lentorem quoque. Fætor, virtutis index, quo major est, eo meliorem asam testatur. At ille in recenti lacryma vehementissimus est, cum eo quem concreta & antiquior redolet, qualem Europa recipit, nullatenùs comparandus. Affirmare ausim, inquit Autor, unam drachmam recens effusam majorem spargere fœtorem, quàm centum libras vetustioris, quem siccum venundant aromatarii nostrates, succi. De virtute medica hujus plantæ, dicit, Persicos Medicos ob delicatum nationis genium ab usu ejus ferè abstinere, rusticis saltem in colicis torminibus & hydrope præsertim tympanitide curanda usus innotuit. Vulnera ex imposito recenti succo coalescere dicuntur ad miraculum &c. Dicitur & Laser, stercus Diaboli. B. Duyvels-Drek. G. Teuffels-Dreck. Gall. *Assa Fetida.* A. Assa fetida, vel pevellodung. Gr. Ὀπὸς Μηδικὸς, Συριακὸς, olim, Κυρηναικὸς. *Laser Medicum* quibusdam, seu *Fætidum.* Arab. *Alit.* Indis *Hin.*

ASAPHATUM, est *Impetigo.* Vide *Saphatum.*

ASAPHIA, est vocis obscuritas, ex laxa aut mala organorum constitutione aut contemperatione, ex α priv. & σαφὴς manifestus.

ASARUM, est planta officinalis, satis humilis, quæ habet folia instar hederæ, sed minora, magis orbicularia cum deliquio ab una parte, polita, tenera, coloris viridis splendentis, auris humanæ figuram referentia, caulibus satis longis adhærentia; finis pedunculi porrigitur in ovarium, cujus superior pars excurrit in calicem trifidum profundè sectum, ex centro apicis ovarii erigitur tuba crassa, cylindrica, desinens in sex recurvos bisectos apices; Ex ambitu imæ tubæ accreta circumponuntur eleganti ordine stamina duodecim, instructa testiculis, fæcundantibus tubam dictam, patentem

tem usque in cava ovarii, quod hexagonum dividitur in sex loculos distinctos, in quibus gigarti hærent; flos quinque staminibus donatus, purpureus; radix perennis, fibrosa, parva, repens, angulosa, nodosa, incurvata, filamentosa, ex fusco rubescens, odoris fortis & grati, saporis acris nauseosi, & aliquantulùm amari cum aliqua adstrictione; crescit in montibus, ut & in hortis: vi vomitivâ donatur hæc planta, sic dictum volunt, quòd in ornatum non veniat, quoniam in coronas & serta non addatur; ex α priv. σάιρειν mundare, ornare, vertere: dicitur & Nardus sylvestris quia radicis odor ad Nardum accedit. B. Hasel-wortel / quia circa corylos succrescit, vel quasi diceres Asar-wortel. G. Hasel-Wurz, Hasel-Minich, Hasel-papel. Gall. *Cabaret*, *Oreille d'Homme*, *Nard sauvage*, *Oreillette*, *Rondelle*, *Girard Roussin.* A. Asarabacca.

Ascaris, seu *Ascarides*, sunt exigui rotundi vermes, qui in intestino recto plerùmque hospitantur in suis nidulis, cui titillationem & molestiam inferunt; ab ἀσκέω moveo, exerceo, quia suo motu molestant. B. Aars-mayen/ Aars-wormtjes. G. Ars-Wuermlein. Gall. *Ascarides*, *petits vers.* A. Ascarides, little Worms.

Ascia, ad vinculi & deligationis species refertur, quæ parùm à recto declinat, in obliquum tamen nondùm vergit insigniter.

Asciticus, qui Hydrope ascite laborat.

Ascites, est hydrops, sive collectio lymphæ effusæ in duplicatura peritonæi, in cavo abdominis inter peritonæum & viscera abdominis; vel in dilatatis glandularum abdominalium cavernis hærentis; unde oritur abdominis tumor; & Lympha hæc fluctuat ad diversam corporis inclinationem, quo distinguitur ab *Anasarca*, ab ἀσκὸς uter, quia utris in modum venter distenditur. B. De watersugt/ 't water, buik-water. G. Die Wasser-sucht. Gall. *Ascite*, *Hydropesie Ascite.* A. A species of dropsie so called.

Asclepias, est *Hirundinaria* seu *Vincetoxicum*, habet caules rotundos, flexiles, sæpe parte superiori plantas vicinas ambientes, folia conjugata, bina, caulium nodis adversa, oblonga, polita, ampla, acuta; flores monopetalos, ad superiora divisos, ita, ut frænulum pentapetalum referant, coloris albi, odoris grati; post florem suc-

ſuccedit fructus, duabus ſiliquis membranaceis conſtans, oblongus, acutus, per maturitatem dehiſcens juxta longitudinem, continens ſemina plura, papposa, lanugine criſtata, & multiplici ſerie imbricatim ſibi invicem incumbentia, coloris rubicundi vel ruſi : radix tenuis, fibroſa, albicans, odoris graviuſculi, penetrantis, ſaporis acris, amaricantis aliquantulúm nauſeoſi ; dat ſuccum lacteo viridescentem; hæc planta creſcit in montibus & ſylvis Famigeratiſſimum antidotum. Ab Æſculapio antiquo Medicinæ Authore nominata eſt. B. **Swaluwe-wortel.** G. Schwalben wurtz. Gall. *l'Aſclepias, vinq poiſon, dompte venin.* A. Swallow wort.

Ascyrum, eſt Hyperici ſpecies, & hoc perfectiſſimè refert, ſed vaſculum ſeminale quinque loculare habet ; ſignificat durum fœnum, unde G. & B. Harthew, **Herts-hoy:** Gr. à contrario huic nomen impoſuiſſe videntur, σκῦρος enim illis aſperitatem ſignificat quaſi planta non aſpera ſive glabra, quia vi emolliendi pollet. G. etiam Hartz-Hawe, Waldt-hopff. Gall. *Aſciron.* A. St. Peters wort.

Asef, Idem quod *Hydroa.*

Asellus Piscis, dictus à colore aſini.

Asema, eſt criſis (ut dicitur) ſeu morbi præter ſpem mutatio, ſine ſignis indicantibus eveniens. Ex α priv. & σῆμα ſeu σημεῖον ſignum, à σημιόω ſigno.

Asitia, ſive Anorexia & Apositia, eſt alimentorum abhorrens faſtidium, ex α priv. & σῖτος alimentum, frumentum. B. **Een walg van eten / onluſt tot eten.** G. Der Eckel zum Eſſen. Gall. *Degout.* A. A Loathing, or nauſeouſneſſ.

Asodes, vide *Aſſodes.*

Aspalathum Lignum, hujus plantæ eſt florum magna ſuavitas, ſuntque multi & parvi : Ipſa planta frutex eſt denſis ramis, ſpinis albis, duris, horridis, cortice caudicis albo, ad trium cubitorum & majorem altitudinem in altum aſſurgens. Verum Medici qui ante nos fuerunt, Aſpalathum neſcientes, *Citrinum* ſubſtituerunt *Santalum*, vel *Meum*, & ſi ignorantibus concedere fas ſit, non ineptum, dictum παρὰ τὸ μὴ ῥαδίως ὑπὸ τοῦ πληγιντων ἀποσπᾶσθαι ἤτοι ἀφαιρεῖσθαι, quod non facilè evelli ſive eximi queat è corpore eorum, qui in eam impegerunt,

eſt enim frutex multis ſpinis horrens. *Plautus* ait Tyrannos Aſpalathi ſpinis apud inferos laniari. *Theocritus Schol*, eſſe ſpinæ genus ait venenatæ. ἀπισπάω enim eſt avello, abſtraho. Gall. *Aſpalat.*

Asparagus & Asparagos, eſt planta, quæ habet caules craſſos, rotundos, firmos, rectos, folia non habentes, in initio virides, deinde albos, edules: folia, ubi creſcit, habet tenuiſſima proxima fæniculi foliis; flores roſaceos, hexapetalos, nudos, ſex ſtaminibus præditos, campanulam oblongam referentes; ovarium natum ex placentula hærente in pedunculi apice intra florem, fit bacca rotunda, mollis, rubra, includens ſemina dura, orbicularia, corneæ duritiei, ſaporis ſubacris, ſubdulcis, odoris nullius: radix numeroſa, longa, parva, ſpongioſa, rotunda, ex uno capite inæquali in plures fibras ſeſe diffundens, externè coloris griſei, internè albi, ſaporis ſubdulcis ſubacris, odoris nullius, urinas valdè inficiens. Ἀσπάραγος Græcis eſt, quod primum in lucem prodit oleris germen, priuſquam in folia explicetur, ſive recentiſſimus turio, qui edendus eſt, ut lactucæ, lupuli, betæ, omnia etiam germina & recentes cauliculi τοῦ θάμνων Aſparagi dicuntur, non improbabile videtur nomen ipſi eſſe datum παρὰ τὸ ἀσπάζεσθαι καὶ ῥαγῆσθαι, quod contrectantes ac ſalutantes manus findat, ſpiniſque ſuis lædat. Extrita priori litera *Sparagus* vocatur. B. **Aſpergjes / Spargies / Koral-kruid.** G. Spargen. Gall. *Aſperges.* A. Sperage, or Sparages, corrupter Sparrow-graſſ.

Aspera Arteria, ſeu Trachea, eſt fiſtula oblonga ex cartilaginibus variis & membranis conſtans, quæ à gutture, ſive faucium imo incipiens, gulæque anteriùs incumbens, inque pulmones deſcendens, per totas eorum compagines ramificatione multiplici diſpergitur. Superior pars *Larynx*, inferior verò *Bronchus* appellatur: quibus & tertia ſive infima à *Malpighio Veſicularis* dicta additur; inſervit aërem tranſmittendo per os vel nares acceptum, voci & reſpirationi. B. **De Longe-pyp / de Gorgel-pyp / lugt-ader.** G. Die Lufft-Roehr. Gall. *l'Aſpre ou Trachée artére.* A. The Windpipe.

Asperella, idem quod *Aſprella.*

Aspergula, vel Asperula, eſt ſpecies Aparine, & folia ferè eadem habens, ſed parùm latiora, & mi-

minùs aſpera, parùm villoſa, ex caule ſtellatim numero ſex vel ſeptem prodeuntia; flores in ſummitate caulis creſcunt, in quatuor partes inciſi, coloris albi, huic ſuccedit fructus, qui continet parva duo ſemina, agglutinata, quæ ſunt ferè rotunda, in medio excavata: radix parva, fibroſa, in terra repens; habet hæc planta odorem valdè gratum; hinc dicitur culcitra virginis; Aſperula dicta, quòd ob aſperitatem prætereuntium veſtibus adhæreat. B. **Steenkruit** vel **Lieven Vrouwe Bedſtroo.**

Asphalatus, vide *Rhodium.*

Asphaltos, Asphaltium, & Asphaltum, eſt bitumen, ſevum, aut reſina Macrocoſmi, picis inſtar durum &c. Supernatare primùm aquis conſpicitur, ſeu lacubus, hinc ad littora propulſum ſolis ardore, ignis vi, vel & temporis morâ excoctum concreſcit, denſatur, tenaciſſimumque redditur & ſplendens, fuſile iterum eſt ad ignem, miſcibile ad pinguitudinem olei affuſi, & inflammabile. Præfertur reliquis *Judaicum bitumen*, quod Mortui maris (Ἀσφαλτίτες propterea dicti,) genitura. Præſtat ut purpuræ modo ſplendeat (ſc. in nigrore) ſitque ponderoſum, & validum odorem vibret; nigrum autem & ſordidum vitioſum eſt. παρὰ τὸ σφάλλεσθαι, quamvis ab Aſphaltitide lacu (mortuum mare vocant) ubi plurimùm colligitur, derivari poſſit. Illud quoque nomen imponitur Trifolio odorato ſeu bituminoſo, eo quòd illud bitumen ſeu Aſphaltum oleat. B. **Joden-lym.** G. Erd-hartz, Erd-Schwebel, Jueden-pech. Gall. *Bitume Judaique.* A. Jews-pitch.

Aspharagos, idem quod *Aſparagus*: ſed loco π. Atticè ſcribitur cum φ.

Asphendamnos & Sphendamnos, eſt Acer montanus, fortè à Σφενδόνη funda. Ex Acere fiunt Arcus, & quia una vox ſæpe pro altera ſumitur, Arcus fortaſsè pro funda ſumptus.

Asphodelus, eſt planta officinalis, quæ habet caulem rotundum, politum, fortem, ramoſum, folia porri, ſed longiora, & anguſtiora; florem in baſin uſque ferè diviſum, nudum, ſtellatum, ovarium complectens inſtar calicis, ovarii apex emittit ſex ſtamina, & tubam longam ex centro, fit deinde fructus obrotundus, carnoſus, triangularis, in tria loculamenta, in quibus ſemina

mina triquetra reconduntur, divisus : radix multis tuberibus ab uno corpore pendulis, constat : saporis est amari & penetrantis : diuresi præcipuè pollet, dictam volunt, quasi σπόδελον διὰ τὴν τοῦ καιομένων νεκρῶν σποδὸν, *à mortuorum combustorum cinere*. Etenim in tumulis Veteres Asphodelum serebant ne deesset cibus mortuis, uti Porphyrius in quodam Epigrammate scriptum reliquit, ubi tumulum his verbis introducit, Νώτω μὲν μαλάχην τε καὶ ἀσφόδελον πολύῤῥιζον, κόλπω δὲ τὸν δεῖνα ἔχω. *Foris quidem Malvam, Asphodelumque habeo, intùs verò mortuum claudo.* B. & G. Affodill. Gall. *Asphodéle.* A. Asphodie.

Asphyxia, est pulsus sensibiliter deficiens sive potiùs pulsûs privatio, sive defectio, cum non percipitur nostro tactui motus, atque hoc in omni parte, ita ut quo ad nostros sensus, nulla usquam arteria moveri videtur. Sumitur etiam pro *Lipothymia & Syncope*, sed in summo gradu, ubi omnia signa vitæ deleta quoad sensum, mortis imaginem simulant, ex α priv. σφύζω salio, pulso. B. Een ongevoelige pols / een pols die allenkskens vermindert. G. Ein tœdliche ohnmacht, wen der puls auffhœret. Gall. *Le poulx manquant.* A. A pulse that is sensibly decayed.

Aspis, Serpentis summè venenati genus est : dicitur ab α privativo. & σπίζω, sibilo, quia non sibilat.

Aspidion, est clypeus parvus, ἀσπὶς enim est clypeus, sic vocatur *Alysson Dioscoridis*, quia siliquas habet rotundas & parvas instar clypei parvi.

Asplenium, est Scolopendrium, est planta, quæ habet folia Polypodii, sed minora, satis rotunda, versùs latus incisa, lanuginosa, pulverem squammosum habentia, in quibus microscopii ope apparent capsulæ membranosæ sibi invicem incumbentes, singulæ instructæ funiculo rotundo, qui constrictione suâ hunc fructum in duas partes aperiens, semina quædam minima fundit; radix est fibrosa : crescit hæc planta in locis saxosis ut in muris, præsertim in locis calidis : ita dicitur, veluti *ad splenem*, vel ut alii malunt, quòd minuat lienem tumidum & obstructum, vocatur quoque *Ceterach officinarum*. B. Miltkruid / steenvaren. Gall. *Ceterac ou vraye scolopendre.* A. Spleenwort or miltwast, vide *Splenion*.

Asprella, est Equisetum majus, sic ob asperitatem dicta; eâ enim cistæ & scrinia poliuntur. B. Polijst-biezen.

Assa

Assa Foetida & Dulcis, vide *Asa.*

Assa Dulcis, idem quod *Benzoin.*

Assarius, est Veterum pondus, continens drachmas duas.

Assatio, ab Assare, est quædam coctio sicca per ignem, ut est rhabarbari tostio, scillæ in fornace coctio. B. Brading. G. Bratung rostung. Gall. *Assation, torrefaction.* A. A Roasting or Brying.

Assimilatio, est nutrimentorum assumptorum concoctio, attenuatio, cum liquoribus animalibus subactio in formam nutriendo corpori aptam.

Assodes, est febris continua, in qua exteriora moderatè calida sunt, intùs verò ardor adest, sitis insatiabilis, perpetua corporis jactatio, vigiliæ, delirium, &c. ab ἀσάομαι sicco; exaresco, & εἶδος forma. B. Een walgs koortʃ, een heet-koude-koortʃ. G. Ein Kaltes Fieber. Gall. *espece de Fievre froide.* A. A Loathing feaver.

Astaphis, Atticis, vel Staphis, est uva solem passa, Σταφύλη enim est uva.

Aster, est planta, quæ habet caules rectos, tenues, rotundos, duros, parùm villosos, coloris rubri; folia oblonga, villosa, aspera, saporis parùm amari & aromatici, ex summitate caulium oriuntur ramusculi, ex quibus flores radiatim dispositi nascuntur, pulchri, visui grati, instar Bellidis dispositi, coloris cærulei, violacei, purpurei, aliquando albi; flori succedunt semina oblonga, cristata; radix est tenuis, fibrosa, acris, amara, aromatica parùm: Gr. ἀστὴρ stella, quia flores ejus stellæ in modum explicantur, vel ut alii scribunt, quoniam ejus capitula, in quibus flores chamæmeli instar emicant, per ambitum divisa foliolis stellæ modo radiata spectantur. *Attici* nomen ei tributum, quòd in Atheniensi agro frequentior vel melior, quàm alibi proveniat, dicitur & *Asterion*, & *Asteriscus*: Βουβώνιον seu inguinalis, quia inguinum præsentaneum est remedium. B. Sterre-kruid. G. Meyer-kraut, Bruchkraut, Scarten-kraut, & Stern-kraut. Gall. *Espargoute, Estoillée.* A. Star-wort.

Asterion, & Astericus, vide *Aster.*

Asthma, est respiratio difficilis, parva, & crebra cum stertore & sibilo. Atque hæc duo phænomena ab Asthmate abesse nequeunt, tussis tamen primo sicca, paulò

paulò post humida rarò non adest, si unquam absit: Præterea Anxietate laborant, & incedere, sæpe etiam stare, nunquam absque incommodo in lecto decumbere, præsertim molli, nequeunt, sed à loci angustia valdè etiam læduntur, unde fenestras apertas volunt & libero aëre frui. Nonnullis adest Cachexia, vel Febris, Pleuritis, Hæmoptoë, ventris Distensiones, Colica, Calculus, Palpitatio cordis, Animi deliquium &c. Aliquando periodicum est, & sæpe ingruit suppressâ evacuatione, quâ durante non aderat, & hoc difficilius est, quo minus tussi phlegmata ejiciuntur, ab ἀσθμάζω anhelo. B. Aamborstig/ dampige borst/ kort-ademing/ kort-borstig/ de king. G. Engbuerstigkeit, Schwer athem. Gall. *Asthme*, *Courte haleine*, *poussif.* A. Shortness of breath.

Asthmaticus, est is qui *Asthmate* laborat. Vide quid sit *Asthma.* B. Die engborstig is. G. Engbuerstig. Gall. *Asthmatique*, *pulmonique.* A. One that is shortwinded.

Astragaloides, folia habet pinnata, in impar desinentia; siliquam univalvem cymbæ instar, semina reniformia: sic dicitur, quia Astragalo similis est, ex Ἀστράγαλος talus, & εἶδος forma.

Astragalus, est Herba leguminosa: habet caules exiguos, simplices, excavatos, rubicundos; folia multa parva, brevia, acuta, villosa, pinnata, aliquantulùm amara, bina quasi conjugata, ad costam in folium impar desinentem; flores leguminosos, in summitate nascentes, purpureos, aut aliquando albos, sibi invicem conjunctos; post florem sequitur siliqua oblonga, rotunda, parva, rubicunda, fœta seminibus reniformibus; radix est longa, dura, lignosa, digiti crassitiei corticem crassum, & fuscum habens, intùs alba est, saporis dulcis; hæc planta in superiori parte se in plura capitula dividit, tres vel quatuor digitos longa, quæ, nisi intimiùs examinarentur, viderentur aliarum plantarum radices; crescit circa vias, & dividitur in siliquas longiores & bulbatas, vel in inflatas. Nomen accepit à seminis forma Ἀ'στραγαλοειδεῖ, talum referente. Alii dictam hanc plantam volunt, quod radicem teretem in superna, infernaque parte planam ac compressam habeat. Vel Astragali nomen inditum ab adnatis appendicibus solidis, duris, seu,

ſeu cornua implicitis, ad ſimilitudinem flagelli. Gall. *Aſtragale.*

ASTRAGALUS, ſive OS BALISTÆ, eſt primum os, tarſum unà cum aliis 7 oſſiculis in pede conſtituens, quodque baſis inſtar oſſibus tibiæ ſubjicitur, ſex habens latera, quibus mediantibus connectitur oſſibus vicinis, ab ἀςραγαλίζω talis ludo, unde ἀςρία talus à Græci nominis ἀςράγαλος terminatione ultima, γάλος reciſa, talum ab ore Romano formatum exiſtimo, quum inter ſe r & τ ſæpius ſint permutata pari valore & pronuntiationis ſono, alii ab α priv. & ςρέφω verto deducunt. B. **De enkelen / de enklauw / de koot.** G. Der Knod oder Knoch, Item, das ferſſenbein, die knockel des Schenckels. Gall. *Talon, Aſtragale.* A. The Huckle bone, the ankle.

ASTRANTIA, Folia habet quinquifida, digitata inſtar ſaniculæ; florem roſaceum, umbellatum, plurimis ſcilicet petalis conſtantem, apice plerùmque reflexo, in orbem poſitis & calici inſidentibus, is autem abit in fructum ex duabus ſiliquis compoſitum, membranaceis, oblongis, plicatis, contortis, ſtriatis, quarum ſingula continet ſemen oblongum, & anguſtum; radix eſt fibroſa, nigra, uni capiti adhærens; creſcit in ſylvis: dicitur & *Magiſtrantia* ſunt corruptæ voces; dicitur & *Aſterition*, unde *Oſterutium* ſeu *Oſtrutium* ſive *Imperatoria* nigra, Helleborus niger ſaniculæ folio, ſanicula fœmina.

ASTRICTA ALVUS, vide *Alvus Aſtricta & Coproſtaſia.*

ASTRICTORIA, vide *Aſtringentia.*

ASTRINGENTIA, ſeu ADSTRICTORIA, ſunt quæ particularum ſuarum craſſitie & figuratione prædita, corporis partes inter ſe cogunt & conſtringunt, qualem habent ex. gr. cunei, lamellæ complicatæ & diſſilientes, nec non fides ex contortis inteſtinis factæ. Gr. Στυπτικά. B. **t'Samentrekkende middelen.** G. Zuſammenziehende artzney. Gall. *Remedes adſtringens*, *Styptiques.* A. The binding, Aſtringent Medecines.

ASTRION, eſt Herba dicta *Stellaria* & *Stella*, ſeu *Cornu cervi*, quia ejus plantæ folia in modum ſtellæ humi decumbunt. ἀςὴρ enim eſt ſtella.

ASTROLOGIA, eſt doctrina de aſtris, eorumque influentiis, viribuſque in corpus non tantùm humanum, ſed

ſed in quævis terreſtria, quæ veteres aſtronomi Ægyptii miræ efficaciæ finxerunt, à quibus ad medicinam poſtea ineptiſſimè horum cognitio tranſlata eſt, dum ex influentiis aſtrorum, cauſàs morborum, ſanitatis, medelarum, Longævitatis, explicare cæperunt, ex ἀςὴρ ſtella, & λέγω dico. B. **Kennis der ſterren / ſterre-kijk-kunde.** G. Sternkunſt. Gall. *Aſtrologie.* A. Aſtrologie.

Ataxia, in genere privationem vel defectum ordinis decentis ſignificat, in ſpecie eſt defectus in requiſito ordine dierum criticarum, ſecundùm Veterum hypotheſin; pulſus quoque dicitur ἄτακτος, inordinatus, qui nullum magnitudinis, celeritatis, aut æqualitatis ordinem obſervat; cui opponitur ordinatus, contrario modo ſe habens: ſic & febris erratica dicitur ἄτακτος, quæ nullum ſervat typum vel ordinem in periodis ex α priv. & τάσσω ordino.

Ataxmir, dicitur cura oculi, quæ adhibetur, quando pili præternaturaliter in palpebris oculi ſub pilis naturalibus excreſcunt, ipſique oculo nocent: Vox eſt Arabica ab *Albucáſe* uſurpata.

Atecnia, ex α pr. & τίκτω pario, idem quod *Agonia.*

Athanasia, eſt *Tanacetum*, ſic dicta, quod ejus flores non facilè marceſcant: vel potiùs, quod homines à vermibus levet: hiſce enim laborantes, videntur nec vivere poſſe, nec mori, ex α priv. & θάνατος mors.

Athanatos, eſt *Lychis*, *Coronaria*, ſic appellata, quòd ejus flores colorem vividum diu retineant. Ex α priv. & θάνατος mors. Vide *Athanaſia.*

Athanor, eſt furnus Chymicus. Aliis habetur Fornax ſublimatorius, lapidi Philoſophorum elaborando inſervit. Dicitur & *Fornax acida & Niger Henricus*, *vel Piger Henricus*, & uterus chymicus. B. **Leupe Hendrik.** G. Ein Ofen genant Fauler Heintz. Gall. *Four à diſtillér pour la pierre Philoſophale.* A. Slow Henry.

Athenatorium, eſt coöpertorium ſpiſſum vitreum ſuper cucurbitam, habens collum gracile & ſpiſſum, quod intrat cucurbitam, neutiquam illam ambiendo; inſervitque præcipuè ſublimationibus.

Atheroma, eſt tumor propria tunica materiam pultaceam continens, indolens, digitis non facilè cedens, nec preſſus, cavitatem relinquens, natus plerùmque in fol-

folliculo adipoſo, vel in cavernis glandulofis, à materia tali collecta, vel ſtagnando ſic facta: ab ἀθάρα pultis genus; unde ἀθὴρ Ariſta, ex cujus granis puls ſolebat parari. B. **Een Pap-geſwel / bry-puiſt.** G. Ein Brey-geſchwulſt. Gall. *Atherome*. A. A Kind of ſwelling ſo called.

Ἄθικτ© εἰσβολὴ, Deceſſio febris incomprehenſibilis, ex α priv. & θλίζω, quaſſo, & εἰσβολὴ, acceſſio.

Ἀθροίσμα, Collectio, acervus, cumulus; ab ἀθρό©, denſus & confertus.

Athymia, eſt animi defectio & anxietas, ex α priv. & θυμὸς animus. B. **Een qualikte.** G. Ohnmacht. Gall. *Paſmoiſon*. A. Fainting.

Atinia Ulmus, ſic dicta à civitate Campaniæ *Atina* appellata.

Atlas, eſt vertebra prima colli, immediatè capiti ſubjecta; ſic dicitur quia caput ſuſtentare videtur, corpore & apophyſi ſpinosâ caret; ejus ſubſtantia reliquis ſolidior; ſupra & infra recipit, & non recipitur: caput in ejus anteriori parte articulatur; quo in articulo caput flectitur & extenditur; foramen proprium eſt omnium maximum; proceſſus tranſverſales reliquis longiores; peculiare quoddam ligamentum habet ſemicirculare, quod proceſſum dentiformem ſequentis vertebræ amplectitur, ab ἀτλάω ſuſtineo, perfero. B. **Het Hooftdragende wervel-been / de eerſte las.** G. Der Atlas-Wirbel. Gall. *Atlas, la premiere vertebre du col*. A. The Atlas whirle-bone.

Atle, eſt vox Ægyptia, nobis *Tamariſcus domeſtica*.

Atocia, ſeu Atecnia, eſt ex α priv. & τίκτω pario: Vide *Agonia*.

Atocium, eſt nomen ſpurium, aliàs Lychnis ſylveſtris: eſt, quod nondùm peperit: quia ſpecies flore pleno ſemen non ferat, ex α priv. & τίκτω pario.

Atomon & Atomos, ſic quibuſdam vocatur Helleborus albus, ut & Hyoſcyamus, nec non Thus; quam ob cauſam, neſcio: fortè quia ob vires ſtrenuas, ſecari ab imperitis non debeat, ex α priv. & τέμνω ſeco.

Atomus, eſt minima ſive ultima corporis particula, ex quarum congregata in unum multitudine, corpus quodvis ſui generis componitur; & in quam ſeparando partes iterum ab invicem, ultimo diſſolvitur: talis ergo particula

cula eſt in diviſione ultima, ergo ulterioris diviſionis verâ actione incapax, unde conſtantiſſima, taliſque ſemper permanens; qualem pro principio omnium corporum aſſumpſit Epicurus. Verùm uſurpatur hæc vox plerùmque laxiori ſenſu, quâ denotantur particulæ corporum ſubtiles, quæ ſolæ ſpectatæ ſenſus humanos fugiunt, adeoque indiviſibiles noſtrâ poteſtate habentur, ex α priv. & τέμνω ſeco. B. Ondeeltie. G. Unzer trenlich ſtuecklein. Gall. & A. An Atome, or Small particule.

Atonia, eſt languor, infirmitas & remiſſio virium, ex α priv. & τείνω tendo. B. Slapheid/magteloosheid. G. Ohnmacht. Gall. *Foibleſſe*. A. Loſſ or Strength.

Atra Bilis, vide *Melancholia*.

Atraphaxis, Atticis *d* litteram in *t* mutare frequenter amantibus, dicta eſt, quod ἀδρόως αὔξει, id eſt, ſtatim in amplitudinem adoleſcat. *Chryſolachanon*, ſive *Auretum Olus* dixerunt, à luteo, quem profert, colore, vel dicitur παρὰ τὸ ἀθρόως αὔξειν, utpote quæ octavo à ſatu die prodeat. Vide *Atraphraxis*.

Atractylis, eſt Cardui, ſeu Cnici ſylveſtris ſpecies, ſic dicta eſt, quod ex ejus ſcapo longo, lævique, ruſticæ mulieres fuſos conficiant. Ἄτρακτος eſt fuſus. B. Baſtaert Saffraan. G. Feld-Saffran. Gall. *Saffran Sauvage*. A. The Thiſtle.

Atraphraxis, Latinis *Atriplex*. Attici δ litteram in τ mutare amant. Dicta eſt, quod ἀδρόως αὔξει, id eſt ſtatim in amplitudinem adoleſcat.

Atretus, eſt cui anus aut genitalia non ſunt perforata, ſive id ex natura fuerit, vel morbo; carne videlicet aut membrana ſupercreſcente, & meatum obſtruente. Ex α priv. & τιτράω perforo. B. Een toegroejinge van den Aars of andere deelen. G. Dem der Aars iſt zu gewachſen. Gall. *Qui a quelque partie ſans ouverture*. A. No perforated in an party.

Atriplex & Atriplexum, eſt oleris genus: Planta eſt, quæ habet folia ampla, acuta, Betam referentia, ſed minora, molliora, pulverem farinaceum habentia, coloris pallidè virentis, ſaporis inſulſi; calix eſt pentaphyllus; flores ſunt parvi, flavi, monopetali, quinquifidi, aliàs ſtaminibus quinque prædititi; in centro ſemen orbiculatum, planum, vel quodammodo ovatum,

ſa-

saporis, dum recens est, nidorosi, est & capsula involutum, in iis, ubi flos fructui contiguus; vel ovarium subrotundum, tubis suis instructum, arctè comprehenditur à duobus foliis angulatis seu cordiformibus, planis, in iis, ubi flos mas à fructu remotus est; radix recta, longa, fibrosa; hæc planta colitur in hortis, videtur corrupta vox à voce Atraphaxi, vel ab atro colore, ut quidam ajunt, quod homines lividos, & decolores faciat. Gr. Ἀτράφαξις, & χρυσολάχανον. B. Melde. G. Molten, Milten. Gall. *Arroche, bonnes Dames, Prudes Femmes, Folletes.* A. Orrage.

ATROPHIA, sive TABES, φθόη, φθίσις, φθινὰς νόσος *Plut.* τηκεδὼν πόνη *Aretæo.* Est cum totum corpus, vel aliqua pars alimentis non reficitur, sed sensim gracilescendo emacescit. *Tabes* sæpe tantùm sumitur, pro ulcere pulmonum, quo corpus universum sensim colliquescit, ex α priv. & τρέφω nutrio. B. Een teringe / voedens gebrek. G. Schwein-sucht, das Schwinden der glieder, die Darre, dasz abnemen, Schwind-sucht. Gall. *Consomption, Chartre.* A. A Consumption.

ATTA, Festo, qui propter vitium pedum terram attingit potiùs quàm calcat. B. Die de aarde schroomt te raken. G. Ein Schlupffer, Schlarper. Gall. *Trainepieds.* A. One that rather toucheth than treadeth on The ground.

ATTENUANTIA, seu INCIDENTIA, sunt Medicamenta, quæ acutis suis particulis, poros aperiendo, crassos & viscidos humores incidere & discindere possunt in particulas minores: vel sunt potiùs illa, quæ vim habent singulas liquidi moleculas in minutiores reducendi, nisum particularum ad cohærendum tollendo. Gr. Λεπτυντικὰ & Τμητικά. B. Verdunnende middelen. G. Duenn-machende mittelen. Gall. *Remedes attenuants.* A. Attenuating.

ATTENUATIO, est particularum alicujus medicamenti subtilisatio, ut eo meliùs & promptiùs lactea vasa permeent. B. Verdunning. G. Subtilizierung. Gall. *Attenuation.* A. Attenuating.

ATTONITUS MORBUS, idem quod *Apoplexia. Celso*, propriè cui casus fulminis vicini, aut tonitru sonitus stuporem afflavit. Gr. Ἀπόπληκτος, Ἐμβρόντητος.

Attractylis, idem quod *Atractylis.*

Attrahentia sunt, quæ tenuibus suis particulis, poros aperiendo, humoresque contentos alliciendo foras, ubi minor est resistentia, non tantùm partes in tumorem attollunt & rubore suffundunt, sed sæpe etiam plures vapores & humores, quàm per densam cuticulam erumpere possunt è cute & carne expellendo, sub cuticula colligunt, eamque in vesiculas attollunt: Imò non rarò etiam festucas & aculeos infixos educunt. Gr. Ἑλκτικὰ, Ἐπισπαστικὰ, Ἐξιπωτικὰ ab ἕλκω traho. B. uit-trekkende middelen. G. Austreibende artzney. Gall. *Remedes attractifs.* A. Attracting Medicines.

Attritio, dicitur solutio continui superficiaria cuticulæ & cutis à compressione & motu oriunda; uti in itinere plantæ pedum, vel in obesis nates atteruntur. B. Af-schuuring. Gall. *Frottement.* Sic quoque vocatur *Cardialgiæ* species, quâ ventriculus ab assumpto cibo, antequam excernitur, intensè dolens, & æstuans atteri videtur cum angustia & compressione anhelitûs, ut statim præfocari videatur.

Auctio Corporis, est conditio quædam, quâ solida & fluida corporis animalis non tantùm restituuntur ab assumptis, verùm majorem in extensionem & copiam increscunt, quàm quotidie vi circulationis dissipantur. Gr. Αὔξησις. B. Vermeerdering. G. Vermehrung. Gall. *Accroissement.* A. Augmentation or Increase.

Aucupalis Sorbus & Aucuparia, sic vocatur *Sorbus* seu *Ornus*, quia ejus baccis volucres capiuntur.

Auditorius Meatus, vid. *Meatus auditorius.*

Auditus, est sensus, quo ex vario aëris corpori sonoro circumstantis motu tremulo, tympanum in meatu auditorio verberante, aërem in cavitate tympani movente, soni per nervum auditorium, sensorio communi communicantur, ibique percipiuntur. Gr. Ἀκοὴ, Ἀκρόασις. B. Het gehoor. G. Anhoerung, gehoer. Gall. *l'Ouye.* A. The Hearing.

Avellana Nux, est nux arboris coryli, involucris callosis, succosis, herbaceis, barbatis, hirsutis, adstringentibus & acidis obsepta, magnitudine, ut plurimùm dimidio minor juglande, oblongâ, vel globosâ, pu-

putamine umbilicato, per maturitatem flaveſcente; aut rufo, lævi, lignoſo, aut duro ſatis, cui ſubeſt pellicula in domeſticis quibuſdam coccinea, in aliis ſubrufa, in aliis alba, nucleum obveſtiens albidum, firmiuſculum, ſicuti Amygdali nucleus, ejuſdemque ſapore dulci lacteum remittentem ſuccum; fortè ab avellendo, quia fructus avelluntur. Quidam malunt vocari *Abellana*, forſan ab urbe Abella, vel Abellinum, vel ab Avella, urbe Campaniæ abundante optimis nucibus, quæ dicuntur *Avellanæ*: vocantur etiam Κάρυα ποντικὰ, quod in Aſiam Græciamque è Ponto venerunt: & Λεπτοκάρυα, ſive parvæ, quòd juglandibus minores ſint. Vide *Corylus*. B. Haſelnoten. G. Haſelnuſz. Gall. *Noiſettes*, *Avelines*. A. Haſell-nut.

Avena, eſt planta, quæ habet caulem tenuem; flos eſt apetalus, per faſciculos pendulos diſpoſitus, ſinguli nempè flores plurimis ſtaminibus conſtant, ex calice ſurgentibus; piſtillum autem deinde abit in ſemen oblongum, tenue, farinaceum, gluma, quæ floris calix fuit, obvolutum; ſinguli faſciculi ita diſponuntur in ſpicam ut dependentes veluti parvulas locuſtas bipedes Avena gerere videatur, quidam deducunt ab avere, quia concupiſcitur, Gr. Βρῶμος, fortè à βρῶμα, quod cibum ſignificat. B. Haver. G. Habern. Gall. *Avoine*, *Aveine*. A. Oats, Haver.

Augmentum Febrium, ſeu Incrementum, eſt computatio, à quo tempore, febris continuæ incendium totam ſanguinis maſſam occupavit, uſque dum pervenerit ad ſtatum. Gr. Ἀνάβασις, ab ἀναβαίνω aſcendo. Vocatur item Ἐπίδοσις, Ἐπίτασις, Αὔξησις. B. Opklimminge der koorts. G. Anwachſung des Fiebers. Gall. *Accroiſement de la Fievre*. A. The increaſe of a Feaver.

Aviculæ Cypreæ, ſunt paſtilli aromatici, Gallis *Oiſelets*, quia accenſi ſenſim ſenſimque avicularum more avolant, locumque odore replent.

Aura vitalis, notat quibuſdam illud in corpore humano principium, à quo omnes functiones vitales pendent, quoque ſublato, vita perit.

Aurantium Malum, eſt fructus arboris, quæ folia habet rigida, ad baſin duabus utrinque appendicibus ſeu lobis in cordis formam inciſſis; calix eſt inſtar co-

tylæ orbicularis, parùm cavus, brevis, quinquifidus, vel & ſciſſus in ſex ſegmenta; flos pentapelatus, roſaceus, multis ſtaminibus infra concretis ornatus; ex imo centro calicis placenta orbicularis nata ſuſtinet ovarium, ferè rotundum, tubâ longâ inſtructum, id fit fructus globoſus inſtar pomi, cortice cinctus, qui in una ſpecie tenuior eſt, & fragrantior, in altera craſſior; ſi hic recens eſt ad oculum apparent folliculi rotundi, tenui lamellâ tecti, in quibus oleum aromaticum gratum, à quo odor & ſapor aromaticus dependet; hoc adeo ſcatet, ut preſſus oleum exſiliat, & ad candelam accendatur, diviſus in varia loculamenta, ſucci & veſicularum plena, fœta ſeminibus calloſis; creſcit hæc arbor in regionibus calidis, præſertim in Hiſpania & Luſitania, vocatur & Arantium, Aurangium, Aureum malum, malum auratum, vel pomum Nerantium vel Anerantium, Narangion: dici volunt ab aureo colore, quem cortices habent: alii ab urbe Achaiæ Arantia dicta: alii à gente Perſarum, quæ Aranii ſolebat vocari. B. **Oranje Appelen.** Gall. *Orange.* A. an Orange.

AUREA ALEXANDRINA, eſt ſpecies opiati ſive Antidoti: ſic dicitur quòd recipiat *aurum*, & à Medico Alexandro inventa ſit.

AUREUM UNGUENTUM, ab aureo dicitur colore.

AUREUS ARABUM, ſeu DENARIUS ROMANUS, ſeptima unciæ pars eſt; Pendet enim drachmam unam & inſuper ſeptimam ejus partem. Tres denarii ſeu aurei tetradrachmam conſtituunt, quatuor ſcrupulos computatur pendere.

AURICHALCUM, vocatur æs factitium flavum, colorem auri præ ſe ferens, compoſitum ex lapide calaminari & Cupro, dum metalli libræ 64. & lapidis libræ 46. cùm invicem fundantur, miſceanturque, quæ exhibent Aurichalci libras 90. B. **Geel-koper.** Gall. *Cuivre jaune ou Leton.* A. Braſſ.

AURICOMUM, dicitur eſſe Ranunculi ſpecies, ſed malè: ex *Aurum* derivatur, & *Coma*, fortè ab aureo florum colore.

AURICULARIS DIGITUS, minimus digitus eſt. Vide *Digitus*.

AURICULA, eſt illa pars Auris omnium oculis obvia, quæ in capite extra os temporum prominet; pendula,

dula, patula, exteriùs cava, certæ ſemper & determinatæ figuræ in hominibus, externo ſuo ambitu renis circiter, vel ſphaſeoli admodùm compreſſi, ovalem figuram referens, in ſuperiori corporis loco, tanquam ad ſonum undique facillimè recipiendum, teſtibus ipſis animalibus in prato humi ſtratis, vel prono capite incedentibus, gramen mandentibus, ad minimum auditum ſonum, quem acutiùs audire volunt, corpus & caput erigentibus, aptiſſimo, ſenſorio communi admodùm vicino, adeoque commodiſſimo, capiti ad locum oſſis temporum ita nexa eſt, ut ab eo naturaliter paululùm utrinque remota, parùm antrorſum & deorsùm infundibuli vel corniculæ inſtar incurvata, promineat & notabili eminentiâ ſupra os temporum elevata ſit, ut in recens natis infantibus vel feris Aſiaticis hominibus, nudo ſemper capite incedentibus obſervare licet. Mirabili autem hoc artificio efficitur, ut nunquam vel ab ullo non nimis remoto ſonoro centro liberè propagati ſonori radii, utramque aurem ſimul omnes præterlabi queant, ſed ſemper vel ab aurium alterutra vel ab utriſque, neceſſariò ſatis copioſi recipiantur; liquet enim hoc clariſſimè ex eo, quod nullum in ſphœra, circa hominis caput tanquam centrum radio trium pedum vel ultra deſcripta, poſſit inveniri punctum ex quo non utraque, vel una auris, aut ſaltem auris particula conſpici poteſt, adeoque radii recti in illam duci queunt. Hinc patet, quid mali contingat ex peſſimo in hiſce regionibus Europæis mos, quo nutrices jam à teneris teneras & flexiles infantum aureo galeris, ligaturis, cæteriſque capitis faſciis, & adultiores dein ſuas, viri comis adſcititiis, pileiſque, mulieres ſuis ſingularibus quaſi hunc in finem fabricatis inſtrumentis, (quæ **oorlappen & haarpſers** belgicâ linguâ vocant) cæteriſque caput tegentibus & defendentibus integumentis, ligant, comprimunt, reprimunt, ad caput applicant, apprimunt, alligant, adſtringunt, ſic ſitum & formam naturalem auricularum haud parùm immutant, depravant, egregium uſum tollunt, hoc modo nativam illam à natura relictam, ut putant, deformitatem corrigentes. Hinc plerùmque non ampliùs in his regionibus in ſuo naturali ſitu, ſed ad oſſa temporum appreſſas videmus hominum aures: in quo caſu multi radii, aliàs in auriculam illapſuri,

ri, prætcrlabuntur, & illapſi non omnes ad meatum auditorium pertingunt, unde minor radiorum copia, ad reliqua organa appellit; fit debilior impreſſio & gravior auditus.

Auricula Judæ, ſunt Sambuci fungi, habentes ſubſtantiam fungoſam, ſpongioſam, levem, coriaceam, membranaceam, auriculæ inſtar, ſubtùs incanam & cineream, ſupra nigricantem, ſaporis terrei & aquei inſipidi, odoris nullius; cum truncis ſambucorum annoſarum adnaſcatur, à Tournefortio ad Agaricum refertur. Sic dicta, quòd auriculam referant, cui additur Judæ: quia vulgus in ea opinione eſt pſeudapoſtolum Judam ſe ex ſambuco ſuſpendiſſe. B. Judas-Ooren. G. Holder-ſchwamm. Gall. *Oreille de Judas.* A. Jews Ear.

Auricula muris, eſt Alſines ſpecies: ſic dicta quia ejus folia muris auriculis ſimilia ſunt. Vel Piloſella Myoſotis. Gr. Μυὸς ὦτα. B. Muiſen-oir. G. Mauſz-oehrlein. Gall. *Oreille de Souris.* A. Mous-ear.

Auricula Ursi, ſpecies eſt verbaſci, quæ habet folia ex radice erumpentia, repentia, Borraginem referentia, in margine aliquantulùm inciſa, craſſa, lata, nervoſa, villoſa, aſpera, laciniata inſtar auris Urſi; caulis nudus eſt, ſine foliis, rotundus, ſolidus, habens ſuccum rubicundum, ſaporis dulcis & adſtringentis, calix eſt parvus, quinquifidus, flos monopetalus, infundibuliformis; piſtillum floris fit teſta rotunda, calici adhærens, per maturitatem diſſiliens in plurimas partes, habens placentulam, cui ſemina adhærent minima, anguloſa: radix fibroſa, rubicunda, lapidibus adhærens, ſaporis adſtringentis; hæc planta creſcit in montibus, aliquando in locis humidis: nomen ſortitur ex eo, quod folia urſi auribus non ſunt abſimilia, præſertim hyemali tempore, aut quando folia primùm prodeunt. B. Beeren-oor. G. Bæren-œhrlein. Gall. *Oreille d'Ours.* A. Bears-ear or Oricula, Krenck Gewſlip.

Auricula Infima, Idem quod *Lobus auris.*

Auricula Cordis, numero duæ ſunt, dextra & ſiniſtra: ſunt duæ cordis appendices, cavæ, muſculoſæ, ingentes, duplici ſerie fibrarum, contrario decurſu in tendines oppoſitos latarum, inſtructæ, arteriis veniſque innumerabilibus donatæ, quarum dextra uno tendine ori ve-

venoſo dextri cordis thalami innixus, altero duriore in circulum ferè formati venæ cavæ accreſcit; hæcque ex vena cava cruorem accipit, qui in ventriculum dextrum portatur, & inde pulmonibus imprimitur: Siniſtra verò eſt minor, cui ſanguis benè præparatus & ſolutus, miſtus, ſubactuſque cum heterogeneis, quibuſcunque liquidis à pulmonibus de novo traditur, ut per ſiniſtrum ventriculum in arteriam magnam exoneretur, & in univerſum corpus diſtribuatur. B. **De ooren van 't hert.** G. Oehrlein an das Hertz. Gall. *Oreillettes du cœur.* A. The Auricule or the eare of the heart.

Auriga, eſt faſciæ ſpecies, quâ latera deligantur; atque in hunc modum injicitur, mediâ faſciâ collum comprehenditur, capitaque obliqua per pectus attrahuntur, ibique inter ſe implicata ſub alis ad dorſum adducitur, ibi rurſus implicatur, atque ita donec totus thorax deligatus ſit, modo à poſteriori, modo à priori parte implicatur, extremaque inter ſe devincimus, quo vinculo utuntur aurigæ ad latera continenda. B. **Voermans-band.** G. Die Fuhrmans Windel. Gall. *Bandelette de Charretier.* A. A Charter or Waggoner.

Aurigo, Idem quod *Icterus.*

Auripigmentum, eſt ſulphuri plurimis dotibus ſimile, friabile, fuſile, facilè inflammabile, tumque fœtore ſulphureo infeſtum, non acido volatili; iners, innoxium, parùm venenatum, fuſione rubeſcens, tumque volatilem materiam emeticam præbens, *Arſenicum citrinum* malè appellatum. Auripigmentum hoc nativum, fuſum igne in vaſe clauſo, maſſam dat fragilem, facilè conterendam, minii fulgore ſpectabilem, nec valde acrem aut venenatam, quæ vocatur *Realgar*, *Arſenicum rubrum*, vel *Sandaracha.*

Auris, Eſt organum auditûs, & notat omnia auditoria organa; dividitur in tres cavitates ſcilicet in exteriorem, mediam, & interiorem: Exterior auriculam meatumque auditorium; media tympanum; interior verò labyrinthum comprehendit, &c. Gr. οὖς. B. **De Oor.** G. Das Oehr. Gall. *l'Oreille.* A. The Eare.

Aurum, eſt metallum, omnium ponderoſiſſimum, ſimpliciſſimum, molle, maximè expanſile, in igne & aëre fixiſſimum, coloris flavi, rubens ante fuſionem, quod in

Madagascar est, adeo molle est, ut leni igne instar plumbi liquescat, à sale marino ejusve productis tantùm solvitur: hinc rubigine caret, quum aqua regia & spiritus salis marini nusquam in aëre volitent, vix sonorum, specificæ gravitatis ad aquam, ut 19636 ad 1000. ab *Heb.* OR, quòd exponitur pro luce, vel Sole; unde Aurora. B. Goud. G. Gold. Gall. *Or*. A. Gold.

AUSTERUS, à Gr. αὐστηρὸς, ab ἄυω, exsicco dicitur de eo, quod terrestris est naturæ, cum salinis tartareis permixtæ, vim habens linguam, dum gustatur, constringendi. B. Wrang. Gall. *Austere*, *Apre*.

AUTOGENES, sic vocatur Narcissus albo flore: quia ejus bulbus, necdum terræ commissus, folia emittit; ex sese enim quasi generatur aut nascitur, ex αὐτὸς ipse & γίνομαι nascor.

AUTOMATΩS, est id quod suâ sponte movetur, ut est cordis motus, coctiones & fermentationes (ut vocantur) in ventriculo & intestinis, ab αὐτοματίζω sponte facio. B. Zelfs-beweging / zelfs-roersel. G. Sich selbst bewegende. Gall. *Automate*.

AUTOPSIA, ocularis alicujus rei inspectio est, ex αὐτὸς ipse, & ὄψις visus: verum notat quoque observationes, & memoriam effectuum in morbis, quos unusque proprio intuitu observavit.

AUTOPYRUS, est panis, ex propria farina coctus, cui nil furfuris adjectum vel ablatum fuerit; hujusmodi panis aliis præfertur, quia furfures habent vim, ob gravitatem, abstergendi, ex αὐτὸς ipse, & πυρὸς triticum. B. Brood van Meel zo als 't van de Molen komt / Brood dat ongebuilt is.

AUTUMNUS, dicitur anni tempus tertium, æstatem sequens, Arcturo oriente incipiens, & vergiliarum occasu desinens quod notabile ob morbos mali moris plerùmque ejus comites: ab augendo opes, ex Festo. B. De Herfst. Gall. *l'Automne*, *l'arriere saison*.

AUXILIUM seu REMEDIUM, est, quicquid contraria agendi vi, morbum impugnare est aptum. Estque triplex, *Diæta*, *Pharmacia & Chirurgia*. Vide *Medicamentum*. B. Geneesmiddel. G. Ein Artzney, huelffe. Gall. *Aide*, *secours*, *assistance*, *Remede*. A. Helpe, assistance, aid.

AUXYRIS, corruptè, sed melius *Osyris*: fortè à σύρω traho:

traho: dicitur de iis qui rastris stipulas aut simile quid in unum acervum contrahunt, & qui scopis sordes è parietibus detrahunt, aut in pavimentum contrahunt. Ex illa Herba olim fiebant scopæ, inde *Scoparia* dicta.

AXILLA, est cavitas illa subter Brachium, in adultis pilis conserta. Lat. *Ala*. Gr. μασχάλη & μάλη. B. De Oxel. G. Die Achsel. Gall. *l'Aisselle*. A. The arm-hole, or arm-pit.

AXILLARES VENÆ & ARTERIÆ, sunt illa vasa sanguifera, quæ à trunci summitate venæ cavæ, & arteriæ magnæ supra cor ad axillas, & brachium excurrunt. B. De oxels bloed-vaten. G. Die achsel blut adern. Gall. *Vaisseaux Axillaires*. A. The Vessels of the arm-hole, or arm-pit..

AXIOMA, effatum evidentissimum, simplicissimis innixum ideis, quod cuncti mortales ob simplicitatem & claritatem uno ore absque demonstratione pro vero admittunt: nonnunquam autem est propositio ab *Hippocrate* vel *Galeno* in observatis quamplurimis fundata, & pro inconcussa ab illis habita. B. Een klare waarheid. G. Ein volkommener spruech. Gall. *Axiome; verité incontestable*. A. An Axiom or proposition.

AXIS, est vertebra tertia colli, capiti subjecta. Gr. ἄξων. B. De Axe. G. Die Achse. Gall. *Essieu*. A. The third Vertebra near the head.

AXUNGIA, Στέαρ ὕειον *Diosc*. ὀξύγγιον *Ægin*. pinguedo vel sebum porci, sebo mollior. Quia verò hujus unguinis præcipuus usus fuit in axibus curruum inungendis, hinc illi nomen creatum, & Grammatici omnes pro unguine vehiculari exponunt. B. Keusel / Seutsel. G. Schmeer, Schmaltz. Gall. *graisse*. A. Fat grease.

AXYRIS, idem quod *Auxyris*.

Αὔξησις, ab αὐξάνω, cresco, ab αὔξω augeo, corporis est in omnem modum ampliatio.

AZOTH, modo Mercurium cujuscunque corporis metallici denotat, modo Medicinam quorundam universalem putatam ex Mercurio, auro & argento paratam; ante aliquot annos per Magnates, imò & vulgum celeberrimum, varii coloris; sed pro diversitate præparationis, sæpe nimis sollicitæ, unde mox pretio & famâ vilescere incepit. B. Quiksilver. G. Queckfilber. Gall. *Mercure*. A. Mercu- A. Mercury, Quicksilver.

AZU-

Azugos, eſt vena ortum ducens ex Vena cava duplici origine in abdomine inter duos diaphragmatis appendices, dein Thoracem ingreſſa ſub Aorta juxta dorſi vertebras, accipit Venas Intercoſtales, & Venæ cavæ ſuperiori iterum inſeritur, eſtque inſignis capacitatis. *Sine Pari* aut *Jugò* dicta, ex α priv. & ζυγὸς jugum. B. **Ader ſonder paar of weerga.** G. Die ader ohne paar. Gall. *Veine Azygos.* A. The veine without a paire.

Azur, à voce Arabica, & Perſica, *Lazur*, quâ cæruleum pigmentum denotant.

Azymus, eſt panis non fermentatus, & inſalubris, ex α priv. & ζυμόω fermento, unde ζύμη fermentum. B. **Ongeheevelt brood / ongeʒuurt brood.** G. Ungehuffelt, ungeſaurt brod. Gall. *Pain à chanter*, *ſans levain*, *azyme.* A. Unleavened.

B.

Bacca Baccæ. Gr. Κόκκος, dicuntur fœtus ſeu fructus ſphærici, minores herbarum, fruticum, arborumve, qui diſperſiùs rariùſque naſcuntur: vel quicunque parvi ſunt & rotundi, ut ribes. Fraga, baccæ lauri, juniperi, plerùmque molles, tenui membranâ, tecti, & ſemina in ſubſtantia pulpoſa nidulantia continent: atque in hoc ab acinis differunt, quòd iis denſiùs proveniant. *Bacca*, fortè à Baccho, quia vitis, baccas producens, Baccho dicata. B. **Beʒie.** G. Beeren. Gall. *Baye.* A. A Berry.

Baccar, Baccaris, eſt herba odorata. Sic dicitur quaſi πάγχαρις, *omnibus grata*, propter eximiam fragrantiæ gratiam, in radice cinnamomum redolente, vel nomen accepit ἀπὸ τοῦ βακχάω, χάρις, quòd ex eo coronæ bacchantium more, magna cum gratia, quam ex hedera geſtatæ ſint.

Bacchica, vide *Hedera.*

Baccinia & Baccinium, eſt Vaccinia, ſic dicta quòd baccas producat.

Bacilli, nòmen imponitur Medicamentis figurâ bacillorum oblongâ, ſeu tereti, ut bacilli, ſeu candelæ odoriferæ. Item & bacilli ex glycyrrhiza, ab una extremitate contuſi, qui linctui inſerviunt: Ut vulgò in affectibus pulmonum & tuſſi, vel aſthmate, à Galenica & Ara-

Arabica Medicorum turba præſcribuntur. B. Stokjes / lik en ſproopſtokjes. Item vocantur Candelæ illæ, quæ uſui veniunt, ſi cadaver aliquod fœtidum diſſectionibus Anatomicis vacet. Ruikende Kaarsjes. G. Wolriechender Kertzlein. Gall. *Chandelles odoriferantes*. A. A Sweet-ſmelling candle, or a Small Sticks.

BADIAGA, Eſt planta aquatica, ſpongioſa, ex multis fibrillis herbaceis quaſi contexta, fragilis & friabilis ſi ſicca, ſemina ſunt grana rotunda, coloris albidi, in altera parte inſtar lapidum cancri excavata: odor plantæ eſt teter & piſculentus. Eſt planta apud Moſcovitas in frequenti uſu, contra livores oculorum & aliarum partium à verberibus, quos pulvis impoſitus unâ nocte tollere dicitur. Vide de hac Comment. Petropol. vol. 2.

BALANÆUM, ſive BALNEUM, eſt propriè remedium corpori potiſſimùm curando, detergendo, emolliendo, alliciendo, fovendo, quin & ſudando deputatum: nam eſt totius corporis lotio; non rarò tamen & pro lotione partium ſolummodo inferiorum ſumitur, quas *Inſeſſus & Semicupia* vulgò vocant. Eſtque vel *Siccum* vel *Humidum*; ſicca parantur ex cineribus, ſale vulgari, arena, chalybe limato &c. *Humida* ſunt vel *vaporoſa*, vel *aquoſa*. *Vaporoſa* fiunt ex coctione Radicum, Herbarum, Florum, Seminum, &c. cujus vapor tantùm ſuſcipitur. *Aquoſa* ſunt vel *artificialia*, quæ parantur ex decoctis Medicamentoſis. Vel *Mineralia* quæ *Thermæ* vocantur, quarum aquæ ſunt aluminoſæ, ferreæ, cupreæ, nitroſæ, ſulphureæ, bituminoſæ, vitriolicæ, &c. quæ omnes *Acidularum* nomine veniunt. B. Zuur-bronnen. G. Saur-bronnen. Ex βάλλω pello, & ἀνία triſtitia ſeu morbus. B. Een Bad-ſtove / water-bad / bad. G. Ein Bad-ſtube. Gall. *Un Bain*. A. Bath.

BALANDA, aliis VALANIDA eſt Eſculus, cujus fructus glandiformes ſunt: ex βάλανος glans, & εἶδος forma.

BALANOCASTANUM, eſt radix tuberoſa, quæ etiam Bulbocaſtanum appellatur. Ex βάλανος glans, & κάστανα caſtanea.

BALANOS, eſt glans propriè quercus, ſed latiùs ſæpe ſumitur pro quibuſdam fructibus oblongis & duris. Fortè à βάλλω projicio.

BA-

BALANUS, seu GLANS, est penis suprema pars, præputio tecta. Βάλανος, Κύτιαρος Suidæ & Hesychio. B. Het hooft der mannelycke roede. G. Der Kopff, vel Kolb am Schwantz. Gall. *le gland.* A. the head of the yard. Item *Clitoris Muliebris*, vide *Clitoris.* Sic etiam bulbosi fructus & radices appellantur, ut Juglans quasi Jovis glans; item glans quercûs, Bulbocastanum &c. B. Eeckels / bollen. G. Ein Eichel, esch-lauch. Gall. *Gland*, *eschalotte.* A. A kind of a corns, or Chest-nut. Item *Suppositorium*, & *glans*, vide suo loco.

BALANUS MYREPSICA, sive NUX UNGUENTARIA. Venit ex Ægypto, Arabia, Æthiopia, Syria & Barbaria. Fructus est arboris Tamarisco similis, magnitudine avellanæ nucis, intùs nucleum continens pinguem & oleosum, veluti amygdalæ. Plinio dicitur *Myrobalanum.* Arab. *Habel Ben*, vel *Ban*, ab aliis *granum Ben*, in officicinis *Ben.* Turcis *Hebelben*, ex βάλανος glans, & μύρον unguentum.

BALATRO sive BAMBALIO, est vitium linguæ in laxitate consistens musculorum aut vinculi, cui adest nimia oris saliva. B. Brepen / loquuntur enim, ac si bucca pulte esset repleta. Sic G. Breyen. Gall. *Parler comme si l'on avoit la bouche pleine de bouillie.* Quidam accipiunt pro hominibus nullius pretii. Fortè à balatu & vaniloquentia. B. Sabbelaars / tateraars / kakelaars. G. Ein Plauderer, Backer vel Lallender Tropff. Gall. *Hableur*, *jaseur.* A. A Babbler or Pratler.

BALAUSTIUM, est flos mali punicæ sylvestris coloris punicei, saporis adstringentis. An à βλαστεῖν germinare. Gall. *les Balaustes ou fleurs du Grenadier.*

BALBUTIES, Gr. Τραυλότης, Τραυλισμὸς, φσελλότης, & ψελλισμὸς. Huc pertinet *Blæsitas & Blæsa lingua; Balatro, & Bambalio.* Est vitium in musculis & organis loquelæ. Estque vox tarda & interrupta, variè flexa, & in quibusdam literarum pronuntiationibus admodùm difficilis, hinc cum eas efferre non possunt, alium sonum & inarticulatum sive sibilum, & aspirationem eo conatu, quo difficultati mederi volunt, adspergunt subinde silent, mox contentiore voce excutiunt incondita quædam, incongruâ oris & linguæ contorsione: Porrò tremulo sono certa vocabula loquuntur & os habere solent hu-

humore nimiùm madens, quem ſæpe cohibere non poſſunt, quin effluat, aut in adſtantes expuatur. Tandem hoc habet Balbuties, quod alio tempore major ſit, alio minor: hinc ſani & qui bene loquuntur, nimiùm ſi feſtinent, ſæpe balbutiunt. B. Stameling. G. Das Stammeln. Gall. *Beguayement.* A. A ſtuttering, a ſtammering.

Balistæ Os, vide *Aſtralagus.*

Ballote, eſt Marrubii ſpecies: habetque caules fortes, quadratos, lanuginoſos, rubicundos, folia ſibi invicem oppoſita, majora, & oblongiora Marrubio albo, Meliſſam referentia, ſed obtuſiora, magis rugoſa, in margine inciſa, coloris viridis ſubfuſci, odoris fœtidi; flores verticillatos coloris rubri; ſemina oblonga, in capſula, quæ flori tanquam calix inſervit, incluſa; radix fibroſa, perennis: ſic dicitur παρὰ τὸ βάλλειν, καὶ ὦτα, quòd ad inveteratos aurium dolores ſit efficax. Vocatur *Marrubium* nigrum, à foliorum ſimilitudine & *Nigrum* à caulis colore, qui niger eſt reſpectu Marrubii albi: habet odorem viroſum ut Caſtoreum. Gall. *Marrube noir ou Marrube puant.*

Balneum, Chymicis dicitur vario modo, nempè arenoſum, Cinereum, Martiale, Mariæ, Maris, Vaporoſum &c. *Arenoſum Balneum* eſt, cum retorta vel cucurbita in arena collocatur vel in cineribus vel chalybis limatura. *Balneum Mariæ* ſeu *Maris*, quod hoc ſigno notatur. B. M. & M. B. eſt cum eadem inſtrumenta aquæ calidæ imponuntur; & cum vaporoſum dicitur, inſtrumenta tantum vaporem aqueum excipiunt, vel corpora ſudationi exponuntur. B. In 't Bad diſtilleren. G. In Bad diſtillieren, vel Sinbrennhelm. Gall. *Bain*, *Bain Marie*, *Bain de vapeur.* A. Diſtillation in the Bath. De cæteris Balneis, vide *Balanæum.*

Balsamella, idem quod *Balſamina.*

Balsamina, eſt planta, quæ habet caules craſſos, rectos, ramoſos, ſucculentos, aliquando in parte inferiori rubicundos: folia oblonga, acuta, aliquantulùm in margine inciſa, ſaporis amari: flores polypetalos, anomalos; hi autem vel tetrapetali, vel hexapetali; floris tetrapetali petalum ſuperiùs fornicatum eſt, inferiùs concavum, & caudatum, duobus lateralibus auritis & amplio-

plioribus; floris hexapetali petalum inferiùs eſt caudæ expers : Piſtillum duobus foliolis ſtipatum, floris meditullium occupat, abitque deinde in fructum nunc ex utraque parte turbinatum, nunc ſiliquæ æmulum, valde contractilem, vi elaſticâ hâc illa diſſilientem, ſeminibuſque fœtum, axi ſeu placentæ affixis; radix fibroſa, alba eſt : Nomen, quòd ex floribus inſolationi balſamum fiat, ad vulnera ſananda, ſortitur, mirùm unde ipſi illud nomen, nam minimè balſamum refert, neque eſt apta ad Balſamum conficiendum, ſed penitus eſt venenata. Gall. *Balſamine.*

BALSAMITA, eſt planta, quæ habet caules canaliculatos, villoſos, ramoſos : folia oblonga, in margine inciſa: flores in ſummitate caulium congeſti ſunt; his ſuccedunt capſulæ membranoſæ, compreſſæ, oblongæ, ſemina parva continentes : radix mentham refert, fibroſa eſt; dicitur & coſtus hortorum, mentha corymbifera; derivatur, ob odorem potentem, à voce Balſamum. B. Balk-kruid. Gall. *Coq. herbe du Coq. Paſté.*

BALSAMUM, ejus planta frutex eſt, ſeu arbuſcula, tres cubitos ad ſummum alta, folia alens Rutæ foliis ſimilia. *Syriacum* dicitur Rutæ folio. Naſcitur ſponte in Arabia Felici, unde olim in Judæam, & hodie in Ægyptum tranſlata, loco quodam occluſo, Cayro vicino, quem *Matersam* vocant, colitur. Ejus fructus dicitur *Carpobalſamus*; Ramuſculi *Xylobalſamum*; Succus *Opobalſamum.* Fructus eligatur recens, plenus, ponderoſus, guſtu mordax. Ramuſculi probantur recentes, tenues & odorati. Dicitur ἀπὸ τοῦ βαλῦ, καὶ σμᾶσθαι, quòd cœleſtem ac divinam meſſem reddat. *Heſychius*, βαλὸν, ἔδον καὶ ὐρανὸν, καὶ βαλὸς, polum cœlum. Vel *Balſamum* dicitur, quaſi *Belſamin*, quod in orientalibus linguis exercitati dicunt eſſe, Princeps aromatum. *Pauſanias*, ſi rectè ſcribitur πάλσαμον vocatur. Alii βλάσαμον. Ægypti *Balaſſan* nominant. B. Balſem. G. Balſam. Gall. *Baume.* A. The Balſame Tree.

BALSAMUS vel BALSAMUM. Balſami vocabulum pluribus in officina uſurpatur ſignificationibus. 1. Denotat genus quoddam *odoramenti* craſſiuſculi inſtar unguenti, vel linimenti, & hæc ſignificatio uſitatiſſima eſt. e. g. Balſamus roſarum, apoplecticus & ſimiles. 2. Solent quoque

que ex gummi resinisve cum spiritu vini liquores destillari, qui extrinsecus illinuntur, balsamique nomine veniunt; ut balsamus nervinus, sciaticus & similes. 3. *Inunctorium* liquorem significat, eumque oleo crassiorem, linimento liquidiorem. 4. Balsami nomine sibi vindicarunt *salia fusa & liquata*, ut balsamus salis gemmæ. 5. Sunt *singulares* quædam *præparationes* quibus balsami nomen imponunt; ut balsamum sulphuris, &c. 6. Tandem etiam lachrymæ quædam arboreæ balsami vocantur, ut balsamus copayvæ. 7. Balsamus est, quo cadavera condiuntur. B. Balsem. G. Balsam. Gall. *Baume*. A. Balme or Balsame.

BAMBALIO, Idem quod *Balatro*.

BAMBAX, Idem quod *Bombax*.

BAMMA, est tinctura seu liquor, in quo aliquid tingitur, aut madefit, ut panis jusculo immersus, à βάπτω immergo. B. Een indoopsel. G. Da man was ein taucht, einweicht. Gall. *immersion*, *trempement*. A. A liquor in which any thing is dipped.

BAPTISECULA, vide *Cyanus*.

BARAS, Arab. Idem quod *Alphus*.

BARBA, est Labiorum & menti pars pilosa. B. De baard. G. Der barth. Gall. *La barbe*. A. A beard.

BARBA CAPRINA, vel CAPRI: vocatur à florum figura, quæ caprinam barbam referre videtur.

BARBA HIRCI, idem quod *Tragopogum*, & *Ulmaria*.

BARBA JOVIS, est *Semper-vivum*, seu *Sedum*. Est arbuscula quæ habet caulem durum, ferè lignosum, cortice lanuginoso albo tectum, plures ramos dimittentem; folia bina villosa, splendentia, coloris argenti: flores in summitate crescentes, sunt exigui, leguminosi; genistam referentes, quo ad figuram, non quo ad magnitudinem; post florem sequitur siliqua brevis, ferè ovata, fœta semine subrotundo; crescit in montibus & locis saxosis circa mare. Gr. Ἀείζωον: sic dicta fortè, quod putent cum Jovis barba similitudinem habere. B. Huis-look / Donderbaard. G. Haus-laub, Hausz-wurtz, Donner-bart. Gall. *Joubarbe*. A. Houseleeke.

BARBAREA, est herba S. Barbaræ dicata. Appellatur aliàs *Nasturtium Hyemale*. Gall. *herbe aux Charpentiers*.

BARDANA, est *Lappa*. Fortè à Bardus, hoc est hebes, quia folia habet mollia & hebetia. Vide *Lappa*.

Baryococcalon, eſt *Stramonia*, ſive pomum ſpinoſum, ac ſi diceres, quòd ſit nux, gravem ſomnum producens, ex βαρὺς, gravis, & κόκκαλος nucleus.

Baryecoia, eſt audiendi gravitas, ex βαρὺ grave, & ἀκόω audio. B. Swaarhorigheid. G. Harthoerung, Taubheit. Gall. *Surdité.* A. Hardneſſ of hearing.

Baryphonia, eſt loquendi gravitas, à βαρὺ grave & φωνὴ vox. B. Een moeyelijkheid van ſpreken. G. Schwere zu ſprechen. Gall. *Difficulté en parlant.* A. Difficulty of ſpeaking.

Barypicron, eſt Abſinthium latifolium: quaſi diceres, ſupra modum amarum. Ex βαρὺ grave, & πικρὸν amarum.

Basilare Os, vulgo denotat *os Sphenoides*, & palati os. Significat quoque occipitis os, quod & *Os proræ*, *Os memoriæ*, vel *Os pyxidis* dicitur. Gr. ἰνίον. B. Het Wigge-been. Gall. *l'Os ſphenoide.*

Basilica, eſt vena brachii interna, *Hepatica* dicta, à βασιλεύω rego. B. Lever-ader. G. Die Leber-ader. Gall. *La veine baſilique.* A. The baſilick veine.

Basilicum, eſt Medicamentum viribus pretioſum, & cæteris excellens, à βασιλεύω rego: hoc nomine tamen plerumque officinale unguentum inſignitur. B. Een Koninklijk Geneeſ-middel. G. Kœnigliche Artzney. Gall. *Remede Royale.* A. A Noble Medicine.

Basilicum, eſt Ocimum, herba odorifera. Sic dicta ob vires quas præſtat regias. Βασιλικὸν eſt Regium: βασιλεὺς Rex.

Basioglossum, eſt pars muſculorum linguam deprimens, ortum a baſi oſſis hyoidis, finitur prope linguæ cuſpidem, fibris ſecundum longitudinem, & aliquatenus obliquè ad latus excurrentibus: ex βάσις fulcimentum & γλῶσσα lingua. B. Des tongs neerdrukkende Spieren. G. Des zungs niederdruckende mauſz. Gall. *Muſcle qui abaiſſe la langue.* A. Muſcles that depreſſ the tongue.

Basis, eſt cordis ſuperior pars mucroni oppoſita. Item ſuſtentaculum oſſis Hyoidis pro lingua: & occipitis os pro ſuſtentando cerebro &c. Item in formulis præſcribendis præcipuum ingrediens: à βαίνω incedo, unde os Baſiliare. B. Onderſteunſel / grond / voet. G. Der Grund, boden eines dinges. Gall. *Baſe.* A. The baſe of any things.

Bath-

Bathmis, eſt ſinus in oſſe Brachii ſeu Humeri, utrinque ſinguli; in quo cum extenditur flectiturque tota manus; ulnæ ipſius coronæ, ſive proceſſus ingrediuntur: à βάινω ingredior. B. **Een inhoek van 't schouder-been.** G. Hohle von das Arm-bein. Gall. *ſinus ou foſſe de l'os du bras*. A. The in moſt proceſſ of the Shoulder bone that recives the Ulna.

Bathypicron, eſt *Abſinthium latifolium*. Significat, profundè amarum, ex βαθὺ profunde, & πικρὸν amarum.

Batinon Moron, eſt fructus Rubi idæi; βάτος enim eſt rubus.

Batis & Batos, eſt Rubus, ut docet Nicandri Scholiaſtes: dicitur, quod indomita ſit planta, acceſſumque propter ſpinas, quibus valde pungit, non admittit. Εἴρηται, inquit, βάτος διὰ τὸ ἄβατος εἶναι. A contrario igitur nomen impoſitum, βάτος à βαπτινω, vado, aditus, acceſſus, βατὴ γῆ terra facilis acceſſus: hujus fructus βάτινον vocatur.

Batrachioides, eſt Geranii ſpecies Batracho ſimilis: ex βάτραχος rana, & εἶδος forma. *Batrachion* enim eſt *Ranunculus*.

Batrachium Græcis, *Ranunculus* Latinis. Apulejus nominat *Sceleratam*. Vulgus Medicorum perperàm, *Pedem Corvi* vocat. Sunt etiam qui *Flammulam*, ab urendi facultate appellant. *Batrachion* autem ſive *Ranunculus* dicta eſt haud dubiè, quòd limitibus humidis opacíſque marginibus ranarum more lætetur, aut quòd aquis ubi ranæ degunt potiſſimum, gaudeat; aut quòd ſub ejus umbra ranæ frequenter inveniantur. *Agreſte* verò *Apium* ſeu *Apiaſtrum*, quòd foliis Apium æmuletur. *Scelerata*, eo quòd comeſta noxia ſit: Vel, quòd magis arridet; quia validi ſceleratique mendicantes ſibi crura & lacertos hâc ipsâ dilaniant, quo poſſint impudentius ſtipem extorquere, atque hâc impoſturâ pecuniolam aucupari. Βάτραχος eſt Rana. Vide *Ranunculus*.

Batrachus, Rana & Ranula, ſeu Hypoglossis, eſt tumor ſub lingua ſcirrhoſus, ſuppuratorius, vel inflammatorius, continens nonnunquam in folliculo materiam melliceridis ſimilem, linguam ſummoperè incraſſans, loquelam difficilem reddens, unde coaxando vox producitur, à βατραχίζω ranas coaxando imi-

I 2 tor

tor, comp. ex βοὴ vox, τραχεῖα aſpera, & ἔχω habeo. B. **Een kikvorſch geſwel.** G. Ein geſchwulſt unter die zunge. Gall. *le Batracos, ou Ranuncule.* A. A diſeaſe under the tongue.

Baucia, dicitur Paſtinaca ſylveſtris. Fortè à jucunditate; βαυκὸς enim eſt jucundus. Alii *Brancam Leoninam* aut *Urſinam* vocant.

Bdellium, eſt gummi, aut lachryma reſinoſa, Myrrhæ guſtu & colore proxima, ſed cujus arboris incertum eſt. Si bonum, guſtu erit ſubamarum, tranſlucidum cum frangitur, pingue cum fricatur, odorum, facilè molleſcens & flammam concipiens, eamque cum ſtrepitu pertinaciter alens: Gummi quidam arboris eſſe ſpinoſæ in Arabia, India, Media &c. eſſe putant; illud nomen denotat, quaſi diceres fœtens gummi: videtur olim fuiſſe ex iis, quæ propter ingratum & gravem odorem, ferè fœtere videbantur, à βδέλλω fœteo, pedo.

Becabunga, eſt Veronicæ aquaticæ ſpecies, cujus eſt vox ficta. Ex B. **Becke-boom/ Water-kers/ Boekbunge/ Waterbunge/ Water-porceleyn.** G. Bach bungen, Waſſer-bungen, Brunnen-kreſz. Gall. *Creſſon aquatique, Berle.* A. Brook lime, Becabung.

Becion, eſt *Tuſſilago* ſeu *Farfara.* Sic dicitur quia pectoris morbis medela eſt, βὴξ quippe tuſſis eſt, & βήττω tuſſio.

Bechica, ſunt Medicamenta tuſſim inhibentia, ejuſque cauſas corrigentia, Lat. *Pectoralia* à βήττω tuſſio; Unde βὴξ tuſſis. B. **Borſt-middelen.** G. Bruſt-artzney. Gall. *Remedes pour la poitrine.* A. Expectorating Medicines.

Bedegarim, ſeu Bedeguar, vide *Spina alba.*

Behen, officinæ noſtrates monſtrant radices nomine *Behen*: Unam *Behen Rubram* appellant, alteram *albam.* De utraque controvertitur cujus ſint ſpeciei. Arabibus (ut Serapioni) ſunt *Behen*, paſtinacæ radicibus ſimiles. Hinc ſcribit Hali Abbas, *Behen & Paſtinacæ ſylveſtris radices* nullum inter ſe diſcrimen habere. E modernis *Behen albam* aliqui *Polemonii*, ſive *Lychnidis ſylveſtris* ſpeciem eſſe autumant, quam Tabernamontanus vocat *Herbam articularem*: *Behen rubrum*, alii *Limonii maritimi*, alii *Valerianæ rubræ*, alii *Biſtortæ* ſpeciem eſſe putant: aliqui verò, Garziâ & monente & reprehendente, *Zerumbeth* eſſe ſtatuunt. Hinc eſt, quod aliqui in deſcriptionibus

bus Arabum substituunt *Eryngium*, alii *Tormentillam*, alii *Angelicam*, alii denique *Caryophyllatam*. Auctuarius & Myrepsus *Behen Hermodactylos* esse volunt, forsan avellanas purgatrices.

BELEMNITES, est lapis, ultra digiti longitudinem non assurgens, teres, in apicem obtusum desinens, aliquando plenus, aliquando concavus, terram vel arenam recondens, coloris albi, cinerei, aurei, pellucidus interdum, juxta longitudinem habens rimam: nomen τοῦ βέλυ, id est sagittæ effigiem repræsentat: dicitur & Lyncurius, quod ex urina Lyncis conflari falsò putent: vel Dactylus Idæus, quod in monte Ida reperitur. Gall. *Belemnite ou Pierre de Lynx*.

BELENOIDES, est processus styloides, cranii basi infixus, à βάλλω jacio, unde βέλυς sagitta, & εἶδος forma. B. Priem-wys uitsteeksel. G. Der griffel gleiche auszwasch. Gall. *Apophyse styloide*. A. The processe styloides.

BELLADONA, est planta, quæ caules dimittit ad altitudinem quatuor pedum qui sunt crassi, rotundi, ramosi, villosi; coloris rubicundi, obscuri: folia solani, sed duplo vel triplo majora, & latiora, oblonga, mollia, non angulosa, aliquantùm villosa aut lanuginosa: flores ex alis foliorum erumpunt, monopetali, campaniformes, ut plurimùm in quinque partes laciniati; coloris albi & purpurei: flori succedit fructus ferè rotundus mollis, cerasam æmulans, niger, splendens, in duo loculamenta divisus, continens semina placentæ affixa, rotunda vel ovata: radix est longa, crassa, albescens, in multos ramos divisa; hæc planta crescit in sylvis, nomen est corruptum, ex *Bellonaria*, quo modo Solanum somniferum vocari scribit *Apulejus*. Significat etiam pulchram matronam, quia hâc olim utebantur mulieres ad decorandam cutim.

BELLIS, BELLIUS FLOS, & HERBA MARGARITA, est planta parva, humilis, quæ habet folia parva, oblonga, levigata, in extremitate sua circularia, repentia, quædam parùm crenata, alia integra; calicem monophylum, profundè divisum, & multifariam ad basin ferè usque: florem habet vel nudum, vel planipetalum; capitulum seminale per maturitatem, delapso flore, assurgit; ubique in pratis nota, sic fortassè vocatur, quòd in

in pratis ubique bellum & lætum aſpectum præbeat, hinc belus quaſi pulcher dicitur; vocatur & conſolidago; quia ſucco ſuo glutinoſo vulnera conſolidat. B. Madelieven/ Maagdelieven/ Margrieten / Meerſouwen. G. Matzlieben, Maſſuſelen, Monatbluemlein. Gall. *Marguerites*, *Paſquettes*. A. Daiſie.

Benedicta Herba, vide *Caryophyllata*.

Benignus Morbus, eſt qui nulla vehementia & ſævitia, ſupra ordinarium curſum habet ſymptomata. B. Een goedaardige ziekte. G. Eine nicht allzu ſchwere Kranckheit. Gall. *Maladie Benigne*. A. Amild diſeaſe.

Benzoin, Gummi reſina eſt, ut dicunt arboris proceræ; Verùm *Bontius*, dicit reperiri in Java plantam ex pluribus ſarmentis coalitam, qualis eſt Smilax aſpera; ſeu Salſa parilla, niſi quod ſarmenta ibi brachii craſſitiem æquent, vel etiam ſuperent, ita ut hæc in medio ſæpe truncus arboris continuus ſatis craſſus appareat, ex hujus cortice inciſo colligitur gummi benzoin. *Doctiſſ. H. N. Grimm*, notat eſſe arborem egregiæ formæ, recti caudicis, & mediocris magnitudinis, habens viri plerùmque craſſitiem; Creſcit ad occidentem Sumatræ. Fructus fert rotundos ſed compreſſos, magnitudinis parvæ nucis avellanæ, & incluſus eſt tunicæ, inſtar nucum juglandium, quæ tamen aliquantulùm, piloſa eſt. Folia profert tenera & mollia, inferiùs pallido-viridia ſuperiùs verò ſaturatè viridia. Nucleus hujus fructus ſaporem habet ingratum & amarum. Arbor quinquennis vel ſexennis uſque ad lignum ſecundùm longitudinem vulneratur, unde liquor albus, tenuis, viſcoſus, glutinoſus & pellucidus exſtillat, qui ſolari calore induratur, unde duplex gummi, album & citrinum, vel craſſius & obſcuri coloris: Eſtque valdè odoratum, & ſi bonum, pellucidum, globulis candidis refertum, thuris æmulum, citrineſcens eſt, venit etiam ex Siamo, Samaria, & Sion. Vocatur & *Aſa dulcis*. B. Benzoin. G. Benzoin. Gall. *Benjoin*. A. Benjamin vel Benzoin.

Berberis, eſt magna arbuſcula, ramoſa, ſpinoſa, corticem tenuem, & politum habens; folia oblonga parva, viridia, in margine inciſa, aliquantulùm aſpera, ſaporis acidi; flores in parvos racemos congeſti, & multis parvis foliis flavis inſtructi ſunt; his ſuccedit fructus te-

ner,

ner, parvus, ovalis, ſucco plenus, poſt maturitatem coloris rubri, ſaporis acidi, adſtringentis, grati; ſemina oblonga, dura, coloris fuſci in ſe habens; radix non eſt compreſſa, lignoſa, intùs flava: hæc arbuſcula creſcit in locis incultis: dicitur & *Oxyacantha*, idque à ſpinarum acuminatis cuſpidibus. *Berberis* verò eſt vox origine Barbarica, & ab ea voce videtur deſcendere *Barbar*, *Barbaris*, & *Berberis*: nonnulli derivant ab *Amyrberis Avicennæ*, unde mutatis quibuſdam literis *Berberis* devolvi putant: vocatur etiam *Spina acida* & *Creſpinus* vel *Criſpinus*, ab Italica voce, *Creſpino*. B. Zauce-boom / Zuurboom / Berberiſſe-boom. G. Paiſſel-beer, Saurick, Erbſeil, Berberos-ſtand. Gall. *Epine-vinette*, vel *Aigrette*. A. Barberty-tree, or Pipperidge bush.

BERIBERI, *Bontio* aliiſque vox familiaris apud Indos: Vox eſt Barbarica ſignificans paralyſis ſpeciem, cùm quis nictitando genubus & elevando, ovium inſtar incedat. B. Schaaps-lammigheid.

BERYLLUS, βήρυλλος, quaſi virillus à virore lapidis.

BES, alias *Beſſis*, *Biſſis*, *Biſſa*, vel *Biſe*, quaſi bis triens, quia $\frac{2}{3}$ ſive duo aſſis Trientes, ſeu quod dempto libræ Triente ſupereſt, *hoc eſt*, Unciæ VIII. Priſcian. p. 8. vulgò *Marca*, vox præterquam *Celſo*, *Galeno* uſitata. Olim *Des*, veluti dempto triente. Aliàs Libra numularia & octonaria.

BETA, eſt planta culinaria, quæ habet folia ex radice erumpentia magna, polita, ſplendentia, ſatis carnoſa, tenera, viridia, vel albeſcentia, aliquando viridia ſubfuſca, vel rubicunda, ſucco ſaporis nitri plena; flos eſt apetalus, ſtamineus, in globum collectus, calice quinquifido prehenſus; cuilibet floſculo ſubnaſcitur ovarium, quod eſt vaſculoſum, uno fœtum ſemine, fructus tres, quatuorve in unum colliguntur: radix annua, in nonnullis valde carnoſa, craſſa: dicitur Cicla officinarum. Gr. σεῦτλον, vel τεῦτλον. Nomen accepit, quod figuram Litteræ Græc. βῆτα dum ſemine turget, referat. Nam ſummitatem in acumine reflexam obtinet. B. Beet. G. Mangolt, Runckel, Pieſſen. Gall. *Bette*, *Poirée blanche*. A. Beet.

BETONICA, eſt planta, quæ habet folia ex radice erumpentia oblonga, ſatis ampla, viridia, in margine inciſa,

cisa, parùm aspera, saporis amari; caulem quadratum, parùm rugosum, folia hinc inde bina opposita habentem; flores in verticillos, deinde ad superiora in spicas digeruntur, galeâ erectâ, imbricatâ, bifidâ; barbâ trifidâ, segmento medio bifido, majore; semina oblonga, in capsula, quæ flori tanquam calix inservivit, inclusa; radix crassa, fibrosa: dicitur & *Vetonica*, à varietate & copia remediorum; Κέςρον à Græcis dicta est, hâc siquidem voce opus interpunctum, acuve pictum nominavêre, nascitur in pratis, montosis, frigidis & opacis locis, ideoque Gr. ψυχότροφον, vocata est, quasi frigus alens, ab inventoribus Vetonibus Hispaniæ populis *Betonica* & *Vetonica* appellata est, quòd in frigidis locis nascatur; dicitur etiam κίζρον ab ἀκέομαι medeor, quia hæc planta summi usûs est in medicina. Porrò Caryophylleus flos etiam vocatur *Betonica*, vel *Tunica* detractis à Betonica duabus literis prioribus. B. **Betoni.** G. Betonien. Gall. *Betoine*. A. Betony.

BETULA & BETULLA, Gr. Σημύδα: arbor est, mediocris altitudinis, cujus rami sunt tenues, flexiles, incurvati, cortex exterior trunci est crassus, asper, albus, fissus; interior verò est tenuis, politus instar pergameni, hunc etiam veteres papyri loco adhibebant; lignum est album; folia mediocriter lata, acuta, in margine dentata, populo nigræ satis similia, viridia, tenera, polita, saporis amari; flos mas amentaceus, foliosus axi affixus capillaceo longo; fructus loco à flore remoto squammosus, cylindraceus, sub squammis suis recondens semina alata; hæc arbor crescit in sylvis: quidam dici putant, quòd bitumine scateat; apud Plinium enim legere est; *Bitumen ex ea Galli excoquunt:* Malunt alii à batuendo nomen accepisse: batuere enim cædere est. Sic Batula, levi mutatione, fit Betula. B. **Berken-boom.** G. Bircken-baum. Gall. *Bouleau*. A. The Birch-Tree.

BEZOAR, est vel Chymicum, vel animale. *Chymicum* est compositio ex *Butyro Antimonii* & *Spiritu nitri*, ex qua pulvis albus componitur, adversùs venena, qui & sudorem proficit. *Animale* duplex est *Orientale* vel *Occidentale*. Orientale reperitur in animali capri-cerva dicto. Estque animal Persiæ ac Indiæ Orientalis, partim cervo simile, partim capræ: hinc fit ut aliis capra audiat, aliis hircus, aliis capri-cerva, Persis *Pajon*, iste lapis in præ-

prædicto reperitur animali, nempè in proventriculo, hinc & in ventriculo aliisque cavitatibus internis. Figuram habet ovalem, rotundam, sessilem & intùs cavam, in meditullio paleam continet, pilos, vel similia, superficies est lævis & glabra cum splendore, substantia è laminis cæparum adinstar sibi incumbentibus compacta, variante colore, plerùmque atro-virente, hinc dilutiùs virente, pallescente, cineritio, fulvescente melleo &c. odore nullo, nisi contrito, tum muscum aut griseam ambram redolet: variante magnitudine & pondere, plerùmque sc. intra juglandis magnitudinem constitutis, vel paulò majoribus aut minoribus, dantur quoque artificialia, sed vili pendenda. Inprimis reperitur hic lapis, notante Kœmpfero, in Persidis provincia *Laar*, aliisque: genitrix est fera quædam montana caprini generis, quam incolæ *Pasen*, nostrates capri-cervam nominant, destituti voce, quæ utrumque sexum exprimat. Animal pilis brevibus ex cinereo rufis vestitur, magnitudinem capræ domesticæ, ejusdemque barbatum caput obtinens. Cornua fœminæ nulla sunt, vel exigua; hircus longiora & liberaliùs extensa gerit, annulisque distincta insignioribus, quorum numeri annos ætatis referunt; annum undecimum vel duodecimum raro exhibere dicuntur, adeoque illum ætatis annum haud excedere, reliquum corpus, à cervina forma, colore & agilitate nihil differt: timidissimum & maximè fugitivum est, inhospita asperrimorum montium tesqua incolens, & ex solitudine montana in campos rarissimè descendens, & quamvis plures regni regiones inhabitat, lapides tamen Bezoardicos non omnes gignit. Omnes enim regiones quas incolunt capri-cervæ non ferunt herbas, ex quibus depastis lapides creduntur generari, vel qui generantur non omnes æquè nobiles sunt, hinc in quibusdam locis nulla ex prædictis bestiis datur ætate provectâ, quæ lapidem non contineat, cùm in aliis extra Larensem Provinciam, ex centenis, vix una sit, quæ lapide dotetur, eoque utplurimùm exigui valoris: in hircis lapides majores & frequentiùs inveniuntur quàm in fœminis: lapidem ferre judicantur annosi, valdè macilenti, colla habentes longiora, qui gregem præire gestiunt, circumspectiùs incedunt, & insidias magis, atque sodales, metuunt, quod idem de fœminis affirmabant

Autori ductores ibidem loci. Omnes Bezoardici non æque æstimantur boni; notam legitimi lapidis profitentur, si volæ manus cinere aspersæ, vel cretâ oblitâ affrictus, lineam inducat luteam, vel ex luteo viridantem: Hæc illis Lydius est, quo veritatem simul ac bonitatem explorant; Acus candentis admissio, quæ Cl. *Schrodero* placet, fallax bonitatis testis est: quia si adulterini ex resinosâ construuntur massâ, acum utique admittent; legitimi verò plerique ita indurati sunt, ut acum candentem respuant. Quos Cl. *Kæmpferus* in natali monte comparavit, & genuinos esse novit, vix candentis acûs vestigium recipiunt, sed attactu ignis dissiliunt: Neque est nota, addit, factitii lapidis, si interiores laminæ deterioris substantiæ & coloris fuerint: ea enim ex diversitate alimenti disparitas provenit, dum genitrix bestia locum pastus mutat. Pro genuino habet eos, qui inter resinæ & lapidis substantiam ita ambigunt, ut contusi in acido nitri, vel salis spiritu dissolvantur, ac menstruum colore satis rubente simulac virtute suâ imbuant; ex lapidis raritate & pretio facilè colligitur, bezoardicos quibus in pharmacopœis Europæi utuntur, non esse Persicos, vel ex eorum numero, qui à capris bezoardicis *Pasen* nomen sortiuntur, sed vel ex aliis animalibus, vel sub alio cœlo degentibus depromptos & suppositos. *Occidentale* venit etiam ex capri-cerva, nulla tamen cornua gerente; nascitur in Peru, dicitur *Vicuniras* seu *Taraguas*, in iis locis animalis, ut de priori dictum, invenitur, circa rem heterogeneam in cavitate media contentam tunicatim concretus; Orientalibus ut plurimum major; superficie scabrâ, colore cinereo, albo, nigro, obscurève virente, qui optimus. Gall. *Bezoar*.

Bezoar Animale, est hepar & cor viperarum siccatarum & pulverisatarum.

Bezoar Minerale, est præparatio antimonii sudoriferi, cui attribuitur virtus, quæ bezoar orientali adscribitur, unde nomen.

Bezoardicum, est Medicamentum alexipharmacum venena & malignitates expellens. Derivatur nomen à Lapide bezoar. B. **Een tegengift.** G. Wider-gifft. Gall. *Contre-poison*. A. A Antidote.

Bibenella, & Bipenulla, Idem quod *Pimpinella*.

Bi-

Bibitorius Musculus, ſive rectus, *Oculum adducens*, poſitus in majori angulo oculi, ortus ex foramine orbitæ irregulari, anteriùs bulbo implantatur, ſic dictus, quod introrsùm naſum versùs oculum ducat, bibenteſque cantharum inſpicere cogat. B. **De drinkſpier.** G. Der Sauffer Mauſz. Gall. *Muſcle Adducteur.* A. The drinking muſcle.

Bibliotheca, quaſi βιβλίων θήκη, librorum theca; βίβλος autem ſignificat plantam, quæ papyrus dicitur, quâ olim chartæ conficiebantur.

Biceps Musculus, hoc nomine gaudent duo muſculi, quorum unus eſt Tibiam, alter Cubitum movendo dicatus: qui Tibiam movet oritur uno capite in tuberoſitate oſſis Iſchii, altero in inferiori & exteriore parte femoris, & inſeritur in Epiphyſi ſuperiori Fibulæ. Qui autem Cubitum movet, oritur uno capite à proceſſu coracoideo, altero à cavitate clinoidea ſcapulæ, inſeriter Ulnæ parti anteriori. B. **De tweehoofdige ſpier.** G. Der zweykœpſſige Mauſz. Gall. *Muſcle biceps; ou jumeaux; celui du bras peut être appellé Coraco-Radial, par rapport à ſes attaches.* A. The Muſcle with two heades.

Bicongius, eſt menſura duodecim ſextarios continens, dicitur continere viginti quatuor libras vini.

Bilis, eſt duplex, vel quæ in hepate mediantibus glandulis exiguis ſegregatur, vel in veſicula fellea: utraque per ductum Cholidochum in inteſtinum duodenum exantlatur, ut ibi ciborum ulteriori perfectioni inſerviat, & fæces à ſecretione chyli relictas foras convehat. *Bilis* chemicè examinata conſtat ex ſulphure, ſale volatili & pauca aqua, Ordinario flava utraque eſt; tamen quæ in veſicula continetur eſt profundiùs flava, ſpiſſior, amarior, quàm quæ ex Hepate continuo deſtillat: Et prior tantùm copia, compreſſu externo, contractione fibrarum irritatarum in muſculoſa veſicæ tunica, excernitur; è contra verò hepatica dilutior, pellucidior, blandior, jugi fluore ſtillat; & ſolis actionibus circumductorum humorum, & reſpiratione expellitur; utraque hæc bilis humor eſt ſaponaceus, abſtergens, olea aquæ miſcibilia reddens, reſinas, gummi, tenacia quæque reſolvens, attenuans, homogenea faciens, ſi cum his conteritur; nec alcalica eſt, nec acida, ſed oleo, ſale, ſpiritibus inprimis

mis concrevit aqua dilutis, non combustilis, nisi siccata prius, hæc tamen bilis cystica plus, hepatica minùs præstat; unde diversitas quædam videtur in his. *Præter* ordinem verò Vitellina, Porracea, Æruginosa, vel Glastea est, quæ colorum diversitates solùmmodo ex spissitudine varia, & mora in cavo communi contracta expullulant. Bilis igitur est liquidum ex sanguine secretum, neque Bilis dicitur, nisi quando à sanguine segregata fuerit; ideoque Veterum sententia de humore bilioso, inventa circulatione sanguinis, prorsùs corruit, vide *Humores sanguinei*, *Celso* Fel. χολὴ ξανθὴ, aut κῃροειδής, γλυκὺ, quasi dulce à contrario sensu, cum sit amarissimum, testibus *Plinio & Aureliano*. B. Gal. G. Die Gall. Gall. *Fiel*, *Bile*. A. The Gall or Bile.

Biliosus, dicitur, præsertim Veteribus, qui multâ bile abundat, & hinc ob temperamentum illud in quosdam inclinat morbos; sed qui nostra inspiciat fundamenta, aliter videbit, bilem quidem deficere, sed bonam nunquam abundare. B. Gal-agtig. G. Gifftgallig, der viel Cholerische Feuchtigkeit hat. Gall. *Bilieux*, *cholere*. A. Bilious or Cholerick.

Bilis Atra, Idem quod *Melancholia*.

Biolychnion, est calor nativus qui à parentibus fœtui communicatur, ipsumque deinceps comitatur; verùm postea cum in lucem editus est, hic calor sensim perit, postquam pueri spiritus & sanguis ab alimentis & aëre nitroso, alterantur, reficiuntur, mutantur. Nugæ sunt eorum, qui affirmant calidum hoc perennare; Nam si calidum sit, in continuo partium attritu & motu erit, ergò ut cæteri ignes & calores, dispellitur, ex βίος vita, & λύχνος lumen. B. De ingeboren warmte. G. Eingebohren Warmte. Gall. *la chaleur naturelle*. A. Nativa heat.

Bipinella, sive Pimpinella, est herba, cujus folia binis ordinibus plumatim sive pennatim digesta sunt, unde nomen. Vide *Pimpinella*.

Bislingua est *Hypoglossum*, seu *Laurus Alexandrina*, sic dicitur, quia supra ejus folium insuper foliolum habet linguæ instar.

Bismalva, sive Althæa: est officinarum vox barbarica. Vult dici, quasi duplex malva, vel quæ alterum tantùm viribus pollet. Vel dicitur quasi malva ibiscum, vel malva viscum. Vide *Althæa*.

Bis-

Bismuthum, idem quod *Marcaſita.*

Bistacium, mutato B in P. fit *Piſtacium.*

Bistorta, Eſt planta, quæ habet folia ex radice erumpentia, longa, ſatis ampla, & acuta, Patientiam referentia, magis viridia in ſuperiori, quàm in inferiori parte, ex his erumpunt caules rotundi, parva quædam folia habentes; calix monophyllus, membranaceus, geminus, unus alteri ſuppoſitus, inſtar vaginæ; ex fundo hujus pedunculus oritur, cujus deinde fini adnaſcitur flos monopetalus, in ſegmenta profundiſſimè ſectus, & ſtaminibus octo præditus, in denſas & longas ſpicas congeſtus; in fundo hujus floris invenitur ovarium triquetrum, inſtructum tubâ longâ, continens poſt maturitatem ſemina triangularia, & ſplendentia; radix eſt carnoſa quaſi tuberoſa & geniculata ſeu nodoſa, oblonga, pollicem craſſa, in ſe contorta, capillitio donata, foris ex fuſco nigricans, intùs ex flavo rubeſcens, ſaporis auſteriuſculi, adſtringentis, odoris nullius; creſcit in locis humidis; voluerunt quidam illam eſſe Britannicam veterum, ſed hujus radix eſt tenuis, cùm illa Biſtortæ ſit ſatis craſſa, folia tamen utriuſque ſatis benè inter ſe conveniunt: dicitur *Biſtorta*, ob radicem ſemel aut bis contortam: dicitur etiam *Serpentaria*, *Colubrina* & interdum *Dracunculus*, vel *Dracontium.* B. Herts-tonge. G. Nater-wurtz. Gall. *Biſtorte.* A. Biſtort, Snake-weed.

Bitumen, dicitur omne corpus, quod igni admotum facilè flammam concipit, napthâ atque Petroleo ſpiſſius, lentum valdè, tenacitate tamen primò adhuc diffluente; ab ignis calore liqueſcit, in aqua non ſubſidet nec miſcetur; ſive tum minerale, vegetabile, vel factitium fuerit, unde nomen generale eſt.

Bitumen Judaicum, vide *Aſphaltos.*

Blæsitas, eſt depravata locutio, à vitio linguæ, in conformatione aut obſtructione peccantis. B. Liſpen. G. Liſpeln. Gall. *Begayement.* A. Liſpe. Vide *Balbuties.*

Blæsus, eſt vitium in verborum prolatione. Item is cui pedes ſive crura extrorſum vertuntur: vel cui dorſi ſpina anteriùs vel poſteriùs incurvata eſt. Paralyticum quoque ſignificat, à βλαισόω diſtorqueo. B. Liſper. G. Der dauluvelt. Gall. *Begue* A. That ſtammreth in ſpeaking, or Liſpeth.

Blaptisecula, vide *Cyanus.*

Blas, est nomen ab *Helmontio* confictum, significans generaliter astrorum motum localem & alternativum; sed quid ipse per illud vocabulum significat forte nescivit, saltem nos nescimus.

Blaterones, ex βλὰξ derivatur. Est autem nomen piscis inutilis, ut sunt blaterones homines, multa, sed inutilia dicentes.

Blatta, Vermiculus est, quasi blapta, ἀπὸ τοῦ βλάπτειν, id est nocendo, quia libros, ac vestes erodit. Hinc blattaria herba, quæ blattis scatet.

Blatta Bizantia, sive Unguis Odoratus, est alicujus conchilii integumentum: Odore suavi, colore fusco, figurâ oblongâ instar unguis.

Blattaria, planta est verbascum referens, differt tantùm ab eo, quòd ejus fructus sit magis rotundus, caules habet rectos, fortes, in ramos divisos; folia ejus sunt longa, verbasco angustiora, acuta, in margine incisa, non lanuginosa, coloris viridis nigricantis, in parte superiori splendentia, odoris ingrati, saporis amari; floris in quinque partes divisi, odori parùm, pedunculis villosis adhærentes; his floribus succedit divisis in eorum locum fructus, qui includit semina minima, nigricantia; radix rapum refert, est alba, dura, aliquantulùm fibrosa: hæc invenit nomen hoc Latinum, à colligendis in se blattis: nam si alibi reponitur, vel projicitur, dicunt plurimas blattas super ea colligi. Alii à βλάπτω noceo, quia blattæ vestimenta rodunt, & perforant. B. Motten-kruid. G. Schaben-kraut, Motten kraut. Gall. *herbe aux mites Blattaire.* A. Mothmulleyn.

Blenna, est mucus crassus per palati foramina & nares destillans, qui provenit ex glandulis membranæ Schneiderianæ, investientis internas nares, cavitates ossis maxillæ superioris, sinus frontales, ossisque cuneiformis. B. Snot. G. Putzen, Notz, der unflat durch die Nasen. Gall. *Morve, Morveu.* A. Snot.

Blepharides, idem quod *Cilia.*

Blepharon, vide *Palpebra.*

Blepharoxystum, instrumentum est, quo palpebræ raduntur & concinnantur, in Trachomate, sive asperitudine callosa palpebrarum interiorum, ex βλέφαρον, & ξυρῶ tondeo.

βληςριςμὸς, incontinens eſt corporis jactatio, ex βάλλω, jacio.

Blitum, eſt planta, cujus duæ ſpecies dantur generales, una alba, altera rubra, harum ſingulæ adhuc dividuntur in duas alias, blitum album majus habet caulem album, ramoſum, quatuor circiter pedes altum; folia Betæ inſtar ſed minora; flores ſunt parvi, tribus ſtaminibus conſtantes; ex calice tripartito ſurgentibus; piſtillum autem abit deinde in ſemen plerùmque oblongum, in capſula veſicæ æmula, quæ calix floris fuit, reconditum: radix eſt longa, pollicem craſſa, ſaporis inſulſi, ut tota planta: blitum rubrum majus, ſive blitum nigrum, cum præcedente omninò convenit, differt tantùm à colore; & quod ejus folia plerùmque ſunt minora; datur & blitum album minus, & blitum rubrum minus, refrigerantis & humectantis virtutis, quæ ab inſulſo fatuoque ſapore nomen habet: à Gr. βλὰξ, quod bardum aut ſtupidum denotat. Gr. βλίτον ſtolidus, ignavus. B. **Majer**. G. Majer, Meyer. Gall. *Blette*. A. Blite.

Boa, papularum morbus eſt, cum maculis rubentibus corpus rubet. Idem quod *Papula*. B. **Roodhont/ roodjong/ roodvonk**. G. Hitz-blatterlein. A. Pimples.

Bochetum, ſive Decoctum Secundarium, eſt alicujus decocti ſecunda decoctio. B. **Minderdrank**.

Bocia, eſt vas vitreum ventricoſum cucurbitæ inſtar. B. **Een buik-glas**. G. Bauch-glaſz. Gall. *Verre ventru*. A. Bellied glaſſe.

Bocium, idem quod *Bronchocele*.

Bolbocastanum, vide *Bulbocaſtanum*.

Bolbonac, vide *Bulbonac*.

Bolbos, vide *Bulbus*.

Boletus Cervi, *Fungus cervinus*, *Tuber cervinum*. Creſcit in ſylvis ubi cervorum copia eſt. Sunt rotundi, magnitudine ferè pilæ palmariæ, & aliquando minores, cortice obducuntur ſubnigro, intùs continent materiam pulverulentam nigerrimam. Βωλῖται nomen habent teſte Marcello, ἀπὸ τοῦ βῶλος, gleba & λίαν valde. B. **Herts-swammen/ Herts-ſpongie**. G. Hirſch-brunſt, Hirſch-ſchwamm. A. A Mushroem ſpawn, ſlime of the Hart.

Bolus, eſt Medicamentum internum, habens conſiſtentiam, melle paulò craſſiorem; & quantitas quæ unicâ doſi præſcripta buccâ commodè excipi poteſt. B. **Een brok.** G. Ein biſſen, mundvoll, brocken. Gall. *Bolus*, *Morceau*, *une bouchée*. A. A Bolus.

Bolus, Terræ genus eſt, ex pallido rubrum, vaporibus Martialibus imprimis imprægnatum. Eſtque Armena, Orientalis, Germanica, Bohemica, alba &c. in omnibus linguis *Bolus* appellatur. Gr. βῶλος gleba, ager, à βόω paſco & λίαν valdè, quod è glebis pabulum animantibus uberrimè effloreſcat.

Bombax, Bambax & Pambax, ſynonyma ſunt, hinc nobis (ſed malè) **Boom-wol** / nam arboreus tantùm frutex eſt. Hinc porrò **Bombazyne Wambais** / &c. ſic fortè appellatur, quia more vermis bombycis, fructus ejus intùs cote, in modum ſerici, eſt quaſi nendo obductus. Vide *Xylon*. B. **Kattoen** / **Boom-wol.** G. Baum-wol. Gall. *Cotton* A. Cotton.

Bombus, idem quod *Borborygmus*.

Bona, vel Boona, eſt *Faba*, ſeu *Phaſeolus*. Fortè nomen ſortitur à Belgico idiomate *Boone*: vel à Latino Bonum, quòd legumen illud benè nutriat, hominique brutoque ſalutare & bonum.

Bonifacia, idem quod *Laurus Alexandrina*.

Bonus Genius, eſt *Peucadanum*: à Græcis Prophetis ἀγαθὸς δαίμων, fortaſsè ob eximias vires, vel ob prognoſtica boni ominis, quæ ex illo divinare putabant.

Bonus Henricus, eſt lapathi vel Chenopodii ſpecies: planta ſcilicet, quæ plures caules habet pedem circiter altos, craſſos, multis foliis triangularibus cinctos, quorum quædam atriplici, alia aro ſimilia ſunt, ſed alba & farinoſa, longis pedunculis adhærentia; flos eſt apetalus, conſtans plurimis ſtaminibus ex calice multifido ſurgentibus: piſtillum autem abit in ſemen orbiculatum, planum in capſula veluti ſtelliformi, quæ floris calix fuit, reconditum: radix eſt longa, craſſa, in plures ramos diviſa, coloris flavi inſtar patientiæ: ſic ob vires laudabiles appellatur: fortè ejus vires primùm à quopiam Henrico detectæ fuerunt: ideoque *Tota bona* & *Aureum Olus*. Gr. χρυσολάχανον. B. **Algoede** / **Goeden Hendrik** / **Lammekens oir.** G. Guter Heinrich, Schmerbel. Gall. *Toute bonne*, *Bon-Henri*. A. English Mercury. Bo-

Borago est herba, quæ habet caulem rotundum, debilem, excavatum, tenerum, ramosum, setis quasi obductum, terram versùs inclinatis : folia ex radice erumpentia, ampla, oblonga, aut ferè rotunda, villosa, parùm acuta, tactui aspera, plerùmque repentia : flores in summitate caulis nascuntur, cærulei, vel albi, pulchri, visui grati, monopetali, rotati, ex cujus calice multifido oritur pistillum, media floris parti ad instar clavi infixum, & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui abeunt in totidem semina veluti viperini capitis æmula, nigra, quæ in calice ipso longè ampliato maturescunt : radix est crassa, digitum longa, succum viscosum & crassum continens, insipidum : *Borago* mutato B. in C. est *Corrago*, quia putatur cor ejus plantæ usu roborari, & lætificari. B. Bernagie. G. Boretsch, burretsch. Gall. *Bourrache*. A. Borrage.

Borax, est sal factitium ex sale Armoniaco, Nitro, Tartaro calcinato, Sale communi, Alumine, quæ cum urina liquantur, filtrantur, & tandem evaporantur. Sunt qui putant originem habere ex stabulis in quibus Elephantes aluntur, quæ urina eorum & stercoribus impregnata sunt. *Dioscorides* dicit habere porri colorem, sed nostrum album est, instar nitri : fortè à Porro nomen mutuatum, mutato P. in C. Gr. χρυσοκόλλα sive auri gluten. B. Borag/ Goud-soudeersel. G. Borras, burretz. Gall. & A. *Borax*, *Boras*.

Borborygmus, est murmur in intestinis amplis cum sonitu, ortum à flatu incluso, à βορβορύζω strepitum edo. B. Beslote winden. G. Ein Gemummel, Getœsz. im Leibe. Gall. *Bruit*. A. Murmuring of the gutts.

Borozail, aut *Zail* Æthiopum; in viris *Asab*, in fœminis verò *Assabatus* dicitur. In utraque ora fluvii *Senega* multa sunt regna, præsertim in ea quæ meridiem spectat, Regnum *Mely*, in ea quæ septentrionem regnum *Tombotu*. Ibi grassatur morbus, partes genitales potissimùm infestans, diversus ab eo quæ vulgò *Gallicus* dicitur, qui ex immodica venere, cui multùm obnoxii sunt, ortum habet.

Bosci Salvia, herba est à Boscum, vel Boscus, *bois*, in quibus locis crescit.

Bosmoros, seu Bosporos, est frumenti species,

fortè, à βόσκω pasco, & μόρ@ portio: quia frumentum dentibus vel molâ dividitur: vel quia à bobus calcando à paleis separatur, βȣς, & βῶς dorice est bos, vel etiam ex βȣ & πείρω transadigo, transeo.

Botanica, est ea scientiæ naturalis pars, quæ docet structuram, vires, & usum plantarum, easque certâ methodo in suas classes & genera distribuit; hinc *Botanicus*, dicitur, qui hanc scientiam tractat. Gr. à βοτάνη herba, gramen. B. Kruid-kenning. G. Kraut-kennung. Gall. *la Botanique.* A. Botany or simpling.

Bothor, sunt pustulæ oris non serpentes, sed tales quæ facilè suppurantur & delentur, etsi nonnunquam leviter eas suppurare contingat. Estque *Bothor* generalis appellatio etiam pustularum faciei, pulmonis & aliarum partium. Variolæ ac morbilli etiam *Bothor* ab Arabibus nominantur & pro vesiculis pustulisque oculis adventantibus sumuntur.

Botrys, est racemus uvarum vitis; ut & Herbæ nomen, quæ sic à semine vocatur, quod racematim ramulis adnascitur; sive quòd plura ejus semina caulibus sic conferta pendeant, ut racemi in uva referant imaginem, à Cappadocibus, ἀμβροσίαν vocari author est *Dioscorides.* B. Druiven-kruid/ Piment. G. Trauben-kraut, Krotten-kraut. Gall. *Pimen.* A. Oake of Jerusalem.

Bounias Gr. Βȣνίας, species Napi, cujus radix in rotundum crescit, ac βȣνȣς, seu verrucosa loca amat.

Bovina Fames, idem quod *Bulimia.*

Brabyla, prunorum species est; sic dicuntur quia alvum ducunt, quasi βορὰν βάλλοντα, id est, cibos depellentia, & ὗλα quasi μȣ̃λα, id est mala.

Bracherium, idem quod *Amma.*

Brachia, Gr. Βραχίωνες, sunt plantarum, præcipuè autem arborum rami, quòd instar brachiorum hominis extendantur. B. Boom-armen. G. Der Ast. Gall. *Branches des Arbres.* A. Branches of trees.

Brachiale, idem quod *Carpus.*

Brachiæus, vide *Brachium.*

Brachium, sive Lacertus, est membrum constans brachio propriè dicto, cubito & manu. Forte à βραχίον sive βραχύτερ@ τοῦ λοιπȣ̃ τοῦ χειρῶν, brevissimus reliquæ partis manuum. Unde *Brachiæus Musculus.* B. Den Arm.

Arm. G. Der Arm. Gall. *Le bras*. A. The arm.

Brachylogia, vide *Brachylogus*.

Brachylogus, est qui suas sententias breviter determinat. *Brachylogia* est brevis locutio. Ut sunt *Aphorismi Hippocratis*, βραχὺ breve, & λέγω dico. Vide *Aphorismus*.

Brachypnoea significat frequentiùs brevem, & simul ex longis intervallis factam spirationem.

Bradypepsia, est tarda in ventriculo Ciborum concoctio, orta ex defectu salivæ, liquoris gastrici, fibrarum ventriculi laxitate, pituitâ viscidâ abundante, motu corporis & respiratione imminutis: ex βραδὺ tardum, & πέπτω coquo. B. Een langsame koking der mage. G. Langsame kochung des Magens. A. Slow digestion.

Βραχυπόται, ex βραχὺς, brevis, & πίνω, bibo, qui parùm, & rarò bibunt. Plerùmque sunt phrenitici, qui ad potûs necessitatem non attendunt.

Βραχύπνοος, ex βραχὺς, & πνέω, spiro, brevis spiritus, qui parùm, & rarò spiritum ducit.

Branca, est vox Italica, & significat pedem: sic vocatur Acanthus, *Branca ursina*: ideoque à similitudine quam ejus folia cum anterioribus ursorum pedibus habent.

Branchus, est raucedo faucium, & asperæ arteriæ. Raucitas *Plin.* Ravis *Plauto*. à βρέχω sorbeo. Vide *Raucedo*.

Brassica, est planta, quæ habet caulem humilem, crassum, cortice duro obductum, substantia medullosa repleto, saporis acris subdulcis: folia in initio erumpentia sunt ampla, obrotunda, fragilia, rubicunda, succulenta, rugosa, incisa, sinuosa, caulibus longis & crassis adhærentia, plerùmque convoluta, nervosa, foliis in parte inferiori decisis, altera superioris partis sibi invicem accumbentia & comprimentia, formant magnum caput obrotundum: flores quadrifidi & cruciformes, tetrapetali, ex quorum calice surgit pistillum, quod deinde abit in fructum, seu siliquam teretem, longam, cylindraceam, septo intermedio, cui valvæ imbricatæ utrimque adhærescunt, in duo loculamenta divisam, seminibusque fœtam subrotundis; radix est crassa, multas habens fibras. Gr. Κράμβη; nomen accepit à præseca, quòd ex hujus scapo

minutim præsecatur, siquidem nunc tonsili, nunc cymoso caule spectatur: Non desunt, qui brassicam contendant ἀπὸ τοῦ βράζειν, *à vorando* nomen accepisse, Estur enim à tota Plebecula tum cocta, tum cruda, vel muria condita. Non desunt qui Brassicam, quasi *Passicam* nominatam referunt, quòd ex caule minutatim præsecatur, ut passa fiat. Vide *Crambe.* Hæc planta dividitur in tres species, 1°. Est quæ folia clausa, & dicitur capitata, 2°. Quæ folia explicata habet, 3°. Brassica cauliflora dicitur. B. **Kool**. G. Kohl. Gall. *Choux.* A. Colewort.

BRASSICA MARINA, vide *Soldanella.*

BREGMA, est os sincipitis, figurâ quadrangularis anterius interventu suturæ coronalis conjunctum ossi frontali, posterius interventu suturæ lambdoideæ connexum ossi occipitali, laterali unâ parte intercurrente suturâ sagittali connectitur cum suo pari cognomine, altero latere cum osse temporum, à βρέχω madefacio, quia illa ossa infantibus, & sæpe adultis humida & tenera sunt. B. **Het opper hoofds-been**. Gall. *l'os Parietal.*

BREVE VAS, dicitur vas à ventriculo venosum in ramum venosum lienarem transiens. B. **Het korte vat**. G. Das kurtze gefæsz. Gall. *Vaisseau bref ou court.* A. The Short vessel.

BREVIS CUBITI MUSCULUS, est musculorum cubiti extensor secundus dictus & brevis. Oritur ab humeri cervice, posteriùs miscetur cum Longo & humeri os occupat, desinit verò in illam Olecrani partem, cui innitimur. B. **De korte elleboogs spier**. G. Den kurtze Ellenbogen Mausz. Gall. *Le muscle court extenseur de l'avant bras.* A. The Short muscle of the Elbow.

BRITANNICA, est Herba, quam dicunt in convallibus locis propè Arcem *Bretten* reperiri, unde nomen deducunt. Sed malè: neque, à britannica insula deduci debet ut nonnulli statuunt. Sed est vox origine Frisicâ: Medetur quippe gingivis sanguinolentis in scorbutico malo, quando dentes vacillant, consumuntur, atque decidunt. Venit itaque à vocibus *Britten* en *Brit*, quod sonat *firmiter claudere* vel *inhærere*, ut dentes sanis in alveolis solent, deinde additur *Tan*, & unius litteræ adjectione *D* fit *tand*: & *Hica* significat dentium expulsionem: hinc nostris *Hik* sive singultus, quia illa convulsionis species cum flatu expellitur.

Briza, eſt frumenti ſpecies, ex quo panes conficiuntur: dicta hæc planta ἀπὸ τοῦ βρίζειν, quod eſt onerare, aggravare, & quaſi Veterno ſopire; quod hujus panis eſu evenire, ſcriptum reliquit *Galenus.*

Brochi, ſunt labiones, ſive qui magna & inordinata labia habent: Item laquei Chirurgici genus.

Brodium, eſt liquor in quo Medicamenta vel aſſervantur vel diluuntur. Item expreſſus ſuccus ex materia cocta. v.g. ex Capone.

Bromos, eſt frumenti ſpecies: dicitur βρῶμος & βρόμος non à fætore, ſed potiùs quia veterina eâ multùm veſcantur, vel à fragore, ſonituque, quem ſeges matura, minimo tacta flatu, edit. Alii βρῶμος legunt à βρῶμα, quod cibum ſignificat. Vocatur aliquando *Avena.*

Bronchia, ſunt aſperæ arteriæ, ſeu fiſtulæ reſpiratoriæ ramificationes; quæ ex annulis cartilagineis & membranis contractilibus componuntur: quæque primò in ramos, dein in ramulos innumeros diviſæ, deſinunt in minimas illas veſiculas, præcipuam pulmonum ſubſtantiam conficientes, quæ ramulis racemorum inſtar adhærent. à βρόγχος, guttur. B. De longe pypjes. Gall. *les Bronches.*

Bronchocele, eſt tumor in larynge aut Broncho vel glandula Thyroidea, apparens, ortus ab humoribus in folliculis adipoſis ſtagnantibus, vel ab aëre emphyſematis ſpeciem referente, à βρόγχος media pars aſperæ arteriæ, aut κήλη tumor. B. Gorgel-geſwel / Keel-ſcheur. G. Gurgel Geſchwulſt. Gall. *Broncocele, ou Goëtre.* A. A tumor in the throate.

Bronchotomia, eſt aſperæ arteriæ, in membranoſa ejus parte, quæ eſt intra duos annulos, ſectio; uſus eſt in angina caput laryngis occupante, ad ſuffocationem inhibendam, ex βρόγχος media pars aſperæ arteriæ, τέμνω ſeco. B. Een openinge in de longe-pijp / ſtroot-ſnee. G. Eroeffnung der Gurgel. Gall. *Broncotomie; Section du goſier.* A. Acutting of the wind pipe.

Bronchus, eſt aſperæ arteriæ portio media, fiſtuloſa, ex annulis incompletis, ſive non perfectè rotundis anteriùs conſtructa; poſteriùs per membranam muſculoſam connexis, ubi in rotunditate deficiunt; ſuperior pars *Larynx;* inferior *Veſicularis* dicitur: inſervit voci & reſpirationi, à βρέχω vel βρόχω ſorbeo, jugiter enim ad ſangui-

nis accenſionem aër abſorbetur. B. **Het middelſte deel der lucht-ader / longe-pyp.** G. Die Gurgel. Gall. *Goſier.* A. The wind-pipe.

BRUCHUS, à βρύχω, comedo, vermis eſt herbas, & arborum frondes rodens. Dicitur aliis βρύχος, à βρύχω, frendo, ſtrideo.

BRUNELLA, eſt planta, quæ habet caulem minimum, repentem, lanuginoſum parùm, anguloſum, coloris purpurei : folia oblonga, villoſa, rubicunda, ſaporis viſcoſi aliquantulùm amari : flores in ſpicam ſquammatam, denſam, brevem congeruntur, habentque galeam erectam, integram, cavam, longam, in ſuperiori parte in decem labiis diſſectam : ſemina obrotunda in capſula, quæ flori tanquam calix inſervit, incluſa : radix eſt parva, fibroſa; creſcit hæc planta in ſylvis & montibus. vid. Etymon in Prunella.

BRUSCANDULA, vide *Lupinus.*

BRUSCUS, vide *Ruſcus.*

BRYGMUS, eſt dentium inter ſe colliſorum ſtridor & ſtrepitus ortus à motu convulſivo muſculos maxillæ inferioris occupante, obſervandus in Epilepſia, ſimilibuſque morbis convulſivis. βρυγμὸς, B. **Het knerſen der tanden.**

BRYON, eſt muſcus, à βρύειν pullulare, quia muſcus ex arborum corticibus expullulat. Vide *Muſcus.*

BRYONIA, dicitur à βρύειν pullulare, quòd in adjacentes ſcandens latè pullulet : videtur derivari à βρύον uva : vel à βρύειν germinare : uvas enim profert, & plura & longa germina. Gr. Ἄμπελος λευκὴ, ψιλώθρον. *Vitis alba* dicitur, non quòd vitis ſit, ſed quòd in vitis ſimilitudinem, juxta parietes proſerpat, claviculiſque ubique adhæreat : *Viticella* idcircò quoque nomen eſt : ut & *Pſilothrum*, quòd ejus acinis coria depilari poſſint, planta eſt quæ habet caules exiguos, ramoſos, teneros, villoſos, intra parvum tempus in magnam altitudinem creſcentes, ſcandentes, plantas vicinas amplectentes : folia vitim referunt, ſed minora, aſpera, albeſcentia : flores ſunt monopetali, campaniformes, albi, exigui, patentes, quinquifidi, ora radiatim expanſa, calice tenaciſſimè comprehenſi, proprio calici adnati ita, ut unum corpus eſſe videantur, quinque ſtaminibus præditi; alii flores ſimiles innaſcun-

cuntur ovario supra apicem ejus calice instructum. Ovarium innatum fini pedunculi, est bacca rotunda, vel ovata in initio viridis, sed post maturitatem rubicunda, succum flavescentem saporis ingrati habens, in qua hærent semina plura ovata & acuta; hujus ovarii apex coronatur calice & flore hermaphrodito simili flori masculino, sed minore: radix longa, crassa, tuberosa, carnosa, albida, flavescens, quasi fungosa, intùs circulis donata, saporis acris mordacis, amaricantis; nauseabundi, odoris virosi, dum recens est, mitior fit, dum senescit: observatum est ad triginta annos vivere, & radicem ad hominis crassitiem excrevisse; crescit in aqua, & locis uliginosis, si radix est bifurcata, tunc illam sæpe pro Mandragora vendunt, cultro faciem fingunt, & in superna parte infigunt granum hordei, quod deinde crescens, emittit radices tenues quæ pilos capitis referunt. B. **Quartel-besien / wilde wyngaart.** G. Stick-wurtz, Schisz-wurtz, Rasz-wurtzel, Hunds-Kuerbs, Rœmische Ruebe, wilder Zitwan, Teuffels kirsz. Gall. *Bryone*, *seu ardent*, *Colubrine*, *Couleuvrée*, *vigne blanche*. A. Bryony.

BRYOPTERIS, seu DRYOPTERIS, est filix querna alba, musco quercino innascens, à βρύον muscus quercinus, & πτέρις filix, folia enim alarum in modum habet explicata, à πτέρυξ ala.

BRYTON, est cerevisia; à βρύω germino, pullulo, quia hordeum, ex quo cerevisia coquitur, priùs pullulare, &, germen emittere debet.

BUBONIUM, seu INGUINALIS; sic dicitur quia bubones, seu tumores inguinales sanare dicitur, βουβὼν enim est inguen, & tumor in inguinum glandulis.

BUBO, est inguen, sive locus à flexu femoris ad pubem. Item tumor p.n. in inguinibus, à lue venerea, vel peste excitatus, hærens in glandulis inguinalibus vel inflammatis, vel suppuratis, vel scirrhosis à βουβωνιάω bubone laboro. B. **Lasbuil / las-klier / pest-buil / venusbuil / klap-oor.** G. Drusen, Schlier, Wachs-drusen, Knuttel in collo si fuerit. Ein Schlier. Gall. *Un bubon*, *Poulain*. A. Boile.

BUBONOCELE, est *Hernia* sive *Ramex inguinalis*, hoc est quando intestina per processum peritonæi dilatatum, juxta decursum vasorum spermaticorum, in inguina de-

labuntur & tumorem p.n. constituunt: Nonnunquam pro bubone sive tumore in inguine sumitur, ex βουβὼν inguen, & κήλη tumor. B. **Een zwelling in de lies/ breuk/ darm-scheurfel/ lies-breuk.** G. Ein Bruch in den Gemæchen, vel untertheil des Leibes. Gall. *Hernie inguinale, ou descente dans l'Aine.* A. A rupture.

Bucca, Gr. Στόμα, Γνάθος, Κόῤῥη. Dicitur oris pars laxior, quæ inflando tumet, uti apparet in Tubicinibus. B. **De mond/ het hol der kaken.** G. Die backen. Gall. *Bouche.* A. The cheeke.

Buccinator, est musculus buccarum rotundus, circuli instar, tenuis & membranosus, variis fibris intertextis ori tunicâ inseparabiliter succinctus. In hujus centro observavit *Casserius* robustum quoddam vinculum exterius enatum, & os genarum perreptans, ubi in musculum quendam parvum & gracilem buccæ directè oppositum terminetur. *Oritur* à superiori maxilla, inseritur in inferiorem ad gingivarum radices. *Usus* est buccas cum labiis movere: Estque dentibus instar manus, dum huc illuc ad dentes cibos propellit, quo exactiùs comminuantur. B. **De Kaak-spier.** G. Der Backen-mausz. Gall. *Muscle Buccinateur.* A. The Muscle of the cheek.

Buccinum, Bucinus, & Bucinum, est flos regius, sic dicitur à similitudine tubarum, quæ buccinæ dicuntur.

Buccula, est carnosa sub mento pars. B. **De onder-kin.** G. Unter-backe. Gall. *Petite bouche.* A. The under-chin.

Buceros, est fœnum Græcum: sic dicitur quia ejus siliquæ Bovis cornu referant, ex βοῦς bos, vacca, & κέρας cornu.

Bucranion, est *Antirrhinon*, sic dictum, quòd ejus florum anterior facies, bovis capiti similis sit. Ex βοῦς bos, & κρανίον, caput, cranium.

Buglossum, Est planta quæ habet folia longa, & mediocriter ampla, villosa, aspera, coloris viridis fusci, splendentis: caulis ad altitudinem unius vel duorum pedum assurgit, setis quasi cinctus, in parte superiori dividitur in plures ramusculos, ex quibus nascuntur flosculi rubri, cærulei, vel albi, qui sunt monopetali, infundibuliformes, & multifidi, ex quorum calice ad basin usque

que secto, surgit pistillum, infimæ floris parti ad instar clavi affixum, & quatuor veluti stipatum embryonibus, qui deinde abeunt in totidem semina viperini capitis æmula, quæ in calice ipso longè ampliato maturescunt; & saporis sunt amygdalarum: radix est longa, obrotunda, digiti crassitie, intùs alba, extùs nigra; tota planta habet succum viscosum: dicitur & lingua bovina: est species Boraginis: ex βοῦς bos, & γλῶσσα lingua, quia folia hujus plantæ figurâ & asperitate suâ linguam bovinam imitantur. B. Osse-tong. G. Ochsen-zunge. Gall. *Buglosse*. A. Bugloss.

Bugula, Buglum, Bugla, Est planta, quæ habet duos caules, unus flores habet & est quadratus, alter tenuis & repens est; bini aliquantulùm lanuginosi: folia habet oblonga, satis ampla, majora origano, mollia, aliquantulùm in margine incisa, saporis subdulcis, postea amari & adstringentis: flores in spica verticillatim oriuntur, labio brevi staminibus ornato, inferiori trifido, mediâ parte procumbente bifidâ & majore: semina obrotunda, in capsula, quæ flori tanquam calix inservivit, inclusa: radix fibrosa, saporis adstringentis: datur & altera species Bugulæ, quæ dicitur consolida media Genevensis: est herba vulneraria, ideoque consolida media dicta. Nonnulli vocem derivant à Buglossa. B. Zegegroen / ingroen. G. Guntzel. Gall. *Bugle ou consoude moyenne*. A. Bugule.

Bulapathum, est *Lapathum bovinum*, sed potiùs *magnum*, quia particula βυ est intensiva. Vide *Lapathum*.

Bulbi, Gr. βολβοί. Fortè à βυ & λαβὴ, quod ob crassitiem facilè, prehenduntur: vel à βάλλειν, quia facilè, globuli in modum projiciuntur. Suntque radices rotundæ, tunicatæ, quales sunt cæparum, tuliparum, hyacinthorum &c. Etiam ad alias radices vox illa transfertur, nempè ad radices tuberosas, ut glandes terrestres, bulbocastana, solani tuberosi & Chrysanthemi tuberosi &c. radices: radix bulbosa vocatur, quando plurimis constat lamellis vel membranis carneis sibi invicem parallele impositis; quæ deinceps maximam partem in folia explicantur, ex quorum medio floriger caulis exsurgit, quæ omnia in autumno pereunt, sed in medio gemmam relinquunt, quæ remanet, & in qua jam tunc nova futura existit planta, quæ sequenti vere radices suas emittit, caulem, folia, & flores explicat; ut in prædictis plantis

videre eſt; imò in hujus nucleo medio jam hæret planta anni tertii: hoc cum tuberoſis radicibus bulboſa commune habet, quòd citra gemmam mediam, unam, vel plures minores relinquat gemmulas (prout in magis vel minus fertili luxuriat ſolo,) quæ ſequenti plerùmque anno novas fibrillas emittunt, & ſui juris factæ matrem deſerunt, & propriis præſunt muneribus. B. **Bollen / klisters.** G. Kolb-wurtzel kein runde Wurtzel. Gall. *Racine ronde, Bulbes.* A. Bulbs or any root that is round.

BULBINA, & BULBINE, videtur diminutivum à *Bulbus.*

BULBOCASTANUM, Eſt planta, quæ habet folia tenuiſſimè diviſa, ad ſeſeli accedentia, ſed ſaporis debilioris, cauli longo purpureo adhærentia; flos, ſemina, & umbella ad ſeſeli quoque accedunt; radix eſt bulboſa, nigrâ cute obductâ, carnoſa, edulis, extùs nigra, alba intùs; pro bulbo habet quaſi nucem caſtaneam, hinc nomen dicitur Italis pancaſeole, ex pane, & caſeo, quia nutrit inſtar panis & caſei. Ex βολβὸς bulbus & καςάνα, Caſtanea, glans caſtaneam enim ſapit; vocatur etiam glans terræ. B. **Aard-noten / Nuizen met staarten / Aard-akers.** G. Erd-nuſz, Erd-keſten, Schafernuſz, Erd-eychlen, Grund-eychlen, Acker-eychlen, Erd feygen. Gall. *Glands de terre, Terrenoix.* A. Kepper nut, Earth nut, pignut.

BULBONAC vel BOLBONAC, eſt herba, *Lunaria* ſive *viola Latifolia* dicta: ſic dici putat *Lobelius* à radice tuberoſa ſeu bulboſa. B. **Penning-kruid / Penning-bloemen.** G. Mondt-viole, Mondt-kraut. Gall. *Lunaire.* A. Sattin or glonesty.

BUBONIUM, vide *Aſter.*

BULBASPHODELUS, eſt Aſphodelus bulboſus.

BULBUS, vide *Bulbi.*

BULIMIA, idem quod *Bulimus.*

BULIMIASIS, idem quod *Bulimus.*

BULIMUS Aurel. *Phagadæna, Edacitas præter conſuetudinem* Horationo. βέλιμος Plut. in Symp. Galeni, βυλιμία, βέζρωςις. Plut. Hom. Φαγέδαινα. Eſtque fames aucta nimis; cui ſæpè lipothymiæ comitantur, *Bovina* dicta: oritur aliquando à ventriculi fermento nimiùm acri, & quacunque acrimonia huc delata, vel vermibus, vel actionibus corporis validis, & fibrarum ventriculi & Inteſti-

testinorum robore summo, unde tunicæ membranaceæ & nervi irritati animal remedium, alimentum, sibi appetit, ex βȣ̃ς bos, sive ut aliis placet ex particula βȣ̃, significationem augente & intendente, & λιμὸς fames. B. Koe-honger / een onverzadelyke honger / razende honger / eet-zucht. G. Al zu groser Hunger, Kuehe-hunger. Gall. *Appetit devorant*. A. An unsatiable hunger.

BUMELIA, est *Fraxinus bubula*, vel ut aliis placet, *Fraxinus magna* : ex βȣ̃ς bos, aut ex βȣ̃ particula augendi, & μελία vel μελίη Fraxinus.

BUNIAS, sive NAPUS, significat radicem tuberosam, crassam & magnam, à similitudine collium, terræque tumorum, quos Gr. βȣνιὸν appellant.

BUPHTHALMUM, est planta, quæ habet caules ad altitudinem unius vel duorum pedum crescentes, tenues lanuginosos : folia alternatim incisa, lanuginosa, dentata, tanaceti minoris similia : flos est radiatus, ejusque discus ex plurimis flosculis folio imbricato inter se distinctis componitur, corona verò ex semi flosculis, embryonibus insidentibus, & calice squammoso comprehensis : embryones autem deinde abeunt in semina plerùmque tenuia & angulosa : radix est dura & lignosa : dicitur etiam *oculus bovinus* seu *Cotyla fœtida*. Vocatur sic, quia ejus flores oculi imitentur formam & boum potissimùm oculis similes sint. B. Koedil/ Koeoog/ stinkende kermille/ Padde-bloem. G. Krœten-dill, Hundsz-dill, Hunds-blum. Gall. *Oeil de bœuf*, *Espergoute*. A. Oxe-eye, May-weed.

BUPLEURON, est planta, quæ habet caulem nodosum, in ramos divisum : folia sunt oblonga, satis ampla, rigida, dura, nervosa, acuminata, auriculæ leporis satis similia, & alterno ordine cauli adnata : flos est rosaceus, umbellatus, quinque petalis constans in orbem positis, & calici insidentibus; is autem abit in fructum ex duobus seminibus compositum, oblongis, hinc gibbis & striatis, inde verò planis; crescit hæc planta in locis montosis ad sepes, & in dumetis. Videtur componi ex βȣ̃ς bos, & πλευρὸν costa, quasi diceres bovis costa : dicitur & auricula leporis. Gall. *Perce feuille*, *Oreille de Lievre*.

BUPRESTIS, Gr. Βȣ̃πρηστις, insectum est de genere cantharidum, in arbore pinu degens. Dicitur ex βȣ̃ς, bos, & πρηστὴρ, qui incendit, ex πρήθω, quòd si bos cum pascuis

pascuis illud animal devoraverit inflammatione perit, & tumore abdominis.

Bursa Pastoris, est Thlaspios species, quæ habet folia oblonga, incisa instar erucæ, repentia: caules sunt exigui, ramosi, in alas divisi, folia habentes, quædam integra, alia profundè incisa: flores parvi, albi, juxta caules ordinati, quadrifidi, cruciformes sunt; post florem sequitur fructus triangularis, compressus, bursam referens, divisus in duo loculamenta, continentia semina exigua, ferè obrotunda, nigra: radix est longa, alba, fibrosa, saporis subdulcis & ingrati: crescit hæc planta in omnibus locis incultis: sic dicitur, quòd ejus folliculi seminales Bursam pastoriam apprimè referant. Hinc etiam *Pera pastoris* vocatur. B. Herders-tas/ Teskens-kruid/ Borskens-kruid. G. Taſſchen-kraut. Gall. *Tabouret ou Bourse à Berger.* A. Sheepherds purse.

Bursalis Musculus, est *Obthurator* femoris internus, sic dictus quia tendines quadruplices junctos intra carnosum veluti marsupium, à tertio & quarto quadrigemino, eleganter formatum abscondit. B. De beurs-spier. G. Beutel-mausz. Gall. *l'Obturateur interne.* A. The inward Obturator.

Buselinum, est Daucus vulgaris, quasi diceres *Selinum bovinum*, id est *magnum.*

Butomon, est graminis arundinacei species, quæ habet caules rectos, crassos, politos, æquales: folia graminea, triangularia, ex radice erumpentia: caulis est nudus, in hujus capite umbella sustinetur vel flos polypetalus, rosaceus: floris pistillum abit in fructum, qui constat conjunctis arctissimis vaginulis, quæ plurima semina plana, oblonga, exigua, recondunt: radix est crassa, alba, nodosa, fibrosa: hæc planta crescit in locis aquosis, præsertim in pratis vel circa mare: dicitur & *Platanaria:* sic dicitur, quia avidè à bobus expetitur; vel quia valdè scindit, ex βȣ̃ς bos; vel βȣ particula augens, & τίμνω seco. B. Riet/ gras. Gall. *Jonc fleuri.*

Butyrum, Gr. βȣ́τυρον, quasi βȣ̃ς, seu bovis, τυρὸς, caseus, vel coagulum: pars est lactis pinguior ab ipso multâ agitatione & conquassatione secretâ: A. Chemicis hoc vocabulum translatum est ad liquores oleosos ex mineralibus paratos, uti ex Antimonio & Mercurio subli-

lima-

limato simul destillatis fit *Butyrum Antimonii*. B. Boter.

Buxus, Est arbuscula, cujus truncus sæpe instar femoris crassus, lignum est durum, compactum, & flavum: folia sunt oblonga, minima, dura, obrotunda, crassa, polita, semper viridia, splendentia, odoris penetrantis satis grati: flores minimi, herbacei, tribus vel quatuor staminibus constantes, è fundo plerùmque tetragono calicis foliati surgentibus; embryones autem in aliis ejusdem plantæ locis oriuntur, abeuntque in fructus ollæ inversæ quodammodo æmulos, in tres partes apice dehiscentes, in tria loculamenta divisos, seminibusque fœtos in capsula, cartilaginosa, vi elasticâ munita, reconditis, hæc semina sunt fusca, longa, splendentia à Gr. πύξος, mutato nempè P. in B. venit à πυκάζω denso, nam densum habet lignum. Hinc quoque *Bruscus* & *Ruscus*. B. Palm / Bogboom / Bux-boom. G. Buchsz-baum, Buxbaum. Gall. *Buis*, *Bouis*. A. Boxtree.

Byne, est *Maltum*, sive hordeum madefactum, & germinans, quod postea siccatur, an à βύω & γάω, quia humore impletur? B. Mout. G. Maltz. Gall. *Moûture*, *Bruis*. A. Malt.

Byssum, Byssus, est lini præstantissimi species.

C.

Cacabus seu Lebes, est vas terreum vel cupreum majus, stanno intùs obductum, quod climactere supra ignem suspendi solet, in quo Medicamenta coquuntur. B. Een Ketel. G. Eine Pfanne, Kessel. Gall. *Marmite*, *Chaudron*. A. A Kettle, Caldron or Basin.

Cacatoria Febris, est febris intermittens, (sic dicta Clarissimo *Sylvio de le Boe*) cum alvi dejectione multa vel frequenti, & quandoque simul torminosa, diverso accessûs tempore ægros valdè affligens, ac debilitans: etiam *Catarctica & Dejectoria* vocari potest. B. De kak-koorts. G. Scheis Fieber. Gall. *Fievre avec devoiement*. A. The purging fever.

Cachecticus, est qui cachexia laborat. B. Tugtig/die in een quaat vel steekt/ wangedaantig. G. Der Col-

Coller tuſer feuchtigkeit Aerkel. Gall. *Cachectique*. A. one of an ill conſtitution, and habit of body.

CACHEXIA, eſt malus corporis habitus, ex humorum vitioſorum diſpoſitione mala, nutritionem corporis proinde depravante, ortus, unde febres lentæ, tabes, hydrops &c. contrahuntur: in cachexia facies ſæpe pallida & mali coloris eſt, corpus tumidum & inflatum: Cachexia latè ſumpta cum εὐεξία opponitur, ac ut bonus habitus omnibus partibus ſanis communis eſt, ita malus habitus ab omnibus malis propagatur. Strictè *Cachexia* tantùm ſumitur pro mala diſpoſitione in habitu corporis; *Euexia* verò pro humorum ſive ſanguinis pariter & corporis diſpoſitione bona accipitur. Cachexia pro cauſa agnoſcit, vel liquidi nutrientis depravatam indolem quamlibet, vel vitium vaſorum recepturorum, vel defectum facultatis applicantis. Ex κακὸς malus & ἕξις habitus. B. **Ongedaantheid / groene ziekte / wanſtal / wangedaante.** G. Ubele und bœſe leibs beſchaffenheit. Gall. *Cachexie*. A. diſpoſition, or an ill ſtate of body, A diſtemper.

CACALIA, ſive LEONTICE, eſt planta Tuſſilagini vel Petaſitidi non abſimilis, quæ habet folia magna, ferè rotunda, craſſa, in margine inciſa, anguloſa, lanuginoſa, inferiùs alba, Petaſitidem referentia. Ex his exſurgit caulis villoſus, medulloſus, in ſuprema parte in ramos diviſus: flos eſt floſculoſus plurimis petalis conſtans, quadrifariam diviſis, embryonibus inſidentibus, & calice veluti cylindraceo comprehenſis: Embryo autem abit deinde in ſemen oblongum pappis inſtructum: radix fibroſa, minimi digiti craſſitie: creſcit in montibus: an ex κακὸν malum, & λίαν valde? Quia fortè agris & campis inviſa eſt.

CACOA, eſt fructus arboris, magnitudine amygdali, colore fuſcus, tenui membranâ concluſus. Tota autem ſiliqua in qua concluduntur magnitudinem habet cucurbitæ oblongæ mediocris ſortis, deſinit in acumen, uti inter κειμήλια mea videre eſt. Quatuor ejus ſpecies recenſent, unde & quatuor ſpecies fructûs recenſentur; prima & ſecunda ſpecies vocantur, *gros & petit caraque*; tertia & quarta ſpecies vocantur *gros & petit cacaos des Iſles*. Venit ex variis Americanis locis, & Guatimala &c. Adhibeturque loco monetæ, pauperibuſque pro Eleëmoſyna

datur,

datur, parant ex hoc tum potum Indis vulgarem, tum maſſam hanc *Chocolatam* dictam, (& potiùs hoc nomine venit) quæ fit ex dictis granis toſtis & tuſis ac aromatibus mixtis. Vide *Chocolata.*

CACOCHYMIA, eſt humorum in ſanguine vitioſorum, abundantia: ex degeneratio ſanguinis, ſeri, vel lymphæ à ſalubri ſua conditione: veteribus dicitur pro varia diſpoſitione, *ulceroſa*, *bilioſa*, *pituitoſa*, *melancholica*, *acida*, *ſalſa*, *pontica &c.* Sed vocabula hæc ob inutilitatem à veris Neotericis irridentur, ex κακὸς pravus, & χυμὸς ſuccus, humor, à χύω vel χύνω fundo. B. **Kwaat ſappigheit / quade voedzaamheit / quaadvogtigheit / quaadbloedigheit.** G. Bœſz Schwartz Geblue. Gall. *Cacochymie.* A. Cacochymie or an abundance of ill humours in the body.

CACOCHOLIA, eſt bilis malè diſpoſita, ex κακὴ mala, & χολὴ bilis. B. **Quade geſteldheid der Gal.** G. Ubele beſchaffenheit der Gallen. Gall. *Indiſpoſition du fiel.* A. Indiſpoſition of the gall.

CACOCHYLIA, eſt depravata Chylificatio. Ex Κακὸς malus, & χυλὸς, Chylus, ſuccus. B. **Quade gylmakinge.** G. Bœſe Dæwung. Gall. *chilification vitiée.* A. Depraved Chyle.

CACOËTHES, CHIRONIUM ULCUS ſive TELEPHIUM, eſt morbus, vel ulcus curationem reſpuens, quod ulcus malignum vocatur, hoc fit cùm ulcus fuerit calloſum vel ſinuoſum, cui nonnunquam oſſicula decedentia & carioſa ſubjacent, ex κακὸν malum, & ἦθος mos, conſuetudo, eſt enim ulcus vel morbus mali moris. B. **Een quaad-aardige ſweer.** G. Ein bœſz geſchwær. Gall. *ulcere malin.* A. An evil ulcer, A Boil, vel ſore.

CACOPATHIA, eſt mala paſſio, ex κακὸς malus, & πάθος paſſio. B. **Quade drift.**

CACOPHONIA, eſt mala vocis prolatio, ex organorum vitio proveniens, ex κακῶς malè, & φωνέω voco. B. **Quade uitſpraak der woorden.** G. Der Schwær zu ſprechen hat. Gall. *Difficulté en parlant.* A. A bad pronunciation, or an ill ſound.

CACOPRAGIA, Gr. κακοπραγία, à κακὸς malus, & πράττω, facio. Eſt ſæpè depravatio viſcerum nutritioni famulantium.

CA-

CACORYTHMUS, pulſus eſt arteriarum, nullum ordinem ſervans. Dicitur etiam *Arythmus*, ex κακὸς malus, & ῥύθμος, ordo. B. **Een ongelijke pols.** G. Ungleich ſlagende pulſz. Gall. *Le Poulx inegal.* A. An unequall pulſe. Vide *Arythmus*.

CACOSPHYXIA, eſt pulſus vitioſus, ex κακὸν malum & σφύζω pulſo, ſalio. B. **Een quade pols.** G. Ubele pulſz. Gall. *Le poulx mauvais.* A. A bad pulſe.

CACOTROPHIA, eſt nutritio depravata ex ſanguinis vitio: Ut in Lepra, Impetigine &c. ex κακὸν malum & τροφέω ſeu τρέφω nutrio. B. **Quade voeding.** G. Das Ungedeyen. Gall. *Mauvaiſe nutrition.* A. Bad nouriſhment.

CACTOS, eſt Cardui ſpecies: cur ita dicatur, haud facilè dixerim. An κακτὸς quaſi κατακτονος, παρὰ τὸ κατακτείνειν interficere, occidere, quòd pappi ejus noceant, nec periculo careant? Certè Dioſcorides inter plantas tales, & pappos Cactos recenſet. Quidam à καίω uro, quia urit ſeu pungit.

CACUMINA, idem quod *Summitates*.

CADAVER, a cadendo, quòd animâ ſpoliatum corpus, in terram cadat; ex Iſid. Gall. *Cadavre*.

CADMIA, vide *Lapis calaminaris*: Tutia etiam idem ſortitur nomen. Arab. *Climia* vel *Chlimia*, vide *Tutia*.

CADUS, ſive *Ceranium*, eſt Veterum menſura, continens vini centum & viginti libras; olei verò centum & quinque.

CADUCUS MORBUS, vide *Epilepſia*.

CÆLESTIS, eſt IRIS, ſic dicitur, quia iridi cœleſti ſimilis ſit. Gr. ἐρακια.

CÆLI DONUM, eſt Chelidonium majus, ſic appellatur ob egregias virtutes.

CÆLI ROS, eſt gramen Mannæ; videtur Milii Sylveſtris eſſe ſpecies.

CÆLI ROSA, & CÆLI FLOS, eſt *Lychnis Coronaria*.

CÆPA, CEPE, & CEPA, Eſt planta, quæ habet folia ex radice erumpentia, longa, anguſta, fiſtuloſa, acria: ex his naſcitur caulis nudus, rectus, rotundus, fiſtuloſus, in ventrem aſſurgens turbinatum utrimque: flos hexapetalus, in corymbum collectus, ſphæricum: piſtillum floris fit fructus ſubrotundus, trilocularis, fœtus ſemi-

ſeminibus ſubrotundis, & nigricantibus: radix bulboſa, tunicata, orbicularis, odoris penetrantis & ingrati, ſaporis acris: Gr. Κρόμμυον, ſic dictum quòd oculi pupillam comprimi cogat: Nam oculos vellendo expreſſis ſubinde lachrymis contrahi pupillas certum eſt: quidam derivant à κάρα caput, quia capitata: ſed rectius à κόρα pupilla, & μύειν claudere, comprimere. *Cepa* verò ſic à capitis magnitudine dicitur: Hinc derivatur Friſica vox *Cipels*. B. **Ajuin / Uijen**. G. Zweybel. Gall. *Oignon*. A. Onion.

CÆSAREA SECTIO, idem quod *Hyſterotomotecia*.

CÆSAREUS PARTUS, vide *Partus Cæſareus*.

CALAMINARIS LAPIS, reperitur ſæpius in metallorum fodinis; eſt lapis foſſilis, ſubflavus, non admodum durus, dum accenditur fumum eructans: cujus uſus inſignis, dum additus Cupro, ſuum regulum cum eo miſcet, illudque colore eleganti flavo donat, quod orichalcum vulgare eſt: in medicina magni quoque eſt uſûs. Dicitur & *Cadmia*. B. **Kalamint-ſteen / Kalmy-ſteen**. G. Galmey, Galmey-ſtein. Gall. *Pierre Calaminaire ou Calamine*. A. Calaminare-ſtone.

CALAMINTHA, CALAMINTHUM, eſt Menthæ ſpecies, quæ creſcit ad altitudinem circiter unius pedis, in plures ramos diviſa anguloſos: folia ſunt obrotunda, parum acuta, villoſa, aut aliquantulum lanuginoſa, ſibi invicem alternatim oppoſita: flores naſcuntur in pedunculis ramoſis ex foliorum alis, coloris purpurei, galea obrotunda, bifida: ſemina nigricantia, oblonga, in capſula, quæ flori, tanquam calix inſervivit, incluſa: radix fibroſa; tota planta habet odorem aromaticum & gratum: creſcit in montibus. Dicitur quaſi utilis Mentha: namque nidore ſuo ſerpentes fugat. Ex καλὴ utilis, pulchra, & μίνθα ſeu μενθα, Mentha. Aliis placet ἀπὸ τοῦ κάλα quod lignum ſignificat, à καίω uro. B. **Water of reid Mente**. Gall. *Calament*.

CALAMITA, nempè *Styrax*, ſic vocatur, quia in calamis excipitur & aſſervatur.

CALAMAGROSTIS, & CALAMOGROSTIS, eſt gramen arundinaceum; ex κάλαμος virga, calamus, & ἄγρωστις graminis ſpecies.

CALAMUS, *Arundo*; dicitur παρὰ τὸ καλῶς ἀμᾶσθαι, quòd

pulchrè demetiatur arundo. Gr. Δόναξ, ἀπὸ τοῦ ῥᾶον δονεῖσθαι, quòd facile à vento moveatur. B. **Riet.** G. Rohr. Gall. *Canne*, *Roseau*. A. A reed.

CALAMUS AROMATICUS, quid sit, dubitatur. Alii *Acorum* volunt, alii *Galangam*. Garzias dicit esse Aromaticum quidem, non verò odoratum, imò & juncum esse duntaxat. Seritur per universam Indiam: Neque odoratus est nisi è terra evulsus: quantoque viridior, tanto tetriori odore tetrior, teste eodem Garzia. Dicitur & Calamus odoratus Indicus, Alexandrinus, &c.

CALAMUS SCRIPTORIUS, est dilatatio quædam circa cerebri ventriculum quartum, quæ deinde in mucronem exacuitur, & ab hac figura nomen obtinuisse videtur. B. **De schryf-pen.** G. Schreibfeder. Gall. *ventricule du Cerveau en forme de plume.* A. A Writing pen.

CALATHUS, est rectus turbo, hoc est, id quod ex angustiis in latitudinem se diffundit. Calathi effigiem planè liliorum flores referunt.

CALCANEUM, idem quod *Calx*.

CALCARIS FLOS, est FLOS REGIUS, sic dicitur, quod ejus flores quodammodo calcaria referant.

CALCEOLUS D. MARIÆ, SACERDOTIS, MARIANUS, est Alismatis species, cui in medio floris aliquid concavum, instar calceoli apparet.

CALCHOIDEA OSSICULA, idem quod *Cuneiformia ossicula.*

CALCINATIO, est misti per ignem, aut res corrodentes, (per Mercurium, aquam regiam &c.) in calcem solutio. B. **Kalkmaking / kalkbranding.** G. Kalckmachung. Gall. & A. *Calcination.*

CALCINATIO PHILOSOPHICA seu SPAGYRICA, est, cùm cornua, ossa, aut ungulæ, super aquam ferventem per aliquot horas suspenduntur, donec omnem mucilaginem amiserint & facilè in pulverem tundi queant. B. **Philosoophse Calcinatie.** G. Philosophische brennung. Gall. *Calcination philosophique.* A. Philosophicale Calcination.

CALCULUS, est præter sanitatem in corpore humano lapidosa concretio, quæ sæpe in renibus, vesicis, aliisque in partibus, ex particulis salinis & terrestribus concretis generatur. B. **Steen.** G. Blasenstein. Gall. *Pierre de la vessie.* A. Stone in the bladder.

CAL-

Caldarium, Idem quod *Laconicum.*

Calendula, nomen accepit, quod ſingulis ferè calendis floreat : ſed alii putant, quòd ſit corruptum nomen à Caltha, ſeu Calthula. vide ibi. B. **Goudſ-bloem**. G. Ringel blumen. Gall. *Souci.* A. Marigold.

Calenture, eſt nomen morbi cujuſdam peregrini, quo navigantes versùs Indiam occidentalem infeſtantur, dum tropicum appropinquant, & conſiſtit in depravata imaginatione, cum pulſu debili, æquali, lento, abſque febre & calore excedente.

Calidum Innatum, vide *Emphytum thermum*, aut *Biolychnium.*

Callicreas ſive Pancreas, eſt Glandula conglomerata, magna, plana, carnei coloris ſub ventriculi parte poſteriore collocata, tranſverſim à duodeno, versùs lienem extenſa : longitudinem habet trium aut quatuor digitorum in homine ; & juxta alios octo vel novem quaſi digitorum tranſverſorum, & latitudinem digitorum duorum, vel duorum cum dimidio ; craſſitiem unius digiti ; figuram ad linguam caninam accedentem, latiorem propè duodenum, anguſtiorem versùs lienem, tenui membranâ à peritonæo inveſtitur : habet ductum excretorium ex multis minoribus conflatum, qui terminatur in homine juxta ductum communem biliarium in inteſtinum duodenum, quatuor vel quinque digitis infra pylorum, & ut plurimum eodem orificio cum ductu Cholidocho : ex cujus ductu lympha volatilis & inſipida effunditur : Verum *Sylvius de le Boe* cum Diſcipulo ſuo *de Graaf* ſuccum acidum & ſubacidum, quandoque auſterum & dulcem invenisse ſe dicunt, inde quoque originem ferè omnium morborum deducunt : Sed ſciendum hoc fortaſſe fuiſſe obſervatum ; cùm vix unus ex centum hominibus exactè ſanus reperiatur. De hac quæſtione vide Anat. noſtr. Ref. Uſus eſt, ſucco ſuo volatili chylum ſubacidum & bilis amarorem temperare, ſaponaceâ ſuâ vi omnia miſcere, ſubigere, & volatilizare, ut tandem dulci ſapore venas lacteas ſubeat & aſcendat. Componitur, ex καλόν pulchrum, & κρέας quaſi diceres carnem formoſam. B. **Alvleis / groote klier / heel-vleis / Buik-klier-brode.** G. Die groſe druſe. Gall. *Le Pancreas.* A. The ſweet, taſte, all fleſh, ſweet-bread, the pancreas, or the Birr.

CALLIGONUM, Idem quod Polygonon. Ex καλὸς pulcher, κάλλιον melius, & γόνυ genu, quia geniculata eſt herba.

CALIX, CALICES, ſunt oculi ſive gemmæ florum prodromi, ut oculi Populi arboris: Vel eſt pars floris poſterior, craſſitudine quâdam notabili à pediculo diſtincta, flores vel involvens, vel ſuſtinens. Vide *Alabaſtri* & *Perianthium*.

CALLIONYMUS, eſt lilium convallium, ex κάλλιον melius, & ὄνομα nomen.

CALLITRICHUM, ſeu POLYTRICHUM, eſt herba capillaris, dicta quod capillos pulchrè tingat. Ex καλὴ pulchra, & θρὶξ capillus, vide *Polytrichum*.

CALLUS eſt durities in cute, abſque ſenſu, orta à vaſis minimis nimio labore compreſſis, conſolidatis in formam ſolidi. Item eſt ſubſtantia circa oſſium fracturas genita, oſſea, ſed mollior, effuſa huc ex vaſis materiam oſſeam naturaliter vehentibus, & fragmenta oſſium fractorum connectens. Gr. πώρωμα, πώρωσις, τύλος. B. **Een weere/ eelt.** G. Dicke haut, ſchwiele an Fuſſen. Gall. *Callus*, *Durillon*. A. An hardneſſ in the Skin.

CALOMELAS, eſt Mercurius cum Sulphure diu tritus, & in corpus nigrum redactus, cujus nomen derivatur à καλὸς pulcher & μέλας niger, ob colorem, & virtutem eximiam in purgando, aliiſve caſibus, ubi Mercurii uſus requiritur.

CALOR NATIVUS, vide *Biolychnium*.

CALTHA, Eſt planta, quæ habet caules tenues, parum anguloſos, villoſos, ramoſos, fungoſos, viſcoſos parum: folia oblonga, integra, cauli adhærentia, carnoſa, mollia, villoſa, albeſcentia, ſatis ampla: flores diſcoidei, radiati, rotundi, magni naſcuntur, coloris aurei, ſaporis fortis & grati, corona veró ex ſemi floſculis componitur embryonibus inſidentibus, & calice comprehenſis: Embryones autem abeunt in capſulas plerumque incurvas & marginatas, ſemine fœtas ut plurimum oblongo: radix lignoſa, fibroſa: dicitur & *Calthula*, quam vocem deinde corrumpentes officinæ in *Calendulam* immutarunt. Quamquam veriſimile etiam ſit, ſic nominatam eſſe, quòd omnium menſium Calendis, fruticare comperiatur. Atque hinc fit quòd nonnulli florem omnium men-

menſium appellent. B. **Goudts-bloem.** G. Ringel-blum. Gall. *Souci.*

CALVA, *Plin.* Calvaria. *Celſo*, Cranium, κρανίον, quòd cerebrum integat quaſi κράνος id eſt Galea, πόλος, κάγχος *Lycochr.* σκάφιον *Ariſtoph.* κύτος, eſt integumentum capitis oſſeum. Vide *Cranium.* B. **Het hooft-scheel / pan van 't hooft / bekkeneel / hooft-schotel / herssen-bekken.** G. Hauptſchedel, die Hirnſchale. Gall. *Crane.* A. The Scul. Item pars capitis capillata ſuperior, quæ à morbo vel ſenectute primo calveſcit. B. **De kruine / bles.** G. Das oberſte des haupts. Gall. *Le Sommet de la tête.* A. The top of the head.

CALVARIA, idem quod *Calva.*

CALVITIUM & CALVITIES, apud Græcos vocatum eſt φαλάκρωσις, & Μαδάρωσις, quòd quidem vitium nihil aliud eſt, niſi depilatio capitis, potiſſimum ſyncipitis, ætate hominibus adveniens. B. **Kaal-hoofdigheid.** G. Eine kahle, glatze. Gall. *Chauveté ou Calvitie.* A. Baldneſſ.

CALYPTRA, eſt involucrum tenue quorundam ſeminum, illa incluſa tenens à καλύπτω occulto. B. **Het zaad-huysje.** Gall. *Coiffe ou enveloppe.*

CALX, Plauto. CALCANEUM, Virg. Item Πτέρνα, Σκέλις, eſt ſecundum os tarſi in pede, reliquis magnitudine & robore præſtantius, oblongum & versùs poſteriora protenſum, ut ei firmius homo inſiſtat, nec lapſu facili retrorſum concidat. B. **De versenen / de hiel.** G. Die verſen, unter theil des ſchenckels. Gall. *Le Talon, le Calcaneon.* A. The Heel bone.

CALX, Chymicis quoque dicitur quilibet pulvis, per humiditatis ablationem, in partes tenuiſſimas ac velut impalpabiles redactus, idque intelligendum eſt de *Metallis*, *Mineralibuſque* corroſis, iterumque calcinatis, ut de calce ſalis, antimonii, &c. ſicque nonnulli lapides in calcem comburuntur, ſicuti noſtrum cuique notum. Nec non *Vegetabilium* cineres; qui ſunt ſubſtantiæ terreoſalinæ, & *Animalium* cornua, oſſa, &c. per ignis torturam partibus humidis, & volatilibus ſpoliata, à nonnullis nominantur *Calces.* B. **Kalk.** G. Kalck. Gall. *de la Chaux.* A. Chalkę, Lime.

CAMARIUM, vide *Fornix*, ex καμάρα fornix, teſtudo.

Camarosis, eſt cranii ictus, in quo oſſis portio aliqua, in teſtudinis formam, ſuſpenſa relinquitur, eſtque quintuplex: 1. Cum frangendo os unum deprimitur, & alterum elevatur. 2. Quando os abſque fiſſura deprimitur, quod infantibus proprium. 3. Eſt contuſio, in qua margines ſunt depreſſi & oſſis medium in fornicis ſpeciem elevatum, remanente inferius ſpatio vacuo. 4. Depreſſio ſemet ſponte elevat eo tempore cùm os adhuc ſit membranaceum, atque plectri ſpeciem conſervat donec oſſificari incipit. 5. Quando tabula ſecunda eſt depreſſa, & prima ſemet in priorem ſtatum reducit, à καμάρα teſtudo. B. Der Werffel-bruch. G. Hirnſchal-bruch, Gewelbbruch. Gall. *fracture du crane*. A. The Skull broken and become like a vault.

Cambium, eſt humor ſecundarius ſecundum *Avicennam*, cujus uſus erat, partes nutrire: primus dicebatur humor *Ros* ſive *Innominatus*: Secundus, *Gluten*: & tertius, qui proximè in alimentum convertebatur, *Cambii* nomine veniebat: Sed ea figmenta, inventa à nobis circulatione ſanguinis per tubulos, planè concidunt. Niſi per *Rorem* intelligas Chylum, per *Gluten* particularum quietem, & per *Cambium* Chyli aſſimilationem.

Cameline, quibuſdam *Myagrion*, fortè ſic dicitur, quod à Camelis valde appetatur. Κάμηλος enim eſt Camelus.

Camelopodium, eſt *Marrubium*, quaſi diceres pedem cameli: ex Κάμηλος camelus, & πῦς pes.

Camera oculi, oculi cavitas à quibuſdam diſtinguitur in duas cameras, in anteriorem, & poſteriorem; Antica, Lentis & Proceſſuum Ciliatium ſuperficie à poſtica; corneæ autem concavitate ab antica parte terminatur, & per ſeptum medium uveam puta, in duas alias minores dividitur, quæ per pupillam inter ſe communicant; harum anterior major eſt poſteriore; poſtica verò cavitas, duobus, ut vocant, humoribus cryſtallino ſcilicet & vitreo, repletur. Gall. *Chambres de l'Oeil*.

Cameratio, Idem quod *Camaroſis*.

Camomilla, corruptè ſed melius *Chamæmelum*, vide ſuo loco.

Campanula, ſic dicuntur plurimi flores, qui Campanulam referunt, vide *Cervicaria*.

Cam-

CAMPHORA & CAPHORA, Veteribus incognita: gummi eſt alicujus arboris in Sumatra propè Baros. Procera arbor eſt & denſa, ædificiis ſtruendis perutilis; Caudex rectè aſcendit: Ramos ordinatè explicat: folia ſunt magna, carnoſa, anterius acuta, camphoramque ſpirantia. Fructus formoſi ſunt avellanæ nucis magnitudine, oblongè rotundi, tenui tunicâ cincti, quæ rurſus, inſtar nucum avellanarum, alteri tunicæ eleganti forma includitur, colore rubro, purpureo, flavo & viridi, integrum fructum contegit, & tulipæ inſtar ſuperius ſeſe aperit. Poſtquam arbor iſta fuerit caphorâ dives, à foliis, cortice, & externo ligno ſpoliatur, uſque ad medullam, quæ finditur, in qua caphora eleganti formâ, coagulata & cryſtallina reperitur. In China & Borneo etiam naſcitur, ſed in *Japonia* alia colitur arbor, quæ caphoram præbet, folio tenuiori, molliori, diutiſſimèque odorem camphoræ ſpirante; quæ eſt Laurus camphorifera, arbor ſylveſtris; in Japonia occidentali & adjacentibus inſulis in lætam vaſtamque tiliæ magnitudinem adoleſcens, cujus deſcriptionem vid. apud *Kæmpferum* in catalogo plantarum Japonicarum. Ex radicibus quoque cinamomi caphora elicitur, quod habeo ex Viris fide dignis. Non nego tamen aliam hujus gummi eſſe arborem, fruticem aut plantam, nam ex ipſa ſalvia prolectam vidi. Eſt gummi ex albo pellucidum, graveolens ex China, Japan, aliiſque locis ad nos delatum: Omnium optimum dicitur, quod ex Borneo venit, ſed ob pretium nimium fortè huc non adfertur. Facile accenditur, & ſi conſervetur in thecis apertis diſparet. Camphora non eſt gummi, ſed potius reſina, alba, pellucida, odoratiſſima, volatilis, & tritu difficilis; de arbore propria, regionibus fervidiſſimis, intra lignum, maximè ad corticem habetur, uti dictum eſt, in propria ſua naturali gleba cryſtallina. In Borneo & Ceylon omnium præſtantiſſima & pretioſiſſima. In Alcohole perfectiſſimè ſolvitur, pellucidiſſimâ ſpecie, & odoratiſſimâ. Deſtillans tunc tota ferè, unà cum Alcohole, vel paulò poſt, volatilis eſt, in liquorem homogeneum adſcendens. Simulac guttula hujus liquoris limpidiſſimi aquæ immittitur, uno momento albeſcens tota Camphora iterum apparet in aqua, integrum ſuum corpus reddens; ita-

que heteroclitum hoc corpus resinam refert, sed volatilem; differt tamen ab aliis resinis in eo, quod solvitur in spiritu nitri, vitrioli, aqua forti, ut in Alcohole, unde affusu aquæ revertitur immutata Camphoræ materies. B. **Campher.** G. Kampffer. Gall. *Camphre.* A. Camphire.

Camphorata, seu *Camphoratum*, est Abrotanum, sic dictum quod Camphoram oleat.

Canales, sunt ductus rotundi, intus cavi, utrinque aperti, longi, per quos liquores transeunt: ut sunt ductus Salivales, Biliarius, Hepaticus, Pancreaticus, &c. Gr. πόροι, ductus. B. **Riolen/ buizen.** G. Kanæle, Rœhre. Gall. *Canaux.*, *Conduits*, *Tuyaux.* A. Channels, or ditches.

Canales Semicirculares, sunt tres canales ossei, semicirculares à forma dicti, quia nempe singuli in semicirculi modum curvantur; durissimi, cavitate ferè ellipticâ donati, aliquando cylindricâ; in medio autem curvaturæ angustissimi, hinc versùs orificia sensim dilatati, circa eadem latissimi, inæquales longitudines adeoque & magnitudines habentes, medio existente minimo, eandem ferè magnitudinem, figuram, substantiam, duritiem, sortiti in infante & in adulto; vestibulo à parte postica, exteriori, auriculam respiciente, appositi & continuati; membranulâ tenerrimâ nerveâ vestibuli hic continuatâ vestiuntur; sex horum canalium extremitates, non nisi quinque ostia conficiunt in vestibulo, cùm unum ex illis commune sit duobus canalibus, majori scilicet & minori; minimus canalis duo habet orificia; quinque hæc orificia unita, una cum fenestra ovali, orificio scalæ superioris cochleæ, & quinque aliis minoribus foraminulis, nerveos ramulos transmittentibus, atque adeo per istos occlusis, vestibulum formant. Unde patet hos canales in vestibulum hiantes ejus cavum augere, quemadmodum cellulæ apophysios mastoideæ augent cavum tympani. Insuper fluidum elasticum in illis contentum, etiam per motum stapedis æqualiter cum fluido vestibuli comprimitur, relaxatur; & tremores sonori etiam possunt quam optimè per horum cava propagari, in eorum latera incurrere, reflecti; & sic sonus quam optimè colligi, conservari, roborari, & intendi, ut phænomena canalium oticorum in-

incurvorum quam optimè docent. Interim simul etiam per membranas nerveas molles, hæc omnia investientes, impeditur clangor. B. **Half ronde ringsgewyse gaten in 't oor.** Gall. *les Canaux demi circulaires.*

CANALICULUS ARTERIOSUS, est vas inter arteriam pulmonalem & arteriam magnam in fœtibus, quod in adultis obliteratur: medius est inter has duas magnas arterias, & utrique continuatus: oritur ab anteriore parte pulmonalis, paulò antequàm illa subit aortam, seseque bipartitur; & priori pariter aortæ jam descendentis parti se inserit, paulò ultra eum locum, à quo subclavia sinistra abscedit: Nisi potius dicendum sit, arteriam pulmonalem in duos se dividere ramos, quorum anterior est canalis arteriosus, posterior pulmonalis ad pulmones tendens; canalemque illum cum aorta confluere in unum, indeque effici aortam descendentem, tantæ magnitudinis ille canalis arteriosus est, ut propè æqualis sit tum pulmonali, quâ illa ultra eum pulmones petit; tum ipsi aortæ; quâ cum ea se conjungit. Usus in fœtibus est ut ex arteria pulmonali per canaliculum hunc sanguis in arteriam magnam exoneretur, ex eo quod sanguis, (quia fœtus in utero aërem non respirat) per pulmones collapsos, vasa nimis comprimentes, sive quæ vesiculas cingunt, vel in spatiis intermediis hærent, fluere non possit. **De slag-aderlyke buis.** G. Der puls-ader kanal. Gall. *le Canal arterieux.* A. Arterious vessel.

CANCAMUM, Quidam Laccam esse putant, alii Animæ gummi. Dioscoridi est Arabicæ arboris lachryma, Myrrhæ quodammodo similis, virosi gustûs: quod ad suffimenta usurpant.

CANCER, vide *Carcinoma.*

CANCER, est species fasciarum, quæ capiti tegendo, inservit. B. **Kreeft-band.** G. Krebs-windel. A. Crabswate.

CANCRORUM OCULI, sunt lapides parvi, albi, duri, crustacei, rotundi, compressi, unâ parte convexi, alterâ planiores, cum sinu in medio excavati, concreti in ventriculis cancrorum, saporis cretacei. B. **Kreeft-oogen.** Gall. *yeux d'Ecrevisses.* A. Crabs Eyes.

CANDELA, est Instrumentum Chirurgicum, rotundum, oblongum, tenue, ex flexili materia constructum, cujus

cujus apex materiam corrodentem continet, quod meatu urinario penis immissum, carunculas consumit, vel absque corrosivo explorandis ulceribus vulneribusque inservit. B. **Een Koning-kaarsje.**

CANDELARIA, seu CANDELA REGIA, est Verbascum, quod etiam φλὸξ, Flamma & Cereus appellatur, quòd cerei in modum flosculis suis se erigat. Vide *Verbascum* & *Phlomos.*

CANDISATIO, soli competit saccharo, quod in aqua solutum, purificatum, atque quadantenùs inspissatum, in crystallos concrescit, idque candisari vocant. Imponunt autem solutioni nonnunquam res medicamentales solidas, ut crystallis illis saccharatis obducantur, easque confectionibus adnumerant. B. **Candelisering.** G. Kandelizirung. Gall. *Candisation.* A. Candying.

CANDUM, melius *Canthum*, saccharum dicitur in crystallos redactum, vulgo *Saccharum candi* sive *candum, canthum*, id est *angulosum*, *candidum*, *crystallinum*, *lucidum.* Estque saccharum depuratum, candisando in crystallinam formam sec. art. redactum, ad modum quo salia crystallisantur: Est pro viliori vel depuratiori saccharo vel rubrum, vel album, à κάνθος angulus. B. **Kandy-suiker / Stok-suiker /** quia bacillos ollis imponunt, ut nempè crystalli ex syrupo spissiori iis adhæreant. G. Zucker-Kandey. Gall. *Sucre Candi.* A. Sugar-candy.

CANELLA, vide *Cinamomum.* Videtur nobis derivari à Canna, hinc *Canula* & *Canella;* sunt enim cortices Cannam referentes.

CANICÆ, sunt furfures, vel potius farina secundaria, quæ ex furfuribus, & pane constat, hoc est cui flores cribro adempti sunt. Sic dicitur, quia canes iis pascerentur: hinc *Panis Canicaceus.*

CANICIDA, est Aconiti venenosi species: sic dicitur, quòd canes exinde moriantur. Ex canis, & cædo: vel cedo.

CANINA BRASSICA, est *Mercurialis.* Græc. Κυνὸς κράμβη.

CANINA LINGUA, idem quod *Cynoglossum.*

CANINA MALUS, idem quod *Mandragora.*

CANINA SENTIS, idem quod *Cynosbaton.*

CANINA APPETENTIA, vide *Cynodes Orexis.*

CA-

Canina Rabies, idem quod *Hydrophobia.*

Canini Dentes, vide *Dentes* & *Cynodontes.*

Canirubus, quaſi *Rubus Caninus*, idem quod *Cynosbatos.*

Canis Cerebrum, eſt *Antirrhinum*, quia folliculi ſeminales canis capiti mortuo & oſſeo ſimiles ſint.

Canities, eſt mutatio capillorum in colorem album ante legitimam ætatem. Canities verò duplex adhuc eſt: altera quæ ſecundum ætatis curſum obvenit: altera verò quæ vitioſa, & morboſa ab *Ariſtotele* nuncupata eſt. B. Grijſheid. G. Grawe, oder weiſſe Haar. Gall. *Blanchiſſure de cheveux*. A. Grayhair.

Canna & Cana, apud Hebræos *Kanech*, calamum ſignificat, unde hoc nomen originem habere videtur.

Canna Major, idem quod *Tibia.*

Canna Minòr, idem quod *Fibulæ os.*

Cannabina, Habitus ejus eſt Cannabis, flos mas calice & ſtaminibus conſtans in una planta: ovarium eſt capſula longa, trigona, fæta ſeminibus multis, ita vocatur, quia Cannabim refert: eſt Eupatorium Cannabi ſimile: Tournefortius ad Bidentem refert.

Cannabis, Eſt planta, quæ habet caulem rectum, quadratum, unicum, villoſum, aſperum, excavatum, cortice filamentoſo tectum: folia digitata inſtar manûs apertæ, in quatuor vel quinque partes diviſa, dentata, viridia, ſubfuſca, aſpera, odoris ingrati: flos apetalus eſt, comprehenſus calice quinquifido, expanſo, & ſtamina quinque habens, in una planta; ovaria bicornia, conferta in caulibus, rotunda, teſta dura, tenui, fragili, includentia ſemina globoſa, parva, quæ ſub tenui cortice ex cinereo ſpadiceo glabro includunt medullam albam, ſaporis ſubdulcis: radix eſt annua, ſimplex, lignoſa, alba, fibris inſtructa: colitur hæc planta in pratis circa loca humida; diſtinguitur in duas ſpecies, una eſt Cannabis mas, altera fœmina ſive ſterilis: quaſi Κάναζος dicitur, quod circa fonticulos, ſparſaſque ſcaturigines, ſponte & ſata luxuriet; κάναζοι enim fontes ſunt, multiplici rivo ſparſi, alii deducunt à canna, quia cannæ inſtar ejus truncus cavus ſit, *Barbaris* & *Vulgo Canapus Sativa* Gr. Σχοινοςρόφον, quòd magni in vita uſûs ſit ad robuſtiſſimos funes texendos. *Sylveſtris*, Latini *Termi-*

minalem vocant. B. Kennip. Gall. *Chanvre.*

CANNULA, eſt inſtrumentum Chirurgicum, cylindricum cavum, utrimque apertum, cum manubrio, per cujus cavum cauteria actualia protruduntur & diriguntur, ne vicinas partes lædant exurendo; inſervitque itidem acubus quibuſdam, ubi foramen apertum relinquendum, veluti cùm in aſcitide aquam educere tentamus. B. Een holpijp. Gall. *cannule.*

CANON, eſt inſtrumentum Chirurgicum, quo, mediante acu, vulnera hiantia conſarciuntur: Eſt rectum vel curvum, pro varia vulnerum φάτει. B. Een Kanon / ob ſimilitudinem. Item, Een gebenſteet naeppijpjen. G. Rœhrlein.

CANTABRICA PLINII, eam putant eſſe Scorſoneram, in Hiſpania primum inventa eſt, per Divi Auguſti tempora, idque à Cantabris, unde nomen retinuit.

CANTHARIDES, eſt inſectum pedatum, alatum, vaginipinne, oblongum, muſcæ majoris magnitudine, colore viridi, & aureo, lucente, reperiendum in frumentis, roſis, fraxinis, oleaſtris, in Italia & Hiſpania, ſaporis acris & corrodentis, cujus vis veſicatoria, quando cuti applicatur, eſt inſignis, diureſin utcumque movens. B. Spaanſche Vliegen. Gall. *Mouches Cantarides.* A. Spaniſch-flies.

CANTHUS ſive HIRCUS, eſt angulus oculi, qui vel major ſive internus, vel minor ſive externus. Gr. κανθοὶ. Quorum qui ad naſum ſunt, ῥεντῆρες & πηλαὶ appellantur, quod inde lachrymæ effluunt: & qui ad tempora, παρωπίαι *Poll. Nicandro.* B. De oog-hoek / oogwinkel. G. Die Augen-winckel. Gall. *angle ou coin de l'œil.* A. The corner of the eye.

CANTUM SACCHARUM, vide *Candum.*

CANUM CERASA, vide *Xyloſteum*, eſt Periclymeni ſpecies.

CAPELLA, idem quod *Cupella.*

CAPHORA, idem quod *Camphora.*

CAPILLAMENTA, ſunt filamenta illa tenuia, in florum medietate ſurgentia: ſeu particulæ teretes & oblongæ, in capilli modum extenuatæ: vocantur & caudæ quæ nectendis ſuſtinendiſque capitulis inſerviunt, interdum tam tenuia ſunt; & ita petalis innata, ut vel non appareant,

reant, vel ex ipsis quasi petalis oriri videantur: cæterum diversus plerumque in quibuslibet florum speciebus assignatur locus, unde masculina organa suam sortiuntur originem: hæc autem filamenta, vel simplici, ut in Gramineis, umbelliferis & similibus plantis, vel duplici, ut in Ricino, Lauro &c. vel multiplici vasorum spermaticorum serie constant, ut in Malvaceis & leguminosis obtinet. Vide stamina. B. De Draadjes in de Blom. G. Die Fæselein mitten in der Blumen. Gall. *Filets*. A. Threads.

CAPILLARIA VASA, sunt vascula minima, capilli speciem ob tenuitatem referentia. B. Hairige vaatjes. G. Haarkleine Gefæszlein. Gall. *Les vaisseaux capillaires*. A. Capillary Fessels.

CAPILLARIS HERBA, sic vocatur Capillus Veneris, Capillus terræ, Capillus aureus, Muscus capillaris, Trichomanes &c. idque ob capillorum ferè similitudinem.

CAPILLATIO, est ossis cranii fracturæ species, sensum plerumque fallens; ferè latens, quia non facile se ostendit, mortis causam sæpe adfert: sic vocatur, quia fractura capillum refert. B. Een Hair-scheur. G. Ein Splitter der Hirn-schale.

CAPILLORUM DEFLUVIUM, idem quod *Alopecia*.

CAPILLUS, ac si diceres capitis pilus. Hoofd-hair. G. Haupt-haar. Gall. *Cheveux*. A. The Hair of the Head.

CAPILLUS AUREUS, est *Polytrichum*: idque à similitudine capillorum, & aureo colore.

CAPILLUS VENERIS, est planta officinalis, quæ habet caulem durum & nigrum, fortem: folia filicem referentia, sed ampliora, longiora, minutim incisa, crenata, dura, subrotunda, conjugata, & cauli accrescentia; floribus caret & fructus nascuntur in sinubus seu complicatione foliorum, in quibus occurrunt capsulæ sphæricæ annulo vi elasticâ donato munitæ, cujus contractione rumpuntur & semina fundunt minutissima: radix fibrosa, nigra: appellatur ita fortè, quia illa planta pudendi muliebris pilos quodammodo referat; vel à speciosis reddendis capillis: nec alio nomine Veneris vox adjecta est, quam quod hæc pulcherrima pingatur. B. De-

nus-

nus-hair / Vrouwen-hair. G. Frawen-haar. Gall. *Capillaire ou Adianthe.* A. Venus hair, Maiden-hair.

CAPISTRUM, eſt faſcia quædam Chirurgica, quæ capiti, in prolapſu, aut vulnere maxillæ inferioris, accommodatur. B. Een Hoofd-zwagtel / Hoofd-kap / Halſter-band. G. Haupt-windel. Gall. *Capeline*, *Cheveſtre*, *Bandelette de tête.* A. Head ſwadling-band.

CAPITA, circa herbas denotant rotunda illa ſeminum, aut florum receptacula. Vide *Codia.*

CAPITILUVIUM, eſt liquor quo caput lavatur. Comp. ex *Caput & Lavare.* B. Een Hoofd-waſſinge. G. Haupt-Waſchung. Gall. *Lavement de tête.* A. Washing of the head.

CAPITIS DOLOR, idem quod *Cephalalgia.*

CAPITIS GRANUM, eſt *Staphyſagria* : ſic appellatum, quod capitis pediculos enecet.

CAPITULA, vid. *Apices.*

CAPITULUM MARTIS, eſt Eryngium, procul dubio, quia capitula habet armata, ſpinoſa, & martialia.

CAPNITES, CAPNIUM, & CAPNOS, eſt *Fumus Terræ*, ſeu *Fumaria.* Ita dicunt vocari, quòd ejus ſucco, ſi oculi irrigentur, lachrymæ, ut à fumo acri, extundantur, deducitur ἐκ τοῦ κάιω καὶ πνοὴ, ut propriè ſic dicatur ἡ ἔκ τῆς καύσεως πνοὴ : aut παρὰ τὸ κάπτω ſeu κάπω τὸ πνέω. Vide *Fumaria.*

CAPPARIS, eſt arbuſcula ſpinis uncinatis armata, rami parum ſunt recurvi : folia ſunt rotunda, ſaporis aliquantulum amari : ſurculos agit, in quorum ſummitate habet parvos calices virides, qui ad condiendos carpuntur, ſi hi calices, poſtquam ad magnitudinem requiſitam devenerunt, in planta relinquantur, tum dehiſcunt & fiunt flores albi, roſacei, tetrapetali, expanſi, multis ſtaminibus donati : flori ſuccedit fructus pyriformis vel ſiliquoſus, carnoſus, in quo nidulantur ſemina plurima, plerumque ſubrotunda, vel reniformia : radix eſt longa, craſſa, ejus cortex eſt tubuloſus, rugoſus, craſſus, cinereus, ſaporis acris & auſteri; cujus cortices ex radicibus extracti ſunt in uſu, qui ſaporis amari, ſubadſtringentis, acris ſunt, nullius odoris; & annumerantur quinque radicibus aperientibus minoribus à καππαύειν, quod idem eſt ac καταπαύειν, ſedare, quia furoribus medeatur. Nam

eſt

eſt vox apud Ariſtophanem antiquiſſima; itaque non à campis, ut quibuſdam placuit, neque ab infimi ſæculi vocibus barbaricis derivatur. B. **Kapper-boom.** G. Kappern-baum. Gall. *Caprier.* A. The Caper-tree.

CAPREOLARIA VASA, dicuntur ea, quæ in modum Capreoli mirè intorta incedunt, ut ſunt vaſa ſanguinea teſticulis & ovariis dicata. B. **Wynranks-vaatjes.** G. Gæbelein-gleiche gefaſzlein. Gall. *Vaiſſeaux en forme de Tendons de vigne.* A. Wreathed veſſels.

CAPREOLI, ſunt filamenta tenuia, ex caulibus enata, contorta, quibus plantæ nonnullæ dotatæ ſunt, ut aliis ſeſe annectant, uti eſt in vite, clematitum, ſmilacum &c. ſpeciebus. B. **Klawieren.** G. Die Gæbelein. Gall. *Les tendons.* A. Claſp, or Tendrolls.

CAPREOLUS AURIS. Vide *Helix.*

CAPRIFICUS, quaſi diceres *Ficus capri*, fortè quia à Capris expetitur: vel à carpendo, quòd parietes & maceries, atque adeo ſaxa ipſa ſibi obſtantia diſcerpat. Mart. *Marmora Meſſalæ ſcindit Caprificus.* Gr. Ἐρινεὸς, ſeu Ἐρινὸς, an ab ἔρις, quod cum ex arbore velut contendendum ſit & luctandum, ut maturet fructus ſuos. B. **Wilde Vyge-boom.** G. Wilde Feigen-baum. Gall. *Figuier ſauvage.* A. The Wild Fig-tree.

CAPRIFOLIUM, eſt Periclymeni ſpecies: cujus folia ramorum nodis adhærent, bina, per intervalla ſibi invicem oppoſita, oblonga, acuta, mediocriter ampla, mollia, in parte ſuperiori viridia, in inferiori albeſcentia; finis pedunculi abit in foliolum, quod à pedunculo perforatur, in hoc foliolo, circa pedunculum perforato foliolo emergunt ſex ovaria plerumque longa, urceolata, quorum apex coronatur corona quinquifida; intra hanc, ut calicem apici ovarii innaſcitur flos monopetalus, inferius tubuloſus, ſuperius bilabiatus, ſuperiori labio multifido, ſimplici, & linguæ ſimili: ſtamina quinque ex pariete interno tubulatæ partis floris: ovarium tubâ longâ apice globoſo donata inſtructum, fit bacca mollis, per maturitatem rubicunda, fætâ ſemine compreſſo, ferè obrotundo, ſatis duro: radix longa, repens, lignoſa: ſic appellatur, vel, quòd ejus folia à Capris avidè comedantur; vel quòd extremi flexus ſint capreolati. Belgæ tamen **Geitenblad** vocant, quaſi hircum oleret,

vel

vel hirco quid ſimile haberet, vel, à capiendo, quòd circumvolvendo ad ſe vicinas arbores aut frutices capiat, aut vocet. B. **Kamperfoelie / Memmekens-kruid** G. Geifzblatt, Speck-gilgen, Zeuling, Wald-gilgen. Gall. *Chevre Fueille.* A. Wood-bind, hony ſuckle.

Capsicum, ejus variæ ſunt ſpecies, ſed vulgatiſſima eſt ſiliquis longis propendentibus; habet caulem anguloſum, durum, villoſum, ramoſum: folia longa & acuta, inſtar Perſicariæ, ſed latiora, ſatis carnoſa, coloris viridis fuſci, pediculis adhærentia: calix eſt parvus, brevis, rigidus, expanſus: flores monopetali, rotati, multifidi, fructui inſidentes: flori ſuccedit fructus mollis, membranaceus, in duo vel plura loculamenta diviſus, politus, ſplendens, in initio viridis, deinde flavus, poſt maturitatem ruber aut purpureus, fætus ſeminibus planis, ferè reniformibus, coloris flaveſcentis ſubrubicundi: radix brevis, tenuis, multas fibras dans: creſcit hæc planta in regionibus calidis, ut in Hiſpania plerumque pro pipere habetur Braſilienſi: & nomen hoc Actuarius accepiſſe credit à κάπτω, quod ſemen hujus non tantùm mordeat, ſed urat. Vel ἀπὸ τῆς κάψης, quod in capſula ſeu folliculo, ac quaſi ciſta ſemen ferat. Gall. *Poivre d'Inde*, *Poivre de Guinée*, *Poivre du Breſil*, *Corail de Jardin*, *Piment.*

Capsulæ Atrabilariæ, ſive *Renes Succenturiati*, aut *Glandulæ ſuprarenales*, ſunt duæ glandulæ flaveſcentes, compreſſæ, utrinque ſuperiori renum parti incumbentes, in quibus anguſta cavitas, liquore fuſco ſubdulci illita: figura harum valde irregularis, quadrata, triangularis, ovata &c. magnitudo varia, in adultis ſæpe inſtar nucis vomicæ majoris; in fætu verò major, & æqualis renibus, imò ſubinde major. *Uſus* eorum eſt ut lympham in ſuas cavitates ſuſcipiant, quâ ſanguis craſſùs à renibus refluus, & ſero maxima ex parte deſtitutus, diluatur, & ad curſum circularem fluidior reddatur: cùm nullus ductus excretorius hactenus detectus ſit; ideo uſus harum incertior videtur, quàm ut aliquid certi de his dici poſſit, videtur tamen major in fœtu quàm in adulto, eſſe. B. **De nier-doosjes / nier-klieren**, malè **zwarte gal-doosjes.** G. Die Schlieren an den Nieren, oder Nieren Sacke. Gall. *les Glandes ſur-renales communément dites*

dites capsules atrabilaires. A. The Reins glandules.

Capsula Cordis, idem quod *Pericardium.*

Capsula Communis *Glissonii* in Hepate, nihil aliud est quàm membrana à peritonæo producta, cui porus biliarius & vena portæ in hepate simul includuntur. B. **De gemeine doos van Glissonius.** G. Das Leber-fæszlein von Glisson. Gall. *Capsule de la Veine Porte, ou capsule de Glisson.* A. The common cover of Glisson.

Capsulæ Seminales, sunt extremæ, vasorum semen deferentium, capsularum instar, dilatatæ cavitates, quæ per duo foramina, semen à testibus receptum, in vesiculas seminales emittunt, ut in iis ad coitus tempus asservetur, vel per vasa lymphatica in massam sanguineam reducatur. B. **Zaat-doosjes.** G. Das saamen fæszlein. Gall. *Capsules ou vesicules seminales.* A. The Seed-boxes.

Capulum, est palpebrarum, aliarumque partium contorsio, à κάμπτω contorqueo.

Caput, est pars corporis humani suprema, collo superposita, in se concludens tertium sive supremum ventrem, cerebri & cerebelli, in qua anima habitare videtur, domicilium præcipuum. Quod in summo positum est, oculorum gratiâ. Extus ossibus tegitur & cute cum musculis. Laterales partes sinciput; posterior occiput, & anterior frons dicitur. Infra frontem sequuntur oculi, nasus, os, mala, mentum &c. B. **'t Hooft.** G. Das Haupt, der Kopff. Gall. *La Tête.* A. The head.

Caput, in vegetabilibus est id, quod sursùm deorsùmve in globum extuberat, aut in orbem glomeratur. Si magnitudine cesserit, *capitulum* nominatur. Extremam tamen vitis partem *caput* etiam vocant, id est, ultimum & productissimum flagellum.

Caput Gallinaginis, est quædam in urethra caruncula, seu eminentia, juxta quam ex vesiculis seminalibus, tanquam per duos oculos semen in urethram excernitur, facta ne semen ex uno latere erumpens, in osculum alterius lateris impingat. Atque sic à similitudine dictum vocatur quoque *caput galli gallinacei.* B. **Het Hennen-hoofd.** Gall. *la Caroncule, Tête de Poule, & Verumontanum.*

Caput Mortuum, est residua illa materia, crassa

& ſicca, quæ in deſtillationibus omnium corporum, præcipuè mineralium remanet: communiſſimè autem remanentiam vitrioli notat, vulgò *Colcothar*, & *Terra Damnata*. B. **De doode kop / doode overſchot.** G. Der Dodten-kopff. Gall. *la Tête morte*. A. Dead head.

CAPUT-PURGIUM, idem quod *Errhinum*.

CARANNA, eſt reſina duriuſcula, tenax, non admodùm glutinoſa, Tacamahacæ ſimilis, niſi quòd ſit paulò odoratior, ſplendidior, liquidior & denſior. Adfertur ex Carthagine Indiæ Occidentalis ſeu novæ Hiſpaniæ provincia, ubi ex vulnerata arbore elicitur, atque illinc foliis latis ac nervoſis inſtar arundinaceorum foliorum involuta ad nos pervenit. Sæpe illud gummi in cucurbitis excavatis quoque colligitur.

CARBO, vide *Anthrax*.

CARBUNCULUS, idem quod *Anthrax*.

CARCHESIUS, eſt laquei ſpecies, ex duabus conſtans habenis, vim habens æqualiter extendendi. Sic dicitur à fune qui in ſummo navis malo habetur, quem Gr. καρχήσιον appellant. B. **De marſ-ſtrik.** G. Der ſægelloch-ſtrick. Gall. *Lacq d'hune*.

CARCINODES, eſt tumor cancro ſimilis, ex καρκίνος cancer, & εἶδος forma. B. **Een kanker-gezwel / de wolf / de vret.** G. Ein umb ſich freſſend geſchwær, wie der krebs. Gall. *Chancre*. A. A ſpecies of a cancer, crab.

CARCINOMA, CARCINUS ſive CANCER, eſt tumor ſemper in glandulis productus, ab acribus & obſtruentibus humoribus ortum ducens, rotundus, durus, lividus, dolens, in principio piſi magnitudine, ſed poſtea gaudet venis circum ſe turgidis, pedeſque cancri referentibus, quamvis non ſemper. Ex καρκίνος cancer, & νέμω depaſco. B. **Kreeft-geſwel.** G. Der Krebs, das gefræſz, der Wolff. Gall. *Ulcere Chancreux*, *Cancer*, *Chancre*. A. A Canker.

CARCINUS, idem quod *Carcinoma*.

CARDAMANTICE, dicitur & *Iberis*, & CARDAMINA.

CARDAMINE, & CARDAMON, Naſturtii ſpecies, eſt planta, quæ folia ex radice erumpentia habet oblonga, obrotunda, caulibus longis adhærentia: flores in ſummitate caulium, creſcentes, albi, aut aliquantulùm purpurei,

purei, quadrifidi, cruciformes : flori ſuccedit ſiliqua oblonga, bivalvis, cujus valvæ per maturitatem helicis inſtar retroflectunt, & ſemina exigua ſubrotunda magno impetu ejiciunt : radix parva & fibroſa : hæc planta creſcit in pratis & locis humidis : ex κάρα δαμῶ quod caput tentat, acrimonia ſua dici volunt : quia ſinapi ſimile ſit. Malunt Alii παρὰ τὸ κόρας μύειν dictum, quòd oculorum pupillas coëuntibus una palpebris, abſcondat. Iterum alii ἀπὸ τῆς καρδίας, quòd foveat cor, & in ſyncope illa, quæ cardiaca dicitur, plurimùm valeat. Vel ἀπὸ τοῦ καρδάμου : imò verum Etymon ἀπὸ τῆς καρδίας cenſeo : quòd cordatos & ſapientes efficiat. Gall. *Cardamine, ou creſſon des Prez, ou Paſſerage ſauvage.*

CARDAMOMUM, habetur & *majus*, *medium & minus.* De majori duas ſpecies vidi, *vulgare* nempè quòd oblongis folliculis includebatur, magnitudine ſeminis, quod in minori concluditur : Nigrum erat uti aloë ſuccotrina; ſapore cubebem ferè æmulans. Vulgò *Grana Paradiſi.* B. Paradijs grein. G. Paradeiſz-kœrner. Gall. *Grains de Paradis.* A. Grains of Paradiſe, Greater Cardadamom. Altera ſpecies concludebat ſemen in duobus folliculis, colore & magnitudine cannabis ſemini non cedens, ſed ſapore eodem. Primo intuitu videbantur mihi eſſe nuces avellanæ, ſuis calicibus externis viridibus & exſiccatis, incluſæ. Sed unicus calix duos folliculos comprehendebat. *Medium* necdum vidi. Sed *Cardamomum minus vulgare*, minoribus includitur folliculis, albis & tripartitis, non piperem ſapore æmulans, ſed magis Aromaticum veluti ex caryophyllis & caphura, à κάρδαμον & ἄμωμον, habens ob ſaporem, cum cardamomo, & amomo ſimilitudinem, vel dictum putant quaſi naſturtium ſuave. Sed veriſimilius nomen accepiſſe ab exotico vel Arabico verbo Cordumeni. B. Kleine kardamom / Paradijs-koorn. G. Cardamœmlein. Gall. *Maniguette, petit Cardamom.* A. Cardamom, grains of paradiſe.

CARDAMON, Græcè *Naſturtium ſativum* Latinè ſonat. Barbari noſtræ ætatis Herbarii *Creſſionem Hortenſem* vocant. *Cardamon* verò Græcis nonnulli dictum eſſe arbitrantur à καρδία corde, quòd ejus morbis medeatur : vide *Cardamina.* Alii diversâ ratione uſi, ſic dictum credunt, quòd caput ſuo calore & acrimonia tentet, quaſi

καρήδαμον putant. Nam arcem mentis obſidens ſua ferit acrimonia, & igneâ vi prædituṁ caput tentat. Et alii à κέαρ cor, & δομάω domo, quaſi planta cordis deficientes vires reſtaurans. Vide *Naſturtium*.

CARDIA, ſeu κέαρ, eſt cor, ſive muſculus principaliſſimus, ſanguini duntaxat circumferendo deſtinatus: vide *cor*, à κραδαίνω palpo, vibro, ideò etiam pro καρδία dicitur κραδία. B. **Het Hart.** G. Das Hertz. Gall. *le Cœur*. A. The heart. Vocatur interdùm *Stomachus*, ſive ſiniſtrum ventriculi orificium. B. **De krop van de Maag.** G. Der Mund von dem Magen. Gall. *l'orifice de l'Eſtomac.* A. Mouth of the ſtomack.

CARDIACA, eſt planta, Marrubio ſatis ſimilis, plures habet caules ad altitudinem duorum vel trium pedum, craſſos, anguloſos, fungoſos, intus medulloſos: folia Marrubio majora, ſubrotunda, urticam referentia, profundè inciſa, virido fuſca: flos monopetalus, labiatus, cujus labium ſuperius imbricatum & multò longiùs eſt inferiore tripartito: ex calice ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum, ac quatuor veluti embryonibus ſtipatum, qui deinde abeunt in totidem ſemina, angulata, totam capſulam, quæ floris calix fuit, occupantia: ſemina triangularia, nigra: radix fibroſa: tota planta fortem habet odorem, & ſaporem amarum, creſcit in locis incultis, lapidoſis: ſic dicta quòd morbis cordis, vel potiùs ſtomachi medeatur, καρδία enim cor eſt. B. **Hertgeſpan.** G. Hertz-geſpan. Gall. *Agripaume.* A. Motherwort.

CARDIACA PASSIO, *Cardiacus morbus*, *Cardiaca & Stomachica exolutio.* Idem quod *Cardialgia.* Item eſt ſuffocatio cordis ex polypo, vel ſanguine coagulato &c. à καρδία cor. B. **Een Hartſtikking.** G. Hertz-erſtickung. Gall. *Suffocation de cœur.* A. Pain of the heart, or mouth of the ſtomack.

CARDIACUM ſeu CORDIALE, eſt Medicamentum, cor (ut olim putabant) roborans: Sed potius blandum motum ſanguini inducens, quo vires corporis augentur, & ſpiritus exhauſti reficiuntur, unde circulatio per conſequens benignior & facilior redditur, ex καρδία cor, & καίω uro. B. **Een Hartſterking**/ ſed malim, **bloed-ſterking**. G. Ein Hertzſterckend Træncklein. Gall. *potion cordiale*, *cordial.* A. Cordial Medicines. CAR-

CARDIALE, idem quod *Cardiacum.*

CARDIALGIA & CARDIOGMOS, Plinio *Rosio Stomachi*, est dolor ingens, morsus, rosio, aut contractio nervi paris vagi & intercostalis stomacho inserti, à materia vellicante in ventriculo contenta, vel inflammatione in illo oborta. Ita ut ejus dolore cor, ob consensum, angustatum, & contractum, Lipothymiam pati videatur. Vide *Cardiaca passio*, à καρδία cor, & ὀδύνω doleo. B. Maag-pijn/ Hertte-pijn/ Herte-wee G. Das Magendrucken, Hertz-wehe. Gall. *Douleur d'Estomac.* A. Pain of the heart, or mouth of the stomak.

CARDINALIS FLOS, sive Trachelium Americanum, sic appellatur quòd istius floris color summè rubicundus Cardinalium vestimenta æmuletur, præsertim sole meridiano.

CARDIOGMOS, Idem quod *Cardialgia*, ex καρδία cor, & ὀδύνω doleo.

CARDOPATIUM, vide *Chamæleon.*

CARDUUS, an à *Cactos?* Est herba spinosa.

CARDUUS FULLONIUS, vide *Dipsacus.*

CARDUUS SUARIUS, vide *Chamæleon.*

CARDUUS VARIUS, vide *Chamæleon.*

CARDUUS SUARIUS & VARIUS: officinis & Barbaris Cardopatium appellatur, quod nomen haud dubiè corruptum est, deductumque à dictione *Pancration*, nam sic olim esse nominatum Chamæleonem Apulejus testatur: aut à carduo vario, à qua dictione, *u* sc. littera in *p* & *r* in *t* mutata, in *Cardopatium* facilis est lapsus. *Suarius* porrò carduus dictus est, quòd sues, si in polenta exhibeatur, perimat.

CAREBARIA, est Cephalalgiæ species, seu gravitas capitis, ex καρή caput, βαρὺ grave. B. Hoofts-swaarheid. G. Haupt-wehe. Gall. *Douleur de tête.* A. Heavinesf of the head.

CAREUM, Est planta, quæ habet plures caules ad altitudinem circiter sesquipedis, quadratos, nodosos, vacuos, ramosos: folia tenuiter laciniata costæ per conjugationes innascentia: flos est rosaceus & umbellatus, plurimis scilicet petalis constans, cordiformibus, inæqualibus, in orbem positis, & calici insidentibus: Is autem abit in fructum ex duobus seminibus compositum exiguis, lon-

longiusculis invicem junctis, griseis, hinc gibbis, & striatis, inde verò planis, saporis acris & aromatici: radix longa crassa, carnosa, alba, aliquando flava: nomen habere refert Dioscorides ex regione Caria, nunc Lango: ubi abundè crescit. Dicitur etiam *Caros* & *Carui*. Gall. *Carvi.*

CAREX, est Junci acuti species, in arenosis tumulis circa mare succrescens, deducunt à caro: fortè ob solida folia. B. Helm. G. Reit-grasz. Gall. *Glayeul de Marais*. A. Sedge, Sheer-grasz, Burr-reed.

CARICA, sic ficus vocatur à caria natali solo.

CARIES, TEREDO, TEREDUM & PÆDARTHROCACE, est ossis cancer, seu corruptio & exesio, à medulla in ejus cavernulis putrefacta, vel aliis humoribus acribus, ibidem subsistentibus, ossis laminas corrodentibus, separantibus ab invicem, orta. B. **Beenvreter/ opeten der beenen.** G. Beinfeule, Beinfræsser. Gall. *Carie*, *pourriture & vermoulissure des os*. A. Rottenesse of the bones.

CARINA, est illud rudimentum seminale primum, quod à mare communicatum ovo fœminino, post varias mutationes fit ipsum animal; quodque propriè sic dicitur, cum constare observatur ex cerebro, cerebello, medulla spinali, ex quibus, explicatis, auctis, mutatis, cum aliis accretis conjunctis, animale corpus nascitur.

CARLINA seu CAROLINA, planta officinalis, quæ habet folia ex radice erumpentia, longa, ampla, profundè incisa, repentia, in orbem disposita, aspera, aculeata instar carduorum, coloris viridis pallidi: calix multis expansis aculeatis foliis cardui constat: floris discus fat patulus, constans flosculis fistulosis, radiatus ita ut petala plana sint, & secundò sterilia: semina post singulum florem sunt in apice vel papposa, vel emissis radiis penicilli modo coronata foliolis exiguis à se mutuo dissectis; radix sat crassa, cauliformis, fibrosa, ut plurimùm in superficie cariosa, foraminulenta, coloris foris rufi; intus albidi, odoris gravis & fragrantis, saporis penetrantissimi aromatici: sic dicta à Carolo Magno, primo ejus nominis Romanorum Imperatore, cujus exercitus usu hujus radicis liberatus, & præservatus à peste olim fuisse fertur; dicitur etiam Leucanthe à λευκὴ alba & ἄκανθα, quasi spina

ſpina alba. Gall. *Carline ou Cameleon blanc ou Chardonnerette*. A. Carline-Thiſtle.

CARMINANTIA ſeu CARMINATIVA, dicuntur flatûs diſcutientia, ſimul cum inteſtinorum dolore ſublato, uti Aniſum, &c. Carminare enim ſignificat demulcere carminibus: veteres enim exiſtimabant, Poëtas ope ſuorum carminum demulcere poſſe dolores atque motus nimis vehementes; unde Poëſios æquè ac Medicinæ inventor habitus eſt Apollo. B. Wind-dryvende middelen. G. Wind-treibende mittel. Gall. *Remedes Carminatifs*. A. Carminative Medicines.

CARNEOLUS, vide *Sardius Lapis*.

CARNOSA MEMBRANA, ſive caro quadrata, vel palmaris brevis, hæret in aponeuroſi palmaris longi, dicitur contractam volam explicare. B. Vleeſig/ vlies. G. Fleiſch Hæutlein. Gall. *le Palmaire cutané ou le court palmaire*. A. Carnous membrane.

CARO, eſt ſubſtantia muſcularis, conſtans ex fiſtulis, ſanguinem ex arteriis accipientibus, inque venas revellentibus. Veteribus dicitur quintuplex *Muſculoſa*, *Fiſtuloſa* ſive *Fibroſa*, ut in muſculis & corde. *Parenchymatica*, ut pulmo, hepar, lien. *Viſceroſa*, ut inteſtina. *Glanduloſa*, ut pancreas, glandulæ mammariæ, ſalivares &c. *Spuria* ut Gingivæ, labia, penis glans, &c. Gr. σάρξ & κρέας, ſed illa diſtinctio nullius eſt momenti, cùm nulla caro ſit, niſi muſculoſa. B. Vleeſ. G. Fleiſch. Gall. *Chair*. A. Flesh.

CARO, etiam ſignificat ſubſtantiam iſtam molliorem fructuum ſucculentorum, quæ cortici ſubeſt, quam aliàs pulpam vocamus, ut *Pulpa*, vel *caro caſſiæ*, *cydoniorum*. B. Vleeſ. G. Fleiſch. Gall. *Chair*. A. Pulp.

CARO QUADRATA, ſive CARNOSA MEMBRANA.

CAROTA & CARYOTA, credunt à Germanica voce derivari *Gar root*, hoc eſt totum rubens, quia radix intùs & extùs obſcurè rubet: ſed errant, nam à Græcis vocem hanc mutuati ſunt Romani; derivatur enim à *ceras*, ſed Dores *caras* dixerunt.

CAROTIDES *Arteriæ*, ſunt duæ arteriæ ortæ ex aorta paulùm ſupra cor, ubi incurvari incipit, ſurſum exporrectæ verſùs caput; una eſt *dextra*, altera *ſiniſtra*, u-

traque dividitur in *externam*, & *internam*, poſtquam carotis ad cranium ferè appulit, oritur *externa*, quæ paulùm reflexa, ad fauces, faciem, capitis verticem, & retrò aures variè diſtribuitur. *Internus* alter verò ramus apparatu quodam velut mechanico, os cuneiforme pertranſit, in eo enim peculiaris in utroque latere canalis inſculpitur, in quo arteria illa in majorem cautelam tunica inſuper aſcititia craſſiore inveſtitur, ſic igitur ductu inſtar S. duplicis canali oſſeo elapſa, tunicam aſcititiam deponit, & τῷ ἐγκεφάλῳ ſuo ſanguine proſpicit, circa nervum igitur ophthalmicum aſcendens, ad latera porrigitur, deinde ad anteriorem cerebri regionem intra ductum nervorum olfactoriorum : Ultimò ad poſteriora protenditur & juxta medullam oblongatam & ſpinalem medullam cranio exiens, eam ſuo liquore ad os ſacrum uſque irrigat. Olim arteriam illam vertebralem ſeu internam vocabant, eo quod putarint eam aſcendere & cranio immiſſo cum carotide conjungi, quod tamen juxta accuratiſſ. *Williſium*, ſecus exprimur. *Soporales* ſeu *Carotides* vocantur, quia ſi vinculo conſtringantur, illicò affectus ſoporoſi excitantur : Veteres enim malè ſoporem ordinarium inde produci exiſtimabant. *Carpo & Celſo* Σφαγίτις appellantur, id eſt jugulares, à καρόω ſoporem induco. B. **De krop-ſlag-ader / de ſlaap-ſlag-ader.** G. Die ſchlaff-puls-ader. Gall. *Arteres carotides.* A. The carotik Arteries.

Carpentaria, in Gallia vocatur, propriè *Herba Judaïca*, ſic dicitur quod fabri lignarii eâ vulneribus medeantur : *un charpentier* enim eſt faber lignarius, eo quoque nomine *Naſturtium hyemale* appellatur.

Carpesium, qualis ſit planta inter Eruditos diſquiritur; alii cubebem volunt, alii Ruſcum, alii aliud quid. Gr. Καρπήσιον, à κάρφος feſtuca tenuis vel palea, quæ in frugibus aruit : vel è κάρφη cùm verius de caulium quàm radicum ſarmentis dici videtur.

Carpia, à Gallica voce *charpie* originem ducit, vulgò *carpie*. Latinis *linteamentum carptum*, vulſumve è linteis concerptis : *Linamentum raſile.* Gr. τιλτὸς μοτὸς, διάπυρος *Æginetæ*, τίλμα *Apſyrto. Delinamentum ſanarium*; eſt concerptum linamentum, quo vulneri ulcerive immiſſo ſanies inanitur. ἔμπτος μοτὸς *Hippocrati Linamentum*

ra-

rasile, è lanugine linteorum erasa conficitur. ξυςὸς μοτὸς. ξύσμα *Erotiano*, ἄχνη ὀθονίε *Hippocrati*. B. Geschrabde wieken. *Linamentum tortile* à materia contorta fit ςρεπτὸς μοτὸς. B. Gedraide wieken/ vulgò plukſel. G. Pluckſel. Gall. *Charpie*. A. Plucking of Linne.

CARPINUS, eſt Aceris ſpecies, cortex hujus arboris eſt ſcaber & aſper, coloris albeſcentis: rami valdè extenſi; lignum durum, albeſcens: folia ſatis ampla, dentata, ulmi ſatis ſimilia: flos amentaceus eſt, petalodes, axi longo communi adnatus; ſtaminibus multis ſub foliolis natis, in uno loco plantæ hærens: Ovarium ovatum apice piloſo, membranaceo involucro tectum, & tubis binis inſtructum; fit fructus in eadem planta loco à flore remoto, in ſpicis foliaceis reconditus, oſſeus, umbilicatus, compreſſus, ſtriatus, fætus nucleo rotundo acuminato: putatur dici à carpo, vel à κάρφω ſicco, quia lignum habet ſiccum. Vel quod facilè finditur. B. Jok-hout/ Jok-boom/ Wiel-boom/ Hane-beuk. G. Hanen-buchen, Steinbuchen. Gall. *Carpene*, *Haiſtre*, *Heſtre*, *Charme*. A. The Horn-beam, or hard beam tree.

CARPOBALSAMUM, eſt Balſami fructus. Ex καρπὸς fructus, & βάλσαμον. Vide *Balſamum*.

CARPUS, vulgò BRACHIALE, prima palmæ pars *Celſo* καρπὸς, κλεὶς *Heſich.* eſt pars brachii inter partem inferiorem cubiti & manûs: Conſtat ex oſſiculis octo, quibus cubitus manui connectitur. B. Voor-hant. G. Das Gelenck nach der hand. Gall. *Le poignet*, *l'avant bras*, *Le carpe*. A. The wriſt.

CARTHAMUS, ſive CNICUS, Eſt planta, quæ caulem unicum ad altitudinem duorum circiter pedum dimittit, rectum, longum, rotundum, lignoſum, durum, in parte ſuperiore in plures ramos diviſum: folia ſunt oblonga, mediocriter lata, acuta, venoſa, ad ambitum multis ſpinis inſtructa: ſummitates ejus habent multa capita deſquammata, avellanæ craſſitie, alba, foliorum capitulo inſtructa: hiſce floribus delapſis apparent ſemina oblonga, nuda, hordei grano paulò craſſiora, polita, alba, ſplendentia, cortice duro tecta, & plena medullâ albâ, dulci, oleoſâ, poſtea acri, & nauſeoſâ: radix eſt tenuis. Flores Tinctoribus inſerviunt ad colorem rubrum conficiendum: An à καθαίρω purgo, & alvus? Vide *Cnicus*.

CARTILAGO, est pars alba, ligamento siccior, duriorque; osse verò mollior, admodùm elastica, & lubrica: obducit ossium capita & cava, inunctaque pingui linimento, ex glandulis ligamentorum secreto, articulationem faciliorem reddit, partesque varias ab injuriis externis defendit. Gr. χόνδρος & B. **kraake-been / knoz-been.** G. Krœpffel-bein, Knorpel. Gall. *Cartilage.* A. A Cartilage, or gristle.

CARUM, & CARUUM, vide *Careum.*

CARUNCULA, vid. caput gallinaginis.

CARUNCULA OCULI, est corpusculum in angulo majori oculi situm, spongiolæ formam habens, multis protuberantiis hirtum, veluti acinus botryos, colore rubro; operculi instar incumbens sacculo lacrymali, transsudans ex glandulis suis continuò humorem tenuissimum, ne arescat vel cum vicinis concrescat partibus; cujus usus est, ne palpebræ contra bulbum oculi perfectè claudantur, sed per hanc eminentiam cavum maneat, in quo liquidum lacrymarum collectum, per puncta deinceps lacrymalia absorberi commodè possit. Non reperitur hæc caruncula in animalibus, quibus cortina adest; non pertunditur ullis foraminibus hactenùs notis, ex quibus liquidum qualecunque exire possit, neque videtur esse operculum sacci lachrymalis lachrymas imbibens, nam simulac duo puncta lacrymalia læsa sunt, integra licet caruncula, fit lacrymarum stillicidium; verus ergò ejus usus videtur, ut non solùm liquidum lacrymarum determinetur in puncta lacrymalia, sed illud sebaceum ibi appulsum, affigatur & colligatur ad scabritiem dictæ carunculæ, unde postea in lemas siccatum avertitur. B. **Het Oog-kliertje.** Der augen schlieren. Gall. *Caruncule lacrymale.* A. Caruncule of the eyes.

CARUNCULÆ LACHRYMALES, idem quod *Carunculæ oculi.*

CARUNCULÆ MYRTIFORMES, sunt orificii vaginæ muliebris corrugationes, seu membranosæ inæqualitates nullo certo numero comprehendendæ, quæ in parturientibus, & post partum ita obliterantur, ut earum vestigium vel minimum non remaneat. Ut plurimùm conspiciuntur quatuor; ex hymenis laceratione creduntur oriri, & nunc duæ, tres, nunc quatuor: observantur, eo præ-

præcisè loco, ubi olim hymen erat; desuntque in infantibus. B. **Pleisige heuveltjes.** G. Myrten-gleiche bisslein Fleisch. Gall. & A. *Caruncules myrtiformes.*

Carunculæ Papillares, sunt corpuscula exigua in renibus, numero duodecim; propriè sunt fasciculi à concentratione canaliculorum, ex quibus renum substantia maximè constat, orti, qui serum à canaliculis recipiunt & in pelvim deducunt. B. **Tepelwyze kliertjes.** G. Tuttlein gleiche schlieren. Gall. *Caruncules papillaires ou les Mammelons.* A. Caruncules in the reins.

Carus, est sopor in quo ægri vellicati, compuncti aut vocati, vix sensationis notas ostendunt, est tamen aliqua perceptio, sed subitanea, absque febre, vel ut multi volunt cum febre, circa morbos enim soporosos maximè dissentiunt Medici, Lethargo major, & Apoplexia minor est. Causa est obstructio vel compressio Pororum & Meatuum versùs cerebri meditullium euntium & in corporis callosi, limbo saltem extimo, sedem habentium ipso cerebro illæso manente, à καρόω soporem induco. B. **Slaap-sugt/ slaap-ziekte.** G. Schlaff-sucht. Gall. *éspece de lethargie.* A. A Profound sleep.

Caryocostinum, est Electuarium, sic vocatum quòd caryophyllos & costum recipiat.

Caryon, nux est cujusvis generis, sed præsertim juglandis: à κάρα caput, quia est fructus rotundus, instar capitis humani: vel quia capiti gravedinem adferat.

Caryophyllata: Est planta, quæ habet folia lobata id est quibus ad latera excrescunt alia folia prioribus majora, & ad Pentaphylloides accedunt, hinc Rajus aliique posuerunt ad agrimonoides ob habitûs similitudinem, villosa instar agrimoniæ, sed magis dura & aspera, coloris viridis magis fusci, in margine incisa; flos est rosaceus, constans plurimis petalis in orbem positis, è divisuris calicis monophylli & pelviformis prodeuntibus; pistillum abit in fructum ferè & globosum, in quo semina plurima colliguntur oblonga caudata: radix crassior, oblonga, obrotunda ferè & fibrosa, coloris obscuri, odoris caryophylli: sic dicitur, quia ejus radix caryophyllos quodammodo sapit & olet; appellatur etiam *Herba benedicta* & *Sanamunda* à divina sua efficacia. B. **Nagel-wortel.** G. Benedicten-wurtz. Gall. *Benoite, Galiot, herbe benite.* A. Avens, Herb-bennet.

Ca-

CARYOPHYLLEUS FLOS, eſt planta floriſera, monoangeia, polyſperma, cujus flores caryophyllos olent, unde nomen. B. Nagelbloemen / Gronoffels / Angelieren / Teſte-bloemen. G. Nagel-blumen, Gras-blumen, Nægelein-blumen. Gall. *Giroffée*, *Oeillets*. A. Gilli flower, or Clove July flower.

CARYOPHYLLI GARYOPHYLLI, ac ſi diceres *Nucifolium*, nomen, quod ipſi rei neutiquam reſpondet. *Caryophyllorum* arbores propagantur maturo ipſorum fructu, qui non eſt vulgare illud *Caryophyllum*, in tabernis notum, illud enim rudimentum ſaltem eſt fructuum. Ipſe fructus Aromaticus immaturus, non aliud videtur eſſe, quàm quòd verbi gratia, in roſa calicem, & quidem ſpeciatim ejus capitulum, tandem fructum cynosbati conſtituit: hujus pars ſuperior in quatuor cuſpidulas diviſa cum roſarum illo cortice laciniofo, Alabaſtri nomine noto, convenire videtur: ipſe flos ſummitati huic innaſcens exteriùs quatuor craſſioribus pelliculis involvitur; quæ invicem complicatæ globulum illum efformant, hiſque ſe pandentibus flos demùm in conſpectum venit, itidem quatuor foliolis primò candidis, deinde vireſcentibus, ex umbilico ſive quadrato alveolo enatis conſtans, & multis ſtaminulis albis, antheræ in modum, quaſi totidem floſculis, prominulum ex umbilici medio apicem vel clavum ubique cingentibus, conſitus. Baccæ quando è viridi aut pallido rubeſcere incipiunt, capitulum aperiunt, floremque oſtendunt, & earum vindemia inſtat, quæ cratibus imponuntur, & latis Ari foliis tectæ per aliquot dies fumo macerantur, deinde in ſole exſiccantur, donec fulvum illum colorem acquiſiverint, quali vulgò cernuntur. Arbores ſunt quibuſvis Lauris celſiores, non frutices. Folia Lauro quoque ſimillima ſed anguſtiora. B. Nagelen / kruid-nagelen. G. Nelcken, nagelein. Gall. *Clou de Gerofles*. A. Cloves. Fructus porrò maturi, quadruplo ferè majores ſunt & craſſiores, vulgò *Antophylli* dicti: Nucleum continent durum majores; ſunt & magis ventricoſi. B. Moeder nagelen. G. Mutter nelcken. Gall. *Antophyll*. A. Great cloves; Eſt & alia ſpecies admodùm rara, minori forma, ſed magis denticulata, & vocatur noſtratibus Kroon-nagelen & Koninx-nagelen. Omnes illæ ſpecies apud me proſtant. Eſt & cor-

cortex quædam ex America, & inſula Cuba, allata, quæ & odore & ſapore caryophyllis neutiquam cedit, vocaturque cortex caryophyllorum; arboris Xocoxochitl, ſeu Piper Tavaſci dictæ ab Hernande. B. Nagel-hout. G. Nelcken-holtz. Gall. *Bois de giroffle*. A. The wood of the clove tree. Sunt & alii *Caryophylli Plinii* dicti, rotundi, magnitudine ribium, colore fuſco, facilè friabiles, racematim Botri inſtar ſuccreſcentes. Folia habent magna. Sapor ſeminis intús concluſi, imbecillem caryophyllorum ſaporem refert. Dicuntur & *Caryophylli*.

CARYOPHYLLI PLINII, vide *Caryophylli*.

CARYOPHYLLUS, ſi verbum verbo reddas *Nucis folium* ſonat, quo cùm tamen ſimilitudinem nullam habet: ſed eſt potiùs fructûs rudimentum, cui in fronte flos necdum apertus inſidet.

CARYOTA, vide *Carota*. Credunt à Germanica voce gar-root nomen accepiſſe, fortè à caro, ob radicum rubedinem, quam cum carne habent. B. Karoten. G. Rothe Ruben, rothe Paſtenach. Gall. *Carottes*. A. Caroth.

CASSIA FISTULA, *Nigra*, *Solutiva*, *Laxativa*. Iſtius fructûs arbor eſt procera, inſtar juglandis, quæ creſcit in Indiis Orientalibus, Ægypto, & Alexandria, habet corticem griſeum, ſaporis adſtringentis; folia pinnata, & ferè cum juglande conveniunt, ſed acutiora ſunt, inſtar Perſici foliorum. Flores pentapetali roſacei, in orbem poſiti, ſubflavi odoris gratiſſimi; piſtillum abit in ſiliquam oblongam, rotundam, cylindricam, teretem, lignoſam, aliquando compreſſam, in varia loculamenta diviſam à diſſepimentis tranſverſim poſitis, obductis medulla nigra, liquida, dulci, in ſingulis loculamentis hærent ſemina depreſſa, dura, obrotunda, nitida, coloris flavi: floribus hujus arboris deciduis, ſiliquæ adeo indureſcunt, ut à ventis agitatæ tantum ſtrepitum edant, ut à duorum milliarium diſtantia audiantur: Gr. κασία μέλαινα. Unde dicatur, non ſatis conſtat. An ἀπὸ κσσύματος, quod derma ſive corium ſignificat Myrepſo, quo calcei ſolent κασσύεσθαι? Certè ſiliqua, ſive arboris hujus fructus craſſo ſatis operimento corticoſo, coriaceo & ſatis duro conſtat. Alii caſſam ab Acacia derivant ſed malè. B. Pijp-kaſſie. G. Caſſien, Caſſiefiſtel. Gall. *La Caſſe en baton*, *Caſſe laxative*. A. The caſſia or pudding pipe tree.

CAS-

Cassia Lignea, Eſt Caſſiæ ligneæ Malabaricæ ſeu ſumatrenſis cortex, cinamomi in modum convolutus, cinamomo craſſior, odore & ſapore debilior, colore magis fuſco, maſticata, deliqueſcit in ore, & lentum quoddam glutinis quaſi ſpeciem relinquit, id quod cinamomo non accidit, cujus reliquiæ perpetuò ſuperſunt: atque inde apparet hallucinatos fuiſſe illos, qui cortices cinamomi & Caſſiæ ligneæ ſibi incumbentes, ab una eademque arbore detrahi, crediderunt. παρὰ τὸ κάσαι dictam volunt, quaſi κοσμοῦσαν διὰ τῆς εὐσμίας τὰς αἰσθήσεις: κάσαι eſt enim ornare, vel quod ſenſibus fragrantiam largiatur. Vocatur & *Xylocaſſia*, & cinamomum ſpurium, canella ignobilior, Caſſia Syrinx vide *Cinamomum.*

Cassutha, recentioribus Græcis *Caſſytha*, *y* in *u* tranſeunte, ut ferè fieri ſolet, Latinis appellatur. Officinis & Herbariis noſtræ ætatis hinc deflexa priſtini nominis umbra, *Cuſcuta* dicitur, cum primùm *Caſſutha*, dein converſa *Caſcutha*, poſtremo *Cuſcuta* cœperit appellari. Sunt qui *Podagram lini* vocant, quòd quaſi compedibus id, cui inſederit, illiget, nec vinctum eo facilè poſſit extricari. Plinius ejus videtur meminiſſe iis verbis; eſt in Syria herba quæ vocatur *Caſſythas*, nòn tantùm arboribus, ſed ipſis etiam ſpinis circumvolvens ſeſe: *Caſſytas* enim legendum non *Caditas*. Jam igitur memoria *Plinii* Caſſytas herba ſuo nomine ſyriaco venerat in latium, quod multis poſtea ſeculis uſurpantes tam Pœni quàm Arabes, ſuis ſcriptis protriverunt, vide *Cuſcuta.*

Castanea, Eſt magna & craſſa arbor, cortice tecta polito, fuſco, maculato, lignum eſt durum, in igne crepitans: rami valdè extenſiles, & magnam umbram producentes: folia magna, ampla, longa, lata, tenuia, parùm aſpera, in margine inciſa, nervoſa: flos mas, in hac arbore primo deprehenditur alio loco quàm ovarium, ſolitarius, ex calice pentaphyllo, valdè ſtaminoſus, per capillamentum tenue axi communi longo affixus, ut fiat amentaceus: alii flores hermaphroditi, conſtant calice & ſtaminibus atque ovariis apice multifido & tubis ſex diſtinctis, uno illo communi calice contentis: ovarium hoc deinde, ubi ſe expedivit, fit fructus echinatus alio à flore primo loco in eadem arbore, ſubrotundus, quadrifariam dehiſcens, ut plurimùm, fætus caſta-

castanea sub coriaceo putamine rubicundo, nucleum continente: hæc arbor crescit in regionibus calidis. à Castano Magnesiæ oppido; vel à Castanide terra nomen habet. Non dicitur à castitate, quod quidam opinantur. Quæ terra Castaneas nutrivit, Castalis Thessaliæ urbs, unde Castanea à terra Castanide urbe pontica, ubi copiosè provenit castanea. Malunt alii Κάςανον à Castana Magnesiæ urbe dici. Alii Castanam urbem Apuliæ scribunt, non procul à Tarento, de quo non laboro. Sufficit ab urbe vel ab agro quodam nomen hoc accepisse, vocatur à Virgilio *Nux*. Nuces generaliter dicuntur omnia, tecta corio duriore, vocatur item Διὸς βάλανος, Σάρδιανα βάλανος, Λοπιμὸν. *Sardianæ* quippe *Glandes* dicuntur, quoniam in Sardinia optimæ nascantur. B. **Castagne-boom.** Gall. *Marronier*, *Chateigner*.

CASTOREUM, quid sit extraneis nationibus vix sciri potest, quia Mercatores nostri illud emunt à nationibus, quæ illud iterum ab aliis habent. Alii testiculos, glandulas alii suspicantur. Anatomia detexit non esse testiculos, qui gallorum testes vix superant, sed vesiculas esse duas sive folliculos, qui tam in maribus quàm in fœminis, utrinque in inguinibus, statim sub cute, ovorum gallinaceorum magnitudine, & sæpe majores conspiciuntur, ex quibus liquor oleosus & gravi odore emanat, quem animal lingua lambit. Vesiculæ exsiccatæ verum sunt *Castoreum*. Illud utraque India præbet. Gr. Καςόρειον. B. **Bever-swijn / Bevergeil.** G. Bibergeil. Gall. *du Castor*. A. Castor.

CASTRATIO, est Testium excisio, seu privatio, ne quis coitui aliquid contribuere posset. Vel quando id ex necessitate corrupti testis fieri debet. Is qui castratus est dicitur *Castratus* seu *Eunuchus*. B. **Lubbinge.** G. Außschneidung des heimlichen Glieds. Gall. *Castration*. A. Gelding, or cutting away the stones.

CASUS UVULÆ, vide in *Cion*.

CATACLEIS, est costa prima, subclavicula dicta, ex κάτω infra, & κλεὶς clavis. B. **De Opper-rib.** G. Die oberste Rippe.

CATAGMA, est ossium fractura, sive separatio continui in duris corporis partibus, quæ externè duro quodam instrumento, vi partem affligente efficitur; cujus diffe-

differentiæ à forma, à parte & accidentibus desumuntur. B. Been-breuk. G. Ein Bein-bruch. Gall. *Fracture d'Os.* A. The breaking of bones.

CATAGMATICA, sunt Remedia ad fracturæ curationem necessaria, à κατάγω deduco.

CATALEPSIS, *Catochus*, *Prehensio*, aut *Congelatio* est, quando is qui corripitur, subitò corripitur, & in quo situ positus erat, immobilis manet, sive steterit, sive sederit, sive aliter flexus fuerit, respiratione salvâ, salvo pulsu, apertis oculis, sine motu, loquela, aut sensu, nam rarùm est si sermones aliorum intelligant, aut cibum vel potum, quem præbemus deglutiant; Verùm inter externas causas sunt fulminis ictus, & acre frigus: proxima causa videtur esse immobilitas sensorii communis, pro ut primo momento insultus se habebat, à καταλαμβάνω prehendo, corripio. B. Zin-vang / leden-styving. G. Sinnen-benehmung, oder Unempfindlichkeit. Gall. & A. *Catoche.*

CATALOTICA, idem quod *Cicatrizantia*, à κατουλόω cicatricem induco, vel deleo.

CATAMENIA, sunt menstrua muliebria, quæ plerùmque singulis mensibus, ab aucta copia, & hinc intumescentia massæ sanguineæ inducta, turgescunt & foras ex vasculis uteri, vel vaginæ dilatatis ex muliebribus prorumpunt; Quidam menstruorum causam lunæ motibus adscribunt, hoc autem concesso necessum foret, ut uno eodemque tempore, omnes simul menstruum fluxum paterentur. Menstrua incipiunt anno duodecimo, decimo tertio, vel decimo quarto: Desinunt verò, circa annum quinquagesimum, verùm hoc exactè determinari vix potest. Supprimuntur in prægnantibus, & lactantibus: Regula tamen non est, ex κάτω infra, & μὴν mensis. B. De Stonden / Maant-stonde / Kardinaals-muts / het Goed / Onpasselykheid. G. Monatliche Reinigung, Monat-zeit, Frawen-zeit. Gall. *Les menstrues*, *sang menstrual.* A. Womans course, or monthly termes.

CATAPASMA, est pulvis fragrans, qui odoris sui causa vestibus inspargitur. Item pulvis fragrans qui post illinitionem, stomacho aut cordi applicatur, à καταπάσσω inspergo. Vide *Diapasma.*

CATAPHORA, idem est quod *Coma*, verùm in eo diffe-

differunt, quod *Cataphora* tanquam genus omnium ſtuporum ſine febri ſumatur, videtur Cari levioris ſpecies. à κατα-φέρω deorsùm fero, quia ægrorum membra deorsùm concidunt. B. Slaap-ziekte/ ſlaap-zugt. G. Die Schlaaff-ſucht. Gall. *Grand Sommeil.* A. A deep or dead ſleep.

CATAPHRACTICA, eſt nomen alicujus faſciæ ſeu ligaturæ, quæ thoraci accommodatur. B. Een middelyfs-band. G. Bruſt-windel. Gall. *Bandelette de poitrine.* A. Breaſt ſwaddle.

CATAPLASMA, eſt Medicamentum externum topicum pultis conſiſtentia. Præſcribitur ferè duobus modis, nempè vel per coctionem vel ſine ea. Illud fit frequentius; hoc ſæpe majorum eſt virium. In illo jubentur aſſumere vegetabilia, ſcopo convenientia, ut radices, herbas, ſemina, flores, fructus &c. additis farinis appropriatis, aut illis omiſſis, quæ omnia in ſ. q. liquoris, v. g. aquæ, cerevisiæ, lactis, vini, &c. coquuntur ad pultis conſiſtentiam. Hoc paratur ferè ex vegetabilibus minutim conciſis, affuſo tantùm liquore ſufficienti, eâ ſolum quantitate, ut reſpondeat conſiſtentiæ pultis. Poſſunt hic quoque addi farinæ, mica panis, olea, unguenta, ſicuti quoque in prioris generis cataplaſmatibus, à κατα-πλάσσω fingo, formo, illino. B. Een pap/ brye/ cataplaſme. G. Ein Papp. Gall. *Cataplaſme.* A. A Cataplaſme, or pulteſſ.

CATAPOTIUM, vulgò *Pilula*, eſt Medicamentum internum; quod deglutiendo ad alvum ſubducendam & purgandam, in forma pilularum aſſumitur, ex κάτω deorsùm, & πίνω bibo. B. Buik-zuiverende pillen. G. Pillulen. Gall. *Pillules.* A. A Pill.

CATAPTOSIS, eſt Epilepſiæ ſymptoma cum homines derepente in terram concidunt, à καταπίπτω deorsùm cado, idem quod *Decidentia.*

CATAPUTIA, Tres dantur hujus ſpecies, quarum ſemina in officinis ſervantur, nempè *Maxima*, quæ eſt Ricinus Americanus major ſemine nigro. *Media* quæ eſt Ricinus vulgaris, & *Minima*, quæ eſt, Tithymalus latifolius cataputia dictus. Omnium vis eſt urens, & vehementiſſimè purgans ſursùm & deorsùm.

CATARACTA, eſt duplex, *Incipiens*, ſeu *Suffuſio*, vel *Confirmata* ſeu *Cataracta*, propriè dicta; *Incipiens* eſt

oculi suffusio, cùm nempè nubeculæ, festucæ aut muscæ, ante oculos volare videntur. *Confirmata* verò est, quando à pellicula tenui, pupilla in totum vel ex parte occluditur, ita ut radiis solaribus debitus ingressus præcludatur; vel quando ipsa lens Crystallina opaca fuit facta. Cataractæ confirmatæ curantur acu per membranam albugineam & corneam ad Cataractam usque adacta, quæ acu deprimenda, & si resiliat, comminuenda, deinde oculus aquâ rosarum & alumine conquassato obligandus, à καταῤῥάσσω confundo vel impetuosè deturbo, quia sæpe subitò hic morbus oritur; alii à simulitudine Cataractarum, quæ sunt valvæ mobiles, quibus aquarum temperatur impetus, quia considerârunt hunc morbum tanquam valvam in humore aqueo, quæ visum interciperet; antiqui cataractas oculos Veneticos appellârunt, veneticus vel venetus denotat colorem glaucum, vel dilute cæruleum. Gr. ὑπόχυμα. B. De staar / een val-vlies. G. Staar, Staar-fell. Gall. *Cataracte*, *Suffusion*. A. A Cataract.

CATARIA, vel *Nepeta*: est planta, cujus caulis ad altitudinem circiter trium pedum adscendit, quadratus, villosus, ramosus: folia urticæ vel Melissæ, in margine incisa acuta, lanuginosa, albescentia, odoris penetrantis, saporis acris: flores in summitate ramorum nati, flavi, aut albescentes, in spicam congesti, galea erecta, bifida, subrotunda, barba tripartita, segmento medio excavato, eleganter crenato, amplo; cæterùm binis segmentis, ut alis orificium patulum labiorum cingentibus: semina quatuor, ovalia: Radix in multos ramos divisa, lignosa: crescit juxta vias: videtur vox ficta à Belgico idiomate een Kat / Cattus: quia catti seu feles hâc plantâ delectantur & vescuntur. B. Katte-kruid / Nipte. G. Keyten, Katzen-kraut, Katzen-muntz. Gall. *Herbe au Chat*, *Pouliot*, *Menthe de Chat*. A. Nip, Nep, Cat mint.

CATARRHOPUS, seu CATARRHUS, dicitur vulgò, quando humores, vapores aut flatus deorsùm, ex capite ruunt. Vide *Catarrhus*, ex κάτω deorsùm, & ῥέω fluo.

CATARRHUS, Veteribus dicitur humorum ex capite ad subjectas partes, ut nares, os, pnlmones &c. defluxus; velut in Coryza, & Brancho contingit. Catarrhi tamen non dantur, nam à capite nihil fluit ad illas

par-

partes : Sed glandulæ narium, & quæ circa oris partes sunt, sæpe obstruuntur, inflammantur, & hinc illæ lachrymæ. Convenit sic dicere

Si fluat ad pectus, dicatur Rheuma Catarrhus.
Ad Fauces Branchus, ad Nares esto Coryza.

Destillationes, has Græci καταῤῥοῦς & κατασυγμοὺς vocant, aliique fluores; sunt ut plurimùm effectus frigoris, & præter naturam eveniunt ad glandulas, passimque per omnes corporis partes, ubi retrusa jacent vasa secernentia subter loca frigore tacta : ut si frigore excipiatur facies, sequatur destillatio in nares; si cervix & collum, quæque juxta sunt partes, tum fluor ad fauces; sin inferiora, fiat inde fluxio ad intestina; & sic porrò; sic pro diversitate arteriarum, venarum, aliarum partium frigore constrictarum, varii oriuntur effectus; destillationes ad varias partes : ex κάτω deorsùm, & ῥέω fluo. B. **Een zinkinge / katern.** G. Ein Flusz des haupts. Gall. *Catharre*, *Rheume*, *Fluxion*. A. A Rheum.

CATARRHUS SUFFOCATORIUS, est quando (ut Veteribus placet) humores excrementitii à capitè ad organa respiratoria decidunt, & suffocationem minantur. Sed potiùs dicerem esse glandularum, circa laryngem, intumescentiam, vel inflammationem, aut convulsionem musculorum glottidis rimam claudentium, quâ respirandi difficultas, & suffocatio inducitur : causæ frequentiores observantur, materiæ eliquatæ in fauces, & pulmones subita destillatio; nervorum summa vitia ut in hystericis, polypus cordis major subitò in pulmones trusus; hinc videtur esse tantùm hic morbus subito occidens ἀπνοία. B. **Een smorende zinkinge.** G. Stæck-flusz, erstickende flusz. Gall. *Catharre Suffocatif.* A. A. Suffocating, rheum.

CATARRHUS SPINALIS MEDULLÆ, est, cùm quædam vasa lymphatica, medullam spinalem ambientia, fuerint rupta, ex quibus latex si decidat, Catarrhus inducitur. B. **Een sinkinge des ruggen graats merg.** G. Ein Flusz des Marcks im Ruck-grad. Gall. *Catharre de la Moëlle de l'Epine.* A. A Rheum of the Marrow of the Chinebone.

CATASARCA, idem quod *Anasarca*, ex κατὰ per & σάρξ caro.

 CA-

Cataschesis, eſt diſpoſitio bona, hecticæ oppoſita. ex κατὰ per, & σχέσις habitus, diſpoſitio.

Catastasis, eſt corporis humani, vel temporis diſpoſitio. à καθίστημι conſtituo.

Catatasis, eſt extenſio corporis versùs inferiora, ex κάτω infra, & τείνω tendo.

Catechu, & inconvenienter *Terra Japonica*, ſuccus eſt ex variis aſtringentibus fructibus expreſſus, durus, gummoſus & reſinoſus, ex purpureo nigricans, punctis albis intertextis quaſi ſitim contraxiſſet. Venit ex Pegu, Suratta, Magno Mogolis imperio, Malabaria, Bengala & Zeilon. Inter Pinang cum foliis Betel ut plurimùm uſurpatur. Verus fructus & baſis eſt Acacia orientalis, planta Tamarindo non abſimilis. Si tantillum ori indatur, aſtringit primò, deinde ſaporem dulcem & gratum relinquit, eodem modo ac folia Thee maſticata. Horti malabarici Author, dicit eſſe ſuccum inſpiſſatum alicujus palmæ areciferæ nucleo verſicolori nuci moſchatæ ſimili, cujus fructus ſeſſilis *Fauſel* dictus vel *Areca* & *Pynang*. Gall. *Cachou.*

Categoria, ex κατὰ, & ἀγορὰ, forum Judiciale: quòd ea ſicut in ipſo cuncta ſint ordinata. Unde eſt ordo, ſive rerum ſeries quædam.

Cathæretica, ſunt *Cauſtica* ſeu *Eſcharotica*, ſive Medicamenta, ſuperfluam carnem auferentia & perforantia: diſtinguenda tamen videntur à cauſticis, quia carnem vivam alterare non debent, ſed tenax adhærens, & ſemi corrupta vaſorum ramenta ad vivam uſque carnem reſolvere & detergere; hinc detergentia fortiſſima ſive exedentia. Ex καθαιρέω dejicio, ſubverto, detraho. B. **Branndende middelen.** G. Brennende mittel. Gall. *Remedes catheretiques.* vel *Cauſtiques.*

Catharma, idem quod *Catharcticum.*

Catharsis, idem quod *Catharcticum.*

Catharticum ſeu Catharma, eſt Medicamentum purgans, quod ventriculum, inteſtina & quicquid in ſanguine heterogeneum & vitioſum fuerit, expurgat, & in communem cloacam, ſeu inteſtina præcipitat. Vide *Purgatio & Vomitorium. Cathartica* dicuntur vulgò *Cholagoga*, ut *Rhabarbarum*, *Scammonium*, *Caſſia fiſtula*, *Diaprunum ſolutivum*, *&c.* vel *Plegmagoga & Hydra-*

dragoga, ut *Colocynthis*, *Jalappa*, *Mechoacanna*, *Diaphœnicum*, *Diacarthamum &c.* vel *Melanagoga*, ut *Helleborus niger*, *Folia Sennæ*, *Confectio Hamech*, *Trochisci Alhandali.* Sed illa divisio à Neotericis jure rejicitur, cùm purgantia ita ſpecificè non operantur, ut creditum. Vocatur item *Purgans Med. Purgatio*, *Medicamentum ventrifluum* Aurel. quod alvum dejicit. Κάθαρσις, Καταρτήριον ἢ Καθαρτικὸν φάρμακον, Ὑπήλατον *Hippocrat.* Ἐλατήριον *Eustath.* & *Poll.* Κενόσιμον φάρμακον *Moschopulo.* à καθαίρω purgo, mundo. B. **Een buikzuiveringe / purgatie.** G. Auſzfuehrende Artzney, Purgation. Gall. *une purgation ou un remede Purgatif.* A. A purgative, or purging Medicine.

CATHEMERINA, idem quod *Quotidiana Febris.* Ex κατὰ & ἡμέρα ac ſi diceres καθ' ἡμέραν.

CATHETER, *immiſſor* vel *demiſſor*, eſt inſtrumentum recurvum & fiſtuloſum, quod per urethram veſicæ immittitur, ad urinam ſuppreſſam evacuandam, vel calculum in veſica hærentem explorandum; eſtque vel *Flexilis* in priorem uſum, vel *Immobilis* in poſteriorem ſimul; vel *ſolidus* cum crena, qui in inciſione adhibetur, accipiendo cultellum dicatus in ſua crena. *Ænea Fiſtula Celſo*, Σίφων *Æginetæ*, à καθίημι immitto. B. **Een Catheter / Blaaspeilder / een pyp.** G. Eine Harn auſzfuehrende Pfeiffe, Catheter. Gall. *Catheter*, *ſonde*, *Tuyau pour tirer l'Urine.* A. An inſtrument to draw out urine.

CATHETERISMUS, eſt adminiſtratio, quâ per catheterem, injectio in veſicam, mediante ſiphone, & cathetere, fiat, à καθίημι immitto. B. **Een inſpeutinge in de blaas.** G. Einſpruetzung in die Blaſe. Gall. *Injection dans la Veſie.* A. An Injection in to the bladder.

CATHOLICUM, ſeu PANACEA, dicitur Medicamentum univerſale ſeu commune, omnes vitioſos humores corrigens vel educens. Ex κατὰ per, & ὅλον totum. B. **Een algemeen genees-middel.** G. Ein Artzney wider alle Kranckheiten. Gall. *Medicine Univerſelle*, *Panacée.* A. A general medicine or panacea.

CATHYPNIA, eſt gravi & alto ſomno eſſe oppreſſum, ex κατὰ per, ad, & ὕπνος ſomnus. B. **Een zware ſlaperigheid.** G. Eine ſehr ſchwere Schlaff-ſucht. Gall. *Grand Sommeil*, *ou profond aſſoupiſſement.* A. Deep-ſleep.

CATILLUS CINEREUS, ſeu OBRUSÆ CATIL-

LUS, Gallis *une Coupelle*, eſt ſpecies Catini, ex cineribus lotis facti; cujus uſus eſt ad auri argentique depurationem. Vide *Cupella.*

CATINUS, idem quod *Cupella.*

ΚΑΤΩ PURGARE, hoc eſt per inferiora purgare, cui opponitur Α῎νω purgare, per ſuperiora purgare.

CATOCATHARCTICA, ſunt purgantia per inferiora, ex κάτω infra & καθάρτικον purgatio.

CATOCHE, idem quod *Catalepſis*, à κατέχω detineo, retineo.

CATOCHUS, idem quod *Catalepſis*, à κατέχω detineo.

CATOPSIS, eſt perſpicacitas, à κατόπτομαι perſpicio. B. Door-zigtigheid. G. Scharpffſinnigkeit, klarheit. Gall. *Claire connoiſſance, penetration d'eſprit.* A. Quickneſſ, acuteneſſ.

CATORETICA, CATOTERICA, idem quod *Purgantia*, à κάτω infra, deorsùm.

CAUCALIS, Eſt planta, quæ habet caulem ramoſum, villoſum, ad altitudinem unius circiter pedis: folia aliquantulùm Paſtinacæ ſimilia, ſed tenuius diſſecta, villoſa: flos eſt roſaceus & umbellatus, plurimis ſcilicet petalis conſtans, inæqualibus, cordiformibus, in orbem poſitis, & calici inſidentibus: Is autem abit in fructum compoſitum ex duobus ſeminibus oblongis, quæ parte, quâ ſe contingunt, plana ſunt, ab altera gibba, ſtriata, echinata, aculeata: nomen accepit, vel à ſeminum effigie, quæ vaſcula ſemiſphærica imitantur: vel quòd præarida ſtrepitum edunt: παρὰ τὸ κεκαῦσθαι quòd præter modum retorrida & exoleta ſit. Gaza pedem gallinaceum interpretatur, idque quia Auctuarii Author, οἱ δὲ καῦκον, οἱ δὲ μύιτις, δημόκριτας βρίον, Ρωμαῖον πέδεμ γαλλινάκεουμ, οἱ δὲ πέδεμ πύλλι, Α᾿ιγύπτιοι σέσελις, *alii Caucum, alii Muitin, Democritus Brion, Romani pedem Gallinaceum, ſeu pulli pedem, Ægyptii Seſelin vocant.* Μυίτιν ſive pedem gallinaceum vocarunt, quod extremum folium Gallinæ pedi conforme eſt. Καυκὸν dictum teſtatur Oribaſius. Heſychius καυκὸν καῦλων fortè καύλιον, καὶ ἄγριον λάχανον, *Cauliculus & olus ſylveſtre.* Sic fortè dictum, quod ſemen ſimilitudinem quandam cum calceamento muliebri habet, quod καυκίδα vocat Athenæus: vocatur quibuſdam Daucus Sylveſtris, hinc fortè ex Daucus, *Daucalis* & *Gaucalis.*

CAVA

CAVA VENA, vide *Vena Cava.*

CAUDA, vide *Capillamenta*, & *Coccyx.*

CAUDEX, Στέλεχον, Στέλεχος, Κόρμος; dicitur in arboribus & Fruticibus, id quod à radice ſupra terram ſimplex aſſurgit uſque dum in ramos explicatur, & in quod à radice fertur alimonia; producitur à concurſu plurium radicularum in unum truncum collectarum. B. De Stam. G. Der Stamm eines Baums. Gall. *Tronc.* A. The ſtem, or trunk, or body, of a tree.

CAVITATES, ſunt ventres majores, in quibus princeps aliquod viſcus continetur; ut in capite, cerebrum; in thorace, pulmo, cor &c. in abdomine, hepar, lien, renes, ventriculus, inteſtina, veſica, &c. ſuntque tres, caput, thorax, & venter. B. Hollígheden. G. Hœlen. Gall. *Cavités.* A. Cavities.

CAVITATES, minores ſunt cerebri & cordis ventriculi, de quibus ſuo loco. Vide *Ventriculi.*

CAULEDON, eſt fractura oſſis transverſim facta, fracti oſſis partes ita ſeparans, ut è directo non jaceant, à καυλὸς caulis, virga. B. Een dwers-breuk. G. Ein Zwerrhbruch. Gall. *Fracture en travers ou tranſverſale.* A. A breaking croſſwiſe.

CAULIS, vocatur *Braſſica*, quod præ cæteris oleribus inſigni caule vigeat. Vide *Braſſica.*

CAULIS, idem quod ſupra ſolum ſimplex proſilit in herbis nominatur: ſic utique caudex ad frutices & arbores; *caulis* ad herbas duntaxat pertinet. Gr. Καυλὸς. B. Steel/ ſtruik. G. Der Stengel. Gall. *Tige des Herbes.* A. The Stalk of any herb.

CAUSODES, idem quod *Cauſus*, à καίω uro, & εἶδος forma.

CAUSTICA, ſive ESCHAROTICA, vel CATHÆRETICA, ſunt quæ cutim & carnem in duram cruſtam, ſive eſcharam exurunt, & ſi fortiora ſunt, vel diutiùs applicata maneant, conſumunt; ſunt propriè illa, quæ omnia, quibus applicantur, conſumunt. Ut ſunt æs uſtum, Mercurius ſublimatus corros: ferrum candens &c. à καίω uro. B. Brandende middelen. G. Durch brennende mittlen. Gall. *Remedes Cauſtiques*, *catheretiques.*

CAUSUS, ſeu FEBRIS ARDENS, ea eſt, quæ cum majori æſtu, quàm in aliis continuis, cùm hic ſit urens

ferè ad tactum, & inæqualis diversis locis; respiratione anhelosâ & citâ: cutis siccitate magnâ; exacerbatione die impari, anxietate & inquietudine summâ, siti ferè intolerabili, aliisque symptomatibus insigniorem sanguinis phlogosin arguentibus, cursum suum peragit, à καίω uro. B. **Brandende Koorts.** G. Ein hitziges Fieber. Gall. *Fiévre chaude*, *ardente*. A. A Burning feaver.

Cauterisatio, est artificialis quædam ustio mediante cauterio, à καυτηριάζω cauterio inuro. B. **Brandinge.** G. Dasz brennen. Gall. *Cauterisation*. A. Cauterising.

Cauterium, est instrumentum Chirurgicum ex ferro, auro, vel argento confectum, quod postquam incanduerit, actualem inurendi vim obtinet, cujus magnitudo & forma variat. Quandoque etiam pro cauterio potentiali sumitur ex lixiviis vel calce viva cum sapone paratum, à καίω uro. *Cauterium actuale* vocatur. B. **Dadelyk brand-yser**: potentiale verò **vermogelyk.** G. Fick-eisen, Cauterie, Brenneisen. Gall. *Cauteré*, *Feu Actuel*. A. Searing iron or actual Cautery. Sed potentiale cauterium. B. **Mogelyke branding / inetend-middel.** G. Nicht durch brennende cauterie. Gall. *Feu Potentiel*. A. A potential Cautery.

Cedmata, dicuntur defluxiones ad articulos, & præcipuè ad coxendicem, à σκιδάζω dissipo, dispergo. B. **Vloepingen.** G. Ein Flusz. Gall. & A. *Fluxion*, *Rheume*.

Cedrus, est arbor valdè procera, crassa, erecta, pyramidalis, cariei non obnoxia: cortex politus: lignum durissimum, rubicundum, habens odorem Cypressi: Rami tortuosi & nodosi: folia angusta, viridia, parva, squammosa, Cypressi æmula: flos est amentaceus, constans foliolis multis donatis apicibus multis: fructus in eadem planta loco à flore remoto natus, est bacca turgens ossiculis augulatis, fœtis semine oblongo: Hæc arbor crescit in regionibus calidis: in monte Libani elegantissima reperitur, hinc ob altitudinem & pulchritudinem, dicitur Arborum Regina: æstate, vigente calore, Resina alba, pellucida, transparens, sponte absque incisione defluit, quæ instar mastichis granorum indurescit. Dicitur quasi à κέω uro: nam uritur ex ea Resina celebris, quæ *Cedria* dicitur: vel παρὰ τὸ κέντρον, ab aculeo, planta enim

enim eſt ſpinoſa. Gall. *Cedre du Liban.*

CELASTRUS, arbor, ex iis quæ tardiſſimè ſuos fructus perficiunt, an à κηλὰς quatenus *dies Hiberna*, κηλάςρα, arbores quædam agreſtes; item vaſa paſtoralia.

CELE, eſt tumor Hernioſus in quacunque corporis parte excitatus, à κηλέω intumeſco. Vide *Hernia.*

CELLULÆ INTESTINI COLI, ſunt cavitates, vel veſiculæ, factæ à tribus ligamentis partem illam fiſtulæ inteſtinalis contrahentibus; ut fæces ibi diutiùs remorentur, & major fiat liquidi exhauſtio. In quibus ſtercora aliquamdiu morantur, ut adjacentes partes ſuo calore foveant, & quæcunque cruda ſunt, diutiùs in iis coquantur & fermententur. Ita in veſiculis ſeminalibus habentur cellulæ, ad ſeminis ſubitum effluxum retinendum. B. Cel-letjes. G. Lœchlein. Gall. *Cellules des entrailles.* A. Cavities in the guts.

CEMENTATIO, eſt modus aurum purificandi per modum cementi regii. Vide in *Cementum.*

CEMENTUM, eſt pulvis, cujus ope calcinatio cementatoria peragitur. Vel ut alii, eſt mineralis acuta materia & penetrans, cum qua metalla ſtrata, ad cemetandum reverberantur atque ita corroduntur, vel calcinantur: eſtque vel ſimplex vel miſta: Item in forma pulveris vel paſtæ. Hinc *Cementare & Cementatio.* B. Verkalkinge met ſtof. G. Kalkmachen mit ſtaub, Cement. Gall. *du Ciment.* A. Cement.

CENCHRIAS, eſt Herpetis ſpecies, à ſimilitudine ſeminis milii, *Herpes miliaris* dicta, à κέγχρος milium. Vide *Herpes.*

CENCHROS, eſt milium, fortè enim à κέρχω aſpero. Milium album ſeu luteum eſt caule aſpero & hirſuto, vel à κέρχνον ſiccum, nam milium eſt ſicciſſimum. Vide *Milium.*

CENEANGIA, eſt vaſorum ſanguineorum evacuatio per venæ ſectionem, à κενόω evacuo, & ἄγγος vas.

CENOSIS, à κενόω evacuo, Idem quod *Evacuatio.*

CENTAURIUM, vocantur duæ plantæ valde à ſe invicem diverſæ, quarum una dicitur Centaurium majus, altera minus; majus dicitur & Rhaponticum Pharmaceuticum: Minus eſt planta; quæ habet unum vel plures caules parvos, anguloſos, politos: folia ſunt con-

jugata, ſat craſſa, oblonga, hyperici ſatis ſimilia: hæc ex radice, illa ex caule erumpentia: flos monopetalus, quinquifidus, in umbellam congeſtus; coloris rubicundi vel purpurei, aliquando albi: poſt florem ſuccedit fructus ovatus, oblongus, in duo loculamenta diviſus, ſemina exigua continentia: radix eſt exigua, inſipida, lignoſa: creſcit hæc planta in locis ſiccis & arenoſis. Sic appellatur, quod eo curatus dicitur Chiron centaurus, cùm Herculis excepti hoſpitio pertractanti arma, ſagitta èxcidiſſet in pedem; hinc à quibuſdam etiam *Chironium* Κενταύϱιον λιμνήσιον & λιμναῖον Græcis: *Febrifuga* & *Fel Terræ* Latinis. *Limneſion* & *Limnæum* dicitur, quòd ſecundùm aquarum ſcatebras ac paludes, quas Græci λίμνας dicunt, naſcatur. *Febrifuga*, eo quòd febres fugat & procul è corpore pellat. *Fel Terræ*, ob ſummam quam habet amaritudinem. B. **Duizend Gulden-kruid** / & tum vox compoſita videtur ex centum, & aurum. B. **Centaurie** / **Duizent gulden-kruid** / **Santorie** / **Aard-gal**. G. Tauſent-gulden kraut, Erdt-gall, Fieber-kraut, Biber-kraut. Gall. *Centaurée*, *fiel de Terre*, *Centoire*. A. Centory, Centaurie.

CENTI MORBIA, vid. *Centum morbia.*

CENTRUM, eſt medium corporis non Mathematicè ſed Phyſicè ſumptum, idque cor eſſe affirmant, à quo tanquam centro, ſanguis in ambitum corporis propellitur & circulariter relegatur, à κεντέω pungo; punctum enim eſt medium cujuſque circuli. B. **Het middel-punt**. G. Der Mittel-punct. Gall. *Centre du corps*. A. The middle of a body.

CENTUM CAPITA, vide *Eryngium.*

CENTUM MORBIA, Eſt planta, quæ plures habet caules tenues, longos, ramoſos, repentes: folia circinnatæ ferè rotunditatis, ex adverſo caulis repentia, viridia, ſaporis adſtringentis. Flos monopetalus, multifidus, arctè cauli adnatus: huic flori ſuccedit capſula vel teſta rotunda per maturitatem diſſiliens, habetque ſemina minima: radix parva: creſcit hæc planta in locis humidis: eſt *Nummularia*, quia creditur à mirifica ſua, quam in pluribus ulceribus medendis obtinet, facultate ſic appellari, ſunt qui à foliorum ſimilitudine, quæ nummi ſpeciem referunt Nummulariam vocant. A nonnullis

Hi-

Hirudinaria, quod paſſim terræ Hirudinis inſtar affixa ſit, dicitur. Nec deſunt, qui Serpentariam appellent, quòd compertum ſit ſerpentes hâc herbâ, ſi vulnerentur, ſibi mederi. B. **Penning-kruit/ Duyzend-kruit.** G. Egelkraut, Pfennig-kraut. Gall. *Nummulaire*. A. Two pennygraſſ or Money wort.

CENTUM NODIA, eſt *Polygonum*, conſtans ex plurimis nodis.

CENTUNCULUS, & CENTUNCULARIS HERBA, vide *Gnaphalium*.

CEPA, CEPE, Idem quod *Cæpa*.

CEPÆA, fortè ſic dicitur per ἀντίφρασιν, quòd in hortis non naſcatur, ut plura alia, quæ in littoribus reperiuntur, vel nomen accepit, quòd hortenſi ſolo gaudeat, ac in hortis tanquam luxuriet: κῆπος enim eſt hortus niſi fortè κηπαίας nomen accepit παρὰ τὸ κάπω τυτίςι πνίω ſpiro, quòd flatus diſcutiat.

CEPHALÆA, eſt dolor capitis pertinax, inveteratus, & difficulter cedens, à κεφαλὴ caput, & ἄγω laboro, ago. B. **Ingewortelde hooft-ſweer.** G. Haupt wehe von langer zeither, ſtaetz wehrende haupt-wehe. Gall. *Continuelle douleur de tête*. A. A Continual paine of the head.

CEPHALALGIA, ſive *Capitis dolor*, ſed recens, hinc à *Cephalæa*, quæ inveteratus dolor eſt, differt, is appellatur, qui aut totum caput, aut aliquam calvariæ partem affligit, atque adeo frequens eſt iſte dolor, ut raro invenias eum, cui per totam vitam nunquam caput doluerit, & certè capitis dolor, ex æquo omnes aggredi ſolet, atque nemini fermè parcere, ſive fuerit obeſus, macer, toroſus, jejunus, ventre plenus, ſobrius, intemperans, æger, aut quoad cætera ſanus; denique juvenis, ſenex, vir, fœmina aut quivis. Imò levis adſit ægritudo oportet, aut raro felicitas, quando non adeſt *Capitis dolor*. Partes quæ in dolore capitis affici ſolent ſunt vel *externæ*, ut cutis, muſculi, pericranium. Vel *internæ*, uti meninges, nervi, cerebrum, perioſteum &c. Diſtinguitur quoque in *externum & internum*; *Particularem*, partem hanc vel illam affligens, unde variæ denominationes. In *Accidentalem* à ſole, æſtu, ira, potu, febri &c. In *Habitualem*, *Levem*, *Vehementem*, *Acutum*, *Hebetem*, *Brevem*, *Diuturnum*, *Perpetuum*, *Intermittentem*, *fixum*, *vagum*,

vagum, *molestissimum*, *frontis*, *à gravedine &c.* ex κεφαλὴ caput, & ἀλγέω doleo. B. Hooft-sweer / Hooft-pijn. G. Haupt-pein, Haupt-wehe. Gall. *Douleur de Tête*, *mal de tête.* A. Headach or paine of the Head.

CEPHALARTICA, sunt Medicamenta quæ caput purgant : quæ dicuntur *Caputpurgia*, ex κεφαλὴ caput, & ἀρτίζω perfectum reddo. B. Hooft-middelen. G. Haupt-reinigende mittelen. Gall. *Remedes pour la tête.* A. Medicines which purge the head.

CEPHALICA, sunt Medicamenta, quæ stomacho recepta, & ad caput delata, in idem operantur, vel sanguinem, aliàs ineptum ita disponunt & præparant, ut capiti prosit ac medeatur : Cephalica autem duplicia sunt, 1°. quæ tenui oleo, sale, spirituque abundant, omnia igitur attenuantia talia dici possunt, ut sunt omnes herbæ Cephalicæ dictæ, insecta quædam ut Aselli; nec non spir. salis armoniaci, spir. cornu cervi, Tinct. Castorei, nec non sal volatile oleosum, olea aromatica; & reliqua quæ odore & sapore inprimis grata sunt, vel 2°. frigida, nimirùm illa, quæ odore grato nares afficiunt absque calore, qualia sunt lilium vulgare, lilium convallium, rosa &c. B. Hooft-middelen. G. Haupt-artzneyen. Gall. *Remedes pour la tête ou Cephaliques.* A. Medecines in the distempers of the head, or Cephalicks.

Item vena externa in brachio *Cephalica* dicitur, quia in capitis morbis secari solebat, à κεφαλὴ caput. B. Hooft-ader. G. Haupt-ader. Gall. *Veine Cephalique.* A. The Cephalick veine.

CEPHALOPHARYNGÆI, est primum musculorum gulæ par, à capitis cervicisque confinio demissum, & in tunicam œsophagi latius expansum, ex κεφαλὴ caput, & φάρυγξ fauces. B. De slok-darms hooft-spieren. G. Des speisz-roehrs-haupt-mausz. Gall. *les Muscles Cephalo Pharyngiens.* A. The first pair of muscles of the gullet.

CEPHALOPONIA, est gravitas aut dolor capitis, ex κεφαλὴ, caput, & πόνος dolor, labor. B. Zwaarhoofdigheit. G. Haupt-wehe. Gall. *Pesanteur de tête.* A. Heaveness of the head.

CERA, sunt Apum favi, ex quibus mel expressum est, & constituunt corpus durum, ad calorem ductile, inflammabile, flavum, lentescens, in summo frigore du-

duritiem ferè friabilem acquirens, saporis & odoris mellei, inservitque omnibus ferè emplastris pro basi. Videtur Terebinthinæ quædam species, quam succi pingues plantarum sole calefactarum exsudant in superficiem, aut intra capsulas apiculorum floralium gerunt, quæ ab apibus colligitur, in globulos cogitur, posterioribus pedibus applicatur, in alvearibus deponitur, ibi in cellulas favorum fingitur, unde dein, uti dictum, melle separato, fœcibusque repurgatis, comparatur in usus humanos: hæc materies ceracea apparet quidem copia minutissima in superficie foliorum quibusdam in plantis, ut in Rosmarino, notante Cl. *Boerhaavio*, manifestè videtur apparere; aliter & sunt plerùmque globuli exilissimi, qui saliunt de apiculis seminalibus plantarum apertis, in parte floris masculina. Hæc vix ullâ arte colligi queunt ab hominibus; attamen deprehendit idem Cl. Vir, quòd aliquando cupiens folia Rosmarini sæpe cohobare cum alcohole, præter exspectationem invenerit saporem ingratum, & odorem ceræ deturpasse spiritus hos primo bonos. Inde folia hæc lustrans microscopiis tubercula ceracea in superficie deprehendere videbatur, manibusque tractans multum, ceram digitis sensim accrescere experiebatur satis evidenter. B. Was. G. Wachs. Gall. *Cire* A. Wax.

CERÆA, sunt uteri cornua in brutis, in quibus generatio fit, à κέρας cornu. B. Hoornen des Baarmoeders.

CERASUS, Est arbor, quæ habet folia majora, lucida: Calix est valdè cavus, monophyllus, coronatus, coronâ quinquifidâ, expansus, per maturitatem retroflexus: flos est rosaceus, pentapetalus, petalis natis ex interstitiis segmentorum calicis; staminibus triginta fœcundus: ovarium, tubâ longâ instructum in imo fundo Calicis fit fructus pulposus, subrotundus, vel cordatus, fætus testa ossea rotunda, nucleum ejusdem figuræ recondente: pediculus fructus valdè longus: hæc arbor colitur in hortis, & ingens hujus datur diversitas, ejus flores ceram olent, hinc fortè à κηρὸς cera. Vel à Cerasunte Pontica urbe τὰ κεράσια fructus cerasi. Fortè à κῆρ κῆρος, quod cerasi fructus, cordis specie & colore in pomariis nostris visantur. B. Kerse-boom/Keerse-boom.

G.

G. Ein Kirsch-baum. Gall. *Griotier Cerisier.* A. Cherry-tree.

CERANIUM, vide *Cadus.*

CERATIUM, est arboris siliqua, à κέρας, quia est corniculata.

CERATOGLOSSUM, est proprium musculorum linguæ par à cornibus ossis hyoidis prognatum, & linguæ lateribus junctum; usus est linguam recta deorsum anteriora versùs movere, quando ambo agunt: si verò alteruter contrahitur, in latus movet dextrum vel sinistrum, ex κέρας cornu, & γλῶσσα lingua. B. **Des tongs-beens-hoorn-spieren.** G. Des Zung-beins horn-mausz. Gall. *les Muscles Cerato-Glosses.* A. A pair of muscles of the tongue.

CERATODES, idem quod *Cornea tunica*, à κέρας cornu, & εἶδος forma.

CERATOMALAGMA, est compositio emolliens ex cera aliisque parata, à κηρὸς cera, & μαλάσσω emollio. B. **Een zachte was-salf.** G. Eine weich machende salbe von wachs. Gall. *un onguent emollient de Cire.* A. A Composition made of Wax.

CERATONIA, est arbor ceratia, seu siliquas producens, ex κέρας cornu, quia siliquæ cornubus non sunt absimiles. B. **Sint Jans Brood.** G. Sanct Johans Brodt. Gall. *Carougier.* A. The carob-tree.

CERATUM, CEROTUM, vel CERATOMALAGMA, à cera sic dictum, Medicamentum est externum, ex cera, oleis, & nonnunquam pulveribus compositum, unguento crassius, & emplastro mollius. B. **Een Zalf uit wasch/ was-pleister.** G. Ein Pflaster von wachs. Gall. *Carat.* A. Seare cloth.

CERAUNIA TUBERA, dicuntur, quia olim crediderunt ea post fulminis ictus nasci: Κεραυνὸς enim fulmen est.

CERAUNOCHRYSOS, idem quod *Chrysoceraunius* pulvis, ex κεραυνὸς fulmen, & χρυσὸς aurum.

CERCHNOS, est Laryngis quædam asperitas, quæ instar granorum Juniperi sentitur, unde tussicula sicca excitatur, à κέρχω raucedine laboro. B. **De Kink-hoest.** G. Ein Schaff-husten. Gall. *Toux Seiche, ou Coqueluche.* A. A Dry cough.

CER-

Cercis, est os cubiti secundum, quod *Radius* appellatur, ob radii rotarum æmulationem, à κερκίζω radio. Vide *Radius*.

Cercis, nomen accepit quod folium ejus in cacumen instar radii textoris, vel cunei exeat. Κερκὶς enim est radius, pecten, & dicitur quasi κρεκὶς, quod folia ejus etiam cælo tranquillo crepent, sonitumque edant : (dicitur de populo arbore) est enim κρέκειν, κρέειν pulsare.

Cercopithecus, κερκοπίθηκος, à κέρκος, cauda, & πίθηκος, simia : est simia caudata.

Cercosis, dicitur carnosa quædam excrescentia ab uteri osculo prodiens, & pudendum muliebre replens, quod aliquando exterius progressum caudæ figuram refert, à κέρκος cauda. B. Een uitwas des Moeders. G. Auszwachs der Bærmutter. Gall. *Excrescence de la matrice.* A. An Excrescence hanging out of the womb.

Cerea, Idem quod *Achor.*

Cerebellum, sive παρεγκεφαλὶς *Heroph.* ἔγκρανον *Galeno* ἐπικρανὶς *Poll.* ἐπισθιος ἐγκέφαλος, quasi parvum cerebrum, sub posterioribus lobis cerebri, inferiori cranii parte situm; figuram habet ad globosam accedentem, superficiem minus gyrosam quàm cerebrum, sed quasi sulcatam, cujus sulci in medio maximi, at per gradus sensim minores, desinunt in Processum vermiformem; dividitur in partem dextram & sinistram, substantiam ferè eandem habet ac cerebrum,sed corticalis hic longè copiosior quàm medullaris, quæ arbusculas pulchrè repræsentat, quarum trunci ita dictos pedunculos cerebelli constituunt; nullæ hic adsunt cavitates ut in cerebro. In hac cerebelli substantia spiritus animales, actionibus involuntariis & merè spontaneis obeundis generantur. In homine, non item in brutis, exterius ex plurimis lamellis, sibi invicem incumbentibus constare videtur. B. De Achter-hersenen / of kleine hersens / agter-brein / by-hersenen / minder-brein. G. Hirn-lein, das hintertheil des hirns. Gall. *le Cervelet*, *ou Petit cerveau.* A. Little braine, or the hinder part of the head.

Cerebrum, vitalia capitis, *Plin.* ἐγκέφαλος, λευκὸς μύελος *Sophocli* strictè sumitur pro parte anteriore τοῦ ἐγκεφάλου, estque substantia sui generis, exteriùs tegitur piâ matre, plurimis gyris anfractibusque dotatur, exterior sub-

substantia cinerea est, in qua spiritus animales generantur: Interior alba est, sive medullaris quæ spiritus animales ex corticali recipit, eosque per corpus callosum & medullam oblongatam in nervos exonerat à quibus actiones voluntariæ maximè dependent. Item, cerebrum est imaginationis, judicii, memoriæ & reminiscentiæ subjectum; Ideæ enim seu species rerum ab organis sensuum externorum receptis, deferuntur ad sensorium commune sive initium medullæ oblongatæ, deinde per corpora striata ac corpus callosum, ubi imaginatio & judicium fit, verum in corticali substantia memoriæ sedes dicitur; si ideæ post aliquot tempus ex memoriæ loco revocantur reminiscentiæ nomine veniunt. Somnus item fit in cerebro, de quo vide suo loco. B. **De Voor-hersenen / de groote-hersenen / brein.** G. Das Hirn, oder gehirn. Gall. *le Cerveau ou la Cervelle.* A. The Brain.

Cerelæum, est linimentum ex cera & oleo compositum, à κηρὸς cera, & ἔλαιον oleum. B. **Een Wasch-smeersel.** G. Eine Salbe von Wachs. Gall. *Un Cerat.* A. A Sear cloth, Wax-ointment.

Cerevisia Medicata, est cerevisia cui Medicamenta, cuilibet morborum scopo, convenientia, infusa fuerunt. B. **Genees-bier.** G. Artzney-bier. Gall. *Biere medecinale.* A. Physick Beere.

Cerevisia, Cervisia, Cererisia, Celia, est potus ex frumento compositus, qui ob egregias vires quasi *Cereris Vinum* appellatur. B. **Bier.** G. Bier. Gall. *de la Biere.* A. Beer.

Cereus, est sedi species, in modum cerei, ex cera confecti, erecta. B. **Toorts-kruid / Fakkel-kruid.** G. Torschen-kraut, Fackel-kraut. Gall. *espece de trique madame.* A. Torch thistle.

Ceria, idem quod *Favus & Achor.*

Cerinthe, est planta, quæ ex radice quatuor vel quinque ramos germinat, qui rami rotundi sunt, succo pleni; folia habent oblonga, acuta, lanuginosa, coloris viridis cærulei, punctis albis notata: flos est tubulosus, in medio ventrem habens, infra & supra quasi connivens: ex floris calice surgit pistillum, posticæ floris parti ad instar clavi infixum, tetragonum, quod deinde abit in fructum, ex duabus testis subrotundis constantem, in duo

locu-

loculamenta divisis, semine fætis ut plurimùm oblongis, acutis; cujus floribus apes pascuntur, unde cera, κηρὸς enim est cera; vel à Cerintho urbe Bœotiæ, ubi copiosè nascitur. B. **Wasch-kruid.** Wachs-kraut, Fleck-kraut. Gall. *Herbe de cire*, *melinet*. A. Honey-suckle, Honey-wort.

CERIO, Idem quod *Favus & Achor*.

CEROMA, Idem quod *Ceratum*.

CERONEUM, à cera dictum, idem quod *Ceratum*. B. **Een Ceroen/ Wasch-pleister.** G. Ein Pflaster da Wachs bey ist. Gall. *Cerat*. A. Sear-cloth.

CEROTUM, Idem quod *Ceratum*.

CERRUS & CERRIS, est arbor glandifera; sic fortè dicitur, quòd ejus glandes in acervum coagmententur; alii derivant à κέρας cornu, ob lignum durum. B. **Eike met bittere Eekelen.** G. Cerraichel, Cerr-eichel. Gall. *Cere*. A. Masthearing.

CERVARIA, est Seseli Æthiopicum: an quòd cervi illam plantam ament? G. Hirsch-wurtz, Seffel-kraut, sed B. **Harst-wortel/** propter odorem resinosum.

CERVICARIA, sive TRACHELIUM, est Campanulæ species: sic dicitur, quia morbis cervicis internis & externis, medeatur. B. **Hals-kruid.** G. Nacken-kraut. Gall. *Gantelet*. A. Throat wort, Canterbury bell.

CERVINUM CORNU, vide *Coronopus*.

CERVIX, Gr. αὐχὴ & ἐπωμὶς, est posterior pars intra caput & dorsum, uti anterior *Collum* vocatur. Sic appellatur *Cervix uteri* ea pars, quæ est intra fundum & os uteri. Ita ossa dicuntur habere cervices, uti videre est in superiori parte ossis femoris, intra illam partem quæ in acetabulo reconditur, & trochanterem majorem, à quibusdam *Nucha* dicitur: in plantis, pars est illa à capitatis radicibus prodiens, prælonga, teresque: sic dicta, quòd in colli speciem figuretur. B. **De Nek/ den Hals.** G. Der Nacke, das Genick. Gall. *Chignon du cou*. A. The Neck.

CERUMINA, Gr. κυψελὶς, sunt aurium sordes, quæ in meatu auditorio ex glandulis auri adjacentibus proveniunt: Constant ex plurimo sale & sulphure adusto, unde amaritudo dependet: Utilia sunt ne pulvis, festucæ, animalcula, &c. aurem internam subeant, dum quoque

membranam internam ab exſiccatione præſervant. Vide *Marmorata aurium.* B. Oor-ſmeer / Oor-zeep. G. Ohrenſchmaltz. Gall. *la Cire, ou eſpece de glu, qui ſe trouve dans l'oreille.* A. Ear-wax.

CERUSSA vel CERUSA, eſt plumbum mediante aceti vapore in calcem albam redactum. Gr. ψιμμύθιον, à ψιμμυθίω ceruſſa oblino. B. Ceruis / Lood-wit. G. Bley-weiſz. Gall. *Ceruſe.* A. White lead. Arab. *Affedegi* ſeu *Affidagi.*

CESTRUM, appellatur *Betonica*, à varietate, ut vocant, & copia remediorum, quoniam variis & plurimis accommodatur morbis. Sed aliis κεστρον vocatur, à floris ſpicata & mucronata acutie, verruculum, vel viriculum præferente. Vide *Betonica.*

CETE, κήτη διὰ τὸ κύτος, ob ſinuoſam cavitatem, ſeu cavum ventrem. Intelligitur de majorum piſcium genere. B. Walviſch.

CETERACH, quam vocem à *Pteryga* manaſſe volunt, atque *p.* in *c.* ſæpe mutari ſcribunt. Sic ex *Peteryga*, *Ceteryga* & corruptè *Ceterach* : eſtque Aſplenii ſpecies officinalis. vid. *ibid.*

CHÆREFOLIUM, CHEREFOLIUM, CHEREPHYLLUM, CEREFOLIUM; ſunt ſynonyma : eſt planta, quæ ex radice plures caules dimittit, tenues, ramoſos, teneros, à parte ſuperiore convexos, inferiore verò concavos inſtar ſtillicidii, politos : folia habet petroſelini, ſed minora, plus inciſa, & molliora, villoſa in parte ſuperiore, ſucco plena : flos eſt roſaceus & umbellatus, plurimis ſcilicet petalis conſtans, inæqualibus, & calici inſidentibus : calix autem abit in fructum ex duobus ſeminibus compoſitum, roſtri avium æmulis, non ſtriatis, nunc lævibus, nunc aſperis, hinc gibbis, inde verò planis; atque ſic planta nominari putatur, quòd luxurioſâ foliorum fœcunditate & largiore comâ gaudeat, vel quòd gaudium, hilaritatemque folia excitent, ex χαίρω gaudeo & φύλλον folium. *Chærefolium* autem, Græcâ voce & Latinâ coaleſcentibus in unum nomen, ob id dictum eſt, quòd foliis luxuriet. B. Kervel. G. Kœrffel-kraut, Kerbel-kraut, Kœrbel, Kurbel, Kœrbel-kraut. Gall. *Cerfeuil.* A. Chervil.

CHALASTICA, ſunt Medicamenta quæ humectando & emolliendo, partes conſtrictas relaxant, à χαλάω relaxo, remitto.

CHALAZIA, item χαλάζωσις, Grando, eſt tuberculum in palpebris grandinem referens. B. Een weg-ſcheetjen/ een ſtrontjen. G. Ein Hagel-geſchwulſt. Gall. *la grêle des paupieres*. A. A ſwelling Hailſtone.

CHALAZÆ, binæ ſingulis ovis obtigerunt, altera in obtuſo, altera in acuto angulo, plus earum in albumine reperitur; vitello tamen validius adhærent, ejuſque membranæ appenduntur. Corpora ſunt longiuſcula, quaſi duo canales cavi, varios emittentes ſurculos per albumen & vitellum, quibus intra amnium communicant, & hinc oculo apparent, concreta magis quàm albumen, & albidiora, nodoſa, luciditatis cujuſdam non expertia, ut grando, unde illis nomen: Conſtat enim quælibet Chalaza pluribus quaſi grandinibus ſeu canaliculis ex trunco majori derivatis, albumine ab invicem ſejunctis: earum altera major eſt, & longius à vitello versùs obtuſum ovi cacumen protenditur: altera minor, à vitello inferiùs versùs acutam ovi partem porrigitur. Major ex duobus vel tribus nodis, quaſi grandinis granis, globuliſve conflatur, qui modico intervallo à ſe invicem diſtant; minor ordine majori ſuccedit, à χάλαζω grando. B. De Haan. G. Der Hahn, das weiſſe im Ey. Gall. *Les Grêles ou Germes des œufs*. A. The tread of an Egg. Eſt etiam ſuum morbus, quando caro apparet, ac ſi alicam hinc inde conſperſam contineret. Ideòque vocantur grandinoſi. B. Gortig. G. Greiſſig, pfinnig. Sive porcorum lepra. Gall. *Ladrerie de porc, ſurſemure*. A. The kernels of a ſwine.

CHALBANUM, vide *Galbanum*.

Chalcitis, eſt minerale ſimile æri, friabile nec lapidoſum, ſory tenuius, Myſi verò craſſius, tractu temporis ex ſory factum, à χαλκὸς æs. Arab. *Colcothar* vel *Cholchotar*. Pro Chalcitide Pharmacopæi hodierni Vitriolum album ſive crudum, ſive uſtum ſubſtituunt.

CHALCUS, vide *Æreolus*.

CHALYBS, eſt ferrum purificatum, à vulgari differens, quòd durius ſit, & ignitum in aqua extinctum in ſummam duritiem abeat, à populis in Ponto ferrum præparantibus. Gall. *Acier*, quòd ex eo fiant acies cultrorum. B. Staal. G. Stahl. A. Steel. Vide *Ferrum*.

CHALINOS, *Aureliano*, eſt ultimus angulus oris ac compago, vel buccarum pars circa labiorum confinia,

à χαλινὸς quòd ſit veluti frænum & retinaculum oris.

Chamæacte, eſt *Ebulus*, ſive ſambucus humilis, ex χαμαὶ humi, in terra, & ἀκτὴ ſambucus.

Chamæbalanus, eſt terræ glans, vel ſimile quid, ut bulbocaſtanum, terræ tubera &c. ex χαμαὶ humi & βάλανος glans : ſic dicitur quòd cortice terræ creſcat. Vide *Apion.*

Chamæbatos, eſt rubus humilis, à χαμαὶ humi, & βάτος rubus, ſentis. Vide *Rubus.*

Chamæcedrys, eſt Abrotanum fœmina, & dicitur, quaſi humilis cedrus, ex χαμαὶ humi & cedrus.

Chamæcerasus, Eſt arbuſcula, quæ creſcit ad altitudinem duorum circiter pedum; habetque ramos lignoſos, fragiles, cortice albeſcente obductos, medullâ albâ plenos : folia inſtar periclymeni, ſed majora, latiora, duriora, minus viridia, acuta, villoſa inprimis in parte inferiore, ex adverſo oppoſita : flos monopetalus, parte inferiore tubuloſus, bilabiatus ſuperius, labio ſuperiore multifido ſimplici, linguæ ſimili inferiore, ovario inſidens, quandoque geminus in uno ovario, quinque ſtaminibus præditus : calix tenuis, longus, anguſtus, bifolius, cui inſidet ovarium, ſæpe uno pedunculo geminum, emittens intra quemlibet floſculum tubam longam; abit deinde in baccas molles rubras, ſimiles ceraſo minori, ſucco amaro & ingrato plenas, & ſemine compreſſo, ſubrotundo fætas; eſt ceraſus humilis, ex χαμαὶ humi & ceraſus.

Chamæcissus, vide *Hedera Terreſtris.*

Chamæcistus, in genere hic dictum volo, quòd ne cramben centies milleſieſve coctam apponamus, χαμαὶ nihil aliud ſignificat, quàm illud quòd humile & humi creſcat : eſt enim Græcum præpoſitum, additæ voces ſunt tantùm inveſtigandæ.

Chamæcyparissus, eſt arbuſcula pumila, ex χαμαὶ humi, & cypreſſus, ab odore & forma foliorum cum cypreſſo arbore.

Chamædaphne, vide *Clematis Daphnoides*, ex χαμαὶ humi & δάφνη Laurus.

Chamædrys, Eſt planta parva, humilis, quæ plures caules habet ad altitudinem ſemipedis, tenues, rubicundos, lanuginoſos : folia minima, per intervalla ſibi invi-

invicem oppoſita, oblonga, firma, villoſa, dentata inſtar quercûs, ſaporis amari, acris, aromatici : flores in foliorum alis naſcentes, coloris purpurei, ſaporis grati : ſemina quatuor obrotunda in capſula, quæ flori, tanquam calix inſervivit, incluſa ; radix minima, fibroſa,* lignoſa : creſcit hæc planta in locis incultis, ſaxoſis. Dicitur quaſi humilis quercus, quod ſc. folia quercûs habeat, & hujus reſpectu, quaſi humi repat : ex χαμαὶ humi, & δρῦς quercus, dicitur ob parvitatem *Quercula* minor & à ſerratis foliis *Serratula* appellatur. Sunt qui *Serratam* ideò dici putent, quòd ab ea ſerra inventa ſit. B. Lange Eike. G. Garmanderlein, vergiſz mich nicht, Batyengel. Gall. *Germandrée*, *Cheſnette*, *ou petit Cheſne*. A. Germander.

CHAMÆLEON, eſt Cardui ſpecies, à foliorium varietate ſic dici ſolet ; mutat enim cum terra colores ; quod & in animali chamæleonte etiam fieri ſolet.

CHAMÆLEUCE, dicitur Tuſſilago, à χαμαὶ humi, nam Tuſſilaginis folia humi creſcunt, & λευκὴ alba, ob foliorum nempè albedinem.

CHAMÆMELUM, Eſt planta, quæ plures caules habet tenues, ſemi pedem circiter altos : folia laciniata, vel minutim diviſa : flos plerùmque radiatus, cujus diſcus ex plurimis floſculis, corona verò ex ſemi floſculis componitur, embryonibus inſidentibus, & calice ſquammoſo comprehenſis; embryones autem deinde abeunt in ſemina oblonga, thalamo affixa : radix eſt tenuis & filamentoſa : icta planta habet odorem penetrantem non ingratum : eſt *Camomilla* corruptè, quaſi eſſet humilis malus, quoniam odorem habet mali, ex χαμαὶ humi, & μῆλον malum. B. Kermillen. G. Chamill, Kamillen, Kamomil, Kamamillen. Gall. *Camomille*. A. Camomil.

CHAMÆPITYS, Eſt planta, quæ habet plures caules parvos, longos inſtar manûs tranſverſæ, lignoſos, villoſos, repentes, inſtar arbuſculæ diſpoſitos : folia oblonga, anguſta, villoſa, dentata, albeſcentia : flos eſt monopetalus, unilabiatus, in tres partes diviſus, quarum media bifida, labii ſuperioris locum occupantibus denticulis : Ex floris fundo ſurgit piſtillum quatuor veluti embryonibus ſtipatum, qui deinde abeunt in totidem ſemina oblonga in capſula, quæ floris calix fuit, recondita ; flores ſparſim in foliorum alis naſcuntur, non verò

rò verticillatim ; radix craſſa , fibroſa , longa , lignoſa : tota planta habet odorem penetrantem , reſinoſum & ingratum , ſapor eſt amarus : creſcit in montibus & locis ſabuloſis : dicta eſt , quaſi humilis & brevis , humique depreſſa picea , ex χαμαὶ humi , & πίτυς picea, pinus; ejus enim folia piceam olent. Vocatur etiam *Abiga* & *Ajuga*, ut & *Ibiga.* Hinc abjectis duabus literis *i* & *g* , *Iba* & ab Ajuga abjectione literarum *a* & *g* , *Iva* manavit in vulgi nomenclationem. Officinæ *Ivam* cognomento *Muſchatam*, appellant , vide *Abiga* & *Iva.* B. **Veld-cypres.** G. Vergis mich nicht, je lenger, je lieber , Schlaff kraut, Erdpumedrig. Gall. *yvette* , *Moſchate* , *Pinive arterique.* A. Ground pine.

CHAMÆSYCE, χαμαισύκη, ex χαμαὶ, humi, & συκὴ, ficus, quaſi humilis ficus.

CHAOS, ex antiquo χάω , quod ex χαίνω , hio, dehiſco. Eſt vaſtus hiatus : vel dicitur rudis indigeſtaque moles, qualis initio mundi fuit.

CHARACIAS , dicuntur plantæ quæ circa valla creſcunt , hinc tithymalus characias , &c. Nam χάραξ vallum eſt.

CHARACTER , eſt ſignum figuratum & Myſticum , quo apud Chymicos aliquid deſignatur, à χαράσσω ſculpo. Apud Botanicos ſic audit notâ illâ propriâ , quâ genera plantarum ab invicem diſtinguuntur. B. **Een teyken.** G. Ein Zeichen. Gall. *Charactére* , *marque.* A. A Marke or ſing.

CHARISTOLOCHIA , vocatur Artemiſia ; fortè à χάρις gaudium & λόχος puerpera : quia lochia puerperarum cum gaudio pellit.

CHARLATAN, Gal. dicitur circulator : vel ab Hiſp. *charlar*, boufon.

CHARTA EMPORETICA, ſeu BIBULA, eſt papyrus ſine glutine facta , admodùm poroſa , filtrationi inſerviens. B. **Vlad-papier.** G. Flieſſend Papier. Gall. *Papier brouillard* , *Papier à filtrer.* A. Blotting , vel ſinking Paper, cappaper, brown paper.

CHARTA VIRGINEA, Idem quod *Amnios.*

CHEILOCACE , ſeu LABROSULCIUM , eſt infantum morbus , adultos enim rarò adoritur. Labra in eo admodùm tument , tumore duro & nonnihil rubicundo , ſed

ſed nequaquam fervido, aut inflammatorio, & qui nunquam ſuppuretur aut caput fœdet; aliquanto magis introrsùm quàm extrorsùm vergit: unde labia à gingivis & dentibus abſcedunt longiùs, & foras aliquatenùs replicantur. Adſunt ſulci ſemper ſanie madentes, aut craſſo pure obſiti: ulcuſcula, ut plurimùm, concomitantur in ore, palato, lingua, buccis, labiis, gingivis. B. Water-kanker. G. Waſſer-krebs. Gall. *tumeur Chancreuſe*. A. Water-kanker, Kanker of the mouth. Derivatur χεῖλος labrum ſeu labium, & κακὸν malum.

Cheimetlon, Idem quod *Pernio*, à χειμεθλιάω pernionibus laboro.

Choeironium, idem quod *Cacoëthes*.

Chelæ, à χηλαι, ſunt denticulati cancrorum forcipes.

Chelidonia, ſeu Chelidonium, eſt planta, quæ diſtinguitur in minus & majus; minus eſt ſpecies Ranunculi habetque folia inſtar cochlearis rotunda, viridia, polita, ſplendentia, nervoſa, longis pediculis adnata, aliquatenùs hederacea, ſed molliora, minora: calicem habet triphyllum, admodùm fugacem, & ante petala caducum: florem polypetalum, roſaceum: ſemina in capitellum congeſta: radicem plurimis adnatis nodulis nodoſam; hinc ſcrophularia minor dicitur. Creſcit ad ripas, foſſaſve. Gall. *petite Chelidoine*, *ou petite ſcrophulaire*. A. Small. Celandine or Pilewort. *Chelidonium majus*, habet plures caules ſeſquipedem altos, tenues, rotundos, nodoſos, ramoſos, parùm villoſos: folia profundè inciſa, dentata, ſimilitudinem aliquam cum foliis Aquilegiæ habentia, utcunque tamen majora, longiora, numeroque plura: flos tetrapetalus eſt, cruciformis, luteus: ſiliqua eſt bivalvis, ſemina obrotunda & flaveſcentia habens: radix craſſa, fibroſa: Tota planta ſcatet ſucco luteo eſcharotico odoris penetrantis, ſaporis acris, & amari: dicta à χελιδὼν hirundo: eo quòd Hirundines eâ ſuis oculis medeantur, quamvis, ut tradunt, erutis. Sed *Chelidonium minus*, ſic vocatum quòd floreat hirundinum adventu, hinc & ille ventus *Chelidonia* quoque appellatur. Alii putant dici quaſi *Chæli donum*, idque ob vires præſtantiſſimas, tam in oculorum morbis quàm vulneribus. B. Stinkende gouwe/Gouw-wortel/Schelkens-kruid.

kruid. G. Schel-wurtz, Schel-kraut, Schwalben-kraut, Goldt-wurtz. Gall. *Chelidoine*, *Esclaire*. A. Great Celidon, celondine, celandine, swalow-wort.

CHEMA, est Veterum mensura, continens duo cochlearia parva.

CHEMIA, idem quod *Chymia*. Olim significabat artem χρυσοποιητικὴν & Μεταλλουργικὴν. Vide *Chymia*.

CHEMOSIS, seu *Chymosis*, est tunicæ albæ tumor, ita ut oculi nigrum concavum videatur, à χαίνω hio, hisco.

CHENILLE, à canicula, ex similitudine hujus animalis.

CHENOCOPRUS, est stercus anseris, ex χὴν anser, & κόπρος stercus.

CHENOPUS, vocatur *Pes anserinus*, ejus etymon derivatur à χὴν anser, & πὸυς pes. Vide *pes Anserinus*.

CHEREFOLIUM, & CEREFOLIUM, sive CHERIFOLIUM, vide *Chærefolium*.

CHERMES GRANA, vide *Kermes*.

CHERMES & KERMES, est vox Arabica, Pharmacopæis familiaris: estque *Coccus Baphica*, seu *infectoribus*, vulgò *Scarlatum*, hinc *Chermozinum*, id est color ex cocco extractus. Vide ulterius in *Coccos*.

CHERONIA, sive CENTAURIUM MAJUS, sic appellatur, quòd plurimis malis, curamque respuentibus medela sit: χείρων, enim est pejor, ut & χείρονα; Medicamen illud, olim à Chirone, Medico quondam inventum. Vide *Centaurium*.

CHERVILLUM, videtur fictitia vox asisarum, hinc *Servillum* & sic deinceps.

CHILIOPHYLLON, est Millefolium, propter millena foliola sic nuncupatum, ex χίλια mille, & φύλλον folium.

CHIMETLON, idem quod *Pernio*.

CHIMIA, idem quod *Chymia*.

CHYMIATRI, sunt illi Medici qui medicamenta chymica præscribunt, ex χυμία chymia & ἰατρὸς Medicus.

CHINA CHINÆ, vide *Cina Cinæ*.

CHINA RADIX, satis est crassa, manum longa, contorta, nodosa, insipida, & sine odore. Est *Orientalis* è China allata, & *Occidentalis* quæ ex Hispania nova & Peru nobis

nobis adfertur. Præfertur tamen orientalis, quæ exteriùs eſt colore rubente aut ſubnigro, interiùs candicante aut ſubrubente: & hæc, quo nigrior eo melior. Occidentalis eſt colore interiùs magis ruſſo: ſmilacis in modum creſcit, folia ferè plantaginis magnitudine, cordiformia: caules habet ſpinoſos, repentes, & arboribus vicinis adhærentes. In morbis podagricis, in lue venerea, aliiſque curatu difficilibus maximi uſûs exiſtit, ſed an effectibus, promiſſis reſpondeat, meritò dubitatur. Chinenſibus dicitur *Lompatan*, *Lampacos & Bonti*, nobis à regione China appellatur *Radix Chinæ*. Perſis *Chop China*. B. **China-wortel**. G. Bocken-wurtz. Gall. *Chine*, *eſquine*. A. China root.

CHIRAGRA, eſt arthritidis ſpecies, ſive articularis manuum dolor, vide *Arthritis*, ex χεὶρ manus, & ἀγρεύω venor, quaſi manibus captus. B. **Hand-vang/ hand-euvel/ hand-flerecijn/ hand-jigt**. G. Das zipperlein der hænden. Gall. *Douleur & goute aux mains*. A. The goute in the hand.

CHIROMANTIA, eſt divinatio ex inſpectione manuum, quâ ex lineamentis futura prædicunt, Medicis ſcitu non neceſſaria, cùm potiùs ſit ars fallax, ex χεὶρ manus, & μάντις vates. B. **Hand-kijking**. G. Wahrſagung auſz den Hænden. Gall. *Chiromantie*. A. Chiromancie.

CHIRONES, idem quod *Sirones*.

CHIRONIUM, eſt ulcus malignum, & curatu difficillimum. B. **Quaadaardig-zeer**. G. Ein bœſes geſchwær. Gall. *Ulcere malin*. A. Ulcer difficul to ture. Vide *Cacoëthes*.

CHIRONIA & CHIRONIUM, nomen invenit à Chirone Centauro, vide *Centaurium*: ab eodem inventore putant quoque Brioniam vocari *Chironium*.

CHIRURGIA, eſt ars, quâ ope manuum vel inſtrumentorum, morbos auferre nitimur. *Vel* eſt pars Therapeutices, quâ morbi incidendo, urendo, & membra dearticulata reſtituendo, curantur. *Vel* Chirurgia eſt ſcientia docens modum & qualitatem operandi in corpore humano vivente. *Vel* ut *Vigo* habet, Chirurgia eſt ſcientia docens modum & qualitatem in carne, nervo & oſſe hominis laborantis propriis Chirurgorum manibus, omne morboſum curandi. Eſtque quintuplex: quamvis

O 5 alii

alii quadripartitâ divisione gaudent. 1. *Synthesis* seu separata conjungens. 2. *Diæresis*, continua solvens. 3. *Diorthosis*, compressa & contorta corrigens. 4. *Exæresis*, superflua extirpans. 5. *Anaplerosis*, deficientia restituens, ex χεὶρ manus, & ἔργον opus. B. **De heel-konst / Chirurgie.** G. Wundartzney. Gall. *Chirurgie.* A. Surgerie.

CHIRURGUS, est vir artis Chirurgicæ peritus, ex χεὶρ manus, ἔργον opus, qui instrumentis & manibus suis in corpore humano operatur. B. **Een Heel-meester / Wond-meester / Chirurgyn.** G. Ein Wund-artz. Gall. *Chirurgien*, A. Surgeon, a Chirurgion. Habentur, qui in genere omnia, quæ sunt in arte Chirurgica, aggrediuntur, ut vulgares Chirurgi. Sed & sunt, qui circa unicum solùmmodo accidens versantur, ut *Lithotomi*, qui calculum secant. Alii qui oculos curant; alii lui venereæ medentur. Nonnulli dentes evellunt; quidam membra luxata, vel contracta restituunt &c.

CHLOROSIS, sive MORBUS VIRGINEUS, vulgò *Icterus albus*, quia ex albo virent. Videtur esse species Leucophlegmatiæ, ex sanguine viscido, sive potiùs ex inertia solidorum, quâ sanguinis periodus & spirituum animalium confectio præpeditur, cum mensium obstructione, & diaphoresi denegata, unde fibris muscularibus obstructis, & spiritibus deficientibus, ad quodvis opus peragendum tardæ & segnes evadunt, à χλωρίζω viridis sum. B. **Maagde-ziekte / Bleyster-ziekte.** G. Hertz-gesperr, Farb-sucht, Jungfer siechte. Gall. *les Pâles couleurs*, *Chlorose*, *Maladie de filles.* A. Greene sicknesse.

CHOANA, est infundibulum in medullæ oblongatæ basi propè coalitum nervorum opticorum repositum, rimam in concursu ventriculorum amplectitur, unde per hoc liquida serosa ex cerebri ventriculis, ad glandulam pituitariam deducuntur. Item pelvis renum, de qua suo loco; est item instrumentum ex quovis metallo factum, vel vitro, per quod liquores in aliud vas funduntur. Gr. item πύελος, ληνὸς *Herophilo*, à χέω fundo. B. **Een trechter / tremelle.** G. Ein Trechter. Gall. *Un entonnoir.* A. Funnel, Tunnel.

CHOCOLATA, est compositio quædam ex fructibus *Cacoa* dictis, vainigliâ, Cinamomo, Saccharo &c. quæ omnia in massam vel placentulas rediguntur. Dicitur &

Suc-

Succbolata, *&* *Chucalata*; præparatur cum lacte vel aqua cocta & fervida, atque agitando Chocolata liquefcit, & forbendo calidè bibitur. Vide *Cacoa*. Gall. *du Chocolat.*

CHOENIX, eft menfura Veterum, continens cotylas tres, five fextarium unum & dimidium, five duas libras menfurales cum quadrante. Notatur figno X. & defuper imponitur V. fecundùm aliorum calculum continet vini quadraginta & quatuor uncias, & olei circiter quadraginta.

CHOERAS, idem quod *Scrophula*, à χοῖρος porcus: fortè quia porcis familiaris eft.

CHOLAGOGA, funt Medicamenta quæ dicuntur ordinatam in Hepate & veficula fellis fecretionem bilis augere, illam vel in Inteftina ducendo, vel receptam per Inteftina ftatim & recta expellendo, reducuntur ad duas claffes, quarum prior continet quæcunque fanguinem hepaticum attenuando, fecretionem bilis uberiorem promovent ut funt faponacea &c. pofterior autem includit omnia illa, quæ diaphragma & abdomen violenter concutiendo, bilem ex hepate & vefica fellea in inteftina derivant, inter cholagaga recenfentur quædam ut *Rhabarbarum*, *Senna*, *el. diapruni &c.* à χολὴ bilis, & ἄγω duco. Vide porro *Catharticum.*

CHOLEDOCHUS, eft *ductus biliarius*, *communis* dictus, recipiens ortu fuo ductus Hepaticos, & veficulæ fellis, quæ cum poro biliario ad angulum acutum jungitur fuo ductu, & duo hi ductus uniti faciunt ductum communem majorem prioribus, oblique defcendentem, qui ad angulos acutos appofitus duodeno, penetrat exteriorem ejus tunicam, dein inter hanc & alteram defcendens, mox perforata & hâc, inter fecundam & tertiam longo itinere progreffus, foramine rotundo in cavum inteftini liberè exit; & per hunc ex veficula fellis & ductu hepatico, bilis ad inteftinum duodenum propellitur ex χολὴ bilis & δέχομαι recipio. B. De Gal-leider. G. Der Gallen gang. Gall. *Le conduit commun du fiel.* A. The Common paffage of the gall.

CHOLERA, five *Paffio Felliflua*, eft convulfivus motus ventriculi & inteftinorum, in quo omne quod in ventriculo & inteftinis continetur, fed præcipuè bilis, copio-

piosè per os & anum ejicitur, imò aliquando omnis quæ in corpore exiſtit: Adſunt Anxietates magnæ, gravis cardialgia, ſitis ardens, inquietudo & virium ſubita proſtratio, Diarrhœa quoque ſeu bilis, & aliorum humorum per inferiora effluxus magnus: Hinc pulſus in principio celer & frequens, debilis fit, tardus & intermittens; animus deficit, exteriora frigent, & mors accedere incipit, quæ aliquando intra paucas horas ingruit. Huc referunt *Choleram ſiccam*, quæ eſt eructatio magna multorum flatuum cum dolore & crepitu, ex χολὴ bilis & ῥέω fluo. B. **Galbraken/ boort/ bort/ buikwee/ krebeling.** G. Der Gallen kranckheit, choleriſche feuchtigkeit. Gall. *Debord, Trouſſe galant.* A. The gall flixe or choler.

Cholera Sicca, vide *Cholera.*

Cholerica Passio, idem quod *Cholera.*

Cholericus, dicitur de eo qui plurima bile abundat. B. **Galagtig.** G. Gallſuechtig. Gall. *Bilieux.* A. Cholerick.

Chondrilla, eſt planta, quæ folia ex radice erumpentia habet magna cichorei ſylveſtris ſimilia, profundè inciſa, per terram in orbem ſparſa, ex his caulis enaſcitur, inferius ſpinoſus & in plures ramos diviſus flexiles, nudos, vel foliola tantùm quædam gerentes anguſta inſtar graminis: flos eſt ſemifloſculoſus, conſtans plurimis ſemi floſculis, embryoni inſidentibus, & calice veluti tubulato ac cylindriformi comprehenſis: Embryo autem abit deinde in ſemen pappis inſtructum: radix eſt longa, pollice craſsâ, ſucco lacteo valde viſcoſo plena, ſaporis dulcis non ingrati: hæc planta nomen inveniſſe videtur ab eventu, quod in ramulis imis gummi reperiri ſolet, magnitudine fabæ, maſtichi ſimile, aut nucleo thuris, quem χόνδρον Græci nominant. B. **Wratten-kruid.** G. Wartzen-kraut, warzlein wegwart. Gall. *Condrille.* A. Gum ſuccory.

Chondros, vide *Cartilago.*

Chondros, eſt granum grumus concretus, ut maſtichis, Thuris &c. Hinc *Condrilla.*

Chondrosyndesmus, eſt ligamentum cartilaginoſum, ſive unio oſſium, interveniente cartilagine, ex χόνδρος cartilago & σανδέω colligo. B. **Een kraak-beenige band.** G. Knorre-lichte zuſamen-fuegung der beinen. Gall.

Gall. *Ligament Cartilagineux.* A. A Cartilaginous ligament.

Chorda, idem quod tendo, nervus, vel inteſtinum, de quibus ſuo loco.

Chorda, dicitur tenſio quædam penis versùs perinæum, cum dolore, ex Venere maligna ſæpe contracta. B. **Kooꝛd.** G. Seiten. Gall. *Cordée.* A. An extenſion of the yard.

Chorda Membranæ Tympani, eſt nervus quidam formatus à concurſu duorum nervorum, filamenti ſc. tertii rami quinti paris, & filamenti ſeptimi paris, tympani membranam non tangens. Hoc ipſum eſt parvum illud nervi filamentum, quod olim Anatomici velut *Chordam membranæ* tympani arbitrati ſunt, quod crediderunt ſonum aliquem excitare poſſe, communicando motum ſuum tremulum membranæ ſicut fit in chorda, quæ ſuper pellem tympani militaris tenditur; ſed ejus uſus patet ex natura ſua nervea, & diſtributione. B. **De Trommel-vlies kooꝛd.** G. Die Seiten gleiche Senn-ader im Ohr. Gall. *Corde de la membrane du Tympan.* A. The nerve that runs along the membrane of the tympanum.

Chordapsus, ſic *Celſo* dicitur, à *Barbaris Miſerere mei;* alii *Iliacam paſſionem.* Tormentum *Aurelianus* dixit. *Volvulus* etiam non inſcitè appellatur, vulgò *Ileus.* Eſtque fæcum alvinarum per ſolum os ejectio, ab obſtructione excrementorum, à flatibus, inflammatione, aut involutione & convulſione inteſtinorum, cauſata; cùm nempè ſuperior pars inteſtinorum in inferiorem, vel è contrà ſeſe inſinuaverit, quâ involutione velut nodi inde exoriuntur, unde quoque motus periſtalticus inverſus. Dicitur quoque chorda inteſtini coli, ſeu ligamentum, quod cellularum diſſolutionem impedit. Vide *Iliaca paſſio*, ex χορδὴ inteſtinum, & ἅπτω nodum facio, necto. B. **Ring/ darm-ring/ ontſermt u myner/ lang euvel/ darm-flinger/ dꝛek-bꝛaken.** G. Darm-gicht. Gall. *paſſion Iliaque ou miſerere.* A. Griping of the guts.

Chordata Gonorrhæa, vide *Gonorrhæa Chordata & Chorda.*

Chorea Sancti Viti, eſt inſaniæ ſpecies, quæ aliquando diu graſſata eſt, hominibus non decumbentibus, ſed ὀρθοστάδην, ut *Hippocrates* appellat, diſcurrentibus

bus & ſaltantibus, ac choreas ad extremum uſque ſpiritum, niſi per vim inde abſtracti fuerint, ducentibus. *Horſtius* inquit ſe cum mulieribus quibuſdam locutum, quæ quotannis Sacellum S. *Viti*, quod eſt in finibus *Ulmenſium*, viſitantes, ibidem ſaltu cum perturbatione mentis, euſque ſeſe nocte dieque exercent, donec ecſtaticarum inſtar corruunt: quâ ratione ſibi reſtitutæ videntur, ut parùm vel nihil ſentiant per annum integrum, uſque ad Maji tempus ſubſequens, ubi membrorum inquietudine eouſque ſeſe torqueri referunt, ut viciſſim circa Feſtum S. *Viti* ad prædictum locum, ſaltationis gratiâ, ſeſe conferre cogantur. G. St. Vits Tantz.

CHORION, eſt membrana ſecundinarum externa, una cum cæteris membranis & humoribus fætum in utero comprehendens. Figura ejus in variis animalibus diverſa; in mulieribus orbicularis, membranacea ipſius ſubſtantia, prioribus menſibus exiliſſima, tractu temporis craſſeſcit; conſtat tenuibus, ſquammoſis membraneis pelliculis. Ea, quæ reſpicit uterum maternum parte luſtrata; apparet hæc membrana rugoſa, pinguitudinis nonnullius propaginibus, ac quaſi venoſis & arterioſis, ſine ordine obvenientibus, ſparſim ſuperſiciem occupantibus, filamentis tenerrimis comitata: interior ejus pars non videtur alia eſſe, utcunque examinata, niſi aliquo modo continuata, ſed tenuis, fibroſa, retiformis textura, magis minuſve, à rubentibus memoratis filamentis occupata: Hinc vaſa, quibus inſignitur, ſunt venæ & arteriæ, quarum inſignes ramificationes in glanduliferis cunctas ejus partes perreptant, quæ multis in locis concurrentes, rubicundas maculas efformant, harumque beneficio utero annectitur. In placentiferis verò per ejus partem mediam, ubi nimirùm placentæ cohæret, vaſorum ſanguineorum myriadibus ſuperbit, at extra placentæ circumferentiam nullis dari, certum eſt: hæc membrana in hominibus, uno ſolum in loco, utero adnaſcitur, in aliis animalibus hic connexionis modus, pro animalis diverſitate plurimùm variat: uſus ejus videtur eſſe, liquorem alendo fætui idoneum imbibere, vaſa umbilicalia fulcire, atque carunculas in glanduliferis, & placentam in placentiferis ſuſtinere: dicitur fortè ſic à χωρίω ſecedo, quod poſt fætum enixum ſecedit; vel à χωρίον parvus locus,

eo quod in ipſa membrana, tanquam in loco parvo, fætus novem menſes habitat, ut volunt *V. Fort. Plempius* cum *R. de Graaf*, vel ἀπὸ τοῦ χορȣ̃ à choro, quia in eo vaſa, ut in choro ordinata ſunt; à Galeno ſecundinæ nomine donatur. B. **Het buitenſte vlies der Nageboorte / ader-vlies.** G. Das Ader-hæutlein. Gall. *Chorion*, *Membrane des Eaux*. A. The outward membrane that contains the child.

CHOROIDES, eſt plexus arteriæ carotidis & venarum plurimarum, ſub ſpecie membranarum tenuiſſimarum cum invicem cohærentium, in ventriculis cerebri anterioribus reperiundus, in quibus, ut cavi maneant, arteriæ liquidum continuò deponunt, quod Venæ ex illis iterum abſorbent. Item *Uvea tunica* pupillam conſtituens, ex χόρος chorus, eo quod vaſa velut in choro diſpoſita ſint, & εἶδος forma. B. **Een gevlogten net / net-gelijk.** G. Netzgleiche Gefæſzlein. Gall. *la membrane Choroide*. A. The folding of the carotid arterie.

CHRISTI MANUS, vide *Manus Chriſti*.

CHRISTOPHORIANA, eſt planta, quæ caules habet exiguos, teneros, ramoſos, ad altitudinem circiter duorum pedum creſcentes: folia ſunt magna, ampla, in plurimas partes oblongas diviſa, acuta, dentata, coloris viridis albeſcentis: flores pentapetali, ſtellati, roſacei; flos non aperitur, quin diffletur calix, ſic & petala cito difflantur, ita ut de numero petalorum non conveniant inter ſe auctores: poſt florem ſequitur bacca mollis, ferè ovata, aliquantulùm carnoſa, quæ per maturitatem ſit nigra, continens ſemina gemina ordine ut plurimùm ſuper invicem poſita: radix ſatis craſſa, fibroſa, externè nigra, internè flava: creſcit hæc planta in montibus, quæ fortè à quodam Chriſtophoro nomen habet. Gall. *herbe de Saint Chriſtophle*.

CHROMATISMUS, eſt coloratio ſeu tinctura in ſano & morboſo ſtatu urinarum, ſalivæ, cruoris, vel ſtercoris, à χρωματίζω coloro.

CHRONICUS, eſt morbus diuturnus, ultra quadrageſimum diem extenſus, ut Febris quartana, Phthiſis, Aſthma, Hydrops &c. à χρόνος tempus. B. **Een langdurige ziekte.** G. Eine ſtete, langwirrige Kranckheit. Gall. *Maladie Chronique*. A. An inveterate diſtemper, or a Chronicall diſeaſe.

Chronius, idem quod *Chronicus.*

Chrysanthemum, Eſt planta, quæ habet caulem altum, ſquammoſum, cineritium, in multos ramos diviſum, multa folia inciſa millefolium referentia habentem; ſingulus ramus florem radiatum aurei coloris in ſummitate habet; hujus diſcus ex plurimis floſculis, corona verò ex ſemifloſculis componitur embryonibus inſidentibus, & calice ſemiſphærico ac ſquammoſo comprehenſis: embryones autem deinde abeunt in ſemina plerùmque angulata aut ſtriata, vel tenuia & acuta: radix annua eſt, fibroſa, non longa, minima, alba; creſcit in montibus ac pratis; floret per totam æſtatem: ejus appellatione plures herbæ, flores luteos eximio ſplendore micantes habentes, veniunt, ex χρυσὸς aurum, & Ἄνθος flos, vel ἀνθίζω floridum reddo.

Chrysisceptron, eſt *Chamæleon* album, ſed unde illud nomen ei competit, neſcio, derivatur ex χρύσος aurum, & σκῆπτρον Sceptrum, Baculus, Scipio: fortè quòd ejus caulis cum floribus, in modum ſceptri ſe erigat: vel quod accenſus, tonitru in modum ſonum edat.

Chrysoceraunius Pulvis, eſt *Aurum Fulminans*, quod præparatur ex auro ſoluto, in menſtruo ſale armoniaco imprægnato; infuſo oleo tartari, calx ad fundum præcipitatur, quæ edulcoratur & ad uſum exſiccatur, ex χρυσὸς aurum, & κεραυνὸς fulmen. B. Blixement-gout / Donder-gout. G. Donner-gold. Gall. *Or fulminant.* A. Fulminating gold.

Chrysocolla, Eſt ſal foſſilis, figuræ variæ, magnam aquæ vigecuplo majorem, copiam ad ſolutionem requirens, & calorem magnum; ſapore ſubamareſcente, ſed dulceſcente in exitu; ad ignem facilè fluens; ſimul in ſpumas tum aſſurgentes ſe effundens; aquam plurimam ita dimittens; reſiduo in vitri pulchri ſpeciem ſubſidente; corporum ſibi commiſtorum fluxum in igne valde promovens; ſic metallorum, auri præprimis, conſolidationem efficiens. vide & *Borrax.*

Chrysocome, eſt herba flores aureos & comoſos proferens, ex χρύσος aurum, & κόμη coma.

Chrysolachanon, eſt Atriplicis ſpecies, foliis ſubluteis, ex χρύσος aurum, & λάχανον olus. Vide *Atriplexum.*

Chry-

Chrysolithos (Veterum) vel *Topasius* (gemmariorum modernorum) est gemma aurei coloris. Duo habentur genera, *Orientale & Europæum*, ut illud colore, ita duritie Europæum superat: hoc enim instar crystalli molle est, & cum aureo colore, vel multùm vel parùm nigricat. Invenitur in Bohemia passim. Gr. χρυσόλιθος, ex χρυσὸς aurum & λίθος Lapis. B. Chrysolyt. G. Ein Chrysolith. Gall. *Topaze.* A. Chrysolite.

Chrysomela, sunt mala citrei vel aurei coloris, ex χρυσὸς aurum & μῆλον malum.

Chus, Gr. χοῦς, dicitur & *congius*, *congiarium*, & *choa.* Liquidorum mensura Atticis fuit, sex sextarios continens, vel cotulas atticas duodecim. Libras quoque olei continet novem, vini verò decem, mellis tredecim cum dimidia. *Lindenius* vini saltem tribuit libras octo cum unciis quatuor. *Rhodius* Congium denas libras pendere affirmat, aliis continet vini octo libras, & olei septem cum quarta parte.

Chylificatio, est actio in ventriculo & intestinis, quâ cibi & potûs, & digerendo & movendo in chylum mutantur. Vide *Chylus.*

Chylosis, idem quod *Chylificatio.*

Chylus, est succus albus, ex levi dissolutione & motione alimentorum, præcipuè sulphuris & salis, quibus esculenta abundè scatent, in ventriculo & intestinis, qui interveniente ventriculi succo acido, albus redditur: si enim liquori cuilibet, sulphure, aut sale volatili impraegnato, humorem acetosum confundas, illicò lactescit; uti cernitur in præparandis lacte sulphuris, aut extractis vegetabilium resinosis. Quin & spiritus cornu cervi, aut fuliginis, sale volatili plurimum refertus, si liquori acido vel aquæ simplici confundatur, colorem lacteum acquirit: vera chyli albitudinis causa debetur inprimis miscelæ partium oleosarum ingestorum cum aqua, quod satis evidenter apparet in emulctis, quæ eo magis albescunt, quo olei plus continent. Tandem Chylus post commixtionem bilis pariter & succi pancreatici volatilis intestinorum papillas & lacteas venas subiens, sanguini suffunditur, à χολόω in succum redigo. Latinis etiam *Chymus.* B. Gijl / Chijl / voedend sap / maag sap. G. Erst verdawte Speise im Magen, oder Chyl. Gall. *Le Chyle.* A. Chyle.

CHYMETLON, idem quod *Pernio.*

CHYMIA vel CHEMIA, eſt ars, docens regulas, quarum exercitatione fiunt operationes, quarum effectu corpora ſenſibilia, quæ vaſis capi poſſunt, inter ſe componuntur, vel reſolvuntur; horum mutationes per ſenſus examinat, idque inprimis ope ejus inſtrumenti, quod ignis dicitur: ejus partes ſunt duæ igitur vel *ſolutio* corporum, vel *compoſitio.* Dicitur *Chymia*, vel *Chemia*, ſeu cum Arabico articulo *Alchymia* vel *Alkymia*: Unde hic deducta alii aliter ſentiunt. Alii Chymiam à χύω vel χέω dictam exiſtimant, quòd ſcilicet metalla dura, viſceribus terræ effoſſa, liquare & fundere primùm docuerit. Alii χαμίαν nominant, quaſi ut quidam volunt, *Artem Ægyptiam.* Cùm enim ut refert *Plutarchus* in libro *de Iſide & Oſiride*, Ægyptus à Sacerdotibus Sacrâ Linguâ Chemia appellaretur; aut ut eſt apud *Herodotum*, in *Ægypto*, oppidum quoddam vetuſtum, *Chemis* nominaretur, hinc *Chemiam*, quaſi *Artem Ægyptiam*, in *Ægypto* ſcilicet primo, ſeu inventam, ſeu excultam, dictam putant. Alii à quodam *Alchymo*, ſeu inventore ſeu cultore hujus artis, dictam exiſtimant: ſed ſine fundamento: cùm enim ab aliis ars hæc *Chemia & Chymia* appelletur, ex Arabica lingua articulum, AL, quæ intendit ſignificationem acceſſiſſe facilè patet. Alii *Halchemiam* quaſi ſatis fuſoriam dictam putant; ſed etiam eadem de cauſa ineptè. *Cælius Rhodiginus*, antiq. lect. lib. 7. cap. 2. *Archymiam*, quaſi ἀργύρȣ χυμεῖαν nominat; verùm cùm nondum ſatis conſtet, an vox hæc Græca vel Arabica aut Ægyptia ſit, de ejus derivatione non multùm laborandum. Differentiam hodie faciunt inter Chymiam & Alchymiam, nempè Chymiam referunt ad artem Medicam, verùm Alchymiam ad artem χρυσοποιητικήν. *Ægyptiis* ἰκὰς vocatur item *Spagiria*, *Hermetica ars*, *ars perfecti Magiſterii*, *ars Segregatoria*, *Separatoria*, *& Deſtillatoria.* B. Chimie Alchymie / Scheikonſt / Stof-ſcheiding Metaal-konſt. G. Chymey, Schmeltz-kunſt, Gieſz kunſt, Scheid-kunſt. Gall. *Chimie.* A. Chymiſtry.

CHYMIATRIA, idem quod *Chymia*, eſt medicandi ars per Medicamenta Chymica, ex χυμία & ἰατρεία Medicatio.

CHYMICA, ſeu CHYMICALIA, ſunt Medicamenta,

ta, quæ Chymici præparant, ut gratiori & minori quantitate ab ægris assumantur.

CHYMICALIA, idem quod *Chymica.*

CHYMICUS, est artis Chymicæ peritus, sive Chymicus est artis dissolvendi, & vicissim coagulandi peritus. B. Een stof-scheider / stof-by-een-brenger / Chymist / brander / laborant / laborateur. G. Ein Chymist, Distilirer. Gall. *Un Chimist.* A. A Chymist.

CHYMOSIS seu CHEMOSIS, est palpebrarum ex inflammatione distorsio: Item tunicæ Corneæ in oculo inflammatio, à χαίνω hisco. B. Ontsteekingen in d'oogen. Entzuendung der Augen. Gall. *Inflammation des yeux très violente.* A. A distortion of the Eye lids by an inflammation.

CHYMUS, idem est quod *Chylus*, à χύω succum exprimo, fundo. Nonnulli tamen eo designant partem Chyli optimam, à fæcibus separatam, & lactea ingressam.

CICADA, quasi citò cadens: vel à κίκ, ejusdem animalis sono, & ἄδον, ex ἄδω, canto. Gall. *Cigale.*

CICATRISANTIA, sunt medicamenta, quæ impedimentum tollunt, quo vetabatur vasorum ex unione dissolutorum concretio vel exsiccatio; sunt igitur, quæ liquida allata ad soluta vasa reddunt blanda, dein vasorum fines flexiles reddunt, extenduntque, denique vasa hæc exsiccant; inter quæ præcipua sunt, quæ ex plumbo conficiuntur, vel quæ ex illo constant. Gr. Κατελοτικὰ φάρμακα, ἐπιδερμικά. B. Vel-makende Medicamenten. G. Wund-heilende, oder Haut-machende Artzney. Gall. *Remedes cicatrizants.* A. Cicatrising Medicines.

CICATRIX, Cicatrices sunt vestigia quædam & notæ, quæ relinquuntur post gravia vulnera & ulcera, quare cutis defædatur. Aliæ sunt simplices, aliæ cum cavitate & diminutione partis, aut superexcrescentiæ. Gr. οὐλή. B. Een Lid-teiken / een wond-teiken. G. Ein Wundmal, Narben, ein Schramm. Gall. *Cicatrice.* A. The scar of a wound.

CICER, est planta vel Leguminis species; quæ habet caules tenues, lignosos, duros, ramosos, aliquantulùm villosos: folia exigua, villosa, dentata, bina costæ adhærentia: flores sunt parvi, leguminosi, albi, aut rubi-

bicundi : flori ſuccedit ſiliqua brevis continens ſemina referentia caput arietinum, unde hæc planta cicer arietinum dicitur : cicer eſt vel rubrum vel album, rubrum officinale, album culinarium; cicera rubra ſunt ciceris ſativi ſemina rotunda, anguloſa, piſo majora, unico angulo acuto prædita, coloris ex fuſco rubentis, ſaporis viſcoſi & leguminoſi : radix longa, exigua, alba : an ſic vocetur à cienda urina ? An quia venerem cieat & ſtimulet ? An quod eminentem habeat cicatriculam ? An à Κικὺς robur, quod ejus cibus corpus roborat ? An ab Hebræorum *Kikar*, maſſa, pars rotunda. B. Cicerſ, Spaanſe Erwten. G. Kichren, Kicher, Ziſer-erbſen. Gall. *Pois ciches ou pois béen.* A. Chices, chicpeaſe, vetches. Gr. Ἐρέβινθος.

CICERA TARTARI, dicuntur pilulæ ex Terebinthina & cremore tartari.

CICERBITA, eſt Sonchi ſpecies, an à Cichoreo, quaſi parvo dicta ? Cichoreum enim à quibuſdam Κίχηρα & Κιχήρια appellatur. Vide *Sonchus*.

CICHOREUM, Eſt planta, quæ habet caulem intortum, craſſum, rotundum, villoſum, excavatum, ramoſum : folia longa, valde lacteſcentia, amara, plus minuſve inciſa, aliquantulùm villoſa : calix floris totus maturus redditus, valde eſt compreſſiùs, oblongus, ſquammoſus, atque inſtar vaſis cujuſdam recondit ſemina anguloſa inſtar cunei, in parte ſuperiore excavata, alba : radix craſſa, ſat longa, & fuſca extùs, intùs albicans, ſuccum habet ſaponaceum, in orbiculos deſciſſa dat lac amarum, hinc inter lacteſcentia refertur : diſtinguitur in ſylveſtre & ſativum, ſed prius uſitatius eſt in Medicina ob amaritiem. Ægyptium nomen eſt, ac inde in Græciam, poſtea in cæteras nationes commigraſſe docent. Cichoreum tamen dictum videtur à κιχέω *invenio*, *reperio*, quòd frequens in pratis, campiſve naſcatur ac reperiatur. Vel à κίειν & χωρίον, quòd per agros ſerpat. B. Cichorei / Sukerei / Suikerei / Wegewaart, Wegwagte / Hemelſleutel. G. Zamblaw-wee wart, Weg-weiſz, Hindleufft. Gall. *Cichorée ſauvage.* A. Cichory, Succhory. Gr. Σέρις, ἀπὸ τοῦ σαίρειν, σάρειν mundare purgare.

CICINDELA, quaſi candela, noctiluca. Eſt enim genus ſcarabæi nocte lucentis. Gall. *ver luiſſant.*

CI-

CICONGIUS, eſt menſura duodecim ſextarios continens.

CICONIA, quaſi cicania Iſid. à ſono quem quatiente roſtro faciunt illæ aves : vel à cicur, ob benignam naturam. B. Ooyevaar. Gall. *Cigogne.*

CICUTA, Eſt planta, quæ habet caulem ſatis altum, craſſum, politum, ſerpentis cutim referentem, excavatum : folia minutiſſimè diviſa, & ſubdiviſa, petroſelino ſimillima, inodora : flores ſunt albi in umbellas creſcentes, plurimis conſtantes petalis cordiformibus, inæqualibus, in orbem poſitis, & calici inſidentibus : is autem abit in fructum ferè globoſum ex duobus ſeminibus compoſitum, exiguis, hinc gibbis & ſtriatis, inde verò planis : radix cauliformis, longa, alba, craſſa, tota planta habet odorem ingratum, ſapor ejus eſt acris : eſt herba lethifera, morte Socratis clara. An appelletur, quòd ejus aſſumptione caput Vertigine & Fatuitate, imò morte afficiatur ? Gr. Κώνειον : nam κωνεῖν eſt στρέψαι vertere. B. Scheerling / dulle peterceln / winterling / pypkruid / dulle kervel. G. Schirlinck, wutſcherling, wundt-ſcherling, wueterich. Gall. *Cigue.* A. Hemlock.

CICUTARIA, eſt planta, quæ habet caulem ingentem, nodoſum & concavum : folia cicutæ majoris ſimillima, ſemina profundè ſtriata, anguſta, oblonga, magna : radix fibroſa, cujus nomen à cicuta derivatur.

CILIA, propriè ſunt extrema palpebrarum corpuſcula duriora, & cartilaginoſa, ſemilunata, quæ Græci Ταρσοὺς vocant, Latini *Cilia*, quibus pili inſiguntur, quos alii *Cilia* appellant. Superioris palpebræ pili verſùs ſuperiora curvantur, ſed inferioris verſùs inferiora ; ſemper ferè eandem ſervantes magnitudinem, impedientes ne leviora oculo incidant, nam duplici pilorum inſignium ſerie conſtituti ſunt. Horum etiam uſus videtur, dare ſenſum acutiſſimum, unde ſimulac aliquid oculum, quod ipſum lædere poſſet, appetit, hinc monitus ſtatim clauditur ; & moderare lucem, & oculum quaſi in umbram conſtituere; ne à radiis lucis fortioribus lædatur; hinc fit, ut qui his carent, non niſi in crepuſculo benè videant. Gr. βλεφαρὶς, ὀφρὺς. B. d'Oog hairen G. Hærlein an den Augenliederen, Augenbrawen. Gall. *Les cils ou Poils des paupieres.* A. The haire on the eye lids.

CIMOLIA TERRA, κιμωλία, à Cimolo Insula in mari Cretico, unde ortum habuit: est boli species.

CINA CINÆ, seu CHINA CHINÆ, est cortex peruvianus, non absimilis cortici junioris quercûs, saporis nonnihil astringentis penetrabilissimi & amari, paulùm ingrati & quo amarior & ponderosior est iste cortex eo melior, adversùs febres maximè laudatur. Dicitur & *Kinkinna*, *Palo de Calenturas*, *Gannana peride &c.* Arborem repræsentat *T. Bartholinus*, sed descriptionem nullam dat. Hinc cujusnam arboris cortex sit, hodiè nondum benè constat.

CINAMOMUM, est arbor altitudine citri aut mali aurantii; magna habens folia, lauri foliis similia, glabra: Vidi nuperrimè ramulum cui adhuc sex folia insidebant, & integrum folium servo, referens figuram, quam edidit *Abrah. Munting*; *A. Costa* repræsentat etiam cinamomi folium: sed non convenit cum meo, sed potiùs ipsum Malabatrum refert: Fructus habet nigros, glandes referentes, magnitudine avellanæ nucis. Cortex interior Cinamomum propriè est. Videtur differre à *Cassia lignea*, (cujus variæ dantur species) cùm cinamomi cortex grandior sit & sapore penetrantior: Cassiæ verò tenerior & manducata mucilaginem præbet: optimum cognoscitur solum gustu, nam licet color & odor adsint, sæpe tamen non est bonum, nam mora & adulteratione sæpe vim amittit; cortex externâ parte liberatus, secatur in laminas quadrangulas, exsiccatur, & spontè convolvitur, hinc cortex ramorum esse videtur, cùm sit reverà trunci. Cortices fortè unius quoque arboris sunt, & rami majores fortasse præbent cinamomum, teneriores verò cassiam sed hæc conjectura minimè verosimilis apparet, ob rationes hic & in cassia lignea, allatas. Radix suppeditat *Capho ram*; lignum roseum spirat odorem; Folia juniperum olent; fructus verò expressi & cocti ceram velut adipem dant & Caryophyllos odore imitantur. Flores habet albidos ferè inodores. Colitur in Zeilon, maximum est Aroma, & in Medicina quoque maximi usûs. Dicitur & *Canella*; *Cinamomum* dictum contendunt, quasi *Amomum Chinense*, seu *Amomum* ex China delatum: alii nomen accepisse putant à verbo *Cau*, quod lignum, & *Nama*, quod dulce significat. Nonnulli Κινναμῶμον dictum

ctum credunt, quasi κίνναμον ἄμωμον, Amomum à puritate cinamon, vel nomen fortè impositum ab Hebræorum *Kinnamon.* B. Kaneel. G. Canel, Zimmetrinde, Zimmet. Gall. *Canelle.* A. Cinamom.

CINARA, Est planta, quæ ex radice folia erumpentia habet longa, larga, ampla, profundè incisa, ex his emergit caulis satis magnus, striatus, lanuginosus, crassus, intùs medullosus, plures ramos dimittens, quorum singuli habent in summitate capitulum variæ magnitudinis, valde squammosum, rigidum, durum; squammæ, fructu facto grandiore dissolvuntur, ac superiùs virent, interiùs verò ac inferiùs carnosæ sunt & albidæ: comeduntur ex hoc capite partes duæ, nempè squammarum ungues, & medius discus, cui papposum semen insidet. florem habet flosculosum, plurimis scilicet flosculis constantem multifidis embryoni insidentibus. Dictam volunt à cinere quo stercorari amat. Alii à *Cinara* potiùs puella, quæ in ejus speciei carduum mutata est, appellatam esse contendunt: vocatur etiam scolymus. Gr. Σκόλυμος vel σκολιὸς asper, quia hæc planta est aspera nonnullis *Cocalus*, *Alcocalus*, *Articoca*, & *Articocalus.* Vide *Articocalus.*

CINEFACTIO, est quando res per ignem comburuntur, & in cinerem reducuntur. B. Asschmakinge. G. Aschmachung, zu aschen verbrennen. Gall. *Reduction en cendres.* A. A making or burning into ashes.

CINERARIA, appellatur Jacobœa marina, cujus folia cinereum habent colorem.

CINERARIUM, idem quod *Conisterium.*

CINERATIO, idem quod *Cinefactio.*

CINIS, est pulvis ille griseus ex combustione rerum combustibilium residuus, constatque ex sale (qui elixiviari potest) atque terra, ut dicitur mortua. B. Assche. G. Aschen. Gall. *Cendre.* A. Ashes.

CINIS CLAVELLATUS, propriè cinis est ex claviculis vitis. Aliis est caput mortuum ex destillatione fœcum vini residuum, combustum & elixiviatum. Nonnullis est sal ex cineribus lignorum quorundam extractum, optimèque reverberatum. B. Pot-asch / weed-asch. G. Weid-asche, pot-asche. Gall. *Cendre gravelée.* A. Ashes.

CINNABARIS, alia eſt *Factitia*, & alia *Nativa* ſive *Mineralis*. *Factitia* conficitur ex Sulphure & Mercurio, ex quibus mixtis fit ſublimatio. *Nativa* eſt Terra mineralis lapideſcens, rubicunda, conſtans etiam ex ſulphure & mercurio vivo cum terreſtri materia inſtar lapidis, compactis. In ipſis fodinis ex ſulphure & argento vivo coaluiſſe per fuſionem ab igne ſubterraneo factam, docet arte factâ cinnabaris; & ejus reſolutio facilis in verum ſulphur & Mercurium. Adfertur ex India orientali, Ungaria, Germaniæque locis variis; prope Alsheimium Palatinatus &c. Eligenda quæ gravida Mercurio & Sulphure præſtantioribus, adeoque Ungarica, utpote quæ auro aliquantulum pollet; quo quidem reſpectu minùs valet uſui medico quàm civili. *Dioſcoridi* dicitur *Minium*; quamvis diverſum nobis à Cinnabari ſit; datur etiam Cinnabaris antimonii, quæ eſt maſſa compacta, dura, opaca, ponderoſa valde, quæ in collo retortæ, ubi præparatur butyrum antimonii, reperitur, à parte quâ ſuperficiei vitri adhæret, ſplendet, ab altera ſcabra, trita in pulverem, dat veram cinnabarim ex Mercurio & ſulphure antimonii unitis conſtantem. Videtur dici à κινάβρα, ob fœdum odorem quem exhalat, dum foditur, à κινιβράω oleo, fæteo. B. Vermilioen / à verme quodam ex Ilicis baccis proveniens, cujus ſucco panni ſerici & lanei rubro colore ſaturo inficiuntur. Item Berg-rood / Cinaber. G. Zinober. Gall. *Cinabre*. A. Cinnabar.

CINNABARIS, CINNABRION HERBA, appellatur Rubia tinctorum, quia ejus radicibus lintea &c. rubro tinguntur colore, cinnabari vix diſſimili.

CINNUS. Gr. Κυκεὼν. Potus genus apud veteres nominatiſſimum ex polenta, caſeo aliiſque vino incoctis, unde verbum *concinnare*.

CION, *Columella*, *Gargareon*, γάργαρ, *Gurgulio*, *uva*, *uvula*, *uvigena*, *uvigera*, *Epiglottis* Plin. *Sublinguium* Iſidoro, penſilis de palato *Iſthmus*, ſive *Gutturis Operculum* dicitur. Item κιονὶς, ϛαφυλοφόρον ex palato in ore penitius, juxta narium meatus ſupra laryngis rimam inter *Amygdalas* dependet, eſtque proceſſus ex ſubſtantia, ut videtur, glandulosa ſpongioſa & rubra, quam putat *Columbus* oriri ex palati tunica, eo loci reduplicata: ſed *Riolanus* à muſculis ibi deſinentibus: glaberrima eſt, flexiliſ-

ſima,

ſima, ſubpellucida, plena cryptis apertis, mucoſis, & fibris longis muſculoſis, in unum punctum collectis, cæterum tota vaſculis innumerabilibus contexta: vaſa reperiuntur arterioſa, venoſa, omnium ferè ſerierum, tam in uſus communes, quàm potiſſimùm ad officium cryptarum; muſculi huic machinæ proprii, plurimi attribuuntur. Figura eſt rotundè oblonga, ſuperiùs craſſior, & in acutum obtusè deſinens. *Uſus* eſt moderari vocem & aëris frigiditatem, & impedire ne potus ad nares ruat. **De Lell.** G. Der Zapff das Athem Zuenglein. Gall. *la Luette* A. The Roof of the Mouth. Interdum uvula nimis propendet ab humoribus obſtruentibus, qui per vaſa lymphatica redire nequeunt, unde caſus uvulæ oritur. B. **Den huig.** G. Das fallen, oder ſchieſſen des Zæpf-leins. Gall. *la Luette abatuë*. A. The Falling of the uvula.

CIONIS, idem quod *Cion.*

CIRCÆA, Eſt planta, quæ habet caules tenues, rotundos, rectos, villoſos, medullâ repletos: folia ſibi invicem oppoſita naſcuntur juxta longitudinem caulium; ad baſim latiora, ad apicem acuta, dentata, pediculis adhærentia: flos ex duobus petalis calici etiam bifolio inſidentibus conſtat: calix autem deinde abit in fructum pyriformem, in duo loculamenta plerùmque diviſum, ſemina fæta ut plurimùm oblonga: vocatur Mandragora, quia hâc herbâ quondam alios faſcinare *Circe* magica inventrix ſolis filia putatur, vel quia hujus plantæ fructus ſe veſtibus affigit, hocque modo homines ad ſe trahit, ſicut Dea Circe ſuis incantamentis facere credebatur. Illud nomen etiam aliis plantis imponitur. Gall. *Circée.*

CIRCUITUS, idem quod *Periodus.*

CIRCULATIO, ſanguinis, vide *Periodus.*

CIRCULATIO CHYMICA, eſt liquoris puri, per circularem deſtillationem in pelicano, vel alembico cæco, agente calore, exaltatio; dum enim liquor in recipiente contentus undique clauſo exhalare nequit in auras, ſed colligatur in ſuperiori parte vaſis, cadit inde iterum ad fundum vel directo lapſu, vel per laterales alas pelicani, idque aliquoties circuli in modum pro genio liquoris deſtillandi. B. **Weder-dryving.** G. Offt widerholtes diſtilliren. Gall. *Circulation chimicale.* A. Chymical circulation.

CIRCULATOR, idem quod *Circumforaneus* vide *Agyrta.*

P 5 CIR-

CIRCULATORIUM, eſt vas vitreum, ubi infuſus liquor, aſcendendo ad ſummum vaſis, & iterum in locum ex quo venerat deſcendendo per laterales alas cavas, colligentes omne quod in ſupremum vaſis adſcenderat, quaſi in circulo rotatur. Varia ſunt hujus generis vaſa, ſed duo præcipuè ſunt majoris momenti & uſûs duntaxat, *Pelicanus* nimirùm, & *Diota*, B. Omdrijf-glas / Circuleer-glas. G. Circulier-glaſz. Gall. *vaiſſeaux Circulatoire*. A. A. Circulatory glaſſ.

CIRCULATUM MINUS, nihil aliud eſt quàm *Spiritus Vini*.

CIRCULUS, eſt Inſtrumentum rotundum ad chemicorum vitra abſcindenda ex ferro factum; perfringuntur hoc modo: circulus igne candefactus vitro circumponitur, illudque tamdiu ſtringitur, donec ferveſcat & incaleſcat, cùmque adhuc fervet frigida gutta immiſſa, aut frigidi halitûs afflatu diſſilit, atque diſrumpitur. B. Een Ring. G. Ein Ring. Gall. *Anneau*, *Cercle*. A. Ring.

CIRCUMFORANEUS, idem quod *Agyrta*.

CIRRI, plantarum & inprimis radicum tenuia ſunt capillamenta, quæ contorta criſpantur. B. Krullende hayrwortel.

CIRSION CIRSIUM, eſt Cardui ſpecies, quo cum convenit in omnibus, & ab eo tantùm differt ſpinis mollioribus: quia putatur hæc planta Varicibus mederi, nomen accepit à Κιρσὸς varix, cum vena multo ſanguine dilatata eſt. *Fuchſius* nominat *Bugloſſam* vel *Linguam bovis*.

CIRSOCELE, eſt varicoſa vaſorum ad teſtes euntium dilatatio, ita ut tertium teſticulum quandoque mentiatur, ex κιρσὸς varix, & κήλη tumor. B. Zwelling / of breuk der kloot-ader. G. Geſchwollene, auff gelauffene ſaamen Aderen. Gall. *Hernie des Vaiſſeaux ſpermatiques; Circoſele*. A. A Swelling of the ſeed-veſſels.

CIRSOS ſive VARIX, eſt nimia venarum in exteriori corpore ſitarum dilatatio in tumorem elata, flexuoſa, in una aut pluribus corporis partibus hærens; oriunda ab impedito ſanguinis valdè moti per has venas transfluxu, unde ad ſedes valvularum à ſanguine collecto ita dilatantur ſæpe, ut rupturam minentur. Invenitur apud Græcos duplex nomen: Alterum eſt frequentiſſimum κιρσὸς ſeu (ut eſt apud *Pollucem*) κρίξος, alterum verò non ita fre-

frequens ἰξία, quod quidem poſtremum uſurpatum invenitur ab *Hippocrate*. Latinis *Varix*; *Ramex* tamen apud *Plautum* pro varice pectoris aliquando ſumitur, in Merc. l. II. *Tuâ causâ rupi ramices, tamdudum ſputo ſanguinem* B. Geborſten Ader / uitgerekte Ader / Aderſpat. G. Aderbruch, Krampff ader, auffgeblaſene, geſchwollene Adern. Gall. *Varice*, *Veine dilatée*. A. A crooked ſwelling vein, or varix.

CISSAMPELOS, dicitur de convolvulo, vineas amante, quia juxta illas ſæpe ſuccreſcit. Ex κισσὸς Hedera, à κίω quòd in pariete vel arboribus latè ſerpat; vel à κίω ſcindo, quia Hedera arborea alias arbores ſcindit & perdit, adde ἄμπελος vitis, vinea: ab ἅμα una & πηλὸς lion. pro οἶνος vinum. Vide *Helxine Ciſſampelos*.

CISSIUM, ſeu CISSOPHYLLUM, ſunt Vincetoxici Synonyma: quia habet folia Hederæ ſimilia. Κισσὸς eſt Hedera, cui adjicitur φύλλον folium.

CISSOS, eſt Helix ſeu Hedera, vide Κισσὸς in voce *Ciſſampelos*. Bacchus quoque olim Κισσος dictus.

CISTERNA CHYLI, idem quod *Sacculus Chyliferus*.

CISTUS, Κίσθος & Κίσσαρον, eſt frutex, cujus folia obrotunda, villoſa, aſpera, conjugata: flores roſacei, quinquepetali, coloris rubicundi: calix triphyllus, piſtillum abit in fructum qui eſt capſula obrotunda, villoſa, aſpera, quæ per maturitatem dehiſcens ſemina exigua, & rufa fundit: radix lignoſa, ramoſa: creſcit in regionibus calidis, præſertim in locis ſaxoſis: ex hujus foliis Ladanum gummi exſudat. Dicitur fortaſsè quòd ejus ſpecies aliqua κίσσω, id eſt Hederæ foliis rotundis ſit ſimilis: Sunt qui nomen à Bacchi ſaltatore derivant, cujus nomen erat *Cittus*, vel *Ciſſus*: Hiſtoriam vide apud *Caſſianum Baſſum*. Nonnulli ἀπὸ τοῦ κίος, verme, ſeu curculione derivant: Κὶς enim omnia frumenta perterebrat: unde Κισσηρὶς pumex variis foraminulis perforatus lapis eſt. Sic frutex hic à poroſa textura & innumeris ſpiraculis pervia, quâ vinum tranſmittit. Gall. *Ciſte*.

CITRAGO, appellatur Meliſſa, ob citreum, quem ſpirat, odorem. Vide *Meliſſophyllum*.

CITREA MALUS, Eſt arbor ſemper virens, cujus rami ſunt extenſi, flexiles, cortice viridi & polito inſtructi: folia laurinis ſimilia, longa, acuta, rigida, abſque

que appendice, carnosa, in margine dentata, coloris viridis splendentis, præsertim in parte superiori, odoris penetrantis : flos est rosaceus, plurimis scilicet petalis in orbem positis constans, ex cujus calice surgit pistillum, quod deinde abit in fructum oblongum, donatum cortice crasso, inæquali, carnoso, in initio viridi, postea citreo splendente, intùs albo, odoris grati, saporis aromatici & grati : fructus hic dividitur in loculamenta succo acido grato, & seminibus externè duris, oblongis, albis medullosis, saporis aliquantulùm amari, fæta: hæc arbor crescit in regionibus calidis : dicitur, quòd ejus fructus citrinum habeant colorem; quorum succus gratissimè acidus nitrosus, & refrigerans, optimum in febre ardente sitientibus est solamen. B. **Citroen.** Gall. *Citronier.* A. The Citron-tree.

CITRINUM succinum, arsenicum, sulphur, citrina stœchas, citrinæ myrobalani. pen. corr. vide *Amaracinus*, *seq.*

CITRULLUS, Anguria est, sic à citri luteo colore dictus.

CITTA, sive PICA, est appetitus depravatus, quo ea appetuntur, quæ ab esu humano prorsus aliena sunt, ut Calx, fistulæ tabaceæ, carbones, testæ, panni, coria, arena, &c. Causa latet in depravato ventriculi succo, qui non nisi per insueta assumpta mutari potest, vel à circulatione sanguinis mutata, ut in gravidis, vel ab imaginatione depravata. B. **Verdorven of onguere Honger.** G. Der Schwangern Weiber lust zu unnuetze Sachen. Gall. *Appetit depravé.* A. A strange depraved longing in breeding women.

CIVETTA, à voce Indica *zibeth.* Est animalculum ex cujus vesiculis circa Inguina succus pinguis fragrantissimus educitur. Vid. *Zibethum.*

CLARETUM, est vinum, aromatum infusione impregnatum, ac saccharo edulcoratum, dicitur aliàs *Vinum Hippocraticum :* Item Vinum Medicatum, sic nominatur, quòd per manicam Hippocratis colatur & purificetur. B. **Klarey/ klaretten-wijn/ genees-wijn/ kruidwijn/ kandeel-wijn/ hyppocras/ bruids-tranen.** G. Hippocras, gewurtz-wein, claret. Gall. *Vin Clairet*, *vin d'Hippocrat.* A. An Aromatick wine, or claret wine.

CLARIFICATIO, est modus, quo succi vel decocta turbida, & crassa, clariora redduntur : quod fit filtratione,

tione, ſubſidentiâ, fermentatione, vel additione aceti, albuminis ovi, aut lactis. B. Een klaar-making. G. Reinigung Clarificirung. Gall. *Clarification.* A. Clarifying or clearing.

Classis, ſic à Botanicis vocatur congeries Plantarum, quibus nota quædam communis adeò propria adeſt, ut hâc ab omnibus aliis generibus prorsùs differant: Solentque hodiè omnes plantæ in ſua genera & claſſes redigi, ut ſcientia botanica ad methodum doctrinæ deducatur, & faciliùs nomina plantarum memoriæ mandari poſſint. Gall. *Claſſe.*

Claudus, eſt qui altero pede minùs æquè incedit, altero breviore, aut aliter diſtorto, vel contracto vel minùs robore valente ob muſculos aliquos femoris relaxatos, vel paralyticos. B. Mank. G. Hinckend. Gall. *Boiteux.* A. A Cripple.

Clausiporta, pro clauſiporca: nam porcæ ſunt cluſiles, Italis *porceletti.*

Claviculæ, ſunt oſſicula duo thoracem claudentia, oblonga, dupliciter incurvata, ſcapulamque clavis inſtar, cum ſterno firmantia: ſic dicuntur à clavibus ædium antiquis, *Patavii* à *Spigelio*, & deinde à me viſis. *Celſus Jugula* vocat à Jungendo, alii *Ligulas*, *Os furcale*, *&c.* Gr. appellant κλεὶς, κλῃὶς *Hom.* κληίδιον *Gal.* tranſverſim ſub imo collo ſitæ ſunt, in pectoris ſummo, utrinque una. *Figuram* habent oblongi S. Latini. B. Het ſleutel-been / krop-been. G. Das hals-bein, troſſel-bein. Gall. *la Clavicule.* A. The Clavicular bones.

Claviculæ, in plantis capillamenta intorta, vel *Capreoli* ſunt, quibus quaſi manibus proreptans vitis adminicula comprehendit. Vide *Capreolus.*

Clavus, vide *Helos*, eſt etiam doloris capitis ſpecies clavum referens. Item eſt verrucæ ſpecies, calloſa, parùm elevata, digitos vel plantas pedum occupans, ex calcei preſſione inæquali, vel attritu oriunda. B. Een lyk-doorn / exteroogen. Vid. *Helos.*

Clavus, juxta *Tornamiram*, eſt paſſio in parva capitis parte: Communiter eſt ſupra oculum in ſupercilio, & videtur ægris ac ſi pars capitis clavo vel terebello perforaretur. Et à Celſo clavi vocantur calloſa in albo oculi tubercula, quibus nomen à figuræ ſimilitudine eſt.

Clei-

CLEIDION, idem quod *Clavicula.*

CLEMA & CLEMATIS, dicuntur plantæ ſarmentoſæ, ut vitis &c. à κλάω frango, quia fragiles.

CLEMATIS DAPHNOIDES, Eſt planta, quæ habet caules exiguos, tenues, longos, rotundos, virides, nodoſos, repentes, ubique adhærentes: folia ſunt oblonga, viridia, polita, bina, ſibi invicem oppoſita, caulibus brevibus adhærentia, ſaporis amari, ſtiptici: flos eſt monopetalus Hypocrateriformis, multifidus, coloris ut plurimùm cærulæi aliquando albi, raró rubri, ſine odore, ex hujus calice ſurgit piſtillum infimæ floris parti ad inſtar clavi infixum, quod deinde abit in fructum oblongum, duabus ſiliquis conſtantem, quæ continent ſemina plurima oblonga, ferè cylindracea, ſulcata ab una parte; radix fibroſa. *Pervinca* officinis, *Vinca pervinca* vulgò nominatur. *Clemaida* Græci, quoniam κληματα, hoc eſt ſarmenta ſeu viticulas per terram ſpargat, dixerunt. *Daphnoida* verò à foliorum Lauri, quam ejus folia habent, figura. Plinius Clematida *Ægyptiam* nominat *vincam pervincam*, alioque nomine *Chamædaphnen* dici tradit, quód ſc. humilis videatur Laurus, ut nomen ſonat vinca: dicta fuit, quia in thalamis nuptialibus inde cingula conficiuntur. B. Maagdepalm / vinkoorde. G. Ingruen, Singruen. Gall. *Lyſſeron*, *Pervenche*. A. Perwinkle.

CLEMATIS PASSIFLORA, ita appellatur, quod varia in flore habeat Chriſti paſſionis ſigna. B. Bloem des Lydens / Paſſi-bloem. G. Paſſions-blume. Gall. *Fleur de la Paſſion.* A. Flower of Paſſion.

CLIMACTERICUS ANNUS, tales anni dicuntur, qui à nugivendulis, per certos gradus, vel certam diſtantiam, aut numerum ſeptenarium & nonarium diſtinguuntur, & inter hos quadrageſimum nonum, & ſexageſimum tertium præ aliis notatu digniſſimos habent: quòd in his inſignes mutationes, & pericula vitæ metuenda ſint. Vide *Annus Climactericus.* B. 't Moord-jaar. G. Mordjahr, das Weckſel jahr. Gall. *Année Climacterique.* A. The termes of important change sin the bodies of men.

CLINICUS, eſt Medicus vel Medicaſter, qui diætâ curat, aut Medicamentis. Sed hoc munere ſæpe à mulierculis, quæ lecto affixis ſubminiſtrant, fungitur, à κλίνη, Lectus, derivari debet.

CLI-

Clinoides Apophysis, Gr. κλινοειδὴς, à κλίνω, inclino; quòd hæc ossis protuberantia sinum parvum habeat, qui lectum referat. Uti sic scapulæ apophysis humeri os recipiens, &c.

Clinopodium, est planta, quæ habet caules tenues, quadratos, villosos, longos: folia majoranæ sylvestris similia, sed minus odora, sibi invicem opposita, villosa, saporis salviæ: flores in verticillos densos, cauli circumpositos aggesti sunt, galea erecta rotundula, bifida, barba tripartita: flori succedunt quatuor semina oblonga, tenuia, rubicunda, in capsula, quæ flori tanquam calix inservivit inclusa: radix fibrosa: crescit in sylvis: quibusdam *Marum* appellata, est propriè lecti pediculus, quòd folia habeat lecti pedibus simillima, à κλίνω inclino, reclino; unde κλίνη lectus, & πὲς pes. B. Mastik-kruid. G. Mastick kraut. Gall. *Herbe de mastic. Basilic sauvage.* A. Wild Basil.

Clistus, vide *Clyssus*.

Clitoris, seu Amoris Dulcedo, est velut penis muliebris, titillationi inserviens, genitalibus fœmininis appensus parte superiori: Constat, ut penis virilis, ex duobus corporibus nervosis, quæ ab inferiore parte ossium pubis ortum ducunt, etiam in extremitate obtegitur glans præputio; ejus substantia spongiosa est, adeo ut à sanguinis majori vel minori copia effusa in cellulis cavernosis tempore voluptatis intendi & relaxari possit, non tamen ut in viris perforata est. Dicitur à κλειτορίζω lascivio. Gr. κλητωρὶς dicitur & Nympha. B. De kittelaar. G. Scham-zuenglein. Gall. *le Clitoris*. A. The yard of a woman, or the clitoris.

Cloaca, à colluendo, vel à cloacare, id est inquinare, vel à cluo, id est purgo. Corporis immunditiarum est receptaculum.

Clydon, est fluctuatio assumptorum in ventriculo, ob laxitatem fibrarum ejus, & vim minorem musculorum abdominalium quam ut viscera contenta sufficienter comprimat, à κλύζω abluo, lavo.

Clymenum, Est planta, simillima in omnibus Lathyro, nisi quòd folia plurima uni costæ adnascantur, non modò duo, sed aliquando quatuor, sex vel octo ad eundem exortum: dictum scribunt ab inventore Clymeno Re-

Rege: sed rectiùs à κλίνω reclino, quòd fructus sive folliculi ad se invicem reclinant ac quasi recumbant, veluti iridis floris folia postea Clymenum vocarunt, & Regium nomen ei imposuisse finxerunt.

CLYPEALIS CARTILAGO, idem quod *Thyroides*.

CLYPEUS, sive clupeus à cluendo, hoc est purgando, vel quasi calypeum, à καλύπτειν, tegere, quòd tegat.

CLYSMA, idem quod *Clyster*.

CLYSTER, eris, pen.prod. quia Græcis κλυστὴρ, ῆρος. Ita apud *Galenum* legimus: πολὺ ἐν τῷ ποιοῦτῳ κλυστῆρι κεῖται. Κλύζω abluo, eluo.

Πολλάκι δ' ἐν κλυστῆρι νέον γλάγος οἷος ἀμέλξας. *Nicand. Alexipharm.*

CLYSSUS, est, quòd alicujus rei essentiam, apud Chymicos, contineat: vel quando ejusdem rei species variè seorsim elaboratæ iterum conjunguntur, ut cùm sal commune, Sulphur, oleum, spiritus & Mercurius iterùm in unum corpus coagulantur. Dicitur & *Aqua Stimmea* vel *Sulphurea*, estque spiritus quidam mineralis, cujus basis præcipuè Antimonium, nec non alia sulphura mineralia. Vide *Essentia quinta*.

CLYSTER & CLYSTERIUM seu ENEMA, est Medicamentum internum, fluidum, quod per anum in intestina ope siphonis injicitur. Clysteres alii sunt emollientes, & laxantes, alii detergentes, alii astringentes, alii anodyni, alii ad alias intentiones parati, à κλύζω abluo. Gr. κλυστήρ. B. Clysterie/ Clysteer/ Spuitsetting/ Darm-spoeling/ Gat-spoeling. *Clyster* sumitur aliquando latiori nomine, pro *Metrenchyta*, *Otenchyta*, *Risenchyta &c.*quæ suis vocabulis suo loco reperiuntur.G. Einspruetzung, Clystier.Gall.*Lavement*, *Clystére*.A.Clister.

CLYSTERIUM, vide *Clyster*.

CNICUS & CNECUS, vocatur *Carthamus*, herba flores proferens croco similes. Hinc κνηκὸς est flavus color, fortè à καίειν accendo, quia ignei coloris est, ut crocus, vel ἀπὸ τοῦ κνίζειν, quod mordere & pungere significat: vel ἀπὸ τοῦ κνισμοῦ, quòd pungendo, pruriginem excitet, quod de sylvestri rectiùs, quàm de sativo dici potest. B. Wilde saffraan/ basterd saffraan. G. Wild-saffran. Gall. *Saffran Sauvage*, *Saffran batard.* A. Bastard Saffron.

CNIDE, eſt Urtica urens, quia nocenti lanugine pungit, à κνάω ſcindo, ſcalpo, pruritum excito.

CNISMUS & CNESMUS, à κνάομαι ſcalpo, prurio. Vide *Pruritus.*

CNISSOREGMIA, ſive SODA, eſt ciborum ex regno animali in ventriculo debili hærentium, nec ſubactorum ſatis, adeòque in initio putredinis poſitorum eructatio, undè *ructus nidoroſus* dicitur: ſi autem cibi ex regno vegetabili fuerunt, adeòque ſuam ſequentes naturam, eſt in ventriculo, quaſi exuſtio, & pruritus, cum eructationibus acidis, à κνάομαι prurio, & ῥήγνυμι rumpo, quia calor cum aciditate erumpere videtur. B. De Zode / Spys-verbrandinge. G. Hitze des Magens, Sode. Gall. *Ardeur d'Eſtomac.* A. The heart burning.

COAGULANS medicamentum dicitur, quod partes fluidum conſtituentes in maſſam ſtrictam & concreſcentem mutat, ita ut multæ ſub una ſuperficie moveantur antea ſeparatæ hocque facit vel exhalando diluens, vel addendo glutinans, vel partes inter ſe compingendo. B. Een verdikkend of zamenſtremmend middel.

COAGULATIO, dicitur humoris à re aliqua vel vera privatio, vel ſaltem talis, quæ ſenſibus noſtris non apparet, vel particularum ante fluidarum in ſolidum cohærens mutatio. B. Stremminge. G. Ein Rinne, zuſammen geloffen. Gall. *Coagulation.* A. Coagulation or Curdling.

COALESCENTIA, eſt partium ſolidarum unio, quæ antea erant diviſæ. B. Aan-een-groejinge. G. Zuſammenwachſung. Gall. *Coaleſcence.* A. A Growing together.

COARTICULATIO, idem quod *Diarthroſis.*

COBALTUM, *Cadmia nativa*, *Foſſilis*, *metallica*, eſt minerale terreum, colore ferè nigrum, æris vel argenti particeps. Foditur copioſè haud procul à Goſlaria. Causticum eſt & erodens, adeoque inter venena habendum. B. Kobalt. G. Kobalt, Mucken-pulver, quia Muſcæ ejus guſtu perimuntur. Gall. *Cobaltum*, *eſpece de Cadmie naturelle.* A. Braſſe ore, or Cobalt.

COCCIGRIA, vel COGGYRIA, eſt arbuſcula montana & ſylvas amans, ejuſque radicibus lanæ, &c. purpureo inficiuntur colore, Etymon erit à κόκκος granum, bacca, *color* ex cocco factus *puniceus*, & ἄγριος ſylveſtris.

COCCUS, in genere ſumitur pro omni bacca, ſed proximè

ximè refertur ad Ilicis minoris baccas, quæ *Grana Kermes* seu *Chermes* appellantur, nonnulli putant coccum significare vermiculum, qui singulis baccis innasci dicitur, hinc ejusmodi color vocatur *Vermeil* & *Vermillon* à verme nempè, hinc quoque Arabum *Chermes*, *Kermes*, *Color Chermesinus* &c. nostris **Karmosyn.** Hinc *Coccineus color*.

Coccus Cnidius seu Gnidius, baccæ esse putantur chamæleæ: admodùm urentes & acres, hinc à κνίω uro, vel κνίδη urtica urens: urticæ enim instar urit, mordet, pruriginemque excitat. Pipere enim, quod calidum satis, calidius est. Fortè *Gnidius* appellatur corruptè facilitatis gratiâ ut fieri solet.

Coccus Baphica, idem quod *Kermes*.

Coccymelea & Coccymeleon, videtur esse pruni species, & quibusdam videtur esse *cuculi malus*, κόκκυξ enim est cuculus, & μῆλον malus: hinc arborem illam dictam conjiciunt, quòd grandescentibus pomis, cuculus è suis latebris prodeat, & conspiciatur: vel, nomen hoc potius inditum, quòd floreat, quando cuculus ad suas latebras redit, nec ampliùs videatur.

Coccyx, est ossea compages quæ constituitur ex tribus ossiculis, rariùs quatuor, quæ ossi Sacro subsunt, horum supremum latiùs inferiori, ita ut caudam referant, quæ introrsùm inclinata, faciliori sessioni inservit. Dicitur & *Orropygium*, *Uropygium*, *Sacra spina*, Isidoro, κόκκυξ, ὀρρηπύγιον, σπονδύλιον. B. **Stiet-been / stupt-been / steert-been.** G. Das Guck-gucks vel Schwantz-beinlein. Gall. *Le coccis*, *l'Os de la queue*. A. The Rump-bone.

Cochlea, Tertia Labyrinthi pars est, structuræ valdè mirabilis, quæ vestibulo in parte canalibus semicircularibus opposita, anteriori, interiori, faciem respiciente, positu tamen canalibus inferiore, apposita, & pro parte continuata est; à Vesalio Buccinæ comparatur, vulgò cochlea à similitudine quàm optimè dicitur, testam enim limacis spirali suâ fabricâ exactissimè refert. Est autem canalis osseus, substantiâ osseâ, tenerrimâ, friabili, in auribus saltem exsiccatis calcinatum os referente, constans latiori ferè circulari basi seu orificio, partim à vestibulo, partim à fenestra rotunda incipiens, Sensim in progressu extenuatus, arctatus, tandem angustissimus, tenuissimus, in apicem desinens, hinc conicus, quia circa alium conum,

num, ſimili ſubſtantiâ oſſeâ, tenerrimâ, friabiliſſimâ, fragiliſſimâ conſtantem, baſin versùs cranii cavitatem, apicem verò versùs tympanum habentem, à parietibus ejus ſinuoſitatis, per quam nervi auditorii portio mollis ad cochleam pertingit, efformatum, quem nucleum, modiolum, conum ſuſtentantem, firmantem, appellare licet, ſpiralem in modum circumpoſitus, à baſi ejus ſursùm à baſi ſua binis gyris perfectis, non liberè continuatis, ſed ſibi invicem impoſitis, cohærentibus, cum uno dimidiato confectis, apice ſuo anguſtiſſimo ad Modioli ſeu coni firmantis apicem perfectè cochleæ inſtar terminatur, deſinit. Interim canalis hicce conicus, ſpiralis, diaphragma habet, ſeu ſeptum medium, ſpirali ſuo decurſu canalis ſpiralem ductum ſequens, hinc *Laminæ ſpiralis* nomen non immeritò ferens, formam Iſoſcelis trianguli, ſi explicetur, habens; quod iterum lineâ ferè perpendiculari ab apice ad baſin demiſſa, in duo triangula ferè rectangula, & æqualia diſtinguitur. Horum triangulorum alterum, quod cono ſuſtentanti proximum eſt, oſſeo-cartilagineum, ſenſim versùs apicem tenueſcens, tenerum, tenue, politum, elaſticum, ab ea ſede, quâ canalis modiolo adhæret, proveniens, aſſurgens, ultra medium ejuſdem cavi vix progreditur: alterum reſpectu coni firmantis, externum, ubi præcedens oſſeum deſinit, incipiens, eique annexum, continuatum, membranaceum, tenuiſſimum, tenerrimum, colorem obſcuriorem habens, nervoſum, ad oppoſitum canalis latus à nucleo averſum pertingens, ei annectitur, firmatur, reflectitur, evolvitur, & totum canalis hujus ſuperficiem, internam inveſtit, interim tenſum, elaſticum, tremulum, cum priori oſſeo non exactè idem planum formans, ſed paulò inferiùs declinans. Ultima hæc pars membranacea ad minimum ex binis adhuc lamellis compoſita videtur, dum ſc. ſingula binarum canalis cavitatum ſuâ membranâ inveſtiatur, quæ binæ membranæ inveſtientes etiam partem oſſeam ſepti, eam deſerunt, ſibi invicem applicantur, & ſic formant unam membranam, ut etiam in membrana tympani, & in variis aliis corporis locis contingit. Inter has autem adhuc videtur intercipi tertia lamella nervea, ſeu expanſio quædam nervoſa. Ope hujus diaphragmatis cochleæ cavitas dividitur in duos cuniculos cavos ferè ſemiconicos, & æquales, æquè longos, ſibi in

invicem incumbentes, fortè non communicantes, membranis tenerrimis, nervoſis, vaſculoſis, intùs veſtitos, *ſcalas* appellatos, quarum ſcalarum ſuperficiem leviſſimam, cavitatem ſemiconico ellipticam propter deflexum partis membranoſæ ipſius ſepti, amplo & patulo orificio aperitur in veſtibulum ad anteriora ovalis feneſtræ, inferior verò cavitatem ſortita magis irregulari figurâ donatam, nec non ſuperficiem modiolo adhærentem aſperam & inæqualem; à foramine rotundo in tympano excavata exoritur, & ab ipſa hujus foraminis membrana inhærente ſtriæ, partim dimidiato margini foraminis, partim ipſi ſepto inculptæ, occluditur. Κόγχη *Ruſo.* ἀςακὸς *Poll.* B. Het ſlek-been. G. Das Schnecken-gleiche Beinlein. Gall. *le Limaçon.* A. Snailbone.

Cochleare, maximum, pendet drachmas quatuor: Magnum ſeſqui drachmam: parvum drachmam unam: minimum drachmam ſemiſſem. B. Een Lepel. G. Ein Lœffel. Gall. *Cuillier*, *cuillerée.* A. A Spoone.

Cochlearia, eſt herba antiſcorbutica, humilis, quæ habet folia ex radice erumpentia obrotunda, mediocriter ampla, carnoſa, excavata aliquando inſtar cochlearis, viridia, ſplendentia, ſucco plena, caulibus mediocriter longis purpureis adhærentia: caules ex his naſcuntur ad altitudinem unius circiter pedis, anguloſi, rubicundi, ramoſi, folia exigua oblonga ſine caulibus habentia: flores quadrifidi, cruciformes, & albi juxta longitudinem ſummitatum caulium naſcentes; flori ſuccedit ſiliqua ferè ſphærica ſepto medio inſtructa, cui ad latera adhæreſcunt ſemina exigua, ferè rotunda, rubicunda: radix exigua recta, & fibris albis inſtructa: icta planta vel contrita habet odorem penetrantem, & ſaporem acrem; creſcit plerùmque in locis maritimis: ſic vocatur à cochlearis forma, quam folia habent. Gall. *herbe aux cuilliers.*

Cocles, quaſi unoculus, vel ocles, vel κύκλωψ, quòd à κύκλος, circulus, & ὄπτωμαι, video.

Coctio, eſt aſſumptorum craſſiorum in minimas particulas redactio, cum liquidis oris & ventriculi &c. miſtio, ita ut apta evadant tranſitui per lactea, ſanguineaque vaſa, & nutritioni corporis. *Prima* coctio fit in ventriculo, à fermento ibidem à reliquiis ciborum remanente, partim ab humore gaſtrico ex glandulis vaſa ſua accipientibus

bus ab arteriis cœliacis in ventriculum affluente, & à respirationis motu, & ipsius ventriculi contractione, & ambientium calore ac compressione. *Secunda* fit in intestinis à bile, & succo pancreatico, & prioribus adminiculis. *Tertia* in glandulis mesentericis, à lympha cum Chylo sese miscente. *Quarta* in pulmonibus, à nitro aëreo inspiratio, aërisve in vasa sanguinea actione, dum in inspiratione cunctis viribus in vesiculas pulmonales irruit, adeoque vasa sanguinea has cingentia & interposita mirè mutat & comprimit. *Quinta* in vasis & visceribus, puta liene, hepate, testibus virilibus &c. Malè coctionis nomine indigitatur, quia coquere igni proprium est: si enim calor esset fermentationis causa, quid tunc dicendum de piscibus, aliisque in quibus calor sensibilis nullus inest. Coctio est propriè assumptorum in nostram naturam mutatio per vim solidorum & fluidorum, sive per actiones naturales. B. **Kokinge/ gestinge/ verduwing.** G. Verdæwung. Gall. *Concoction, digestion.* A. Concoction, digesting. Pharmacopæi eodem coctionis vocabulo utuntur in coquendis Medicamentis, quæ nihil aliud est quàm particularum quarundam, ex Medicamentis mediante ebullitione, extractio. B. **Kokinge.** G. Die Kochung. Gall. *Cuisson.* A. A Boyling.

Coctio, autem Practicis significat illum statum morbi, quo materia morbosa priùs cruda, per circulationem sanguinis, vel per propriam materiæ indolem, vel per medicamenta, sic mutatur quo ad molem, figuram, cohæsionem, mobilitatem, inertiam, ut non ampliùs adeo recedat à sano statu, minùs ægrotum reddat corpus, & impetum morbi minuat; status ille morbi, in quo hæc ita fiunt, appellatur coctio, maturatio, vel πεπασμὸς.

Coculus Indi, fructûs magnitudine & figurâ instar lauri baccæ, racematim pediculis hærentes, hederæ corymborum modo ex Alexandria adferuntur. Quidam Solani Maniaci, alii Clematis fructum censent. Dicuntur aliàs *Baccæ Levanticæ*, *Baccæ Orientales*, *Baccæ Cotylæ*, *Elephantinæ*, *Cuculus indicus*. B. **Kocles.** Contra pediculorum acies utitur vulgus. G. Doll-kœrner. Gall. *Coques du Levant.* A. Indian cockles, grain vel berry.

Codia, sunt capita papaveris, ex quibus syrupus conficitur, sed strictè; latè verò sumitur pro omni plantarum

capitulo. Gr. κώδεια & κώδια : κώδη fructus eſt papaveris. B. Maan-koppen / ſlaap-bollen. G. Mohn Hæupter, wagſame kœpff. Gall. *Pavôt.* A. Tops of poppies.

COECUM INTESTINUM, eſt in ordine à ventriculo quartum, & craſſorum inteſtinorum primum, ſitum eſt ad os ileum dextrum, incipit, ubi inteſtinum Ileum deſinit & in appendice ſive proceſſu vermiformi finitur; valdè capax, longitudo hujus inteſtini non excedit latitudinem 3 vel 4 digitorum tranſverſorum; ſacculi inſtar propendens, & ab una parte impervium eſt: Gr. τυφλὸς. B. De blinden Darm. G. Der blinde Darm. Gall. *Le Boyau cæcum.* A. The blind gut.

COELIA, eſt cavitas magna, ut venter infimus, medius & ſupremus, à κοῖλος cavus. B. Een hoiligheid. Hœhle. Gall. *Cavité.* A. Any great cavity.

COELIACA AFFECTIO, idem quod *Cœliaca paſſio.*

COELIACA ARTERIA, eſt quæ à trunco arteriæ magnæ oritur, ventriculo, & hepati ſuis ramificationibus proſpicit. B. De maags ſlag-ader. G. Der magen pulſzader. Gall. *Artére Cœliaque.* A. The Cœliack artery.

COELIACA PASSIO, ſive affectio, eſt alvi fluxus, in quo cibus vel in totum, vel ex parte mutatus, abſque chylificatione, per anum ejicitur. Eſtque duplex *prima* in qua cibus in ventriculo ſolùmmodo coquitur: *altera*, quando in ventriculo, & inteſtinis coctio ſeu fermentatio ſimul peragitur, verùm propter obliterationem aut obſtructionem papillarum inteſtinalium, vel vaſorum Lacteorum, ex longa nempè inedia, vel dyſenteria purulenta &c. non intrat in corpus, à κοιλία venter, alvus. B. Spys-loop, grauwe-loop / rauwe gylbloed. G. Bauch-fluſz. Gall. *Flux d'Aliment.* A. The Cæliack pession.

COELI DONUM, idem quod *Chelidonia.*

COELOMA, eſt ulcus cavum & rotundum, in cornea oculi tunica, à κοῖλος cavus. B. Een rond hol in 't oog.

COELUM, eſt cavitas oculi versùs canthum. *Cœli τροπαὶ*, ſunt aëris conſtitutiones. Cœlum etiam dicitur *Palatum.*

COEMENTATIO & COEMENTUM, vide *Cementum.*

COFFE, Fabarum ſpecies eſt, in Arabia Felici naſcens, ex quibus toſtis & tritis, aquâ fervidâ tinctura extrahitur, quæ ſorbillando à Turcis, Ægyptiis, Perſis aliiſque

que

que nationibus ex vaſculis ebibitur. Arbor Euonomo ſimilis eſt, ſed folia craſſiora, durioraque habet, imò viridiora, & perpetuò virentia. Singulæ vel plures fabæ folliculis caſtanei coloris includuntur. Vocatur *Coffée*, *Coffi*, *Coava*, *Bon*, *Bunchum*, *Chaova.*

COGGYGRIA, vide *Coccigria.*

COHOB & COHOBIUM, idem quod *Cohobatio.*

COHOBATIO eſt, quando liquor deſtillatus, menſtruo ſuo reaffunditur, & deinceps deſtillationi exponitur; ut deſtillata ſic viribus, majoribus impregnentur, & magis reddantur ſpirituoſa. B. Vernieuwinge / herbattinge / weder-overhaling / weder-overtrekking. G. Offt Wiederholte Diſtillierung. Gall. & A. *Cohobation.*

COINCIDENTIA, ſive INTERCIDENTIA, eſt, cùm aliundè in aliud vas humor fluit. Ex. gr. in oculo *coincidentia* eſt, ubi in meatum porumve opticum, qui à baſi cerebri veniens, oculo videndi facultatem tribuit, humor adaperto vel rupto vaſe incidit, obturatque eum, unde cum dolore viſûs offenditur. Gr. Παρέμπτωσις.

COINDICANTIA, ſunt ſigna quæ cum aliis ſignis ſimul, conſiderata idem auxilii genus in morbis adhibendum indicant.

COL. ADD. In formulis Medicorum brevitatis gratia ſcribitur, & ſignificat Colaturæ adde, quando decoctioni percolatæ aliquid inſuper admiſcetur.

COLATORIUM, eſt cribrum, pannus, aut aliud quid, per quod aliquid colatur. B. Een zygdoek / een doorzyg-tuig. G. Ein ſeih-tuch, ein durchſchlag. Gall. *Colatoire.* A. Strainer, a ſtraining cloth.

COLATIO & COLATURA, eſt quando liquor poſt coctionem aut infuſionem, per cribrum, aut pannum percolatus eſt, & à craſſioribus particulis liberatur. B. doorzeigſel. G. Durchſeihung. Gall. *Colature.* A. Liquor when ſtrained.

COLCHICUM, eſt bulbus florem ferens, folia habet lilii; florem liliaceum, monopetalum, ex ipſa radice ortum, tubi tenuiſſimi forma, in ſex partes ſenſim ampliati; piſtillum autem è fundo floris ſurgit, in capillamenta tenuia definens, abitque in fructum oblongum, trigonum, trilocularem, fætum ſeminibus ſubrotundis: radix eſt gemina, tuberoſa, rotunda, avellanæ magnitudine, compreſ-

 ſa,

ſa, albida, carnoſa, quarum una exterior elapſi anni ſterilis, marceſcens; altera in fibras porrecta, intra priorem latens, eodem involucro membranaceo involuta: ſaporis dum recens eſt hæc planta, acerrimi, dum annoſa, ſubdulcis farinacei paululùm viſcoſi vel lenti, odoris nullius: creſcit hæc planta in pratis & montibus, bulbus dicitur eſſe venenoſus, à Colchide veneni ferace, in qua naſcitur, nomen ſumpſit. Gr. ἐφήμερον, Hermodactylum vocant. B. Tydeloosen / Naakte-vrouwen. G. Zeitloſen, wildt Saffran. Gall. *Colchique ou Mort au chien.* A. Meadow-ſaffron, the dogsbone. Vide *Ephemerum.*

Colcothar, eſt illud corpus ſiccum & terreſtre, quod poſt deſtillationes validas in vaſis remanet, vulgò *Caput mortuum*, & propriè intelligitur de vitriolo. B. Doode kop. G. Der todte Kopff. Gall. *Tête morte.* A. The caput mortuum of Vitriol.

Coles, idem quod *Penis.*

Colica Passio, idem quod *Colicus dolor.*

Colicus Dolor, eſt dolor acutus in inteſtinis abdominalibus ſedem habens, oriundus à quacunque cauſa, quæ fibras nervoſas inteſtinorum valdè diſtendit, erodit, comprimit, ſolvit: à colo inteſtino nomen habet, ſed immeritò, quia in omni inteſtinorum loco reperiri ſolet: eſt verò major aut minor; continuus aut intermittens, & ſæpe habens ſtatas periodos, murmura ventris, & punctiones vel vagas vel fixas; alvus plerùmque ſuppreſſa eſt vel flatibus plena: interdùm eructatio & vomitus urgent, & febris, vel inquietudines, & urinæ quoque ſuppreſſio; quòd ſi diuturnus, fixus & vehemens fuerit, ei ſolet denique remittenti paralyſis artuum ſupervenire. Nomen rectius ſortitur à κοιλία alvus, qui non ſemper in colo, ut vulgò putant, verùm maxima ex parte in media alvo ſeu Meſenterio contingit, unde *Cœliaca Paſſio* potius appellari poſſit, quidam ἀπὸ τοῦ κολάζεσθαι à torquendo, quòd in eo fiebant tormina colica. B. Colyk / darm-scheels-pyn. G. Das Bauch-grimmen, Bauch-wehe, Colick, Darm-gicht, Darm-winde, das grimmen. Gall. *Colique, trenchée de ventre.* A. The Colick.

Colla, eſt Gluten, Gr. κόλλα B. Lym / Pleister. G. Leim, Pleiſter. Gall. *Glu, Colle.* A. Glue.

Collatitium, eſt caro cocta vel aſſata pulli aut ca-

caponis, quæ in mortario tunditur, tusa juri vervecini admiscetur, quæ ægris cum omphacio aut Limonum succo propinatur, fortè ex κόλλα gluten. B. Kolps.

COLLECTIO, est quando varia Medicamina sicca, uti Radices, Herbæ, Semina, &c. præscribuntur, & in unum chaos mixta, ut vino infundantur, ægris porriguntur. B. Verzameling/ Collectie. G. Eine Samlung. Gall. *Collection.* A. Collection, Gathering together.

COLLECTICA, sunt Medicamenta conglutinantia, ut *Sarcotica*, à κολλάω glutino.

COLLICIÆ, sunt *Lachrymalium punctorum* in unum ductum in utroque latere concursus, humorem palpebrarum in narium cava derivantes; in homine ipsis ciliorum apicibus ad canthum majorem insculpta foramina, breves demittunt canaliculos, demonstratu difficiles, nisi cautè diffractis narium ossibus, tunicæ relinquantur integræ, mox enim ubi ossa penetraverint (quousque tenui separantur membranâ) in sinum ampliati narium continuantur tunicæ. In ove, lepore, vitulo, cuniculo, non in ipsis ciliis, sed interius paulò eadem reperiuntur ostia, quæ profundius in avibus quærenda, ubi quàm in ullo alio genere longè majora, receptum majorem stylum per palati rimam emittunt; brevis hic admodùm, quæ foramina distinguit, membrana. B. Water-gooten / of traan-gooten. G. Thrænen-lœcher. Gall. *Conduits des Points lacrimaux.* A. The Gutters.

COLLIQUAMENTUM, est liquidum in ovo humano vel animali contentum, quod fotu vel incubatu fluidissimum, tenuissimum, pellucidissimum factum est, ita ut eo, rudimentum animale innatans, nutriri possit: hinc in ovis animalium membranaceus sacculus rudimentum ambiens, in quo hæret hoc liquidum, vocatur sacculus colliquamenti.

COLLUM, est illa pars corporis, quæ intra caput & pectus media est, sustentat caput. Constat ex septem vertebris, musculis, arteriis carotidibus, venis jugularibus &c. Anterior pars tantùm dicitur *Collum*, posterior verò *Cervix.* B. Den Hals. G. Der Halsz. Gall. *Le Col.* A. The Necke. Sic *Collum Uteri*, est media pars intra fundum uteri & ejus os. B. De Hals des Lyfmoeders. G. Der Halsz, Mund der Bærmutter. Gall. *l'Orifice de la Matri-*

trice, *le Col de Matrice*. A. The Necke of the Womb.

Collutio, eſt oris ablutio, quâ dentes vacillantes, vel quâ gingivas, & ulcera detergemus. B. Een af-waſ-ſchinge/ ſpoelinge/ ſpoel-water/ zuiveringe. G. Auſſpuelung. Gall. *Gargariſme*. A. A Washing.

Collyrium, quondam erat Medicamentum oblongum, quod in oculorum affectibus ſumebatur. In oblonga verò, nonnunquam orbiculari formâ paratur, & vehiculo convenienti pro oculis ſanandis diſſolvitur, à κολοβὴ mutila, & οὐρὰ cauda, quia habet velut mutilatam caudam; ſed potiùs à κωλύω inhibeo, & ῥοῦς fluxio, quia fluxiones oculorum inhibet. B. Oog-water. G. Augen-artzney, Augen-waſſer. Gall. *Collyre*, *Remede pour le Mal des yeux*. A. A Remedie for the eyes.

Coloboma, eſt vitium labiorum, palpebrarum, aurium vel narium &c. quo partes partibus vel à nativitate, vel caſu quodam accreſcunt, quæ tamen antea vel ſolutæ fuerant, vel ſolutæ eſſe debuerant, à κολάω, amputo vel κολλάω agglutino, de oculis dicitur. B. Vergroeyinge aan een gewaſſe oog-ſchelen/ oogen verminktheid.

Colocasia, Eſt planta aquatica, caulem habens quinque vel ſex pedes altum, digiti craſſitie: folia ſunt ampla, rotunda, in parte inferiori nervoſa, longis & craſſis caulibus adhærentia, ſuccum aquoſum & viſcoſum habentia, lævia, pedunculo in umbilicum folii inſerto, finis pedunculi dat calicem monophyllum membranaceum, infra cavum, turgentem in ovalem figuram, ſupra in vaginam acutam, ſemi patulam, inſtar auris ovillæ explicatam, ex imo fundo calicis axis eſt, cui circumnaſcuntur multa ova ſphærica, baccata, ſingula inſtructa ſunt tubâ longâ, tenui, filamenti inſtar, gerentia unum vel alterum ſemen ſubrotundum: eidem axi ſupra hæc ova circumcreſcunt ſtamina maſculina denſe ſtipata, ſuis teſticulis inſtructa: denique ſupra hæc iterum tertia ſeries filamentis numeroſis eundem axim ornat, qui tum format pedunculum graciliorem purpureum: ille denique eminens in clavam longam, nigram plerùmque abit: radix eſt tuberoſa, craſſa, carnoſa, farinoſa, edulis, ſaporis caſtaneæ: creſcit hæc planta in lacubus & paludibus, præſertim in Ægyptia & Alexandria: putatur eſſe Arum Ægyptium à κόλα venter & κάζω orno, quòd ventrem ornet. Gall. *Feve d'Egypte*.

Co-

COLOCYNTHIS, eſt citrulli ſpecies, amariſſima; quæ habet plures caules repentes, villoſos, aſperos, folia caulibus ſatis longis adhærentia, à ſe invicem ſatis diſtantia, ampla, profundè inciſa, villoſa, aſpera, albeſcentia, inprimis in parte inferiori, punctis plurimis albis notata: flores flavi, palleſcentes: flori ſuccedit fructus levis, amarus, rotundus, non edulis, pugni magnitudine, ex flavo viridis, occludens ſub cortice tenui, polito & ſplendente medullam candidam, fungoſam, levem; & ſemina in cellulis parva, compreſſa, oblonga, cucumeracea, quaſi ſordida, albicantia, ſaporis acris amari, & nauſeoſi: creſcit hæc planta in Indiis Orientalibus; advehitur nobis cortice denudato, & tunc albidi eſt coloris, ex Italia, Hiſpania, Gallia &c. Eſtque major & minor, rotunda, quæ in uſu eſt, oblonga, pyriformis, pomiformis, ſemina quoque continet amariſſima. Vehementer purgat. Gr. Κολοκυνθὶς cucurbitam ſignificans parvam, παρὰ τὸ κόλον κινῆσαι, ſeu κνᾶν, quia colon ſeu ventrem commovet. Vide *Cucurbita.* Arab. *Alhandal, Chandel, Handel, & Handhal.* B. Kolo-quint. G. Coloquinth. Gall. *Coloquinte.* A. Coloquintida.

COLON, eſt craſſorum inteſtinorum ſecundum; ejus ſitus ſic ſe habet. In dextro Ilio à cæco inteſtino oritur, & reni dextro adhæret; deinde ſursùm reflectitur ſub hepate, ubi folliculo fellis nonnunquam annectitur, à quo luteo colore inficitur; ulteriùs pergit tranſverſim ſub fundo ventriculi, & à ſiniſtris lieni jungitur, deinde reni ſiniſtro alligatur, ubi gyros habet admodùm obliquos, & inde in rectum recta deſinit. *Longum* eſt communiter palmas octo vel novem, latiſſimum verò & ampliſſimum omnium. *Cellulas* habet multas. Ligamentum quoddam, medii digiti latitudine per ejus medium parte ſupernâ intexitur, deinde ob amplitudinem duo ligamenta fortia habet, unum ſursùm, alterum verò deorsùm, ut ſupernis & infernis partibus alligetur. Circa initium habet valvulam, ſursùm ſpectantem, ne ſc. ex craſſioribus inteſtinis in tenuia aliquid remeet. Gr. κῶλον, ἡ κατα κοιλια *Ruſo, Poll.* νειαίρη *Hom.* à κολάζεσθαι torquendo; quod in eo fiebant tormina colica, vel à κοιλότης cavitas apud *Athen.* vel à κωλύειν ab impediendo, quia in eo excrementa, ne ſtatim decidant, morantur. B. Kronkel darm/ Kartel-darm. G. Der Groſſe Darm. Gall. *l'Inteſtin Colon ou le grand Boyau.* A. The great gut.

CO-

COLON, Gr. κῶλον. Vide *Membrum.*

COLOPHONIA, dicitur, quod ex Colophone urbe olim advehebatur, eſt ſubſtantia oleaginoſa, flaveſcens, arida ac friabilis, reſidua ex reſinis abietina, ſtrobilinaque coctione dum purgantur, vel deſtillantur, inſpiſſatis ac frigore induratis; ſi in pulverem redigatur, & pulvis per candelam accenſam diſpergatur, flammam concipit, & fulgur repræſentat. Vocatur & Pix Græca. B. Spiegel-hars. G. Spiegel-hartz. Gall. *Colophone*, *Poix-reſine.* A. Colophony or Roſin.

COLOSTRUM, dicitur lac primum, quod poſt partum in mammis colligitur, tenuius & acidius, facillimè coagulatur. B. Bieſt.

COLPUS, idem quod *Sinus.*

COLUBRINA, eſt Ari ſpecies, *Serpentaria* dicta, idque ob ſerpentinum, ſive colubrinum colorem, quem habet caulis. Vide *Dracontia.* Eodem quoque nomine inſignitur *Biſtorta.*

COLUBRINUM LIGNUM, ſive SERPENTARIUM, propriè radix eſt, arboris Timorenſis admodum amara, colore fuſco. Utuntur adversùs colubri morſus, medetur & febricantibus. Naſcuntur in *Zeilon* tres ſpecies. B. Slangenhout. G. Greiſz-holtz. Gall. *Bois couleuvré ou de coleuvre*, *Bois de Serpents.* A. Snake wood. Indis *Comexi.*

COLUM, eſt omne illud, per quod, ad liquorum depurationem, aliquid colatur & tranſmittitur, ut cribrum, manica Hippocratis, linteum, papyrus bibula, &c. B. Een Strampn / Kleins-doek. G. Ein Durchſchlag, ein Seih-tuch. Gall. *Un Couloir.* A. A colander or ſtrayner.

COLUMELLA, idem quod *Cion.*

COLUMNÆ CORDIS, ſunt carneæ & rubræ eminentiæ in auriculis & ventriculis Cordis conſpicuæ, quæ ſunt totidem quaſi muſculi, cavitates inæquales reddentes, ut ſanguis his quaſi manibus dum cor contrahitur, confringatur, & ſeparetur. B. Hert pilaartjes. G. Hertzſen æderlein, das Hertz geæder. Gall. *Colonnes charnuës du cœur.* A. The fibres or columns of the heart.

COLUMNA NASI, eſt naſi pars carnoſa in medio prominens: labio ſuperiori vicina. B. Het Neus-ſteunſel, G. Die Naſen Sæule, Gall. *la Colonne du nez.* A. The end of the noſe.

Co-

Columna Oris, idem quod *Cion.*

Columellares Dentes, vide *Dentes.*

Colutea, eſt arbuſcula, cujus lignum intùs cavum, ferè inſtar ſambuci, ſed durius, & non medulloſum, duplici cortice obductum, ſuperius cinereo, inferius viridi: folia novem aut undecim uni coſtæ adhærentia, ſennam referentia, ſed majora, molliora, & magis ſubrotunda, obtuſa, in ſuperiori parte polita, & magis viridia quàm ſennæ, albeſcentia & villoſa in parte inferiori, ſaporis amari: flores ſunt leguminoſi, coloris flavi, in ſpicam congeſti: flori ſuccedit ſiliqua membranoſa inſtar veſicæ inflata, polita, plerùmque rubicunda, in duas partes dehiſcens; continens ſemina reniformia, flava, poſt maturitatem ferè nigra, ſaporis piſi: quod, ſi quis eam mutilet, ipſa moritur; ergo à κολέω mutilo: dicitur etiam ſenna ſpuria vel ſenna pauperum. B. **Lombartſe Linſe.** G. Welch ſene-baum, Welſche Linſen. Gall. *Baguenaudier.* A. Baſtard ſenna.

Colytea, idem quod *Colutea.*

Coma, eſt in plantis, quidquid hilari venuſtate crinium modo, ſumma ramorum vel colliculorum exornat. Vide *Summitates.*

Coma Somnolentum, eſt ſopor lethargo minor, ſine febre, in quo æger excitans ad interrogata reſpondet: & ſtatim in profundum ſomnum relabitur, ore hiante & maxillâ inferiori demiſsâ, mortuis ſimilior quàm vivis decumbit: *Cauſâ* eſt obſtructio cerebri cum nempè viſcida illuvies anfractuum ſive gyrorum cortices, unà cum minoribus medullæ incluſæ rivulis invaſerit. Idem eſt quod *Cataphora*, ab inuſitato, verbo κῶ id eſt cubo pro κεῖμαι jacio. B. **Slaap-ziekte.** G. Schlaff-ſucht. Gall. *Grand Sommeil.* A. A diſeaſe cauſing heavy & long ſleep.

Coma Vigil, ſive Agrypnia, eſt morbus, in quo ægri continuò ad ſomnum proclives ſunt, attamen vix dormire poſſunt, cum immani capitis gravedine, ſenſuum & omnium motuum torpore, quibus non raró delirium accedit. Ob inſomnia imagines & velut ſpectra, quæ imaginationi indeſinenter objiciuntur, excitantur. Hinc ſi eos excitaveris, oculos attollunt, & torvè te aſpiciunt, ſæpe inſomnia ſua narrant, mox ad ſomnum ſe rursùs reponunt, ſubinde ſeſe jactant, erigunt, moxque relabuntur, adeo ut *Coma Vigil* ſit ſtatus medius inter lethargum & phre-

phrenitidem, ideoque *Typhomania* dicitur. Gr. Ἀγρυπνὸν κῶμα. B. **Wakende slaap-zugt.** G. Wachende Schlaff-sucht. Gall. *Sommeil Veillant.* A. Watching or waking coma.

COMARUS, est Arbutus, & dicitur παρὰ τὴν κόρην ἐν τῷ χειμῶνι ἀρίειν, quòd comam sive cacumen hieme viridem obtineat.

COMBUSTIO, vide *Ignis actualis.*

COMITIALIS MORBUS, idem quod *Epilepsia.*

COMMANSUM, vide *Apophlegmatismus.*

COMPLEXI MORBI, sunt, qui ita invicem comitantur, ut unus absque altero esse non possit, ut Pleuritis & Febris. B. **Van een verknogte ziekten.** G. Viele zusammen gefuegte kranckheiten. Gall. *Maladies unies.* A. Complex diseasea.

COMPLEXI MUSCULI, pertinent ad occiput. Ortum habent à septimæ colli & quinque thoracis vertebrarum superiorum transversis processibus; qui variis occipiti tendinum radiis atque carneis vinculis alliguntur. B. **Te samen gevoegde spieren.** G. Zusammen gebogener mausz des hinterheils des haupts. Gall. *Muscles complexes.* A. The third pair of Muscles belonging to the Occiput.

COMPLEXIO, vulgò pro temperamento habetur; aliàs dicitur de morbis complexis & complicatis, item de febribus diverso tempore invadentibus: sic & pulsuum differentia, varia coitio inter complexiones recensentur. B. **Complexie/ getempertheid.** G. Complexion, gestæltnusz. Gall. & A. Complexion.

COMPLICATI MORBI, sunt quando diversi morbi in uno subjecto concurrunt, exempli gr. si vulneri capitis adsint cranium fractum, meninx læsa, cerebrum vulneratum &c. B. **t'Samen verknogte ziekten.** G. Verwirrete zu sammen gewickelte Kranckheiten. Gall. *maladies Compliquées.* A. A compound or complicate diseases.

COMPOSITA, sunt Medicamenta, quæ ex variis simplicibus Medicamentis parantur; ut sunt Aquæ quædam, Syrupi, Electuaria, Opiata, Trochisci, Unguenta, Emplastra, &c. quæ in vulgaribus officinis prostant: sunt etiam quædam Chymica, ut varii Spiritus, Salia volatilia oleosa, Tincturæ, Balsama, Essentiæ, Pulveres &c. **Samen gestelde dingen.** G. Vermischte, Vermengte artzeney. Gall.

Re-

Remedez Composez. A. Compound Medecines.

Compositio, est, cum varia Medicamenta invicem miscentur, ut in Theriaca & Mithridatio. B. Samenstelling/ Compositie. G. Zusammen vermengung, vermischung. Gall. & A. Composition.

Comprensio. Vid. Catalepsis.

Compressiva Medicina, dicitur *Avicennæ* sicca, causans in membro siccitatem & coadunationem ipsius ad se ipsam, unde obturatur transitus & meatus. Et ex fortitudine compressionis & coadunationis partium membri ad invicem coguntur, humiditates subtiles in ejus concavitatibus permanentes exprimi violenter ex motu ejus opposito.

Conarium, sive Glandula Pinealis, in cerebri plexu choroidis pendet, à coni seu turbinis forma sic dicta. Collocatur intra thalamos nervorum opticorum & natum prominentias. Hanc animæ sedem esse, aut Principes facultates ab eadem oriri vix credimus, quoniam animalia quæ imaginatione, memoria, aliisque superioribus animæ potentiis ferè in totum destitui videntur, hanc glandulam satis amplam atque angustam habent. Sensorium itaque constitui debet, ubi & nervi oriundi sunt. *Usus* est humores serosos, à sanguine arterioso depositos, excipere, & in se retinere; donec aut venæ depletiores factæ, eosdem resorbeant, aut lymphæductus (si qui adfuerint) eos extra convehant. Doctiss. *F. Bayle*, de usu tamen ejus dubitat: cùm dicit, quis sit verus illius glandulæ usus, non est ita facilè statutu. Cùm in variis cerebris hominum, boum, ovium semper deprehenderim glandulam illam manifestâ salsedine atque satis acri esse imbutam, suspicor in ea salem aliquem volatilem à sanguine separari, sali volatili armoniaco analogum, qui in caudicem medullæ spinalis diffusus, vigorem addit spiritibus animalibus & eorum coagulationem impedit, à κῶνος meta, turbo. B. 't Pyn-appeltjen / pyn-appel-klier. G. Zubel-apffel. Gall. *Glande pineale.* A. Pine-apple gland, or pineal gland, pine-nut.

Concavatio, idem quod *Arcuatio.*

Concentratio & Concentrantia Medicamenta, sunt ea, quibus acidum ita moderatur, additione alcali, ut nullum eorum prædominetur: ut in Tar-

Tartaro vitriolato : unde dicitur humores concentrare, quando acidum ſuperfluum ab alcali ſubjugatur. B. **t Samen-punting van 't zuur en 't zout.** Vide *Abſorbentia.*

Conceptus & Conceptio, eſt quando poſt fæcundum concubitum, ovum ex ovariis fœmininis abreptum, per tubas fallopianas delatum, à ſemine maris fœcundatum, & in uterum maternum illapſum fuerit. B. **Ontfanginge.** G. Empfængnuſz. Gall. & A. A Conception.

Concha, eſt auriculæ externæ cavitas maxima in ipſius medio ſita, cartilaginea eſt, coarctata & portione Helicis, Anthelicis, Trago, & Antitrago terminata, figuræ ferè Elliptico-hemiſphæricæ, dividitur iterum quaſi in binas cavitates, nimirùm ſuperiorem minorem, *Cymbam* dictam, & inferiorem majorem *Innominatam* vocatam : diſtincta eſt ope eminentiæ cujuſdam, quæ ad Helicis exortum incipiens, ad oppoſitum conchæ latus perveniens, terminatur & evaneſcit in ſua cavitate majori & inferiori, foramen auris format, ſive oſtium meatûs auditorii. B. **De ſchulp des Oors.** G. Die Kruemme oder daſz hol im Ohr, Muſſckel der Ohren. Gall. *la Conque ; le creux ou la Coquille de l'Oreille.* A. A ſchell of the eare.

Concretio, eſt liquidæ alicujus ſubſtantiæ, aut ſucci in maſſam ſolidiorem condenſatio, ut abſinthii ſuccus condenſatus, ſuccus glycyrrhizæ, Acaciæ, Hypociſtidis &c. B. **Verdikking.** G. Dickmachung, daſz zueſammen rinnen. Gall. *Concretion*, *Condenſation.* A. Idem.

Condensantia, ſunt quæ moles ſolidiores cujuſque particulæ fluidum conſtituentis, magis in contactus immediatos comprimunt, adeoque ſolidiores faciunt. B. **Verdikkende middelen.**

Conditum & Conditura, à *Condire*, eſt compoſitio, è Conſervis, Pulveribus, Speciebus Aromaticis cum ſyrupo convenienti in Electuarii formam redactis. Sumitur etiam pro Medicamento ſimplici, ſaccharo vel melle condito : ut Zingiber, Helenium &c. conditum. B. **Conſerf / ſuiker bewaarſel.** G. Eingemachte ſachen. Gall. *Conſerve.* A. An electuary.

Condrilla, idem quod *Chondrilla.*

Conductor, eſt inſtrumentum argenteum, vel orichalceum, cavum, quod veſicæ immittitur, & viam alii inſtrumento itinerario monſtrat ad extrahendum calculum.

lum. B. **Weg-wyser.** G. Weg-weiser. Gall. *Conducteur.* A. The conductor, or guide.

CONDYLOMA & CONDYLUS, est articulorum junctura, ut in maxilla, sive nodus, aut ossium internodia. Item processus maxillæ inferioris retusus, qui mediante membranoso ligamento interventu cartilaginis mediæ, mobilis, ossi petroso coarticulatur. Item tumor quidam callosus in digitis manuum aut pedum, præsertim verò circa anum & pudenda muliebria; tuberculum nimirum durum, & occallescens ex humoribus, ibidem restagnantibus sensim excrescens, & tædio potiùs plerùmque, quàm dolore molestum. Interdum quoque inflammationem conjunctam habet, à κόνδυλος digiti articulus. B. **Knoop swellen.** G. Felgwartzen. Gall. *Condylome.* A. A swelling especially in the fundament, proceeding of inflammation.

CONDYLI, sunt articuli seu nodi & digitorum tubercula, quæ circa articulationem crassiora sunt. Vide *Metacondyli.* B. **De knokkelen.** G. Die Knoden, die Knubel. Gall. *Jointures.* A. Knots, Knuckle or joints of the fingers.

CONFECTA, vocantur res (ut semina, amygdala, nuces pini, cinamomum, &c.) saccharo sicco obductæ, & incrustatæ. B. **Besuikerde Zaden.** G. Confeit, mit Zucker eingemacht. Gall. *Remedes Confits.* A. Confits.

CONFECTIO, est compositio ex pulveribus, gummis, saccharo, melle, syrupis &c. in unam massam conjuncta: estque duplex; arida, ut Trochisci, tabellæ: vel humida, ut Opiata, Condita, Conservæ, & omnis generis Antidota. B. **Een toemaaksel / doorsuikering.** G. Mit Zucker vermischte Artzneyen, ein conserv. Gall. *Confection.* A. Composition.

CONFORMATIO, est illa conditio partium firmarum corporis animalis, quâ in statu sano & naturali gaudent his requisitis, np. *numero*, *magnitudine*, *figurâ*, *cavitate*, *superficie*, *& situ.* vel quâ in statu morboso & præternaturali his sex vel abundant vel privantur. B. **Een gestaltheid.** G. Gestalt. Gall. & A. *Conformation.*

CONFORTATIVUM & CONFORTANTIA, idem quod *Cardiacum.*

CONGELATIO, est quando liquores in massam, glaciei similem, rediguntur, ut sunt omnes salium *Crystalli.* B. **Kristal-makinge.** G. Krystall-machung. Gall. *Congela-*

lation. A. A freezing or congealing together. Ita vocatur etiam *Catalepsis*, quia homines quasi congelati sunt.

Congelatio, vide *Catalepsis*.

Congelaticus, est *Ecstaticus*, qui aliquando ex se quasi rapitur, & diabolos aut angelos se vidisse affirmat. Vide *Ecstasis*.

Congius & Congiarius, est mensura Veterum continens decem vini libras, & novem olei.

Conglobata Glandula, est glandula rotunda, per se subsistens, simplex, ut sunt glandulæ mesenterii & cæteræ omnes, quæ lympham accipiunt, & iterum eructant in alveos magnos, vel in sanguinem, vel extra corpus, à Cl. A. Nuk *Muscosa* appellata. B. **Ronde Klier / mosachtige Klier** G. Runde Trusen. Gall. *Glande conglobée*. A. A. Conglobate gland.

Conglomerata Glandula, est, quæ ex variis conglobatis glandulis est coagmentata, seu conglomerata, & per vasa communia adunata, unaque omnibus communi membrana connexa; huic unum, plerumque commune emissarium est, quod excipit humorem ex cunctis emissariis partium immissum, eum colligit, & in cavum aliquod majus effundit. Tales innominata oculi, Parotis, pancreas, glandulæ salivales &c. quæ ductum habent proprium excretorium, ut sunt ductus pancreaticus, salivales &c. in quem omnes glandulæ per canaliculos minimos suum humorem affundunt, à Cl. Nuk *Vasculosa* vocatur. B. **Op-eengetaste Klier / vatagtige Klier**. G. Faszachtige Trusen. Gall. *Glande conglomerée*. A. A conglomerate gland.

Conisterium, est fornacis *cinerarium*, sive locus infimus in quo cineres colliguntur. Ex κόνις cinis, pulvis, & τίθημι pono. B. **Het Asch-gat**. G. Das Asschen loch. Gall. *Cendrier*. A. Ash-hole.

Coniza, vel Conyza, est planta, quæ habet caules tres vel quatuor pedes altos, coloris obscuri, villosos, lanuginem albescentem habentes, ramosos: folia verbascum nigrum referunt, sed minora, odorata, acria, & parùm amara: flos ex meris flosculis compositus, multifidis, embryoni insidentibus, & calice squammoso plerùmque cylindraceo comprehensis: Embryo autem deinde abit in semina papposa: radix divisa, lignosa, odora, amara & acris: cres-

crescit hæc planta in montibus & sylvis. Sic dici volunt, quod necet Culices, κώνωψ enim est culex : sed rectius à κονίζειν quod pulvere fœdetur, quia ob exsudantem pinguedinem foliis facile adhæret. B. Donder-kruid G. Donner-wurtz, Durr-wurtz. Gall. *Conise*. A. Fleabane.

CONJUNCTIVA TUNICA, vide *Adnata.*

CONOIDES, vide *Conarium.*

CONQUASSATIO, est quando vegetabilia succulenta, vel fructus recentes, qui ad succum exprimendum expetuntur, pistillo crassiusculè contunduntur.

CONSENSUS, fit in morbo, ab alio morbo dependens, ut in pleuritide læditur ob consensum respiratio. Item, est *Correspondentia* variarum partium per connexiones communes, nervorum sc. & tendinum. B. Medelydentheid. G. Mittleiden, Sympathie. Gall. *Sympathie*, *Convenance*, *Accord.* A. Consent or sympathy.

CONSERVA, est compositio, quâ quodvis vegetabile recens minutissimè concisum, aut contusum saccharoque permixtum, futuroque usui medico asservatur. B. Konserve. G. Ein Conserw. Gall. *Conserve.* A. A Conserve.

CONSILIGO, ejus plantæ nomen à rusticis creditur inditum, quod in arvis inter siliginem frequentissimè inveniatur.

CONSOLIDA, est Symphytum, quæ planta officinalis, & valdè mucilaginosa, hinc conglutinans egregiè partes : à consolidandis vulneribus nomen habet. B. Waalwortel / Smeer-wortel. G. Wall-wurtz, Beinwell. Gall. *Consoude ou Consiere.* A. Confrey, comfrey.

CONSISTENTIA, dicitur, cùm res aliquatenùs ad certam crassitiem coquitur ; ut in syrupis coquendis aliisque evaporandis fieri solet. B. Consistentie / dikte / hoogten ; ad consistentiam coqui, **tot een sekere dikte / of hoogte koken.** G. Dickmachen, dicke. Gall. *Consistence, ce qui a du corps.* A. Consistence.

CONSOLIDANTIA, sunt, quæ moderatè in vulneribus acre quodcunque affluxum liquidum temperant; sordesque detergendo, efficiunt, ut alimentum in partem solutam commodè impellatur, & sic solida concrescant. B. **Verenigende middelen / of die de begroeping bevorderen.**

CONSTIPANTIA, Medicamenta sunt, quæ vasorum

 emis-

emiſſaria ita obſtruere poſſunt, ut fluxus vitalis per illa intercipiatur; aguntque vel externè vaſi inhærendo, adeòque id comprimendo, vel quatenùs vaſa intrant, ſeſe eorum lateribus applicant, atque ſic infarciunt. Hinc duplicia ſunt ſc. illinentia & emplaſtica. B. **Toeſtoppende Middelen.**

CONSTITUTIO, idem quod *Cataſtaſis.*

CONSTRICTORES MUSCULI, ſunt qui partem conſtringunt & coarctant. Vide *Sphincter.*

CONSUMMATUM, eſt quando alicujus gallinæ minutim conſciſſæ ſuccus, in vaſe benè obturato, ſine additione, per B. M. extrahitur: demptis ſolùmmodo capite, pedibus & pinguedine. Vocantur autem hodiè ſic juſcula quarumvis carnium diu in Aqua cocta, & in gelatinæ formam redacta, in ſcopum ut debiles citiùs & magis nutriant, quàm ſi darentur juſcula tenuia; ſed perversè ſic ratiocinantur. B. **Conſumaat / reſtauraat.** G. Conſumat. Gall. *Conſommé.* A. Conſummate.

CONTAGIUM, eſt venenum quod ab uno ſubjecto propagatur in aliud: hoc dupliciter contingit, ad diſtantiam per aërem, vel ſimplici contactu. B. **Beſmettelykheid.** G. Anſteckende Kranckheit, eine Seuche. Gall. *Maladie Contagieuſe.* A. Contagion.

CONTEMPLABILES DIES, vide *Critici dies.*

CONTINENS CAUSA, eſt cauſa morbi interna, cum materia aliunde orta, quæ ita morbo proximè adhæret, ut eâ poſitâ morbus ponatur, ſublatâ tollatur.

CONTINENS FEBRIS, eſt, quæ ſine intermiſſionis, aut remiſſionis tempore, aſſiduè affligit. Eſtque duplex; primaria, aut ſecundaria, *primaria* oritur à ſanguinis circulatione nimis evecta & exaltata, ut in Cauſo, Pleuritide, Angina &c. *Secundaria* verò ſeu *Symptomatica*, producitur ex vulneribus, ulceribus, &c. ut in phthiſi, vulneribus capitis, &c. B. **Een geduurige koorts zonder verminderinge.** G. Ein ſtæt, unauff hœrendes Fieber. Gall. *Fievre ſans intermiſſion.* A. A continued Feaver.

CONTINUA FEBRIS, eſt, quæ continuò quidem affligit, ſed cum remiſſionis & exacerbationis tempore: eſtque *Quotidiana*, *Tertiana*, *Quartana*, *& Erratica.* B. **Geduurige koorts met vermindering.** G. Das tægliche Fieber. Gall. *Fievre continuelle.* A. Continual Feaver.

CONTORSIO, eſt quando membrum aliquod ſeparatur

tur à junctura sua, separatione non completâ, ita ut partes extra naturalem locum recesserint. Ita in specie *Contorsio* est luxatio vertebrarum dorsi in latus aliquod, & ita species gibbositatis est.

CONTRACTURA, sic vocatur alicujus partis, pedis, manus, cubiti, dorsi &c. contractio sensim facta, unde flexio impeditur, aut non nisi cum dolore, & vi quâdam peragitur. Habet sæpe contorsionem in malam figuram, ut in Gibbosis, & Pumilionibus; atque ad illam figuram non nisi lentè pervenitur, sæpe Atrophia antecedit, inflammatio etiam, & abscessus vel vulnus, vel ulcus, imò Paralysis nonnunquam conjungitur, & dum in uno loco Contractura fit, cum eminenti tumore ac figura membri perversa, in alio fit depressio: demùm hæc Convulsio est, quæ ossa non modo è sedibus suis dislocat, sed aliquando mirum in modum reflectit, incurvatque, unde in vicinis carnibus plerùmque macies fit, seu Atrophia, uti hoc laborantes musculi, cùm ad resistendum validi non sunt, efficiunt, quòd Antagonistæ fortiores contrahantur, & contractæ remaneant. Gr. ἀγκύλη ab ἀγκυλοῦσθαι incurvare. B. **Trekking.** G. Das Spannen, zusammen ziehen. Gall. & A. *Contraction.*

CONTRA FISSURA, est quando quis ceciderit in pavimentum lævâ Cranii parte, inque oppositâ parte fissura reperiatur, triplex esse perhibetur: 1. in eodem osse, quando pars superior est læsa, & inferior fracta. 2. in diverso osse, cùm post casum in occupit, coronale os frangitur. 3. in diversa tabula, quando superior est læsa, & secunda frangitur. Sed num detur contrafissura, apud Principes Medicos lis est, & me judice, meritò negatur. B. **Een tegen-scheur.** G. Ein gegen-bruch. Gall. *Contre-fissure*, *Contre-fente*, *Contre-coup.* A. Idem.

CONTRAHENTIA, Medicamenta sunt, quæ puncta distantia ab invicem solidæ fibræ motricis in propiorem adigunt contactum & cohæsionem, sic ut inde fibra solidior, durior, firmiorque evadat; atque proindè tota solidorum compago, ex fibris meris composita, cui hæc medicamenta applicantur. B. **De samen-trekkende middelen.**

CONTRAINDICATIO, vide *Antendeixis*.

CONTRAYERVA, est radix, undique verrucosa, & aspera, oblonga, tenuis, foris colore rubro, intus albido,

 odo-

odoris aromatici; ſaporis nonnihil adſtringentis, penetrantis, ſatis acris, aromatici, amari, inprimis ſi radix vegeta, tum habet acrimoniam aromaticam ſatis magnam Iridis vel Cyperi radicibus non abſimilis; hæc annis abhinc aliquot ex provincia Peruviana Charcas apportari cœpit. Ex Latino contra & Hiſpanico vocabulo yerva, quaſi diceres contra venenum: Drakena appellata fuit à Cluſio in honorem F. Drake qui primus dicitur hanc radicem inveniſſe, & in Europam adportaſſe; nondum conſtat, cujus plantæ radicula ſit; datur adversùs venena, & ſudorem movet. Dicitur & *Radix yerva*, *Bezoartica*, *Cyperus odorus peruvianus*, *Dracena &c.* B. Gift-wortel. G. Gifft-wurtzel. Gall. *Racine de contrayerva.* A. Yerva, Counter poyſon.

Contusio Ossis, eſt, cum inſtrumento quodam duro & obtuſo os ita læditur, ut externè integrum videatur, cùm tamen versùs interiora à toto ſeparatum ſit. Gr. θλάσις & θλάσμα. B. Een Contusie / kneusing. G. Zerſtosſung, Zerknirſchung. Gall. *Contuſion*, *Meurtriſſure*. A. Bruiſing, contuſion.

Convolvulus, idem quod *Volvulus*.

Convolvulus & Convolvulum, ſeu Smilax, Sic etiam propriè vocantur duæ plantarum ſpecies, quarum una convolvulus major, altera minor: prior eſt planta, quæ habet caules longos, tenues, ſarmentoſos, ſcandentes, & omnia apprehendentes: folia hederam terreſtrem referunt, ſed molliora & majora, viridia, acuta: flores monopetali, campaniformes, ad ora expanſi, coloris albi; ex floris calice ſurgit piſtillum, infimæ floris parti ad inſtar clavi infixum, quod deinde abit in fructum ſubrotundum, membranaceum, ipſo calice plerùmque involutum, modo unicapſularem, modo tricapſularem, & ſeminibus fætum anguloſis, nigricantibus, vel aliquando rubicundis: Radix exigua, longa, intus alba: hæc planta eſt amara & acris: illud nomen imponitur omnibus plantis, quæ ſeſe adſtantibus arboribus, ſtipitibus &c. circumvolvunt, iiſque adhærent. Vide *Helxine ciſſampelos*. Gall. *Grand Liſeron ou lizet.*

Conus, Græcis, vel *Pyramis*, eſt inverſus turbo in plantis, hoc eſt, id quod ex latitudine in arctiùs protrahitur ac faſtigiatur, cui calathus contrarius, ut diximus, exiſtit.

Conus Fusorius, ſeu Pyramis, eſt crucibuli ſpe-

ſpecies, ex lato in anguſtum abiens, ex ferro aliove metallo conflata, cujus ope reguli plerùmque ſeparantur à ſcoriis : dum enim liquatum minerale huic infunditur, concutitur malleolo conus ut tremiſcat, tum partes graviores cadunt ad fundum, & leviores, ut ſunt ſcoriæ, ſupernatant. B. **Graf-naald/ Giet-kroes**. G. Gieſpuckel. Gall. *Creuſet en forme de Pyramide.* A. A crucible.

CONVULSIO, eſt contractio muſculi, vel fibrarum versùs principium, violenta, nunc deſinens, nunc renata, aliquandiu perſeverans, undè eam accipere oportet, tam in Muſculis majoribus quàm minoribus, ſive fibris. Dicitur quoque *Spaſmus* ; ſed hic tamen aliquomodo differt, cùm ſit perpetua tenſio abſque remiſſione : neque opus eſt cùm ſcholis addere *Involuntariam* eſſe convulſionem, quia decet convulſionem ad fibras contractas referre, in quibus nunquam *motus voluntarius* exiſtit, adeòque etiam nullus præter aut contra voluntatem. Eſtque *Univerſalis*, quæ ad plures & præcipuos muſculos, qui corporis machinam ſuſtinent & movent, unâ vice extenditur; vel *Particularis*, quæ in uno tantùm vel pluribus unius membri muſculis contingit, & ſæpe comitem habet paralyſin. Gr. Σπασμὸς. B. **Stuip-trekking/ kramp-trekking.** G. Der Krampff, der einen Zeucht. Gall. *Spaſme*, *Convulſion.* A. A cramp, or convulſion.

CONVULSIVUS MOTUS, vide *Motus Convulſivus.*

CONYZA, vide *Coniza.*

COPAL GUMMI, eſt reſina duriuſcula, admodùm candida, vel ex albo flaveſcens, pellucida, benè odorata in maſſam redacta, adfertur ex India occidentali, ſive Nova Hiſpania, ubi ex vulnerata arbore guttatim ſtillat. Aliquantulùm odoris ſpirat. Sunt duæ ſpecies, altera *Xoloch copalli* dicitur, altera *Copal Cahuitl.*

COPAYVÆ BALSAMUM, ſeu COPAL YVÆ OLEUM, colligitur ex arbore balſamifera Braſilienſi fructu monoſpermo, cujus caudex terebra perforatur, ex quo foramine inſtar terebinthinæ deſtillat, & quidem tanta copia, ut ferunt, ut ſpatio trium horarum duodecim libræ colligi poſſint, vulnus obducitur poſtmodùm cera aut argilla, & quando poſt quindecim dierum ſpatium rursùs adaperitur, majori adhuc in copia defluit. Arbor naſcitur in Braſilia. Lignum habet rubrum; folia obrotunda, qua-

tuor aut quinque digitos longa, duos vel tres cum semisse lata; florem fert mediocrem, quinque foliis obrotundis constantem. Fructus illi est siliqua obrotunda, vel ut Piso, instar baccæ lauri, qui ab incolis comeditur.

COPELLA, vide *Cupella.*

COPHOSIS, est aurium surditas vel incipiens, vel perfecta, à quavis causa orta, qua impeditur vel tollitur sonorum delatio ad sensorium commune, fitque plerùmque ab obstructione meatûs auris, relaxatione, ruptura, inflammatione & incrassatione membranæ tympani; concretione tubæ Eustachianæ, musculorum ossiculis adhærentium paralysi, nervi acustici compressione &c. à κωφόω surdus sum. B. Doofheid. G. Taubheid. Gall. *Surdité.* A. Deafness.

COPOS, est corporis lassitudo, quando musculorum vascula minima humoris viscidis aggravantur, & obstruuntur, & spiritus animales in Cerebro desunt, adeòque nec in musculos determinentur, ita ut motibus obeundis inepti, & pigri evadant, à κόπτω lasso. B. Vermoeidheid. G. Muedigkeit. Gall. *Lassitude.* A. Weariness.

COPROCRITICA, sunt Medicamenta, quæ fæces alvinas subducunt & evacuant, ex κόπρος stercus, & κρίνω cerno.

COPROPHORIA, idem quod *Purgatio*, ex κόπρος stercus & φορέω fero, gesto.

COPROSTASIA, est alvi constrictio, ex κόπρος stercus, & στάσις statio. B. Hardlyvigheid. G. Hartleibigkeit. Gall. *Constipation* vel *Dureté de ventre.* A. Bounding in belly or costive.

COQ. AD MED. CONSUMPT. hoc est, Coque ad Medietatis consumptionem.

COQ. *in* S.Q. AQ. hoc est, coque in sufficiente quantitate aquæ.

COQ. S.A. est, coque secundùm artem. Sunt hi termini vel abbreviationes, quibus Medici in formulis suis brevitatis ergo utuntur.

COR, est substantia carnosa & fibrosa, ex variis musculorum ordinibus & tendinibus conflata, demonstrante *Lowero*: habet duas auriculas totidemque ventriculos; dextræ auriculæ vena cava, sinistræ vena pulmonaris adhæret; dextro ventriculo arteria pulmonaris, sinistro verò

ro arteria magna connectitur. Investitur sacculo membranaceo *pericardium* dicto, quo mediastino & diaphragmati conjungitur; superiùs basin, inferiùs cuspidem habet, collocatur in medio thoracis intra pulmonis lobos, situ transverso, ita ut ferè horizonti parallelum jaceat, sanguini recipiendo, eumque validâ contractione musculorum circumvehenda tantùmmodo inservit: in corde glandulas dari invenit du Vernoi, tradiditque in Comm. Petropolit. vol. 2. Gr. καρδία, & κῆρ. B. **Het Herte.** G. Das Hertz. Gall. *Cœur*. A. The heart.

Cor, in vegetabilibus, est quod in medio ligni residet, & tertium à cortice continetur, velut in ossibus Medulla, à nonnullis *Matrix*, & ab aliis *Medulla* nominatur. B. **Merg / 't Pit.** G. Das Marck. Gall. *le Cœur*. A. The Pith.

Coracobotane, est nomen quod imponitur Brusco, & Lauro alexandrinæ, & significat *Herbam corvi*, derivatur enim ex κόραξ corvus, & βοτάνη herba.

Coracobrachiæus, idem quod *Coracoideus*.

Coracohyoides, sunt musculi à scapulæ processu coracoide orti, qui ad os hyoides procedunt ipsique inseruntur: *Usus* est oblique deorsùm movere os hyoides, ex κόραξ corvus, & ὑοειδὴς hyoides os. B. **Des tong-beens Raven-bek uitsteekzels-spieren.** G. Des Zungbeins Rabenschnabel gleiche mausz. Gall. *Muscles Coraco-Hyoïdiens*. A. Brawnes of the bil of the raven.

Coracoides Processus, est *Rostriformis* scapulæ processus, vide *Ancyroides*, à κόραξ corvus, & εἶδος forma. B. **Raven-bek uitsteekzel.** G. Das Rabenschnabel gleiche auszwachs. Gall. *Apophyse Coracoide*. A. Ravenbecs-proces.

Coracoideus, sive Coracobrachiæus, est unus ex musculis brachium moventibus. Oritur à coracoide processu scapulæ, unde ei nomen: & inseritur in internum humerum circa medium, juxta tendinem Deltoidis. Principium habet nerveum & breve, oblongum ventrem, satis corpulentum & robustum tendinem. Venter ejus perforatus est, unde etiam *Perforatus* dictus & transitum nervis largitur, qui ad cubiti musculos distribuuntur. Hunc musculum alii saltem musculosam portionem Bicipitis vocârunt, utilem ad brachium scapulæ processui adducendum, sive antrorsum supra pectus attrahendum, ex

κόραξ corvus, & εἶδος forma. B. Ravenbeks-spier. G. Rabenschnabels mausz. Gall. *Muscle Coraco brachial.* A. A muscle arising from a process of the Scapulla called Coracoides.

Corallina, est muscus petrosus marinus, inhærens scopulis, & piscium testis corallisque, eo sanè modo, quo muscus arboribus innascitur, optimaque est, quæ à corallis detrahitur: Color griseus est; sapor subsalsus. B. Koral-mosch. G. Meer-moss, Corallen-moss. Gall. *Coralline, ou mousse marine, ou Brion.* A. Coralline. Lumbricos enecare dicitur.

Coralloides, est planta maritima, ramosa, nulla folia habens, similis Coralliis ob figuram & duritiem à Corallo. vide *Dentaria.*

Corallum & Corallium, Num ad vegetabilia, num ad mineralia pertinet adhuc lis est inter multos, videtur tamen ad vegetabile regnum deduci debere, hincque dici potest planta in fundo maris nata, foliis carens, cujus neque flos neque semen cognitum, rupibus & aliis corporibus affigens aliqualem radicem, cortice vestitam, & in ramos divisam: extremitates horum ramorum molles sunt, parvorum globulorum seu Ribium ad instar rotundæ, in sex cellulas divisæ, repletæque humore albicante, crasso, acri adstringente; hi globuli capsulæ seminales esse creduntur, & succum, quem fundunt, producere plantas corallorum in omni corpore, cui illabitur: variæ Corallorum in utraque India, imò & in Europa & Asia dantur species, colore quoque differenti. Est & rubrum, album, nigrum, cæruleum. Tunc differunt figura: aliæ instar arboris racematim se elevant; Aliæ glabris ramis, aliæ hispidis; nonnunquam fistulosæ species inveniuntur, vel figuram tuberosam, vel lactucæ folia, aut lichenis terrestris, aut cornu cervinum &c. referunt. Coralla sub aquis mollia esse, sed in aëre indurari unanimiter dicunt. Exinde eliciuntur tincturæ, magisteria &c. sed in pulvere ad scrupulum intus sumpta, acidum in corpore nostro potenter domant. Gr. Κοράλλιον. B. Koraal. G. Korall, Corallen. Gall. *Du Corail.* A. Corall.

Corchorus & Corcorus, Est planta sesquipedem circiter alta: folia sunt alterna in caulium nodis apposita, in margine incisa, parte ima barbulam utrinque unam

unam ſeu apophyſin lingulæ inſtar tenuem poſſident : flores roſacei quinquepetali ut plurimùm, lutei : ex hujus calice ſurgit piſtillum quod deindè abit in fructum, qui eſt longa ſiliqua cornuta, quæ quinque loculamentis conſtat, per quinque ſepta media diſſecta, in quibus loculis quinque valvæ ſe expandunt, & dimittunt ſemina numeroſiſſima, exigua, coloris cinerei, ſaporis viſcoſi : hæc planta creſcit in hortis; an Anagallis, an Ocymum ſylveſtre, vel alia planta? Diſputatur : ejus tamen Etymologiam deducunt ἀπὸ τῆς κόρης καὶ κορέω, quod oculi pupillam ornet, ſive purget : eſt Melochia Alpin. Ægypt. quidam nomen à corde derivant, quia ejus fructus cor referre creditur.

CORDIALIA, CORROBORANTIA ſeu CARDIACA, Vide *Cardiacum.*

CORDIS PALPITATIO, vide *Palpitatio cordis.*

CORIANDRUM, & COLIANDRUM, Eſt planta, quæ caulem habet ſeſquipedem vel duos circiter altum, rotundum, tenuem, medulla repletum, ramoſum : folia inferiora Petroſelini ſimilia, ſuperiora magis inciſa, & Camomillæ ſatis proxima : flores parvi roſacei, & umbellati, plurimis ſcilicet petalis inæqualibus & cordiformibus conſtantes, quandoque æqualibus, in orbem poſitis, & calici inſidentibus, is autem abit in fructum ex duobus ſeminibus compoſitum, nunc ſemiſphæricis, nunc ſphæricis, ſtriatis, ex cinereo fuſcis, includentibus ſub cortice tenui medullam ſubfuſcam, duriuſculam, in medio quaſi diſſepimentis diſtinctis, ſaporis ſubdulcis, ſubacris, ſaporis aromatici : volunt nomen derivari à κόρις cimex; quia recentis folia & ſemina cimices olent. Sed alii derivant à κόριον ſeu parva puella, κόρη eſt puella, quia fructum gerit, ceu pupillas κόρας oculorum. Gr. Κόριον & Κορίανον. B. Koriander / Koliander. G. Koriander, Schwindell. Gall. *Coriandre*. A. Coriander.

CORIS, eſt Hypericum, an à κείρω ſcindo : quòd vulnera ſanet? Vel quod tota pulchella, & perquam hilari facie ſit, κόρις enim & κόρη, *Virgo*, *Puella* dicitur.

CORNEA OCULI TUNICA, ſeu CERTAODES, quæ etiam *Scelerotes & Dura* vocatur, à dura meninge originem habet; anteriùs pellucida eſt, & in eminentiorem figuram protuberat in uno homine plùs, in altero minùs; à lateribus tunica albuginea obducitur; interiùs humorem aqueum

aqueum continet; corneæ hujus ſtructura mirifica eſt; ſi conſtringatur oculus à parte poſtica, ubi muſculi inſeruntur, & ſolvitur tunc leviſſimâ manu acutiſſimâ lanceolâ, vulnere perpendiculari leviſſimo, mox dilatatur vulnuſculum, contrahentibus ſeſe fibris, ſecedit lamella; ſi novum iterum fit vulnuſculum, idem fit; quod quidem uſque ad 30 vices fieri poteſt, & ſingulâ diſſectione erumpit liquidum tenuiſſimum, quo abſterſo mox erumpit novum, nullum habens ſaporem, niſi leviter ſubſalſum; unde apparet, quod cornea conſtet ex membranaceis ſtratis per tranſverſales fibras annexis; hinc quoque non ita abſurdè videtur illorum ſententia, qui corneam, tamquam membranam à ſclerotide diverſam diſtinguunt; tota pellucens in vivis, in morientibus ſenſim obſcuratur; in extinctis penitùs opaca, unde illa obſcuritas inter certa inſtantis mortis ſigna adnumerat Hippocrates. B. **Het hoornachtig vlies.** G. Das hornharte hæutlein. Gall. *La Cornée.* A. horn-fleece or coat.

CORNICULARIS PROCESSUS, vide *Ancyroides.*

CORNUA, dicuntur additiones acuminatæ ungulares, naſcentes ſuper juncturas in extremitatibus propter operationis vehementiam.

CORNUA UTERI, ſeu CERÆA, ſunt duæ uteri partes laterales in quibuſdam brutis, ut vaccis, cervis, ovibus, capris, canibus, &c. in quibus fœtus in imprægnatis his matribus habitant. Cornua tamen ex horum imitatione tribuerunt, etiam humano utero Authores; quia ad fundi latera, aliqua utrinque eſt protuberantia, ubi vaſa deferentia inſeruntur; ſed peſſimè, & rariſſimè muliebris uterus bipartitur, ut in brutis. B. **De Moeder-hoorns.** G. Die Kruemme der Bærmutter. Gall. *Les Cornes de la Matrice.* A. The corners of Horn of the womb.

CORNU CERVI, vide *Coronopus.*

CORNUS, eſt arbor, quæ habet lignum durum, compactum, album, ſatis magnum & extenſum, corticem durum, rubicundum, vel cinereum habens, ſaporis adſtringentis, folia ſunt longa, ampla, venoſa, mollia: flores in extremitate ramorum creſcentes, pedunculis brevibus adhærentes, quadrifidi, in crucem diſpoſiti; calix abit in fructum carnoſum, ovalem, olivam ferè referentem, ſed minorem, in initio viridem & acerbum, poſtea per maturitatem rubrum & aliquando flaveſcentem, ſaporis ſubdul-

dulcis cum aliqua grata acredine, & adſtrictione, in hoc fructu invenitur oſſiculum oblongum, albeſcens, in duo loculamenta, quæ ſingula unicum ſemen oblongum includunt, diviſum: hæc arbor creſcit in hortis; dantur duæ ſpecies corni, ſc. mas & fæmina: dicta eſt quod duritie & rigiditate cornibus ſimiles ramos habeat. B. **Kornoelje-boom.** G. Welſche Kirſchen, Kornel-baum, Kurker-baum. Gall. *Cornouillier, ou Cornier.* A. Cornell-tree or dog-tree.

CORNUTA, idem quod *Retorta.*

CORONA, eſt ſuperior dentium molarium ſuperficies.

CORONA REGIA, vide *Melilotus.*

CORONA TERRÆ, vide *Hedera Terreſtris.*

CORONALIS SUTURA, Gr. Στεφανίτης & Στεφαναῖα. Eſt Fiſſura, quæ pectinatim, dentatæ ſerræ inſtar, coit; eſtque in ſuperiore parte cranii ab uno tempore ad aliud, & circumſcribitur oſſibus frontis & bregmatis, in cujus medio ſagittalis ſutura terminatur. B. **De kroon-naad.** G. Eine Fuge der Hirnſchalen. Gall. *La Suture coronale.* A. The coronal ſuture. Crouw Suture.

CORONARIA VASA, ſunt venæ & arteriæ cor, nutritionis & motûs gratiâ, cingentes: item vaſa ſanguinea ſiniſtrum os ſtomachi cingentia: arteriæ coronariæ cordis duæ, oriuntur ex aorta mox ſupra valvulas ſemilunares cordis ſiniſtri, & oppoſito itinere unum componunt canalem baſi cordis innexum toto ambitu, unde demiſſæ arteriæ, variis inter ſe anaſtomoſibus junctæ, in innumerabilia exiliſſima vaſcula diſtribuuntur, quæ ultimo roris effuſi more humorem fundunt, & quæ omnia ſenſibilia cordis puncta pervadunt, omnemque ferè cordis ſubſtantiam cum venis, ſimiliter poſitis, componunt, accretâ inter vaſa pinguedine externâ. B. **De kroon-vaten.** G. Die Herts gefaſſe. Gall. *Vaiſſeaux coronaires.* A. The crown Veſſels.

CORONE, eſt proceſſus oſſeus, acutus, & anterior inferioris maxillæ, à ſimilitudine roſtri cornicis, *Roſtriformis* dictus. Gr. Κορώνη cornix. B. **Het kraeye-bekis uitſteeksel.** G. Kraey-ſchnabels gleiche auſzwachs. Gall. *Apophyſe Coronoïde.* A. proceſſ of the crown's bil.

CORONOPUS hortenſis, eſt planta, quæ habet folia ex radice erumpentia multa, longa, anguſta, nervoſa, profundè inciſa, longis, ad margines laciniis appoſitis laciniata, parvum cornu cervi referentia, ſaporis aliquantulùm ad-

adſtringentis, ſed grati: naſcuntur ex foliis caules tenues, rotundi, rigidi, villoſi, pedem unum vel ſeſquipedem alti: flores & ſemina plantagines: Radix plerùmque exigua, ſed aliquando digitum craſſa, alba, ſaporis aliquantulùm adſtringentis: hæc planta colitur in hortis. *Pes cornicis* dicitur à pedis cornicis ſimilitudine, quam ejus exprimunt folia. Alii quòd ejus ſtylus, è mediis foliis exſurgens, in cornicis pedem conformatus articuletur, reliquam exhibens crucis effigiem: vocatur & *Sanguinaria* & *Sanguinalis*, quòd ſanguini ſiſtendo apta ſit herba. Sunt qui *Herbam ſtellæ* nominant, alludentes haud dubiè ad Græcam appellationem *Aſtrion*. Nonnulli quòd folium ejus multipartitò confectum in cervini cornu imaginem effigietur, *cervinum cornu* vocarunt. Ex Κορώνη cornix, & πὺς pes. B. **Herts-hoorn / Crabinne-kruid / Kraapen-voet / Floop-kruid.** G. Krayen-fuſz. Gall. *Corne de cerf, pied de corneille*. A. Buck-horne plantain.

Corpora Nerveo-spongiosa, idem quod *Corpora nervoſa penis*.

Corpora Nervosa Penis, F. Ruiſchio *Corpora nerveo-ſpongioſa*, ſunt duo corpora longa, orta à parte inferiore oſſium Pubis ſeorſim, & cincta membranâ propriâ, junguntur ſibi mutuo ope ſepti medii, quod ſenſim evaneſcit versùs anteriora, & ex cellulis plurimis membranoſis contexta, quæ maximum penis corpus conſtituunt. Si illa corpora expandantur, per ſanguinem in cavernulis majori copiâ influxum, erectio iſtius inſtrumenti fit. Ex ſimilibus duobus corporibus etiam conſtat mulierum Clitoris. B. **De zenuwagtige Lighamen.** G. Die Sennadrige theile des Mænnliches glieds. Gall. *Les corps caverneux*. A. The nervous body's of the yard.

Corpus Callosum, eſt medulloſa ſeu potiùs fibroſa cerebri pars, ex cujus complicatione ventriculi cerebri anteriores conſtituuntur. Eſtque tota medulloſa, nulla membrana obtenſa, medullæ oblongatæ apicibus utrobique affigitur: ab iſtis apicibus tanquam ortu ſuo, medullaris hæc ſubſtantia cerebrum obducens & concamerans versùs poſteriora expanditur, ac ſenſim minuitur, demùm hujus expanſi limbus exterior arctiùs contrahitur, ac inferiùs, medullæ oblongatæ caudici membranarum & vaſorum nexu conjungitur. Porrò firmioris connexionis gra-

gratiâ, ab interiore ipsius parte, juxta ipsius apices, processus medullaris exoritur, qui cerebri fissuram subtendens, ad limbos ejus pertingit; quibus velut brachiis utrinque reflexis unitur: quæ quidem brachia medullæ oblongatæ caudicem amplectuntur, adeòque illum cerebri limbum sibi firmius annectunt. B. **Het weeragtig lichaam.** G. Die Schwielharte theill des gehirns. Gall. *Le corps calleux*. A. The pith of the brain.

CORPUS GLANDULOSUM, seu GLANDOSUM, idem quod *Prostata*.

CORPUS PAMPINIFORME, vide *Varicosum corpus*.

CORPUS VARICOSUM, vide *Varicosum corpus*.

CORPUS PYRAMIDALE, idem quod *Varicosum corpus*.

CORRECTIO, est quando medicamini sal quoddam aut aliud quid additur, ad effecta acceleranda: vel quando vis violenta reprimitur. B. **Verbetering.** G. Verbesserung. Gall. *Correction*. A. Correction.

CORRECTORIUM, est, quo Medicamenta meliorantur, ne cuiquam noceant, & faciliùs assumi queant, ut quando Sennis additur semen fœniculi, folia scrophulariæ &c. Ad hæc medici attendere solent, dum morbis profligandis accommodant remedia, quæ si sola non satis convenirent in data ægri temperie, additione aliorum ad scopum medicum diriguntur, & sic corriguntur. B. **Een Verbeteringe.** G. Verbesserung. Gall. *Correctifs*. A. Idem.

CORROBORANTIA, idem quod *Cardiaca*.

CORROSIO Chymica, est corporis misti, per res corrosivas, calcinatio. B. **Bytinge.** G. Zernagung. Gall. & A. *Corrosion*.

CORROSIVUM, est Medicamentum solida corporis animalis corrodendi vim habens, ut Ruptorium, Calx, Aqua fortis, &c. Cujus ope superflua carnis excrescentia absumitur vel depascitur; vel ut fontanella fiat ad pus vel aquam effusam evacuandam. B. **Corrosyf.** G. Zernagende mittlen. Gall. *Corrosif*. A. A Corrosive.

CORRODENTIA, sunt quæ acutis suis particulis carnem excrescentem edunt, & consumunt & quidem omnia, quibus applicantur. B. **Corrosyf/ knagend middel.** Zernagende mittel. Gall. *Corrosifs*.

CORRUDA, est Asparagus sylvestris, dictam volunt quòd

quòd ubi adolevit facile corruat, decidatque. Aſt cùm græca apud Theophraſtum vox ſit à κορέω verro, purgo, nam colligatis in faſciculum truncis, verrendo inſervire poſſunt.

CORTEX, eſt exterius tegumentum, ſeu cutis vegetabilium, ut & nucum, malorum granatorum, aurantiorum &c. Item exterior ſubſtantia cerebri & cerebelli. Gr. λέπισμα, φλοιός. B. De baſt. G. Rinden am baum. Gall. *Escorce*. A. The bark of a tree.

CORTICALIS SUBSTANTIA CEREBRI, & CEREBELLI, eſt ſubſtantia ejus exterior plurimis Labyrinthis & mæandris exteriùs dotata; tenui meninge obducitur, cinericea, mollis, humidior, cingens ubique, accuratè, totam originem alterius ſubſtantiæ internæ, albiſſimæ, ſolidioris, exſuccæ magis, quæ medulla cerebri & cerebelli vocatur; ita ut hæc ab illa oriri primò manifeſtè videatur undequâque, tam in appendicibus, ventriculis, cruribus, medulla oblongata; in interiori verò parte medullæ ſpinalis ſimilis eſt cortici recondita ſubſtantia, tota pariter ibi arterioſa, quam medulloſa ambit, inversâ ratione quam in priori, & juxta *Malpighium* ex glandulis minimis ovalis figuræ compoſita, juxta alios & quidem veroſimiliùs ex meris vaſculis à vaſis piæ matris oriundis. Corticalis hæc ſubſtantia ab interiori ergo cerebri parte medullarem ſeu fibroſam ſubſtantiam ſibi vicinam habet, quæ ex cortice originem ducit, ut clare in cerebello patet. Uſus eſt ſpiritus animales ſegregare & è maſſa ſanguinea excipere, ex qua per medullarem ſubſtantiam & nervos diſtribuuntur, & per univerſum corpus deferuntur. Secundo, fortè memoriæ & ſomni ſedes ibi collocatur. B. Baſt-agtige ſubſtantie. G. Die Rindengleiche theilen im gehirn. Gall. *Subſtance Corticale du cerveau*. A. the cortical ſubſtance of the brain.

CORTUSA, Eſt planta, quæ habet folia ex radice erumpentia, ampla, rotunda, inciſa, aſpera, ſaporis ſtiptici, caulibus longis adhærentia: ex his naſcuntur caules parvi, nudi, in ſummitate habentes flores quinque petalis conſtantes, purpureis: radix valdè fibroſa; tota planta eſt valdè odorata; creſcit in locis arenoſis, & argillaceis, ſatis convenit cum auricula urſi; dicitur & ſanicula alpina, vel montana latifolia, laciniata. Eſt Matthiolo

Caryo-

Caryophyllatæ ſpecies, ſic dicta quod à *Cortuſo* primùm hæc planta reperta ſit.

CORYLUS, Eſt arbuſcula, quæ plures habet ramos longos, flexiles, ſine nodis, cortice tenui obductos: ejus lignum eſt tenerum, album: folia ſunt ampla, ſparſa, in margine dentata, acuta, in parte ſuperiori viridia, in inferiori albeſcentia: flos mas conſtat tribus ſquammoſis foliolis, quorum exterius binis interioribus incumbit, ex infimo flore quatuor pedunculi emergunt, ſinguli habentes teſticulum ſuum; omnes flores ſimul adnati axi longo referunt caudam cati: flos fæmina in eadem planta, loco diverſo à mare naſcitur, conſtans calice ſquammoſo, foliolis multis ſe invicem ſuccingentibus facto, intra quem ovarium latet inſtructum multis tubis incurvis, rubris, acutis: fit deinde fructus oſſeus putamine nucleum condens carnoſum, hærens arctè innatus calici foliaceo: radix longa, craſſa, robuſta: hæc arbor creſcit in ſylvis, cujus fructus nux Avellana & λεπτοκάρυον dicitur. Fortaſſe erit vox corrupta ex καρύα, cum κα ſit mutatum in κο, ρυ manet, deinde a in us, hinc corylus, ſi fallar, non mihi vitio vertite, eſt enim tantùm divinatio. B. Hazelaar, Hazenote-boom. G. Haſel-nuſz, Haſel-ſtrauch. Gall. *Noiſelier*, *Noiſettier*, *ou Coudrier*. A. Haſel-nut-tree, Haſle-tree, or a filberd-tree.

CORYMBI, ſunt ſummitates Hederarum, velut uvæ dependentibus acinis coactæ. Transfertur tamen vox ad multos herbarum fructus.

CORYMBIA, CORYMBOS, CORYMBE, eſt Hedera, arborea, ſic dicta, quòd ſupra arborum capita aſcendat; derivatur à κάρα caput.

CORYPHE, eſt vertex capitis; item digitorum extremitas interior juxta ungues, à κορυφέω in verticem attollo.

CORYZA, ſive GRAVEDO, eſt ſuccorum noſtri corporis, ab externo frigore, inſpiſſatio, unde in minimis vaſculis, ubi hi alluunt, fit obſtructio; vel ab eadem cauſa vaſcula contrahuntur, hinc à liquido ſuo inflammantur, quod cùm faciìlimè fit in locis ubi continuò alluit aër, tota membrana à *Schneidero* deſcripta, nares &c. inveſtiens afficitur, unde ex glandulis ejus ſit liquoris acris & ſalſi defluxus; ſic & glandulæ pulmonarem fiſtulam perreptantes ob acrem ſuccum excitant tuſſim. Coryza eſt vel ſine vel cum febre, à κορυζάω gravedine laboro. vide *Catarrhus*.

rhus. B. Verhoutheid / de snuf / zwaarhoofdigheid / druppinge uit de hersenen. G. Schnuppen, Flusz, oder beschwerung desz Haupts. Gall. *Enchifrenement ; Rhûme*. A. Heavinesse, or dissinesse.

Cos Vinum, est Vinum, quod insigni colore, odore, & sapore pollet. Prior enim littera significat colorem; media odorem; & ultima saporem. Gall. *du Vin Theologal*.

Cosmeticca, sunt Medicamenta externa, illiniendo applicata, cutim dealbantia, & emollientia, ad pulchritudinem illi conciliandam; ut oleum tartari, lac virginis, dissolutio ex mercurio sublimato, sulphure, camphora, &c. à κοσμέω orno. B. Blanketsel. G. Blancketsel, Farb anstreichende mittlen. Gall. *Remedes pour blanchir ou netoyer la peau, ou pour farder*. A. Cosmeticks.

Costæ, Gr. πλευραὶ, σπάθαι. B. Ribben. Sunt illa ossa, quæ arcuata, oblonga, unà cum aliis partibus thoracem constituunt: Posterius connexionem cum vertebris dorsi, anterius verò cum sterni cartilaginibus habent: numero in quolibet latere duodecim sunt: septem superiores veræ seu potius longæ, quinque inferiores spuriæ, seu breviores dicuntur. Item νόθοι πλευραὶ, μαλθακαὶ πλευραὶ, χονδρώδεις ἄκανθαι. Costarum pars latior *Palmula* dicitur, πλάτη *Poll.* angustior, quæ spinæ vertebras attingit, *Remulo* κώπιον: *Polluci* μεσοπλεύρια costarum spatia intermedia dicuntur. B. Korte ribben / bastert ribben. G. Die kurtze rippen. Gall. *Fausses côtes*. A. The Spurious ribb's. Costæ etiam sunt margines ossis scapulæ, & ossis illi.

Costus, est herba odorem spirans, nomen accepit, ἀπὸ τοῦ κοσμεῖν ab ornando, quod odoris sui fragrantia sensus decorat; duplex in officinis prostat, *Albus* & *Niger*. vocatur etiam Mentha *Saracenica*, & *Græca*, Straboni *Costarium*. Vocatur aliàs Mentha corymbifera, à dispositione florum & odore, herba S. Mariæ. Balsamita, ubi vide: costus Arabicus, est radix exoticæ plantæ arbusculæ sambuci satis similis, oblonga, pollicis crassitie, gravis, compacta, coloris buxei flavescentis extùs, intùs rubri, saporis acris, amari, aromatici, grati, subdulcis, odor ejus si in ignem conjicitur sat gratus: tres costi dantur species, Arabicus, dulcis, & amarus; sunt qui volunt has tres species inter se non differre, nisi ratione ætatis, sed quemadmodùm de plurimis exoticis ita de costo nihil adhuc indu-

dubitanter differi poteſt. B. **Koſt / Balſem.** G. Frauwenkraut. Gall. *Coſtus Arabique.* A. Sweet ſmelling coſtus. Arab. *Kaſt* & *Koſt*.

COTINUS, Eſt arbuſcula ſex vel ſeptem pedes alta, cujus lignum eſt flavum, ramos dimittens rotundos, cortice rubicundo & obſcuro inſtructum : folia ſunt ampla, venoſa, ferè rotunda, in longo pedunculo : Caliculus exiguus, quinquefidus; floſculus roſaceus, pentapetalus, in ramulis capillaceis : Ovarium fit fructus orbicularis, duro putamine impartibili tegens ſemen triangulare, coloris rubicundi, fuſci aut nigri : radix lignoſa : hæc arbuſcula creſcit in montibus : dicitur etiam Coccigria, à κόκκος granum, & ἄγρια ſylveſtris, quaſi grana ſylveſtria. Eſt Oleaſter ſylveſtris, qui vocatur cotinus ad lineamenta modo conchilii colore inſignis. Nomen fortè ab inſula Hiſpaniæ Continuſa poſt Gades; ubi Oleaſter ſeu Cotinus in magna copia alitur, me latet. B. **Wilde Olyf-boom.** G. Wald-Oel-baum. Gall. *Fuſtet ; Olivier Sauvage.* A. The Wild Olive-tree.

COTONEA, CITONIA & CYDONIA MALUS, Eſt arbor, quæ habet lignum tortuoſum, durum, pallidum, albeſcens, habens corticem mediocriter craſſum, ſatis politum, externè coloris cinerei, internè rubicundi; folia mali, integra, albeſcentia, in parte inferiori lanuginoſa ; flos eſt roſaceus, quinque vel plurimis petalis in orbem poſitis conſtans, cujus calix abit in fructum turbinatum, carnoſum, in loculamenta diviſum, ſeminibus plurimis, glutinoſis, oblongis, & calloſis fæta ; radix magna, coloris obſcuri : creſcit hæc arbuſcula in montibus & locis aridis : ſic dicta eſt, à Cretæ oppido, unde primùm advecta eſt. *Cotonea*, verò à Sidonte Corinthi vico nominata eſt, primus Cato illud nomen dedit : quibuſdam, quod mala ejus cotóne, ſeu lanâ quâdam tegi videantur. B. **Queen-boom / Quee-appel-boom / Quee-peer-boom.** G. Quitten-baum, Kutten-baum. Gall. *Coignaſſier.* A. The Quince-Tree.

COTONIUM, COTONUM, COTUM, vide *Xylon.*

COTULA, eſt Camomillæ ſpecies, quæ in duas dividitur, quarum una dicitur cotula fætida, ſive Chamæmelum fætidum, quæ habet folia Chamomillæ vulgari ſimilia, odore abominabili, guſtu amaro. Gall. *Camomille puante*

te. Altera ſpecies, dicitur cotula non fœtida, & à foliis cotulæ fœtidæ diſtinguitur ſolo narium judicio, ſapore amaro, vocatur & Chamomilla inodora, Buphthalmum. Gall. *Oeil de bœuf.* Datur & tertia ſpecies cotulæ, quæ eſt flore luteo radiato, ſive Chryſanthemum tenuifolium boeticum, ſive Buphthalmum tenuifolium, folio mille folii : nomen quod ei Thuſci indiderunt ſatis declarat : *Cautam* enim appellaverunt, unde diminutivum *Cautula* deductum eſt, & tandem corruptâ voce *Cotula*, à καίω uro, quia, illi qui in campis alvum exonerant, & deinde hâc herbâ ſedem abſtergunt, paulò poſt intolerabili vexentur ardore. Alii à cote denominationem trahunt, quia fortè quibuſdam in locis cotibus, ſeu rupibus innaſcatur. B. Koedille/ Koe-oogen. G. Krottendill, Knedtill, Kne-aug. A. Stinking May-weed, or camomil. Gr. Κυνανθεμὶς Κυνοβοτανή.

Cotyla Attica, pendet uncias novem, ut Hemina Italica. *Cotyla Italica* verò eſt libra menſuralis unciarum XII. vel capit ſemiſextarium.

Cotyle ſeu Cotyla, eſt *Acetabulum* ſeu cavitas oſſis coxendicis, quæ caput femoris oſſis excipit. Gr. κοτύλη γλουτον *Theocr. interp.* B. Het heupen-beens hol. G. Die ſchuſſel, oder hœle darin ſich das Hufftbein fueget. Gall. *Le Creux d'un os, ou s'emboite un autre os.* A. The cavity in the Hip-bone.

Cotyledon, idem quod *Cotyle.*

Cotyledon, Acetabulum, ſive Umbilicus Veneris, Eſt planta, quæ habet folia ex radice erumpentia, rotunda, pinguia, ſucculenta, tenera, umbonem ſive umbilicum quaſi referentia, ſaporis viſcidi, & inſipidi, pediculis longis adhærentia, ex quibus producitur caulis ſemi pedem altus, qui in plures ramuſculos dividitur parvos flores gerentes : qui ſunt monopetali, campaniformes, tubulati & multifidi, ex quorum calice ſurgit piſtillum, quod infimam floris partem perfodit, abitque deinde in fructum, ex plurimis vaginulis conſtantem, in capitulum collectis, à baſi ad apicem dehiſcentibus, ac ſemine fœtis ut plurimum minutiſſimo : ſic dicitur quòd folium habeat inſtar vaſculi excavatum, quo ſolebant veteres haurire, vel quod ſit inſtar coxendicis concavum : κοτύλη enim eſt cavitas dicta coxæ, in qua os femoris capite ſuo rotatur, à κεῖω jaceo, poſitus ſum. Vocatur item γῆς ὀμφαλον,

λον, quòd veluti oculum ſeu umbilicum denſioribus cingeret foliis, adinſtar majoris ſedi. Gall. *Nombril de Venus.*

Cotyledones ſeu Acetabula Uterina, vel πλεκτάναι κεροῖαι. Sunt glandulæ per externam fætus membranam ſeu chorion diſperſæ, quæ ſuccum nutritium fætui alendo ex utero ſegregant: ſed hoc locum tantùm habet in quibuſdam animalibus: in mulieribus verò placenta uterina earum vicem gerit. Item venarum uteri hiantium oſcula, quæ acetabulorum & cotyledonum nomine veniunt. A foliorum Cotyledonis herbæ ſimilitudine nomen ſortiuntur.

Courap, ſcacies quædam Indica eſt, Impetiginem aut Herpetem referens.

Coxæ Os, Celſo, aliis *Innominatum & Ilium. Coxendis.* Varroni ἰχίον κόχωνω *Heſych.* dicitur, eo quod ileum inteſtinum contineat; lateribus oſſis ſacri annexum eſt; in infantibus ex oſſibus tribus conſtat, ilio nempè, Iſchio, & oſſe pubis, per cartilagines invicem conjunguntur uſque ad ſeptimum annum, tum triplici lineâ diſtinctum apparet: quod adultis in unum coaleſcit. B. **Het heupenbeen/ ps-been/ de joukken.** G. Das Heufft-bein. Gall. *La Hanche.* A. The Hip vel Huckle bone, or the haunch.

Coxendix, idem quod *Coxa & Iſchium.*

Crama, Croma, & Chrama, eſt mixtio cujuſcunque rei, ſive Medicamenti, ſive Elementorum, à κεράγνυμι miſceo. B. **Een mengſel.** G. Ein Vermiſchung, Vermengung. Gall. *Mixtion*, *Meſlange.* A. Mingling or Mixture.

Crambe, Eſt planta, quæ habet folia Braſſicæ rubræ, ſed magis craſſa, magis carnoſa, viſui gratiora, circa margines undulata, & veluti criſpa, ſaporis non ingrati, ex foliis naſcuntur caules, qui in ſummitate habent flores cruciformes, quatuor ſcilicet petalis conſtantes; ex quorum calice ſurgit piſtillum, quod deinde abit in fructum ſeu teſtam unicapſularem, bifariam dehiſcentem, ſemine fætam ut plurimùm oblongo: creſcit hæc planta circa loca maritima: crambe eſt vox græca ſignificans Braſſicam, ſed cum hac malè confunditur, nam Braſſica eſt aliud genus plantæ, hinc à Tournefortio optimè ab invicem diſtinctæ, & nomen Braſſicæ ſive crambe hic retentum eſt ob defectum vocabulorum: dicitur quaſi Κοράμβλω παρὰ τὸ

κόρας ἀμβλύνειν quod oculorum pupillas, quas Gr. κόρας vocant, hebetet obtundatque. Sed alii dici volunt à κάρα quia braſſica capitata eſt. Et alii ita vocatam aſſerunt quia κόρω ἀμύνει vel ἀντίζει, quòd crapulæ adverſetur. Vide *Braſſica.* Gall. *Chou-marin ſauvage d'Angleterre.*

CRANIA, eſt cornus, arbor; à κράνον caput, quod capitatum fructum ferat, vel, quod inſtar Calvariæ duri ſunt rami. Vide *Cornus.*

CRANIUM, eſt compages octo oſſium capitis, ad quod pertinent oſſa frontis, ſincipitis, occipitis, temporum, ſphenoidis, & cibriforme: ſeſe habet velut κράνος Galea, quia cerebrum ab externis injuriis defendit, ſuperior ejus pars ex diplomate, ſive duplici tabula conſtat, ab aliis Calva & Calvaria appellatur. Vide *Calva*, forte à κείρω tondeo. B. Het Bekke-neel / Hersen-bekken / Hooft-pan / Hersen-pan / Hooft-schootel. G. Die Hirn-ſchale. Gall. *Le Crane.* A. The Skull.

CRAPULA, eſt capitis dolor, ex nimio vini uſu contractus, ex κάρα caput & πάλλω vibro. B. Brassen / zatheit verbuistheit. G. Hauptwehe von ubrigen trincken. Gall. *Crapule; Yvreſſe.* A. Gluttony or a ſurfet.

CRASIS, ſive TEMPERAMENTUM, eſt mixtio ex convenienti qualitatum conſtitutione. Temperamentum dicitur ſimplex vel compoſitum: *Simplex* cùm una tantùm qualitas excedit, ut calidum, frigidum, humidum, ſiccum, ſalſum, acre &c. *Compoſitum*, cùm plures qualitates eminent, ut calidum & ſiccum, calidum & amarum, ſalſum & acre, acidum & frigidum, acidum cum acrimonia &c. Item aliud eſt *Inſitum*, quod partibus inhæret; aliud *Influens* quod à ſpiritibus, & ſanguine in partes influit: eſtque *Moderata* vel *Immoderata*: *Totalis* vel *Partialis*: *Nativa* vel *Adſcititia*: *Permanens* vel *Fugiens*: ad *Pondus* vel ad *Juſtitiam* & ſic finguntur plurimæ differentiæ, quæ vix ullius momenti ſunt, à κεράννυμι miſceo. B. Getemperthеid / temperament / gematigtheid. G. Die Mæſſigkeit. Gall. *Conſtitution*, *Temperament.* A. Temperament, or Conſtitution.

CRASSULA, eſt Telephii ſpecies, ſic dicta, ob folia ſolito craſſiora: ut & vermicularis, eandem ob ſimilitudinem *Craſſula* vocatur *minor.*

CRATÆGONON, herba Cerealis videtur & affinis Melam-

lampyro, cujus usus & esus est semen vividum & genitale reddere, id enim τὴν γόνον κραῖειν significat, semen robore acuere & quasi viribus imbuere.

Cressio, vide *Cardamom.*

Craticula, est instrumentum Chymicum ex bacillis ferreis quadratis digitalis crassitudinis, juxta se in acutum ita positis, ut semidigitale spatium inter illos intersit, factum focis conficiendis, carbonibus sustendandis inserviens. B. **Een Rooster.** G. Ein Rost. Gall. *Un Gril.* A. A Gridiron.

Crea, est tibiæ anterior pars. Dicitur & *Ocrea.* Vide *Tibia.*

Cremaster, Musculus, carneus oritur à magna parte inferiore, anteriore spinæ ossis Ilium, obliquo descensu adnascens carneis fibris ad marginem anteriorem, descendentem, ossis Ilium, versùs os pubis, unde antrorsùm, deorsùm, oblique se expandit, lateralia, & anteriora, tunicæ vaginalis amplectitur, dum à parte anteriore ossium pubis, post vaginalem tunicam fibræ carneæ ortæ, recta dimissæ, deorsùm, se applicant parti posticæ tunicæ vaginalis, & ita simul formant musculum cavum, undique accuratè clausum, quo tunicam vaginalem, testemque, elevat, sustinet, comprimit, exprimit, à κρεμάω suspendo. B. **De opschortende spieren.** G. Der hoden hangmausz. Gall. *Muscle cremaster.* A. The cremaster muscles.

Crenæ, sunt quædam in extremis oris incisuræ, à quibus crenata herbarum folia vocantur, hoc est serrata, & per ambitum secta.

Crepatura, à *Crepare*, est quando hordeum aut aliud quid coquitur, donec crepat.

Crepitus Lupi, vide *Orbicularis.*

Cribratio, est pulveris tusi per cribrum dimissio, seu materiæ tenuioris à crassiore beneficio cribri separatio. B. **Ziftinge/ teemsinge.** G. Siebung, das Sichten. Gall. *Criblement.* A. Sifting, or Searcing.

Cribrosum Os, vide *Ethmoides.*

Cribrum, Gr. ἠθμὸς, κόσκινον, est instrumentum, ex lana, linteo, cannabe, serico, seta &c. quo olea, liquores &c. percolantur, vel pulveres trajiciuntur: atque est vel rarum vel densum, apertum vel clausum, B. **Ziste/ teems.** G. Ein Sieb. Gall. *Crible*, *Tamis*, *Etamine.* A. A Sieve, or Searce.

Cribrum Benedictum Antiquorum, Veteres in renibus duas cavitates finxerunt ſecundùm longitudinem ſitas : unam ſupremam, in quam ſanguis ſeroſus ex vaſis renalibus effundebatur : alteram infimam, tranſversâ quâdam membranâ diſtinguere putabatur inſtar cribri anguſtiſſimis foraminibus pervia : unde *Colatorium* vocârunt, & *Benedictum cribrum*, per quod voluêre percolari ſerum in ureteres, ſanguinem verò probum remanere pro nutritione renum.

Cricoarytænoides, ſunt muſculi à cartilagine cricoide ſive annuliformi profecti, qui arytænoidi inſeruntur, quàm, dum retrorsùm atque exterius abducit, rimam quoque laryngis dilatat, ex κρίκος annulus, ἀρυτὴρ vel ἀρυςὴρ apud Heſych. hauſtrum vaſis genus apud Lucret. lib. 5. ab ἀνοίγω aperio, & εἶδος forma. B. **Des rings ſpleet-ſpieren.** G. Der ring mauſz. Gall. *Muſcles Crico-arytenoidiens.* A. The cricoarytenodes muſcles.

Cricoides, eſt capitis laryngis cartilago annuliformis, ex κρικὸς annulus, & εἶδος forma. B. **Het ringwys kraakbeen.** G. Das ringgleiche knorpelbein. Gall. *Cartilage cricoide.* A. The Ring like cartilage vel griſtle.

Cricothyroides, eſt par muſculorum ab annulari cartilagine ortum, & in ſcutiformem terminatum, nonnihil oblique movendo, rimulam Laryngis dilatat, ex κρίκος annulus, θυρεὸς ſcutum, & εἶδος forma. B. **Des rings ſchild-beens ſpieren.** G. Der ſchiltbeins mauſz. Gall. & A. *Crico thyroidiens.*

Crimnoides ſeu Crimnodes, eſt urina, cui craſſa & farinacea ſedimenta inſunt, à κρίμνον farina, & εἶδος forma. B. **Meelachtige pis.** G. Dicke und dunckel harn. Gall. *Urine Farineuſe.* A. Urine with a thick Sediment like to Meal.

Crinale, eſt Inſtrumentum quoddam Chirurgicum, Ophthalmicum, in Ægylopes cura commodiſſimum, cujus inventor eſt Aquapendens.

Crinis, ſeu Pilus, corpus notiſſimum eſt, teres, ſolidum, filamenti inſtar, quod facillimè in quamcunque partem flectitur, microſcopio perluſtratum, tranſparens eſt : ſæpe nodoſum, extremitas ejus inſtar penicilli ſæpe fiſſa, radix ſive bulbus ob figuram dicta intra cutim reconditur, veroſimiliter cava eſt & vaſculoſa, ut pennæ avium

in

in radicibus, quæ vaſculoſa pars folliculo includitur, in ſetis & majoribus pilis conſpicuo; oriuntur pili ex ipſis pinguedinis interpoſitis glandulis, vel folliculis; defendendæ cuti & firmandis poris, inſerviunt in cute, ut & in aliis partibus, ut in cavo narium anteriore &c. dividuntur in capillos, in crines & pilos. B. Hair. G. Das Haar. Gall. *Cheveux*. A. Hair.

CRINON, lilium, dicitur & κρίνον, à κρίνω ſecerno, quòd folia ejus ſint diſtincta, vel à κρίνω judicio, eſt enim κριτήριον & indicium veris, vocatur & λείριον. Vide *Lilium*.

CRINONES, ſunt vermiculi cutanei, qui & *Dracunculi* vocantur. G. Miteſſer.

CRINONIA, idem quod *Crinon*.

CRISIMA, ſunt ſigna decernentia, & judicantia, à κρίνω judico.

CRISIS, Veteribus erat ſubita, & repentina mutatio in morbo, ad ſalutem vel ad mortem contingens. Aliquando ſignificat humorum ſecretionem. Sed magis frequens, & uſitata eſt illius acceptio pro judicio ſuper morbum habito. *Criſis* alia eſt *Perfecta*, alia *Imperfecta*: *Perfecta* eſt, quæ ægrum perfectè, & integrè à morbo liberat: eſtque vel *Salutaris*, vel *Lethalis*. 1. Ut ſit optimis ſignis Judicata. 2. Manifeſta. 3. Ut die criticâ contingat. 4. Fida. 5. Secura. 6. Conveniens morbo & ægrotanti. *Criſis Imperfecta* eſt, in qua morbus perfectè non judicatur; ſed tantùm ſecundùm partem, & alteri criſi futuræ locum poſt ſe relinquit; eaque duplex eſt, *altera ad melius*; *altera* verò ad *deterius*. Ad *melius* ea eſt, quæ non omninò tollit morbum, ſed facit ut eum æger alacrius ferat. Ad *deterius* eſt, quæ morbum reddit vehementiorem, & periculoſiorem. Criſim à Lunæ & ſiderum motu, & influentiis dependere, eorumque aſpectus quadratos, oppoſitos, aut συζυγίας ſequi, verum non eſt: à materiæ utique majori, vel minori maturatione criſes videntur dependere, ſed in hiſce regionibus non obſervantur, à κρίνω judico, ſecerno. B. Oordeel / raming. G. Criſis, Urtheil. Gall. *Une Criſe*. A. A Criſis or judment.

CRISPINUS & CRESPINUS, eſt *Berberis*: haud dubiè Græci à ſpinarum acuminatis cuſpidibus Oxycanthan nominant: hinc Latinis fortè quaſi *Cretica Spina*, unde voce contracta ſonat *Creſpinus*; vel devenit ab Itali-

S 5 ca

ca voce *Crespino*, five à *Spina*. Vide *Berberis*.

Cristæ, funt carnis excrefcentiæ circa anum pullulantes ex præpoftera Venere ortæ, ad quarum radices plerùmque fciffuræ feu Rhagades adfunt. B. **Hane-kams-wyzige uitwassen.** G. Ein Hanen kambs gleiches aufzwachs. Gall. *Crêtes*. A. Excrefcenfes on the Anus like a cocks comb.

Crista Galli, eft pars tertia offis ethmoidis, five proceffus interior gallorum criftæ haud abfimilis, inter olfactorios nervos, five proceffus cerebri papillares affurgens, cui infigitur extremitas finus tertii duræ meningis. B. **Een Hane-kams been.** G. Das Hanen-kambs bein. Gall. *Crête de cocq*. A. A kind of a triangular proceff like to the comb of a cock. Cocks-combehone.

Crista Galli, Gr. ἀλεκτορόλοφος, fic dicitur à florum figura, cum eorum folliculis. Vide *Alectorolophus*.

Criterium, idem quod *Crifis*.

Crithamum, idem quod *Crithmum*.

Crithe, eft hordeum; dicitur quafi κρινὸν, fecretum vel feparatum, quòd huic frumento multa opus fint ad fecernendas glumas. Vel παρὰ τὸ προκριθῆναι τοῦ ἀκροδρύων, ἀποδρύων γὰρ ἤσθιον πρὸ τοῦ καρπῶν, quod hordeum glandibus præferebatur; vel ἀπὸ τοῦ διακριθῆναι, quòd eo reperto, & in ufum recepto, glandibus fpretis à brutis homines diftincti fint, à κρίνω fecerno. Vide *Hordeum*.

Crithe, vide *Hordeolum*, eftque tuberculum parvum, oblongum, palpebræ cilio, qua pili funt, adnafcens; & fic ab hordei fimilitudine, dictum. B. **Een strontje of scheetje der oog-scheelen.** Gall. *l'Orgeolet ou Orgueil*. Item pudendum virile.

Critmum, Crithmus, Crithamum, & Creta, eft Fæniculum marinum, vocatur & *Crethmum*, eft planta, quæ habet caules fefquipedem circiter longos, ramofos, craffos, lignofos, interdum repentes, aliquando rectos: folia trifariam divifa, carnofa, angufta, atro-virentia: flos eft rofaceus & umbellatus, plurimis fcilicet petalis in orbem pofitis, & calici infidentibus: is autem abit in fructum compofitum ex duobus feminibus conjunctis involucrum aliquod habentibus, quod per maturitatem deponunt, ftriatis, oblongis, albis, planis, odoratis: crefcit in regionibus calidis fuper faxa circa mare: an à

κρίθη,

κρίθη, quòd semen aliquod contineat, instar grani hordei aut tritici? An à κρίνω secerno, quia urinam & menses secernit? B. Zee-venkel. G. Meer-fenchell, Zee-fenckel. Vacillen-kraut. Gall. *Bacile*, *Fenouil marin*, *Perce Pierre ou Passe Pierre*. A. Sampire.

CRITICI DIES, sunt, in quibus subita morbi conversio fit. Eorum tres sunt *differentiæ*: alii *verè & perfectè critici*, dicuntur, alii *Indices*, alii *Interdicentes*. *Perfectè critici*, *Principes* aut *Radicales* appellantur, quoniam, quæ his diebus contingunt crises, omnes perfectæ criseos notas habent: ejusmodi sunt septenarii tres, nimirùm septimus, decimus quartus, & vigesimus. *Indices*, qui *contemplabiles*, & *internuncii* nominantur, sunt, qui crisin septenario die futuram indicant: suntque numero tres: quartus, undecimus, decimus septimus. *Intercidentes*, qui & intercalares, seu irrepentes, vel provocatorii nominantur, sunt qui inter principes, & indices intercidunt, crisesque imperfectas moliuntur, suntque tertius, quintus, nonus, decimus tertius, & decimus nonus. Reliqui verò dies, qui neque principes sunt, neque indices, neque intercidentes, *vacui & medicinales* appellantur: suntque sextus, octavus, decimus, duodecimus, decimus sextus & decimus octavus. Dierum criticorum computatio instituenda est ab ea hora, in qua æger percipit manifestam actionum suarum læsionem. Hoc obiter notandum quòd dierum criticorum supputationes, in hisce regionibus calculis Hippocraticis non exactè respondeant. Illi dies omnes dependent, à materiæ morbificæ citiori vel tardiori maturatione, à κρίνω, judico. B. Oordeel dagen. G. Die tagen aus denen man die verænderung der Kranckheiten Urtheilet. Gall. *Les jours Critiques*, *ou de Crise*. A. Critical days.

CRITICA SIGNA, sunt, quæ ex crisi, vel ad salutem vel ad mortem, desumuntur, suntque alia *Antecedentia* quæ vel tempus crisium prænunciant, vel speciem criseos significant; alia concomitantia, quæ cum ipsa specie criseos simul apparent. Alia denique *Subsequentia* nominantur, quæ ostendunt an sanitas imperfecta sit expectanda, vel an metus sit recidivæ.

CROCOMAGMA est compositio cujus basis est crocus.

CROCUS, est planta, quæ habet folia angusta, graminea,

nea, ſtriata, linea media alba diviſa, ſeptem ut plurimùm, theca membranacea involuta : flos eſt liliaceus, monopetalus, inferius tubulatus, in ſex partes profundè diſſectus, pediculo inſidens : Piſtillum è fundo floris ſurgit in terna capillamenta capitata & criſtata diviſum : calix verò deinde abit in fructum oblongum, trigonum, in tria loculamenta diviſum, ſeminibuſque fætum ſubrotundis : radix gemina, carnoſa tuberoſa, quarum altera, quæ minor eſt alteri majori fibroſæ inſidet, utraque verò involucro membranoſo obducitur : crocus ſæpius adulteratur nunc ſtaminibus carnis bubulæ ſalitæ, nunc cnici floribus ſive carthami, vel Calendulæ; vel illum nimis humidum reddendo. Hujus variæ ſunt ſpecies, Vernalis enim & Autumnalis, quæ colore aliiſque circumſtantiis variant. Ex India, Gallia, Anglia aliiſque locis nobis adfertur. *Crocus*, ex ſententia Scholiaſtis Callimachi dicitur παρὰ τὸ ἐν κρύει θάλλειν, ex eo quòd in frigore floreat, vel dicitur quaſi κροκὶς vel κρόκη, id eſt *Trama*, *Filum*, *Villum* ſeu *Subtegmen* : id quod ſtamini inſeritur, intertexiturve; cujuſmodi ſunt croci ſtamina, ſeu villi, qui κροκίδες appellantur, qui cùm ſoli in uſum veniant, per excellentiam croci nomine donantur. Alii dicunt vocari à Croco juvene, qui propter amorem Smilacis virginis, in florem ſui nominis verſus eſt. *Ovidius* hoc modo canit.

Et Crocum *in parvos verſum cum* Smilace *Flores.*

B. Saffraan. G. Saffran. Gall. *Saffran.* A. Saffron.

Crocus, Chymicis eſt calx pulverea ad croceum vergens colorem, vel eſt quilibet pulvis colorem croci æmulans, paratur ex marte, venere, antimonio &c. ut crocus martis, veneris, metallorum &c.

Cromnyon, eſt *Cepa*, dictum eſt quòd oculi pupillam comprimi cogat, ὅτι κόρας μυόμενον, vel ὅτι αὐτοῦ ὀσφραινόμενοι ἢ ἐσθίοντες τὰς κόρας μύομεν, oculos enim claudere & emittere lachrymas conſueverunt, qui ipſum naribus oculiſve admovent. Alii, ſed minus rectè Etymologiam à κάρα caput derivant, quia ejus bulbus capitulum referat.

Crotaphites, dicuntur muſculi, venæ, & arteriæ temporales, κρόταφος enim tempus, fortè à κρατέω verbero, pulſo, quia arteriæ in eodem loco continuò pulſant; quandoque etiam *Crotaphium* pro dolore capitis ſumitur. Vide *Temporalis Muſculus.*

Cro-

Crotaphium, vide in *Crotaphites*.

Crucialis Incisio, vide *Incisio Crucialis*.

Cruciata, eſt Gentianæ ſpecies, quæ habet caulem pedem circiter altum, tenuem, mollem, debilem, quadratum, villoſum, nodoſum : folia in caule in crucis formam diſpoſita, quaterna, hirſuta, parva, oblonga : flores parvi ſunt, verticillati, coloris flavi : baccæ poſt florem geminæ, ferè ſphæricæ, cutim ſiccam & villoſam habentes: radix tenuis: juxta foſſas, aquarum rivulos, & quandoque agrorum margines creſcit : nomen accepit, quòd radix ſecundùm longitudinem tripartito, aut quadripartito fiſſa ſit, cum foliis cauli cruciatim incumbentibus. Hinc Gr. Σταυρότυπος appellatur : vocatur etiam aſperula aurea. Gall. *Croiſette*.

Crucibulum, ſeu Tigillum, eſt vas fuſorium ex terra in igne contumaciſſima, factum, acutiore baſi & ferè in ampliorem capacitatem formâ triangulari, vel rotunda deſinentem, ad fundenda & eliquanda mineralia, & metalla formatum. Fit etiam crucibuli ſpecies, quæ vulgò teſta appellatur, fundendis metallis adæquata. B. **Een ſmelt-kroes.** G. Eein muffel, ſchmetztiegel. Gall. *un Creuſet*. A. A Crucible.

Cruditas Morborum, dicitur cum materia morbi per vim Vitæ nondum ſatis attenuata, ut circulo ſanguinis reſtitui, atque ſic ex corpore per ſecretoria expelli queat, ſed adhuc prædita eâ mole, figurâ, cohæſione, mobilitate, inertiâ, ut augeat vel faciat morbum. B. **Onrypheid der ziekte.**

Cruditas Ventriculi, eſt, cum cibi ex defectu alimenti, aut alterius cauſa, non legitimè fermentantur, & in Chylum tranſmutantur : eſtque triplex *Apepſia*, *Bradypepſia*, *&* *Dyſpepſia*, de quibus ſuo loco ſpecialiter.

Cruor, Gr. αἷμα, ἰχώρ. Vide *Sanguis*. *Helmontius* Sanguinem à Cruore diſtinguit : Sanguinem contineri, dicit in arteriis; Cruorem verò in venis. Cruor à currendo, vel à corde dicitur, currit enim per venas ad cor. B. **Aderlyk bloed.** G. Das Bluth. Gall. *Sang*. A. The Blood.

Cruræus Musculus, ſubjacet muſculis vaſtis, femoris oſſis involucro ubique, extima præter, affixus, hujus quatuor tendineæ expanſiones in unum quaſi collectæ validum fingunt tendinem communem, ipſius offi-

cium

cium eſt tibiam cum cæteris muſculis extendere. B. **Schenckel-ſpier.** G. Der Schenckel-mauſz. Gall. *Muſcle Crural.* A. The Crural or leg muſcle.

CRUS, ſive MAGNUS PES, Gr. Σκέλος, & Κνήμη, dicitur totum id membrum corporis humani, quod à natibus ad digitorum pedis extremitates extenditur, conſtans ex femore, tibia, & pede cum digitis propriè dicto. B. **De Schenkel.** G. Der Schenckel. Gall. *la Jambe.* A. The Leg.

CRUSTA LACTEA, eſt ſpecies Achoris, hac tamen cum diſtinctione, quod Achor tantum caput, verum Cruſta lactea obtingit infantibus in lactationis principio, atque non ſolùm faciem occupat, aſt univerſam ferè corporis cutim inquinat. Cruſta lactea albicat, Achores verò alium colorem obtinent.

CRUSTA VERMICULARIS, idem quod *Velamentum Bombycinum.*

CRUSTA ULCERIS, vide *Eſchara.*

CRUSTULA, idem quod *Ecchymoma* in oculo, hoc eſt ſanguis, qui ad conjunctivam tunicam à ſuis deſcendit arteriis cum ipſæ crepuerint, à percuſſione, vulnere, ulcere &c.

CRYMODES, eſt febris continua ardens cum inflammatione circa Pulmonem, & proinde ob circulationem ſanguinis inæqualem, frigus magnum partes externas occupat, ex κρυμὸς frigus, algor, & εἶδος forma.

CYSORCHIS, eſt teſticulorum virilium in abdomine occultatio. Ex κρύπτω abſcondo, & ὄρχις teſticulus.

CRYSTALLI, ſunt puſtulæ per univerſum corpus diſperſæ lupini magnitudine, albæ ac inſtar cryſtalli diaphanæ.

CRYSTALLINA TUNICA, vide *Arachnoidès Tunica* & *Aranea.*

CRYSTALLINUS HUMOR OCULI, etiam *glacialis* dictus, ipſe intra tunicæ uveæ aperturam, quaſi vitrum foramini impoſitum, anterius habet humorem aqueum, poſterius humorem vitreum, cui nectitur ope membranulæ pellucidæ, à Choroide reflexæ, radios undique adventantes colligit, ac refringit: hujus ſubſtantia inſtar glutinis, aut gummi arboris, admodùm pellucida eſt, ac conſiſtentia inſtar ceræ colliqueſcentis prædita, licet comprimi poſſit, haud tamen ſponte diffluit, duriorque eſt humore vitreo,

vitreo, figura ejus in homine, ad speciem lentis accedit, cujus nempè superficies extima planior, ac intima gibbosior. Crystallinus humor dicitur, quia olim humor credebatur esse, sed hodiè per Anatomicorum injectiones constat, quòd componatur ex multis segmentis sphæricis, sibi immediatè impositis, pellucidissimis, merè vasculosis, humorem pellucidissimum vehentibus, tamen *Membranulâ* propriâ *Araneâ* dicta includitur; corpus hoc convexiori suâ parte vitreo insidet humori ibi loci, ubi fovea satis notabilis vitreo est insculpta, cujus figuræ exactissimè respondet atque hâc ratione præcipuam dictæ cavitatis partem implet, non verò totam, liberè hæret in parte anteriore, & vitreò nectitur parte posteriore & lateribus. à κρύ☉- frigus, & συςέλλω concresco. B. **Het kryſtalline vogt.** G. Die Crystalline feuchtigkeit. Gall. *Humeur Crystalline.* A. Crystalline humor of the eye.

CRYSTALLISATIO, est alicujus salis depurati in crystallos redactio. Proprium est salium, quibus & Tartarum & Saccharum addere licet. Videlicet hæc in liquore aqueo soluta, si in frigidum locum reposita fuerint, concrescunt in crystallos. Ubi nota, si nimium liquoris adsit, antequam reponantur, aliquantulùm exhalandum esse. Porrò, postquam primâ vice Crystalli exemptæ fuerint, quia reliquis in liquore sc. restantibus crystallis liquor disproportionatus est, exhalet nonnihil, hinc reponatur iterum. Sacchari crystallisatio fit mediante calore, in nimiam enim spissitudinem sacchari syrupus coquitur, deinde ollis, figuram metæ habentibus infunditur, deinde in Caldariis reponuntur, & quod superfluum per metæ cuspidem inversam (perforata enim est) destillat, & quod crystallisandum metæ lateribus adhæret. B. **Kryſtalliſatie.** G. Crystallizierung. Gall. & A. Crystallisation.

CRYSTALLOIDES TUNICA, idem quod *Aranea tunica.*

CRYSTALLUS, lapis transparens est, aquam in glaciem conversam omninò referens. Gemmam si vocare licet, modo omnium mollissimam dixeris, vel à similitudine coloris, quâ gemmas colorata Crystallus refert, pseudo-gemmam verbi gratiâ, pseudo-berillum, pseudo-topazium, pseudo-saphirum, pseudo smaragdum, quæ veris gemmis molliores sunt. Sic & Iris vocata gemma à colore, quem fronti ap-

applicata exhibet. Cryſtalli ſpecies eſt. Invenitur variis in locis, etiam in Germania, Bohemia, Ungaria, Cypro & Luſitania,& nonnunquam in agris. Porro, quanquam coloratæ minimè negligendæ ſint, ac præcipuè pſeudo adamas, quæ aliis nobilior, attamen in præparationibus Chymicis recipitur Cryſtallus propriè ſic dicta, quæ eligenda eſt puriſſima, pellucidiſſima, ac eximiè intenſa. Dicitur *Cryſtallus* à κρύος, gelu, & στέλλω contraho. B. Kryſtal. G. Cryſtall. Gall. *Cryſtal.* A. Cryſtal.

CUBEBE, fructus ſunt aromatici, piperis magnitudine ferè, unicum petiolum ſinguli habent. Sapor piperis inſtar eſt. Creſcit eodem ferè modo ac piper, hederæ modo per arbores repit. Fructus racematim cohæret. Flos eſt odoratus. Adfertur ex India orientali. B. Steert-peper. G. Cubeben, Schwantz-pfeffer. Gall. *Cubebe.* A. Cubebes.

CUBIFORME, vide *Cuboides.*

CUBITÆA arteria; vox nullius auctoritatis aut analogiæ. Cur non ſimpliciter *cubiti* ? Aut, ut eleganter *Riolanus ulnam recta percurrens.* Idem indicandum de RADIÆA, pro quo dicas *arteria radii*, aut, cum *Riolano*, ramus radio attenſus. Puto talia conficta eſſe ad exemplum quorundam Græcorum, ut νωτιαῖος, στεφανιαῖος. Sed in adverbiis Græcis alia eſt ratio, alia & diverſa in Latinis.

CUBITÆUS, muſculus *internus* eſt vel *externus. Primus* oritur à condylo oſſis humeri interno, confundens principium cum palmari ſublimi, per interiorem & anteriorem cubitus partem extenditur, inſeritur forti tendine oſſiculo carpi, quod primi ordinis eſt extimum, ſupra digitum minimum. Alter *externus*, ab externa brachii apophyſi emergens, juxta cubi externi longitudinem ſtratus, auricularem infra digitum propè metacarpios quartum tendine deſinit ſpectabili. Vocantur quoque *Ulnares.* B. Elleboogs ſpier. G. Der ellebogen mauſz. Gall. *Muſcles cubital interne & externe.* A. The benders of the wreaſt.

CUBITUS, *Plauto* gibber brachii. ὠλέκρανον *Athenienſibus*, ἀγκὼν *Rufo.* κύβιτον, κύβωλον. Eſt media pars inter humeri os & carpum; componitur ex duplici oſſe, ulna ſc. & radio: quorum extrema quidem commiſſa ſunt; inter media autem ab invicem ſecedunt, quamvis membranoſo ligamento copulata, à κύπτω pronus ſum, inclino caput, nempè, in cubitum. B. Elleboog / voor-arm. G. Ein

Ein Ellebogen. Gall. *l'avant bras, le Coude.* A. The Elbow.

CUBITUS, eſt menſura quanta patet à cubiti flexura uſque ad ſummum medium digitum, quæ ſex palmis digitiſve viginti quatuor conſtat. Gall. *une Coudée.*

CUBOIDES ſeu CUBIFORME, eſt quartum os tarſi in utroque pede, quod & *os teſſeræ, grandinoſum*, & πολύμορφον vocatur, ex κύβος cubus, & εἶδος forma. B. Het taerling-been. G. Das Wuerffel-bein. Gall. *l'Os Cuboide.* A. The Die like bone.

CUCULUS uſtus Rondeletio laudatus, pen. prod.

Ceſſiſſet magna compellans voce cuculum. Hor. I. Sat. 7.

Ita *Plautus* & in *Pſeudolo*, & *Aſinaria* penult. prod. & opportune quidem hoc accentu pronunciationem volucris importunæ imitatur. Eadem ſententia eſt *Becmanni*, *Torrentini*, *Paræi*, aliorumque eruditiſſimorum hominum, ut neceſſe ſit & *Buchananum* penult. corripientem ſibi excidiſſe, & adulterinum illum *Martiali* attributum peccare verſiculum:

Quamvis per plures cuculus cantaverit annos,

& ſpurium illum *Ovidio* in *Philom.* attributum:

Et cuculi cuculant, fritinnit rauca cicada.

CUCULLARIS MUSCULUS, ſeu TRAPEZIUS, eſt primus ſcapulæ muſculus à figura *Cucullaris* dictus. Incipit ab occipite & colli vertebrarum ſpinis, & ſubinde pluribus dorſi ſuperioribus; inſeritur tendine lato partim ſpinæ ſcapulæ, partim acromio & claviculæ. B. De Monniks-kaps ſpier. G. Der Gucken gleiche mauſz. Gall. *Muſcle Trapeze.* A. A muſcle in forme of a Monks cowl, or hood.

CUCUMA, idem quod *Ahenum.*

CUCUMER, CUCUMIS, Eſt planta, quæ habet caules plurimos, villoſos, repentes; quibus alternatim adnaſcuntur folia, ampla, lata, anguloſa, inciſa & dentata, aſpera, repentia, flores ſunt monopetali, campaniformes, patentes, quinquifidi, flavi, ex quibus alii ſteriles ſunt, nulli embryoni adhærentes, alii fæcundi embryoni inſidentes, qui deinde abit in fructum variæ & ſingularis figuræ, (eſt enim oblongus, rotundus aut tortuoſus,) carnoſum, edulem, mollem, viridem aut flaveſcentem, verrucis aliquando præditum, corticem tenerum habentem, teretem in terna vel quatuor loculamenta diviſum, ſemina

na oblonga, plana, alba, continentia, in medio paululùm tumida ſeu convexa, candicantia, ad extremitatem acuta, ſeminibus melonum anguſtiora, corticem durum habentia, in quo latet amygdala dulcis, unctuoſa, ſaporis grati: radix fibroſa, alba, recta: hæc planta in hortis colitur. Varroni dicitur à curvore, quaſi curvimer: plerùmque enim incurvantur. Gr. Σίκυς & Σίκυος à σύεσθαι & κιεῖν concutere, ire, quia hæc planta longè latèque ramos ſuos ſpargit, vel à κύειν, quod ſcilicet appetentiam concumbendi minimè ſtimulet. Sunt qui *Anguriam* appellant. B. **Komkommers.** G. Gurcke, Cucummer. Gall. *Concombre.* A. A Cucumber.

CUCUPHA, eſt integumentum capitis, fit ex cephalicis magis odoratis, quæ in pulverem redacta, cotone moſchato excipiuntur, & inter pannum ſericum interpunctantur, quod adversùs catarrhos (ut dicuntur) alioſque capitis morbos ſuper caput geritur, vel pileo intus aſſuitur. B. **Een kruid-mutsjen.** G. Ein Kræutermutzlein. Gall. *Bonnêt odoriferant, ou Cephalique.* A. An odoriferious cap for the head.

CUCURBITA, eſt vas Chymicum turbinatum ex terra vel vitro confectum, deſtillationibus per alembicum inſtituendis, aptum. Quandoque etiam pro cucurbitula ſumitur. B. **Een kolf/ zypglas.** G. Ein kolb, cucurbit, kurbs. Gall. *Cucurbite.* A. A cucurbite, or Gourd-likeveſſel.

CUCURBITA, eſt planta, quæ habet plures caules ſarmentoſos inſtar digiti craſſos, longos, repentes, aut ſcandentes cum capreolis: folia ſunt ampla, magna, rotunda, mollia, lanuginoſa, in margine aliquantulùm crenata; flores albi, campaniformes, ut plurimùm quinquifidi, villoſi; ex quibus quidam ſteriles ſunt, nulli embryoni inſidentes; alii verò fæcundi, ſeu inſidentes embryoni; qui abit in fructum, in quibuſdam ſpeciebus teretem & longum, in aliis lageniformem, vel inflexum, in ſex loculamenta plerùmque diviſum, fæta ſeminibus pallidis, planis, oblongis, hinc obtuſis, inde latioribus, & quaſi introrsùm emarginatis, ſeu auriculatis duabus apophyſibus, quaſi anguloſis eminentibus, & duabus lineis per longitudinem excurrentibus notatis; hic fructus habet corticem durum, lignoſum, flaveſcentem; ejus caro eſt fungoſa, me-

medullosa, alba & insipida : radix tenera & fibrosa; hæc planta in hortis colitur : Latini vocârunt à concurvatu, quod facile, si quid obstiterit, quod minùs extendatur, concurvescat. Græci ex adverso vocabulum imposuere, Κολοκύνθην, nominantes, quod sc. pumili brevesque sint partus, quos passim enititur, cùm tamen corporis mole, omnes herbarum arborumve fructus videantur superare. B. Kawoerden. G. Ein Kurbs, Kurbis. Gall. *Callebasse*, *Courge*. A. Gourd.

Cucurbitini Lumbrici, sunt vermes lati semini cucurbitæ similes, omnium longissimi, quampluriinas ulnas interdum æquantes, in humanis intestinis reperiundi; vocantur quoque *Tæniæ. Lumbrici lati.* B. Kauwoerde-zaat-gelijke wormen. G. Kurbs samen gleiche wurmen. Gall. *Vers Cucurbitins*. A. Worms like the seed of a gourd.

Cucurbitula seu Cucurbita, est vas ventricosum, ex vitro vel stanno conflatum, quod corpori cum scarificatione; vel sine applicatur, ad sanguinem extrahendum : si sine scarificatione instituitur, *Cucurbita cæca & Ventosa* appellatur : Gr. σικύαν κωφὴν vocant. B. Een blinde kop. G. Blind-kœpff. Gall. *Ventouse* vel *Ventouse seche*. A. A blind Cupping-glass. Cucurbitulæ apponuntur in partibus maximè carnosis, ubi vasa magna & nervi lædi non possunt. *Tractio* illa quæ fit in cucurbitulis applicatis hoc modo peragitur : post cutis scarificationem, aër in cucurbitula contentus vi flammæ vel stupæ incensæ rarefit & dilatatur, postea verò frigefacto & condensato aëre interno minùs spatium occupatur, tum aër externus premens carnem, sanguinem in cavitatem cucurbitulæ propellit. Gr. σικύαν κατὰ χασμοῦ appellant. Cucurbitularum duo genera sunt, *inquit* Celsus, *æneum & corneum*. Ænea, alterâ parte patet, altera clausa est. Cornea, alterâ parte æquè patet, altera foramen habet exiguum. In æneum linamentum ardens conjicitur, ac sic os ejus corpori adaptatur, inprimiturque, donec inhæreat. Cornea, per se corpori imponitur; deinde ubi eâ parte, quâ exiguum foramen est, ore spiritus adductus est, superque cera cavum id clausum est, æquè inhæreſcit. At si cætera defecerunt, caliculus quoque aut pultarius, oris compressioris, ei rei commodè aptatur. Ubi inhæsit, si concisa ante scalpello

cutis est, sanguinem extrahit: si integra est, spiritum. Ergò ubi materia, quæ intus est, lædit, illo modo, ubi inflatio, hoc imponi solet. *Corneis* hodiè utuntur *Ægyptii*, ut patet ex *Prosp. Alpino.* B. **Koppen / laat-koppen / kop-glazen / potten.** G. Kœpffen, schrepffen, ein screpff, bad-kopff. Gall. *Ventouse.* A. A Cupping-glaß.

CULEUS, est Veterum magna mensura, quæ capit urnas quadraginta.

CULMUS, frumenti calamus est, qui spicam sustinet.

CULUS, vide *Anus.*

CUMINUM, seu CYMINUM, Planta est officinalis; species est carui, habet caulem in multos ramos divisum: folia sunt ut Fæniculi minutim incisa, sed minora: flores in umbellam crescunt in summitate ramorum, coloris albi: semina his succedunt bina sibi invicem juncta, oblonga, striata, minima, acuta ab utraque parte, coloris cinerei, viridescentis aut flavescentis, odoris penetrantis & ingrati, saporis plerùmque acris sub-amarescentis; radix tenuis, oblonga, quæ perit semine maturo. Cæterum satis convenit cum fæniculo, dicitur παρὰ τὸ κύειν prægnans esse. *Sato*, inquit Plinius, *pavitum terra:* prægnantibus enim salutare, vel ἀπὸ τοῦ κύμβυ, quod fundum ollæ fictilis denotat, *b* in *i* vel *v* mutato. Fundus ollæ fictilis sordidus ab igne esse solet. Homines enim parcos, sordidosque κυμινοπρίστας vocârunt. Alii derivant à καίω calefacio, quia calefacit, sed minus rectè, ut mihi videtur. B. **Kompn.** G. Kuemmich, Kuemmel. Gall. *Cumin.* A. Cummin.

CUNEIFORME OS, dicitur à cuneo, cujus formam referri volunt: Antiquis πολύμορφον *Multiforme*, ob varios, quibus asperatur intus & extra, processus, in media cerebri basi situm habet, eique basis instar substernitur, ita ut omnia ferè capitis, maxillæque superioris ossa tangat. Hinc quoque *Basilare os* dicitur *&* *Sphenoides os.* Vide *Basis.* B. **Het wigge-been.** G. Dasz Keilgleiche-bein. Gall. *l'Os Sphenoïde*, *Basilaire*, *ou Cuneiforme.* A. The Wedge like bone.

CUNEIFORMIA OSSA, sunt quæ quintum, sextum & septimum os tarsi constituunt. *Sphenoidea*, *Innominata & Calcoidea Fallopio* dicta. B. **De wigge-beentjes.** G. Das keil beinlein. Gall. *les os Cuneiformes.* A. The Litle wedge like bones in the foot.

CU-

CUNICULI pinguedo, penult. corr.

Gaudet in effosis habitare cuniculus antris. Mart. 13.60.

CUNNUS, est pudendum muliebre, ex Clitoride, Nymphis, Labiis &c. constans à κύω pario, concipio. Vocatur etiam Natura *Plin.* Muliebria *Eid.* Cunnus *Horatio Virg.* Hortus *Ovid.* Genitale arvum *Virg.* utrumque honesta metaphora. sic κῆπος *Laërtio*, νέμος *Hesych.* Interfemineum *Apul.* vulva, porcus *Varroni* ad imitationem Gr. φύσις *Artemidoro*, χοῖρος κλεὶς *Rufo.* σάκανδρος, ἀπόρρητος μυχὸς *Suidæ.* δέλλος *Etymol.* βλῆχον, τρῆμα, ὑσσακος, μύρτον, μέλαθρον *Hesych.* κλητωρίς, φορμίσιον *Aristoph.* διασφὰξ *Eustathio*, γέφυρον ἐπίσειον ἴκταρ *Hippocr.* κέντρος teste *Eustathio*, apud *Theopompum*, ὀρθαγόρας, & βυσσὸς *Aristoph.* γλωττοκομεῖον *Eubulo* comico, σινδικὸν teste *Stephano* παιδοπάρος, γένεσις *Epigr.* δέλτα, σάρκος. B. De Vrouwlykheid. G. Die Weibliche scham, das geburtglied. Gall. *La Vulve, la partie Honteuse d'une Femme.* A. The Privie parts of a womam.

CUPELLA, COPELLA & CAPELLA sive CATINUS, est catillus ex cineribus ossium elixiviatis depuratisque, aut aliis rebus compositus, in quo, dum summo igni resistere potest, aurum & argentum à bracteis suis depuratur. Vide *Catillus Cinereus.* B. Een Kapel, een kom. G. Ein Kapell. Gall. *Coupelle.* A. A Test Cupell.

CUPRESSUS, idem quod *Cypressus.*

CUPRUM, vide æs.

CURATIO, seu MEDELA, est recta ratio & ordo inveniendi per intentiones & indicationes, certa cuique morbo remedia, quibus sanitas amissa restituatur. Gr. θεραπεία. B. Geneezinge. G. Genesung, Artzney, Cur, Heilung. Gall. *Curation, Guerison.* A. An healing or Curing.

CURCULIO, idem quod *Cion.*

CURCUMA, pro cypero Indica, vox recentior *Officinarum*, nomen ei ab inæqualitate radicis, lupatis equorum simili, quæ olim, hodieque nodis ferreis olivarum instar sibi cohærentibus distinguuntur, κέρκυμα nuncupatis, ut probè in *Theophrasto suo* observavit, *Bodeus a Stapel*, & ante eum *Pollux. l.* 1. *c.* 2. Unde *Hesychio*: ἐν κημῷ, ἐν κερκύμῳ, & *Achin. c.* 271. Εἰ δ' ἄνευ δεσμῶν σιδηρῶν, ἢ κερκύμων. &c. Penult. ergo producit, quia est a Græco κέρκυμον. *Borrich.*

CURCUMA, sive CROCUS INDICUS, est radix exotica,

tica, non tantùm croceo colore apparens, ſed & eodem alia tingens. Duplex communiter eſt, aliquando longa, aliquando radice rotunda: hæc multo acrior priori exiſtit, atque cum zingibere ſæpe affertur: folia habet & floſculos cannæ Indicæ junioris ſimillimos, qui plura deſiderat, conſulat Hortum Lugduno-Batavum, ab *Hermanno* editum, derivatur ab arabica voce *Curcum*: eſtque crocus Indicus. Sed alii nomen inditum putant ab inæqualitate, quam habet, lupatis equorum ſimili; lupata multis nodis ferreis ſibi cohærentibus olivarum inſtar quondam fiebant, hodieque etiam fiunt. B. Geelzugt-wortel / Curcuma / Indiaanſe Saffraan. G. Gelbwurtz, Geelſucht-wurtz. Gall. *Curcuma*. A. Turmerick.

CUSCUTA, & CASSUTHA, eſt planta officinalis, an à *Caſſus*, quia plantis noceat? An à *Caſſis*, rete venatorium, quod plantas reti quaſi involvat? An à cuſtodire, quod plantas circumvolvendo cuſtodiat? B. Schorſte / wrange / vilt-kruid. G. Filtz-kraut, Flachtz-ſeyden, Todtern, Seyden-kraut. Gall. *Goute du Lin*, *Cuſcute*. A. Dodder.

CUSPIS & HAMUS, eſt faſciæ ſpecies: ſunt binæ faſciolæ, quæ & convenientem longitudinem habent, & duorum digitorum latitudinem non excedunt, mediæ humerorum capita complexæ dependent, & tam à dorſo, quàm ab umbilico fibulâ excipiuntur, poſt hæc inter ſe junguntur: quo facto obvolvit geranis in ſpeciem fiſcellæ. B. Spits-band & Angel-band.

CUSTOS OCULI, eſt inſtrumentum, quo in operationibus quibuſdam circa oculum præcavetur, ne oculus lædatur. B. Een oogbewaarder. G. Augwæchter. Gall. *Gardien des yeux*. A. The Preſerver of the eyes.

CUTICULA, eſt operimentum cutis, ſine ſenſu, membranæ modo, ſupra univerſam cutim foris extenſa, innumeris porulis pervia, ad externarum injuriarum declinationem, vaſorum cutaneorum occluſionem, & dum nudos nervos tegit, ad perfectiorem qualitatum tactilium perceptionem, ſquammulis minimis accommodata; in ſulcos areaſque exſculpta. Nutritur, nam amiſſa denuo reſtituitur, licet ejus vaſa minus ſint conſpicua. Non condenſatur frigore, quoniam in fœtibus abortivis, eam ſæpe oſtendi. Nec vaporibus oleoſis condenſatur, propterea quod va-

vapores condensati, facillimo negotio eluuntur. Gr. ἐπιδερμίς. vid. *Epidermis*. B. Het vellctjen / opperhuidjen G. Ein Hæutlein, dasz æusserste hæutlein. Gall. *La sur peau*, *l'Epiderme*. A. The cuticle or litleskin.

CUTIS, in vivo homine. Nam *Pellis* est à carne jam diducta, quæ & *Exuviæ* : Illa χρώς, hæc verò δέρμα, παρὰ τὸ δέρειν, & δορὰ, & στέρφος *Lycophr.* παρὰ τὸ στέρφειν τὸ σῶμα ἐμφιεννύμενον, & ῥινὸς *Homero*, ἀνθρωπηίη *Herodoto*, δερβιστής. Estque velamentum totius corporis externum, sive membrana satis crassa, ex filamentis vasorum sanguineorum, Lymphaticorum, nervorum, variè inter se complicatis contexta, quibus glandulæ numerosæ, & lymphæ ductus, sive sudoris & vaporum vasa excretoria densissimè interponuntur; plurimis poris hinc inde pervia est, variis in locis sensibiliter ad necessariorum introitum & exitum perforata, ut circa os, nares, oculos, aures, pudendum, anum, &c. in capite est crassissima; in cervice, dorso, &c. mediocriter dura est; rarior in facie, pene & scroto; tenuis in lateribus, tenuissima in labiis, in quibusdam locis ut in cubito, fronte, plantis pedum &c. firmiter cohæret. B. De huid. G. Die Haut, oder Fell. Gall. *la Peau*. A. The Skin.

CYAMUS, est faba : Eustachius dictum vult παρὰ τὸ κύειν αἷμα, prægnans esse sanguine, vel solummodo à κύειν quòd granis intus prægnans esset, vel quòd facie prætumida viseretur. Lat. *Faba*.

CYANUS, Est planta, quæ habet caules multifidos, angulosos, lanuginosos, excavatos, ramosos, albescentes : folia sunt oblonga, angusta, profundè incisa ut dentis Leonis; villosa, coloris viridis pallescentis : flores in summitate ramorum crescunt, magni flosculi, plurimis scilicet flosculis sed dissimilibus constantes : alii enim, qui meditullium occupant, cæteris minores sunt, in lacinias æquales divisi; cæteri verò ad circumferentiam positi, longè majores sunt, magisque conspicui, & veluti bilabiati, utrique embryoni insident, & calice squammoso non aculeato comprehenduntur : Embryo autem dein abit in semen oblongum pappis instructum : radix minima, lignosa, fibrosa : crescit inter segetes : nonnullis *Baptisecula*, quod secantibus & metentibus officiat, retusa, in ejus occursu, falce. Nam & seculam Veteres falcem dixerunt. Rectiùs ta-

tamen *Blaptisecula* vocaretur, quod κλάπτειν Græcis, nocere significat. Noſtri *Florem frumentorum* nominant, quod ſc. in frumentario naſcatur agro. *Cyanus* hæc planta dicitur ob florem, quem profert, cæruleum, aut quod honorem, nomenque dederit cæruleo colori, an à χάος aer, cælum ? B. Koorn-blom. G. Korn-blume. Gall. *Aubifoin*, *Blaveole*, *Bleuet Peroole*. A. Blew bottles, corn flower.

Cyathus, Barbaris *Bickarium*, forſan à Germanico, G. ein Becher. Arab. corruptè *Alcuatus & Alcuatum*, item Cuathum, mutatâ in tenuem aſperâ, nomen duxit, παρά τό χύειν, à fundendo nempè, vel ut aliis placet, hauriendo vino in Græcorum conviviis, ubi ſimpulo ſacrificiis relicto ſucceſſit : undè à Gr. κυαθίζω, *Plauto* Cyathiſſare, idem quod *Propertio* ad cyathos, & *Juvenali* Sat. XIII. *Suetonio* ad Cyathum ſtare, *hoc eſt*, pocula miſcere, ſeu ritu Veterum conviviis ſolenni, cyatho poſcentibus convivis potum admetiri. De quo rei literariæ Dictator *Scaliger*, *Suidæ* preſſius cum *Phavorino* ἀντλητήριον, μέτρον ὑγρῦ, *Heſych.* μικρὸν, ἢ ἀντλητήριον. Menſura eſt tam aridorum quàm liquidorum, non, ut quibuſdam viſum, poculum vulgare, verum ſextarii pars octava; ſed ad drachmarum pondus decima, ſecundùm Atticos, duodecima Simlero & Menæ, quomodo *Plinius* accipit. Oribaſ. Drach. XII. obſervatione communi, cui *Fernelius* ſubſcribit, quibus addit *Ægineta* ℈IV. quod *Angelocrat.* ℥Iß. ʒI. & ℈j. expreſſit. *Nicandri* interpres περὶ μέτρων : ὁκύαθος, inquit ἔχει μνᾶς μικρὰς, ἤτοι μύστρα μικρὰ δύο τὸ γάρ μύστρος ἔχει σταθμὸν σταγίων τριῶν, ἤτοι οὐγγίαν ἡμισ νὶν ἄλλοις δέ φασὶν ὅτι ὁ κύαθος ἔχει σταθμὸν οὐγγίας μιᾶς ἡμισείας. *Heſychius* οὐγγιῶν β adſtipulante *Phavorino & Fuchſio*, qui ad cap. 6. ſect. I. Antidotarii *Myreſp.* notat *Nicolao* eſſe ℥ij. etſi Veteribus Græcis pro diverſa liquorum ratione variet, ſunt qui putant continere vini unciam unam, dragmas quinque & ſcrupulum unum, vel ſeſquiunciam olei.

Cyclamen, ſeu Arthanita, dicitur ἀπὸ τοῦ κύκλυ ab orbe, tum ob folii circinatum ambitum, tum ob orbicularem bulbum, vocatur etiam ἰχθυοθηρον, quòd piſces eo necantur. Romani *Raptum terræ*, quoniam ejus radix in terra velut Raptum extuberat. Quâ ſanè ratione *Terræ tuber*, quod in molem quandam intumeat : aut *Umbilicum terræ*, quoniam ut Umbilicus circinata forma emergit,

git, sic & Cyclaminus sub terra conspicitur, etiam appellarunt. *Panem porcinum* haud dubiè primùm vocarunt bubulci, qui pecori suo radicem hujus gratam pabulis cognoverunt. Cæteri antiquum cyclamini nomen ignorantes, quòd sæpiùs radicem in orbem circum actam, intuerentur, quæ non in globum intumescens, sed veluti pressa sese in latitudinem explicaret, quâ formâ quotidiano usu panes visuntur *Terræ panem* cœperunt appellare. B. Verkens-brood / Aard-appel. G. Erd-apffel, Sæu-brodt. Gall. *Pain de Pourceau.* A. Sow-bread.

Cyclisci, sunt scalpra semilunaria, operationibus Chirurgicis accommodata, à κύκλος circulus.

Cyclophoria Sanguinis, idem quod *Periodus sanguinis.* Ex κύκλος circulus, & φέρω, fero.

Cydonia Malus, vide *Cotonia.*

Cyema, idem quod *Embrion*, à κύω pario.

Cylindrus, est emplastrum oblongâ formâ, volutum Medicis *Magdaleo*, μαγδάλια. B. Een zalf-rolle / rolle. G. Ein pflasterrolle. A. A plaister made into the form of a Roll.

Cyllosis, vide in *Cyllum.*

Cyllum, est crus exterius luxatum. Item claudus & curvus, à κυλλόω claudum reddo, unde *Cyllosis* claudicatio.

Cyma, Cymæ, sunt teneri cauliculi, *juli* dicti, vel potiùs, cymæ sunt herbarum delicatiores teneriores que colliculi, quos à prima germinatione, in summa stirpe proferunt. Nam cùm vernum tempus appetit, primò quoque foliorum pullulatu, præclusis adhuc florum calicibus, quosdam quasi turiones, olus subministrat, in quibus floris primùm, mox seminis fætus concluditur. B. Spruite / Scheute. G. Die Kelmen, Schœslein der Kræuter. Gall. *Sommité, la Cyme, les Tendrons des chous.* A. Little Shoots or Sprouts.

Cymbalaria, putant à cymbalio nomen corruptè traxisse hanc herbam.

Cymciforme Os, vide *Naviculare os.*

Cyminum, vide *Cuminum.*

Cynanche, & Λυκάγχη *Aurel.* quòd canes ac lupos frequenter afficiat: est internorum musculorum laryngis inflammatio, cum respiratione difficillima & febri continua. Ex κύων canis & ἄγχω ango. Vide *Angina.*

Cynanthemis, est cotula fœtida, seu flos caninus, ex κύων canis, & ἄνθεμις ab ἄνθος flos.

Cynanthropia, est rabies canina, quâ ægri lucem & quævis clara ac splendida fugiunt, aquam metuunt, ac ad ejus conspectum & commemorationem contremiscunt. Nascitur plerùmque ex veneno rabidi animalis, ut Canis, Lupi, &c. homini per morsum vel quovis alio modo, communicato, ex κύων canis, ἄνθρωπος homo & ὄπτομαι video. B. Een dolle honts beet. G. Der von einem tollen hunde gebissen ist. Gall. *la Rage*, *Morsure de Chien enragé.* A. Madness caused by the bieting of a mad dog. Nonnunquam designat delirium melancholicum, in quo homines sese credunt in canes mutatos, quorum actiones omnes æmulantur.

Cynicus Spasmus, vide *Spasmus Cynicus.*

Cynobotane, est herba canina seu cotyla fætida, ex κύων canis & βοτάνη herba.

Cynocoprus est stercus caninum, ex κύων canis & κόπρος stercus.

Cynocrambe, Κυνία & Λινόζωστις, est brassica canina, seu mercurialis. Ex κύων canis, & κράμβη brassica.

Cynodes Orexis, est appetitus caninus, sive fames præter modum aucta, nullo utcumque copioso cibo sedanda. Oritur ex fermento ventriculi nimium aucto, vel acrimonia quadam, vel robore fibrarum nimio. Ex κύων canis, εἶδος forma, & ὀρέγνυμι. B. Honts honger. G. Hunds hunger. Gall. *Fain canine.* A. Canine appetite, or dog like hunger.

Cynodesmus, est vinculum, quo membri genitalis cuticula cum glande colligatur, ex κύων canis, eo quod *Caninum vinculum* nuncupatur, & δεσμὸς vinculum, à δέω vincio. B. Honds-band. G. Hunds-band. Gall. *Lien de chien.* A. Band of the dog.

Cynodontes, sunt dentes illi inter molares & incisores positi, quatuor numero. *Canini*, *Columellares* & *Oculares* dicti, ex κύων canis & ὀδὼς dens. B. Honts-tanden / oog-tanden. G. Die Spitz-zæhne, oder Augen-zæhn. Gall. *Dents canines*, *ou œillieres.* A. The eye Teeth.

Cynoglossum, est Herba, quæ habet plures caules duos pedes altos, ramosos, lanuginosos: folia sunt longa, angusta, acuta, lanuginosa, mollia, albescentia, odo-

odoris penetrantis: flos monopetalus, infundibuli-formis, & multifidus, hujus pistillum abit in fructum, ex quatuor capsulis constantem; utplurimùm asperis, & semine ferè plano fœtis, placentæ pyramidatæ & quadrilateræ affixis: radix oblonga, crassitie digitali, foris ex atro rubens, intùs albida, saporis fatui mucosi, aliquando subdulcis, odoris graviusculi, aliquid fœtidi canis redolentis, narcotici, si crescit in locis uliginosis, in siccioribus inodora fere, admota naribus somnum conciliat. Lingua canina, ob canis linguæ similitudinem, quam folia referunt, dicta. Vel quia hujus plantæ foliis credebant sic demulcere posse vulnera, sic ut à lingua canina fit. Ex κύων canis, & γλῶσσα lingua. B. Honds-tonge. G. Hunds-zung. Gall. *Langue de Chien*. A. Hounds-tongue.

CYNOREXIS, idem quod *Cynodes Orexis*.

CYNORHODOS, est rosa canina, ex κύων canis & ῥόδος rosa. B. Honds-roze. G. Hunds-rosen. Gall. *Rose de Chien*, *Rosier Sauvage*, *Eglantier*, *Chinorrodon*, *Gratecu*. A. Dogs rose or wild Rose.

CYNOSBATOS, est Rubus caninus; ex κύων canis, & βάτος rubus, idem quod *Cynorrhodos*.

CYNOSORCHIS, est testiculus caninus, satyrii species, ex κύων canis, & ὄρχις testiculus. B. Honds-kullekens. G. Hund knaben, knaben-kraut. Gall. *Satirion de Chien*, *Couillon de Chien*. A. Dogs-stone like Statyrion wort.

CYPARISSUS, idem quod *Cypressus*.

CYPERUS, duplex est, *Longus & Rotundus*. Longus, sive odoratus, vel officinarum habet folia porri, sed longiora, duriora, tenuiora & acutiora: caulis est rectus, duos circiter pedes altus, sine nodis, trigonus, medulla alba plenus, flos apetalus est, plurimis scilicet petalis constans in capitulum squammosum collectus; in squammarum autem alis oritur pistillum, quod deindè abit in semen plerùmque triangulare: radix oblonga, crassa instar cygni plumæ, nodosa & geniculata, contorta, repens, fractu contumax, fibrosa, flexilis, foris coloris subobscuri, intus grisei, saporis suavis, sub acris, & aromatici paululùm exsiccantis, odoris fragrantis, ad nardum accedentis. Cyperus rotundus, habet radicem rotundam, olivæ magnitudine & figurâ, foris rufam, scabram, intùs albam, pluribus

ribus ex uno capite, tenuibus quasi filis dependentibus, saporis & odoris ejusdem cum cypero longo; crescit in India Orientali nempè in Java, & aliis in locis. Adfertur ex Italia, Syria, Alexandria, India &c. est Junci species, à radicis effigie, quæ pixidulam aut poculum, vasculumve pusillum imitatur, dictus videtur, siquidem apud Theophrastum folliculus ulmi Κύπειρος τῆς πτελείας legatur. Juxta aquas facilè succrescit, & radices odorem gratum spargunt. B. **Cyper-wortel.** G. Cyperwurtz. Gall. *Souchet-long*, *Souchet rond.* A. Cyperus.

Cypheos trochisci, penult. corrip. quia *Galeno lib. 2. de Antid.* per ι scribuntur:

Ἐπεὶ ἐν κύφιως ἐμνημόνευσεν ὁ Δαμοκράτης &c.

Cyphoma, idem quod *Cyphosis.*

Cyphos, idem quod *Cyphosis*.

Cyphosis, Lat. *Incurvatio*, est spinæ dorsalis versùs posteriora incurvatio, à κύπτω inclino. B. **Een bult / gebuchelt.** G. Ein Buckel, ein Hocker. Gall. *Bosse.* A. A Bunch back.

Cypressus seu Cupressus, est arbor frondis amænæ, procera, valdè ramosa, pyramidalis: lignum habet durum, compactum, odoratum, coloris flavescentis cariei non facilè obnoxium: folia squammatim sibi mutuo incumbunt, profundè sunt incisa, ut in Tamarisco, sed magis carnosa, duriora, & firmiora: flos mas amentaceus, squammosus, apices pulverulentos habens: fructus est quasi nux nucis moschatæ magnitudine, subrotundus, siccus, griseus, dehiscens in multos quasi clavos, sub quibus semina angulosa, plana, rubicunda, medullosa: hæc arbor semper viret, distinguitur in marem, qui ramis est extra se expansis, quæ verò ramos in metæ fastigium erectos habet, dicitur fæmina: crescit in Græcia, Italia, Hispania, Creta & Asia, quæ in regionibus calidis crescit, fundit resinam, quæ per incisionem in trunco arboris, factam, educitur. Derivatur ἀπὸ τοῦ κύειν παρίσους τοὺς ἀκρεμόνας, *à partu parilium ramorum.* Poëtæ tamen cupressum à Cyparisso in hanc arborem converso dictam putant, Plutoni sacra est. B. **Cypres-boom.** G. Cypressen-baum. Gall. *Cyprès.* A. The Cypress-tree.

Cyprinus Lapis, penult. producit *Oppiano.* Vide & *Adjectiva in* inus *ab animatis derivata.*

Cy-

Cyprus seu Alcanna, est Arbuscula: dici videtur à Venere, quæ Græcis appellatur κύπρις, quoniam fœminæ sese eadem tingunt.

Cyrtoma, est gibbus dorsi. Item tumor contra sanitatem in quacunque corporis parte excitatus, à κυρτόω incurvo.

Cyrvosis, idem quod *Cyrtoma.*

Cyssaros, est intestinum rectum, item podex: κύσσαρος enim sive κύσος podex.

Cysthepaticus Ductus, est is, qui in ductum hepaticum & folliculum fellis implantatur. Inspice Anotomiam nostram.

Cystica, sunt Medicamenta adversùs Vesicæ morbos, à κύστις vesica.

Cysticus Ductus, sive Bilarius, idem quod *Porus Bilarius.*

Cytinus, & flos sativæ punicæ. Pliniùs cytinum interpretatur primum partum punicæ florere incipientis, à κύω prægnans sum.

Cystis, est vesica urinaria, aut fellis, à κύω prægnans sum, quia aliquid continet.

Cystis Cholidochus, idem quod *Folliculus fellis.*

Cystotomia, est vesicæ sectio, sed per illam intelligitur *Lithotomia*, vide suo loco.

Cystus Fellis, idem quod *Folliculus Fellis.*

Cytisus, est frutex, qui crescit ad altitudinem quatuor vel quinque pedum: caules sunt tenues, lignosi, in multos ramos angulosos, flexiles, & virides se extendentes: folia terna, acuta, villosa: flores sunt papilionacei, leguminosi, coloris flavi, raró albi: flori succedit siliqua plana, ampla, nigra, villosa, in duas partes dehiscens, fœta seminibus planis & oblongis: radix divisa est in multos ramos, nervosos, flexiles, flavos: tota planta habet odorem penetrantem, & saporem amarum: crescit in locis desertis & montibus: sic dictus à Cythiso vel Cythno insula, in qua inventus est, & abundat. Malunt alii a Cynthysa insula, quæ è Cycladibus est, nomen accepisse. Gall. *Citise.*

D.

D.

Δ Olim per hanc literam majuſculam myſticè febrem quartanam denotabant.

DACRYDIUM, eſt ſuccus Scammonii induratus, & cydonio excavato inditus, qui paſta obductus in furno vel ſub cineribus aſſetur, & poſtea exemptus ſervetur uſui, purgans eſt, creditur autem Scammonii vis violenta ſic corrigi, & hâc præparatione applicatâ tutiùs operari. Latinis *Lachrymula*; δάκρυ enim eſt lachryma.

DACRYODES, ſive LACRYMOSUS, eſt ulcus continuò ſaniem aut ichorem effundens. Gr. Δακρυῶδες ἕλκος à δακρύω lacrymo.

DACRYON, idem quod *Lacryma*, à δακρύω lacrymo.

DACTYLIOS, podex eſt, ſunt qui eo nomine rectum inteſtinum intelligunt, nonnunquam circulus eſt, paſtillus ſive orbiculus, quo in Medicina utimur, à δάκτυλος digitus.

DACTYLUS, eſt fructus palmæ, oblongo-rotundus, dulcis, intus duriſſimum continens nucleum. Arbor procera eſt, viginti paſſuum & ampliùs, creſcit in Judæa, Syria, Ægypto, Africa, India &c. Folia enſibus ſimilia habet, deorsùm cannarum modo decidentia. Vere floret. Ramus enim quodam involucro oblongo, veſicæ modo, ad ver uſque clauſo, & tunc aperto præditus, flores emittit parvos, albos, odoratos, racematim deorsùm ab involucro reſidentes, ac pendentes. Autumno fructus maturantur. Cujus ramum una cum dactylis appendentibus hic loci me vidiſſe memini, à Latinis appellatur *digitus*. Codices fortè malè dactylum habent pro Balano, quod glans eſt: & illi fructus glandes ſunt, ergo: ſimilitudinem enim cum digitis nequaquam repræſentant. Dicitur & φοίνιξ, hinc compoſitio illa *Diaphœnicum* dicta, inde nomen habet, recipit enim dactylorum pulpam. B. Dadelen / Dadelen / Dalen. G. Datteln. Gall. *Dattes ou Dactes*. A. a Date.

DANICH, pendet grana octo, idem quod *Lupinus*.

DAPHNE, eſt laurus: cujus folia, dum uruntur, ſonant, crepitant, à δαίω vel δα uro, & φωνῶ ſonitum do. Alii à Daphne puella in Laurum converſa denominationem trahunt. Vide *Laurus*.

DAPHNE ALEXANDRINA, vide *Laurus Alexandrina*.

DAPH-

Daphnoides, eſt Laureola, ſic ob Lauri ſimilitudinem dicta, ex δάφνη laurus & εἶδος forma.

Darsis, eſt excoriatio cutis, à δέρω excorio. Vide *Intertrigo.*

Dartus, eſt membrana ſcroti, quæ celluloſæ tunicæ eſt lamella interior, cui accreſcit muſculus corrugator; eſtque vera burſula, ambiens Teſtem undique, cui ab altera parte alia ſimilis accreſcit, ſicque ſeptum dictum conſtituunt, vel potiùs faciunt duo ſcrota, unicuique teſti unum, hinc propriè ſeptum dici non debet à δέρας pellis.

Dasymma, eſt palpebræ internæ inæqualitas ſuperficiaria cum rubore, à δασὺς hirſutus.

Datura, eſt Solani ſpecies. Derivatur ab indica voce *Datiro* & *Tatel* ſeu *Datel.* Vide *Stramonia.*

Daucus, duplex eſt vel creticus vel vulgaris: creticus eſt planta, quæ habet caulem ſeſquipedem circiter altum, rotundum, ſtriatum, villoſum: folia inciſa inſtar fœniculi, ſed tenuius, lanuginoſa: flos eſt roſaceus & umbellatus, plurimis ſcilicet petalis conſtans inæqualibus in orbem poſitis, & calici inſidentibus; is autem abit in fructum ex duobus ſeminibus compoſitum, roſtro avium æmulis, ſtriatis, hinc gibbis, indè verò planis, parùm villoſis, albeſcentibus; ſaporis acris aromatici, grati, odoris debilis: radix eſt longa, digiti craſſitie, fibroſa, odorata, ſaporis paſtinacæ: creſcit in Inſula creta ſive Candia, colitur etiam in hortis: Daucus vulgaris habet ſemina compreſſa, cinerea, dauco cretico breviora, latiora, circa marginem utrinque villo oblita, ſaporis dauco cretico debilioris, odoris fragrantis; undè hæc planta à quibuſdam Nidus avis dicitur, quia umbella eſt inſtar nidi avis. Eſt planta, quæ ἀπὸ τοῦ δαύειν, quod tormina ſedet quietemque inducat, flatus diſcutiendo nomen accepit. B. Kroontjes kruid / Vogel neſt. G. Mohren-kummel. Gall. *Paſtenade, ou Carotte Sauvage, Panais.* A. Bridsneſt, Wildcarrot.

Dealbatio, ſive Leucosis, pertinet ad artem coſmeticam, quâ facies, dentes, cicatrices, vel aliud quid dealbantur. Utuntur hac voce quoque Spagyrici. B. Wit-makinge. G. Weiſzmachung. Gall. *Blanchiſſement.* A. Whiting, Bleaching.

Dearticulatio, ſive Abarticulatio, idem quod *Diarthroſis.*

Deau-

Deauratio, dicitur quando pilulæ ob amaritiem evitandam auro folatio obducuntur. Item Tinctura fucata metallorum, monetarum &c. in colorem aureum. Gr. χρύσωσις. B. Vergulding. G. Vergueldung. Gall. *Dorure*. A. A Gilding.

Debilitas, est quando quis viribus minùs pollet, seu musculos corporis satis movere nequit, quod vel ex lipothymia vel syncope, vel ex inedia quoque, vel ex morbo, Laxitate fibrarum, vel alio quovis modo exoritur. Gr. ἀσθένεια. B. Zwakheid. G. Zwacheit. Gall. *Foiblesse*, *Debilité*. A. Feebleneß, or Weakneß.

Decantatio, & Decupelatio, est liquoris lympidi à fœcibus effusio. B. Afgieting. G. Abgiessung. Gall. *Verser par inclination*. A. Decantation.

Decidentia, idem quod *Cataptosis*. Dicitur quoque neuter status, qui ex statu optimo & temperato versùs morbum inclinat. Inde vox *Morbus ex Decidentia*.

Declinatio morbi, est, quando à statu & vigore recedit, & æger extra discrimen ponitur: nemo enim in declinatione, nisi accidentaliter, moritur. Vide *Acme*. *Per Declinationem* aliquid effundere, est quando vas continens declinatur, ita ut liquor sensim effundatur, ne sedimentum moveatur, & liquorem turbet.

Decoctio & Decoctum, vide *Apozema*.

Decompositum, auget significationem compositi, estque illud quod jam in compositione (ut dicunt) per corruptionem & generationem convenerit.

Decorticatio, est, quando res, ut radices, semina, fructus &c. à suo cortice liberantur. B. Afschellinge/ ontschorsinge. G. Abschelung der rinde. Gall. *l'Action d'oter l'ecorce*, *ou de peler*. A. A Pulling of the bark.

Decrepitatio, de sale communi & similibus muriaticis salibus dicitur, quæ cùm ad ignem sine fusione calcinantur, strepitum seu crepitum edunt, donec aquosam partem amiserunt. B. Krakinge. G. Das Krachen. Gall. & A. *Decrepitation*.

Decupelatio, idem quod *Decantatio*.

Decussis, idem quod *Denarius*.

Decussis, Antiquis ad X. literæ figuram fiebat, quæ Latinis decem significat. Hinc *Decussari* est in speciem literæ X. diduci.

Decus-

DECUSSORIUM, eſt inſtrumentum Chirurgicum; quo dura mater leviter preſſa, accuratè cranio adjungitur, ut pus intra cranium & meningem craſſam collectum evacuetur, per foramen trepano factum. B. **Neerdruk-tuig**. G. Niederdrucker. Gall. *Decuſſoire.*

DEFATIGATIO, denotat incommodum leve, quod ab exercitio, vel labore vehementiore, aut protractiore accidit, unde quietis appetentes minus alacres evadunt. Hæc imbecillibus, valetudinariis, ægris & reconvaleſcentibus facile ſupervenit, item iis qui non aſſueverunt laboribus & exercitiis, aut qui noctu vigilarunt, aut qui jejunium, alvi fluxum, vel alia paſſi ſunt. B. **Vermoeitheid.** G. Muedigkeit. Gall. *Fatigue*, *Laſſitude.* A. Wearineſſ.

DEFECTIO ANIMI, vide *Lipothymia.*

DEFENSIVUM, à defendere, eſt Medicamentum Chirurgicum vulgare, quo imminentia ſymptomata à parte affecta præcaveantur. B. **Een defenſyf/ verhoed-middel.** G. Ein dæmpf und beſchirm mittel. Gall. & A. *Defenſif.*

DEFLAGRATIO, eſt Operatio Chymica, quâ Medicamenta deflagrantur, hoc eſt, per ignem ſubito purgantur, ut eſt nitri cum ſulphure, antimonii cum nitro, unde ſubito flamma exoritur. B. **In de vlam zetten.** G. Brunſt, Verbrennung. Gall. *Deflagration*, *Incendie*, *Embraſement.* A. A deflagration or Burning. Item denotat Febrium intermiſſionem. Vide *Apyrexia.*

DEFLUVIUM CAPILLORUM, vide *Alopecia.*

DEFLUXUS, idem quod *Catarrhus.*

DEFRUTUM, eſt muſtum ad dimidias coctum, ut *Sapa* ad tertias partes. B. **Gekookte moſt tot de helft.** G. Gekochter Moſt. Gall. *Vin cuit; Rafiné.* A. Wine where of the half part is ſodden away.

DEGLUTITIO, eſt actio animalis, quâ alimentum in ore maſticatum aut aliud liquidius abſorptum, in ventriculum per œſophagum, protruditur ex ore & faucibus: quæ actio cùm ſit intricatiſſima, explicatuque longiore egeat, ex phyſiologis petenda. Vide Clar. *H. Boerhaave in Inſtit. Medic.* B. **Doorzwelging.** G. Die Verſchlingung, Verſchluckung. Gall. *Deglutition.* A. A ſwallowing down.

DEJECTIO, ſeu EGESTIO, & EJECTIO, eſt excre-

crementorum alvi per anum depositio. Quæ varia est tum in statu sanitatis tum morbosa, liquida nempe, mediocris consistentiæ, versicolor, alba, flava, nigra, viridis &c. B. Afgang. G. Abgang, Stuhlgang. Gall. & A. A *Dejection, or going to Stool.*

Dejectoria, vide *Catoretica.*

Delapsio, est quædam decidentia, ut delapsio uteri, ani, intestini &c. B. uitval/ uitzinking. G. Aufzfall. Gall. *Descente.* A. A falling doune.

Deleterium, est quodvis venenosum, à δήλεαρ, esca, quâ animalibus exitus paratur, vel à δηλέω noceo, decipio, deludo.

Deligatio, est pars *Chirurgiæ*, quæ vulnera, ulcera, ossa fracta &c. deligat. Estque vel simplex vel composita. Simplex est æqualis vel inæqualis. Æqualis est tantùm rotunda, quæ membrum affectum circumquaque sine ulla in partem alterutram declinatione complectitur. Inæqualis in asciam & simam dividitur: tamen saltem ratione majoritatis & minoritatis differunt; ascia parum à rotunda declinat, sima verò multùm. Variæ fasciationis sunt differentiæ, sumptæ à partium, quæ vinciuntur, vel quorundam animalium, vel aliarum rerum similitudine Gr. ἐπίδεσις. B. Verbinding. G. Verbindung. Gall. *l'Apareil, Deligation.* A. A binding.

Deliquium Animi, sive Subitus Animi Casus, suis non caret gradibus; dicitur enim *Eclysis*, *Lipothymia*, *Lipopsychia*, *Apopsychia*, *Syncope*, *Asphyxia* &c. quæ sunt totidem gradus. Observandum igitur primò, quod *Animi deliquium* hæc sæpe antecedunt; Cardialgia sc. Anxietas ex improviso, cordis quasi compressio, oscitatio, ventris murmur, gravitas vel dolor capitis, vertigo, tinnitus aurium, caligines, varii colores oculo obversantes, pandiculationes, horrores, frigus extremorum, pallor & pulsûs mutatio. Secundò, his apparentibus & ingravescentibus, insequuntur lapsus si steterint vel sederint; major pallor & frigus intensum, pulsus rarus, parvus, tardus, debilis, unguium livor, respiratio minuta, denique motus ubique & sensus intercepti; at in *Syncope* pulsus planè cessat, ut & respiratio & motus omnis, sudor frigidus & viscidus exprimitur, urina sæpe, alvi fæces aut semen effluunt. Tertiò, quod soluto paroxysmo,

zysmo, qui brevior esse vel longior solet, suspiria fiunt, languor adest, imbecillitas, lassitudo, pigritia. Sed uti *Animi deliquium* gradum sternit ad *Syncopen*, ita *Syncope*, prima mortis linea est. Quartò; hoc malum multis aliis morbis accidere solet, cùm nempè vires prosternuntur, uti ex iis quæ de imbecillitate dicta sunt patet, ideò reperitur in febribus, in Asthmate, Hydrope, doloribus &c. Aliquando ab Hæreditate est, sed valetudinarii, Cachectici, Hypochondriaci, reconvalescentes, pueri, senes, macilenti, obesi facilè in id incidunt; verùm alii id patiuntur ab odoribus, à conspectu rerum, quæ offendunt, ab esu etiam inscio rerum, quarum fastidio laborant, ab exercitiis vehementioribus, à nimio & repentino gaudio, à purgatione, venæ sectione, sudore, æstu, puris magna effusione, à gravi dolore, à venenis, aut ab ictibus vel morsubus animalium venenatorum. Dicitur & *Defectio. Defectio Virium*; *Languor Virium*, *Imbecillitas*, *Debilitas*, Gr. ἀτονία, ἀσθένεια, ἔκλυσις, ἀῤῥωσία τῆς δυνάμεως. B. **Flauwte/ magteloosheid/ onmagt.** G. Ohnmacht. Gall. *Defaillance*. A. A Fainting or swooning. Faitnesse, Feeblesse.

Deliquium Chymicum, est destillatio per inferiora mediante igne: vel calcis in cellis humidis suspensæ deliquatio & in humorem lixiviosum resolutio. B. **Smeltinge.** G. Niederwertz distiliren. Gall. *Distillation par defaillance*. A. The dissolving of any hard body into liquor in a moist place as salf &c.

Delirium, est idearum ortus non respondens externis caussis, sed internæ cerebri dispositioni, una cum judicio ex his sequente, & animi affectu, motuque corporis inde sequente: atque his quidem per gradus auctis, solitariis, vel combinatis, varia deliriorum genera fiunt. Ponit semper cerebri medullosi affectionem morbosam à quacunque causa ortam. Gr. παραφροσύνη. *Hippocrates & Galenus* variis vocabulis utuntur. *Hippocrates* quidem ad levem desipientiam significandam ferè vocabulo παραφροσύναι & ληρῶσαι sive παραληρεῖσαι; *Galenus* vocabulo παρακαῖσαι, παρακρεῦσαι, sicut ad gravem significandam ἐκστῆναι, μανῆναι & ἐκμανῆναι, utitur, παρακοφαι verò de utraque usurpant. Species variæ sunt, undè σιωπηροὶ qui pauca loquuntur: alii & sermone delirant, & ridicula, aliena,

 magni-

magnifica vel maledica non ſaltem cogitant, ſed & proloquuntur: alii denique opere & factis cogitata exequuntur & hæc omnia præſtant vel μετὰ γέλωτος, vel μετὰ πονηρίας, ſed hi omnes delirantium ordines ad certas differentias redacti ſunt. Sub delirio in genere dicto comprehenduntur παραφροσύνη, φρενίτης, μελαγχολία, μανία, & alii qui huc referuntur, affectus. Delirium iterum eſt cum vel ſine febre. Cum febre φρενῖτις vocatur, & quod ſimplex appellatur delirium, Gr. λῆρος vel παραφορὰ, vel παράληρος ſymptomata nimirum febrium ardentium. B. Ylhoofdigheid/ Ligthoofdigheid. G. Haupt-kranckheit, Unwitz, Aberwitz, Wahnwitz. Gall. *Radotement*, *Reſverie*, *Forcenement*, *Delire*, *Forcenerie*, *Reverie*. A. A doating, doting, or dotage.

DELPHINIUM, eſt flos regius, eſt planta procera, ramoſa, quæ habet folia in longas partes diviſa, & ferè inſtar fæniculi inciſa: flos eſt polypetalus, anomalus, ex pluribus nempè petalis diſſimilibus conſtans, quorum ſuperius in caudam attenuatur, excipitque aliud petalum bifidum & pariter caudatum: horum autem meditullium occupat piſtillum, quod deinde abit in fructum, in quo velut in capitulum colliguntur vaginæ, ſecundum longitudinem dehiſcentes, ſeminibuſque fætæ ut plurimùm angulatis, nigris, ſaporis amari & ingrati: colitur hæc planta in hortis, propter pulchritudinem floris ſic dicitur, quod ejus flores nondùm expliciti ſimilitudinem cum piſce delphino habent: vocatur etiam *Conſolida Regalis* à virtute conſolidante & floris pulchritudine: dicitur etiam Equeſtre calcar, Equitis calcar, calcatrippa. B. Ridder-ſporen. G. Ritter-ſporen. Gall. *Pied d'alouette*. A. Larks ſpur, Larks foot, Larks knaw.

DELTOIDES, eſt muſculus inſtar Δ Græcum, triangularis; oritur à clavicula, humero ſive Acromio, & ſcapulæ proceſſu ſpiniformi, articulum humeri ſuo ventre tegit, inſeritur parti anteriori & magis ſuperiori quàm mediæ oſſis humeri; à nobis & aliis in varios muſculos diſpeſcitur. Humerum attollit, à figura Δ & εἶδος forma. B. De driehoofdige ſpier. G. Der dreyhauptige mauſz. Gall. *Muſcle deltoide*. A. The deltoide muſcle.

DEMENTIA, inter ſpecies delirii refertur. Idem quod *Ἄνοια*.

DE-

Demersio five Immersio, eſt, quando Chymicis metallum aliquod liquori ſolventi ſubmergitur. B. Indui-keling. G. Eintauchung, Verſenckung. Gall. *Demerſion.* A. A dipping.

Demulcentia medicamenta ſunt, quæ poſſunt figuras medicamentorum, vel humorum noſtrorum morboſorum, vel venenorum acrium ita immutare, ut ex figura acri, tranſeant in obtuſam & inertem : duplicia ſunt, vel generalia, quæ omnia acrium genera, qualiſcunque ſint naturæ, indiſcriminatim & ex æquo involvunt, non figuras eorum mutando, ſed tantùmmodo quaſi in vaginula includendo: vel ſpecifica, quæ certam ſolùmmodo acrium ſpeciem obtundunt. B. Verzagtende middelen.

Denarius, eſt unciæ pars ſeptima: uncia enim continet ſeptem denarios. Vide *Aureus* Gall. *Denier.*

Dendroides, eſt planta arbori ſimilis, ex Δένδρον arbor, & εἶδος forma.

Dendrolachana, oleri arbores: ſic vocantur olera, cùm ferè in arboris altitudinem aſſurgunt; ex δένδρον arbor, & λάχανον olus.

Dendrolibanus, eſt Roſmarinus, quia arbuſcula quaſi ſit, vocatur δένδρον arbor, & λίβανος, quòd Thus ſeu Olibanum oleat.

Dendromalachne, eſt malva arboreſcens; ex δένδρον arbor, & μαλάχη malva.

Dendron, arbor. Δένδρος quia δεινῶς δέρεται graviter & moleſtè decorticatur, vel à δέμω ſtruo, ædifico, quia ex iis ædificia &c. eriguntur, ſtruuntur.

Dens Caninus, ſive Satyrion Erythronium : eſt planta, quæ habet folia bina, aliquando terna, repentia, cyclaminis ſimilia; flos liliaceus, ex ſex petalis compoſitus, pendulis & repandis, quorum meditullium occupat piſtillum, quod deindè abit in fructum ſubrotundum, in tria loculamenta diviſum, ſeminibuſque fætum oblongis, flaveſcentibus : radix oblonga, carnoſa, alba, dentis canini forma : ſic vocatur, quia ejus floris folia dentem caninum referant vel etiam radix. Gall. *Dent de Chien.*

Dens Leonis, eſt *Taraxicum*, Cichorei ſylveſtris ſpecies : ſic dicitur quod folium ſinuatim per lacinias denticulatum ſit, & *Roſtrum* quoque *porcinum* nominatur. Vide *Taraxicum.*

DENTARIA, ſive coralloides; eſt planta quæ habet folia quinquefolii, ſeptem in uno latere diſpoſita, oblonga, acuta, dentata, viridia, aſpera : flores ſunt albi, purpureſcentes, cruciformes, quadrifidi, ex calice ſurgit piſtillum, quod deinde abit in fructum ſeu ſiliquam, ſepto intermedio, cui valvæ utrinque adhæreſcunt, in duo loculamenta diviſam, ſeminibuſque fætam plerùmque ſubrotundis; valvæ per maturitatem in helicis formam convolvuntur, magnoque cum impetu ſemina ejiciunt : radix carnoſa, ſquammoſa, ac veluti dentibus inciſa : hæc planta creſcit in montibus : ſic dicitur, quòd ejus radix dentiformis, & in corallii modum nodoſa ſit. Gall. *Dentaire.*

DENTAGRA, vide *Forfex.*

DENTALIUM, eſt conchula parva, tubuloſa, alba, glabra, dentatam rimam habens, ingreditur unguento citrino.

DENTARPAGA, vide *Forfex.*

DENTES, Gr. ὀδόντες, ſunt oſſicula utriuſque maxillæ per gomphoſin infixa; adultis plerùmque triginta & duo; vel viginti octo tribuuntur, quantùm extra gingivas eminent ſine perioſteo conſpiciuntur, ſed in maxillæ cavernis membranam à gingivis vaſculoſam, firma illa reddentem accipiunt. Continuo creſcunt, ſecus ex frequenti detritione comminuerentur, non tantùm arteriis & venis, ſed & nervis proſpiciuntur, à gingivis oriundis, ipſiſque immiſſis; quod dolor vehemens aliquando arguit. Quatuor anteriores *Primores*, *Inciſores* Iſidoro, *Tomici* Celſo. Gr. Τομεῖς, διχαστῆρες, κτένες, Τομῆται, γελασινοί. B. **Voter-tanden/ lag-tanden.** G. Die færderſte breite Zæhne, die beiſſer. Gall. *Les dents de devant ou inciſives.* A. The fore teeth. Qui à lateribus inſequuntur acuti magis ſunt, vocanturque *Canini*, *Oculares & Columellares.* Gr. κυνόδοντες, μύλοι, & γομφίοι. B. **De Honds-tanden/ oog-tanden.** G. Die Augen-zæhne, ſpiſz-zæhne. Gall. *Les dents Oeilléres.* A. The dog teeth or the eye teeth. Poſteriores qui tunc ſequuntur *Molares* appellantur, & habent majores ſuperficies, & duas, tres vel quatuor radices, cum priores unicam tantùm accepere. Hiſce cibi duriuſculi à prioribus inciſi molâ quaſi in pulmentum conteruntur. B. **Bali tanden/ maal-tanden.** G. Die ſtockzæhne, die backen-zæhne, groſſe-zæhne. Gall. *Les dents molaires*,

ou

ou machelieres. A. The jaw teeth or the grinders. Qui post annum trigesimum & quadragesimum interdum erumpunt, *Morum & sapientiæ dentes* sunt. Item *Genuini*, Cic. *Intimi* Eid. Κραντῆρες, Ὀψίγονοι, Σωφρονιστῆρες appellantur. Dentalis vertebræ secundæ prominentia, dentis quoque nomine venit. Omnes dentes in genere vocari solent. B. **De tanden.** G. Die Zæhne. Gall. *les Dents*. A. The Teeth.

DENTIDUCUM, vide in *Forfex*.

DENTIFRICIUM, est Medicamentum ad dealbandos, extergendos & stabiliendos dentes, gingivasque roborandas paratum. Gr. ὀδοντότριμμα, σμῆγμα ὀδόντων. B. **Tant-poeper.** G. Zahn-pulver. Gall. *Dentifrice, poudre à frotter ou netoyer les dents*. A. Pouder to rub the teeth to make them white.

DENTILLARIA, idem quod *Dentaria*.

DENTIUM DOLOR, idem quod *Odontalgia*.

DENTIO, idem quod *Dentitio*.

DENTITIO, est tempus illud, quo infantium dentes erumpere incipiunt, quod fit mense septimo vel seriùs; & citiùs *superiores*, nonnullis citiùs *inferiores*, & in his anteriores priùs: tempore dentitionis sæpè, febres; convulsiones, alvi profluvia, &c. exoriuntur. Gr. ὀδοντοφυΐα *Ægin.* ὀδοντίασις, à qua differt ὀδαξισμὸς Galeno, sive ὀδαξησμὸς, ut ab *Hippocr.* vocatur, pruritus ille gingivarum, quem dentientes pueri sentiunt. B. **De tyd wanneer de tanden komen / tandinge.** G. Zæhnen, zæhn gewinnen. Gall. *La venuë ou sortie de dents*. A. Breeding of teeth.

DENTO, est is, qui dentes eminentiores, prominulos, & os productum habet.

DEOBSTRUENTIA sive DEOPPILANTIA, sunt Medicamenta, quæ obstructiones aperiunt.

DEOPPILANTIA, idem quod *Deobstruentia*.

DEPHLEGMATIO, est operatio, quâ reiteratâ destillatione aqua superflua à spiritibus, vel puriori parte separetur. B. **Dan syn water-zuiveren / dephlegmeeren.** G. Von wasser-sæuberen, abziehen. Gall. & A. *Dephlegmation*.

DEPILATORIUM, idem quod *Psilothron*. Gall. *Depilatoire*.

DEPLUMATIO, idem est quod *Ptilosis*, ubi palpebræ una cum tumore calloso, pili quoque earundem decidunt; estque composita affectio ex *Madarosi & Sclerophthalmia*.

Verùm semper conjunctum non habet pilorum defluvium.

DEPURATIO, est rei alicujus puræ ab impuro separatio, ut est despumatio, clarificatio. B. **Zuivering.** G. Säuberung. Gall. *Depuration.*

DERIVATIO, est actio quâ humor, pus, urina, sanguis &c. qui in partem influxit, & nondùm impactus est, artis ope per locum vicinum educatur, vel ex loco uno in alium allicitur, cujus resistentia aliquomodo tollitur; uti fit per V.S. Cucurbitulas, Epispastica, Frictiones &c. B. **Verleiding.** G. Ableitung. Gall. & A. *Derivation.*

DERMA, idem quod *Cutis*, à δέρω cutim detraho.

DESCENSORIUM, est fornax Chymicis familiaris, destillationibus per descensum inserviens. B. **Een Oven daar men mede na om lage destilleert.** G. Ein Ofen dar in man unter sich treibt. Gall. *Fourneau pour distiller par descensum.* A. Descensorie.

DESCENSUM, seu per descensum destillare, vide *Deliquium.*

DESICCATIO, est superflui humoris vel humiditatis per calorem evaporatio. B. **uitdrooging.** G. Austrueckung. Gall. *Desechement.* A. Desiccation or drying.

DESICCATIVUM, est unguentum vel emplastrum, humores tenues ulceri instillantes exsiccans, à desiccare. B. **Opdroogend middel.** G. Treugende, abtreckende mittel. Gall. *Un desiccatif.* A. A desiccative or drying medicine.

DESIPIENTIA, est delirii species. Idem quod *Paraphrosyne.*

DESPUMATIO, est alicujus rei, ut syrupi, mellis &c. inter coquendum, spumæ detractio. B. **Schuiminge.** G. Abschaumung. Gall. & A. *Despumation.*

DESQUAMATIO, Gr. Ἐχλέπισις, est, quando in carie ossis vel alias, ab osse squamæ quædam abscedunt. B. **Been-schilfering.** G. Ausnehmung der beinen. Gall. *Exfoliation, Desquamation.* A. A scaling of bones.

DESTILLATIO, eodem modo sumitur ut *Catarrhus*, vide suo loco.

DESTILLATIO, est partium spirituosarum, humidarum vel oleosarum, in halitus fumosve vi ignis extenuatarum, atque elevatarum extractio: destillatio fit per vesicam, cucurbitam, retortam, deliquium, filtrum, descensum, &c. eaque in balneo mariæ, arenâ, vaporibus, fimo,

sole,

ſole, reverberio, &c. peragitur. B. **Neerdruppinge Diſtilleeringe.** G. Diſtillierung, brennung. Gall. *Diſtillation.* A. Idem.

DETERGENTIA, à *detergere*, vide *Abſtergentia.*

DETONATIO, eſt deflagrationis modus cum ſonitu, ex gr. cum ſulphurea quædam, cum nitro permixta, ignique admota, pulveris pyrii inſtar, cum ſtrepitu & fulgore deflagrant: ut in præparatione antimonii diaphoretici, & in accenſione auri tonantis. Vide *Deflagratio.* B. **Ontploſſinge.** G. Verpueffung. Gall. & A. *Detonation.*

DEUNX, ſunt unciæ undecim, libra Medica ſive Romana continet uncias duodecim, ideòque *deunx* eſt quaſi deeſſet uncia.

DEUTEROPATHIA, eſt morbus ab alio morbo originem ducens, ex gr. ſi caput ex alterius partis vitio laborat, vel communicatâ ad id materiâ morbificâ, relicto priore foco, ex δεύτερος ſecundus, & πάχω patior.

DEXTANS, eſt nomen ponderis pendens *uncias decem.* B. **Tien oncen.**

DIA, *per*, *ex*, eſt præpoſitio, quæ ſæpè additur præparationibus Medicamentoſis, ut *Diaprunum*, hoc eſt compoſitio ex prunis, ſic dicitur diaſena, diaireos, diaphœnicum &c.

DIABETES, ſic *Galeno* dicitur. *Dipſacus Æginetæ* ab immenſa ſiti quam invehit. Vel ut alii à ſerpentis quodam genere, quod Dipſacus appellatur & in *Lybia* præſertim reperitur, quod morſu ſuo venenum quoddam in homines inſinuet, à quo ſitis inextinguibilis inducitur, διάῤῥοια τις ἐςὶν ὕδερος εἰς ἀμίδα, quaſi *Hydrops in matulam.* Hinc eſt quod hunc affectum *Matulam inter cutim*, alii *Urinæ profluvium & ſiphonem* nuncupant. Rariſſimus eſt affectus, quem *Gal.* ſe bis tantùm vidiſſe refert 6. de Loc. aff. Cap. 3. eſt urinæ fluxus valdè copioſus cum ſiti intolerabili, & ſummo virium prolapſu, imò urina non tantùm, ſed potus, & is parum vel nihil immutatus egeritur ſub forma Chyli vel Lactis. Quos affligit, emaciantur, debilitantur, & præ ſiti, ardoreque viſcerum vix ſe continent, & urinam cohibentes mox ſentiunt lumbos, coxas & teſtes cum ardore, & gravitate intumeſcere, oritur autem à laxitate fibrarum in fiſtulis urinoſis, & aquoſa indole liquidorum corporis, à διαβαίνω pervado. B. **Water-zucht** in

in de pis pot / pis-vloed. G. Harn flusz. Gall. *Diabete, Flux d'urine*, *écoulement d'urine continuel.* A. A Diabetes or incontinency of urine.

Diabrosis, eſt ſolutio continui per exeſionem, à διαβρώσκω peredo. B. Door-eting. G. Durchfreſſung, Zernagung. Gall. & A. *Corroſion.*

Diacarthamum, penult. corr. Vide *Carthamum.* Sunt qui exiſtiment compoſitiones pharmaceuticas à Dia incipientes Arabibus deberi, ſed falluntur; *Galenus* enim *de compoſit. Medic. ſecund. gen.* frequenter ita loquitur: ἡ διὰ δικτάμνου; ἡ διὰ δυοῖν ἀριστολοχιοῖν; ἡ δὲ ἀσφάλτου; τροχίσκοι διὰ τῶν ἀλικακάβων; ἡ διὰ τῶν χυλῶν; *idem* de *compoſ. medic. ſecund. loca*, ſæpè ingeminat, διάῤῥοδον ὡραῖον, διάῤῥοδον τὸ μέλα, &c.

Diachoresis, & Diachorema, eſt excretio quorumvis excrementorum, ab ἀποχωρέω ſecedo. B. uitwerpſels / uitdygſels. G. Unflat. Gall. *l'Ordure.* A. Caſting out.

Diachylon, dicitur emplaſtrum ex ſuccis quibuſdam compoſitum, ut & de gummis, ex διὰ ex & χύλος ſuccus. B. Sap-pleiſter. G. Safft-pflaſter. Gall. *Emplaſtre Diachylon.* A. Sap-plaiſter.

Diacinema, dicitur cùm oſſa de loco ſuo nonnihil receſſerint, ex διὰ ex, & κινέω moveo.

Diaclysma, eſt oris collutio, ad fœtorem abigendum vel dentes, aut gingivas ſordidas vel ægras confirmandas. Vocantur ἐπὶ τὸ πολὺ collutiones oris; parantur ex aſtringentibus variis, ut *Biſtorta*, *Tormentilla*, *fl. Balauſtiorum*, *cort. granatorum*, *gallis*, *alumine*, *ung. Ægyptiaco*, *&c.* ſub eo quoque comprehenditur *Gargariſma* & *Apophlegmatiſmus*, à διακλύζω colluo. B. Mont-ſpoeling. Vide *Collutio.*

Diacodion, eſt Medicamentum ex papaveris capitibus, ſiliquis dulc. rad. glycyrh. alth. & ſaccharo paratum, habetque ſyrupi conſiſtentiam. Ex διὰ ex & κωδία papaveris caput. B. Borſt ſyroop / Slaapbolle ſyroop. G. Bruſt ſyrop. Gall. *Sirop pectoral.* A. A Syrup made of the tops of Poppies, Breaſt ſyrup.

Diacope, præciſionem, vel diſciſſionem in aliqua parte ſignificat, ſive ſtudio, ſive caſu, à διακόπτω præſcindo. *Hippocrati* vulnus eſt omne quod altè deſcendit im-

pactum-

pactumque est. *Galeno* est soluta in osse capitis continuitas ab aliquo acuto occursante, atque abscindente, vocaturque quoque ἐγκόπη & ἕδρα.

Diacopræгia, est Medicamentum ex fimo caprino, adversus splenes & parotides, à διὰ ex, κόπρος stercus, & αἴξ, capra.

Diacrisis, est distinctio & dijudicatio morborum & symptomatum, à διακρίνω distinguo, dijudico.

Diacritica, idem quod *Diacrisis*.

Diadoche, est successio per crisin, à διαδέχομαι suscipio.

Diadosis, est alimenti distributio, sive per omnes partes pervasio, ex διὰ per δίδωμι & do.

Diæresis, est exesio vasorum, fit cum à causa erodente, vel incidente, via aliqua, quæ adesse non debebat, aperitur. Nam primò potest διαίρεσις fieri ab humoribus acribus, qui erodendo unitatem solvunt, & viam patefaciunt; quod etiam Medicamenta acria præstare possunt, modo crassarum partium sint. Nam tenuium partium unitatem non rodunt, cùm non hæreant diutiùs. Deindè humores crassi & acidi διαιρέσεως causa esse possunt, qui partem distendendo rumpunt. Tertiò causæ plurimæ evidentes διαίρεσιν faciunt, omnes scilicet, quæ contundendo, & distendendo unitatem vasorum solvunt; qualia sunt motus vehemens, clamor, pondus grave, vulnerantia, contundentia, casus, saltus & similia, inter quæ & flatus referri possunt, qui retenti tantâ vi interdum corporis partes distendunt, ut non solùm corporis cavitates dilatent, sed rumpendo etiam novas faciant, & ipsi quoque unitatem solvant. Item operatio Chirurgica quæ continuò separat, & fit incisione, ustione, terebratione, rasione, limatione, serratione, exesione, à διαιρέω, divido. Vide *Diabrosis*. B. Doorknaginge der vaten. Gall. *Dierese*. A. A corroding of the vessels.

Diæta, est Methodus sanis moderatæ vivendi: at *Diæta ægrorum* est remedium in recto rerum, vitæ necessariarum usu consistens: eâque ratione consistentiæ est *crassa*, *mediocris & tenuis*. Crassa instituitur alimentis copiosis, firmis & solidis, multùmque nutrire aptis, hæc *simpliciter plena* est, quæ fiebat olim per ptisanam hordeaceam integram. Vel est *plenior & crassior*; quæ fit per car-

carnes pullorum & ova sorbilia. Vel est *plenissima*, quæ etiam carnes castratorum concedit. *Mediocris* est, quæ ex mediocris substantiæ & quantitatis alimentis constat. Hæc olim per panem jure tinctum, vel etiam per carnes pullorum fiebat. *Tenuis* est quæ & alimentis paucis, tenuibus & infirmis perficitur, quæ ut plurimùm acutis morbis convenit: eaque triplex est; *tenuis simpliciter*, quæ olim per ptisanæ succum fiebat. Vel *tenuior*, in qua melicratum propinabatur; vel *tenuissima*, in qua nihil cibi æger sumebat. Verùm nunc temporis diætæ non ita strictè observantur quàm olim, præsertim in hisce regionibus, à διαιτάω nutrio. **Levens wet / of Levens manier.** G. Ein gewisse Ordnung mit essen und trincken. Gall. *Diete*, *Regime de vivre*. A. Diet.

Diæretica, sunt Medicamenta corrodentia & excedentia, à διαιρέω, divido.

Diætetica, est pars Medicinæ præscribens cognitionem & usum rerum sex, quibus sanitas, & vita nostra, ejusque regimen maximè constat, ut imminentes morbi præcaveantur, & præsentes profligentur: Hæ sæpè dicuntur *res non naturales* à scholis: ut sunt aër, cibus & potus, motus & quies, somnus & vigilia, Animi Pathemata, excreta & retenta: quæ si modum excedant, morbos pariunt, ex διαιτάω alo, nutrio. B. **Levens wys.** G. Manier und ordnung zu leben. Gall. *Partie de la Medicine qui enseigne la diete, & un reglement de vivre*. A. Diete.

Diagnosis, est signorum præsentium cognitio: sive cognitio, quâ præsentem morbi conditionem dignoscimus. Estque triplex partis *affectæ*, ipsius *morbi*, ejusque *causæ* recta investigatio, ex διὰ per, & γινώσκω cognosco. B. **Kentekenen.** G. Kentzeichen. Gall. *Signe*. A. Diagnostick or the signs of a disease.

Diagrydium, vide *Scammonium*.

Dialemma, idem quod *Apyrexia*, ex διὰ in, & λείπω relinquo.

Dialepsis, est quædam interceptio: item intermissio quædam in fractura cum vulnere vel ulcere, ubi intermedium spatium relinquitur, pro ulceris aut vulneris curatione, itaque est intermissio deligationis, à διαλείπω inter relinquo.

Dianoea, est mens præmeditata, à διανοέω præmeditor.

Dia-

DIAPASMA, Plinio, Medicamentum aridum ex ficcis pulveribus conflatum infperfile, quod aut veftibus ad gratiam odoris, aut ulceri, vulnerique variâ ratione, aut potui etiam ad luxum infpergitur, Gr. διάπασμα, κατάπασμα, καταπαστὸν φάρμακον. *Oribafins* non malè difcrimen inter has voces ex *Antyllo* ponere mihi videtur, ut ἐμπάσματα fint, quæ fudoribus cohibendis, & commovendo prurituí adhibentur, quæ *Sympafmata & Afpergines Aurelianus* nominat: καταπάσματα funt, quæ ulceribus fuperponuntur, ξήρια etiam dicta: διαπάσματα verò conciliandæ fragrantiæ ergo inventa.

DIAPEDESIS, eft ea conditio vaforum, qua membranacea latera ita divelluntur à caufa intus extendente, ut inter fibras nafcantur interftitia hiantia, quæ emittunt in cavitate contentum ex διὰ per, & πηδάω falio, falto. B. uitberſting. G. Aufzbrechung. Gall. & A. *Dilaceration*.

DIAPEGMA, eft inftrumentum Chirurgicum, dictum & *Intercolumne*, five pars tranfverfaria, ad crurum laterumque compaginem firmandam, à πηγνύω compingo.

DIAPHANUM, eft omne quod pellucidum eft, ut humores oculares, tunica cornea, feptum lucidum &c. à διαφαίνω pelluceo.

DIAPHÆNICUM, eft compofitio ex dactylis. Ex διὰ & φοῖνιξ Dactylus. B. Conſerf van Dalen.

DIAPHORESIS five TRANSPIRATIO & SUDATIO, eft decedentia omnis generis effluviorum per invifibiles corporis poros, ex διὰ per, & φέρω fero. B. uitwaaſſeming.

DIAPHORETICA, Medicamenta funt, quæ invifibilem perfpirationem ex vafis cutaneis minimis augent, fanguinem paululùm magis agitando quàm naturaliter folet. B. uitwaaſſemende middelen. Gall. *Diaphoretiques*.

DIAPHRAGMA, φρένες feu *feptum tranfverfum*, & *diffeptum* ὑπόζωμα *Arift.* eft fepimentum mufculofum thoracem ab abdomine diftinguens, in medio tendinofum, exterius in ambitu mufculofum eft; œfophagus, arteria magna, vena cava &c. per illud tranfeunt: oritur inferiori parte dextrâ à tribus primis lumborum vertebris, finiftra ab ultima & penultima thoracis, tendineo, ac mox carneo, principio, fibris directis adfcendit, tendinefcitque; parte fuperiori, principio membranaceo tenui ftatim carnofo ex

toto margine cartilaginoſorum apicum coſtarum inferiorum & infimâ parte ſterni ortum, fibris centrum petentibus decurrit, tendineſcit, prioribus confunditur, unde agens ex convexo planum fit, hinc abdomen & contenta arctat & premit; hinc reſpirationi unà cum cæteris muſculis inſervit, & motu ſuo excrementa alvina foras convehit, à διαφράσσω ſepio, munio. Tribuitur non tantùm huic parti illud nomen, ſed & Mediaſtino, ſepto in naribus, ſepto cerebrum in duo hemiſphæria ſecanti, auris Tympani membranæ, aliiſque, à διαφράσσω, ſepio, munio. B. Middel-rift/ middel-ſchot. G. Das Zwerckfell, bruſtfell, gehæge. Gall. *Diaphragme*. A. Midriff, or diaphragme.

Diaphrattontes, ſunt membranæ, pleura, dictæ, quæ thoracem intùs ſuccingunt, & in medio ſeptum vulgò *Mediaſtinum*, relinquunt, à διαφράσσω ſepio. Vide *Diaphragma*. B. Middel-ſchot / middel-rift. G. Daſz zwerchfell, bruſtfell im leib. Gall. *Diaphragmes*. A. The Pleura and mediaſtin.

Diaphthora, eſt corruptio alicujus partis in corpore, à διαφθείω corrumpo. B. Bederving. G. Verderbung. Gall. *Corruption*. A. Corruption.

Diaplasis, eſt membri luxati vel fracti reſtitutio, à διαπλάσσω conformo.

Diaplasma, eſt unctio five fomentum, à διαπλάσσω illino.

Diapnoe, idem quod *Diaphoreſis*, à διαπνέω perſpiro. B. uitwaaſſeming. G. Die Auſzdæmpffung. Gall. *Tranſpiration*. A. Exhalation.

Diapyema, idem quod *Empyema*, ex διὰ per & πύον pus.

Diapyetica, ſunt Medicamenta pus maturantia, à διαπυόω ſuppuro.

Diaria Febris, idem quod *Ephemera*.

Diarrhoea, eſt copioſus alvi fluxus, in quo liquida egeruntur abſque dolore, ſanguine, pure. Diarrhœa in multis morbis evenit, præſertim in quibuſdam ſebribus & habet ſuas ſpecies. I. *Gravis* eſt, ubi paucis intervallis, interdùm fermè citra remiſſionem copioſè per repetitos fluxus, nunc majores, nunc minores, excretis primò fœcibus, humores expelluntur viſcidi, aquei, bilioſi, flavi aut aliter conſtituti unà cum muco quodam fundum matulæ

tulæ occupante: adſunt Febris, Anxietas virium Lapſus, neque dolor urget, ſed murmur auditur ſubinde, cùm dejectio fit; podex tamen nonnihil dolet, Nauſea vel vomitus ſæpè incidunt, & potus vel cibus ingeſtus unà tranſit. II. *Seroſa*, ubi tantùm aquea & fluida prodeunt, cum Murmure, Teneſmo & aliquo dolore: hæc Phthiſi, Hydropi, Scorbuto &c. familiaris eſt, ac ſubindè in iis, qui ſunt frigori ſuſtinendo, minùs validi, vel quæ à pedibus refrigeratis accidit. III. *Maligna*, quæ eſt in Peſte, Febribus malignis, Variolis, Morbillis cùm recedere putantur ad interiora, contingit, in hac vires ſubitò dejiciuntur & Anxietates non leves oriuntur. Humores ſunt omnis generis, ſæpè fætentes, atque ſi à Variolis, etiam cruſtæ & pelliculæ in Excretis, quaſi hâc viâ exirent variolæ, ipſæ apparent. IV. *Critica* dicta, quæ cum levamine evenit in morbis, vel etiam in ſanis, quos niſi ſubindè Diarrhœa juverit, malè habent. V. *Hypercatharſis*, ſive *Superpurgatio*, id eſt Diarrhœa valida à Medicamento purgante, aut Emetico excitata, à διαῤῥέω perfluo. B. De Loop. G. Bauch-fluſz, durch-lauff, die Ruhr. Gall. *Flux de ventre*, *Cour de ventre*, *la Foire*, *Diarrhée*. A. A diarræa, Looſeneſſ or flux of the belly. Luſitan. *Biche*.

DIARTHROSIS, ſive ABARTICULATIO, & COARTICULATIO, ſeu DEARTICULATIO, eſt compoſitio oſſium ab invicem ſeparatorum ad evidentem, validum, facilemque motum comparata: qualis eſt in brachio, manibus, femore, pede &c. Vide *Articulatio*. Ex διὰ per, ex, ἄρθρον membrum, articulus. B. Inwriging der beenen/ losse leding. G. Gliederung. Gall. *Diarthroſe*, *eſpece d'Articulation*. A. Conjunction of the Bones.

DIASCORDIUM, eſt Medicamentum aliquod compoſitum, electuarii conſiſtentia, uſitatiſſimum, à Fracaſtorio autore inventum, Antidoton famoſum.

DIASTOLE, eſt, Arteriarum, Auricularum & ventriculorum Cordis per impreſſum ſanguinem dilatatio, quæ actio eſt oppoſita Syſtoli, quâ ſanguis per diaſtolen acceptus comprimitur, & expellitur; ex διὰ per, & στέλλω mitto. B. Opening des herts. G. Oeffnung des hertzens. Gall. *Diaſtole ou dilatation du cœur*. A. The dilatation of the heart.

DIATERETICA, eſt pars Hygieinæ, quâ ſanitas firma

ma conservatur, quæ pro ætate & constitutione hominis varia est, ex διαίτα victus ratio, & τηρέω servo. Vide *Diæta.*

DIATESSARUM, est Medicamentum ex quatuor ingredientibus compositum, ex Aristolochia nempè, Gentiana, Baccis lauri & Myrrha, quæ Melle excipiuntur, ex διὰ, ex & τέσσαρον quatuor. B. **Conynckens Triakel/ & Paarde Triakel.** Sed nomen nimis vile, pro tam egregio Medicamento.

DIATHESIS, est dispositio corporis sani vel morbosi, quâ ad actiones peragendas benè vel malè sumus dipositi, à διαθίτημι dispono.

DIAZOMA, idem quod *Diaphragma* seu *Septum Transversum*, ex διὰ & ζῶμα cingulum.

DICHALCUM, est pondus duorum æreolorum, continens tertiam oboli partem: Obolus enim habet æreola sex.

DICHOPHYIA, est capillorum vitium, quando extrema eorum bifariam plerùmque in partes finduntur, ex δίχα dupliciter, & φύω cresco. B. **Splytinge des hairs.**

DICROTUS, est pulsus bis feriens, ex δὶς bis, & κρέω pulso. B. **Dubbelt slaande pols.**

DICTAMNUM, DICTAMNUS, species est Origani; planta est pulchra & visui grata, caules habet duos circiter pedes altos, villosos, purpureos, ramosos, aut in alas divisos; folia obrotunda, & parùm acuta, lanuginosa, odorata, saporis acris: flores cum verticillis in longas & laxas spicas congeruntur, coloris purpurei, in singulo flore galea est erecta, bifida, subrotunda, barba tripartita: semina quatuor subrotunda, in capsula, quæ flori tanquam calix inservivit, inclusa; radix parva, numerosa: crescit hæc planta in Candida, in monte Ida unde ad nos sicca defertur; nomen accepit ἀπὸ τοῦ τίκτειν à pariendo, quod parientibus opituletur, opemque promittat hæc planta. Gall. *Dictame de Candie ou de Crete.*

DICTAMNUS ALBUS, vide *Fraxinella.*

DIDYMI, sunt gemelli, unico partu editi. Item Testiculi, à δύω duo.

DIES CRITICI, vide *Critici dies.*

DIGASTRICUS sive GRAPHOIDES, est musculus biventer, qui à processu mammiformi ortum adipiscitur, descendens tendinem facit, quo per musculum stylohyoïdeum,

deum, & ligamentum annulare hyoidis transit, indè rursùs carnosus fit, & in parte menti interiori mediâque interius desinit; & maxillam inferiorem deorsùm trahit, ex δὶς bis, & γαστὴρ venter. B. Twee-buikige spier. G. Der zweybauchige mausz. Gall. *Muscle Digastrique.* A. The two bellied muscul.

Digerentia, vocantur medicamenta, quæ vulneri, aut ulceri applicata, illa in hanc conditionem disponunt, ut bonum in iis nascatur pus, quod fit liquida allata conservando ab acredine, & vascula excrescentia ita moderando, ut nec luxurient, nec exedantur nimis, vel arida fiant. *Digestiva* quoque vocantur. B. Etter-maakende dingen. G. Eyter machende mittel. Gall. *Digestifs.* A. Digestive.

Digestio, est, cùm tincturæ, infusiones, &c. blando ignis calore foventur, ut res crudæ in iis latitantes dissolvantur, crassæ incidantur, viresque affuso liquido communicent, inutiles verò in fundo desidant; atque hæc peragitur arenâ calefactâ, fimo equino, athanore &c. B. Digerering / door warmte uithaling. G. Digerirung. Gall. & A. *Digestion.*

Digestiva, vide *Digerentia.*

Digitalis, est planta, quæ habet caulem duos vel tres pedes altum, crassum instar pollicis, angulosum, villosum, rubicundum, excavatum: folia ferè verbasco similia, oblonga, acuta, in margine incisa, villosa, superne atro-virentia, infernè incana: flores monopetali tam singularis structuræ, ut perfectè referant digitabula parte anteriori, in bina labia sunt discissi, coloris purpurei, juxta caulium longitudinem plerùmque nascentes, pedunculis brevibus villosis caulibus adhærentes; his floribus deciis sequitur fructus oblongus, villosus, in duas cavernulas divisus, semina exigua continens: radix est fibrosa, amara: hæc planta crescit in locis arenosis siccis, præsertim in montibus. Quæ à similitudine florum, qui digitale pulchrè referunt ac exprimunt, nomen habet. B. Vingerhoeds-kruid. G. Finger hut, finger-kraut. Gall. *Digitale, Gants nostre dame.* A. Fox glove.

Digitus, sive δάκτυλος. Singulis manibus, singulisque pedibus tribuuntur quinque. In Manu habemus *Pollicem, Indicem, Medium, Annularem, & Auricularem.* In

pedibus propriis nominibus non gaudent. Eſt item quædam menſuræ ſpecies, quibus rerum intervalla metiuntur. B. **Den duim / de wys-vinger / middel vinger / ring-vinger / pinck.** G. Der daum, der zeiger, der mittel-finger, der gold-finger, der klein finger. Gall. *Le pouce*, *le doigt indice le milieu*, *l'annulaire*, *le petit doigt.* A. Thumbe, Fore finger, middle finger, ring-finger, little finger, *in Pede.* B. **Toonen.** Gall. *Orteils.*

DIGLOSSON, ſeu HYPOGLOTTON, vocatur etiam *Laurus Alexandrina*, Latinis *Biſlingua*, quod ſupra folium, aliud foliolum linguæ ſimile, gerat, ex δὶς duplex, & γλῶσσα lingua.

DILATATIO, eſt, cùm meatus vel receptacula plus debito diſtenduntur, ut in Varice, Aneuriſmate &c. Gr. εὐρυσμὸς, ab εὐρύνω dilato, amplio. Item, ſignificat diaſtolen cordis. B. **Een verwyderinge.** G. Auſzbreitung, Auſzſtreckung, Gall. & A. *Dilatation.*

DILATATORIUM, eſt inſtrumentum Chirurgicum quo uterus, vel os ejus dilatatur & aperitur; vocatur etiam *Speculum*, & *Dioptra*, quia per id in os vel uterum introſpicimus. B. **Een verwyderendt inſtrument.** G. Ein Ausbreitend inſtrument. Gall. *Dilatatoire.* A. An inſtrument to ſtretch out, or open any place.

DILUENTIA, ſunt quæ permiſta alicui fluido, ejus partes magis fluidas, vel partes antea non fluidas, jam fluidas reddunt, eâ lege ne immutent partes ipſas. B. **Verdunnende middelen.** Gall. *Dilayans.*

DILUTUM, dicitur quod eſt mixtum: undè vinum aquâ mixtum dicitur *Dilutum.* *Dilutum* verò ſubſtantivum factum, eſt id liquidum, in quo aliquid certo tempore maceratum & inſuſum fuit: ut ſi in vas vini appoſitum abſinthium fuerit, deindè poſt interjectum tempus abſtractum, id vinum abſinthii *Dilutum* vocatur, idem quod *Infuſio.*

DINICA, ſunt Medicamenta contra vertiginem, à δινέω circumago.

DINUS, idem quod Vertigo, à δινέω circumago.

DIOBOLON ſive GRAMMA, eſt obulorum duorum pondus, ſive ſcrupuli unius, ex δὶς & ὀβολὸς.

DIONYCIA, vide *Hedera.*

DIOPTRA, eſt ſpeculum matricis, ſive dilatatorium, quo

quo uterus, in fœtûs mortui extractione ejusque ulcerationum inspectione, dilatando ampliatur, à διόπτομαι perspicio. B. **Een Moeder-verwydrend instrument, een Moeder-spiegel.** G. Ein Mutter-spiegel. Gall. *Dilatatoire de la matrice ou speculum matricis.* A. An Instrument to open the womb.

DIORTHOSIS, est operatio Chirurgica, quâ membra aut corpora curva in debitum statum restituuntur, à διορθόω corrigo, emendo.

DIOTA, est vas circulatorium à duabus auribus, utrumque brachium lateribus applicatum amplexantibus, dictum. Hujus inferior pars est in modum cucurbitæ, cui impositus est alembicus, in summo canalem, qui liquori infundendo inserviet, habens, in loco autem conveniente duobus rostris incurvatis & in cucurbitam à capitello humorem condensatum devehentibus præditum, ex δὶς duo & οὖς auris. B. **Een vat met twee ooren, een dubbelt vat.** G. Ein zweyhencklicht fasz, das zwey œhr hat. Gall. *Vaisseaux à deux anses.* A. A Vessel with two Handles. Item est vasculum vel poculum, ex ligno odoro confectum & resina incrustatum. B. **Een riekende beker.** G. Ein wolriechendes becherlein. Gall. *Coupe odorante.* A. A Sweet smelling cup.

DIPCADI, est species Hyacinthii botryoidis; ex vox barbarica, dicitur & *Tipcadi.*

DIPHRYGES, est genus recrementi metallici, quod subsidet, dum æs in fornace fusum aqua frigida perfunditur.

DIPLASIASMUS, est morborum reduplicatio: Item duo musculi brachii circumductioni inservientes, à διπλόω duplico, vel διπλάσιος duplo major.

DIPLOE, est vas duplex, quod Chymicis usu venit, uti quando vas continens alio vasi arena, cineribus aut aqua repleto imponitur. B. **Dubbelt vat, een bad.** G. Ein zweyfach fasz. Gall. *Vaisseau double.* A. A double vessel: à διπλόω duplico.

DIPLOE, seu DIPLOSIS, est Cranii duplex tabulatum, paries, squama, seu lamina. Dicitur & tabula, quarum inferior vitrea, ob teneritudinem appellatur. Sive potius est substantia cellulosa, inter utrasque lamellas, quibus constat cranium, interjecta, in qua continetur substantia

tia medullofa cranii. B. Herſen-tafels / tafel-ſcheidſels / het mergachtig deel tuſſchen beide de tafels van 't bekkeneel. G. Die fugen der Hirn-ſchalen. Gall. *le Diploë.*

Diploma, idem quod *Diploë.* Sumitur aliquando pro linteo complicato, πτύγμα *Æginetæ*, πτύγμα ῥάκυς, δίπλωμα *Heſychio*, Plagella *Celſo*, *Aurel.* B. Compres / gevouwen band / een opgerolde band. G. Ein Truch tuch, ein diſtillier zeug. Gall. *Compreſſe.* A. Complicated linnen.

Dipsacus, Eſt planta, quæ habet caulem quatuor vel quinque pedes altum, pollicis craſſitie, erectum, firmum, ramoſum, ſtriatum, ſpinis quibuſdam parvis cinctum: folia ſunt longa, lata, bina oppoſita, juxta longitudinem caulis & ramorum in dorſo & latere hirſuta, poſitu ſuo pelvis vel lavacri ſpeciem conſtituunt, ubi humor ſemper continetur: flos eſt floſculoſus, floſculis ſcilicet in capitulum quoddam collectis favis æmulum; capitulum autem componitur ex plurimis foliis imbricatis, ſquammarum inſtar poſitis, & axi medio affixis, è quorum alis ſurgunt floſculi multifidi, Embryonis parti ſupremæ inſidentes, & abeuntes deindè in ſemen plerumque ſtriatum quadrangulare, oblongum: radix lævis, candida, impenſe amara eſt. Eſt Carduus fullonum: ejus folia ita conſtituta ſunt, ut circa truncum alterum excipiat alterum, ita ut catini inſtar aquam ſemper ſervent, ac ſi truncus ſitiret, vel nomen à contrario invenit, quoniam concavo alarum ſinu, rorem vel imbrem recipiat, quo velut ad abigendas ſitis injurias abutitur, hinc à διψῶ ſitio. Latinis *Labrum Veneris*, nempè à catinato foliorum habitu hoc nomen contraxit, quæ ſe anfractuoſa ſinuantia ambage, pelvis vel lavacri ſpeciem conſtituunt, & intra ſe humorem nunquam non retinent. *Virga Paſtoris* haud dubiè dicta eſt, ob longas virgas, quibus cardui ad poliendos pannos utiles inſident, quas paſtores fortè ſumunt, & ea parte qua poſſit manu capi aculeis nudant, reliquâ autem aculeatâ parte gregem ducunt. *Carduus* verò *Fullonius* cœpit appellari, quod ea rudes pannos, velut echino quodam expoliunt, detractiſque floccis concinnant. B. Kaarden / Volders-kaarden. G. Carten-diſtel, Weber-karten. Gall. *Chardon de Foulon*, *chardon à Bonnetier*, *chardon à carder*, *Verge à Berger.* A. Teaſel.

Dipsacus, idem quod *Diabetes.*

Dip-

DIPTAMNUM, idem quod *Dictamnum.*

DISCRETORIUM, est idem quod *Diaphragma.* Sic dictum quia Thoracem & ventrem, casu tamen, discernit.

DISCRIMEN, fasciarum species est, quæ in frontis phlebotomia & temporum, adhibetur.

DISCUTIENTIA, sunt medicamenta, quæ liquidum in vasis, vel extra ea, sive stagnans, sive coagulatum subtilitate suâ dissolvunt, dissipantque sine solutione sensibili continui in externis. B. **Verdryvende middelen.** G. Vertreibende mittlen. Gall. *Discussifs.* A. Discussing medecines.

DISLOCATIO, idem quod *Luxatio.*

DISPENSATIO, Pharmacopæis dicitur, quando simplicia alicujus compositionis ordine dispensantur, ne quid ingredientium oblivisci possit.

DISPENSATORIUM, dicitur *Liber Pharmaceuticus*, continens omnia Medicamenta tam simplicia quàm composita, secundùm mentem Doctorum, qui in hac vel illa urbe praxin exercent, uti est Amstelodamense, Londinense, Bruxellense &c. Dicitur quoque *Pharmacopoeia.* Ex hisce Medicamentis secundùm normam, & dein officina Pharmaceutica instruitur. B. **Een Apotekers Winkelboek.** G. Apotecker-buch, Apotecker taxe. Gall. *Dispensatoire.* A. A Dispensatory.

DISPOSITIO, est habitus, quo ad actiones peragendas, benè, vel malè sumus dispositi. Vide *Diathesis.*

DISSEPTUM, idem quod *Diaphragma.*

DISSIMILARES, partes sunt, quæ in varias partes sibi dissimiles dividi possunt; ut manus, vena, musculus, quibus opponuntur similares. B. **Deelen die malkander niet gelyk zyn.** G. Ungleiche theilen. Gall. *Parties dissimilaires.* A. Dissimular parts.

DISSOLVENTIA, idem quod *Discutientia.*

DISSOLUTIO, est, quando metalla, lapides, salia, resinæ, aut aliud quid in spiritu vini aliove liquore dissolvuntur. Vel quando corpora arte Chymicâ, in sua elementa rediguntur. B. **Een ontdoeninge / dissolutie / ontbinding.** G. Auflœsung. Gall. & A. *Dissolution.*

DISTENSIO, est, quando partes ab alio inflantur, dilatantur, & relaxantur, ut ex effervescentiis vel contractionibus in intestinis concitatis, oriuntur flatus & non rarò pressiones doloresque. B. **Een uittrekkinge.** G. Ausz-

Auſzſtreckung. Gall. *Diſtenſion.* A. Diſtenſion.

DISTICHIA, & DISTICHIASIS, eſt duplex pilorum in palpebris ordo. Item continuus Lachrymarum defluxus, à pilorum in palpebris, ordinariis pilis ſubnaſcentibus, punctione, ex δὶς malè, & ϛείχω incedo, vel ex δὶς & θρὶξ pilus. B. Dubbele hairkens der Ooghschelen.

DISTICHUM, vocatur Hordeum minus ſeu æſtivum: ſic dictum quod ſpica tantùm duos granorum ordines habeat.

DISTORSIO, eſt, cùm partes ſitu aut figurâ peccant. B. Verdraainge/ verwringing.

DISTRIBUTIO, intelligi poteſt de quocunque humore ſingulari per corpus diſtributo; ut cùm chylus ex ventriculo & inteſtinis papillas inteſtinales (à Williſio *tunica glanduloſa* dicta eſt) ſubeat, & per venas lacteas, ductumque chyliferum, in venam ſubclaviam exantlatur, ut unà cum ſanguine circuletur & purpureo colore induatur. Vel quando ſanguis ex corde, & ſuccus cerebralis ex nervis per totum corpus diſtribuatur, & talis diſtributio vocatur ἀνάδοσις. Verùm de excrementis, dicitur διαχώρησις. B. Diſtributie/ uitdeilinge. G. Auſztheilung. Gall. *Diſtribution, Diviſion, Partage.* A. Diſtribution.

DIURESIS, eſt urinæ per renes ſecretio, quæ hoc modo peragitur: adjacent arteriis renalibus exiguæ glandulæ, vel laterales arteriolæ cincinnatæ, quibus ſerum à ſanguine ſecernitur, & per canaliculos exiguos, (ex quibus renum ſubſtantia maximâ ex parte conſtat) ad carunculas papillares, & deindè ad pelvim, ureteres, veſicamque foras deducitur, ex διὰ per, ῥέω fluo. B. Pis-ſcheyding / piſſen. G. Harnen. Gall. *Secretion d'Urine.* A. Urine.

DIURETICA, ſeu URETICA, urinalia Medicamenta *Aurel.* ſunt Medicamenta, quæ ſanguinem incidendo & diſſolvendo, ſerum per renes, ad veſicam copioſiùs determinant, ex διὰ per, οὖρον urina, & ῥέω fluo. B. Pisdrydende middelen. G. Harn oder waſſer treibende mittlen. Gall. *Diuretiques.* A. Medicines Cauſing Urine, or piſſdrivers.

DODECADACTYLUM, ſive DUODENUM, eſt inteſtinorum tenuium primum, à ventriculi pyloro incipiens, & primo perpendiculariter, deinde horizontaliter, à dextra abdominis parte versùs renem ſiniſtrum, excurrit: recipit,

cipit, ad trium vel quatuor digitorum diſtantiam à pyloro, oſcula ductus cholidochi & pancreatici, pro bilis & ſucci pancreatici ſuſceptione: tunicarum ejus craſſities major, quàm reliquorum tenuium; ſed cavitas ferè minor; glandulas Brunneri copioſiſſimas habet: terminatur ubi jejunum incipit, ex δώδεκα duodecim, & δάκτυλος digitus, ob longitudinem duodecim digitorum; quod tamen in noſtris hominibus nunquam obſervatur; fortè Veteres ex brutorum inſpectione hallucinabantur, fortè erunt digiti tantùm tranſverſi. B. **De twaalf vingerige darm.** G. Der zwœlff finger darm. Gall. *Duodenum.* A. The gut duodenum.

Dodecapharmacum, eſt compoſitio conſtans ex duodecim ſimplicibus, ut unguentum Apoſtolorum. Ex δώδεκα, duodecim, & φάρμακον Medicamentum.

Dodrans, eſt pondus unciarum novem. Item menſura duodecim digitorum, aliàs palmus major Latinis, & Gr. σπιθαμὴ dicitur. Dodrantalis itaque cauliculus vocatur, qui longitudine duodenos æquat digitos.

Dogmatica, Medicina, ſeu Rationalis, quæ ex obſervatis & analogia ratiocinatur hujus author fuit *Hippocrates*, & poſt eum *Galenus*, qui experientiæ rationem addidere, ita à δοκέω cenſeo. B. **Een regelmatige Medecyne.** G. Eine regelmæſzige und verſtændige Artzney. Gall. & A. *Medicine Dogmatique.*

Dogmatici, ſunt, qui experientiæ rationes inquiſiverunt. B. **Rechtmatige Medicyns.**

Dolichos, eſt ſmilax hortenſis ſeu phaſeolus, eſt inter leguminum ſpecies, nomen accepit à longitudine ſiliquarum aut fructuum, δόλιχος enim eſt longus.

Dolium, idem quod Lolium, mutato L. in D.

Dolor, Gr. Ἄλγημα, Ὀδύνη, Πόνος. Quid ſit, dici non debet, cùm nemo ſit, cui id perſuadeas, niſi aut doleat, aut doluerit aliquando, quod animadverti debet adversùs eos, qui putant, ſe benè definiviſſe, cùm dolorem dixerint eſſe vel continui ſolutionem, vel periculum ruptionis fibrarum, vel deniquè ſummam diſtenſionem, à qua ruptionis periculum abeſſe nequit, ſed in iis non conſiſtit dolor. Verùm dolor eſt ingrata perceptio in mente orta, quod Nervus, ex Cerebro originem habens, tam validè per cauſas diſtendatur, ut periculum ruptionis incurrat. Si

Si autem rumpitur, non ampliùs ille dolet, ſed rami nervoſi laterales jam magis quàm antè diſtracti, eum ſenſum excitant. Pro varietate etiam variant nomina, ut *Algens*, ſi frigus adſit. *Gravativus*, ſi caput vel alia pars gravatur. *Pungens*, quando gladii inſtar pungit. *Oſtocopus*, quando dolor circa oſſa eſt. *Stupidus*, ſi vix ſentiatur, aut ſaltem ferri poſſit. *Tenſivus*, quando tenſio adſit. Sic à parte affecta, etiam varia ſortitur nomina. In capite *Cephalalgia*, *Cephalæa*, *Hemicrania*, *Crapulæ*, *&c.* Circa articulos, *Arthritis* dicitur. In renibus *Nephritis*, in alvo *Colicus* &c. B. Pyn/ wee. G. Der Schmertz. Gall. *Douleur*. A. A Pain.

DONAX, idem quod *Calamus*.

DORIA HERBA, eſt ſpecies Solidaginis ſaracenicæ. Nomen accepit ab *Andrea Doria*, Genuenſi Duce, qui eam ex Africa attulit. Quidam Doriam à luteo aureoque colore, nomen accepiſſe dicunt: Aurum enim Gallis *Or* appellatur.

DORONICUM, eſt planta officinalis, quæ habet folia ampla, ſubrotunda, viridia, lanuginoſa, cucumeris ſatis ſimilia, ſed magis exigua, & molliora: caulis pedem circiter altus eſt, parùm lanuginoſus, rotundus, ſtriatus, in ſummitate in plures ramuſculos diviſus, floriferos: flos eſt radiatus Aſtere major, flavus: hujuſque diſcus ex floſculis, corona ex ſemifloſculis componitur, ſemen eſt papposum, minimum, nigricans, calidum eſt, ac ſudoriferum inſigne: radix compoſita ex radiculis oblongis, rotundis, tuberoſis, nodoſis, digiti minoris craſſitie, ex viridi pallescentibus, plures ex uno capite tenuibus quaſi filis dependent, ſaporis ſubacris, ſubdulcis, ad Glycyrrhizam accedentis, odoris nullius, ſaporis minùs aromatici, quàm Glycyrrhiza. Hæc quibuſdam ſuſpecta eſt & venenata habetur, quia quibuſdam animalibus exitioſa deprehenſa fuit, undè non Doronicum, ſed dæmoniacum appellat Marantha, & fortè quia guſtata in faucibus relinquit aliquam acrimoniam, & infeſtâ dulcedine os replet; qui venenatam dixerunt, crediderunt eſſe Aconitum Theophraſti à δορὸν & νίκη: ſed illam venenatam eſſe adhuc minimè conſtat. Avicennæ *Durinigi* & *Doronigi*, atque hinc devolvitur *Doronicum*. G. Gæmbſen-wurtz, Schwindel-kraut. Gall. *Doronic*. A. Leopards-bane.

DOR-

Dorsum, seu Tergum, pars thoracis posterior dicitur. Gr. νῶτον. *Dorsum manûs* vel *Pedis*, est exterior eorum facies. Ita gibba nasi, scapulæ & illi ossis pars etiam dorsum appellatur. B. **De Rug.** G. Der Ruecken. Gall. *le Dos*, *l'Eschine*. A. The Backe.

Dosis, est Medicamenti determinata portio, sive quantum unicâ vice exhibetur vel propinatur, à δίδωμι do. B. **Gifte.** G. Gewisse Masz einer Artzney. Gall. *Dose*, *Prise*. A. A Dose.

Dothien, idem quod *Furunculus*.

Draba, vide *Arabis*.

Drachma, est & pondus & mensura. *Ægyptiaca* fuit olim & *Attica*. Illa pendebat obolum, hæc verò scrupulos tres, vel obolos sex, ut & hodie in officinis. Octo constituunt unciam. Signatur signo ʒ olim ὁλκὴ dicta fuit. Et signabatur cum Λ quod ab inferiore parte ∘ habebat, quandoque manipulum significat, à δράττομαι prehendo, manu corripio. B. **Een Dragme/ een vierendeel loots.** G. Ein drachme, der vierte theil eines loths, een quintlein. Gall. *Drachme*. A. A Dram.

Draco Herba, Est planta, quæ habet caules plures, tres pedes altos, tenues, duros, parùm angulosos, folia plurima gerentes longa & angusta instar lini, odorata, coloris viridis, obscuri, splendentia, saporis acris, aromatici, cum dulcedine quadam grata Anisum referente: flores in summitate caulis crescunt instar abrotani, sed minimi, his succedunt fructus parvi, rotundi, & squammosi, qui singuli continent semen: radix longa, ramosa: est herba non insuavis odoris ac saporis: ejus nomen videtur fuisse *Taracon*, *Tarchon*, *Tragum*, *Tragium &c.* hinc mutato T in D, oritur *Draco*, & B. **Dragon.** G. Dragon. Gall. *Estragon*, *Dragon*. A. Taragon.

Draco Arbor, & Draconis Sanguis, est arbor exotica, cujus lachrymæ rubicundum & sanguineum fundunt succum resinosum, undè ei nomen impositum: additur *Draconis*, quoniam profluit ex arbore *Dracone* dicta, ex cujus cortice vel desciffo, vel spontè destillat. B. **Draken-bloed.** G. Drachen-blut. Gall. *Sang de Dragon.* A. Dragons-blood.

Draconis Sanguis, est *Lapathum Rubrum*, cujus folia costas habent obscurè rubicundas, seu sanguineas.

neas. B. Draken-bloed. G. Drachen-blut. Gall. *Sang-Dragon.* A. Dragons-blood.

Draconthæma, idem quod *Sanguis draconis.* Ex δράκων draco & αἷμα sanguis.

Dracontia, Est planta, quæ habet unicum caulem tres pedes circiter altum, pollicis crassitie, erectum, cortice tectum cutim serpentis referentem: folia profundè incisa in magnas, varias, & profundas lacinias, angusta, polita, carnosa, splendentia, caulibus longis & fungosis adhærentia, cætera ut in aro: radix est crassa, ferè rotunda, carnosa, externè coloris flavescentis, internè albescentis, saporis dulcis: crescit hæc planta in locis umbrosis, præsertim in regionibus calidis. *Dracontium*, *Dracunculus*, *Serpentaria.* Nomen à figura sumpsit: caulis enim glaber purpureisque respersus lituris, versicolori facie, corpus anguinum repræsentat, & æquat longitudine. Vertex quoque sinuoso oris hiatu, linguam exerens cruentam, caput exprimit. Atque hinc est quòd Veteribus etiam Romanis *Colubrina* ac Serpentaria nuncupata sit: vel sic dicta, quòd è terra ad primas serpentium vernationes exeat, rursùsque cum iisdem se in terram recondat, nec omninò occultata ea appareat serpens: dicitur & polyphyllus. B. Speer-wortel / Speer-kruid. G. Schlangenkraut, drachen-wurtz. Gall. *Serpentaire.* A. Dragon-wort.

Dracunculus, idem quod *Dracontia.*

Dracunculus, est ulcus quod nervum ipsum pervadit: Item lumbricus longus, planus, non admodùm latus, albus, qui cruribus Indorum frequenter innascitur, à δράκων draco. B. Draak-gezweer / Draak-worm. G. Drach-geschwær, drach-wurm. Gall. *Serpentaire.* A. A Dragon ulcer vel worm so called.

Drageta, idem quod *Tragea.*

Dragma, idem quod *Manipulus.*

Dragmis, idem quod *Pugillus.*

Drastica, sunt Medicamenta præsentissima & multarum virium; in specie sic vocantur purgantia fortiora. à δράω facio. B. Van stonden aan helpende middelen. G. Bewahrte Artzney.

Dropacismus, est medicamentum externum, partibus rubefaciendis, adeòque motum in iis excitando, dicatum, quo membra externa omnia extenuata; resoluta, fri-

frigida & humida, oblini ſolent. Eſtque vel ſimplex vel compoſitus. *Simplex* ex pice modica oleo liquata, conſtat. *Compoſitus* præter picem oleo liquatam, recipit etiam piper, pyrethrum, bitumen, ſemen roriſmarini: & ſi opus ſit ſiccare, *Sulphur vivum*, *ſalem*, *cinerem ſarmentorum*; ſin vellicare *Euphorbium*. Forma varia eſt, quidam enim emplaſtri referunt, alii cataplaſmatis formam. Lat. *Picatio*, à δρέπω decerpo, colligo. B. **Een pik-pleiſter / zalf om het hair uit te trekken.** G. Ein Pech-pflaſter. Gall. *Dropaciſme.*

DROPAX, idem quod *Dropaciſmus.*

DROSOMELI, vide *Manna.*

DRUS, ſeu Δρῦς, quercus, à δέρω excortico, ejus enim cortex βυρσοδέψαις uſui eſt: vel à δρύω erumpo, pullulo. Veteres omne genus arboris δρυὸς appellatione intellexerunt: poſterioribus δρῦς omnem arborem glandiferam tantùm ſignificat, & præſertim Quercum. Etymologia fit quoque à δρίαω ſeu δριῶ arboribus & herbis vireo.

DRYPEPES, *Oliva*, ſic vocatur quòd fructus ex arbore cadant, ex δρῦς arbor, ut apud Veteres, & πίπτω cado.

DRYOPTERIS, eſt Filicis ſpecies, & propriè Polypodium quercinum, ex δρῦς quercus, & πτέρις ala, quòd folia alarum in modum ſe expandant.

DRYPIS, eſt planta ſpinoſa, ἀπὸ τοῦ δρύπτειν à lancinando, pungendo, vellicando.

DUCTUS ADIPOSI, vide *Sacculi Adipoſi.*

DUCTUS AQUOSI, vide *Venæ Lymphaticæ.*

DUCTUS BILARIUS, vide *Porus Bilarius.*

DUCTUS CHYLIFERUS, eſt canalis, qui à ſuperiori Receptaculi parte oritur, ſive eſt tantùmmodo Receptaculum in arctiorem canalem protractum ſimili, tenui, membranoſa, ſatis tamen firma, tunica formatum, valvulis inſtructum, idcircò ubi chylo repletus, candidus apparet, ubi verò inanis collabitur, ægrè, nec niſi ab exercitato reperitur, ab hac origine (ſæpè duplici, mox coeunte) flexuoſo quodammodo (quandoque inſulam formans) mox recto itinere adſcendit, in media corporum vertebrarum thoracis ſede, medio inter venam ſine pari à dextris & aortam deſcendentem à ſiniſtris loco; ita tamen ut aorta ipſi maximam partem incumbat: & hic eſt locus ille, ubi certiſſimè in quocumque cadavere reperiri poteſt

ille

ille ductus; nam licet inanis & collapsus sit omninò, levi ibidem loci, inter azygam & aortam vulnusculo pleuræ inflicto, atque illa paululùm distracta, certò reperitur: pergit dein à descripto loco, semper incumbens vertebris, sub Oesophago, subter arcum venæ azygæ; (quæ arcum venosum in dextro latere, uti arteriolum aorta in sinistro format,) inde supra corpora vertebrarum sinistrorsùm inclinat, pergit subter soporalem arteriam sinistram, usque ad medium ultimæ cervicis vertebræ, toto hoc decursu, sæpè insulas majores, minores, vario loco efformans; decurrit in cellulosa quadam substantia, sæpe ut alibi in corpore, pinguedine infarcta, sub pleura membrana, adeòque extra thoracis cavum, æquè ac vasa spermatica, ureteres &c. hâc ratione extra cavitatem abdominis, sub peritonæo decurrere dicuntur: postquam ad mediam ultimæ cervicis vertebræ sedem sinistrorsùm inclinando adscendit, ibi arcus forma incurvatus, sinistrorsùm deorsùm tendit, pone venam jugularem internam sinistram, & terminatur ubi plurimùm in venam subclaviam sinistram, à parte postica, sub valvulis venæ jugularis internæ: præter valvulas semi utriculares, & geminatas, quæ in toto hoc ductu reperiuntur, quæque parte suâ convexâ receptaculum chyli, parte concavâ venam subclaviam respiciunt, datur & altera semilunaris, aperturæ ductus thoracici in venam subclaviam apposita, ita ut cornua ejus venam subclaviam respiciant, admittens liquidum ex ductu in venam subclaviam, sed regressum ipsi negans. Usus est Chylum & Lympham versùs cor, ex intestinis, & partibus inferioribus vehere & adducere: hinc non incongruè dici potest, vena cava chyli & lymphæ. vid. *Sacculus chyliferus.* B. De gyl-leider / gyl-voeder / dauw-voeder / borst-buis. G. Der gylfuehrer, der brust-kanal. Gall. *Le conduit du Chyle ou Thoracique.* A. The Thoracik duct.

Ductus Communis. vid. *Vesica fellis.*

Ductus Hygroblephari, sunt quidam ductus, qui intra palpebras succum exonerant lymphaticum, quo oculi continuò, ne arescant, irrigantur, ex ὑγρὸν, humidum & βλέφαρον, palpebra. B. Oogledens bevogtigers. Der Auglieder WasserRœhre. Gall. *Les Conduits aqueux* A. The ducts wherewith the eyes are moistened.

Ductus Hygropthalmici, idem ac *ductus Hy-*

grophlephari, ex ὑγρὸν humidum & ὀφθαλμὸς oculus.

Ductus Lachrymales, ſunt, qui omnem lympham, quâ oculi irrigantur, ſuſcipiunt, & per narium oſſa incedentes in nares ſeſe exonerant. B. Traanbuizen. G. Der thrænen kanal. Gall. *Trous lachrymaux*, *Conduits lacrymaux*, *Sacs lachrymaux*, *Conduits de Larme*. A. The lachrymal ducts.

Ductus Pancreaticus, eſt canaliculus, ex pancreate ortum ducens, qui juxta, vel non procul à ductu bilario inteſtino inſeritur; ſuccum vehit Lymphaticum, quem in inteſtinum duodenum mittit, ad cibum (à fermento acido ventriculi & bilis admixtione) volatiliſandum & fermentandum: Doctiſſ. *de Graaf* ſuccum ſubacidum ex ipſo ductu emulgere novit; alii etiam Medici cordati, inter quos *Phil. Matthæus Junior*, *Dam. Paiſenius*, *Dom. Michaël Behm &c.* de ſucco iſtoc acido non parùm ambigunt, & de morbis quibuſdam, quos ex effervescentiis acidi ſucci pancreatici cum bile in duodeno derivat *Excell. Dom. Sylvius*, hactenùs valde dubitant. *Nos* autem interdum pr. ſanitatem acidum inveniri affirmamus, ſæpè etiam ſalſum, & auſterum; frequentiùs tamen inſipidum & volatile, vide Anat. noſtram Reform. B. De alvleis-buis/ de groote kliers-buis. G. Der Pancreatiſche kanal. Gall. *Conduit Pancreatique*, ou *Conduit de Virſung*. A. The pancreatick duct.

Ductus Roriferus, ſic à *Nobiliſſ. Bilſio* dictus, idem eſt quod *Ductus Chyliferus*.

Ductus Salivares, ſive ſalivarii, ſunt meatus qui à glandulis maxillaribus, parotidibus, ſublingualibus, & glandulis parvis, per totam membranam oris, præcipuè per labra, palatum, buccas & linguam diſperſis producti, ſuccum ſalivalem effundunt in os, ad cibi ſolidioris dilutionem, miſtionem, ſolutionem, maſticationem, deglutitionem, & nonnullam fermentationem promovendam. B. Speekſel-vaten. G. Geiffer fæſze, ſpeichel rœhre. Gall. *Conduits ſalivaires*. A. The ſalivall ducts.

Ductus Thoracicus, idem quod *Ductus Chyliferus*.

Ductus Umbilicalis, vide *Funiculus Umbilicalis*.

Ductus Urinarius, idem quod *Ureter & Urethra*.

Du-

Ductus Virsungianus, sic dictus ab inventore 1642. *Joan. Georgio Wirsung.* Idem quod *Ductus Pancreaticus.*

Duella, est Veterum pondus, pendens octo scrupulos.

Dulcamara; seu Glycypicris, est Solani species, sic dicta quod saporem inter dulcem & amarum habeat; flore & fructu quidem refert solanum, verum ad distinctionem aliorum solanorum, dicitur solanum scandens, & non habet vires narcoticas solanorum; si pars recenter avulsa manducetur, per totumos amaritiem diffundit, & paulò post dulcedinem mellitam. B. Alfs-ranken. G. Hunds-kraut, je længer, je lieber, bitter-fusz. Gall. *Dulcamere.* A. Woody Nightshade or bitter-sweet.

Dulcedo Amoris, vide *Clitoris.*

Dulcoratio, idem quod *Edulcoratio.*

Duella, est tertia unciæ pars, octonis scrupulis terminata.

Duodenum Intestinum, vide *Dodecadactylum.*

Dupondium, pendet Drachmas quatuor, seu semiunciam. B. Een Lood. G. Ein Loth. Gall. *Demi once.* A. An half ounce.

Dura Mater, vide *Mater dura.*

Dysæsthesia, est difficultas seu vitium sensuum, ex δὺς difficile, & αἰσθάνομαι sentio.

Dyscinesia, est movendi impotentia, sive sit imminuta, sive abolita. B. Onmagt om te bewegen. G. Da man sich nicht bewegen kan. Gall. *Impuissance à se mouvoir.*

Dyscrasia, est inæqualis particularum in sanguine, vel succo nervoso mixtura, à δὺς difficile, & κεράννυμι misceo, tempero. B. Ongestalte/ onmatigheid. G. Veranderte gestaltnis. Gall. *Dyscrasie.* A. Idem.

Dysecoia, est audiendi difficultas, ex δὺς difficile & ἀκούω audio. B. Swaarhoorig. G. Harthœrung, Taubheid. Gall. *Ouïe dure.* A. Heavinesf of hearing.

Dyselses, (cui opponitur *Euelces*, vide suo loco) est is, qui ulceribus curatu difficillimis laborat, ex δὺς difficile, & ἕλκος ulcus. B. Die quade zweren heeft. G. Der bœse geschwer hat.

Dysenteria, Lat. *Tormina*, est Diarrhœa cum Tenesmo

nesmo leviore vel graviore, totiusque ventris torminibus, ac sanguinis, etiam puris excretione; hisce accedunt anxietates magnæ, dejectiones frequentes, quæ sæpè habent brevia intervalla, deinde mucus & pelliculæ prodeunt, quando Dysenteria alba dici solet; siti adhuc, febri, inquietudine, viriumque imbecillitate laborant. Sed Dysenteriæ aliquando Epidemicæ sunt, aut cum peste, & in urbibus vel castris multos uno tempore affligunt. Nonnunquam excreta halitum exspirant qui adstantes inficiunt, à δὺς difficile, ἔντερον intestinum & ῥέω fluo. B. Roo-loop / rood melizoen / bloedgang. G. Die rothe Ruhr, der blutgang. Gall. *Dysenterie*, *Trenchée de ventre*, *Flux de sang*. A. The Bloody flux or dysentey. Lusit. *Biche.*

DYSEPULOTICA, sunt ulcera maligna, curationem respuentia, ex δὺς difficulter, ἐπὶ super & ὅλος integer. Sed potiùs ab ὄλλυμι perniciem infero, derivandum censent. B. Zweeren die niet willen toeheelen. Gall. *Ulceres malins.*

DYSODES, δύσοσμος vel δύσοδμος. Est omne illud quod malè olet, ut excrementa. Ei opponitur *Euodes*, ex δὺς difficile, & ὄζω oleo. B. Stinkende dingen. G. Stinkende sachen.

DYSOREXIA, est appetitus diminutus, ex mala succorum in ventriculo dispositione, ex δὺς difficile, & ὀρέγω cupio. B. Trage eet-lust. G. Wenn man keine lust zu essen hat. Gall. *Degout*, *sans appetit.*

DYSPATHIA, est patiendi difficultas, cui opponitur *Eupathia*, ex δὺς difficile, & πάχω patior. B. Onpatientig. G. Ungedultig.

DYSPEPSIA, est difficultas cibos concoquendi, seu attenuandi, & subigendi per liquida affusa in ventriculo & intestinis, undè non raró hi sequentes suam naturam, quam extra corpus animale induissent in simili calido humidoque loco, in nidorem, vel aciditatem convertuntur, ei oppositum est *Eupepsia*, ex δὺς & πέπτω coquo. B. Moeyelyke verdouwinge. G. Undauligkeit des magens. Gall. *Digestion difficile.*

DYSPHONIA, est loquendi difficultas, ex mala organorum dispositione, ex δὺς difficilè, & φωνέω voco. B. Een zware stem. G. Schwere zu sprechen.

DYSPHORIA, est tolerandi vel patiendi difficultas, ex δὺς ægrè, & φορέω patior, tolero. DYSP-

DYSPNOEA, est respirandi difficultas, cum dolore & fatigatione ab organis Respirationis vitiatis, obsessis, aut irritatis orta. Habetque duos gradus, nempè Asthma & Orthopnæam, de quibus suo loco, ex δὺς difficile & πνέω spiro. B. **Moeyelyke adem.** G. Schwer athem, engbrustigkeit, keuchen. Gall. *Respiration embarassée*, *difficulté de respirer.* A. Difficultie of breathing.

DYSTHEREPEUTA, sunt morbi curatu difficiles, ex δὺς pervicaciter, & θεραπεύω curo. B. **Ziekten die zwaar te genezen zijn.** G. Krancheiten die nicht leichtlich weg gehen. Gall. *Maladies difficiles à guerir.*

DYSTHYMIA, est animi ægritudo, ex δὺς ægrè, & θυμὸς animus. B. **Zwaarhertig.** G. Schwermuthig. Gall. *Melancolie.* A. Heavie spirited, Heavie-minded.

DYSTOCIA, est partus difficilis, sive præter ordinarium cursum fætûs in lucem, editio. Hoc fit quando nempè obliquè, transversim vel pedibus primo egreditur, vel cùm viæ ex inflammatione, vel aliàs angustæ sint, vel cùm fætus magnus, debilis, obesus, vel mortuus sit, ex δὺς difficile, & τίκτω pario. B. **Een moeyelyke baring.** G. Schwære arbeit im geburt. Gall. *Accouchement laborieux ; Travail difficile.* A. Difficult birth or hard labour.

DYSURIA, est mingendi difficultas, ab organis malè dispositis, aut à calculo, arenis vel viscidis humoribus obstructis, plerùmque cum ardore urinæ, ex δὺς malè, οὖρον urina, & ῥέω fluo. B. **Een moeyelykheid in 't water maken.** G. Harnstrenge, harn-wænde. Gall. *Difficulté d'Urine.* A. Difficultie in pissing.

E.

EBENUM, EBENUS, vel HEBENUS, est arbor durissimi, gravissimi & nigerrimi ligni. Procul dubio ejus origo debetur voci Arabicæ *Alban*, *Albanos*, *Abenus* : Hinc facilioris elocutionis gratia *Ebenus*. B. **Ebben-hout boom.** G. Eben-holtz-baum. Gall. *Ebene.* A. Ebony tree.

EBISCUS, idem quod *Hibiscus*, vide *Althæa.*

EBULLITIO, ab ebullire, est liquorum, mediante igne rarefactio. Vel quando alcalia & acida mutuo commiscentur, ut in effervescentiis. B. **Opzieding.** G. Das Sieden, Auffkochen. Gall. *Ebullition.* A. A Boiling, Bubling.

EBULU-

Ebulus, ſeu ſambucus humilis à quo vix differt, niſi quod ſit multò humilior. Græcis εὔϐυλος, ex εὖ benè, & βυλὴ conſilium, quia ægris benè conſulat, atque ebullientes fervidoſque humores per alvum ducat. Gr. χαμαιάκτη. B. Hadig. G. Attig, niederholder. Gall. *Yeble.* A. Dwarf elder.

Ecbolica, ſunt Medicamenta, quæ fœtum in partu difficili expellunt. Item Medicamenta quæ abortum concitant, ab ἐκϐάλλω dejicio.

Eccathartica, vide *Catharticum*, ab ἐκκαθαίρω expurgo.

Ecchyloma, idem quod *Extractum.*

Ecchymoma, Ecchymosis, eſt cutis ſugillatio, à ſanguinis extravaſatione ex vaſculis minimis cutaneis, cava quædam formantis, ab ἐκχύω effundo, & αἷμα ſanguis. B. Blaauwe vlekken. G. Die Streichmaſen, Blaw flecken. Gall. *Echymoſe.* A. Blew-neſſe in the Shin.

Ecchymosis, idem quod *Ecchymoma.*

Eccope, idem quod *Extirpatio*, ab ἐκκόπτω exſcindo. *Eccope*, eſt quoque oſſis inciſio perpendicularis abſque continui diſſolutione, remanente tantùm ligno. Hippocrates nominat *Hedram*, Latini *Veſtigium* vel *ſedem.*

Eccoprotica, idem quod *Catharctica*, ſed leniora ab ἐκκοπρόω alvum depono. Vid. Ectoprotica.

Eccrimocritica, ſunt judicia de excretis particularibus ab ἐκκρίνω ſecerno, & κρίνω judico.

Eccrisis, eſt excrementorum ſecretio, ab ἐκκρίνω ſecerno.

Echidnium, eſt diminutivum ab *Echium*, vide ſuo loco.

Echinomelocactos, eſt Melocarduus, planta Indica, ex ἐχῖνος Echinus, qui echini animalis in modum ſpinis undique eſt obductus, & μῆλον melo, pomum, & κάκτος carduus.

Echinopoda, quidam Geniſtam eſſe putant, ex ἐχῖνος Echinus, ob ſpinas quas habet, & πῦς pes.

Echinus, eſt quicquid numeroſâ congerie aculeorum ſtipatur, ſive tegmen, ſive caput, ſive cacumen fuerit, ſic dictus quod globoſo ſpinarum agmine maris herinaceum mentiatur. Sic vocari poſſunt caſtaneæ, capita carduorum &c.

Echium, Viperina, seu Ἀλκιβιάδιον, est herba, quæ habet caules lanuginosos, virides, & punctis nigris instructos : folia oblonga, angusta, lanuginosa, aspera, saporis insulsi : flos monopetalus, infundibuliformis, ex angusto in latum instar cornu venatoris expansus; superior pars supra reliquas eminet, formatque quasi galeam : ex calice autem ad basin usque ut plurimùm secto surgit pistillum, posticæ floris parti adinstar clavi infixum, & quatuor veluti stipatum embryonibus, qui deindè abeunt in totidem semina viperini capitis æmula, quæ in calice ipso longè ampliato maturescunt; undè herba viperina dicitur : vel quod contra ferarum ictus sint utilia semina : vel quod florescit planta capitulis viperæ similibus, ἔχις enim & ἔχιδνα vipera est. B. **Slangen-hoofd / Slangen-kruid.** G. Wild Ochsen-zung. Gall. *Herbe aux viperes*, *Buglosse sauvage.* A. Vipers Bugloss.

Eclegma, sive Linctus, quem *Arabes Loch & Lohoch* sic appellant, aliis *Illinctus*, & ἐκλεικτὸν est Medicamentum internum, quod consistentia inter syrupum & opiatum medium est, ex variis thoracis adversùs asperæ & pulmonum affectus, ut lingatur, concinnatus, ab ἐκλείχω lingo, lambo. B. **Een likking/ slikking/ slikmarkt.** G. Eine latwerge, leckfafft. Gall. *Eclegme.* A. Lambitive or Lohock.

Eclipsis, est animi defectus : Idem quod *Eclysis*; ab ἐκλείπω deficio.

Eclysis, *Animi Defectus*, ab ἐκλύω delinquo. Vide *Deliquium animi.*

Ecphracticum, est Medicamentum incidens & deobstruens. Vide *Attenuantia*, ab ἐκφράσσω deobstruo.

Ecphraxis, est alicujus partis, per Medicamenta incidentia deobstructio, ab ἐκφράσσω deobstruo.

Ecphysesis, est efflatio vel exspiratio confertim facta, ab ἐκφυσάω efflo. A. Vid. Efflatus.

Ecphysis, vide *Apophysis.* Item *Duodenum* significat. Vide *Dodecadactylum*, ab ἐκφύω excresco.

Ecpiesma, est succus expressus. Item fœces quæ ab expresso remanent. Item Calvariæ fractura, in qua partes cranii fractæ, meninges premunt, ab ἐκπιέζω exprimo.

Ecpiesmus, est quædam expressio, sed maximè oculorum protuberantia, ab ἐκπιέζω exprimo. B. **Een uitwyking der oogen.** Ec-

Ecplexis, eſt perterrefactio ſeu ſtupor, ab ἐκπλήσσω perterrefacio. B. **Verbaaſtheid / Verſchrikking.** G. Erſchrecknuſs, Erſtarrung. Gall. *Epouvante.* A. Sudden fear or aſtonishment.

Ecpneumatosis, vide *Exſpiratio.*

Ecptosis, idem quod *Excidentia* & *Luxatio*, ab ἐκπίπτω excido.

Ecpyctica, ſunt Medicamenta condenſantia, Idem quod *Incraſſantia*, ab ἐκπυκάζω condenſo.

Ecpyema, idem quod *Empyema*, ab ἐκπύον ex, & pus.

Ecpyesis, vide *Ecpyema.*

Ecrhythmus, eſt pulſus, qui nullius ætatis rhythmum ſeu modulum obſervat, ab ἐκ ex, & ῥυθμὸς modulus. B. **Een ongeregelde pols.** G. Ein unordentlicher puls. Gall. *Le poulx dereglé.* A. An irregular pulſe.

Ecsarcoma, idem quod *Hyperſarcoſis*, ab ἐκ, ex, & σάρξ caro.

Ecstasis, eſt delirium ſive mentis commotio, ſive fuerit cum ſilentio, ſive cum furore, interdùm vigiliæ adſunt, interdùm coma, ab ἐξίστημι, graviter deliro. Dicitur etiam is, qui ita uni rei meditandæ intentus eſt, quaſi in cælum eſſet ſublatus. B. **Buyten zyn zelven zyn.** G. Erſtummung, erſtarrung. Gall. *Extaſe.* A. A ectaſie, a trance, a ſwounding.

Ectasis, cutis eſt quædam in longitudinem & latitudinem extenſio, ab ἐκτείνω, extendo. B. **uitrekking des huids.** G. Auſzpannung der haut. Gall. *Extenſion de la peau.* A. a of Stretching of the skin.

Ecthlimma, eſt ulceratio, à violenta compreſſione, in cutis ſuperficie oborta, ab ἐκθλίβω exprimo.

Ecthymata, ſunt puſtulæ, ſive cutis quædam effloreſcentiæ, ut in Variolis, &c. ab ἐκθυμιάω exhalo, evaporo. B. **Puiſten.** G. Ein Blatter. Gall. *Ampoulles, Boutons.* A. Wheale, or push in the Skin.

Ectoprotica, ſunt Medicamenta purgantia, at quæ tam leniter ſtomachum & Inteſtina modo ſtimulant, ut hæc intùs contenta tantùm reddant, id eſt, ſtercus naturale expellant. B. **Zagte purgeer-middelen.**

Ectillotica, ſunt Medicamenta, quæ callos & clavos abſumunt, crineſque evellunt, ab ἐκτίλλω evello. B. **Weer verdryvende middelen.**

Ectome, idem quod *Exstirpatio*, ab ἐκτέμνω exscindo.

Ectropium, est vitium palpebrarum, quando inferior palpebra brevior est superiore ut oculum claudere non possit, item genæ &c. aut ejus inversio, ab ἐκτρέπω everto. B. Intrekkinge der oogen of wangen. Gall. *Eraillement des paupieres.*

Ectrotica, sunt Medicamenta quæ abortum inferunt, ab ἐκτιτρώσκω abortio. B. Misval makende dingen. G. Unzeitige geburt vereursachende mittlen.

Ectylotica, sunt Medicamenta callum consumentia, ab ἐκ ex, & τυλὸς callus.

Eczemata, sunt pustulæ rubicundæ fervidæ, & flammeæ; quidam Hydroa pro Eczemate, sed malè, sumunt, ab ἐκζέω effervesco. B. Vuurige puisten. G. Feuer blæterlein. Gall. *Ampoulle ardente.* A. Burning or red pushes.

Edulcoratio, & Dulcoratio, dicitur, quando calcinatâ sale gravidâ, aquâ (ut plurimùm calida) abluuntur, quâ ablutione sal inibi contentum aquæ immiscetur. Vel dulcorare etiam dicitur, quando potiones, addito saccharo aut syrupis convenientibus, gratiores redduntur. B. Afzoeting. G. Suesmachen. Gall. *Adoucissement.* A. A making sweet, or edulcoration.

Effervescentia, ab Effervere, est subitus & intestinus inter sales oppositos ut alcali & acidum, interveniente aqua, cum tendentia ad mutuam destructionem, motus, quem nonnunquam calor aut flamma subsequitur, ut in calce viva, fœno madidè reposito, & miscelis Chymicis. B. Opgestinge/ opbruising / opwelling/ opziedinge. G. Das auffsieden, auffkochen. Gall. *Effervescence.* A. Idem.

Efflatus, est valida aëris ex ore cöarctato expressio, quod fit per musculos abdominales, viscera ibi contenta sursùm, adeòque Diaphragma in Thoracem prementes, & sic Aërem in Pulmonibus contentum expellentes, clauso interim foramine narium per velum pendulum palatinum. B. Blaazinge. Gr. ἐκφύσησις. Gall. *Soufflement.*

Effloratio, sive Efflorescentia, idem quod *Exanthema.*

Efflorescentia, idem quod *Exanthema.*

Effluvium, idem quod *Aporrhæa.*

Eges-

Egestio, idem quod *Dejectio.*

Ejaculatoria, Ejaculantia vasa, vide *vaſa deferentia.*

Ejectio, idem quod *Dejectio.*

Eispnoe, idem quod *Inſpiratio.*

Elæa, olea, à λεῖος lævis, quia ejus oleum læve eſt & glabrum.

Elæagnus, ejus nomen diverſis imponitur arbuſculis, ex ἐλαία olea & ἁγνὸς Caſtus, hinc Agnus caſtus ita appellatur. Ego tamen imaginari nequeo, undè ἐλαίαγνυς nomen acceperit, quum nec facie, nec flore, nec folio, nec fructu ullam cum oleo ſimilitudinem habet.

Elæosaccharum, oleum eſt ſtillatitium cum ſaccharo mixtum, inter terendum pauxillum vitelli ovi recentiſſimi, puriſſimi, intermiſceri poteſt tam ſaccharo quàm oleo, ut reductio olei in aptiorem miſcendo formam faciliùs abeat; ſed tum miſtum non poteſt tamdiu ſervari ſine rancedine ex ἔλαιον, oleum, & ſaccharum. B. **Geolyde ſuiker.** G. Zucker mit Oele. Gall. *Sucre huileux.* A. Oil and ſugar mingled togethers.

Elæoselinum, ſeu Eleoselinum, eſt Apium paluſtre, ex ἕλος palus, & σέλινον apium. Hinc etiam appellatur Ὑδροσέλινον, ſive *Apium aquaticum.*

Elaphoboscum, eſt paſtinaca, ab ἔλαφος cervus, & βόσκω paſco, quaſi cervi pabulum; quod cervi eam plantam primùm demonſtrârint: hoc enim pabulo cervos ſerpentibus reſiſtere, fama eſt.

Elaphoscorodon, eſt cervinum allium, ex ἔλαφος cervus, & σκόροδον allium.

Elastica Vis, eſt fibrarum ſolidarum corporis animalis virtus quædam, quâ diſtractæ per cauſam cedunt, renituntur, nec ſolvuntur & cauſa ceſſante, ſponte ſe in priſtinum ſtatum reſtituunt. B. **De veerende kragt.** G. Elaſticitæt. Gall. *Le Reſſort.* A. An elaſtick force.

Elate, eſt abies, dicitur παρὰ τὸ ἐλᾶν, ὅ ἐστιν εἰς ὕψος ἀνατετάσθαι, quod in præcelſam proceritatem aſſurgat.

Elaterium, ſtrictè eſt ſuccus ille viridis, luridus, & viſcoſus, ex fructibus maturis cucumerum ſylveſtrium vel ſuâ ſponte vel leni compreſſione emiſſus, collectus, & inſpiſſatus, qui veterum eſt elaterium: vel ex tota planta expreſſus, coctus, inſpiſſatus in ſpiſſam duramque con-

consistentiam redactus; coloris fusci, instar extracti; saporis amari, nauseosi & vinosi. Sed latè erlt item omne Medicamentum forte, quo alvus purgando subducitur, ab ἐλαύνω agito, expello. B. **Een sterk purgeer-middel van wilde komkommers**. G. Ein starck purgerend-mittel von waldt Cucummern. Gall. *Le Suc de Comcombre sauvage*. A. The jugace of wild Cucumbers.

Elatine, quibusdam Veronicæ, quibusdam Helxines species, fortè quasi μικρὰ ἐλάττων ἑλξίνη, parva seu minor Helxine.

Elctica, vide *Attrahentia*, ab ἕλκω traho.

Elcus, vide *Helcus*.

Eleagnus, idem quod *Elæagnus*.

Electrum, vide *Succinum*.

Electuarium, ab Electione, dictum, est confectio ex speciebus, pulpis, gummis, syrupo vel melle excepta, consistentiâ conservæ instar crassâ. Estque *simplex* vel *compositum*. *Simplex* tantùm ex pulpa cassiæ, tamarindorum, vel prunorum constat: *Compositum* verò ut plurimùm ex speciebus, pulpis, succis condensatis, gummis, &c. quæ melle vel syrupo excipiuntur. Electuaria sunt digerentia, laxantia, purgantia, confortantia, alexipharmaca &c. B. **Electuarien / te samen gestelde conserven**. G. Ein ausz gepresster safft, lathwerge. Gall. *Un Electuaire*. A. An Electuarie.

Elementa, seu Principia, sunt corpora simplicissima, quæ nec ex se invicem sunt, neque ex aliis, sed ex quibus sunt omnia, & in quæ resolvuntur. Elementa quibusdam Chemicis dicuntur quinque, *spiritus*, *sal*, *sulphur*, *aqua*, *& terra*, quorum postrema duo passiva, cætera activa dicuntur. *Alii* enumerant tria, *Salem* nempè, *Sulphur & Mercurium*, minùs tamen rectè. *Peripateticorum* Schola quatuor existere, docet, *Ignem* sc. *Aërem*, *Aquam & Terram*. Verùm isthæc elementa omnia sunt ex aliis composita, propterea ex eorum Elemento quippiam constare, idem est quasi diceres, arborem ex radice, trunco, ramis, foliis, floribus &c. esse compositam. Omnium simpliciùs incedit *Cartesius*, qui materiam constituit *Primam*, *Secundam & Tertiam*, hoc est lumen emittens, idem transmittens, & idem reflectens. Vide tractatum nostrum de Fermentatione. Gr. Στοιχεῖον. B.

De

De Elementen / hooft-stoffen. G. Ein Element. Gall. *Elemens*. A. The first principles or elements.

Elemi, gummi sive resina, aut Lachryma pellucida, albicans, cum flavis particulis mixta, in massam redacta, suavem accensa halans suffitu odorem, venit ex Æthiopia, ubi ex arbore manat, quam oleum nonnulli volunt, alii cedrum, alii aliam arborem. Dicitur & *Elemni*.

Elemni, idem quod *Elemi*.

Eleochryson, & Heleochryson, recentioribus Botanicis ἑλίχρυσον & ἑλείχρυσον vocatur; fortè ἡλιόχρυσον Plinii. Planta est, quæ habet caulem in multos ramos divisum, lignosum, lanuginosum, album, pedem vel sesquipedem altum, habentem parva folia villosa, albescentia: gymnomo sperma est flore flosculoso aureo & calyce aureo, undè nomen ἀπὸ τῆς ἑλῆς & χρυσῦ, quòd color ejus sit instar Solis, & Auri: dicitur hinc coma aurea, & stæchas citrina. Gall. *Immortelle*, *ou Amaranthe jaune*.

Eleoselinum, idem quod *Elæoselinum*.

Eleosaccharum, vide *Elæosaccharum*.

Elephantiasis Arabum, de quo morbo, ne verbum quidem fecerunt Græci; Arabes ejus mentionem passim faciunt, quæ varicibus cognata est, atque ex istis ortum habet, & tantùm pedum tumor est. Agit de hoc *Avicenna* ubi de Varicibus tractat: Rhases dissentit tamen ab his, & Græcos sequitur *Haly Abbas*, qui Elephantem dicit esse morbum omnia corporis membra corrumpentem, & quasi cancrum universalem. Verùm nec ipse sibi constat, cum scribit: Ulcera, quæ in pedibus & cruribus fiunt, Elephas vocantur. Et Elephanticus morbus apostema est melancholicum, quod in cruribus & pedibus apparet, & ejus signum est, quòd pedis figuræ similis sit. Reliqui omnes seorsim de lepra & elephantia agunt, & elephantiam pedum tumorem esse dicunt à sanguine melancholico & pituitoso & varicibus ortum, ob quem pedes ægri pedibus elephantis figura & crassitie similes fiunt. Atque tumoris hoc genus in mendicantibus sæpè conspicitur, qui in viis publicis stipem petendo victum quærunt. B. Laseri / Melaatsheid / Elephants ziekte. G. Ein Kranckheit wie der aussatz, oder Maltzey, schuppeche Haut. Gall. *Ladrerie*, *Lepre*. A. The Leprosie.

Elephantiasis Græcorum, quam *Arabes* le-

pram vocant. Appellatur autem *Elephas & Elephantiasis*, *& Elephantia* ab elephante, ob similitudinem quam hic morbus habet cum elephante: nimirùm, ut nonnulli putant, quod eo morbo laborantes magni ut elephantes fiant; quæ inepta est notatio, cum elephantiaci non majores fiant, nisi quis non magnitudinem corporis elephantiasi laborantium, sed morbi magnitudinem respiciat, vel quòd malum in cruribus serpens, efficiat ea elephantis ritu ferè rigida & æqualia: vel quod inter alios morbos vehemens, ac validus sit veluti elephas, vel quod membra & cutis tumida, scabra, rugosa, tuberosa, & inæqualis, ut elephantum reddatur. *Galenus* de tumoribus cap. 14. malum hoc cum incipit, etiam σατυριασμὸν nominari scribit, eo quòd facies similis Satyrorum faciei reddatur. Nam labia fiunt crassa, nasusque tumet atque ideò depressus apparet, aures tabescunt, maxillæ rubore perfunduntur, in fronte hinc indè tumores quasi quædam cornua apparent; quanquam alii ea etiam de causa Σατυριασμὸν hoc malum nominari censeant, quòd in ortu valdè libidinosi sint, quoniam videlicet malæ faciei iisdem cum rubore attolluntur, & musculis maxillaribus veluti convulsionem patientibus, mentum ipsum dilatatur, quemadmodùm etiam ridentibus evenire solet, similitudine quadâm ad picturas Satyrorum, quos ἀπὸ τοῦ σεσηρέναι *Cæl. Rhodiginus* ita nominatos putat, quòd ore hiante labiisque diductis instar ridentium cantent & ludant, vel ut nonnulli, quòd Satyris in Venerem propensione & libidine similes sint. *Celsus* ita describit, totum, *inquit*, corpus afficitur, ita ut ossa quoque vitiari dicantur: summæ partes corporis, crebras maculas, crebrosque tumores habent. Rubor horum paulatim in atrum colorem convertitur: summa cutis inæqualiter crassa, tenuis, dura, mollisque quasi squamis quibusdam asperatur, corpus emarcessit, os, suræ, & pedes intumescunt. Ubi vetus est morbus, digiti in manibus pedibusque sub tumore conduntur, febricula oritur, quæ facilè tot malis obrutum hominem consumit, nobis sic observatur.

ELEPHANTIASIS, sive LEPRA & LEPROSIS, ut plurimùm morbus cutaneus est, *primò* constat ex tuberibus in facie, malis, fronte, pectore, brachiis & circa coxas. Colore sunt livido ut cancri, absque tamen dolore, mo-

mobiles ſunt; cum ita adveniunt, hujus morbi certum ſignum eſt & præſagium, nam ſemper cum iſtis tuberibus incedit. *Secundò* in faucibus ad linguæ radicem tubercula ſunt, ut in grandinoſis porcis apparent; eorum color flavus eſt vel lividus, quæ ſunt certa lepræ ſigna. *Tertiò* deſinunt in ulcerationes planas & latas, raro cute profundiores, cum labiis duris & tumidis, & quod mirum eſt ſine dolore, & ſerpunt, & ſi in uno loco ſanentur, in altero denuo renaſcuntur, digitos manuum ac pedum vulgo occupant, internodia quoque & loca plana, item cubitum aliaque loca. Ulcerationes hæ certum præbent indicium, ſed quia leproſi ſimulant, illam plagam ab aduſtione provenire, ad ſimilia ſigna quoque attendendum eſt. Notatu denique dignum, huic ulcerum generi, imò & in tumoribus nullum adeſſe dolorem aut ſenſibilitatem, ſi acu pungantur. *Quartò*, ulcera quoque in ipſis naribus inveniuntur, quibus integer naſus cum oſſibus ſæpè depaſcitur: Denique ipſum palatum non intactum relinquunt tantùm, verùm & uvulam & aſperam arteriam invadunt, undè & tandem vitam deponunt. *Quintò*, circa narium & aurium extremitates intumeſcentia eſt, cum incraſſatione & extenſione. *Sextò*, pellicula adeſt, quâ tota obducitur oculi pupilla. *Septimò*, totius cutis ſcabrities conſpicitur, quæ quaſi intumeſcit ſicca redditur & ſcabra, rimas agit & fiſſuras patitur: Obducitur ſquamis furfuribuſque caput, præſertim & cilia; cutis porrò pallida eſt, flava item, livida, & colore vivo orbata. *Octavò*, decidunt capilli, barba, ſive quòd pili rareſcant, ſive quòd pili ex ciliis enaſcentes conſumantur. Ungues denique ſinduntur, intorquentur, & ut brutorum ungulæ eodem modo excreſcunt. Poſteà quidem muſculi & præſertim reſpiratorii aliquatenùs mutilantur, idque propter tubera & exulcerationes: Lingua fit rauca, ob pelliculam viſûs amittitur, nec non & ſenſus tactus ob tubera & exulcerationes: & ſi contingat, circa extremitates fit. Poſt aliquot tempus, poſtque plurimas intumeſcentias, vaſa ſanguinea ita coarctantur, ut ſi acus immittatur, nullus ſanguis, ſed ſanies effluat. Fœcundi ſunt & ad coitum ardentiores, quia à coitu prohibentur. Atque hæc ſunt φαινόμενα quæ nobis eluceſcunt de hiſce videatur Aretæus. B. Lazeri / Elephants-ziekte. G. Ein Kranckheit wie der auſzatz, oder

 Malt-

Maltzey. Gall. *Ladrerie*, *Lepre*. A. The Leprosie.

ELEVATOR, idem quod *Elevatorium*.

ELEVATORIUM, ab elevando dictum, est instrumentum Chirurgicum, quo crania depressa elevantur. B. **Een Hef-boom / been-hefter / hef-tuig.** G. Ein Auffheber. Gall. *Elevatoire*. A. An elevator, a chirurgicks instrument.

ELICHRYSON, idem quod *Eleochryson*.

ELIXATIO, est, quando res coquendo emolliuntur. B. **Kokinge / opzi̇edinge.** G. Auffsiedung. Gall. *Elixation*. A. Seething or boiling.

ELIXIR, dicitur ab Arabica voce *Elecschir*, sive *Eliescbir*, sive *Aleschis*; quibusdam ab ἕλκω traho, aut ab ἀλέω auxilior, estque tinctura seu essentia alicujus rei, per spiritum vini aut aliud simile menstruum, extracta; idem est quod *Tinctura*. B. **uitreksel.** G. Qùintessentz, Elixir. Gall. *Extract*, *Elixir*, *Quintessence*. A. Elixir, the quintessence, of any thing.

ELLEBORUS, HELLEBORUM, Melampodium seu VERATRUM, dantur duæ species, albi & nigri, Helleborus niger; est planta, quæ habet caules ex radice erumpentes, longos, rotundos, succo plenos, punctis purpureis instar serpentariæ notatos, horum singuli habent novem folia utplurimùm digitata, satis firma & crassa, viridissima, polita, in margine incisa; flores instar Rosæ expansi sunt, ex horum meditullio surgit pistillum plurimis corniculis inter stamina & petala jacentibus cinctum circa basim, quod abit in fructum, in quo velut in capitulum colliguntur vaginæ membranaceæ, in cornu plerùmque desinentes, secundùm longitudinem dehiscentes, seminibus fætæ plerùmque subrotundis vel ovatis : radix tenuis, fibrosa, nigricans, ex uno capite prodeuns, saporis acris pungitivi, amari, nauseosi : est illud famosum purgans Hippocratis; nomen accepit ἀπὸ τοῦ ἑλεῖν τῇ βορᾷ, quòd esu perimat, cibumque corporis eripiat : ἑλεῖν enim est *Capere*, & βορὰ pabulum, esca. Hinc quoque *Elleborastrum*, & *Elleborine* derivantur. Helleborus albus differt à nigro, quòd corniculis careat, & semen habeat marginatum, & radicem albam : *Elleborine* cognominatur à foliorum cum Ellebori albi potiùs similitudine quàm ab effectu. B. **Nies-kruid / Heilig kerst-kruid.** G. Nieszwurtz. Gall. *Ellebore*. A. Snees-wort, Bears-foot, Christmas-flower, Hellebore.

Elminthes, & Helminthes, ſunt vermiculi parvi, in inteſtinis, præſertim recto, geniti, ab ἑλμινθιάομαι lumbricos patior. B. Maeyen. G. Wuermleins. Gall. *Vermine*. A. Little Worms.

Elodes & Helodes, febris continuò affligens cum maximo ſudore, ita ut ægri ob humiditatem in paludibus degere videantur, & exinde penè exſolvantur. Fortè erit ſpecies *Sudoris Anglici*, ab ἕλος palus, & εἶδος forma. B. Zweet-koortſ. G. Das Schwits Fieber. Gall. *Fievre Suante*. A. The Sweating-feaver.

Elongatio, Gr. παράρθρωμα, eſt luxationis imperfectæ ſpecies, quando ligamentum alicujus articuli tantùm elongatur, ita ut os ex junctura non prorsùs exeat. B. uittrekking / verlenging. G. Verlengung. Gall. *Alongement*.

Eluxatio, idem quod *Luxatio*.

Elymos, eſt panicum, ab εἰλέω (fortè) involvo, quod ejus ſemina involucris involvantur, vel ab ἕλη, à calore ſolari, quem amat.

Elythroides, vaginalis dicta, eſt tunica propriarum prima, darto nexa virilemque teſtem vaginæ n modùm includens, à peritonæo producta, ſive capſula, quâ includuntur vaſa ſpermatica; ſingulo teſticulo privatam vaginam concedit ab ἔλυθρον, vagina, involucrum, & εἶδος forma. B. Scheede-vlies. G. Hod-ſack, ein haut bedeckende die hodlein. Gall. *Tunique Vaginale*. A. The Vaginal coat of the womb.

Embaphium, ſive acetabulum, aut vaſculum, quo Medicamenta aut alimenta induntur, vel menſurantur. Item vas in quod intingitur, ab ἐν, in, & βάπτω immergo, intingo. B. Een Bakrken.

Embasis, eſt balnei ſpecies, in quo quis aqua calida lavatur, ab ἐμβαίνω ingredior. B. Een Bad. G. Ein Bad. Gall. *Bain*. A. A ſort of an hot bath.

Embrocacio, idem quod *Embroche*.

Emcrocha, idem quod *Embroche*.

Embroche, ſeu irrigatio, inſtillatio, ſtillicidium, fomentationis genus eſt, quando humor ex alto, pluviæ inſtar, in partem aliquam deſtillatur, quæ fit vel prolutione ex vaſculo proboſcide inclinata, vel deſtillatione, vel ex gutturnio. Adhibetur *Primò* ſuper ſuturam coronalem,

nalem, in cerebri intemperiebus, finiturque humor per sagittalem suturam decurrere. *Secundò* ad principium spinalis medullæ in nervorum morbis, siniturque humor per totam spinam defluere. *Tertiò* ad calefaciendum vel exsiccandum ventriculum, siniturque materia per totum abdomen excurrere, si intestina quoque imbecillia sint, hepati ceratum santalinum applicatur, quum ejus incensio metuatur. Embrocharum materia est aqua communis thermarum, decoctum ex herbis, lac, oleum, prout partis affectus & necessitas requirat, aliis est fomentationis species, quæ fit, quando calida manus parti affectæ imponitur; vel quando spongia, stupa convenienti liquore repleta, adhibetur, ab ἐμβρέχω intingo.

EMBRYON, est rudimentum fœtûs in utero materno, ab ἐμβρύω pullulo. B. Een onvolwasse vrucht. G. Unzeitige Frucht, das Kind in Mutterleibe. Gall. *Embryon; Germe.* A. The rudiment of a child, or an embryo.

EMBRYOTHLASTES, Chirurgis instrumentum est usuale, ad contundenda ossa in extrahendo fætu accommodatum, ab ἔμβρυον fætus imperfectus & θλάω contundo. B. Een instrument om een Kind af te halen. G. Eine Haek. Gall. *Un Crochet.* A. A Crochet.

EMBRYULCUS, uncus ferreus, fætui extrahendo destinatus, ab ἔμβρυον fætus imperfectus, & ἕλκω traho. Idem quod *Embryothlastes.*

EMBRYOTOMIA, est fætûs dissectio anatomica, ex ἔμβρυον fætus rudimentum, & τέμνω seco. B. De ontleding van een onvolwasse Vrucht.

EMETICUM sive VOMITORIUM, est Medicamentum, quod particulis suis irritativis Ventriculi fibras versus superiora contrahit, & quicquid Ventriculo contentum molestum est, per os expellit. Conficitur ex decoctis, tincturis, infusionibus, &c. ideòque ut plurimùm in liquida forma propinatur, licet in pilulis, pulveribus &c. etiam ægris porrigatur, ab ἐμέω vomo. B. Een braakdrank/ braak-middel. G. Spey-tranck. Gall. *Vomitif, emetique.* A. A vomit or an Emetick, Medicine.

EMETOLOGIA, est descriptio de vomitoriis, ab ἐμέω vomo, & λόγος sermo. B. Beschryving van de braakmiddelen. G. Beschreibung der Spey-trancken. Gall. *Une description des vomitifs.* A. A Description of a vomit.

EME-

Emetos, vide *Vomitus*, ab ἐμέω, vomo.

Emmenagoga, ſunt Medicamenta menſes mulierum ſubſiſtentes, vel non ſatis fluentes cientia, ex ἐν in, μὴν, menſis, & ἄγω duco. Hoc eſt quod intra ſpatium unius menſis fit. B. Bloedwekkende middelen.

Emmenia, idem quod *Catamenia & Menſes*, ex ἐν in, & μὴν menſis.

Emmoton, eſt Medicamentum liquidum, quod penicillis vulnerariis vel linteo concerpto exceptum, puſtulis aut ulcerum ſinibus injicitur, ab ἐν in, & μοτὸς linteum quod vulneribus inditur. Hinc μοτόω indo tale linamentum.

Emollientia, ab *Emollire*, ſeu Μαλακτικὰ, ſunt, quæ calefaciendo, diſſolvendo, diſſipando & penetrando, partes ſolidas molles reddunt, à Μαλάσσω emollio. B. Verzagtende dingen. G. Erweichende mittlen.

Empasma, eſt pulvis aſtringens, halitum ex ore fœtidum corrigens, vel qui nimium ſudoris effluxum cohibet, idem quod *Catapaſma*.

Empeiria, ſeu Empiria, vide *Empirica*, eſt experientia in arte medica obſervationibus abſque ratione innixa, ex ἐν in, & πεῖρα experientia. B. Ervaring. G. Erfahrung. Gall. *Empiriſme*. A. Experience, practiſe.

Empetalon, idem quod *Eupetalon*.

Empetron, vide *Saxifraga*.

Empetrum eſt frutex, qui habet caules ramoſos, flexiles, lignoſos, repentes, valdè extenſos, cortice fuſco rubicundo inſtructos: folia ſunt parva, oblonga, habitus Ericæ: flos mas, apetalus, ſtaminibus conſtans: fructus alio loco plantæ natus baccæ ſimilis eſt, fætus ſeminibus oſſeis & cartilagineis: radix lignoſa, dura: hæc planta creſcit in montibus & locis Saxoſis, ab ἐν & πέτρος Saxum.

Emphraxis, eſt obſtructio in quacunque parte facta, ab ἐμφράσσω obſtruo. B. Verſtopping. G. Verſtopffung. Gall. *Obſtruction*. A. A Stopping, or obſtruction.

Emphractica, ſunt, quæ poros obſtruunt, ab ἐμφράττω obſtruo. Idem quod *Emplattomena*.

Emphysema, eſt inflatio, ab aëre hoſpitante in aliqua cavitate, ut in tympanitide, vel in cellulis panniculi adipoſi ubicunque loci, vocatur etiam Gr. Ἐμπνευματώσις ab ἐμφυσάω inflo. B. Opblazinge. G. Das auffblaſen, ſchwellen. Gall. *Enflure*, *Emphiſeme*, *bour-Souflure*. A. A Puffing up.

Em-

EMPHYTON THERMON, eſt calidum innatum, ſeu calor ex parentum ſemine primò in *fœtu ſeminatus*, qui poſteà, inchoatâ, reſpiratione & fœtu per ſe ſubſiſtente, ſenſim perit. Calidum hoc, cum Philoſophi tum Medici *Spiritum inſitum & nativum* nominant, & ex tribus conſtare partibus aſſerunt, videlicet ex *Humido primigenio*, *inſito ſpiritu*, *& calore.* Undè *Fernelius* definit *calidum innatum*, quòd ſit *humidum primigenium*, *inſito ſpiritu*, *& calore undique perfuſum.* Verùm iſthæc Veterum nugamenta nihil ad nos pertinent: calidum enim illud, locum duntaxat habet in recens natis. Quodque inſpirando & alimenta ſumendo perennatur, ab ἐμφύω innaſcor, & θερμαίνω calefacio. B. De ingeboren warmte. G. Angebohrne, eingeplantſte wærme. Gall. *Chaleur naturelle*, *innée.* A. The innate heat.

EMPIRICA MEDICINA; vide *Empeiria.* Sed præter hanc ſecta olim fuit in Medicina, cujus Author fuit *Acron Agrigentinus*, juxta alias *Serapion;* qui neglectis rationibus, poſthabitâque rerum inveſtigatione & Anatome, ſolis experimentis nitebantur, & in incognitis morbis ad ſimiles affectus & ſimilia remedia confugiebant. Floruit hæc ſecta potiſſimum apud *Ægyptios*, apud quos teſte *Herodoto*, ſinguli morbi ſingulos ferè Medicos habebant. Progreſſu autem temporis homines experientiæ rationem addere ſtudebant, & ita paulatim ante *Hippocratem* apud *Cnidios*, *Rhodios & Coös* nova ſecta ſubnaſci cœpit, quæ primò dicta fuit *Dogmatica* ſeu *Rationalis*, ab ἐμπειράω, tento. B. Proefkundige Medicyne. G. Probierte und bewehrte artzney. Gall. *Medecine Empirique.* A. Quack Medicine.

EMPIRICI, ſunt Medici, qui in curandis morbis experimentis ſolùmmodo contenti ſunt, neglectâ ratione. Vide *Empirica Medicina.* B. Quakzalvers / Landloopers. G. Ein Landſahrer. Gall. *Medecins empiriques; Charlatans.* A. Mountebanks, or Empericks.

EMPLASTICA, idem quod *Emplattomena.*

EMPLASTRUM, eſt Medicamentum topicum, quod linteo, vel pelli tenui inductum, cuti applicatur, eique tenacius adhæret. Componitur vulgò ex oleis, aut iis, quæ olei conſiſtentiam ferè habent, qualia ſunt axungiæ, medullæ, butyrum, mucilagines; item ex pulveribus, & cera,

cera, aut iis, quæ ad ceræ consistentiam accedunt, ut resina, pix, gummi &c. cujus massa adhuc calida in teretes & longas figuras sive magdaleones cylindraceas formatur, ab ἐμπλάσσω fingo, formo, illino. B. Zalf/ Pleister. G. Pflaster. Gall. *Emplastre.* A. A Plaister.

Emplattomena, seu Emplastica, & Ἐμφρακτικά, sunt medicamenta, quæ applicata corpori humano, illi sua tenacitate adhærent, meatusque externos ingrediendo constipant simul, id est, perspirationem istius partis unà impediunt, ab ἐμπλάσσω illino. B. Medicyne die de zweetgaten stopt. Gall. *Remedes, qui empechent la transpiration.*

Empneumatosis, sive Inspiratio, est adductio Aëris per os, nares, glottidem, tracheam, in Pulmones, quâ Pulmonales vesicæ expanduntur, & ab invicem recedunt, causam habens Thoracis dilatationem, per musculos Subclavios, Intercostales, & depressionem diaphragmatis deorsùm in abdomen: per inspirationem conciliatur vasis pulmonalibus libertas aperturæ pro sanguine à Corde dextro appulso. ab ἐμπνέω inspiro. B. Inademing. G. Das Athem holen. Gall. *Inspiration.* A. An Inspiration.

Emprosthotonos, est convulsio cervicis & reliqui corporis versùs anteriora, ita ut mentum pectori applicetur & femora ventri, cum rigore, qui aliquandiu hanc insolitam figuram retinet, ab ἔμπροσθεν anterius, & τείνω tendo. B. Voor-overtrekking/ hals-spanning-voor-waarts. G. Das spannen des hinter theils am haltz. Gall. *Espece de convulsion.* A. A Convulsion in the fore part of the body.

Empyema, propriè dicitur puris in thoracis cavitate collectio, sed si latiùs sumatur, etiam pro pure in abdomine, aut alibi collecto accipi potest, dicitur & *Ecpyema*, & *Ecpyesis*, ab ἐν intus, & πύον pus. B. Een etter-borst. G. Eyter-brust, eyterige materie im brust. Gall. *Empyeme, Apostume soit dans la Poitrine, ou dans le bas ventre.* A. An impostume in the cavity of the breast.

Empyreuma, adustum quid significat, quando aquæ recens destillatæ ingratum odorem & saporem habent, vel est crassamentum illud viscidum, quod in aquis destillatis ad fundum subsidet. Item olea adusta, *Empyreuma olere dicimus.* Item reliquiæ alicujus febris post paroxysmum, ab

ab ἐμπυρόω accendo. B. Verbrandtheid. G. Das anbrennen. Gall. *Empyreume*, *qui ſent le brulé*. A. Any Thing that taſts, as ibit were burnt.

Emulgentia Vasa, ſed meliùs *Renalia*, dicuntur venæ & arteriæ, quæ renes ſubeunt. B. Nier-vaten. G. Nieren-fæſe. Gall. *Vaiſſeaux emulgens*. A. The reins of emulgent veſſels.

Emulsio, ab Emulgere, eſt Medicamentum potulentum, lactis colorem æmulans, ex ſeminum quorundam & aliorum expreſſo oleo cum affuſo commodo liquore validè agitando educto, compoſitum, cujus colaturæ ſyrupi, laudanum, &c. adjiciuntur. B. Een melkje. G. Ein Emulſion, ein tranck wie milch. Gall. *Emulſion*, *lait d'Amandes*. A. Idem.

Emunctoria, ſunt cavitates, in quibus aliquid excernitur, ut nares pituitam recipiunt: aures humorem flavum craſſiuſculum: alvus excrementa alvina: veſica urinam, &c. B. Ontfang-buizen. G. Hœhlen darin ſich die feuchtigkeit ſammlet. Gall. *Emunctoires*. A. Emunctory veſſels.

Emundans, Medicamentum eſt, quod externè applicatum, deterget & abluit ſimul per vehiculum aquoſum, quod externè ulceribus vel vulneribus adhæret. B. Zuyverend middel.

Enæmon, eſt Medicamentum ſanguinem ſiſtens, vel quod aſtringendo, refrigerando & exſiccando meatus vaſorum apertorum claudit, ſanguinis fluiditatem, motumque vehementiorem imminuit, vel ſiſtit, ex ἐν in, & αἷμα ſanguis. B. Een bloedſtempend middel. G. Blut ſtillende Mitdlen. Gall. *Remede qui Etanche le ſang*. A. A Medicine to ſtop bleeding.

Enæorema, ſive Nubecula, aut Nubes, eſt craſſamentum illud, quod urinæ innatat, vel in urinæ medio ſuſpenſum continetur, ab ἐναιωρέω in ſublime attollo. B. De wolken in de pis. G. Die wolcklein ſchwebende mitten in daſz waſſer. Gall. *Petite nuée dans l'urine*. A. The contents that ſwim in the middle of the urine.

Enarthrosis, eſt articulatio, cum cavitas excipiens profunda admodùm, & caput quod in eam inſeritur, oblongum eſt. Atque hæc conſpicitur in femore & acetabulo, quod Iſchio vulgo tribuitur, ab ἐν in, & ἄρ-

θρον

ἄρθρον artus. B. **Inleeding.** G. Gliederung. Gall. *Enarthrose.* A. An inarticulation.

ENCANTHIS, eſt caruncula lachrymalis, ſive excreſcentia ſpongioſa, glanduloſa angulorum oculi internorum, ex ἐν in, & κανθὸς hirquus. B. **Het Traan-kliertje.**

ENCATHISMA, idem quod *Inſeſſus*, ab ἐν in, κάτω infra, & ἕζομαι ſedeo.

ENCAUMA, ſeu INUSTIO, in aliqua parte non tantùm ſignificat. Sed etiam oculi ulcus, cum cruſta fœda in nigro aut albo poſt febrem ſæpè excitatum. In nigro profundiùs quàm in albo, undè & humores ſenſim emanant, & viſus extinguitur, ab ἐγκαίω inuro. B. **Inbranding.** G. Einbrennung. Gall. *Ulcere ſordide.* A. A Burning inward.

ENCEPHALOS, eſt, quodcunque cranii mœniis concluditur; ut cerebrum, cerebellum, medulla oblongata, corpus calloſum, corpus ſtriatum &c. ab ἐν in, & κεφαλὴ caput. B. **Het herſſen geſtel.** G. Das hirn. Gall. *Cerveau*, vel *Cervelle.* A. The brain.

ENCHARAXIS, vide *Scarificatio*, à χαράσσω ſcarifico.

ENCHEIRESIS ANATOMICA, eſt prompta & expedita, circa res ſecandas, actio, quâ *Anatomicus* ſummâ agilitate cadavera incidendo eorum partes demonſtrat, ab ἐγχειρέω manum admoveo. B. **Veerdigheid in de Ontleed-konſt.**

ENCHERIDÆ, ſunt grumi, qui in Emplaſtris inter liquefaciendum inveniuntur.

ENCHRISTUM, eſt unguentum aut linimentum, quo pars affecta illinitur, ab ἐγχρίω inungo.

ENCHUSA, idem quod *Anchuſa.*

ENCHYMOMA, eſt ſanguinis effuſio, quâ partes externæ lividæ & nigræ conſpiciuntur, ut in ſcorbuto, & ſugillationibus oculorum, aliarumque partium. Dicitur etiam *Vibex.* B. **Striemen / Blaauwigheid.** G. Blaue Striemen. Gall. *Meurtriſſure.* A. An affuſion or flusking of blood in any part. Item ſanguinis effuſio, quando nimirùm ejus motus citatior fit, ut in ira, & gaudio effuſo, ab ἐγχέω infundo, & χυμὸς humor.

ENCHYTA, ſeu IMFUNDIBULUM, eſt inſtrumentum, quo liquida in oculos, nares vel aures inſtillantur, ab ἐγχέω infundo. B. **Een Trechter.** G. Ein Trichter. Gall. *Un Entonnoir.* A. A Funell.

Enclysma, idem quod *Clyster*, ab ἐν intus, & κλύω abluo.

Encope, eſt partis alicujus inciſio, ut in Gangræna, &c. ab ἐγκόπτω incido. B. Insnyding. G. Einſchneidung. Gall. *Inciſion*. A. A. Cutting.

Encranium, idem quod *Cerebellum*, ab ἐν in, & κρανίον calvaria.

Endeixis, eſt morborum indicatio, quâ demonſtratur, quid ſit faciendum: ex. gr. vulnus indicat deligationem. Alvi obſtructio indicat purgationem ſive ἄνω vel κάτω. Suntque *Conſervatoriæ* vel *Curatoriæ*, ab ἐνδείκνυμι demonſtro. B. Inzigt / Intentie / Aanwys. G. Anzeygung. Gall. *Indication*, *Intention*. A. Indications.

Endemius, ſive Morbus Vernaculus; & Communis, eſt, qui omni tempore plurimos in una regione invadit, à cauſa, loco vel regioni propria; & inquilina proveniens. Ut Scorbutus Hollandis, ab ἐν in, & δῆμος populus. B. Land-ziekte. G. Land-kranckheit, eine Seuche. Gall. *Maladie endemique*. A. A diſeaſe incident to one country.

Endemus, idem quod *Endemius*.

Endivia, ſeu Intubum. Hæc corrupta ab Intubo voce, in Hertruria paſſim *Endrvia* appellatur. Dicitur etiam *Seris*, *Seriola*, & *Scariola*. B. Endivie. G. Endivien. Gall. *Endive ou Scariole*. A. Endive.

Enema, idem quod *Clyſter*. Ibidis Ægyptiæ inventum, ab ἐνίεμι immitto.

Energia, eſt agitatio vel operatio ſpirituum animalium, vel ſanguinis, ab ἐνεργέω, operor. B. Werkinge. G. Wirckung krafft. Gall. *Energie*, *Efficace*. A. Efficacie, Force.

Enervatio, eſt debilitas circa tendines & nervos. B. Swakheid/ kragteloosheid. G. Krafftloſz, Schwachheit. Gall. *Epuiſement*, *Debilité*. A. A Weakening.

Engizoma, eſt calvæ ictus, in quo offenſum os, ad interiorem cerebri membranam deſcendit, eamque premit. Item inſtrumentum, quo in ejuſmodi affectibus utimur, ab ἐγγίζω appropinquo.

Engonios, eſt brachii, vel cruris flexura, ab ἐν in, & γωνία angulus.

Enixum Sal, per illud intelligunt ſal quoddam, ex acido

acido & alcali participans, dicitur quoque ſal *neutrum* quia nec alcali verè eſt, nec acidum; & hujuſmodi ſunt ſal commune, foſſile, nitrum, alumen, vitriolum &c. B. Zuur-zout. G. Saur-ſalſz. Gall. *Sel neutre*. A. Sowre-ſalt.

ENS, ab ESSE, eſt alicujus mixti pars eſſentialis.

ENSIFORMIS CARTILAGO, Gr. ξιφοειδὴς, eſt infima oſſis ſterni pars, enſis inſtar mucronata. B. Hertenbeksel/ zweertachtig kraakbeen. G. Das hertzenblat, das ſchwerd gleiche knorpel. Gall. *le Cartilage Enſiforme ou Xiphoide*. A. The Sword-like cartilage.

ENTALIUM, teſtaceum quoddam marinum eſt, fiſtulæ modo longum & concavum, album, foris ſtriatum, intùs læve, raro longitudinem digiti ſuperans, ingreditur ung. Citrino.

ENTERON, eſt fiſtula longa, membranacea, Meſenterio, ne confundantur inteſtina, annexa, flexuris variis dotata: ſuntque numero ſex (niſi quis œſophagum, ventriculum, & veſicam, inteſtinis annumerari velit, perindè erit, ei non adverſabor, cum eandem habent tum ſubſtantiam tum ferè actionem) Duodenum, Jejunum, Ileum, Cæcum, Colon, & Rectum; ſuperiora tria *tenuia*, inferiora *craſſa*: vel potiùs *anguſta & lata* appellantur. Hoc verſiculo complectuntur.

Sunt duodenum, jejunum, poſt ileon atque
Cœcum, quod colon ſequitur, tenet ultima rectum.

Tunicas habent quatuor; externa *membranoſa* eſt, à peritonæo orta; ſecunda *fibroſa* ſeu carnoſa, cujus fibræ exteriores *longæ*, interiores verò *rotundæ* ſunt, ſibi invicem ad angulos rectos ſuperjacentes; tertia *nervoſa* eſt, & oſcula vaſorum tum lacteorum, tum ſanguiferorum in ſe continet, cui intùs & quarta *glanduloſa* ſeu potiùs papilloſa adhæret, quâ mediante chylus abſorbetur veniſque lacteis communicatur. Inteſtinorum *Magnitudo* ſeu *Longitudo* ut plurimùm ſexies plus minùs ſuperat longitudinem hominis cujus ſunt. Vocantur item inteſtina, ἐγκοίλια, ἔνδινα, χορδαὶ *Aurelian*, ἔγκατα, ab ἐντὸς intus. B. De Darmen G. Das Gedærm, das eingeweid. Gall. *Les Boyaux*, *les Entrailles*, *les Inteſtins*. A. The entrailles, gutts. Rectum inteſtinum. B. Den regten-darm / endeldarm. G. Der affter oder maſt-darm, arſz-darm. Gall. *l'Inteſtin*

teſtin rectum ou droit. A. The ſtrait, vel Arſe-gut.

ENTERENCHYTA, eſt inſtrumentum, quo Clyſteres immittuntur: vocatur & *Siphon* & *Syringa.* B. **Clyſteer-ſpuit / ſpringe.** G. Eine Rœhre, ſpruetze, klyſtier rœhre. Gall. *Siringues.* A. Clyſter pipe.

ENTEROCELE, ſive Hernia inteſtinalis, eſt inteſtinorum præſertim ilei, per proceſſus peritonæi dilatatos, ad inguina vel ſcrotum prolapſus, ab ἔντερον inteſtinum, & κήλη tumor. B. **Gebroken / geſcheurt / darm-breuk.** G. Ein bruch der gedærme, darm-bruch. Gall. *Déſcente, Hernie, Rompure.* A. A rupture when the bowells fall into the cods.

ENTEROEPIPLOCELE, eſt ſpecies herniæ, quando omentum & inteſtina ſimul in ſcrotum per dilatatum peritonæum, ejuſque proceſſum devolvuntur & prolabuntur, ex ἔντερον inteſtinum, ἐπίπλοον omentum & κήλη tumor. B. **Net en Darm-breuk.** G. Netz und Darm-bruch. Gall. *l'Entero-epiplocele ou deſcente des inteſtins & de l'Epiploon.* A. A rupture when the Omentum of the inteſtines fall together into the cods.

ENTEROMPHALOS, eſt *Hernia umbilicalis*, cum inteſtina ob peritonæum hic facilè dilatandum, in umbilico protuberant, quod mulierculis gravidis non raró contingit, & poſt partum non raró remanet, ex ἔντερον inteſtinum, & ὄμφαλος umbilicus. Idem quod *Exomphalos.* B. **Navel-breuk.** G. Nabel bruch. Gall. *Hernie du nombril.* A. A Navel rupture.

ENTRICHOMATA, dicuntur tarſi, ſive extremi palpebrarum ambitus, undè excreſcunt cilia.

ENTYPOSIS, eſt humeri acetabulum. Articulatio humeri item eſt cum brachio, diciturque ὠμοκοτύλη.

ENULA CAMPANA, vide *Helenium.*

ENYPNION, eſt inſomnium, ab ἐν in, & ὕπνος ſomnus. B. **Een droom.** G. Ein traum. Gall. *Un Songe.* A. A Dreame.

EPACME, idem quod *Anabaſis*, ab ἐπακμάζω increſco.

EPACMASTICA, eſt febris continuò invaleſcens, ab ἐπακμάζω invaleſco. B. **Een groeyende koorts.**

EPAGOGIUM, eſt membri genitalis præputium, & ut *Gorræo* placet, malè affectum, quod nec reduci facilè poteſt, ab ἐπάγω adduco. B. **De Voorhuid.** G. Die Vorhaut. Gall. *le Prépuce.* A. The fore Skin. EPA-

Epanadiplosis, seu Reduplicatio, vide *Anadiplosis*.

Epaphæresis, est phlebotomia iterata, ab ἐπαφαιρέω demo.

Epar, vide *Hepar*.

Eparmata, sunt tumores glandularum parotidum ponè aures ab ἐπαιρέω attollo, eo quod aures, hoc vitio, eriguntur.

Ephebæum, est locus ab Hypogastrio ad pudendum usque. Dicitur *Sumen*, *Pecten*, *Pubes*, *Aqualiculus* &c. ex ἐπὶ supra, & ἥβη pubes.

Ephelcis, est sanguinolentum illud, quod in Hæmoptysi expuitur. Item crusta ulceribus superinducta, ex ἐπὶ supra, & ἕλκος ulcus.

Ephelis sive Lentigo, est macula roscida, ab insolatione ut plurimùm excitata, vere & æstate maximè increbescit, idque potissimùm in iis, qui cutim rarissimam habent, verùm circa hyemem rursùs evanescit; figura est magnitudine morsûs pulicaris: maculæ hæ non raró totam faciem defædant, ex ἐπὶ supra, & ἥλιος sol. B. Sproeten. G. Sommerflecken, sonnenflecken. Gall. *Des Lentiles*. A. Freckles.

Ephemera sive Diaria, est febris continua, omnium levissima inter continuas, quæ ultra diem non extenditur, si diem excedat, *Synochus* simplex appellatur, ex ἐπὶ supra, & ἡμέρα dies. B. Een daagse-koorts. G. Das eintægige fieber. Gall. *Fievre d'un jour*, *Fievre éphemere*. A. A quotidian Feaver.

Ephemerum, est planta, quæ sic appellatur, quod eodem, quo assumptum est, die interimat, vel quod quo die nascatur, eodem intereat, ex ἐπὶ in, sub, & ἡμέρα dies. Sed est & alterum *Ephemerum* non *lethale*, sic dictum, quod flos illius confestim marcescat, nec longiùs uno alterove die commoretur, vulgò *Lilium Convallium*, quod in opacis & lucis nascatur, appellatur. Ephemerum venenosum, vocatur etiam Colchicum.

Ephialtes, idem quod *Incubus*.

Ephidrosis, est sudoris proventus, ab ἐπὶ supra, & ἱδρὼς sudor.

Ephippium, sive Sella Equina seu Turcica, est pars ossis sphenoidis, in cranio intùs conspicua, ex-

excavata cum quatuor eminentiis fellæ in modum, cui glandula pituitaria infidet, ex ἐπὶ fupra, & ἵππος equus. B. **Het Zadel-been.** G. Das Sattel-bein. Gall. *Cavité de l'os fphenoide qui reffemble à une felle à piquer, & qu'on appelle la fel du Turc.* A. A bone of the os fphenoids like to a fadle.

EPIALA five QUERCERA, eft febris continua, in qua calor & frigus fimul percipiuntur eodem tempore, nam plurimæ febres incipiunt cum frigore, quod in calorem terminatur, fed hæc febris id fpeciale habet, quod fimul & calor & frigus adfint, & cum invicem pugnare videantur ab ἤπιον mite, & ἀλεάζω caleo. B. **Een heet-koude koorts.**

EPIALTES, idem quod *Incubus.*

EPICARPIUM, eft Medicamentum externum, emplaftri vel cataplafmatis inftar, quod pulfibus feu carpis manuum, febribus intermittentibus depellendis, vel in convulfionibus applicatur, ex ἐπὶ fuper, & καρπὸς carpus. B. **Pols-pleisters.** G. Pulfz-pflafter. Gall. *Epicarpes remedes qu'on applique aux poulx.* A. A wrift plaifter.

EPICAUMA, eft ulceratio cruftofa oculorum nigredini obtingens, ex ἐπὶ fupra, & καύω uro. Idem quod *Encauma.*

EPICERASTICA, funt Medicamenta quæ humores acres obtundunt & temperant, ex ἐπὶ fupra, & κεράννυμι tempero.

EPICHEIRESIS, idem quod *Encheirefis*, ab ἐγχειρέω manum adhibeo.

EPICOLICÆ REGIONES, five LATERALES, LAURENTIUS LUMBARES, & BARTHOLINUS, ex *Ariftotele*, Λαγῶνες nominat, quafi diceres *Libidinis partes;* fed à *Gliffonio Epicolica* dicitur ea pars, quæ coli inteftini partibus incumbit: Undè denominationem accepit.

EPICOPHOSIS, idem quod *Cophofis.*

EPICRASIS, evacuatio quædam eft per vices inftituta, ab ἐπικεράννυμι. attempero. B. **By verpozing.** A. A criticall evacuation of bad humours.

EPICRISIS, eft morbi dijudicatio, ab ἐπικρίνω judico.

EPICRUSIS, eft levibus ferulis, partium mollium, percuffio, Japonenfibus familiaris, ab ἐπικρέω percutio.

EPICYEMA, eft fuperfœtatio, five fuper imprægnatio,

tio, cum muliere jam imprægnata, alio poſt tempus imprægnatur fœtu; undè differt à gemellis, quod hi contemperanei ſint, illi verò obſervati ſunt aliquot menſium differentiam habuiſſe, nec quoque eodem tempore uterque ex utero prodit, ſed diſtantia menſium aliquot intercedit, hoc tamen rariſſimè contingit, ab ἐπὶ ſuper, & κύω gravida ſum. B. **Een dubbelde verzwangeringe / overbevrugting.** G. Uber eine empfangene frucht. Gall. *Superfétation.* A. Idem.

Epidemius, eſt morbus communis, à cauſa communi invectus, & vario tempore nunc in una, nunc in pluribus regionibus multos ſimul invadens: ut peſtes, febres malignæ &c. Cauſa videtur hærere in Aëre, victu, & diſpoſitione corporis, quibus in certum ſtatum redactis ſemina morbi adoleſcere poſſe videntur, & vim exercere in corpus animalis ita diſpoſiti; dum verò cauſa tam communis eſt, ſeminium primum in aëre generatum & allatum fuiſſe veroſimilè eſt, ex ἐπὶ ſupra, & δῆμος populus. B. **Een doorgaans in zwang-gaande ziekte.** G. Eine Seuche die gemeinlich an einem orth regieret. Gall. *Maladie Epidemique.* A. A Common diſeaſe.

Epidermis, eſt membrana tenuis, totam cutim, cujus quaſi pars eſt arctè ambiens, reliquis corporis integumentis ſuperincumbens, ob tenerrima ſua vaſcula, & ligamentula ſubtiliſſima, minimâ vi facilè ſolvenda, integrè à ſubjacentibus ſeparabilis, in plurimas lamellas diviſibilis, vaſis conſtans nullis, quæ ullâ arte viſibilia reddi queunt, nullo ſenſu prædita, tota ſquammoſa, ſquammis adeò parvis; ut incredibile, in ſulcos areaſque exſculpta, quæ ad apices digitorum ſpirales, maximè ſpectabiles, in medio horum ſulcorum tutò condita hærent vaſa ſudorifera, in utroque autem ſulci latere parallela priori ſeries papillarum nervearum: undè liquet vaſa ſudoris, vaſa exhalantia, papillas tactus, hoc tenui, nec impediente ſenſum, nec increſcente, munimento defendi. Videatur *Cuticula*, ex ἐπὶ ſupra, & δέρμα cutis.

Epidesis, ſeu Deligatio, eſt ligamenti injectio, ad cruoris fluxum ſiſtendum, ex ἐπὶ ſuper, & δέω vincio.

Epidesmus, eſt faſciarum ſuperligatio, ab ἐπὶ ſuper, & δεσμέω ſubligo. B. **Boven-zwagtel.** Gall. *Bandage.*

Epididymis, ſive Parastata, Latinè *Supergemina*

nalis, eſt vas tortuoſum & variis flexibus velut varicoſum corpus, quod teſtium dorſo affixum eſt, idemque conſtituens. Majori ſuo globo teſti annectitur, conſtat ex uno vaſe ſeu ductu ex teſte continuato, longitudinem quinque ulnarum facilè excedenti, minori capite ſeu globo vaſi deferenti conjungitur, ex ἐπὶ ſupra, & διδυμος teſticulus. B. **De opper-kllootjes.** G. Die oberſte hœdlein. Gall. *Epididyme*. A. Idem.

Epigastrium, eſt anterior pars infimi ventris, cujus pars ſuperior *Hypochondrium*; Media *Regio Umbilicalis*; Inferior verò *Hypogaſtrium* vocatur, ex ἐπὶ ſuper, & γαςὴρ venter. B. **Middel boven-buik.** G. Der mittel bauch. Gall. *l'Epigaſtre ou la region Epigaſtrique*. A. The upper part of the belly.

Epiginema, eſt id quod morbis, velut ſymptoma ſupervenit. Item ordo partium in generatione, qui per ſucceſſum fit, à γίνομαι fio, naſcor.

Epiginesis, idem quod *Epiginema*.

Epiglossum, eſt laurus Alexandrina, ſic dicitur quod ſupra ejus folium, aliud foliolum inſtar linguæ habeat, ex ἐπὶ ſupra, & γλῶσσα lingua.

Epiglottis, ſive Epiglottalis, eſt quinta laryngis cartilago, Lingulæ formâ, valdè mobilis, glottidis ſive rimulæ operimentum, cum Cibi & potus deglutiuntur, ne quid incidat in eam: vocatur item ſublinguium, Græce χόνδρος *Poll.* ex ἐπὶ ſupra, γλῶσσα lingua, & τίθημι pono. B. **Strotlap / het tongsken.** G. Das Athem zeunglein, zæpflein im hals. Gall. *l'Epiglotte*. A. The epiglottis.

Epigonatis, eſt mola ſeu patella genu, ex ἐπὶ ſupra, γόνυ genu, & τίθημι pono.

Epilepsia, ſive Morbus Caducus, à caſu *Comitialis* dictus, quia ægri derepente in terram proſternuntur: vel *Herculeus*, quia difficulter curationem admittit. Item *Lunaticus* ſive Σεληνιακὸς, quod ad lunæ curſum paroxyſmus eveniat. *Lues Sontica*, *Deifica*, *Morbus ſacer &c.* appellatur. Eſtque interpolata totius corporis convulſio, omnes actiones totius corporis lædens. Adſunt ſubitus prolapſus, ſi æger ſteterit, Motus convulſivi totius ferè corporis, oculi circumvolvuntur, abolitio ſensûs & memoriæ, ſpuma circa os, effluxus ſeminis, ſtercoris, urinæ, reſpiratio frequens & inæqualis, ſonitus incongruus: at-

atque hæc phænomena nonnihil variant, juxta gradus: in universali omnia hæc ferè sunt, non item in mitiori, vel in Epilepsia puerorum, quæ in dentitione, febri &c. evenit. Est porrò vaga, vel certis temporibus rediens, hæreditaria, vel contingens, recens, vel inveterata &c. ab ἐπιλαμβάνω invado, prehendo. B. De vallende ziekte / sint jans euvel / maan-ziekte. G. Die schwere noth, fallende oder bœse kranckheit, bœszwehe, fallende fuchtag. Gall. *Epilepsie*, *mal caduc*. A. The falling sickness.

Epilepsia Intestinalis, nihil aliud est, quàm convulsio, quæ à rebus intestina irritantibus oritur, quod infantibus sæpè evenit.

Epilepsia Puerorum, vide in *Epilepsia*.

Epileptica, sunt Medicamenta adversùs epiplepsiam.

Epilogismus, est Medicorum suffragium, ab ἐπιλέγω dico post.

Epidemium, vindicta Romanis. Est planta, quæ habet folia hederacea, ampla, acuta, lata, viridia, satis dura, in margine dentata, terna juncta pediculis tenuibus, & rotundis: intra hæc assurgit caulis pedem circiter altus, qui habet flores parvos, pulchros, coloris variegati, sunt cruciformes, quatuor scilicet petalis tubulatis constantes; ex quorum calice surgit pistillum, quod deindè abit in fructum, seu siliquam unicapsularem, bivalvem & seminibus fætam ferè rotundis: radix in multos ramos divisa, in inferiori parte fibrosa: crescit in locis humidis, ut in pratis.

Epimelis, dicitur Mespilus; sic dicitur, quòd juxta malos nascatur, ex ἐπὶ ad, juxta, & μῆλον malus.

Epinyctides, sunt pustulæ humorem emanantes, noctu præsertim sævientes & cruciantes, sublivido colore vel subnigro vel albo, si aperiantur sanies effluit, cum inflammatione, ab ἐπὶ supra, νὺξ nox, & τίθημι pono. B. Nagt-gezwellen. G. Nacht-geschwulst, die nacht-blattern. Gall. *Enflures de nuict*. A. Night swellings.

Epiparoxysmus, est, quando ægri plures febrium exacerbationes, quàm solent, patiuntur, quod in febribus inordinatis contingit, ab ἐπιπαροξύνω iterum exacerbo.

Epiphænomena, sunt signa quæ morbis posteà superveniunt, ab ἐπιφαίνω insuper appareo.

Epiphora, est impetus quidam, ut dicitur, humorum,

rum, five fanguinis, five alterius humoris inflammatorius, in totum corpus vel in aliquam partem. Per impetum, intelligenda potiùs eft humorum quædam fubfiftentia, in qua alii humores, ab arteriis affluentes, morantefque, incalefcunt & phlogofin conftituunt. Eft & inflammatio propriè oculorum, & latè dicitur de totius corporis inflammatione, ἐπιφέρω infero. B. Oog-ontfteking. G. Entzundung der augen. Gall. *Le flux de larmes chaudes, & acres, qui accompagne les grandes ophthalmies, ou en general toute defluxion d'humeurs en quelque partie que ce foit.* A. An Inflammation of the eyes.

EPIPHYSIS feu APPENDIX, ADNASCENTIA, ADDITAMENTUM, eft os offi adnatum, per contiguitatem fimplicem & immediatam, quamvis non adeò planâ fuperficie, fed nonnihil mutuo capitum finuumque ingreffu inftar ginglymi, licet abfque motu, ergo potiùs dicenda eft illa articulatio epiphyfeos cum offe, indentatio; epiphyfes accrefcunt duobus diverfis locis, vel offium extremitatibus, vel ipforum lateribus, ut in femore, ubi duæ epiphyfes funt trochanteres dictæ, non tantùm junguntur cum aliis offibus per indentationem, fed etiam ope cartilaginis, quæ fenfim indurefcit, & in adultis nimiâ compreffione offefcit ita, ut tota junctura difpareat in his, & tunc epiphyfes degenerant in apophyfes; ab ἐπιφύω accrefco. B. Een aangewaffe been. G. Anwachfung. Gall. *Epiphyfe.* A. Idem.

EPIPLASMA, in genere idem quod *Cataplafma.* Sed in fpecie dicitur de farina triticea in hydrelæo cocta & vulneribus impofita.

EPIPLOCELE, eft *Omenti Ramex* five *Hernia*, in qua Omentum in fcrotum per proceffum peritonæi dilatatum, prolabitur, ex ἐπίπλοον omentum, & κήλη tumor. B. Een net-breuk. G. Netfz-bruch. Gall. *Epiplocele ou Hernie de la coëffe.* A. A rupture when the oment um fals into the cods.

EPIPLOCOMISTÆ, funt homines obefi & ventre tumidi, quibus eft pingue, & magnæ molis omentum, idque in fœminis *Conceptioni* impedimentum quandoque fuiffe, fcriptorum monumenta teftantur; idcircò & omenti geftatores appellantur, ἐπίπλοον omentum, & κομίζω gero, fero. B. Dikke buik. G. Ein dick bauch. Gall. *Ventru.* A. Fat or big-bellied.

EPI-

EPIPLOMPHALUM, est Hernia umbilicalis, quando ab omento tumido dilatatum peritonæum ex abdomine in umbilico nimis protuberat, ab ἐπίπλοον omentum, & ὄμφαλος umbilicus. B. Navel-breuk. G. Nabel-bruch. Gall. *Hernie de nombril.* A. The Navel rupture.

EPIPLOON, OMENTUM, seu RETICULUM, est operimentum membranaceum intestinis superstratum, eorumque convolutionibus aliquomodo insinuatum, originem à ventriculi fundo, & Intestini coli dorso ducit, quibus adhæret, nempè à peritonæi duplicatura; infernè est liberum; est autem membrana duplicata ubique, internè vacua, hinc figura est instar retis seu Aucupis marsupii; plurimis vasis sanguineis, ductibus, & folliculis adiposis abundat; usus est intestina & ventriculum, pinguedine suâ instar pulvinaris fovere. & pinguedinem recipere, quæ calore, motu, attritu, perpetuò in loculis hisce oleosis mirificè attenuatur, acrior, volatilior, bili similis redditur, ita ut tandem ex sacculis his adunatis, inque ductus quosdam patentibus, collecta hæc materies oleosa, mutataque ita expellatur ex omento, & per binas venas Epiploicam dextram & sinistram deferatur ad hepar, undè materiem bili in hepate suppeditat. Ab ἐπιπλέω supernavigo. B. Het Net. G. Das Netz des Eingeweids, Darm-netzlein. Gall. *l'Epiploon ou Coëffe qui couvre les intestins.* A. The Caule.

EPIPOROMA, callus dicitur vel tophus in articulis enatus, & induratus, ab ἐπιπωρόω induro.

EPISARCIDIUM, vel HYPOSARCIDIUM, idem quod *Anasarca*, ex ἐπὶ insuper, & σάρξ caro.

EPISCHION, est os pubis, seu pecten. Os transversum & latum in imò ventre quod pubi subjacet, & intestina munit, ex ἐπὶ super & ἰσχίον os coxæ. B. Schaam-been. G. Das Scham-bein. Gall. *l'Os Pubis.* A. The privie bonne.

EPISCOPALES VALVULÆ, à figura sic dictæ, vocantur & *Mitrales & Sigmoides*, tales duæ in vena pulmonari reperiuntur, ne sanguis è corde veniens refluat. B. De Bisschops gelykenende miters klapvliezen. G. Die Mutzen gleiche hæutlein im hertze. Gall. *Valvules mitrales.* A. The Mitral valves.

EPISEMASIA, est ipsa morborum invasio; sive illud tem-

tempus, quo morbus primò notatur, & propriè *Significatio* dicitur, ab ἐπισημείοω insuper significo.

EPISION, est pubis regio sive *Aqualiculus.*

EPISPHÆRIA, sunt gyri & anfractus exteriori substantiæ cerebri insigniti, uti vasa sanguifera, per cerebri substantiam distributa, ex ἐπὶ supra, & σφαῖρα globus.

EPISPASTICA, sunt quæ derivant liquidum in partem, cui applicantur, tantâ vi ut vasa tenerrima, lymphatica, & sudori & materiæ perspirabili dicata, rumpant; liquor autem effusus ab Epidermide illæsa, in vesiculas elevata, retinetur; hinc illa medicamenta, quæ id præstant constare debent ex partibus tam acribus & tenuibus, ut per epidermidem illæsam transeuntes sese lateribus dictorum vasculorum insigant, atque aperiant; epidermidem verò intactam relinquunt, quia vasa, si adsunt, paulo adsunt numero, & vis vitæ ibi valdè debilis. Idem quod *Attrahentia*, ab ἐπισπάω attraho.

EPISTOMIA, sunt extrema vasorum oscula, ex ἐπὶ ad, & σόμα os. Chemicis sic dicuntur spiracula in furnis, quæ *Ventilia* & *Registra* quoque vocantur. B. Het togt of windgat.

EPISTROPHEUS, est colli vertebra secunda, sic dicitur à vertendo: nam ex medio ejus corpore assurgit appendix instar dentis canini, circa quam caput cum prima vertebra vertitur. Olim prima eodem nomine veniebat, ab ἐπιτρέφω circumverto. B. Den draper. G. Die andere gelencke des halses. Gall. *La seconde vertebre du col, qui à une eminence en maniere de Pivot ou de dent.* A. The first joint or Vertebra of te Neck.

EPITHEMA, est Medicamentum externum liquidum, quod partibus corporis nobilioribus, præsertim cordi & hepati, linteo stupave exceptum admovetur, ab ἐπιτίθημι impono. B. Een betting/ stoving. G. Ein warmes tuch, damit eimman einen gliedmas wærme zufugt. Gall. *Fomentation.* A. A kind of fomentation used chief ley to the more noble parts.

EPITHYMBRUM, EPITHYMBRA, est musci species Thymbræ adnascens, ex ἐπὶ ad, & θύμβρα Thymbra.

EPITHYMUM, est musci species, Thymo adnascens, ex ἐπὶ ad, & θύμος Thymus.

EPOMIS, est superior humeri pars, quæ & *Acromium* nominatur, ex ἐπὶ suprà, & ὦμος humerus. EPOM-

EPOMPHALUM, eſt Emplaſtrum vel aliud quid, quod extuberantiis umbilici applicatur, ex ἐπὶ ſupra, & ὀμφαλὸς umbilicus. B. Navel-pleister. G. Nabel-pflaſter. Gall. *Emplaſtre pour le nombril.* A. Navel-plaiſter.

EPSEMA, eſt decoctio muſti in defrutum, ab ἕψω coquo.

EPULIS, eſt in gingivis excreſcentia, ad intimos molares contingens, ita ut oris apertio impediatur, ex ἐπὶ ſupra, & οὖλον gingiva. B. Bastert tand-vleis. G. Auswachs des zahnfleiſches. A. An excreſcence of besh in the gums.

EPULOTICA, idem quod *Cicatrizantia*, ab ἐπουλόω cicatricem infero.

EQUISETUM, Eſt planta duplex, majus aquaticum, & Equiſetum minus terreſtre vel arvenſe longioribus ſetis: Prius habet caules ſeſquipedem vel duos pedes altos, rotundos, aſperos, excavatos, plurimis tubis in ſe invicem inarticulatis inſtructos, quæ articulatio nodos format per intervalla: folia teretia, pyxidatim articulata, cava: flores ſunt apetali, ſtaminei, apice fungiformi donati, ſpicati, fructus in equiſeti ſpeciebus, quæ floribus carent, ſunt grana nigra aſpera & fracta: radix eſt repentiſſima, nigricans: hæc planta creſcit in pratis & circa flumina. Altera equiſeti ſpecies ab hac tantùm differt in eo, quod folia & aſparagi ſunt longiores, tenuiores, molliores: Gr. ἵππουρις, eſt Planta caudæ ſeu feræ equinæ æmula. B. Paarde-staart. G. Roſz-ſchwantz, Pferd ſchwantz, Schafftheu. Gall. *Prêle*, *Queue de Cheval.* A. Horſe taile.

ERANTHEMUM, ſeu Delphinium, camomilla, ſic dicitur quòd verè floreat, ἦρ enim eſt ver, & ἄνθος flos.

EREBINTHUS, eſt cicer: ſic dicitur quòd ſemina in vaſculo, quaſi flatu diſtento, bina ferat ad inſtar teſticulorum (quod tamen non de omni, ſed de quodam ciceris genere verùm eſt) vel quod maximè venerem excitat. Vide quoque vocem *Orobus*.

ERGASTERIUM, furni pars.

ERICA, Eſt frutex, qui habet caules vel virgulta numeroſa, dura, lignoſa, ramoſa, pedem unum vel ſeſquipedem alta, coloris rubicundi fuſci, aut obſcuri; folia exigua aliquantulùm dura & aſpera, ſemper virentia, Tamariſcum referentia: flos monopetalus, campaniformis, nudus, ſæpè urceolum referens: ovarium in fundo fit fructus ſubrotundus, quadrifariam hians, quadrilocularis, fœtus

fœtus ſeminibus exiguis imò flore ut calice, tectus: radix lignoſa eſt, ſe in terra extendens: hæc arbuſcula creſcit in ſylvis, & ſterili ſqualido, paluſtri, & ſpongioſo ſolo viget: deducitur à verbo Græco ἐρείκω frango, confringo: an, quia frangat, abradatque, idque ſcopis ex Erica colligatis, inque faſciculum redactis? an ab ἔρημος deſertum, quod in deſertis & ſterilibus locis proveniat? At corrupta vox à Myrica, quòd eam aliquomodo referat? B. **Heide.** G. Heide. Gall. *Bruyere.* A. Heath or Ling.

Ericerum, Gr. Ἐρίκηρον, Collyrii ſpecies eſt, cujus aliquot differentias *Aëtius* enumerat. Denominationem à fructu ericis accepiſſe videtur.

Erigerum, ſeu Senecio, ſic dici volunt, quod vere tam citò ejus flores in lanuginem vertantur: atque ſeneſcat, ſeu quaſi vernus ſenex, ab ἦρ Ver, & γέρων ſenex, undè & quoque *Senecio* dicitur. Vide *Senecio.*

Erinus, eſt nomen variis plantis impoſitum; Latinis *Caprificum* ſonat, ſic vocantur quædam Campanulæ, Bazilici, & Ezulæ ſpecies, an ab ἔρις, quod cùm ex arbore velut contendendum ſit & luctandum, ut maturet fructus ſuos.

Eriophorus Bulbus, quaſi diceres bulbus laniferus, idque propter lanuginem, quæ inter radicum laminas, eſt ex ἔριον lana, & φέρω fero.

Erodentia, ſunt Medicamenta, quæ peregrinum tenax adhærens in ulceribus, & ipſa vaſorum ramenta tenuiſſima ſemi corrupta reſolvunt, & conſumunt. B. **Weg-vretende middelen.**

Erosio, idem quod *Corroſio.*

Erpes, vide *Herpes.*

Errhinum, Barbaris *Naſale & Caputpurgium*, eſt Medicamentum, quod metæ formâ naribus inditum, ſine ſternutatione, humores & præſertim viſcidos evacuat. Eſtque liquidum, molle vel ſolidum. *Liquidum* fit vel ex ſuccis herbarum errhinarum, & cephalicarum, ope vini, aut alterius liquoris, extractis, quibus aliquando ſpiritus vini admiſcetur, *Vel* ex decocto ſimplicium idoneorum, additis nonnunquam ſuccis, melle, oleo, vel ſuccis excepto, & ad unguenti formam decocto. *Solidum*, *vel* formâ pulveris datur, & hoc in ſternutatoriis maximè locum habet, *vel* formâ turundæ & dicitur *Naſale*, paraturque ex

ex pulveribus idoneis, mucilagine, cerâ, vel terebinthinâ exceptis, ab ἐν in, & ῥὶς nasus. B. Nies-water. G. Eine arſzney die das nieſen bringt. Gall. *Sternutatoire*. A. A Sternutatory.

Eruca, Planta officinalis antiſcorbutica, eſt, cujus variæ dantur ſpecies, tum ſativæ, tum ſylveſtres: ſativa habet caules parùm lanuginoſos, duos circiter pedes altos: folia ſinapi albi minora, tenera, glabra, ſine lanugine: flos cruciformis, quadrifidus, coloris ſub cærulei albi, punctis nigris notatus; flori ſuccedit ſiliqua longa, diviſa in duos loculos, continentes ſemina ſubrotunda, flava: radix alba, tenuis, lignoſa: hæc planta creſcit in pratis, ſapor ejus ſingularis: ſylveſtris parùm à precedenti differt. Dici volunt, quod ob acrem ſaporem linguam erodat: hæc enim, ubi deguſtaveris, os & linguam ſatis acriter vellicat. Græcis εὔζωμον, quoniam jura commendet, habeatque in eiſdem peculiarem gratiam, ex εὖ benè, & ζωμὸς jus, eſculentum. B. Raket. G. Raucken, Raucken-kraut. Gall. *Roquette*. A. Rakett.

Eructatio, vide *Ructatio*.

Ervilia, & Ervum, eſt leguminis minoris ſpecies, dicitur ab *Eruendo*, capitur enim & manu vellitur. Hinc fortè noſtris G. Erten / Erwten & Erweten.

Eryngium, & Eringium, eſt Cardui ſpecies: eſt planta, quæ habet caulem ſeſquipedem vel duos pedes altum, rotundum, ſtriatum, medulla alba repletum, in ſummitate in multos ramos diviſum: folia ſunt ampla, profundè inciſa, dura, ſpinoſa, alternatim in caule diſpoſita: in ſummitate caulis ſunt capitula ſquammoſa aculeata, unita foliis quam plurimis repentibus, oblongis, latis, villoſis: flores ad umbelliferos referuntur: formâ capitulorum cum dipſaco convenit: radix eſt longa, digiti craſſitie, & interdùm pollicis, foris nigricans, intùs alba, ſaporis ſubdulcis & grati; diſciſſa & preſſa ſuccum dat croceum: hæc planta creſcit in locis arenoſis, in campis, maris littoribus. Dicitur & *Iringus*, ab ἐρεύγειν, ab eructando putant, quòd capræ, quæ morſu ſurculum Eryngii præciderint, vel deglutiverint, cunctam gregem ponè ſequentem, quaſi ſtupore attonitum ſiſtant, donec Eryngium ructu rejecerint, aſt Eryngium non manducat capra. Sed ἠρίγγιον vel ἠρύγγιον aliis dicitur, ab ἐράω amo, & ἴγκρος, nem-

nempè ex ἶν pro ἐν & κὴς, quod ſuis capitibus aſpectu ſit amabile, gaudet enim plurimis capitibus, hinc *centumcapita* appellatur. Vel dicitur quòd τῷ ἦρι ſit ῥιγηλὸς, quòd verno etiam tempore moleſtum ſit ſuis ſpinis, quibus facilè lædit. Vel quòd radicem habeat longè latèque per agros ſerpentem ruſticis admodùm moleſtam. B. **Kruis-diſtel / kruis-wortel / endeloos.** G. Sichen-kraut, manns-treu, roden-diſtel, brackend-diſtel. Gall. *Panicault*, *Chardon Roland*, *Chardon à cent têtes*. A. Sea holly or eryngo.

ERYSIMUM, Eſt planta, quæ habet caulem duos circiter pedes altum, rubicundum, villoſum, ramos quoſdam flexiles dimittentem: folia bina, ſibi invicem oppoſita, ſinapi referentia, profundè inciſa: flores ſunt exigui, quadrifidi, flavi, cruciformes; flori ſuccedit ſiliqua tenuis, rotunda, ſepto medio diviſa in duo loculamenta, ſeminibuſque fæta, ut plurimùm exiguis & rotundis, ſaporis acris & fervidi: radix alba, lignoſa, acris, digiti minimi craſſitie: hæc planta creſcit in locis deſertis & inter olera recenſetur, nomen accepit ἀπὸ τοῦ ἐρείκειν, à multiplici foliorum ſectione. Vel ἀπὸ τοῦ ἐρύειν, quod ob ſuam caliditatem maximâ trahendi vi præditum ſit, quod inter fruges refertur, nomen invenit ab adverſo, quaſi ἐρύτιμον, quod minimè pretioſum & nobile eſt. Vocatur etiam *Irion* & *Rapiſtrum*. B. **Edele Rakette.** G. Wegſenfft, Hedederich. Gall. *Velar*; *Ravenou*. A. Hedgemuſtard.

ERYSIPELAS, Ignis ſancti Antonii, ignis ſacer *Columell*, ignis *Sammonico*, ἐρωθόπελας *Poll.* πῦρ ἄγριον *Hippocrati*. Eſt tumor præter ſanitatem in cute, aut quâcunque parte carneâ, vel membranoſâ excitatus, rubicundus, flaveſcens, latus, non altè aſcendens, nec pulſans, ſed cum dolore punctorio, à ſanguine in vaſis Lymphaticis impreſſo & hærente productus. Aliquando elevatur in bullas, ac ſi cantharidum emplaſtris eſſent excitatæ, tuncque dicitur nobis. B. **De Belroos.** In genere tamen dicitur **de Roos / St. Anthonis vuur /** ex ἔρυθρον πέλας propè, fermè, varias habet differentias, prout altiùs aſſurgit, vel depreſſiùs eſt, aut majori aut minori cum calore, ut Tumor *Eryſipelatodes*, *Phlegmonodes*, *Oedematodes*, *Scirrhodes &c.* G. Die Roſe, daſz Heylige feuer, St. Antonius feur, das Rothlauff, die brennende Raach, die Roſeſſe. Gall. *Eryſipélle*, *le feu Saint Antoine*, *la Roſe*. Si occupaverit

occupaverit faciem, *la Rose au visage* dicitur. A. St. Antonies Fire.

ERYSIPELATODES, est tumor Erysipelati similis, sive Erysipelas spurium, ex ἐρυσίπελας inflammatio, & εἶδος forma. B. **Roosagtig.**

ERYTHREMATA, sunt rubores pulicares, in febribus pestilentialibus frequentes, ab ἐρυθριάω rubesco. B. **Vlekken als vloye beten.** G. Kleine flecken.

ERYTHROIDES MEMBRANA, est post *Elythroidem* secunda, *rubea* dicta, testem involvens, externè adhæret vaginali tunicæ, internè verò albugineæ. *Rubea* dicitur à colore, nam ἐρυθρὸν est rubrum, & εἶδος forma. B. **Het roode bal-vlies.**

ESCHARA, Gr. ἐσχάρα, est crusta ulceribus superinducta, vel cauterio aut ruptorio excitata, ab ἔχω habeo, & ἔρα terra; quia se habet instar terræ damnatæ, vel ab ἐσχαρόω crustam induco. B. **De korst.** G. Grind, rufe, ræude. Gall. *Eschare, Crouste d'ulcere.* A. An Escar.

ESCHAROTICA, idem quod *Caustica*, ab ἐσχαρόω crustam induco.

ESCULUS, est arbor glandifera, fortè sic dicta, quod ejus glandes comedantur. Vide *Æsculus.*

ESCURA, idem quod *Eschara.*

ESSENTIA, essentiæ vocabulum significat accuratè loquendo balsamicam rei partem (seu in qua vires potissimum resident) à crassiori separatam, quare cum exactissima rei separatio beneficio extractionis peragatur, fit ut pars illa balsamica à crassiore corpore extracta essentia κατ' ἐξοχὴν dicatur, alias à modo fiendi extractum, nonnunquam attribuitur essentiæ vocabulum succis expressis ac spissatis. Verùm præstaret hoc proprio suo nomine, quo minùs confusio oriatur, nominare. Sunt & qui elæ sacchara essentias vocant, sed abusivè. B. **Wezentheit / het pit.** G. Dasz wesen. Gall. *Essence.* A. Essence.

ESSENTIA QUINTA, sive CLYSSUS, est Medicamentum, ex integris constituentium particulis energeticis sive activis constans, separatis ab inertibus. B. **De vyfde wezentheit / de quinte essentie / het pit of kragtigste der Medicamenten.** G. Die nessel-sucht, quintessenz. Gall. & A. Quint essence.

ESSERE, SORA & SARE, etiam nominant: sunt

tubercula parva, ad rubrum vergentia, duriuſcula, cum inſigni pruritu ſubitò univerſum corpus occupantia, non ſecus ac ſi ab apibus, vel veſpis vel culicibus, homo demorſus, aut urticis percuſſus eſſet: Non ita tamen poſt longum tempus evaneſcunt, nulloque ichore vel aliâ humiditate affluente, cutis priſtinam levitatem & colorem recuperat. Differt ab *Epinyctide*, quod in hoc affectu ichor manat, in Eſſere non item.

Esthiomenos, eſt herpes exedens, cauſa eſt, quod papulæ cutis humorem quendam acrem in ſe contineant, qui ob perſpirationem inhibitam corrumpitur, & acrimonia ſua non tantùm cutim, ſed etiam ſubjectas partes corrodit, ab ἐσθίω comedo, ἕρπω repo. B. Hayrworm. G. Ein Haar-wurm, Hæupt-gruend. Gall. *Eſtiomene; herpes.* A. An inflammation in the Shin, Sharp of bitting.

Esula ſeu Ezula, eſt Tithymali ſpecies, quæ diſtinguitur in majorem & minorem, hæc plures habet caules pedem altos, ramoſos, folia gerentes anguſta inſtar pini, lacte turgentia: flos ut in Tithymalo majori de quo ſub titulo Tithymali; radix oblonga, eſula majori tenuior foris fuſca, intùs ex flavo albeſcens, lacte acri turgida: dicitur & Pityuſa. Nomen diductum à πιτυοῦσα videtur; duabus enim ſyllabis ſublatis, remanet, οῦσα, cujus diminutivum *Uſula*, & vocali primâ mutata *Eſula*. B. Kleine ſpurge. Gall. *Petite Eſule.* A. litle ſmall ſpurge.

Ethmoides, Os Cribriforme, eſt ex octo oſſibus capitis unum, ſitum eſt ad partem inferiorem oſſis Frontis immediatè ſupra naſum internum, ſex apophyſibus donatum, & plurimis foraminibus pervium pro nervorum olfactoriorum tranſitu, ab ἠθμὸς cribrum, & εἶδος forma. B. Het zeefbeen. G. Das ſieb gleiche bein. Gall. *l'Os Ethmoide.* A. Thebone like à ſieve.

Evacuatio, eſt quæcunque depletio contentorum ex quolibet cavo corporis, Gr. Κένωσις, eſt vel arte vel per ſe. *Arte* ſi ſanguis evacuetur, aut purgando, vomendo &c. vitioſi humores ex ventriculo & inteſtinis evacuentur. *Per ſe* ut in hæmorrhagia, menſtruorum evacuatione, mictione, fæcum alvinarum evacuatione &c. B. uitleging. G. Auſzſuehrung, das entledigen. Gall. & A. Evacuation.

Evaporatio, idem quod *Diaphoreſis*. Item fit, quando ſucci, lixivia, aliaque leni igne evaporando in ſpiſſio-

ſpiſſiorem conſiſtentiam rediguntur. B. uitwaaſſeming/ uitdamping. G. Auſzdempffen. Gall. *Evaporation.* A. Evaporation.

EUCHROA, eſt color & nitor bonus, ab εὖ benè, & χρόα color.

EUCHYLOS, eſt qui ſuccis bonis abundat. Ita alimenta, quæ bonum ſuccum præbent, dicuntur, eſſe boni ſucci, ex εὖ benè, & χυλὸς ſuccus. B. Goedſappig. G. Voll von gutem ſafft. Gall. *De bon ſuc.* A. Good nouriſhment.

EUCHYMIA, eſt optima ſuccorum temperies & conſtitutio, ab εὖ benè, & χυμὸς ſuccus. B. Een wel geſtelt-heit der ſappen. G. Suker ſafft. Gall. *De bon ſuc.* A. Good nouriſhment.

EUCRASIA, eſt *Temperamentum bonum*, ſive illa corporis conditio, quâ tum ſolida, tum fluida, pro ætate & ſexu, optimè ſunt diſpoſita, & in ſe invicem agunt, ita ut ſanitas in cunctis obtineat: Εὔκρατος benè temperatus, ab εὖ benè & κεράννυμι miſceo. B. Een goede getemperthcit. G. Gut temperament, geſundheit. Gall. *Un bon temperament.* A. A good habit of body.

EUDIAPNEUSTOS, qui benè perſpirat & optimam habet *Diaphoreſin*, ex εὖ benè, διὰ per, & πνέω ſpiro. B. Die wel doorwaaſſeme. Illi ſemper ſani ſunt.

EUECTICA, idem quod Gymnaſtica, ſive Medicinæ pars, quâ aptis exercitiis bonus habitus acquiritur, ab εὖ benè & ἕξις habitus.

EUELCES, Laborans ex ulceribus, curatu facillimis, ab εὖ benè, & ἕλκος ulcus. Cujus oppoſitum eſt *Dyſelces*. Vide ſuo loco.

EUEXIA, eſt optima, & ſana habitudo, ab εὖ benè, & ἕξις habitus. Cui opponitur *Cachexia*, malus habitus.

EUFORBIUM, idem quod *Euphorbium.*

EUFRASIA, idem quod *Euphragia.*

EUGEOS, eſt uterus, ſic dicitur ob analogiam cum terra fertili, hoc nomine etiam *Hymen* appellatur, ab εὖ benè, & γαῖα ſeu γῆ terra.

EUODES, eſt odor excrementorum ſuavis, ab εὖ benè, & ὄζω olfacio. Cui opponitur *Dyſodes*, malè olens.

EUONYMOS, Eſt arbuſcula, cujus lignum eſt durum, coloris flavi, albeſcentis; habetque folia oblonga, acuta, dentata, mollia; calicem monophyllum, quinquifidum, aut

aut quadrifidum; florem rosaceum, tetrapetalum vel pentapetalum, staminibus quatuor vel quinque fætum; Ovarium in fundo calicis instructum tuba bifidâ, undè fit fructus membranaceus, angulatus, in loculamenta quatuor divisus, quorum singulum continet semen longum, solidum, crocei coloris externè, continens medullam albam, saporis amari & ingrati; hæc arbuscula habet odorem penetrantem, & crescit in locis incultis ita dicitur quasi boni nominis per Antiphrasin; undè quædam Exemplaria habent *Anonymos*, vide *Anonymus*, ex εὖ bene, & ὄνομα nomen; vocatur etiam Fusanus. B. Papen-hout. G. Spindel-baum. Gall. *Fusain*, *Bonnet de Prestre*. A. Spindel tree, or Prickwood.

Euosma, idem quod *Euodes*.

Eupatorium, Est planta ramosa, cujus caulis quatuor vel quinque pedes est altus, rectus, rotundus, lanuginosus, viridis purpureus, medullâ albâ repletus, & ubi dissecatur, odoris est aromatici & grati : folia sunt hinc indè per intervalla posita, oblonga, plurima simul juncta, acuta, in margine dentata, villosa, saporis amari : flos in umbellam congestus plurimis flosculis (ex quibus longa capilamenta plerùmque surgunt) constat multifidis, embryoni insidentibus, & calice longo, tereti, ac squammoso comprehensis : Embryo autem abit in semen pappis instructum : radix est fibrosa, alba, amara, crescit in locis humidis aquosis. Nomen volunt invenisse Regem Eupatorem, qui illam herbam primus invenit. Sed fortè sic dicitur, quod Hepatis morbis medeatur, undè *Hepatorium* quoque appellatur, & tum derivatur ab εὖ benè & ἧπαρ Hepar. B. Boelkens-kruid / Koninginnen-kruid. G. Wasser-dost, Kunigund-kraut, Hirtzguntzel, Alb kraut, Hirtzen-klee, ondermennig. Gall. *Eupatoire*. A. Eupatory, or Agrimony.

Eupathia, seu Euphoria, est affectio, quæ facilè fertur, ex εὖ benè, & πάθος affectus, cui opponitur *Dyspathia*, vide suo loco.

Eupepsia, cui opponitur *Dyspepsia*. Est coctio ventriculi facilis, undè alimenta dicuntur *Eupepta*, quæ facilè in ventriculo dissolvuntur, ex εὖ benè, & πέπτω coquo. B. Een goede koking. G. Gute verdauung. Gall. *Une bonne digestion*. A. A good digestion.

Eu-

Euphorbium, eſt gummi concretum acerrimum, ex ſauciata herba ejuſdem nominis extractum; quæ eſt frutex hominis longitudinem ſuperans, cujus cortex eſt durus, & ſpinoſus: folia digitum longa, craſſa, figura quadrangulari, in ſingulis angulis multas exiguas ſpinas habentia: flores pentapetali, coloris viridis ſubflaveſcentis, ſuccedit fructus piſi magnitudine triangularis, in tria loculamenta diviſus, unico fæta ſemine oblongo. Naſcitur in modum ac ſi ſingula folia repræſentarent aculeatos cucumeres; totum enim folium ſpinis albis obſitum eſt, ita ut manibus prehendi abſque læſura non poſſit: Plantam hanc hic Amſtelodami viventem vidi. Gummi igitur ex inciſis foliis emanans ſole induratur, illud debet eſſe purum, aliquando & ſpinas aliaſque feſtucas admixtas habet, flaveſcit aliquomodo, aliquando albeſcit. Admodùm & naribus & linguæ acre eſt, & vehementer alvum ducit. Venit ex Lybia, Mauritania, Peru &c. nomen adinvenit primùm Juba Lybiæ Rex in monte Atlante ultra Herculis columnas, appellavitque *Euphorbium* Medici ſui nomine, & Fratris Muſæ, à quo divus Auguſtus fuit conſervatus. Facilè quoque nomen diduci poſſet ab εὐφορέω, modo facilè ferri tolerarique poſſet, eſt enim vehemens Catharticum. Gall. *Euphorbe.*

Euphoria, idem quod *Eupathia*, ab εὐφορέω facilè tolero. B. Een makkelyk verdrag.

Euphragia, Euphrasia, vel Eufrasia, Eſt parva planta, quæ plures habet caules tenues, villoſos, nigricantes: folia parva, oblonga, venoſa, minutim inciſa: flos monopetalus, anomalus, perſonatus, in duo labia diſtinctus, quorum ſuperius ſurrectum, & multifariam ſectum; inferiùs verò in tres partes dividitur, quæ ſingulæ quoque bifidæ ſunt, coloris albi, multis punctis purpureis & flavis notatus: ex calice ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum, quod abit in fructum ſeu teſtam, exiguam, oblongam, in duo loculamenta diviſam, ſeminibuſque fætam exiguis & albis: radix exigua, lignoſa: creſcit hæc planta in locis incultis circa vias. Sic ejus nomen à Græcæ linguæ imperitis Pharmacopolis depravatum eſt, cùm olim εὐφροσύνη dicta ſit, quod nimirùm oculos, quorum caliginem diſcutit, delectet, ex εὖ & εὔφρων lætus. Hinc quoque *Ophthalmica* vocatur. B.

Oogentroost / klaar-oog. G. Augen-trost. Gall. *Euphraise*. A. Eyebright.

EUPHROSYNE, idem quod *Euphragia*.

EUPNOEA, est respiratio probè constituta, sive respirandi facilitas, ab εὖ benè, & πνέω spiro. B. Een makkelyke ademing. G. Leichter athem. Gall. *Respiration facile*. A. An Easil breathing.

EUPORIA, est Medicamentorum præparandi facilitas, vel eorum operationis promptitudo, ex εὖ benè & πορέω gradior. B. Waardige Medicyne. G. Bewæhrte artzney. Gall. *Une Medecine éprouvée*.

EUPORISTON. Gr. εὐπόριστον. Est medicina facilè parabilis & obvia. G. Ein hausmittel.

EURHYTMUS, est pulsus in homine sano, Rhythmum seu ordinem benè servans, ex εὖ benè & ῥυθμὸς modulus. B. Ordentelyke pols. G. Ordentlicher pulsschlag. Gall. *Le Pouls regulier*, *egal*. A. An Orderley Pulse.

EUSARCOS, Gr. εὔσαρκος, benè carnosus, seu torosus, sive quadratus, ab εὖ benè, & σάρξ caro. B. Wel in 't vlees. G. Voll mit fleisch. Gall. *Charnu*. A. Fleshy.

EUSEMIA, est bonorum signorum præsentia, ab εὖ benè, & σῆμα signum. B. Een goed teiken. G. Ein gut zeichen. Gall. *Un bon signe*. A. A good sign.

EUSITIA, est bonus appetitus, ab εὖ benè, & σιτέω alo, nutrio, pasco, sagino. B. Goeden appetyt. G. Gut appetit. Gall. *Bon appetit*. A. A good appetite.

EUSPLANCHNOS, est is qui optima & robusta habet viscera, ab εὖ benè, & σπλάγχνον viscus. B. Die goede ingewanden heeft.

EUSTOMACHUS, est benè constitutus stomachus: item cibus stomacho conveniens, ab εὖ benè, & στόμαχος sinistrum ventriculi orificium. Quod & pro toto ventriculo sæpè sumitur. B. Een goede maag. G. Ein guter magen. Gall. *Un bon estomac*. A. A good stomack.

EUTHANASIA, est facilis & levis sine convulsionibus dolorificis mors, ex εὖ benè, & θάνατος mors. B. Een gemakkelyke dood.

EUTHYPOROS, est rectus incessus, ab εὐθὺς rectus, & πορίζω incedo.

EUTHROPHIA, est recta corporis nutritio, ab εὖ benè, & τροφὴ alimentum. Eu-

EUTOCOS, seu FÆCUNDA, quæ benè gerit, & facilè parturit, ab εὖ benè, & τόκος fœtus, à τίκτω pario.

EUTONOS, qui firmus est, & debitum membrorum tenorem habet, ab εὖ benè, & τόνος tensio, à τείνω tendo.

EUTROPHIA, est optima nutritio, ab εὖ benè, τρέφω nutrio. B. Een goede voeding. G. Das gedeyen, zunehmen. Gall. *Une bonne nutrition.* A. A good nourishment.

EXACERBATIO, idem quod *Paroxysmus.*

EXÆRESIS, sic vocatur Chirurgiæ pars, quæ extrahit peregina è corpore nostro, quæ ei nocebant, ab ἐξ ex & αἱρέω, traho, demo. B. uithalinge. G. Ausziehung. Gall. & A. Extraction.

EXAGIUM, est Veterum pondus scrupulos quatuor pendens.

EXALTATIO, Gr. Μετεωρισμὸς seu SUBLIMATIO, est operatio, quâ res affectionibus mutata, ad altiorem substantiæ & virtutis dignitatem perducitur; vel est subtilisatio, res sensim dissolvendo, in puriorem & majorem virtutis suæ gradum transponens, & fit circulatione, ablutione, vel fermentatione. B. Opheffing / verhooging. G. Erhœhung, verbesserung. Gall. & A. Exaltation.

EXAMBLOSIS, idem quod *Abortus.* Gr. Ἐξαμβλωσις & Ἐξάμβλωμα, ab ἐξ ex & ἄμβλωσις Abortus.

EXANASTOMOSIS, est osculorum, sive extremitatum vasorum apertio, ab ἐξ ex, ἀναστομόω aperio, relaxo. B. Opening der monden der vaten.

EXANTHEMA, est EFFLORESCENTIA, seu EFFLORATIO, quædam super cutem apparens instar earum macularum quæ etiam in totius corporis cute apparent, à *Sennerto* dupliciter describitur; unum est quod colorem cutis saltem mutat, ut fit in febribus petechialibus, morbillis, maculis scorbuticis, hepaticis, lentigine &c. alterum in quo tubercula quædam in cute erumpunt, quæ papillarum nomine venire solent, ut variolæ, papulæ, pustulæ &c. ab ἐξανθέω effloresco. B. uitbottende blakke / puiste. G. Blattern, bocken. Gall. *Exantheme, Efflorescence.* A. A pheale or pash.

EXARTHREMA, idem quod *Luxatio*, & quidem totalis, quando totus articulus ex sede sua naturali excidit: ab ἐξαρτρέω, ex artubus sum dimotus. B. Ontlid. G. Verrenckung, Gall. & A. Luxation.

Exarticulatio, idem quod *Luxatio.*

Excathisma seu Semicupium, est balneum ex aqua calida.

Excidentia sive Ecptosis, idem quod *Luxatio.*

Exceptio, est incorporatio aut permixtio pulverum siccorum cum humiditate quapiam: hoc pacto *Electuaria* conficiuntur, cum melle aut syrupo pulveres & pulpæ excipiuntur: & pulveres pilularum cum syrupo, melle, vino, aut succo.

Excipulum Chymicum, vide *Receptaculum Chymicum.*

Excisio, sive Eccope, idem quod *Extirpatio.*

Excipulum, idem quod *Recipiens.*

Excoriatio, idem quod *Darsis.*

Excorticatio, est corticis exterioris denudatio, quod Pharmacopœis usitatum est circa radices, fructus, semina &c. B. Een ontbasting. G. Abschelung der rinde. Gall. *l'Ecorcement.* A. Apeling awy of the bark.

Excrementum, Gr. Διαχώρημα, Περίττωμα, notat omne quicquid ab alimentis post coctionem separatum, crassiùs, indissolutumque existens è corpore est secernendum, vel quicquid cum sanguine circumivit, & subtiliùs atque acriùs est, quàm ut corpus ampliùs nùtriat, illive inserviat, per excretoria corporis eliminatur, ut sudor, aurium sordes, alvi & vesicæ excremena &c. B. uitdyg-zels / dreck. G. Unflat, roth. Gall. *Excrement*, *l'Ordure du corps.* A. The Offall, the refuse of any thing or excrements.

Excrescentia, idem quod *Hypersarcosis.*

Excretio, Gr. Διαχώρησις, est actio excernendi. Vide *Excrementum.*

Exelcismus, est ossium à superficie in profunditatem deductio, ab ἐξέλκω extraho. B. Indrukkinge des beens. G. Einfallen der beinen. Gall. *Compression de l'os.*

Exercitatio, est motus corporis humani vehemens & voluntarius, sanitatis tuendæ, vel habitus boni comparandi gratiâ factus. Gr. Ἄσκησις, Ἄσκημα, Γυμνάσιον. B. Oeffening. G. Uebung. Gall. *Exercitation*, *Exercice.* A. Exercise.

Exercitium, est motus, quo corpus sanitatis gratiâ exercetur & movetur, estque *triplex.* 1. Quod tantùm

tùm ab aliis fit, ut in equitatione, navigatione, & curru. 2. Partim ab aliis & semetipsis, ut in gladiatoribus & luxatoribus. 3. A. semetipsis tantùm, ut in ambulatione & pila, omnium optimè quod fit pilâ parvâ, vulgò **palletten**. *Exercitium* seu finis illius iterùm triplex est; vel ad calorem, vel ad sudorem, vel ad anhelitum, & hoc sufficit. B. **Een oefening**. G. Ein uebung. Gall. *Exercice*. A. Exercise.

Exhaltatio. Gr. Ἀναθυμίασις. Idem quod *Evaporatio*.

Exinanitio. Gr. Κένωσις. Idem quod *Evacuatio*.

Exiscios, est, quando os femoris luxatum est. Undè & illi, quibus nates rotundæ exstant & coxa eminet, dicuntur Ἐξίσχιοι, ab ἐξ ex, & ἴσχιον coxa. B. **Mank/ heup-ontwrigting**. G. Verrenckung der huefft. Gall. *Luxation de la hanche*. A. Luxation or the thigh bone.

Exomphalos, est umbilici protuberantia, infantibus frequens, ab ἐξ ex, & ὀμφαλὸς umbilicus. B. **uitbulting des navels**. G. Das herausz wachsen des nabels. Gall. *Protuberance du nombril*. A. Protuberance of the Navel.

Exopthalmia, est oculi extra ordinarium situm protuberantia, ab ἐκ ex, & ὀφθαλμὸς oculus. B. **Een uitpuilinge der oogen**. G. Das herausz wachsen der augen. Gall. *Protuberance des yeux*. A. A Protuberance of the eyes.

Exostosis, est ossium extuberantia & excrescentia, seu ossium tubera, & eminentiæ inordinatæ à Lue venerea aut aliàs, ab ἐξ ex, & ὀστέον os. B. **uitwassing des beens/ been-knobbels**. G. Ueberbein, auszwachsen der beinen. Gall. *Exostose*, *excroissance de l'Os*. A. A Extuberance of the bones.

Expectorantia, Medicamenta sunt, quæ valent morbosam materiam intra Pulmonum bronchia contentam per Laryngem expellere. B. **Borst-middelen**.

Exploratorium, idem quod *Specillum*.

Explosio, erat juxta quorundam medicorum hypothesin actio spirituum, quâ nervi subitò contrahuntur: Causa dicebatur, quando spiritibus animalibus particulæ heterogeneæ accrescunt, vel in confusionem aguntur. Sed est potiùs operatio quædam Chymica, quâ res accensæ

ſubitò inflammantur, ut fit, ſi cum nitro accendatur Antimonii pulvis. B. Ontploffing. G. Das rauſchen, getœſs. Gall. & A. *Exploſion.*

Expressio ab Exprimere, eſt, quando amygdala, aliave ſemina pinguia poſt debitam contuſionem, aut decocta, aut herbæ tuſæ ob olea aut ſuccum prælo exprimuntur.

Expulsio, idem quod *Expultrix vis.*

Expultrix Vis, ſive facultas. Antiquis dicebatur illa actio ſeu facultas, quâ excrementa excernebantur, ſed non neceſsè eſt ad cæcas vires confugere, cùm ſcimus ea omnia à ſpiritibus animalibus fieri, motu ſcilicet periſtaltico.

Exsolutio, idem quod *Eclyſis.*

Exspiratio, ſeu Ecpneumatosis, eſt aëris in Pulmone contenti per aſperam arteriam, os & nares expulſio; cujus cauſa conſiſtit in Thoracis dilatati collapſu, adeòque compreſſione Pulmonis; tum compreſſu muſculorum abdominalium in viſcera, proin in diaphragma; & denique in vi propria contractili fibrarum muſculoſarum Pulmonem conſtituentium. B. uitademing. G. Die auſzblaſung. Gall. *Exſpiration.* A. Idem.

Exstasis, eſt judicii & imaginationis depravatio, maniacis & melancholicis familiaris, quâ diu cogitando circa unum objectum, mens quaſi fixa ſtat abſque judicio ab ἐξ ex, & ἵστημι ſtatuo. B. Een verrukking van zinnen. Gall. *Exſtaſe.*

Exsuccatio, idem quod *Ecchymoma.*

Exsudatio, idem quod *Ephidroſis.*

Exsufflatio, idem quod *Ecphyſeſis.*

Exta, Gr. Σπλάγνα, idem quod *Viſcera.*

Extasis, idem quod *Exſtaſis.*

Extensio, idem quod *Anataſis.*

Extenuatio, eſt totius corporis macritudo. Gr. Λεπτωσμὸς, & Λεπτίωσις. B. Vermagering. G. Magerheit, oder mager werden. Gall. *Extenuation*, *Maigreur.* A. Leanneſſe.

Extergentia, idem quod *Abſtergentia.*

Extinctio, dicitur de lapidibus, v.g. Cryſtallis, ſilicibus &c. toties candefactis, totieſque aquâ extinctis, uſque dum evaſerint friabiles: ac interdùm metalla ignita liquo-

liquore aliquo extinguuntur, ut hic earum virium participet. Ferrum aquâ, Aurumve vino extinctum, cujusmodi extinctiones crebrò in usum Medicum adhibentur. *Extinguere* etiam est, quando argentum vivum terebinthina, aliove liquido ita involvitur, ut nec micula ejus ampliùs conspici possit. B. **uitblussing**. G. Aufleschung. Gall. *Extinction*. A. Quenching.

Extirpatio, est partis solidæ propter sphacelum, cancrum &c. abscissio. Præstat, duorum, trium, pluriumve digitorum spatio ab articulo, excisionem fieri, nisi mortificatio se extenderit ad brachii aut femoris superioria, hic enim articulum ipsum eligere cogimur. Certior est ablatio in parte sana, majori licèt cum dolore. Gr. Ἀποκοπὴ, & Ἐκτομὴ. B. **Extirpatie / afzettinge**. G. Abschneidung. Gall. *Extirpation*.

Extractio, ab Extrahere, est resolutio, quâ corporis mixti partes subtiliores à crassioribus ope menstrui solventis segregantur: Ex gr. quando mediante spiritu vini vires ex quocunque Medicamento extrahuntur, tunc illud, quod post menstrui evaporationem relinquitur, vocatur *Extractum*. B. **Een uittreckinge**. G. Aufzziehung. Gall. *Extraction*. A. An Extractio. Gr. Ἐκχύλωσις, Ἐκχύλωμα. Chirurgicè quoque sumitur pro extractione rei è corpore humano, e.g. dentis, calculi, polypi, globuli plumbei &c.

Extractum, Gr. Ὀπὸς, undè *Opium* & Ἐκχύλωμα, est purum, sincerum & efficax illud, quod à partibus minùs efficacioribus, mediante liquore, segregatum & ad justam consistentiam inspissatum est. B. **Een uittreksel**. G. Dasz aufszgezogen ist. Gall. *Extrait*. A. An extract.

Extravasatum, dicitur de humore vel sanguine, qui è vasis effluxit, sive adhuc hæreat intra partes corporis molliores, sive penitùs ex corpore effluxerit. Gall. *Extravasé*.

Extuberatio, idem quod *Apophysis*.

Exulceratio, Gr. Ἕλκωμα Ἕλκωσις, est solutio continui, à materia erodente originem trahens, in mollibus corporis partibus, cum imminuta magnitudine. Differt ab abscessu, quod abscessus producitur per se, prægressâ tantùm Inflammatione. Exulceratio item est magna, parva, lata, brevis, angusta, recta, transversa, sinuosa, æqua-

æqualis, inæqualis, &c. B. Een verzweringe. G. Verwundung, versehrung der haut. Gall. *Exulceration*, *Blessure*, *Entameure de la peau.* A. An Exulceration.

Exumbilicatio, est *Hernia Umbilicalis*, seu Umbilici procidentia. Idem quod *Exomphalos.*

Exustio, est, quando quis ab igne læsus fuerit. Estque triplex, *prima* lædit cuticulam, & cum vesiculis aquosis elevatur; *secunda* ipsam quoque cutim; *tertia* partes etiam cuti subjectas. Gr. Ἔκκαυσις. Illa *Exustio* sæpè studio & arte Chirurgicâ fit, ope cauteriorum candentium. B. Branding. G. Brand, brunst, verbrennen. Gall. *Brusture.* A. A burning.

Ezula, vide *Esula.*

F.

F Significat in fine formularum *Fiat.*

F. L. A. Est Fiat Lege Artis.

F. S. A. Est fiat secundum Artem.

Faba, habet caules tres pedes circiter altos, quadratos, excavatos: folia sunt oblonga obrotunda, crassa, pinnata, bina velut conjugata ad costam, quæ in mucronem abit: flores sunt leguminosi, oblongi, coloris aliquando albi, striis nigris instructi, aliquando purpurei, nigricantes: flori succedit siliqua longa, crassa, carnosa, unicapsularis, fæta seminibus reniformibus oblongis, elatis vel ovalibus, coloris varii, plerùmque albi: radix longa, partim recta, & partim repens, fibrosa: Gr. Κύαμος, & Φάσηλος, à Faliscis hoc vocabulum Latinis una immutata litera, dicebant enim *Habam*, quam Latini *Fabam*, propter literarum cognominationem *F.* & *H.* B. Boonen. Gall. *Feve.*

Faba Sancti Ignatii, sunt fructus Nucis vomicæ legitimæ Serapionis Camelli, habentes carnem amaram, flavam, avellanæ nucis magnitudine, variæ tamen formæ: sunt hi nodosi, durissimi, corneæ substantiæ, coloris inter album & glaucum medii: Ex India orientali affertur, estque celebre antifebrile in Tertiana.

Fabaria, sic appellatur Telephii quædam species, idque à foliorum figura & crassitie à faba. Vide *Telephium.*

Facies Vultus, Gr. Πρόσωπον. Anterior capitis pars non capillata, continens oculos, nasum, os, labia, men-

mentum, genas, frontem &c. B. **Het aangezigt.** G. Das angesicht, antlisz. Gall. *La Face*, *le Visage*. A. The Face, the Visage.

Facies Hippocratica, dicitur, quando nares acutæ sunt, oculi concavi, tempora collapsa, auriculæ frigidæ & contractæ, auriumque lobi inversi, quin cutis, circa frontem dura, tum circumtensa & arida, color totius faciei pallidus, lividus, plumbeus aut niger. B. **Een Hippocraats wezen.** G. Bleiche farbe, uebel auszehen. Gall. *La Face*, vel *le visage d'Hippocrate ; l'air Ethique.* A. The Face, or Visage of Hippocrates.

Facultas, sive Δυνάμις, aut *Vis*, est actio quæ ab homine, vel solo corpore, vel corpore & mente, peragitur. Vid. Actio. B. **Magt / kragt.** G. Macht, vermœgen. Gall. *Faculté*, *pouvoir*, *puissance*. A. Faculty, power.

Fæcula, vide *Fecula*.

Fæx, vel Fæces, sunt reliquiæ, quæ post fermentationem deponuntur. Subsidentia item est liquorum, spissitudinem habentium, ex tenuioribus se separantium, ex quorum specie habentur fæculæ. B. **Gist / evel / droesem / grondsop / onzuiverheid.** G. Trusen, hefen. Gall. *Lie*, *Fondrille*. A. The Dreggs, lees or groundes. Vide Excrementa.

Fagitritricum, & Fagotriticum, idem quod *Fagopyrum*.

Fagopyrum, est frumenti species, sive planta, duos pedes vel duos cum dimidio, alta, quæ habet caulem rotundum, mollem, excavatum, rubicundum : folia in initio obrotunda, postea angulosa, hederam referentia, sed minora : flos est apetalus, parvus, albus, in spicis vel racemis aut muscariis habet octo stamina è calice quinque partito surgentia : Ovarium in calicis fundo innascitur in placenta eleganter globulis in orbem positis ornata, est triquetrum tres emittens tubas, fit semen triquetrum, nigricans, farinosum, intùs album : radix fibrosa annua : colitur in agris, & nullum solùm quantumvis aridum, & macrum respuit, sic dicta à seminis figura, quod Faginam glandem, figura triquetra, & colore sordido, quodammodo refert, licèt quantitate multò minùs : est enim vox ex Latino nomine Fagus, & Gr. πυρὸς Triticum, Frumentum, composita : hinc loco πυρὸς dicitur *Fagotriticum*, vel

vel appellatur *Fegopyrum*, φηγὸς enim arbor glandifera eſt. B. Boek-weit. G. Heydenkorn. Gall. *Blé noir*, *ou ſarracin; Dragée aux Pourceax*. A. Buck-wheat.

FAGUS, eſt arbor glandifera, magna, craſſa, ramoſa, cujus cortex mediocriter craſſus, politus, coloris griſei cinerei: lignum eſt durum, album: folia populi ſunt minora, nigra, tenuia, mollia: flos mas, amentaceus, glomeratus, conſtans ſtaminibus plurimis è calice campaniformi ſurgentibus: fructus in eadem arbore, à floribus ſeparati naſcuntur, calloſi, acuminati, quadrifido apice dehiſcentes, fœti binis ſeminibus trigonis, duris, politis, rubicundis, internè habentibus medullam albam, edulem, ſaporis dulcis cum aliqua adſtrictione: hæc arbor creſcit in pratis, & locis montanis, & magnam umbram facit. Gr. φηγὸς, ita dicta ἀπὸ τοῦ φάγειν, à comedendo, quod ante inventas fruges (ut fabulantur Poëtæ) homines ejus arboris glandibus ſolebant victitare: dicitur etiam Græcis ὀξύη, ὀξύα, ὀξεύα, à foliorum forma, & forſan calicis & fructus ſapore. B. Beuken-boom. G. Buch-baum, buche. Gall. *Heſtre*, *ou Fau*, *Fouteau*, *Fayant*. A. Beech.

FALX, eſt duræ meningis duplicatio, ſinum *Falciformem* dictum continens, figurâ falcem referens, inferiùs ſinui tertio annexam, hinc autem anteriora versùs progreſſa, criſtæ galli implantatur; hujus autem membranæ expanſione, ſub ſuturæ coronalis curſu poſita cerebrum in dextrum & ſiniſtrum hemiſphærium dividitur. B. De ſikkel. G. Ein ſichel. Gall. *La Faux*. A. A Sickle.

FAMES, dicitur *Ordinaria* ſive *Sana*, quæ eſt alimentorum appetitus, quo animal à vellicatione nervi paris vagi, & intercoſtalis in ventriculo, ab humoris per arterias cœliacas, vel tunicam glanduloſam huc delati, vel ſalivæ continuò deglutitæ acrimonia, tum attritu mutuo laterum ventriculi ad invicem, excitatum, cibum ſibi, ut ejus remedium, appetit: vel eſt præter ordinem vel præter ſanitatem, quæ eſt depravata, ut *Pica*, *Malacia*, *Canina*, *Bovina*, *Abolita &c.* Gr. Λιμὸς, Πεῖνη. B. Honger. G. Hunger. Gall. *Faim*, *appetit*. A. A Famine, Hunger.

FAMES CANINA, vide *Cynodes Orexis*.

FARCIMINALIS TUNICA, idem quod *Allantoides*.

FARCTURA, vel FARTURA, dicitur quando animalia exenterata, aut fructus excavati medicamentoſis rebus,

bus, ſuas vires communicantibus, à pharmacopæis repleantur.

FARFARA, eſt Tuſſilago ſeu Ungula caballina, dicta Gr. Βήχιον, ſic appellatur, quod ejus folia Populi albæ, ſeu Farfari foliis ſimilia ſint: hinc etiam *Populago* vocatur. Vide *Tuſſilago*.

FARFARUS, eſt Populus alba, an à farre, farinæ ſpecies? An à Sabinorum flumine *Farfarus* dictus?

FARINA, eſt Plantarum pulvis molendo contritus, uti Farina lini, althææ, iridis, orobi, hordei &c. quæ uſum in Medicina habet. Gr. Ἄλφιτον, Ἄλευρον. B. Meel. G. Mehl. Gall. *Farine*. A. Meal.

FASCIA, *Faſcicula* Ciceroni, *Anadeſmos* apud *Herotianum*, Τελαμὼν, Παραίρημα *Thucydidi*, Καμπάδιον *Suidæ*, Ἀνάδεσμος, Ἐπίδεσμος, Σπεῖρος, Ὀθόνιον, Τελαμὼν Σινδονίτης, *Polluci*. Eſt vinculum longum, & mediocriter latum, ad uſus Chirurgicos idoneum: Faſciæ ſunt glomeratæ, longæ & æqualiter latæ, in orbem convolutæ: aliæ ſciſſæ, quæ uno quidem conſtant linteo, ſed eo vel extremis vel mediis partibus ſciſſo: aliæ aſſutæ, quæ ex faſciis & habenis in varia capita deſinentibus, conſtant. Longitudine etiam differunt, quod aliæ ſint longiores, aliæ breviores; ita & de latitudine ſe res habet. B. Een wintzel. Ligatura ſi fuerit octodecim capitum, dicitur de veerwyze ligatuur. G. Eine binde, windel. Gall. *Bande*, *Doloire*, *le Mouſſe*, *le Renverſe*, *le Rampant*, *Bandelette*. A. A Swadling-band.

FASCIA LATA & FASCIALIS MUSCULUS, vide *Membranoſus Muſculus*.

FASCIA LATA, eſt lumbricus inteſtinalis latus, ulnarum multarum longitudine, teres & albicans. B. Windel-worm / Swagtel-worm. G. Ein Bindel-wuerm.

FASCIATIO, eſt quædam faſciarum, circa membrum curandum, circumductio & convolutio. B. Een windinge. G. Das wickeln, winden. Gall. *Bandage*. A. A Winding or binding-up.

FASCICULUS, vide *Manipulus*.

FASELUS, vide *Phaſeolus*.

FASTIDIUM CIBI, idem quod *Anorexia*.

FAUCES & FRUMEN, idem quod *Pharynx*. quod vide. B. De raeckeu / kouwen. G. Speiſz rœhre.

FA-

Favus, vide in *Achor*, Gr. Κήρια.

Febrifugum, Gr. Αντιπυρετικὸν, Remedium adversùs febris insultus. B. Middelen tegen de koorts. G. Artzney gegen das Fieber. Gall. *Remede contre la Fiévre* A. A Remedy against a Feaver.

Febris, Gr. Πυρετὸς, est sanguinis velocitas aucta; adeòque motus Cordis & Arteriarum frequentior, ita ut indè functiones Naturales lædantur: his enim notis solis, nempè pulsu frequentiori, cognoscitur Febris; verum multa plerùmque comitantur symptomata, in variis Febribus varia, uti sunt horripilatio, frigus, vomitus, tremor, calor, sudor &c. quæ in eadem Febre vario tempore quoque variant. Variæ licèt dentur febrium species, ut Diaria, Intermittentes Quotidianæ, Tertianæ, Quartanæ, & ejusdem sortis Remittentes, Erraticæ, Continuæ symptomaticæ, &c. Unica tamen est febris, cujus species prætensæ gradibus ut magis, & minùs ab invicem tantùm differunt, quatenùs in velociori pulsu earum Natura ponitur. B. De koorts. G. Das kalte, das fieber. Gall. *La Fiévre*. A. An Ague, a Feaver. G. Febrem Erraticam vocant unbestændige fieber. Febris intermittens. B. Gaande en komende koorts. G. Kalte-wehe, fieber das da ablæsset und eine zeitlang innehælt. Gall. *Fiévre intermittente*. A. Intermittent Feaver. Febris continua. B. Een gedurige koorts. G. Ein stæt unauff hœrendes Fieber. Gall. *Fiévre continuè*, *Continuelle*. A. Continual Feaver. Febris quotidiana. B. Dagelykse koorts. G. Das tægliche fieber. Gall. *Fiévre quotidiéne*. Tertiana Febris. B. d'Anderendaagse koorts. G. Drytægige fieber. Gall. *Fiévre tierce*. Febris Quartana. B. Derdendaagse koors. G. Viertægige fieber. Gall. *Fiévre quarte*. A. A tertian Feaver, or quartan ague. Ephemera. B. Een daagse koorts. G. Das tægliche Fieber. Gall. *Ephemere*, *Fiévre Journaliere*. A. The Ephemere Feaver.

Febris Ungarica Theriodes, seu Lues Pannoniæ, vulgò *Cerebri vermis*. Iste morbus à *Schenkio* descriptus. Erat morbus castrensis, circa tertiam vel quartam à meridie horam invadebat, ejusque ἐπισημασία cum levi rigore, qui frigus potiùs vel superficiarium horrorem, quàm rigorem præ se ferret, observabatur. Post horulæ dodrantem æstus illum excepit, qui noctes

noctes & dies sequentes assiduè excruciatos detinuit. Conquerebantur de capitis dolore, imò & molestia erat circa ensiformem cartilaginem & durities, & si summis digitis illum locum attigisset, præ dolore ejulabant. Ab initio sitis adeò intensa, ut vel urinis non esset extinguibilis. Postridie vel ad summum tertio die deliria ingruebant, ita tamen, quod inter delirandum, dum sibimet non constarent, sermones tamen incompositos quisque de sua arte, quæstu, aut genere vitæ plerùmque haberet. Exacerbationes circa vesperam: per noctem recrudescebat morbus; lingua torrida, labia fissa, quibusdam sputum sanguinis. Nonnulli diarrhœa laborabant, alii sanguinem coagulatum, alii loturæ carnis instar dejiciebant; quidam colici erant, vel lateralis dolor eos vexabat. Plurimis surditates oboriebantur, parotides frequentes. Erant qui paralysin passi, tuberculum, sed pessimum, in pedis dorso accipiebant, adeò ut nonnullis crure tenùs pedes sint amputati. Vini potatores interiere. Papulæ sive puncturæ pulicum morsulis similes omnibus equidem fuerunt, latiores aliis, minores aliis universum corpus quibusdam, majore tamen ex parte regionem thoracis & dorsum circa spinalem medullam occupantes, quamvis frequentes juxta scapulas & in brachiis apparent, coloris saturi plerùmque, nisi in morituris quibusdam in lividum & atrum tendebant. B. ungerse pest. G. Ungersche siechte. Gall. *Fievre pestilentielle d'Hongrie*. A. Pestilence of Hungary.

Fecula & Fæcula, Gr. Τρὺξ, Fæcis species est, Feculæ dicuntur esse pulveres in certis vegetabilium expressionibus, subsidentes, ut Fecula Bryoniæ, Aronis &c. Species est amyli. B. Meer3afsel. G. Trusen, dasz dicke und trube auff den grund. Gall. *La Lie*. A. The Lees.

Fegopyrum, idem quod *Fagopyrum*.

Fel, idem quod *Bilis*.

Femen, vide *Femur*.

Femur, Femen, Gr. Μηρὸς, est superior pars pedis à natibus usque ad genu, à ferendo dicitur, eo quod animal ferat & sustineat, unico osse, sed maximo constat & longissimo totius corporis, cujus pars antica & externa magis gibba, interna & postica magis sima. *Femen* volunt Grammatici interiorem, carnosioremque pulpam esse; *Femur* verò anteriorem & adverso homini propiorem.

B. Het dye-been. G. Der ſchenckel. Gall. *Le Femur*, *la Cuiſſe*. A. The Tingh. *Femen*. B. Het innerlyke deel der dye. G. Das inwendig am obern ſchenckel. Gall. *Le dedans de la Cuiſſe*. A. The inner part of the thigh.

FENESTRA, Gr. Θυρὶς, in concha auris duo habentur Foramina, ſtatim poſt tympanum occurrentia, unum dicitur *Ovale*, alterum verò *Rotundum*. B. Een Venster. G. Ein Fenſter. Gall. *Feneſtre*. A. A Window.

FERMENTATIO, definitur, quòd ſit inteſtinus motus Vegetabilibus corporibus inductus, eadem ita mutans, ut deſtillationi ſubjecta primò prodant Spiritum inflammabilem, tenuem, volatilem, acrem, aquæ miſcibilem: vel prodant liquorem minùs volatilem, acrem, non Inflammabilem, acidum, aquæ pariter miſcibilem, acetum dictum: ea fit vel *per ſe*, quæ ſuâ ſponte concitatur, ut in actionibus ſpontaneis; vel *arte*, quando rebus fermentandis aliquid additur, ut in pane, aliiſque videre eſt. *Fermentatio* non fit tam ſubitò uti efferveſcentiæ, ſed lentè, quia acidum & alcali ab aliis oleoſis particulis detinetur, ideòque lentè peragitur. B. Gestinge / Rysinge. G. Das Sæuern, brauſen, vergæhren. Gall. *Fermentation*. A. Idem

FERRUM, eſt metallum, omnium minimè ductile, igne non fixum, nam fumat, ſcintillas quaſi à combuſtili materie ſpargit, pondere aſſiduo minuitur; diu ante fluxionem ignitum, ſonorum, coloris candidi, ſpecificæ gravitatis ad aquam, ut 7852 ad 1000. Solvitur facillimè ab omni ſale, rubeſcens cum iiſdem, ſales ſolventes facillimè perdit, in ſcorias conſumitur ferruginoſas, facillimè deſtruitur inter omnia metalla, magnetem trahit. B. Yser. G. Eiſen. Gall. *Fer*. A. Iron.

FERRUM EQUINUM, eſt planta parva, quæ habet plures caules exiguos, anguloſos, tenues, repentes: folia ſecuridacæ, ſed minora, pinnatim digeſta, & per extremam oram lateſcentia, leviterque in circuli formam fiſſa: flores ſunt leguminoſi, flavi, ex cujus calice ſurgit piſtillum, quod deindè abit in ſiliquam compreſſam, articulis diſtinctam Innatis, ferrum equinum perforatum referentibus, in qualibet quaſi articuli parte hærent ſemina ejuſdem formæ: radix lignoſa, exigua, alba, fibris circumcincta: hæc planta creſcit in regionibus calidis, præſertim in locis deſertis: eſt Leguminis minoris ſpecies, ſic dicta, quod creditur,

ſi

si equi eam calcent, ungulas ferreas decidere: sed hoc, experientiâ teste, verùm non est, sed alii dictum volunt, quod ejus semen soleam equi ferream referat. B. Paards-pzer. Gall. *Fer à Cheval.*

FERULA, est planta cujus caulis septem vel octo pedes altus, crassus, fungosus, medulla repletus, in summitate ramosus, circa autumnum durus & lignosus evadit: folia fœniculi, sed latiora, viridia: flos est rosaceus, umbellatus, plurimis scilicet petalis constans in orbem positis & calici insidentibus: is autem abit in fructum ex duobus seminibus compositum peramplis, ovatis, planis & tenuibus, involucrum sæpè deponentibus: dici volunt à Promethei furto: quem Poëtæ fingunt, Minervæ auxilio fretum, ascendisse cœlum, ibique Ferula ad currum solis admota, ignem rursùm in terras detulisse; vel quòd ignem Jovi furto abstulerit. Potiùs *Ferula* à ferendo commodiùs dici potest, quòd scapi illius pedamenta fruticibus & senibus baculi ac scipiones essent; vel à feriendo, quia ejus ope puerorum in scholis manus feriuntur. Hinc Martialis hanc vocat sceptrum Pædagogorum, hinc dicit

Invisæ nimium pueris, gratæque Magistris,
Clara, Prometheo munere, ligna sumus.

& alibi

Ferulæque tristes sceptra pædagogorum cessent.

Gall. *Ferule.* Herba est ex quo *Sagapenum* colligitur. Sed Ferulæ ad artem quoque chirurgicam pertinent, suntque assulæ leves, quæ ad locorum ingenium materiam nactæ fuerunt diversam, ex arborum nimirùm corticibus, vel cortice herbæ Ferulæ, undè nomen acceperunt, conficiuntur. Item ex ligno abietino, capsulis, papyro conglutinata vel corio, quæ ossibus solutis & luxatis, postquam restituta fuerunt, adaptari solent. Gr. Νάρθηξ. B. Spalken. G. Die bein schienen. Gall. *Carton, Atelle, Tablête de bois legere.* A. Tablet of light wood.

FERULAGO, idem quod *Ferula.*

FESTUCA, Gr. Α'γίλωψ, frumenti species, an quia festinanter proveniat?

FIBRA AURIS, idem quod *Lobus auris.*

FIBRÆ, id est Filamenta sive Villi in Vegetabilibus. 1. Sunt veluti stamina rebus nonnullis intertexta, v. g. arboribus, foliis &c. 2. Sunt capillamenta extrinsecus ad-

nascentia, ex gr. radicibus &c. hinc fibrosa vocatur radix, quæ in minimas fibrillas seu filamenta capillo tenuiora divisa, evoluto humano testiculo non absimilis est: hæc maximè vulgaris & simplicissima, undique sese explicat, & nutrimentum haurit, quamquam pori ob fibrarum tenuitatem sensus nostros hactenùs fugiant. B. **Vezelen / Haartjes / Draadjes.** G. Hærlein, Zæserlein. Gall. *Filets*, *Cheveux*, *Fibres*. A. Small sproutslikehairs.

FIBRÆ, dicuntur in corpore animali partes solidæ, tenuissimæ, oblongæ, non cavæ, simplicissimæ, ex particulis elementaribus fluidorum per vasa circulantium sibi mutuo vi Vitali appositis compositæ; ex quarum applicatu ad invicem, vel intertextu miro inter se, fiunt membranæ tenuissimæ, solidæ, simplicissimæ, quæ convolutæ formant vas minimum simplicissimum cavum. Dicuntur à situ Rectæ, vel Obliquæ, vel Circulares. Gr. Ἶς Gen ἰνὸς, Δοῦδὸς. B. **Vezelen.** G. Fæserlein. Gall. *Fibres filaments.* A. Sprouts, filets.

FIBRILLÆ, idem quod *Fibræ*.

FIBULA, Gr. Ἀγκτὴρ. Fit & fibularum apud Antiquos mentio. Si enim in carne, ut *Celsus* scribit, vulnus est, hiatque, neque in unum facilè oræ attrahuntur, sutura quidem aliena est, imponendæ verò fibulæ sunt, Ἀγκτῆρας Græci nominant, quæ oras paulùm tantùm contrahant, quo minùs lata posteà cicatrix fiat. Et cùm notissimus fuerit modus uniendi vulneris oras per fibulas, factum est, ut fibularum nec materia nec forma satis ab Antiquis descripta sit. *Guide* factas fuisse fibulas scribit è ferreis quasi circulis aut semicirculis ab utraque parte recurvis, quorum hami labris vulneris utrinque infixi sibi ad amussim respondebant, verùm cum hoc modo infigere & infixos tenere ejusmodi hamos in carne sentiente & cute nihil aliud fuisset, quàm tot aculeos pungentes cum intolerabili dolore ibi servare, non est credibile Antiquos per fibulas tale instrumentum ferreum cuti infixum summos dolores excitans intelligere. Probabilior est *G. Fallopii* opinio, quæ docet esse suturam actualem cum acu, quæ hodiè est frequentissima, quâ ambo labia vulneris acu filum duplicatum trahente trajiciuntur, & super vulnus tribus involutionibus ambo fili capiti colliguntur, & in nodum nectuntur. Sequentia scribit *Sanctorius*: de fibulis non est quod mul-

multa dicamus, cùm earum usus fermè extinctus sit, & licèt hæ ab Antiquis non describantur, non ob id tamen quomodo his uti possimus, tradere non desistunt, ut falso *Argenterius* arbitratur. Erat enim nota non tantùm apud Medicos earum forma, sed & apud quosdam Veteres, quandoquidem in vulneribus fibulæ ex acia molli non nimis torta, ut & suturæ conficiebantur, ut *Corn. Celsus* conscripsit. Siquidem Chirurgi illi ab uno latere vulneris semicirculum quendam ex *acia*, quem vulgò *Asola*, hi verò fibulam nuncupabant; deindè utrumque acia alligabant, tum ut labia illa attracta ob vulneris latitudinem magnitudinemque fortiùs alligarentur, tum ut sanies liberiùs percolari posset. Quibusdam *Acia*, *Vinculum*, *Ligatura*, *Colligatio*, *Obligatio*, *Ligamentum*, Δεσμὸς &c. vocatur, qui plura desiderat, adeat incomparabilem *J. Rhodium*, de Acia dissertantem. B. Gespe. G. Eine spange, hafft hæfftlein. Gall. *Boucle*, *Agraffe*. A. A Buckle vel Claspe.

FIBULA, sive os tibiæ minùs, *Celso Sura*: *Hippocratis & Galeni* temporibus usque ad *J. Pollucis* ætatem Περόνη nominabatur, à similitudine ferramentorum, quibus trabes in ædificiis combinantur; etiam *Hippocrati* aliquoties brachii radius. Fibula in modum tibiæ musculos conjungere videtur; est os posterius inter femur & tarsum, tibia tenuius, eique extrinsecus attensum, ut radius cubito. Parte superiore caput rotundum genu non attingit, sed infra subsistit: At parte inferiore, infra tibiam pergit, ideòque æquè longum os est atque tibia: in medio ab invicem dehiscunt tibia & fibula, ob musculos pedis ibi locatos, quo intervallo ligamentum tenue & latum, secundùm longitudinem hæc ossa jungit. Committitur etiam tibiæ ligamento communi superius & inferius. Inferius caput in acutum tendens, appendicem habet, quæ crassescens, gignit processum, dictum *Malleolum externum*, protuberantem illum locum externum, excarnem ad pedem, interno humiliorem. B. Het Kuitbeen. G. Wadebein, die rœhre im untern schenckel. Gall. *Le Peroné*. A. The lesser and outer bone of the leg.

FICUS, Est arbor mediocris altitudinis, cujus caulis non rectus: cortex est politus, licet aliquantulùm asper, coloris cinerei: lignum fungosum, intùs medullosum, al-

bum : folia ſunt magna, ampla, craſſa, quinquifida, vitis ſimilia, ſed majora : floſculi hermaphroditi, monopetali; longi, tubulorum formâ, oriuntur cum ovariis, quæ ſunt capſulæ teſtaceæ natæ in utriculis pulpoſis, poſitis intra tracheas : fructus pyriformis, figuræ rotundæ ac depreſſæ, coloris ex flavo fuſci : intùs copioſiſſimis granulis per pulpam infarctus, ſaporis dulcis, odoris debilis, non ingrati, fructus non maturus dicitur groſſulus, ubi craſſior, ſed nondùm tamen maturus dicitur groſſus ſeu groſſa, & ficus demùm, ubi maturuit, ſiccatus, carica ſeu ficus paſſa : Gr. Σῦκον & Σῦκη, hinc mutato σῦ in Fi, facilè Ficus reſultare videtur, fructus eſt ſatis notus; verùm à ſimilitudine dicuntur quoque excreſcentiæ circa anum aliaſque partes, ſimilitudinem ficuum habentes. Si thymi multùm excreſcant, ficus ſeu ſycoſes appellantur. Nominantur & *Mariſcæ*, *Sycoſis & Sycoma*. B. **Vyg-wertten.** G. Feigen, wartzen. Gall. *Figue*. A. A Fig.

FIGENTIA, ſunt, quæ volatilia domant, & acida concentrant. Vide *Fixatio*. B. **Vast-makende dingen.**

FILAGO, Eſt planta mollia lanuginoſa, habens folia parva, oblonga, incana, mollia : flores ſunt floſculoſi, plurimis ſcilicet floſculis conſtantes, ſtellæ adinſtar diviſis, embryoni inſidentibus; & calice ſquammoſo, hæmiſphærico, non lucido neque inſigni quodam colore prædito; Embryo autem deindè abit in ſemen pappis inſtructum : eſt Gnaphalii ſpecies, ſic dicta fortè, quod ejus folia filis lanuginoſis ſint obducta. B. **Roer-kruid.** G. Rhurkraut. Gall. *Herbe à coton*. A. Cotton-weede.

FILICULA, eſt Trichomanes, vel adianthum; hujus plantæ variæ ſunt ſpecies, dim. à *Filix*. Vide quoque *Polypodium*.

FILIPENDULA, folia habet pimpinellæ ſaxifragæ, ſed anguſtiora, profundiùs inciſa, plura ad unam coſtam quaſi per paria conjugata, coloris viridis, obſcuri, ſplendentis : ex his aſſurgunt plures caules pedem circiter alti, duri, ſtriati, rotundi, rubicundi, versùs ſuperiora in alas diviſi, in ſummitate habentes flores roſaceos, plurimis ſcilicet petalis in orbem poſitis conſtantes, ex quorum calice monophyllo, & multicuſpido ſurgit piſtillum, quod deindè abit in fructum ferè globoſum, cujus ſemina in capitulum dolii æmulum colliguntur : radices glanduloſæ,

ſæ, olivares aut longiores, minuſque ventricoſæ, Aſphodeli more, foris ex rubro nigricantes, intùs albentes, acrimoniam quandam cum adſtrictione, dulcedine, & levi amaritudine ſapientes: dicitur à numeroſis & rotundis in radice glandibus, quæ velut ex filo quodam pendere videntur. Gr. *Oenanthe*. Roode ſteen-breke / wilde gerwe. G. Rother ſtein-brech, wilde garbe. Gall. *Filipendule*. A. Drop-wort.

FILIUS ANTE PATREM, dicitur de ſpecie quadam Lyſimachii, cujus vaginulæ ſeminales ante flores conſpiciuntur, item de Colchico, Croco, Pulſatilla, cæteriſque plantis, cujus flores ante folia prodeunt.

FILIX, Eſt planta, cujus variæ ſunt ſpecies, inprimis mas & fæmina; Filix mas habet folia, ex radice erumpentia, magna, ampla, aſpera, dura, friabilia, viridia, odoris fortis, & grati, longa, in alas extenſa, habentia multa alia foliola, vel in margine inciſa; nullos habent flores apparentes, ſed in dorſo habent pulviſculum fuſcum, & rubicundum, qui pulviſculus ſunt ſemina plantæ juxta ſententiam Cæſalpini, qui obſervavit, quòd ubi ejus folia in terram fuerunt delapſa, poſtea ſimilis planta creverit: verùm Tournefortius de utriuſque filicis ſemine curioſè annotavit; ſcilicet quod filicis maris vulgaris fructus foliis innaſcuntur bino plerùmque ordine, pinnulis affixi clavi ope, alterâ parte retuſi; detractâ vel corrugatâ membranâ quâdam convexâ, quæ ferri equini formam habet, ſeſe objicit oculis numeroſa congeries veſicularum fermè ovatarum annulo elaſticâ vi donato munitarum, cujus contractione rumpuntur illæ, ſeminaque fundunt minutiſſima. Filicis fæminæ verò & aliarum ſpecierum fructus ſeu veſiculæ ovatæ occurrunt in ſinubus quibuſdam, namque autumno pinnularum margo plerùmque producitur, incurvatur & complicatur: radix Filicis maris eſt carnoſa, craſſa, fibroſa & nigra: Hæc planta nullum caulem habet: creſcit ubique in ſylvis, & neglectis incultiſque locis. Eſt herba aliformis, creditur ex Græco derivari, quando πτιλὶς mutatur in Pilix, & ſic in Filix, ſed alii à πτερὶς ala conantur originem demonſtrare. B. Varen. G. Fahren-kraut. Gall. *Fougére*. A. Ferne.

FILTRATIO, Chymica vox eſt, & ſpecies dicitur *Deſtillationis per deſcenſum*, quia guttæ cadendo deci-

 dunt.

dunt. Modus quo filtratio fit, eſt triplex. *Primus* eſt per pannum expanſum, ut fit in ſyrupis clarificandis. *Alter* per *Manicam Hippocratis*, hoc eſt per ſaccum, ſuperiùs latum, ſed in coni punctum inferiùs terminans, pro vinis aromaticis colandis, ut in feſtis nuptialibus, & variis Medicationibus pro delicatulis uſui venit. *Tertius*, & Chymicis magis familiaris, eſt colatio per chartam emporeticam, hoc eſt, ſi papyrus fuerit quadratæ figuræ, duplicatur, & illa Duplicatura reduplicatur, ad angulos rectos, hoc eſt tota papyrus ſive charta quadruplicatur, poſt hæc iterum explicatur, inſtar cuculli Monachorum vel infundibuli & imponitur infundibulo, ſeu tritorio, deindè liquor clarificandus infunditur, & clarus guttatim decidit, relictis in filtro fæcibus. B. Filtreeringe. G. Filtrirung. Gall. & A. Filtration.

FILTRUM, eſt pannus laneus, vel charta bibula, per quam liquores percolantur ad clarificandum, ut fit per *manicam Hippocratis*. B. Filtreer-tuig / doorzyg-tuig / lek-tuig. G. Ein filtz. Gall. *Tamis*. A. A Strainer.

FIMBRIÆ, ſunt veſtium extremitates, à quibus & fimbriata folia dicuntur, quæ in ambitu in quaſdam fimbrias exeunt: Sunt & pendulæ extremitates tubarum uteri.

FISSURA, Gr. ῥαγὴ, eſt oſſis quædam ſolutio continui, præſertim ſecundùm longitudinem; quamvis & mollibus partibus quoque attribuitur, ut in fiſſuris labiorum, digitorum, manuum &c. B. Een ſpleet. G. Ein ſpalt. Gall. *Fente*. A. A Cleft.

FISTACIUM, idem quod *Piſtacium*.

FISTULA, Gr. Σύριγξ, ſumitur pro Canna oblonga & cavata, ideòque haberi poteſt pro ſiphunculo, quo liquor aliquis inteſtinis, auri, utero, vulneri &c. immittitur. Sic *Urethra*, fiſtula urinaria eſt. *Trachea*, fiſtula reſpiratoria. Item ſinus eſt anguſtus & longus, ſeu ulcus ſinuoſum, anguſtum, calloſum & curatu difficillimum, quod plerùmque ex abſceſſu ortum habet. Fiſtulæ à ſinuoſo ulcere, in eo differunt, quòd fiſtulæ calloſæ & duræ ſint, non item ulcus. Aliquando *Fiſtula* pro *Fontanella* ſumitur, de qua ſuo loco. B. Een pyp / ſpeut / fiſtel / etter-hol. G. Fiſteln, rœhrwunden, fluſz-loch, rœhroder hohl geſchwære. Gall. *Une fiſtule*. A. Pippe.

FISTULA LACHRYMALIS, eſt morbus, cujus vitio lym-

lympha lacrymosa non per carunculam in nasum determinatur, sed per palpebras in genas cadit, qui fieri potest ex variis causis; inprimis verò ex vitio palpebrarum, carunculæ lachrymalis, punctorum lachrymalium, vel sacci lachrymalis, quæ partes variè affici possunt. B. Traanfistel/ oog-fistel. G. Fistel der augen-winckel, augen-fistel. Gall. *Fistule Lacrymale.* A. Fistle of the eye.

Fistula Pulmonis, idem quod *Aspera Arteria.*

Fistula Sacra, est spinæ pars forata, quam Gr. ἱερὰν σύριγγα vocant.

Fistula Urinaria, idem quod *Urethra.*

Fistularia, est Cristæ galli species, sic dicta, quia ejus caules cavi sunt, & successu temporis in fistulas seu calamos mutantur. Vide *Pedicularis.* Gr. Ἀλεκτορόλοφος. B. Ratelen / hanekammekens. G. Rœdel, lausz-kraut. Gall. *Pediculaire des Prez.* A. Pipe Weed, the cock comb.

Fixa, sunt, quæ vel magna ignis tortura non exaltantur, vel elevantur, ut *Salia Fixa.* B. Vaste dingen.

Fixatio, est materiæ fugacis quædam, ne avolet, retinentia. Gr. πῆξις, & πηγίωσις. B. Vastmakinge. G. Figierung. Gall. & A. Fixation.

Flagellæ, dicuntur cymæ arborum & ipsarum summæ partes, quæ ad cujuscunque venti flatum moventur: undè etiam nomen traxerunt ab eo quod flatibus petantur. *Flagella* etiam sunt vitium rami oblongiores & productiores, aliis tamen minores, ab ipsis brachiis sursùm ascendentes: dicta flabella priùs, à venti flatu scilicet.

Flamma & Flammula, fictitium quid est; putaverunt quidam cordi inesse flammam quandam, sed illud esse falsum, inspiciant qui corda perscrutantur, ad me quod attinet, nec in hominibus, nec in brutis vivis unquam vidi vel minimam scintillæ flammam, Gr. Βιολύχνιον dicitur, ac si esset vitæ lampas. Sed si benè velimus Philosophari, in eo vita consistit, ut circulatio sanguinis celerrimè circumvehatur. B. Een vlam. G. Ein flæmm. Gall. *Flamme.* A. Flame.

Flammula, est Clematis species, dicta ob flammeum & igneum saporem, & vim erodendi cutim. Item *Ranunculus* est. Vide *Batrachium.*

Flatus, sunt explosiones materiæ aëreæ agitatæ calore, vel fermentatione aut effervescentiâ assumptorum, quæ

quæ dum ex una parte Ventriculi aut Inteſtinorum in aliam propellitur, excitat *Bombos* & *Borborygmos*. B. **Winden.** Wind im leibe, blæhungen. Gall. *Des Vents*. A. A blowing wind.

Flores Chymici, ſubtiliores corporis partes ſunt per ſublimationem à partibus craſſioribus ſub forma ſicca ſeparatæ. B. **Bloem.** G. Blumen. Gall. *Fleurs*. A. Chymick Flowers.

Flos Februarii, eſt *Leucoïon Album*, ſive Hexaphyllon album bulboſum. Sic vocatur, quod Februarii menſe, & die Divo Valentino ſacro, ubi cœlum clementius fuerit, apparet. In Aprili, ubi appropinquare cœperit Majus, evaneſcit.

Flos Frumentorum, vide *Cyanus*.

Fluor Albus, ſive Fluor Uterinus, eſt præternaturalis humoris pituitoſi & albi, vel varii coloris & odoris per muliebria excretio, orta à nimia vaſorum uterinorum laxitate & debilitate, nubiles, maritatas, vetulas, ſteriles, gravidas, vario tempore invadens. Gr. ῥοῦς γυναικεῖος. B. **Witte bloemen / witte vloed.** G. Weiſſe fluſz. Gall. *Fleurs blanches*. A. The white flixe.

Fluor Muliebris, vide *Fluor Albus*.

Fluor Uterinus, vide *Fluor Albus*.

Fluxio, idem quod *Catarrhus*.

Fluxus Alvinus, idem quod *Diarrhœa*.

Fluxus Chylosus, idem quod *Cœliaca paſſio*.

Fluxus Hepaticus, eſt Dyſenteriæ ſpecies, cùm excreta ſint inſtar loturæ carnium, copioſus plerùmque eſt & nocturnus, ſed abſque dolore, valdè tamen vires demoliens, ſæpè poſt Dyſenteriam contingit: Sic vocatur quia interdùm ſanguis coagulatus, ſplendens & niger, ac ſi eſſent hepatis fruſta, adeſt. B. **Lever-vloed / Levers-doorloop.** G. Leber flieſſung. Gall. *Flux hepatique*. A. The fluxe of the liver.

Focile Majus, eſt ulna cubiti; vel tibia pedis. *Focile minus*, eſt cubiti radius, vel pedis fibula. B. **Groote en kleine elle pyp.**

Focus, Gr. Ἑστία dicitur eſſe locus in meſenterio, unde & febrium originem olim deducebant. B. **Een neſt.** G. Eine feuerſtett, der heerd. Gall. *Le Foyer*. A. An Hearth

Fodina, eſt quidem *Fovea* ſeu *Cuniculus*, ſed &

mina quædam hujus vel illius mineræ. Item minor labyrinthus in aurium offe.

Foemina, Modiolus eft, vide *Modiolus*.

Foeniculum, eft planta officinalis, quæ habet caulem quinque vel fex pedes altum, rectum, cannulatum, coloris viridis fufci, medulla fungofa repletum, ramofum: odoris grati; folia in lacinias capillaceas divifa, coloris viridis obfcuri, odoris grati, faporis dulcis aromatici: flos eft rofaceus, umbellatus, plurimis fcilicet petalis in orbem pofitis conftans, & calici infidentibus, qui abit in fructum ex duobus feminibus compofitum oblongis, craffiufculis, hinc gibbis & ftriatis, inde verò planis: datur & altera fpecies, quæ eft fæniculum dulce, majore & albo femine; radix oblonga, recta, digitum craffa, pallida, faporis fubdulcis, & aromatici: Gr. Μάραθρον, fic appellari putant, quòd quafi fœnum in hyemes arefactum ac marcidum reponatur. Alii tamen dictum putant, quòd famtum magno cum fœnore femen reddat. Marathron à marcefcendo, quod ad condienda plurima, cùm inaruerit commendatiffimum fit, à μαίρω fplendeo, quia oculorum fplendorem & claritatem confervat, aut à μαραίνειν, marcere, quia facilè marcet. B. **Venkel**. G. Fenchel. Gall. *Fenouil de doux*, *Fenouil de Florence*. A. Fennell.

Foenum, eft gramen arefactum, fic dictum, à fœnore, cum fine cura fœnus præbeat, in pabulum refectum. Vel à fœtu, quod herbæ eædem manentes, quotannis novas pariant. Gr. χόρτος. B. **Hooy**. G. Hew, Heu. Gall. *Foin*. A. Haye, Hay.

Foenum Græcum, & Foenigræcum, eft Trifolii inter & leguminis minoris fpecies habet caulem unicum, dimidium pedem altum, tenuem, excavatum, in ramos divifum: folia terna in uno pedunculo inftar trifolii gerentem, parva, aliquando oblonga, interdum magis ampla quàm longa, aut femirotunda, dentata: flores ex foliorum alis erumpunt, leguminofi, exigui, albi: flori fuccedit filiqua plana, longa, acuta, corniformis, fæta plerumque feminibus rhomboidiformibus, ab angulo uno ad alterum linea cava notatis, flavis, faporis mucilaginofi, odoris & faporis ingrati: radix fimplex, lignofa. Undè ita appellatur invenire nequeo: fortè quod in Græcia inter fœnum plurimum reperiatur. Gr. Τῆλις, Κεραίτις, Αἰγό-

Αἰγόκερως, Βέκερως: atque sic dicitur à cornuum figura siliquarum, vocatur *Ægoceros* à caprini cornu similitudine, quemadmodum à Bubuli *Buceros*. Nonnullis *Siliqua;* aliis *Silicia;* quibusdam *Silicula* appellatur. B. **Griek hooy.** G. Bocks-horn. Gall. *Fenugrec*. A. Fene-Greek.

FOETOR ORIS, est putredo circa dentes & gingivas: aliquando oritur ex pulmonibus & sanguine phthisico, vel scorbutico, aliquando ex stomacho. Fœtor verò in genere oritur ab humoribus stagnantibus, effusis, corruptis, vel venenatis; ut & ab omni causa, quæ sales & olea nimium attenuat, & volatilia reddit, ut est inedia, calor, motus nimius, acrimonia nimia assumpti. B. **Stinkende adem/ stank.** G. Stinckender athem. Gall. *Halaine puante, puanteur*. A. A stinking breath.

FOETUS, Gr. Κύημα, est conceptus, quando fœmina concepit, ab initio dicitur *Embryon*, postea cùm formam adeptus fuerit, propriè fœtus dici potest. B. **De vrugt.** G. Die frucht. Gall. *Le Fœtus*. A. The young.

FOLIACEUM ORNAMENTUM, est fimbria in extremitate tubæ Fallopianæ, quâ ovum ex ovario muliebri, quasi tot digitis excipitur, & per tubam in uterum defertur. B. **Het loof-werk.** G. Blat-zierd. Gall. *la Frange membraneuse, ou le Pavillon de la Trompe de Fallope.* A. Garnishing of the leafs.

FOLIUM INDICUM, idem quod *Malabatrum*.

FOLLICULUS, est theca rei cujuslibet tenuis, quæ granum vel semen continet involutum, sic membranosa cutis, *Acini Folliculus* dicitur.

FOLLICULUS FELLIS, est vesicula, quæ hepatis concavo annectitur, in qua bilis colligitur, quæ suo tempore per ductum choledochum, in intestinum duodenum exantlatur. Gr. Κύστις χοληδόχος. vid. *Vesica fellis*. B. **De Gal-blaas.** G. Die Gall-bläse. *Vesie du fiel*. A. The gall bladder.

FOMENTUM CELSO, Fomentatio *Ulp.* Fotus *Plin.* est Medicati externi genus, quod corpori admotum ipsum fovet & calefacit. Θέρμασμα, estque duplex, & aridum & humidum, illud Πυρία, Πυρίασις *Diosc.* & Πυρίαμα: hoc Καταντλημα *Diosc.* & Κατάντλησις dicitur, quod effuso humore adhibetur: Estque vapor, liquor aut decoctum variis partibus, beneficio lintei, filtri, spongiæ, vel vesicæ,

ficæ, fovendi causâ applicandum. B. Stovinge/ verwarminge. G. Erwærmung, ein warmes tuch, damit man dem leibe wærme zufuegt. Gall. *Fomentation* A. A Cherishing or keeping warme.

FONTANELLA, seu FONTICULUS, dicitur in fœtubus & recens natis, intra frontis os & duo sincipitis, apertura quadrangularis. B. De Fontenel des Hoofds. G. Flusz loch des haupsz. Gall. *Fontanelle*. Item ulcusculum arte Chirurgicâ, in sanis corporis partibus excitatum, ut per id humores superflui & corrupti evacuentur, morbi curentur, vel etiam anticipentur: Fontanellæ excitantur cauterio actuali vel potentiali, lanceolâ & forcipe: in Fonticulis excitandis notandum est, semper locum inter duos musculos eligendum esse. B. Fontanellen / Etterdragten. G. Fontanelle, Etterhohl. Gall. *Une Fistule*. A. An Issue.

FONTALIS, idem quod *Potamogeiton*.

FONTICULI, idem quod *Fontanellæ*.

FORAMEN OVALE, dicitur apertura magna, media inter cordis sinum venosum dextrum sinistrumque, quorum paries intergerinus hoc foramine perforatus est: quo fit, ut sanguis ex sinu & aure dextra exire hoc foramine possit in sinum sinistrum, eique additam auriculam: è sinistro autem sinu aureque in dextrum sinum & aurem facilè penetrare nequit, impediente membranâ quâdam, valvulæ officium præbente. Membrana hæc ex majore parte ambitûs foraminis è parte sinûs sinistri orta, totique prætenta foramini in duo quasi cornua abit, quæ ultra anteriorem foraminis partem procurrunt aliquantulùm similiter à parte sinûs sinistri, evanescuntque in eandem partem parietis intergerini sinuum. Itaque tali hoc foramen obductum est membrana, ut per se nunquam valdè pateat; si verò sanguis sinûs sinistri urgeat parietem intergerinum sinuum, urgeat etiam membranam, explicet, tendat, obtendatque foramini exquisitè, ut nihil elabi possit: si contra urgeat sanguis sinûs dextri, pellat membranam aliquantùm in sinum sinistrum, ac sic viam sibi obliquam aperiat inter cornua ejus anterioremque foraminis partem, totum enim foramen aperiri nequit, quoniam è maxima parte ambitûs ejus valvula nascitur. Valvula tenuis est, ut explicari facilè posset, repellique à sanguine

ſinus dextri : denſa ſimul eſt, & quaſi tendinea, ut ſat haberet roboris. Foramen ovale quod etiam feneſtra ovalis vocatur eſt apertura à figura ovalis dicta, in parte poſteriori & ſuperna conchæ internæ è regione membranæ tympani poſita, habens ſitum ſtapedi parallelum, & configurationem ipſius baſi reſpondentem, foramen illud ſtapes replet ſuâ baſi, & membranulæ tenuiſſimæ tenerrimæ illud occludenti accreſcit, ſervatâ interim mobilitate requiſitâ. Foramen rotundum quod & feneſtra rotunda dicitur, eſt altera appertura, quæ in tympani ſupernis partibus reperitur, ſcilicet in tympani cavitatis parte poſteriori, è regione tympani membranæ ſita, paulò inferior quàm feneſtra ovalis, versùſque occiput, priori minor & declivior, figuram incertam, nunc ovalem, nunc circularem habens, rotunda tamen vulgò dicta, ſic ſita in foco quaſi elliptici hujus ſpatii centro membranæ tympani oppoſito, patet in ſcalam inferiorem cochleæ, clauditur membranula tenui, pellucida, tenera, tenſa, elaſtica, tremula, infixa ſtriæ excavatæ in medio meatu : cùm verò nullo prædita ſit muſculo hæc membrana, variis gradibus tendi, adeòque variis diverſis tremoribus diſtinctiſſimè recipiendis aptari, hinc cum variis diverſis ſonis harmonicè contremiſcere, ut facit quidem membrana feneſtræ ovalis, non poteſt : hujus ergò tremores non erunt adeò accurati & diſtinctè, ac ſunt illi, qui ope membranæ tympani & oſſiculorum membranæ feneſtræ ovalis inprimuntur ; adeòque ſonorum diverſitas ope membranæ feneſtræ rotundæ diſtinctè exhiberi non poteſt, ſed illa tantùm confuſum ſtrepitum, aut ſimplicem bombum efficere videtur. Hinc fortè læſo vel obſtructo meatu auditorio, læſa vel rupta tympani membrana, deſtructis oſſiculis auditus &c. ope tubæ Euſtachianæ, & membranæ foraminis rotundi, ſimplex adhuc bombi perceptio fieri poteſt. B. **Het ronde gat en het eyrwyze gat in het tympanum.** Gall. *La Fenêtre Ovale*, *la Fenêtre Ronde*.

Forceps, eſt inſtrumentum, quo partes demortuæ & corruptæ, item res quæ corpori ineſſe non debeant, apprehenduntur, abſcinduntur, vel evelluntur. Forcipes ſunt, figura varia, ut longæ, curvæ, dentatæ, roſtratæ, ſemilunares, ſpeculum oris, matris &c. quæ pro diverſa figura diverſum uſum obtinent. Varia nomina Belgica fortiun-

tiuntur, ut B. Trektangen/ pellicaanen / kranebek-ken/ korentangen/ ravensbekken/ papegaysbek-ken / mond en moeders spiegels / etc. G. Eine zange. Gall. *Pincettes Pellican &c.* A. A Pair of Nippers.

FORCEPS DECEPTORIA, eſt inſtrumentum inciſorium, cujus acuta pars dum latet, ægroti, qui inciſionem non admittunt, Chirurgicâ manu decipiuntur. B. Bedrieg-tang.

FORFEX, eſt inſtrumentum evellendis dentibus aptum vocatur item *Odontagra*, ſive *Dentagra.* ὀδονταγωγὸν Eraſiſt. *Dentiducum*, *Dentarpagaga* Varoni. B. Een tandt-rekker. G. Ein zahn-brecher zange, pelican. Gall. *Davier Pellican.* A. Sheares. Item eſt bifidum ſecans chalybeum Inſtrumentum. B. Een ſchaar. Gall. *Des Ciſeaux.*

FORMICA, non tantùm infectum eſt, ſed & verrucæ ſpecies, Gr. Μυρμηκία, id eſt *verruca formicaria*, tumens & calloſa, colore nigricans, baſi latâ & cute ſeſſili, in exciſione dolores adferens, morſiunculis formicæ ſimillimos, undè & ei nomen. *Wierus* teſtatur eſſe morbum ab Hiſpanis nobis communicatum, venenatum, malignum ac contumacem ſerpiginem; ſumit initium à verendis, progrediturque ab iis per univerſum corpus cum doloribus & intolerabili pruritu, Teutonicè. G. Das zitter mahl, flechten. B. Kruipende mier. G. Ein Omeiſz. Gall. *Fourmi.* A. A ant, emmete, piſmire.

FORMICANS PULSUS, eſt pulſus inæqualis, motui formicarum ſimilis, vel potiùs vermiculans imminutus adeòque minorem vim cordis, & quantitatem ſanguinis indicat. B. Een mier gelyke pols. G. Ein ſchwacher puls.

FORMICATIO, vide in *Formica.*

FORMIX, idem quod *Eſthiomenos Herpes*, vel *Noli me tangere* aut *Lupus.*

FORMULA, Gr. Γραμματεῖον, eſt præſcriptum, quod à Medicis præſcribitur, quædam paranda medicamenta indicans Pharmacopæis in ægrorum emolumentum. Vulg. *Receptum.* B. Een recept/ Doctoors ordinantie. G. Ein recept. Gall. *Formule.* A. A form or receipt.

FORNAX, Gr. Καμῖνος, dicitur & *Furnus.* Vide *Furnus.*

FORNIX, eſt ſubſtantia cerebri calloſa, nomen ſortita, quod ædificia teſtitudinis inſtar, ita & ſinus ventriculorum.

rum, ac molem deorsùm inclinantis cerebri ſuſtinere videtur. Subnixa eſt cruribus tribus, quorum duo poſteriùs, versùs cerebri baſin deorsùm porriguntur, & ſpinalis medullæ radicem, juxta latera complexa, ſingulari ſubjecta prominentia, recurvoque velut vallo, ſinum inferiorem ventriculorum anteriorum utrinque deſignant. Gr. Καμάριον ψαλλιδοειδὲς *Galeno*. B. Het welffel. G. Ein gewœlb. Gall. *Voute à trois piliers*. A. The Vault of the brain.

Fossa Magna, eſt pudendi muliebris interior cavitas, ſive *Rima magna*, quæ & ob figuram *Navicularis* dici poteſt. B. D'Opening der Vrouwelykheid.. Gall. *Le Sinus*.

Fotus, idem quod *Fomentum*.

Fovea, idem quod *Foſſa magna*.

Fovea Cordis, idem quod *Anticardium*.

Fractura Ossis, eſt continui in duris corporis partibus ſolutio, quæ ab externo, & duro inſtrumento, vi partem frangens, efficitur, cujus differentiæ à forma, parte, & accidentibus deſumuntur. Gr. Κλάσις, Κλάσμα, Κάταγμα. B. Een been-breuk. G. Ein bein-bruch. Gall. *Fracture d'os*. A. A. Breaking or rupture of a bone.

Frænulum, eſt ligamentum membranaceum ſub linguæ anteriori parte: hoc in recens natis quandoque totam linguam inferiùs occupat, eamque minùs mobilem pro peragendis ſuis officiis reddit, unde divelli Chirurgi ſcalpello ſolent. B. De ſpan-ader / tong-riem. G. Die zung-riem. Gall. *Le Filet*, *Nêrf ſous la langue*. A. A the bridle of the tongue.

Frænulum, ſeu Frænum Penis, eſt membrana, quâ præputium glandi alligatur, Gr. Κυνοδέσμιον. Alii *Canem* vocant. B. De band. G. Die riem. Gall. *Le Filet*, *le Nerf le Frain*. A. The ligament, vel bridle of the fore skin.

Fragaria, Eſt planta, quæ habet radices fibroſas, oblongas, coloris fuſci aut nigricantis, repentes, ex quibus emergunt flagella per terram repentia, undè novæ radices & plantæ naſcuntur, & caules tenues, longi, villoſi, habentes folia terna ad centrum conjuncta, rugoſa, nervoſa, ſummo pediculo inſidentia: flores ſunt roſacei, plurimis petalis in orbem poſitis conſtantes, ex quorum calice multifido ſurgit piſtillum, quod deindè abit in fructum ferè globoſum vel ovato acuminatum, cujus placentæ

tæ modo carnosæ, modo ſiccæ adhæreſcunt multa ſemina; odoris admodum fragrantis eſt, & ſaporis ſubdulcis, vinoſi: Hæc planta creſcit inprimis in montibus, & locis umbroſis & ſylvis. A fragro, ſeu odorem gratum emitto, quem fraga emittunt. Gr. Κόραμον ſive fragariæ fructus. B. Aardbezien-kruid. G. Erdbeer-kraut. Gall. *Fraiſier*. A. Straw-berry bush.

Frangula, ſeu Alnus nigra, eſt arbuſcula, quæ plures habet caules novem vel decem pedes altos, pollicem craſſos, rectos, in plures ramos diviſos: ejus cortex externè niger, internè flavus & croceus: lignum album, & fragile, medullam ruffeſcentem continens: folia Alni vel ceraſi, ſed rotundiora, & magis nigra: flos eſt roſaceus, plurimis ſcilicet petalis inter diviſuras calicis monophylli poſitis, conſtans: è calicis autem fundo ſurgit piſtillum, quod deinde abit in fructum ſeu baccam mollem duobus plerumque ſeminibus fœtam planis & ſubrotundis: ſic appellatur, quòd ejus ramuli facilè frangantur; dicitur etiam arbor fœtida, à fœtido tum colore, tum odore, tum ſapore. Gall. *Aulne noire*, *Bourgene*.

Fraxinella, Eſt planta, quæ habet caules, duos circiter pedes altos, rotundos, villoſos, rubicundos, medulla repletos: folia Fraxini ſunt, pinnata, ſed minora: flores polypetali, anomali, horum petala ita diſponuntur, ut flos quaſi bilabiatus appareat, poſt florem apparent plurimæ vaginulæ, elaſticæ, quæ cum impetu ejiciunt ſemina plana, magna, nigra, acuta, & ſplendentia: radix longa, alba, digiti minimi craſſitie, odoris penetrantis, ſaporis amari: hæc planta creſcit in regionibus calidis: dicitur Fraxinella à ſimilitudine foliorum, quam cum fraxino arbore habent; ideòque diminutivum à fraxino eſto: hujus radix in officinis vulgò dictamnus albus vocatur, quia ejus odorem, ſaporem, & vires habet, & albus, quia radices albas habet, ad differentiam cretici nihil cum veterum dictamno commune habet. B. Eſſen kruid. G. Weiſſer diptam, eſcherwurtz. Gall. *Dictam blanc*. A. White dittony.

Fraxinus arbor, eſt magna, craſſa, recta, ramoſa, cortice tecta polito, cinereo, viridеſcente: Lignum eſt durum, politum, album: folia ſunt oblonga, bina, pinnatim nata ad communem coſtam, cujus apex de-

definit in folium impar ſaporis parùm amari & acris : flos mas, apetalus, cujus ſtamina apice gemino plerumque donantur : ovarium oblongum, ovatum, compreſſum, inſtructum tuba bifida; in fæmina per maturitatem fit fructus planus, membranaceus, linguiformis, fætus ſemine medulloſo ſimilis figuræ; ſaporis acris & amari : hæc arbor creſcit in locis humidis circa flumina & in ſylvis. An à fragore ſiliquarum, quem, ventis agitatæ edant ? B. Eſſchen-boom. G. Eſchen-baum. Gall. *Frêne.* A. The Ash-tree.

FRICATIO, ſeu FRICTIO, Gr. Τρῖψις, & Ἀνατρῖψις, *ſicca* eſt vel *humida*. *Sicca* eſt, quando corpus vel membrum ſolis manibus, aut linteis panniſve laneis ſiccis fricatur, quæ & chirothecis peragi aliquando ſolebat. *Humida* fiebat vel aquâ, vel oleo, vel ambobus ſimul admixtis. Varia habentur genera, ut *Mollis*, *Dura*, *Intermedia*, *Multa*, *Pauca*, &c. B. Wryvinge. G. Das reiben, kratzen. Gall. *Frottement*, *friction.* A. A rubbing.

FRITILLARIA, eſt planta, quæ habet caulem, pedem circiter altum, tenuem, rotundum, internè fungoſum, coloris virido purpurei vel nigri : folia mediocriter longa, anguſta, excavata : flos eſt liliaceus, campaniformis, hexapetalus, pendulus, nudus, plerùmque teſſelatus, ſex ſtaminibus fætus, ovarium complectens : Ovarium eſt inſtructum tuba bifida, triplici cavitate pergente uſque ad cava Ovarii, fit fructus oblongus, ferens ſemina plana, gemina ſerie ordinata : radix duobus tuberibus carnoſis conſtat, ex quorum medio caulis aſſurgit: hæc planta creſcit in pratis, & colitur in hortis : dicitur, quod ejus flores maculis pingantur in modum fritilli. Vocatur & *Meleagris.* B. Kivits-eyeren. G. Bretſpiel-blum. Gall. *Fritillaire*, *le Meleagris.* A. Fritillari.

FRONS, Gr. Μέτωπον, eſt ſuperior faciei pars, terminata ſuperciliis, temporibus, & crinibus capitis : quibuſdam à ferendo dicitur, quia præ ſe fert animæ ſigna. B. Het voorhooft / de ſtern. G. Die ſtirn. Gall. *Le front.* A. The fore head, front.

FRONS, inter vegetabilia interdùm pro ramo ponitur. Propriè tamen dicitur id quod ipſe ramus circumquaque producit, multa interdùm folia habens, & nonnihil corticis, ac veluti cauliculi.

FRON-

FRONTALE, eſt medicamentum externum, quod frequenter, ad capitis dolorem & fervorem, fronti applicatur. Conſtat ut plurimum ex herbis, floribus, ſeminibus, farinis, & aceto roſaceo madefactis. Gr. Περιμετωπίδιον. B. Voorhooft-middel. G. Stirn artzney. Gall. *Frontal.* A. A frontlet.

FRUCTUS, ſunt grandiores illi ac ſucculenti plantarum fœtus, & ſeminum receptacula, ut poma, pyra, pruna &c. vel, quod carne & ſemine compactum eſt. Frequenter tamen pro eo, quod involucro perindè quaſi carne, & ſemine coactum eſt, accipi ſolet. B. Vruchten. G. Fruchten. Gall. *Fruicts.* A. Fruit.

FRUMENTUM, dicitur à fruendo, quod maximo cum fructu ejus uſus eſt. Eſtque quod geniculato culmo, & arundinaceis conſtat foliis, ſemenque panificio & pultibus aptum, in ſpicis aut jubis producit. B. Koorn. Gall. *Bled.*

FRUTEX, eſt planta inter herbas & arbores media perennis, & gemmipara, ad arboris magnitudinem non aſſurgens; ad ligneam tamen indolem proximè accedens, vel quod à radice caudice multiplici, ramoſumque ſeſe attollit, ut rubus. B. Heeſter. G. Eine ſtande, geſtræuch. Gall. *Arbriſſeau.* A. Shrub. Vide *Thamnos.*

FUCUS, eſt plantæ genus, quæ creſcit in aquis, primò multos caules tenues, anguſtos & compreſſos germinat, qui ſeſe poſteà extendunt in parvos ramos, habentes folia ampla, oblonga, quercum referentia, ſed minora, ſubſtantiâ ſuâ tenaci, membranoſâ, flexili, plerumque polita, aliquantulùm lanuginoſa, caulibus ſuis adhærentia: adſunt tubercula vacua, aut bulbulæ aut veſiculæ cum ſeminibus, oblongæ, vel obrotundæ, aliquando majores, interdùm minores: hæc planta eſt plerumque humilis, aliquando tamen ad duorum pedum altitudinem creſcit, recens capta eſt coloris flavi virideſcentis, ſed ſiccata fit coloris nigri, nunquam flores habet, ab illis veſiculis ſupradictis ſupra aquam ſuſtinetur. Gr. Φῦκος, eſt herba marina, an à φύω creſco ut quidam volunt? Eſt quædam ſpecies in Candiæ maritimis locis, quibus lintea, lana &c. purpureo colore inficiuntur: atque eo etiam fœminæ ſibi fucum ſeu coſmeticum parant. Vide in *Alga* Hofmanni.

FULIGO, idem quod *Aporrhæa.*

Fulminatio, idem quod *Detonatio.*

Fumaria, eſt planta, quæ habet plures caules ad altitudinem pedis vel ſeſquipedis creſcentes, quadratos, excavatos, coloris partim purpurei, partim albeſcentis: folia minutim inciſa, caulibus longis & anguloſis adhærentia, lobata umbelliferarum inſtar: flores ſunt polypetali, anomali, papilionaceis æmuli, ex duobus tantùm petalis conſtantes, quaſi bilabiati, labio ſuperiori in caudam abeunte cum inferiori ad pediculum conjuncto: hæc inter labia velut in palato, cujus os à ligula occupatur piſtillum poſitum eſt vagina obvolutum, quod deinde abit in fructum membranaceum nunc longiorem, nunc breviorem, fætum ſemine parvo, rotundo, ex nigro virideſcente, ſaporis amari & ingrati: radix mediocriter craſſa, fibroſa, alba: Tota planta habet ſaporem amarum & ingratum, creſcit in pratis. Sive Fumus Terræ, Gr. Καπνὸς & Κάπνιος, ſic dicta, quòd ejus ſuccus oculis inditus, veluti fumus lachrymas moveat, oculoſque mordicet. B. Duive-kervel / aard-rook / gryſe-com. G. Taubenkropf, tauben-kœrbel, erd-rauch, ratzen-kœrbel. Gall. *Fumeterre*, *Pied de geline.* A. Fumitory.

Fumigatio Chymica, eſt corroſio metalli; per fumum vel vaporem. B. Rookinge. G. Ræucherung. Gall. & A. Fumigation.

Fumus Terræ, idem quod *Fumaria.*

Functio, idem quod *Actio.*

Funda Galeni, eſt faſcia, in quatuor partes diviſa, in affectionibus maxillæ inferioris utilis, vel alibi fiſſis. B. Slinger-band / een vierhoofdige windel / ſlinger-zwagtel. G. Eine vierhauptige windel. Gall. *Fronde*, *Bandelête à quatre Chefs.* A. A Swathe conſiſting of four parts.

Fungus, eſt plantæ genus nullos flores, folia, nec ſemina apparentia habens, utriculis & aëriis faſciculis pedunculus conſtat, qui pedunculus eſt brevis, craſſus, fungoſus, inſtructus capitulo carnoſo, craſſo, ſpongioſo, obrotundo, aut compreſſo, aut acuto, foliaceo, ſæpè plurimas fiſtulas inferiùs habet in formam organi pneumatici diſpoſitas; falſo creduntur nullum habere ſemen, nam inter lamellas habent uteros, qui infinita ſemina continent. Sed variæ ſunt fungi ſpecies; quidam dici volunt à funere,

re, quod suo veneno vescentes ad funus ducat: sub forma excrescentiæ arboribus, fruticibusve quibusdam adnascuntur vel immediate è terra prodeunt, sub varia forma & figura, de quo consulendi Botanici. B. Paddestoelen / Duivels-brood / Kampernoeljen / Padde-brood. G. Ein schwamm, schwemme & pfifferling. Gall *Champignon ou Potiron.* A. Toad-stoole, or Mushrom.

FUNGUS, est caro mollis & spongiosa, quæ vulneribus superincrescit. B. Bastert of wrelig-vleis. G. Schwammgewæchs, glied schwamm. Gall. *Excrescence spongieuse, chair baveuse.* A. A Spungy Tumour.

FUNICULUS UMBILICALIS, sive INTESTINULUM, LAQUEUS, seu ductus umbilicalis, est pars, funiculi modo contorta, oblonga, vasculosa, crassitie pollicis, longitudine quatuor quasi spithamarum, in fœtibus ab umbilico in placentam uterin[illegible]m usque porrecta; continet arterias duas venam una[illegible], & urachum. B. De Navel-streng. G. Der schuur von der nabel, nabel-riem. Gall. *Le Cordon ombilical, ou du Nombril.* A. The Navel-string.

FUNIS ARBORUM, est Smilax levis, quia sese circum arbores volvat.

FURCALE OS, idem quod *Furcula.*

FURCULA, SUPERIOR, dicitur os sterni superius, alii etiam jugulum vocant; ita etiam claviculæ os appellatur.

FURCELLA, idem quod *Furcula.*

FURFURATIO, Gr. Πιτυρίασις, Latinis etiam *Porrigo;* affectus est, cum scalpentibus surfuribus similia ex capitis cute decidunt, & quidem plerùmque cute eâ, quæ sub capillis est, item etiam è barba & superciliis. B. Zemelagtigheid. G. Der hauptgrind, die schwinden. Gall. *Teigne.* A. Scurf or daridraff.

FURNUS, est locus in quo ignis ad materiam Chymicè tractandam, dextrè & convenienter accommodatur: estque apertus vel tectus, rotundus, quadratus &c. De furnis consule authores. B. Een Oven. G. Ein Ofen, Brenn-ofen. Gall. *Fourneau.* A. A Furnace.

FUROR, idem quod *Mania.*

FUROR UTERINUS, est in fœminis, imò & in virginibus Salacitas & Satyriasis quædam, sed cum delirio, ita

ita ut non modo Venerem & Viros appetant, ſed proſtituunt ſeſe primum ſermone obſcæno, eoque delectantur, deindè ipſæ eum inſtituunt, tum abſque pudore ſe denudant, & ſine diſcrimine etiam obvios quoſque invadunt, & ſollicitant. Cùm primum hic morbus incipit, fœminæ triſtiores ſunt & taciturnæ, oculos jactant laſcivos, rubet, modo pallet facies præcipuè narratione rerum obſcænarum, rubor elucet cum pulſu & reſpiratione mutatis, adhæc vix pedibus conſiſtunt tripudio deditæ. Inconſtanter plerùmque amant hunc vel illum, quo conſpecto, aut de quo cogitantes ilicò perturbantur. Deinceps rixantur, mœrent, rident, garriunt, cantant, dubia loquuntur, demùm delirant, & pudorem decoquunt, ita ut nonnunquam in lecto nudæ decumbant, ut per plateas vagabundæ quærant, quibuſcum ſeſe commiſceant, quos non benè excipere ſolent. Ab hoc morbo hodiè immune non eſt fermè ſequioris ſexûs genus, maximè autem meretrices. *Cauſa* videtur conſiſtere in ſucco ſeminali, qui ad ſummum maturitatis gradum evectus virgines in furorem agit; exemplum illud in brutis animalibus quotannis occurrit, ut in felibus, tauris, damis & cervis. Eſt quidem & alius affectus huic cognatus, quem *Uteri* vel *Matricis Fervorem* Antiqui appellàrunt, quando nimirùm univerſa ſubſtantia, & totum ejus corpus incaleſcit, cum dolore & lumborum gravitate, *horripilatione*, faſtidio & urinæ ac excrementorum alvi ſuppreſſione; & fœmina coitum vehementer appetit, ſed ob dolorem venere uti pertimeſcit. Gr. Ὑστερομανία. B. **Razende moer / ritſigheid.** G. Wuetende geilheit, wuetende mutter krancheit. Gall. *Fureur de la Matrice*, *Rage d'Amour*. A. Fury of the Womb, or Womb fury.

FURUNCULUS, ſive DOTHIEN, eſt tuberculum acutum ovi columbini magnitudine cum inflammatione, & dolore; maximèque ubi jam in pus vergit. Qui ubi apertus eſt, & exiit pus, ſubter apparet pars carnis in pus verſa, corrupta, ſubalbida, ſubrubra, quem ventriculum quidam furunculi nominant. In eo nullum periculum eſt, etiamſi nulla curatio adhibeatur: matureſcit enim per ſe, atque erumpit. Sed dolor efficit, ut potior Medicina fiat, quæ maturiùs liberet. B. **Bloed-zweer / bloed-vin / fyk, hertebuile.** G. Blut-geſchwær. Gall. *Furoncle ou Clou.* A. A Boil.

FU-

Fusio, eſt liquatio cujuſcunque materiæ fuſilis per calorem ignis ſæpè vehementiſſimi, ut fit in liquandis metallis & mineralibus; huic operi non rarò follis adhibetur. B. Smeltinge. G. Ein guſz, ſchmeltzung. Gall. *Fuſion.* A. A Melting.

Fusterna, eſt ſuperior pars Abietis, dicitur, quia nodoſi ſolent eſſe fuſtes & baculi crebris nodis ut plurimum aſperi, inferior pars vocatur è contra *Sapinea.*

G.

G Græcum r Medicis Uncia eſt.

G. Gagates, eſt Aſphaltum eouſque vi naturæ perfectum, ut evadat nigrum, durum, terrenum, ſciſſile, politum, graveolens, reſplendens: propter duritiem vocatur *Lapis Gagates*, vel *Thracius Nicandri.*

Gala, idem quod *Lac.*

Galactophori Ductus, propriè ſunt *Vaſa Lactea*, ſive quæ chylum verſùs cor ex inteſtinis per meſenterium & ductum thoracicum ducunt. Item dicuntur Ductus lactiferi, chylum (ut quidam Neotericorum finxerunt) ab inteſtinis recta via ad glandulas mammarias ducentes: Rectiùs tamen hoc nomen arteriis imponitur, ex eo quod unà cum cruore chylum mammis advehunt, in quibus lac, ad infantis uſum ſequeſtratur. Sic quoque vocantur tubuli ex glandulis mammariis lac in papillas ducentes, ex γαλὰ lac, & φέρω porto, duco. B. Melkbuiʒen. G. Milch-gefæſſe. Gall. *Les Conduits Laiteux.* A. The Milk veſſels.

Galactophera, medicamenta ſunt, quæ lactis copiam uberrimam faciunt, & ad mammarias glandulas determinant. B. Melkmakende middelen. Gr. γαλακτοποιητικά. à γάλα & ποιέω.

Galactopojectice Facultas, Gr. Δύναμις γαλακτοποιητικη, nihil aliud eſt quàm aptitudo ad ſequeſtrandum lac: de lactis ſequeſtratione vide in *Lac.*

Galanga, radix eſt aromatica, colore ſaturo rubra, duplex eſt *Major & Minor*, ſed minor majori melior eſt: nondùm authores conveniunt de hac planta; quidam utramque ſpeciem ad Iridum genus referre volunt ob radicis præſertim convenientiam, alii verò majorem tantùm Iridibus accenſendam eſſe cenſent, minorem verò frutici folia myrtum æmulantia gerenti annumerandam, credunt.

Majoris radix craffior; intùs alba, ex java & Malabar adducitur : minoris verò tenuior, nodofa intùs & extra rubefcens, fapore acris inftar piperis, odore fuavis; hæc verò ex China adfertur & hujus major ufus eft in Med. Ex India & China nobis adferuntur : ita vocatur à voce Arabica Galingia. B. Galiga. G. Galgant. Gall. *Galanga.* A. Galangal.

GALBANETUM, eft compofitio Galbanum recipiens.

GALBANUM, eft gummi, fuccus, aut lachryma Ferulæ Syriacæ, quam *Metopium* vocant (quo nomine aliis gummi idem venit) intensè flavum vel albidum, inflammabile; odore gravi Opopanacem referens, colore Tacamahacam. Optimum cenfetur cartilaginofum (alii granulatum volunt, fed rariffimè ob mollitiem in granis invenitur) flavum, fincerum, pinguè, non lignofum, quod in fe retineat nonnihil ex fuis feminibus, & ipfis ferulæ farmentis, gravis & ingrati odoris, nec nimis humidum, nec nimis aridum, cum accenditur flammam nutriens. Dicitur & *Chalbanum.*

GALEA, eft dolor capitis, fic à loci fimilitudine dictus, quod totum caput in modum Galeæ comprehendat.

GALEA, pertinet quoque ad vafa Chymica, eft enim vis cui retorta imponitur, ex terra aut alia materia confectum, ne retorta, nifi mediatè, ab igne tangatur. B. Een klapmuts. G. Bappeln, ein helm. Gall. *Le Chapiteau.* A. Cap.

GALEA, etiam dicitur, quando caput fœtûs in lucem prodeuntis cum parte membranæ Amneos circumveftitur, cum Galea vulgò, een Helm / dicitur prodiiffe. Sed fi infans ex fexu fæminino fuerit, *Vitta* dicitur, de quibus obftetrices plurimas fabulas nugantur. Gall. *Nè Coiffé.*

GALEGA, eft planta, quæ plures habet caules tres pedes altos, ftriatos, excavatos, ramofos: folia pinnata, bina conjugata, affixa coftæ, in impar folium terminata, faporis leguminofi : flores funt in fpicam congefti, leguminofi, coloris albi, aut violacei albefcentis: flori fuccedit filiqua teres & quafi cylindracea, fæta feminibus oblongis, & veluti reniformibus : radix exigua, alba, perennis : Hæc planta crefcit in locis humidis, circa flumina. Dicunt effe vocem corruptam à Polygala, à Fracaftorio vocatur herba Gallica, an indè nomen habeat ? Lectoribus

bus judicandum relinquo. B. Geitenkruid. G. Geiſzkraut. A. Goates rue.

GALENICA MEDICINA, eſt quæ nititur fundamentis *Galeni*, ideòque *Galenici* ſunt qui artis ſuæ fundamenta è *Galeno*, & philoſophis petita, ratione probata, & experientiâ confirmata amplectuntur, & hoc duplici κριτηρίῳ verum à falſo diſtinguunt. Nituntur præcipuè quatuor elementis peripateticis, hinc illorum temperamenta, humores &c. B. Galeniſche Medicine. G. Galeniſche Artzeney. Gall. *Medecine Galenique* A. The Phyſick of Galen.

GALIANCONES, ſunt, qui ob capitis humeri in alam prolapſum brachium juſto brevius & gracilius habent, partes verò circa cubitum tumentiores muſtelæque cubito prædîti ſunt, ideòque *Muſtelanei* vocantur, à γαλέη muſtela, & ἀγκών cubitus. B. Kortarmig. G. Krummbein, kurtz von armen. Gall. *Qui ont les bras courts*. A. Shortneſſ of the Arm.

GALIOPSIS, vel GALLOPSIS, eſt ſpecies Urticæ mortuæ, vel lamii, quæ habet multos caules quadratos; folia ejus Marrubium referunt; flos eſt pulcher, coloris flavi, & multis punctis coloris croci notatus: flori ſuccedunt ſemina oblonga, in capſula, quæ flori tanquam calix inſervivit, contenta; hæc capſula in quinque partes diviſa, infundibulum refert: Hæc planta creſcit circa ripas & in montibus. A γαλέας ὄψει, facie & rictu muſtelæ, vel eſt nomen ex Græco & Latino compoſitum, quod ejus flores prorsùs Galeæ aſpectum referant. Hujus ſunt variæ ſpecies. B. Doode netelen. G. Tode neſſel, taubneſſel. Gall. *Ortie morte*. A. Dead nettle.

GALLA, eſt tuberculum quoddam rotundum, foliis quercinis accreſcens inſtar ſpurii fructus. Muſcarum quædam ſpecies eſt, quæ ova ſua intra folia recondunt, & unà cum folio creſcunt: ex ovis deindè fiunt vermiculi, qui interiorem folii partem rodúnt, & inde naſcitur quaſi folii ſcirrhus, qui intumeſcens *Gallam* repræſentat. Si latè ſumatur, tubercula quoque denotarent, quæ in foliis Salicis, Cynosbati, Hederæ terreſtris, viticis &c. conſpiciuntur, quæ & eodem modo producuntur, Gr. Κηκὶς dicta, fortè à κῆκα id eſt, fuligine, quod Gallarum, pannis nigro colore tingendis, magnus uſus ſit. B. Galnoten.

G. Eychapffell, Gallapffell. Gall. *Nois de Galle.* A. A oak-apple.

GALLICUS MORBUS, vide *Lues venerea.*

GALLINAGINIS CAPUT, vide *Caput Gallinaginis.*

GALLITRICHUM, rectius *callitrichum*, penult. corr. quia à τρὶξ τριχός.

Ἐυχέτ᾽ ἀπαρχόμενος, κεφαλῆς τρίχας ἐν πυρὶ βάλλων. *Hom. Od.* γ. Inconvenienter *officinæ* gallitrichon appellant, cum nomen inde inveniat, quod κάλλος faciat τριχῶν; quemadmodum nucis juglandis putamen *Dioscoridi l.* 1. *c.* 141. καλλίτριχόν ἐστιν, id est, capillis pulchritudinem, & robur inducit. Accedit quòd planta hæc non *Apulejo* tantùm, sed & *Plinio* callitrichon vocetur, *l.* 22. *c.* 21. *quidam*, inquit *callitrichon vocant*, *alii polytrichon*, *utrumque ab effectu*, *tingit enim capillum &c.* Inconvenientius, cum jubentur *callitrichum* capere *officinæ*, capiunt *horminum*, nam callitrichum ex adianthorum genere esse fidem facit *Plinius l.* 22. *c.* 21. Vide *Callitrichum.*

GALLIUM, seu GALIUM, est Molluginis species, dicitur ἀπὸ γάλα πηγνύειν ἀντὶ πιτύας αὐτὸ, quòd coaguli vice lac coagulet ac cogat. B. Wal-stroo. G. Weger-kraut, wald-stroh, unser-frauen bett-stroh, weg-stroh, leb kraut. Gall. *Petit Muguet ou caille lait.* A. Ladies Bed-strow.

GALREDA, seu GELATINA, succus est inspissatus, viscosus, lucidus, fitque plerùmque ex coctis partibus animalium cartilaginosis, v. g. ex pedibus vituli. B. Gelei/ Lym/ Lil. G. Galerte. Gall. *Gelée.* A. Jelly.

GANGLION, est tumor in partibus tendinosis & nervosis, à casu, ictu, vel alias excitatus, renitens, in latera pressus non divertitur, nec in orbem circumagitur, oriundus ab extravasata Lympha ex vasculis ruptis, intra vaginam tendinis hærente. Vocatur etiam corpusculum oblongum, olivare, durum, capsula veluti tectum, in qua moveri potest pressione digitorum, carnei utcunque coloris, substantia nervosa nodi instar, multis in locis corporis quibusdam nervis veluti circumnatum, ubi multi nervosi surculi coëunt; formatur ex concursu duorum vel plurium nervorum cum suis membranis. B. Een zenuw knoop/ peês-knoop. G. Ein uberbein, schneknopff. Gall. *Ganglion ou noeud de Nerf.* A. A Tendinous knot, or tumor.

GAN-

GANGRÆNA, dicitur & *Ignis Perſicus*, eſt mollis alicujus partis, cadaveroſa corruptela, cum fœtoris, nigredinis & mortificationis initio conjuncta, inflammationem conſequens à μραω comedo. B. Heet vuur. G. Heiſſe brand, faul-fleiſel, das wilde fleiſch. Gall. & A. The Gangrene.

GARGARION, vide *Cion*, à γαργαριζω os colluo.

GARGARISMA, eſt Medicamentum liquidum, fauces & adjacentes partes, gargarizando, ſine deglutitione colluens. Eſtque *vel* decoctum in quo ſyrupi convenientes ſolvuntur; *vel* aquæ deſtillatæ, quibus ſyrupi admixti, quandoque & ſpiritus minerales adduntur. Sed recentiores Medici, omnes ſyrupos imò & acidos ſpiritus ex Medicina exturbant. Dicitur & *Gargariſmus*, *Collutio oris*. Διακλυσμα, à γαργαριζω os colluo. B. Een gorgel-drank / gorgel-water / keel-spoeling. G. Gurgel-waſſer. Gall. *Gargariſme*. A. A Gargariſme.

GARGARISMUS, idem quod *Gargariſma*.

GARUM, dicitur liquamen ex piſcibus ſale conditis, aut maceratis paratum, ita vocatum à garo piſce.

GARYOPHYLLATA, vide *Caryophillata*.

GARYOPHYLLI, idem quod *Caryophylli*.

GAS, *Helmontii* loquendi terminus eſt, & denotat ſpiritum non coagulabilem: vel ſpiritus eſt vitæ noſtræ Lumen & Balſamus præſervans à corruptione. *Gas pingue ſulphureum*, quod enecat homines, præſertim in cryptis ſubterraneis: *Gas Silveſtre; Gas Ventoſum*, quod aër. *Gas Succum*, eſt ſublimatum: *Gas* cereviſiæ, eſt exhalans ſpiritus è doliis vel lacubus, quando fermentatur. *Gas Salium* eſt aqua, item uvæ. Derivatur fortè à Belgico idiomate. B. Giſt / vel geſt / aut [illegible]eeſt.

GASTER, Gr. Γαςὴρ, *Venter*. Interdùm totum abdomen denotat; non raró pro ventriculo tantùm ſumitur. Nonnunquam etiam pro utero habetur.

GASTRICUS SUCCUS, eſt pellucidus, tenuis, ſpumoſus, leniter ſalſus ſuccus, qui continuò ex acinis ventriculi glandulosis in ejus cavitatem, pro cibo ſolvendo, miſcendo, & diluendo, ſtillat. B. Maag-ſap / maag-geſt. G. Magen ſafft. Gall. *Suc de l'Eſtomac*. A. The Juyce of te ſtomach.

GASTROCNEMIUM, eſt ſura, ſive pars tibiæ poſterior,

rior, unde ejus muſculi à tumore ventricoſo, *Gaſtrocnemii* dicti ſunt. Sic tibia dicitur *Anticnemium*, à γαςὴρ venter, & κνήμη tibia. B. De kuit. G. Die waden. Gall. *Le Gras de la jambe*. A. The Calf.

GASTROCNEMII MUSCULI, ſic vocantur duo orti à poſteriori condylo externo oſſis Femoris, ventrem carnoſum magnum conſtituentes, tendinem confundunt cum aliis, qui Achillis dicitur, & inſeritur calcaneo. B. Kuitſpieren. G. Der waden mauſz. Gall. *Muſcles Gaſtrocnemiens ou les Grands jumeaux*. A. The muſcles of the Calf.

GASTROEPIPLOICA, eſt vena & arteria, quæ ad ventriculum & omentum porriguntur, ex γαςὴρ venter, & ἐπίπλοον omentum. B. Net en maag-vaten. G. Die Netz und magen geſæſſe. Gall. *Vaiſſeaux Gaſtro-Epiploïques*. A. The veſſels of the cawl and the ventricle.

GASTRORHAPHIA, eſt connexio ſive ſatura in vulneribus abdominis adhibenda; ex γαςὴρ venter, & ῥαφὴ ſutura. B. Buyk hegting. G. Der bauch naht. Gall. *Gaſtroraphie ou ſuture des playes du ventre*. A. Suture of the belly.

GASTROTOMIA, eſt ſectio abdominis & uteri, uti in cæſarea ſectione, ex γαςὴρ venter, & τέμνω ſeco. B. Buykſnyding. G. Bauchſchneidung. Gall. *Gaſtrotomie ou ſection du ventre*. A. Cutting of the belly.

GATTARIA, idem quod *Cattaria*.

GAUDIUM, eſt lætitia ex judicio boni acquiſiti, vel acquirendi; vel oblectatio orta à quadam perceptione. Gr. Χαρὰ, Εὐφροσύνη. B. Blydſchap. G. Frœwde. Gall. & A. *Joye*.

GELASINI, idem quod *Dentes Inciſores*.

GEMMÆ, dicuntur lapides pretioſi & haud ineptè vocari poſſent lapides pellucidi; harum indoles vitro proximâ omni ferè dote; ſed illud exſuperant duritie, ſoliditate, ſimplicitate, difficillimâ fuſilitate ad ignem; videnturque ſale & terrâ, perfectiſſimis, tenuiſſimis, intimè commiſtis, conflari: ut cinis ſalſus igne fuſus virum dat. Gemma verò perſpicua, abſque admiſtu ullius coloris, quam proximè vitrum imitatur.

GEMMÆ SAL, ſalis communis ſpecies eſt, in fodinis lapidum frangitur, ſpecieque Cryſtallorum ſplendens erui-

eruitur, undè Gemmeum, à gemmis ob colorem nuncupatur, dicitur alias *Sal Fossile* & hujus purior pars Sal Gemmæ. In variis Germaniæ locis reperitur. B. Steen-zout. G. Stein-saltz. Gall. *Sel Gemme*. A. Sal Gem.

GEMMA, in vite idem est quod *oculus*, quia veluti ocellus quidam conspicuus, aut Gemma quædam excellens conspici possit, cum primum è vite prodit, aut sarmento. Hæc ineunte vere sese ostendit, & ab ea primum flos, deindè fructus prodit tam in ipsis vitibus, quàm arboribus: surculi est compendium, in quo futuri senii partes latitant, iisdem, quibus rami componuntur, integratur partibus, originem suam debet nodo, qui tractu temporis in gemmam transit. B. Een botte / een gewas. G. Ein ræbaug, beer-kopff. Gall. *Un Bourgeon*, *Bouton*. A. A Joung Budde.

GEMURSA, est morbi species inter pedis digitos, quæ ita olim Antiquis dicebatur.

GENA, MALA, Gr. Μῆλον, Φαρειὰ, Κόκλοι Hippocrati: est faciei pars à naso ad aures. Item, mentum & maxilla, quæ est superior vel inferior. B. Wange / koon / appel van de wange. G. Die wangen. Gall. *La Jouë*. A. Thee cheeke.

GENERATIO, est actio corporea, quâ Vir junctus mulieri, illi communicat aliquid corporei, ex quo postea nascitur, & prodit corpus humanum, illud autem quod vir communicat est semen, quod fit fæcundum; si à fæmina prolifera acceptum, ejus ope aptum est transire in corpus humanum: Illud igitur semen à Viro ejectum in utero muliebris, ingressum Tubas Fallopianas, ovulo ex materno ovario abrupto communicatum, causa est cur nascatur posteà Fætus. B. Voort-teling. G. Zeugen, gebæren. Gall. *Generation*. A. Ingendring, generation.

GENICULATA, est planta amæni aspectus; sic dicta ob plurimos nodos, quasi genua.

GENICULI, sive GENICULA, sunt nodi, qui, in herbis, aut leguminibus, aut etiam suffruticibus apparent. Sic Geniculatæ radices nominantur, quæ nodis quibusdam interstinctæ protuberant, rotundæ & leviter capitulatæ Gr. Γονυον. B. Knoop. G. Ein knœtgen, kraut stengel. Gall. *Noeuds*, *qui se trouvent aux tiges ou aux racines des herbes*, *&* *aux tuyaux de bled*. A. The Knot.

GE-

GENIOGLOSSUM, five MESOGLOSSUM, eſt par muſculorum ab interna parte menti carnoſo principio ortum, dilatatum progrediens radici linguæ inſeritur, & linguam versùs anteriora trahit, à μένος mentum, & γλῶσσα lingua. B. Des kins tong-spieren. G. Der kinnen zungbeins mauſz. Gall. & A. Genio-gloſſe.

GENIOHYOIDES, ſunt muſculi à menti interna & humiliore ſede ſub Geniogloſſis orti, ad baſin oſſis hyoidis extenſi terminantur: ex μένος mentum, ὑψιλὸν os hyoides, & εἶδος forma. B. Des kins tongbeens-spieren. G. Der kinnen zungbeins mauſz. Gall. *Les Genio Hyodiens*. A. Geniohyoide.

GENISTA, GENESTA, vel GENESTRA, eſt frutex, qui creſcit ad altitudinem ſex vel ſeptem pedum, cujus rami juncum referunt, rotundi, virides: folia ſunt oblonga, acuta, alterno, aut verticillato ordine diſpoſita: flores papilionacei, leguminoſi, flavi, viſui grati, ſaporis dulcis: his ſuccedunt ſiliquæ planæ in duas partes dehiſcentes, fætæ ſeminibus reniformibus, compreſſis, rubicundis, ſplendentibus, ſaporis ex dulci amaricantis nauſeoſi & ingrati: dum annoſa ſunt farinacei; creſcit in regionibus calidis, ut in Gallia, & Hiſpania; variæ dantur geniſtæ ſpecies. Dici putant quod genu modo flexilis ad nexus ſit: vel ut aliis placet, quia genubus medeatur dolentibus; dicitur etiam ſpartium Græcè σπαρτὸν à σπείρω ſemino, quia ſpontè, ſeminatur. B. Brem. G. Gent, genſter, pfriemen-kraut. Gall. *Genét d'Eſpagne*. A. Broom.

GENISTELLA, eſt quaſi minor Geniſta, ideòque ejus diminutivum. Gall. *Spargelle*.

GENSING, eſt herbæ Sinicæ *Genſing* dictæ radix digito longa, tenuior minimo digito, formâ rapæ ſiccatæ, bifida, in extremitatibus filamentoſa, flaveſcens, ſaporis ſubdulcis ex amaro: eſt pretioſiſſima, & à Sinenſibus pro Panacea habetur; vocatur quoque *Niſin*, & *Ninſin*.

GENTIANA, eſt planta, quæ habet plures caules rectos, firmos, duos vel tres pedes altos: folia Hellebori albi, vel Plantaginis, nervoſa, polita, coloris ex viridi palleſcentis, quædam immediatè ex radice erumpunt, alia ex nodis caulium, bina conjugata: flos eſt monopetalus, campaniformis, vel patens vel tubulatus, & multifidus; piſtillum fit fructus membranaceus ovato acuminatus, bival-

valvis unicapsularis, ubi insunt semina marginata & rotunda, coloris rubicundi: radix est crassa, longa, foris fusca, intùs ex flavo rufescens, saporis intensè amari, odoris nullius, crescit hæc planta præsertim in montibus. primum inventa videtur à Gentio Illyriorum seu Slavoniæ Rege, à quo etiam cognomentum habuit. B. Malbergeer. G. Entzian, kreutz-wurtz, bitter wurtz. Gall. *Gentiane.* A. Gentian, Fell-worte.

GENTIANELLA, est minor quasi Gentiana, ideòque ejus diminutivum.

GENU, est articulatio femoris cum osse tibiæ & suræ, superius tegitur osse *Patellâ* vel *Molâ* aut *Rotulâ* dicto. Gr. Γονυ. B. De Knye. G. Das Knie. Gall. *Le Genouil.* A. The Knee.

GERANIUM, est planta, quæ habet plures caules pedem vel sesquipedem altos, nodosos, villosos, rubicundos, ramosos: folia quædam ex radice erumpunt, alia ex ramorum & caulium nodis, pediculis longis & rubicundis adhærentia, villosa, divisa, vel instar Matricariæ laciniata, odoris pumicis, saporis adstringentis: flos rosaceus, purpureus, pentapetalus, horum petala in orbem disponuntur, ex hujus calice villoso surgit pistillum, quod deindè abit in fructum rostratum quinque striis per longitudinem incisum, quibus totidem adhærescunt capsulæ, in longam caudam desinentes, per maturitatem à basi ad apicem extrorsùm se resolventes, & semine fætæ ut plurimùm oblongo: radix exigua, coloris subflavi. Crescit hæc planta in locis umbrosis, petrosis, desertis: Latinis Rostrum Gruinum, à similitudine seminis rostriformis. Γέρανος enim grus est; in ejus quippè vertice fastigia consurgunt instantia, capitulis gruum cum rostellis similia, in quibus semen concluditur: dicitur etiam hæc planta veteribus Rupertiana, vel Ruberta, ob rubrum plantæ colorem & posteà impropriè Rupertiana & Robertiana, vocata fuit. B. Ooyevaars bek, Robbregts-kruid G. Sichtkraut, gottes gnad, roth-lauffs-kraut. Gall. *Bec de Gruë, Bec de Cycogne, Herbe Robert.* A. Cransbill, Herb Robert.

GEROCOMIA, est pars Hygiëinæ, quæ senum vivendi rationem præscribit, ex γέρων senex, & κομέω curam gero.

GERSA, ferè idem ac Fæcula; denotat alicujus radicis, ut Serpentariæ, Ari &c. pollen.

GESTA-

GESTATIO, dicitur illud tempus, quod fœtus in utero materno moratur. B. De dragt. G. Das tragen, tragt. Gall. *Grossesse*. A. Bearing.

GIBBUS, est is, cui eminet dorsum. B. Gebogchelt. G. Ein hocker, buckel. Gall. *Bossu, ou qui porte une Bosse*. A. A buuch of the back.

GILLA & GRILLUS, est sal vitrioli emeticum. Quidam sumunt pro vitriolo sponte suâ in liquorem soluto, alii pro sale armoniaco liquato. *Gilla* est vox Arabica significans *Sal*.

GINGIBRACHIUM, est scorbutus, non tantùm gingivas invadens, sed & brachia, comp. ex gingiva & brachium.

GINGIDIUM, est herba quædam Syriaca, quæ quoque alibi succrescit: cujus Etymologia adhuc me latet.

GINGIPEDIUM, est sçorbuti symptoma gingivas non tantùm depascens verùm & ipsos pedes. Derivatur à gingiva & pes.

GINGIVA, Gr. οὖλον, & ἔγκλον, est caro dura variis lamellis sibi impositis conflata, quæ omnes sunt mera vasculorum sanguineorum reticula, quibus nonnullæ glandulæ interjacent; dentes instar valli cingens, iisque plurima vasa communicat; & in edentulis nonnihil etiam ad ciborum contritionem facit; quâ vel exesâ, relaxatâ vel nimis exsiccatâ, dentes vacillant vel excidunt. B. Het tant-vleesch. G. Das zahn-fleisch. Gall. *La Gengive*. A. The gumms. In edentulis, uti infantibus & senibus, dicuntur. B. Gagels & hevels.

GINGLYMUS, seu CARDINOFORMIS, est conjunctio ossium cum motu manifesto, quâ unius ossis caput, in sinum alterius reconditur, vicissimque hujus caput in illius cavitatem excipitur, à γιγγλυμοῦσθαι per ginglymum jungo. B. t'Samen invoeging. G. Zusammen fuegung. Gall. *Ginglyme, ou articulation en forme de Charnieres ou de Gonds*. A. A Joyning together.

GLACIALIS HUMOR, vide *Humor Oculi*.

GLADIOLUS, est planta Iridi bulbosæ satis similis; habetque folia longa, angusta, acuta, dura, fortia, striata, gladium figura referentia, caulem undique ambientia, & quasi in vagina includentia: caulis duos vel tres pedes altus est, rotundus, aliquantulùm nodosus, coloris

ris ad purpureum accedentis; calix bifolius, binis foliolis vaginalibus ovarium & ei impositum tubum floris sustinet : flos monopetalus, liliaceus, in exortu infundibuliformis, supra verò ampliatus, & in sex magna segmenta fissus, quorum tria superiora, majora, latiora, plus erecta, tria inferiora, longiora, angustiora, deorsùm quasi pendula, ita ut flos quasi bilabiatus appareat, habens tria stamina enata ex pariete interno tubi floris, & insidens apici ovarii : ovarium fit fructus oblongus, trilocularis, fœtus seminibus rubicundis, subrotundis, caliptra involutis, habetque tubam ortam ex centro apicis ovarii, & instructam tribus cimbis cavis pro apiculis suis : radix carnosa, tuberosa, gemina, altera, alteri incumbens : hæc planta crescit in pratis. Gr. Ξιφίον a ξίφος gladius : est planta cujus folia gladium minorem referunt. B. Zwaarden-kruid. G. Schwertel. Gall. *Glais*, *Glayeul*. A. Swordgrass.

GLANDULA, est corpusculum parvum, constans duabus membranulis infinitas arterias, venas, nervos, Lymphatica habentibus; hæ membranæ formant intùs aliquod cavum, in quo terminantur quam plurima vascula, & suum succum effundunt, miscent; ex hoc cavo hic succus per lymphatica fertur in alias glandulas, denique in cisternam chyli; vel per emissarium in commune cavum deponitur, dividuntur omnes glandulæ in *Conglobatas* & *Conglomeratas*, quas vide suo loco. Est etiam morbi species, quæ glandula dicitur, ut sunt strumæ, scrophulæ, Bronchocele &c. Gr. Ἀδὴν. B. Klier. G. Schlier, trusel, drusen. Gall. *Glande*. A. Idem.

GLANDULA GUIDONIS, est tumor glandi similis, mollis, solus, mobilis, sine radicibus, & à circumjectis partibus, separatus : maximè in emunctoriis & juncturis proveniens. *Avicennæ* glandula videtur esse *Ganglion*.

GLANDULA PINEALIS, vide *Conarium*.

GLANDULA PITUITARIA, est corpusculum in sella equina ossis sphenoidis consitum, reti mirabili investitum; superius ab infundibulo & fortè ex reti mirabili humorem serosum suscipit, quem in venas jugulares, vel vasa lymphatica amandat. B. Slym-klier. G. Schleim druesen. Gall. *Glande Pituitaire*. A. The snivel glandule.

GLANDULOSUM CORPUS, idem quod *Prostata*.

GLANS, idem quod *Balanus & Suppositorium*.

GLASTEA BILIS, vide *Bilis*.

GLASTUM, Gr. Ἰσάτις, eſt nomen incertæ originis, quamvis nonnulli à gelu deducere conantur : quia fortè exinde vitrum fit, quòd ignis ope in glaciem quaſi congelaſcit ; fortè à noſtro idiomate *Glas*, vel Anglorum *Glaſſe* denominari videtur. *Glaſtum* in veteri Gallorum lingua olim dicebatur, nunc *Guadum*. Hujus maximus proventus habetur in Umbria circa Noceram, ubi oppidum eſt Guadum ita appellatum. B. Weede/ wouw. G. Weydt, Paſtel. Gall. *Paſtel*. A. Idem.

GLAUCEDO, idem quod *Glaucoma*.

GLAUCIUM, eſt planta, quæ habet folia ex radice erumpentia, longa, ampla, carnoſa, craſſa, villoſa, verbaſci ſimilia, profundè inciſa, dentata, & quaſi criſpata, repentia, hyeme ſemper viridia, caulibus craſſis adhærentia : Caulis ſecundo tantùm anno erumpit, fortis, durus, nodoſus, non villoſus, in multos ramos diviſus, ex nodis ſuis folia minora & minùs inciſa, quàm inferiùs, germinans : calix bifolius & caducus : flores roſacei, tetrapetali, coloris lutei : floris piſtillum abit in ſiliquam oblongam, exiguam & aſperam, bicapſularem, quæ habet valvas ſepto medio adhæreſcentes, fœtam ſeminibus ut plurimùm ſubrotundis, & nigris ; radix longa, digitum craſſa, nigricans; tota planta habet ſuccum luteum, odoris ingrati, ſaporis amari : creſcit in locis maritimis : occurrunt & hujus ſpecies fructu unicapſulari quidem ſed quadrifariam dehiſcente : derivant à γλαυκὸς, cæſius, vel glaucus, ſed quare, me latet; illud nomen variis imponitur plantis, an non fortè quia folia hujus plantæ colorem viridem marinum habent : vocatur etiam papaver corniculatum, quia eſt ſpecies papaveris ſiliquas habens inſtar cornu. Gall. *Pavot cornu*.

GLAUCOMA, eſt oculi vitium, ſive tranſmutatio cryſtallini humoris in glaucum, à γλαυκὸς cæſius. B. Grauw-oogig. G. Grawblaw. Gall. *Glaucome*. A. Gray of Colour.

GLAUCOSIS, idem quod *Glaucoma*.

GLAUX, eſt parva planta, quæ habet caules tenues, humiles, repentes; folia ſunt Herniariæ æmula, & oppoſita, minuta, & ſucculenta : flos exiguus, monopetalus, campaniformis, coſta adnaſcens ad formam alæ: huic deinde ſuccedit fructus ſeu capſula membranoſa, ut plurimùm glo-

globosa, apice dehiscens, ac seminibus fæta exiguis, rubicundis, placentæ affixis; radix fibrosa : hæc planta crescit circa loca maritima. Est herba lactifera, derivari videtur à γαλα lac : hinc & γλάξ & γάλαξ, & contrahendo γλαυξ. Gall. *Herbe aux lait.*

GLENE, idem quod *Pupilla.* Item cavitas ossis, quæ aliud os in sinum suum recipit.

GLENOIDES, sunt duæ cavitates, in inferiore parte vertebræ primæ colli, ex γλήνη pupilla, & εἶδος forma.

GLOBULARIA, est planta, quæ habet caulem pedem circiter altum, rotundum, striatum, rubicundum, folia ad Bellidis formâ satis proximum accedunt, sed sunt magis dura, nervosa, saporis amari : flores flosculosi, plurimis scilicet flosculis constantes unilabiatis, multifissis, & calice proprio comprehensis; è quorum fundo surgit pistillum, flosculi parti inferiori ad instar clavi infixum, quod deinde abit in semen, in capsula, quæ flosculi calix fuit, reconditum : capsulæ autem illæ insident placentæ, quæ meditullium occupat calicis communis : radix est lignosa, dura, foris rubra, intùs alba, fibrosa : est Scabiosæ species floribus cæruleis, sic vocata à florum glomerulis globisve. Gall. *Globulaire.*

GLOBULUS NASI, est na i inferior pars cartilaginea & mobilis. B. 't Spits der neus. G. Das runde spitzlein an der nase. Gall. *Le bout du Nez.*

GLOBULUS, seu NODUS, etiam significat tumorem rotundum & mobilem, & parùm dolentem in labiorum parte glandulosa. B, Een Steen-knoop.

GLOSSOCOMIUM, est instrumentum Chirurgicum, fractis membris accommodatum, à figura arculæ mercatorum dictum, quod olim à tergo gerebatur, ex γλῶσσα vinculi genus, & κομίζω curam gero, porto. B. Bus / leeschzoef / bank van Hippocrates. G. Ein glossecom, schemel von Hippocrates. Gall. *Glossocome.* A. Glossocone.

GLOSSOPETRA, est lapis ut plurimùm triangularis, è basi crassiore & scabra in conum acutum & planum desinens, reliquo toto corpore lævis, & quasi corneus, sæpè minutis quibusdam dentibus ad latera crenatus, coloris cæsii, albi, lutei, rosei, cærulei, in variis mineris Angliæ, Lunenburgiæ, Melitæ reperiundus, diversæ magnitudinis; creditur quòd sit Lingua serpentum petre-

facta ob morsum *Pauli Apostoli*; alii tempore diluvii multas animalium partes, sic & has terra submersas, tempore petrefactas opinantur. B. **Serpents-tongen.** Gall. *Langue de Serpent.*

GLOTTIS, est Laringis rimula, quæ ab Epiglottide tegitur, à γλῶσσα lingua.

GLUMA, est folliculus grani, quod in spica continetur, vel grani theca.

GLYCYPICRUM, est DULCAMARA, ex γλυκὺ dulce & πικρὸν amarum.

GLYCYRRHIZA, est planta, quæ plures caules dimittit tres vel quatuor pedes altos: folia sunt oblonga, viscosa, viridia, splendentia, in alas dispofita instar Fraxini vel Acaciæ, bina conjugata ad costam in folium impar desinentem, saporis acerbi, subacidi: flores sunt leguminosi, purpurei: flori succedit siliqua unicapsularis, brevis, compressa, fæta seminibus reniformibus: radix oblonga, sarmentosa, in multos ramos repentes divisa, digiti crassitie, externè coloris grisei aut rubicundi, internè flavi, saporis subacris mellei dulcissimi, tenuis odoris mellei: hæc planta crescit in regionibus calidis, præsertim in silvis, & in locis arenosis, optima ex insulis canariensibus adfertur, quæ pugni crassitiem adæquat, est dulcis radix, ex γλυκὺ dulce & ῥίζα radix. Nomen tum apud Græcos, tum etiam Latinos à dulcedine, quâ radix ejus prædita est, invenisse notiùs est, quàm dici debeat. *Scythica* etiam nominatur *radix*, quod in Scythia circa Mæotim paludem plurimùm proveniat. Sunt etiam qui ἀδιψὲς vocitant, quòd sitim retenta in ore arceat. Officinis *Liquiritia* dicitur, fortè quia salivam liquidam servat. B. **Zoet-hout / Kalissi-hout /** quia Caleto huc adfertur. G. Suesz-holtz, Suesz-wurtzel. Gall. *Reglisse*. A. Liquorish.

GLUTEN, Gr. Κόλλα, est humor *Avicennæ* secundarius dictus; & dicitur, cùm roridus ille humor partibus unitur & agglutinatur. Erant quatuor, *Humor innominatus*, *Ros*, *Gluten*, & *Cambium*, verùm illa nomina nunc temporis evanuerunt. Liquor glutinosus reperitur inter juncturas, qui & *Synovia* dicitur. B. **Lym-sap.** G. Leim. kleister, pappen. Gall. *Colle*, *Glu*. A. Glue, Paste, Lime.

GLUTÆI, sunt musculi sex quibus nates moventur; in utroque latere tres, locati in cavitate ossis Ilii, concur-

su

ſu ſuarum fibrarum quaſi unum faciunt cum triplici cauda, quæ terminatur in & circa trochanterem majorem à γλουτὸς nates. B. De aars-ſpieren. G. Der Arſchmauſz. Gall. *Muſcles de la Feſſe*, *ou Feſſiers*. A. The Buttocks Muſcles.

Glutia, ſunt prominentiæ duæ cerebri, nates dictæ, à γλουτὸς nates.

Glutos, eſt natis, clunis. Item Trochanter ſive rotator oſſis femoris major, fortè quia natium muſculi ei inſeruntur. B. De bil. Der arſch. Gall. *Les Feſſes*. A. Buttock.

Gnaphalium, eſt planta, quæ habet plures caules ad altitudinem circiter pedis, ſatis craſſos, lanugine albâ obductos, habentes folia multa, oblonga, versùs extrema obrotunda, divulſa apparent flocculi lanuginoſi: flores in ſummitate caulium naſcuntur, ſuperiùs ſtellæ ad inſtar diviſi, calice ſquammoſo & villoſo comprehenduntur, flori ſuccedunt parvi fructus albi, ſemen recurvum continentes, & ſpeciem pilei acuti ſeminis caput obtegentis, habentes: radix lignoſa, oblonga, craſſa, nigra, aliquantulùm fibroſa, odoris aromatici, ſtæchadis æmula, & ſaporis ſubſalſi. Dicitur & Κναφάλιον, à κνάπτω, ſeu γνάπτω carmino. Vocatur etiam *Centunculus*, quòd centonibus cum tomento maxima ſit cognatio: hinc *Centuncularis Herba* & *Cotonaria* à calore & mollitie. Gall. *Pied de Chat.*

Gnidia Grana, ſunt Thymelææ vel Laureolæ baccæ rotundæ, piſi magnitudine, rubræ, ſub tenui pellicula includentes nucleum cannabis ſemini ſimilem, medulla candida plenum, ſaporis acerrimi & urentiſſimi: eſtque purgans vehementiſſimum.

Gomphiasis, vel potiùs *Agomphiaſis*, eſt morbus dentium, præſertim molarium, quando nempè vacillant: Gomphoſi enim loculis oſſium utriuſque maxillæ inſeruntur, à γομφόω clavum impingo. B. Loſſigheid der tanden. G. Das wackeln der zæhnen. Gall. *Relachement de dents*. A. Wagging of the teeths.

Gomphoma, idem quod *Gomphoſis*.

Gomphos, eſt, quando oculi pupilla, pelliculas uveæ excedens clavum refert. Item oſſium conjunctio clavorum inſtar, à γομφόω clavum impingo.

Gomphosis, ſive conclavatio eſt, quando os oſſi infigitur inſtar clavi, uti dentes maxillæ à γομφόω clavum impingo. B. Inboeging / inſchieting. G. Zuſahmenfuegung. Gall. *Gomphoſe ; articulation immobile qui ſe fait en maniere de Clou ou de Cheville.* A. A Joyning one into another.

Gonagra, eſt arthritis genua occupans, ex γόνυ genu & ἀγρεύω venor. B. Knye-euvel. G. Knie uebel, kniezipperlein. Gall. *Goute au genouil.* A. The goute in the knee.

Gongrona, Gr. Γογγρώνη, eſt omnis tumor nervoſis partibus adveniens, cum duritie & rotunditate. Sic & in ſpecie *Bronchocele* nominatur.

Gongyle ſeu Strongyle, dicitur rapæ radix, ob formam rotundam. Στρογγύλος enim, ſeu γογγύλος eſt rotundus.

Gonorrhoea, eſt fluor involuntarius liquidi purulenti & ſordidi ex membri virilis urethra, cum dolore & ardore Urinæ, penis tentigine, ortus ab impuro coïtu : fluidum quod exit, ſæpè craſſeſcit, flaveſcit, virideſcit, & tum dicitur Virulenta gonorrhæa, ex γόνη genitura, & ῥέω fluo. B. Zaad-loop / een druipert. G. Samenfluſs, das flieſſen des ſamens. Gall. *Chaudepiſſe*, *Gonorrhée.* A. Effuſion of ſeed, Luſitan Scantamento.

Gonorrhæa Chordata, eſt, quando unà cum gonorrhæa, urethra arcûs inſtar tenditur, & ad inferiora cum dolore flectitur. B. Spanning in de ſchagt. G. Spannung des ſchwantz. Gall. *Gonorrhée Cordée.* A. Extending of the yard.

Gossipium, ſeu Gossypium, Gr. ξύλον & Γοσσίπιον. Ægyptii vocant *Gotne Mſegiar*, an ab Ægypto *Gotne*, *Gottipium* & deindè Goſſipium dicta hæc planta ſit? B. Boomwol / kattoen. G. Baum-wollen, bomeſin Gall. *Cotton.* A. Cotton-tree. Bombace.

Gracilis Musculus, ſeu *Rectus inferior*, eſt Tibiæ muſculus, oritur ex commiſſura oſſis pubis, in tibiam inſeritur, circa epiphyſin ſuperiorem. B. De ſmalle ſcheen-ſpier. G. Der duenne ſcheinbein-mauſz. Gall. *Muſcle grele.* A. The ſmall. Muſcle of the ſhin.

Gradus, olim dicebatur de calore, frigore, ſiccitate & humiditate Medicamentorum; conſtituebant enim quatuor

tuor gradus, pro numero Elementorum Peripateticorum; illi gradus adhuc sua extrema habebant, ut in initio, vel fine tertii aut quarti gradûs. Chymici alios constituunt gradus, nempè circa calorem & regimen ignis, inter destillandum, digerendum &c. Sunt & qui alios tradiderunt, sed nugamenta sunt. Gr. Τάξις. B. Een Graad. G. Ein grad. Gall. *Degrez*. A. Degree.

GRAMEN, dicitur à gradiendo, quòd geniculatis internodiis mirificè serpat, vel à gignendi fœcunditate, quòd crebro ab iis novas spargat radices. Gr. Πόα & Ἄγρωστις, quia in ἀγρῷ nascitur. B. Gras. G. Gras. Gall. *Herbe*. A. Graſſ.

GRAMEN CANINUM, pertinet ad plantas flore apetalo, cujus pistillum abit in semen subrotundum, vel oblongum parùm, admodùm farinaceum, calice obvolutum: radix tenuis admodùm, longa, geniculata, alba, saporis subdulcis cum aliquali in recessu acrimonia, odoris nullius. Caninum vocatur, quòd à canibus quæsita sedulò, ubi ægrotant, indè vomant & curentur. B. Hont-gras. Gall. *Dent de Chien*.

GRAMMA, idem quod *Scrupulus*.

GRANA PARADISI, vide *Cardamomum*.

GRANATUM, dicitur fortè ab Hispaniæ regione Granata, quod in ea copiosè proveniat, vel ex eo, quia plurima intùs grana contineat, ergò à Granis ei nomen impositum. B. Granaat appel. G. Granat-apffel. Gall. *Grenade*. A. Pomè Granate.

GRANATUS, est gemma pellucida, ex flavedine rubens, ignis instar, miniique nativi vel factitii colorem ferè referens. Sunt diversa genera gemmarum quæ colorem ignis æmulantur, adeòque sub carbunculis (quæ nomine à carbonibus sumpto gemmas illas in genere vocant) comprehenduntur, uti *Granatus*, *Hyacynthus*, *Rubinus* &c. hinc sunt qui Granatum faciunt Rubinum obscuriore colore, expositus enim luci aut soli, carbonis imaginem ostendit dilucidiùs, quàm ipsemet Rubinus. Sunt Granati alii (vel aliæ) orientales, alii occidentales. Orientales, ut meliores ita & pretiosiores, proindè provinciam officinalem solis Occidentalibus linquunt. Hi sunt tunc Hispani, tum Bohemici, tum Silesiaci, è quibus Bohemici reliquos antecellunt. B. Granaat. G. Granat. Gall. *Grenat*. A. Granate.

GRANDINOSUM Os, idem quod *Cuboides*.

GRANDO, vide *Chalaſa*.

GRANULATIO, eſt Metallum ad ignem fuſum, ſeu liquatum, in frigidam per ſcopas, vel aliud vas perforatum, pedetentim effundere, in qua tunc fit granorum adinſtar, videlicet eum in finem, ut ad ſolvendum ſit aptiùs; eſtque nihil aliud, quàm metalli alicujus fuſi in grana reductio.

GRANUM, Gr. Σιτάριον, minimum pondus eſt quo utimur. Ejus loco ſumuntur aliquando grana piperis albi, viginti ſcrupulum conſtituunt. In nativis ſemina ſonat minutiora, ſive rotunda ea ſint, ſive alius alicujus figuræ, uti hordei, tritici, piperis &c. B. **Een grein.** G. Ein korn, ein gran. Gall. *Un grain*, *graine*. A. A. graine.

GRAPHOIDES, eſt proceſſus ſtyliformis, circa cranii baſin ad poſteriora vergens, ex γραφὶς ſtylus, & εἶδος forma. *Graphoides* etiam dicitur ille muſculus *Digaſtricus* dictus: Vide ſuo loco. Gall. *l'Apophyſe ſtiloïde.*

GRATIA DEI, Emplaſtri quædam ſpecies eſt, ex cera, reſina, ſevo, terebinthina, maſtiche, olibano & aliquando ærugine. Sic fortè nominatur ob præſtantiſſimas vires. B. **Gods gunſte / groenwaſch.** G. Gruen wachs. Gall. *Le beaume verd*. A. Green wax.

GRATIOLA, & GRATIA DEI, ſpecies eſt digitalis, vel planta, quæ habet plures caules unum circiter pedem altos folia ſunt oblonga, anguſta, inſtar ferè Hyſſopi, in margine ſtriata, ſibi invicem oppoſita juxta caulium longitudinem: flos eſt monopetalus, anomalus, tubulatus, utrinque patens, & quaſi bilabiatus, ex cujus calice ſurgit piſtillum, poſticæ floris parti, adinſtar clavi infixum, quod deindè abit in fructum ſeu teſtam è rotundo acuminatam, bifariam dehiſcentem, in duo loculamenta, diviſam, & ſeminibus fœtam ut plurimùm exiguis: fortè ſic vocatur, quod qui ejus plantæ ſuccum ſumunt, (vomitum enim concitat) ſeſe quaſi morti exponant. B. **Gods-genade.** G. Wilder aurin. Gall. *Gratiole*, *herbe à pauvre homme*. A. Hedge Hyſſop.

GRAVEDO, idem quod *Coryza*.

GRILLUS, vide *Grilla*.

GROSSI, appellantur fici, quæ non matureſcunt, privatim tamen in bifera fico eas intelligunt, quæ per meſ-

ſes maturantur. Hos groſſulos Græci vocant ὀλύνθους.

Grossularia, eſt frutex quinque vel ſex pedes altus, valdè ramoſus undique ſpinas fortes, & acutas habens: cortex eſt purpureus: lignum eſt pallidum: folia parva, obrotunda, aliquantùm inciſa, viridia, villoſa, ſaporis acidiuſculi; flores roſacei, pulchri, parvi, quinque petalis in orbem poſitis conſtantes, in inciſuris calicis monophylli & pelvi formis naſcentibus: hujus autem poſterior pars abit deinde in baccam vel fructum rotundum, carnoſum, hirſutum, ſtriatum, antè maturitatem viridem, ſuccum acidum & auſterum continentem, poſt maturitatem ſubflavum ſaporis dulcis & vinoſi; ſeminibus fœtum exiguis: dicitur & *Uva Criſpa*, uva ſpina, nomen hoc habet ab intortis & veluti criſpis foliis, & acinis ſive baccis quas producit & videtur diminutivum à groſſus, ficus immatura, quia inter ſeſe ſimilitudinem quandam habent. B. Stekelbeſien / kruisdoorns: kroes-beſien. G. Kreuſz-beer, Johannis-beer. Gall. *Groſelier ou groſeilles*. A. Goos berrie.

Grossus, ficus immatura, Gr. ὄλυνθος, putant derivari à voce craſſus; mutatâ enim priori ſyllabâ, mutatur in *Groſſus*.

Grumus, eſt rei liquidæ in unam maſſam concretæ, & coagulatæ fruſtum; vulgò dicitur de ſanguinis vel lactis concreto: *Thrombus* quoque dicitur. Grumoſa dicitur radix, quæ multis conſtat tuberculis vel nodis ſibi invicem adhæreſcentibus, quæ varias ſortiuntur formas. & magnitudines, ut in Chelidonio minori, ranunculo hortenſi, aliiſque plantis obſervare eſt.

Grus, inſtrumentum Chirurgicum eſt, ſive forceps, à figura roſtri gruis ſic dicta. B. Een krane-bek. G. Ein kränichs-ſchnabel. Gall. *Bec de grue*. A. A Cranes bill.

Gryphus, ſpecies eſt forcipis apud Chirurgos. B. Een gierenbek. G. Ein greiſen-ſchnabel. Gall. *Bec de griffon*. A. The gryppel bill.

Guajacum, ſive *Lignum Sanctum*, arbor eſt exotica, in America creſcens, procera, quæ ex India occidentali ad nos tranſportatur. Sunt & variæ ſpecies. Lignum eſt ponderoſum, ſolidum, reſinoſum, nigricans, variegatum venulis; acris ſaporis: cortex eſt extùs cinereus, intùs pallidus. Lignum, cortex & reſina in uſu ſunt, præ-

ſertim in lue venerea : Sudorem enim prolicit. B. Pok-hout. G. Frantzoſen-holtz, heilig-holtz. Gall. *Gaujac*, *Bois ſaint*. A. Holly-wood, Pock-wood.

GULA, idem quod *Pharynx*.

GUMMA GALLICUM, eſt oſſis quædam exeſio ſeu eroſio, in lue venerea aliiſque morbis.

GUMMI, liquor eſt concretus, ex arboribus aut herbis deſtillans, in aqua ſolubilis, non inflammabilis, alioquin eſt *reſina*. B. Gom. G. Gummi. Gall. *Gomme*. A. Gum.

GURGULIO, idem quod *Cion*.

GUSTUS, eſt ſenſus quo ex motu nervi guſtatorii linguæ & palato inſerti, anima ſapores percipit. B. De ſmaak. G. Der geſchmack. Gall. *Le gouſt*. A. The ſenſe of Taſting.

GUTTA GAMANDRA, idem quod *Gutta Gamba*, gummi eſt, quod antè annos quinquaginta primùm cœpit ex China adferri, ſed etiam ex Siamo venit. Eſt ſuccus concretus ſive gummi (ut mihi retulerunt), alicujus arboris excelſæ, ſed cujus propriè tamen ſit ignoramus: Adfertur nobis ex India orientali : Purgat ἄνω καὶ κάτω. Græcis & Arabibus incognitum fuit. Color eſt inſtar mali ferè auriaci, ex rubro flaveſcens, ſed ſi lingua madida contrectetur, flaveſcit. Sæpè in cannis ad nos vehitur. Sapor ferè inſipidus, qui poſteà acrimoniam relinquit. Vocatur & *Gutta Gamandra*, *Gummi Gotta*, *Gutta Gemau*, *Gutta gauma*, vel *Gemu*, *Gummi Peruvianum* ſive *de Peru*, *de Jemu*, *de Gamandra* ; aliis *Succus Cambici* vel *Cambrici*. Gall. *Gomme gutte ou Gutte gomme*.

GUTTALIS CARTILAGO, idem quod *Arytænoides*.

GUTTA ROSACEA, eſt rubedo maculoſa, ſeu potiùs rubor cum tuberculis, quibus malæ, naſus & facies defædatur, ac ſi guttis roſeis conſperſa eſſet : ſumunt iſta tubercula interdùm incrementum, undè facies inæqualis & horrida evadit, & naſus valdè augetur. B. Rooze-drup/ wynpuiſten. G. Wein-blattern, roth-tropf, ein roth finnicht und kupferigt angeſicht, voller rothen bocken. Gall. *Puſtule de Vin*. A. A redneſſ of the face with pimples.

GUTTA SERENA, idem quod *Amauroſis*.

GUTTUR, idem quod *Larynx*.

GUTTURIS OS, idem quod *Hyoides Os*.

GUTTURNIFORMIS CARTILAGO, idem quod *Arytænoides*. GYM-

GYMNASTICA seu EUECTICA MEDICINA, est pars Medicinæ, quæ tractat de conservanda sanitate, sive ὑγιεινῆς, ubi agitur de exercitiis moticis, à γυμνάζω exerceo.

GYNÆCIA, Gr. Γυναικεῖα, in genere affectus mulierum denotat, sed strictiùs apud Hippocratem sumitur pro mulierum menstruis; item pro lochiis habentur puerperii tempore. Dicuntur & Ἐμμηνία & Καταμήνια, sive *Menstrua*, à γυναικίζω fæminam ago. Vide *Menstrua*.

GYNÆCOMASTUM, est mammarum nimium incrementum, ex γύνη mulier, & μαστὸς mamma, à μαστεύω quæro, quia infantes lactis gratiâ mammas quærunt.

GYNÆCOMYSTAX, est Barbula pilosa in superiore pudendi muliebris parte; ex hac quidam de temperamento uteri & testiculorum judicium ferunt, ex γύναιξ fæmina, & μύσταξ barba.

GYPSUM, est lapis albi coloris, qui tritus, coctusque, cum aqua mistus statim concrescit in albam lapideam substantiam, hinc in hæmorragiis validis est summi usûs: effoditur in magna copia in Galliis, paratur tamen ex aliis lapidibus, uti ex *Alabastro*, *Spaa*, *glacie mariæ &c.* B. Pleyster. Gall. *Du Plastre.*

H.

HABENA, Gr. Τελαμὼν, est vinculi Chirurgici species, quo vulnerum labia contrahuntur & suturæ vices sustinet. B. Een bind-tuig/ tuigel-tuig. G. Zaumbinde. Gall. *Bride*. A. A Bridle.

HABITUS, idem quod *Hexis*.

HÆMALOPS, oculus est cruentus, ex casu, aut alias excitatus, ex αἷμα sanguis, & ὢψ oculus. B. Een bloedig oog. G. Ein blutig aug. Gall. *l'Oeil Sanguinolent*. A. Bloudy eye.

HÆMATITES, est lapidis quædam species obscurè rubescens. Fractus, instar ligni petrefacti fibras oblongas habet, & in modum acuum acutas. Reperitur nonnunquam inter ferri fodinas, rubricamque æmulatur, ex Bohemia propè Uratislaviam adfertur; aliquando ex ostracite nascitur, uti propè Ascalingium, sive Hildesium contingit, ad ferri indolem accedit; durus est & æqualis,

absque

absque sordibus, aut venis intermediis, habetque cinnabari similem colorem, sed saturatiorem, si optimus fuerit; Loci natalis ratione, Hispanicus præstat. Pro sanguine sistendo, intùs assumptus, Medicis in usu est. B. Bloed-steen. G. Der blutstein. Gall. *Pierre sanguine; Pierre Hematite, Feret d'Espagne.* A. Blood-stone. Arab. Scedenigi.

HÆMATODES, est Geranii species, cujus radices rubicundi sunt coloris, ex αἷμα sanguis & εἶδος forma. B. Bloed-wortel / berg-opevaar / bloed-kruid. G. Blutwurtz.

HÆMATOSIS, sive SANGUIFICATIO, est assumptorum masticatorum, in ventriculo & Intestinis concoctorum, per lactea, ductum Thoracicum vasis sanguineis infusorum in colorem rubrum, sanguineamque naturam mutatio: quæ fit motu sanguinis circulantis, & contractione ac compressione vasorum, quæ maxima in Corde & Pulmone, undè chyli partes in se invicem compressæ, ita ut sex in unam abeant, colorem rubrum induunt; ab αἱματόω sanguifico. B. Bloed-making. G. Das blut-machen. Gall. *Sanguification.* A. Bloudmaking, Sanguification.

HÆMODERUM, est Genista tinctoria, à cute nempè tanquam cruore infecta, ex αιμα sanguis, & δέρας pellis.

HÆMODIA, vulgò dentium dolorificus torpor seu stupor, ea est in dentibus aut potiùs membranis, dentes investientibus, imò multis modis in cavernulis dentium interiùs inter se implexis seu nervorum per substantiam dentium dispersorum ramulis, qui vellicantur, corrugantur & dolóre afficiuntur. Stupor iste sæpè evenit, post acida ingesta aut vomitu ejecta, ab αἱμωδιάω obstupesco, ex αιμα sanguis & ὀδὼν dens. Antiqui fortè sanguinem esse in causa affirmarunt. Quidam per *Hæmodiam* omnem dentium dolorem intelligunt. B. Boomigheid vel eggerigheid der tanden. G. Herbe, oder unempfindlichkeit der zæhnen. Gall. *Agacement de dents.* A. Edgenesse of the teeth.

HÆMOPHOBUS, est, qui sanguinis missionem timet, ex αιμα sanguis, & φοβέω timeo.

HÆMOPTOICA, sunt quæ sanguinis spuitioni medentur, ab αἷμα sanguis, & πτύω spuo.

HÆMOPTYSIS, est sanguinis floridi per sputa è pulmonibus rejectio, fit hæc ruptura vasorum sanguineorum

Pul-

Pulmonalium, vel Bronchialis arteriæ, vel quod glandulæ Tracheæ per dilatata emiſſaria loco liquidi tenuioris ſanguinem tranſmittant, ex αἷμα ſanguis, & πτύω ſpuo. B. Bloed-ſpouwen. G. Das blut-ſpeyen. Gall. *Crachement de ſang*. A. Spitting of blood.

HÆMORRHAGIA, in genere ſignificat omnem ſanguinis effluxum, uti ex pudendo muliebri, dentibus, vulneribus, oculis &c. verùm in ſpecie de narium ſtillicidio ſanguineo dicitur, ex αἷμα ſanguis, & ῥήγνυμι rumpo. B. Bloeding/ neus-bloeding. G. Naſen-bluten, blut-fluſz. Gall. *Hemorrhagie*, *Perte de ſang*, *Flux de ſang*. A. A Flixe of bloud.

HÆMORRHOIS, dicitur ſanguinis profluvium ex venis, quæ ſunt in ano; ſed non raro denotantur hoc vocabulo *Hæmorrhoides Cæcæ*, ſive tumores aut varices in ano abſque ſanguinis effluxu; nam ſi effundatur, *Hæmorrhoides Apertæ* dicuntur. *Internæ*, ſi in ano lateant, appellantur, & *Externæ* ſi exteriùs conſpiciantur: ſæpè non ſanguinem, ſed & pus effundunt, ex αἷμα ſanguis, ῥέω fluo, & εἶδος forma. Illud malum. B. vocatur Speenen/ aambeyen/ daamen. G. Feigwartzen. Gall. *Hemorrhoides*. A. Piles or Hemorrhoides in the Foundament. Item *Hæmorrhoidis Vena*, eſt ramus venæ portæ ad inteſtinum rectum & anum porrectus, vehens ſanguinem in hepatis portam. B. Speen-ader/ gulde-ader/ quia Veteres putavêre ejus apertionem eſſe ſalutarem, & ex liene ejici. G. Die gold-ader, maſt-korner, rueck ader, die ſpæn, der blutfluſz unter ſich. Gall. *La veine Hæmorrhoidale*. A. Hemorrhoides vel Piles.

HAGIOSPERMUM, dicitur ſemen ſantonici, idque ob vires eximias. Ex ἅγιον ſanctum & σπέρμα ſemen.

HÆMOSTATICUM, eſt illud quod ſanguinem ſiſtit, ex αἷμα ſanguis, & ἵστημι ſiſto. B. Bloedſtempſel. G. Blutſtillende mittel. Gall. *Remede qui étanche le Sang*. A. A bloud ſtopping remedy.

HALICACABUM, ſunt fructus alkekengi.

HALIMUS, idem quod *Halymus*.

HALO, eſt area rubra utrique papillæ in mammis circumfuſa. *Halos* quoque dicitur. Gr. Ἅλων. B. Kring om de tepel Gall. *l'Areole*.

HALYPHÆOS, eſt arbor glandifera, ſic ob corticem craſ-

craſſum vocatur, ex ἅλης vel ἁλὴς craſſus, denſus, & φλοιὸς cortex. Alii arborem illam quaſi ſalſicorticem vocarunt, ſumendo pro ἁλὴς illud ἅλς mare, ſal, ſed minùs rectè.

HALYMUS, potiùs ſcribendum *Halimus*, eſt Portulaca marina, ſic dicta, quòd in æſtuariis juxta maritima loca creſcat; ideòque etiam ſalſi eſt ſaporis, & nomen ſortitur ab ἅλς ſal. Eſt & alia ejuſdem nominis planta ſitim & famem extinguens, & tunc derivatur ab α priv. & λιμὸς fames.

HALMYCIS, eſt Braſſicæ marinæ ſylveſtris ſpecies; ſic à ſalſo ſapore vocatur, derivatur ab ἅλς ſal, mare, undè ἁλμυρὸς ſalſus.

ἍΜΑ, cum Medicamenti doſis unica vice propinatur.

HAMMA, idem quod *Amma*.

HAMUS & HAMULUS, Gr. Ἄγκιςρον, eſt Inſtrumentum Chirurgicum pro fœtu demortuo aut mola extrahenda accommodatum. Interdùm & faſciæ nomen eſt. B. **Een haak.** G. Ein angel, haken. Gall. *Crochet*, *Hameſſon*, *Croc.* A. An Hooke, a crooke, a caltrope.

HAMUS, B. **Angel-band.** vide *Cuſpis*.

HANDAL, HANDEL, vid. *Alhandal* & *Colocynthis*.

HARMALA, eſt planta, quæ plures habet caules pedem altos, virides, nigricantes, ramoſos arbuſculam referentes: folia alterna, oblonga, inciſa, craſſa, carnoſa, viridia, ſaporis viſcoſi & amari: flores in ſummitate ramorum creſcentes, roſacei; poſt florem ſequitur fructus ſubrotundus, tricapſularis, ſemina inæqualia, anguloſa, coloris obſcuri: radix longa, digiti minimi craſſitie, coloris ſubflavi pallidi: tota planta habet odorem penetrantem & ingratum: eſt nomen veniens ab arabica voce *Harmel*: ſed vulgò appellatur Ruta ſylveſtris. B. **Wilde wynruit.** A. Wild Rue.

HARUNDO, idem quod *Arundo*.

HARMONIA, eſt in genere convenientia ſive membrorum ſive qualitatum, ſive alicujus medicaminis mixturæ; ſed in ſpecie eſt oſſium per ſimplicem lineam conjunctio, ut in oſſibus naſi, & palati conſpici licet, ubi exteriùs modò linea apparet, quamvis in ipſa conjunctione multæ ſint inæqualitates, ab ἄρω congruo, adapto. B. **Over-eenkomſt.** G. Zuſammen ſtimmung. Gall. *Harmonie*. A. Harmonie.

HAU-

Haustus, five Potio, eſt liquida medicamenti interni forma, in unicam doſin, ex variis ingredientibus cum idoneo liquore, decoctione, infuſione, aut diſſolutione, ad purgandum, alterandum, vel ſudandum &c. compoſita. B. Een Dranksjen. G. Ein tranck, trœncklein. Gall. *Breuvage*, *Potion*. A. Potion.

Hebenum, idem quod *Ebenum*.

Hebiscus, idem quod *Hibiſcus*.

Hecatontaphyllum, ſic vocatur Roſa foliis pleniſſima, quaſi diceres *Centumfolia*; ex ἑκατὸν centum, & φύλλον folium.

Hectica, eſt febris continua, lenta, ut vix obſervetur ab ægris, quæque ſingulis diebus exacerbatur; ſed non niſi aliquot à paſtu horis, ex ipſo corporis, ut dicitur, habitu orta, & longo tempore introducta, quæ adeò radices egit, ut vel ægerrimè expelli poſſit, cui plerùmque adeſt ulcus pulmonum, macies & tuſſis, ab ἕξις habitus, quia in habitu corporis adeo fixa eſt, ut omnes partes tententur & emacientur. B. uitterende en uitdroogende koorts. G. Die ſchwindſucht. Gall. *Fiévre ethique*. A. An hectick or pying, Conſumption.

Hedera, eſt arbuſcula, quæ habet cerros paraſiticos radicantes in quodcunque ſuſtentaculum: cortex ejus eſt rugoſus, cinereus; lignum ejus ut durum, album: folia ejus ſunt magna, ampla, anguloſa, dura, rigida, polita, ſemper virentia, ſplendentia, ſaporis adſtringentis & acris: flos roſaceus, plerùmque hexapetalus: ovarium in fundo floris fit bacca globoſa, fæta ſeminibus ab una parte gibbis, ab altera planis. Gr. Κισσὸς & Ἕλιξ, ſic dicta quod vetuſtis parietibus adhæreat, vel potiùs quia edita petat, & altè divagetur: vel quia id, cui adhæſerit, edat atque corrumpat. Athenienſes Bacchum appellarunt *Citton*, quo nomine rigens hedera, quæ ſine adminiculo ſtat, ſola omnium generum ob id vocata eſt *Ciſſos*: è diverſo nunquam niſi repens humi Chamæciſſus. Sic *Dionyſia*, hoc eſt, *Bacchica*, nominata eſt à Baccho, qui primus ex Indis in Græciam Hederam aſportavit: vel quòd in tutela ejus fuerit: nam ut ille juvenis ſemper, ita hæc viret. Nec ſecus omnia, ſicut ille mentes hominum, alligat Κισσὸς, fortè à κίω ſcindo, quia alias arbores *ſcindit* & perdit. B Klim / Veil. G. Epheu, eppich. Gall. *Liere*. A. Ivy, Ivie.

HEDERA TERRESTRIS, eſt ſpecies calaminthæ quæ habet caules parvos, ſemipedem circiter altos, humiles, repentes, tenues, quadratos, nodoſos, interdùm rubicundos: folia rotunda, dentata in margine, villoſa, parùm aſpera, pedunculis longis adhærentia, per intervalla ſibi invicem oppoſita: flores ex foliorum alis naſcuntur, ſuperiùs labiati, coloris cærulei: flori ſuccedunt quatuor ſemina oblonga ſibi invicem conjuncta, & in capſula, quæ florì tanquam calyx inſerviit, incluſa: radix tenuis, alba, tota planta habet odorem ſatis penetrantem, & ſaporem amarum: creſcit in locis umbroſis. & CORONA TERRÆ, Gr. *Chamæciſſus* & γῆς ςέφανος. Sic dicta quòd nunquam non repat humi, foliis Hederæ ſimilibus. *Corona terræ*, quòd ramulos ſuos per terram ſpargens, folioſo veluti ſerto eandem coronare videatur. B **Onderhave / aardveil / hondsdraf.** G. Gunderman, erdepheu, erdenkrentzlein, gundelreben, gundelrab. Gall *Lierre terreſtre*, *Lierre trainant*. A. Ground-Ivy.

HEDERA, vide *Eccope*.

HEDYCHROUM, eſt Medicamentum jucundi coloris, ab ἡδὺ jucundum & χρόα color.

HEDYOSMOS, vide *Mentha*, ex ἡδὺ ſuave & ὀσμὴ odor.

HEDYPNOIS, eſt planta Rhagadiolo ſimilis, quia calix idem eſt, ſed fert fructum meloni-formam, qui diſſilit in duas ſeminum ſpecies, quæ ſibi invicem ſunt conjunctæ, ſemina exteriora plùs ſunt exſpanſa, quàm interiora. Vocatur Cichorei ſpecies: vel quòd in cibo ſumptum ſuaviorem & jucundiorem faciat animam id eſt, ſuavem anhelitum præſtet, vel, ut alii malunt, quòd jucundum conciliet ſomnum, ex ἡδὺς ſuavis, & πνέω ſpiro, undè πνοὴ ſpiritus.

HEDYSARUM, eſt planta quæ habet caules tres pedes altos, ſatis craſſos, repentes; folia ſatis referunt Glycyrrhizæ ſed breviora, magis ampla, ſine lanugine, niſi in margine, conjugata, in extremum impar deſinentia, terna vel plura: flores in ſpicam vel capitulum congeſti, ex alis foliorum erumpentes leguminoſi, coloris rubicundi: flori ſuccedit ſiliqua aſpera, undulata, compoſita ex multis quaſi ſiliculis ſibi mutuo ut plurimùm adnatis, continens ſemina in ſingulis articulis, ut plurimùm reniformia: hæc planta creſcit in montibus, habetque odorem ſatis

gratum

gratum ob ſuaveolentiam ita dicta, odorem enim emittit fœnugræco, Lupino ac Meliloto non diſſimilem, ex ἡδὺ ſuave, & ἀρύω haurio: ſed alii ab Aron diducunt. A. Honey ſuckles.

Hedysma, eſt illud, quòd ſuavem gratumque Medicamentis odorem conciliat, ab ἡδὺς ſuavis, jucundus. B. Een lieffelyke reuk. G. Ein lieblicher geruch. Gall. *Odeur agreable.* A. Pleaſing ſent.

Hegemonicæ, ſunt actiones principales in corpore humano, ut ſunt actiones animales & vitales, ab ἡγέομαι. imperium habeo.

Helcoma, idem quod *Exulceratio*, dicitur & *Helcyſma* & *Helcoſis*.

Helcos, idem quod *Ulcus*.

Helcydria, ſunt ulcuſcula quædam parva, denſa & rubra in capitis cute apparentia papillis mamillarum ſimilia, à quibus ichor defluit, ab ἑλκόω ulcero.

Helcyster, eſt uncus ferreus, qui inſervit educendo fœtum mortuum ex utero.

Helctica, ab ἕλκω traho, vide *Attrahentia*.

Heleagnus, putatur eſſe Myrtus Brabantica, *Gagel* dicta, an ab ἕλος palus, & ἁγνὸς caſtus? Naſcitur enim in locis paludoſis.

Helenium, eſt planta, quæ habet folia, ex radice erumpentia magna, longiora & ampliora verbaſci repentia, acuta, mollia, ſtriata in margine, ſuperiùs coloris viridis palleſcentis, inferiùs albeſcentia, pedunculis brevibus adhærentia: ex his producuntur unus vel plures caules quatuor vel quinque pedes alti, recti, rubicundi, lanuginoſi, intùs cavi, ramos quoſdam dimittentes folia ſine pedunculis habentes: flores in ſummitate caulium & ramorum naſcuntur, majori, ampli, orbiculares, radiati, flavi, parùm odoriferi: embryonibus in ſemina pappoſa abeuntibus & thalamo affixis inſidentes, & calice ſquammoſo comprehenſi: radix oblonga, craſſa, foris fuſca, intùs pallida, pinguis, ſaporis acris amaricantis, odoris fragrantis, hanc, patrem ſtomachi vocarunt, quia ſtomachi morbos optimè curat in debili ventriculo. Vulgò *Elenium*, *Enula Campana* & *Inula*, ex lachrymis Helenæ natum ſcribunt, hinc quæ in Rhodo naſcitur ab Helena nomen hoc ſumpſit; nam ad eandem naſcitur quercum,

ex qua ſe Helena ſtrangulavit. Alii ab *Helena inſula*, ubi longè optimum luxuriat. Hinc quoque deſcendit nomen *Enula*, & *Inula*, additur vulgò *Campana*, an ex Campania huc allata ſit, credendum ſortè. Hujus plantæ radix in uſu eſt, eſtque celebre ſtomachium ob blandam amaritiem. B. **Alant-wortel / galant-wortel.** G. Alant-wurtz. Gall. *Annee*, *Enule*, *Campane ; Herbe d'Elaume*. A. Elecampain.

HELIANTHE, & HELIANTHEMUM, vel HELIANTHON, HELIANTHOS : eſt planta, quæ habet caules exiguos, tenues, rotundos, villoſos, repentes : folia oblonga, anguſta, pedunculis brevibus adhærentia ; juxta caules ſibi invicem oppoſita, villoſa, parùm latiora Hyſſopi, in fine obtuſa, inferiùs viridia, ſaporis glutinoſi : flos roſaceus, ex cujus calice triphyllo ſurgit piſtillum, quod deindè abit in fructum ſatis magnum, ferè rotundum, qui per maturitatem in tres partes dehiſcit, funditque ſemina ſubrotunda, tenuia, capillamentis ſeu placentæ affixis : radix lignoſa, alba : hæc planta creſcit in ſilvis & montibus, vocatur hæc planta etiam Chamæciſtus illud nomen imponitur diverſis floribus ſolis curſum aſpicientibus, ex ἥλιος ſol, & ἄνθος flos ſed in genere. Gall. *Heliantheme*, *Herbe d'Or*, *Hyſſope des Garignes*.

HELICE, eſt Salicis ſpecies ab urbe Ἑλίκη nomen fortè habuit.

HELIOCHRYSUM, eſt nomen, quo varii flores lutei vocantur, ex ἥλιος ſol, & χρυσός aurum, quia flores non tantùm aurei, ſed & ſplendentes eſſe debent.

HELIOSCOPIOS TITHYMALLUS, eſt Tithymallus ſolſequius, ſic dictus, quòd ejus corona ſemper ſolem aſpiciat, ex ἥλιος ſol, & σκέπτομαι aſpicio. B. **Zonnewende / kroontjes-kruid / zonne-volgende wolfsmelk.** G. Sonnenwendel, wolffs-milch. Gall. *Reveille matin ſuivant le ſoleil*. A. Wertgraſſe, wertworte.

HELIOSIS, eſt inſolatio ſive apricatio, ab ἥλιος ſol.

HELIOTROPIUM, duæ dantur hujus plante ſpecies, Heliotropium majus flore albo, eſt planta, quæ habet caulem pedem circiter altum, lanuginoſum, albeſcentem, medulloſum, ramoſum : folia ocimi, oblonga, ſubrotunda, nervoſa, albeſcentia, villoſa : flos monopetalus, infundibuliformis, ſtellæ in modùm corrugatus, & in decem

cem partes alternatim inæquales ad oram incisus, ex calice surgit pistillum, infimæ floris parti adinstar clavi infixum, & quatuor veluti stipatum embryonibus, qui deindè abeunt in totidem semina, hinc angulata, indè gibba, quæ coloris cinericei: radix lignosa, fibrosa. Hoc nomine appellantur omnes plantæ sese soli obvertentes, ab ἥλιος sol, & τρέπω verto. Gall. *Heliotrope*, *Herbe aux verruës*, *Tournesol.*

HELIX, est Hedera vel Convolvulus, sic dicitur, quia arboribus &c. circumvolvitur, ab εἰλέω circumvolvo.

HELIX, seu CAPREOLUS, est exterior auris crepido, seu Eminentiarum extima, quæ limbus est spiralis, à concha exsurgens, intortus, sensim magis complanatus, angustatus, minùs intortus, auriculæ ambitum, aliquando tantum ejus partem, præcipuè versùs superiorem sedem, contorti aggeris in modùm circumambiens; sic ob tortuosum flexum nuncupata, interior *Scapha* dicitur Ἕλιξ *Rufo*, Κόχλια *Poll.* at *Scapha* seu Ἀνθέλιξ *Rufo*, Σκάφος *Polluci*; ab εἰλεῶ involvo. B. De oor-rand. G. Der ohrrand. Gall. *Le bord de l'Oreille.* A. The ring, or brim of the ear.

HELLEBORINE, Planta est, quæ habet unum vel plures caules sesquipedem altos, rotundos, sine ramis, pulvisculum farinaceum habentes: folia veratri albi affinia, sed minora, sine caulibus, nervosa, saporis amari: flos est polypetalus, anomalus, sex petalis dissimilibus constans, quorum quinque in orbem posita sunt, inferiùs verò imbricatum: calix autem deindè abit in fructum seu utriculum tribus fenestris pervium, quibus adhærescunt valvæ seminibus fætæ minutissimis, ad instar scobis: radix fibrosa: hæc planta crescit in montibus vid. Elleborine. Gall *Elleborine.*

HELLEBORUS, vide *Elleborus.*

HELLECEBRA, vide *Illecebra.*

HELMINTHAGOGA, sunt Medicamenta vermes intestinales occidentia & expellentia, ab ἑλμινθὶς vermis, & ἄγω duco. Idem quod *Helminthica.* B. Worm-middelen. G. Wurm-todtende mittlen. Gall. *Mort aux Vers.* A. Worm-seed.

HELMINTHES, vide *Elminthes.*

HELMINTHICA, sunt Medicamenta vermes necan-

 tia,

tia, vide *Lumbrici*. B. Worm-middelen. G. Wurm-tricbende mittlen. Gall. *Mort aux vers*. A. A vermifuge.

Helodes, vide *Elodes*.

Helos, ſive Clavus, pedis eſt tuberculum rotundum, album, calloſum, clavorum caput referens, & pedis cuti prædurae radicibus infixum, ortum ab inæquali cutis preſſione; ab ἥλόω clavum figo. Gr. ἧλος *Lat.* Clavus. B. Lyk-doorem/ exteroogen. G. Eyerſtenaug, ælſteraug, ein huener auge, liddorn. Gall. *Un cor ou cal au pied*. A. A Corn.

Helosis, eſt inverſio palpebræ reflexa, & in utroque oculi muſculo convulſio, ab εἰλύω volvo, verto. B. Omkrulling des oog-ſcheels. G. Das umkehren der auglieder. Gall. *Renverſment des Paupieres*. A. Turning contrary wiſe of the Eylids.

Helxine, eſt herba ſic dicta, quòd prætereuntium veſtes attrahat; ſic dicitur *Parietaria*, à ſemine aſpero, ab ἕλκω traho. Vocatur quoque *Urceolus*, *Muralium* & *Muralis*, quia muris & parietibus accreſcit. *Perdicium* verò, quod eâ perdices præcipuè veſcantur. Vide *Parietaria*.

Helxine Cissampelos, ſive Convolvulus, Volubilis, & Vitealis, dicitur *Ciſſampelos*, quòd in vineis potiſſimùm naſcatur & folio Hederaceo. *Convolvulus* verò, quòd crebra revolutione vicinos frutices & herbas implicet, ex κισσὸς hedera, & ἄμπελος vitis minor, eſt planta, quæ habet folia multò minora, quàm convolvuli majoris, minùs pinnata, magis tamen rugoſa cum floribus ex albo purpuraſcentibus, aut etiam albis, turgentia lacte. B. Zwarte winde. G. Schwartz winde. Gall. *Liſeron*.

Hemeralops & Hemeralopia, eſt affectus oculorum, ubi æger de die magna luce benè videt, decreſcente lumine vix aliquid, oritur à nervo optico minùs ſentiente, vel pupilla nimis arcta: ex ἡμέρα dies, & ὤψ oculus. B. By dag-ziende. Gall. *Aveuglement de jour*.

Hemerocallis, eſt Lilii ſpecies, ſic dicta, quòd die ſereno bonum aſpectum præbeat; noctu verò in ſeſe quaſi collabitur contrahiturque, ex ἡμέρα dies, & καλὴ pulchra, vel κάλλος pulchritudo.

Hemiceraunius, Gr. ἡμικεραύνιος, faſciæ nomen olim

olim fuit, dorsi & pectoris deligationi inserviens, ex ἡμὶ semi, & κεραυνὸς fulmen, fortè quia fascia fuit scissa, uti & fulmen se scindit.

Hemicrania, est capitis dolor alterutram cerebri partem obsidens. ex ἡμὶ semis, & κρανίον calvaria. B. Scheele hooft-zweer. G. Hauptwehe an einer seiten des haupts. Gall. *Migraine*. A. The halfe head-ache, or Megrim.

Hemidrachmon, sive Semidrachma, est pondus dimidiæ drachmæ. B. Een half vierendeel-loots. G. Een halb quentlein. Gall. *Demi drachme*. A. Halfe a dram.

Hemiecton, quasi semisextam mensuram significat dimidiati sextarii quatuor Chænices capientem, estque pars duodecima Medimni Attici. Videtur quoque sellam significare pro suffitu immittendo mulieri. Imò & ollam significare potest, quatuor Chænices capientem, cui velut sellæ insidere debet mulier ad capiendum suffitum diductis cruribus.

Hemina, Romana vox ex Græco quidem ἥμισυ, quòd dimidia sextarii pars sit, derivata, Gr. Κοτύλη nominatur: capit uncias decem mensurales.

Hemiobolion, est duodecima pars drachmæ; drachma enim continet sex obolos.

Hemiolium, seu *Sesquiuncia*, *Sescuncia*, Drachmarum duodecim pondus est.

Hemionium, nomen huic non impositum à figura, nec à potestate similive affectu, quam cum Hemionitide habet, sed quòd exhibitum cum muli liene, ungula ac pelle, steriles reddat mulieres, uti sunt muli, mulæque: vel nomen illud accepit, quòd muli hâc herbâ delectentur, ex ἡμὶ semis, & ὄνος asinus, quia semi asini fiunt.

Hemionitis, est Asplenii species, dicta videtur, non quòd hanc muli vorent, nec quòd steriles reddat comedentes, sed quòd ipsa sterilis instar muli sit, ex ἡμὸ semi, & ὄνος asinus.

Hemipagia, ex ἡμὶ semi & πάγιος concretus, fixus, quia dolor est fixus, idem quod *Hemicrania*.

Hemiplegia, est paralysis unius lateris infra caput, proveniens ab obstructione in alterutra medullæ spinalis parte, vel à plaga exteriùs immissa; undè nullus spirituum

animalium fluxioni aditus patefcit, ex ἡμὶ femi; & πλήσσω percutio. B. **Lammigheid aan eene zyde.** G. Der halbe fchlag auf einer feiten. Gall. *Paralifie d'un Coſté*. A. A Palfy of one fide.

HEMIPLEXIA, ex ἡμὶ femi, & πλήσσω percutio, idem quod *Hemiplegia*.

HEMITRITÆUS, five FEBRIS SEMITERTIANA, eft febris compofita ex quotidiana & Tertiana, altera Intermittente altera continua ex ἡμὶ femi, & τριταῖος tertius. B. **Halve anderendaagfe koors.**

HEMIUNCION, denotat dimidiam unciæ partem.

HEMYXESTON, idem quod *Hemina*.

HENOPHYLLUM, eft unifolium, ex ἓν unum & φύλλον folium. B. **Een-blad.** G. Ein blat. A. One blade. Gr. Μονόφυλλον.

HEPAR, JECUR, ἴτριον *Nicand* eft organum five vifcus in imo ventre, fub diaphragmatis latere dextro fitum, ejus craffities & magnitudo in homine infignis eft; membranâ cingitur tenui, à peritonæo orta; connectitur per tria ligamenta valida. 1. Abdomini per venam umbilicalem. 2. Superiùs diaphragmati, per ligamentum latum membranofum & tenue, à parte dextra. 3. Superiùs etiam diaphragmati à finiftra per ligamentum teres & validiffimum; dividitur in partem fimam, cui veficula fellis, & ductus hepaticus adhærefcit. Color ejus rubicundus eft. Hepatis fubftantia ex plurimis membranis & acinis five glandulis conftat. Quod ex frequentibus lotionibus compertum habeo. In eo fanguis ex cunctis vifceribus abdominalibus affertur, qui in finu magno antequam Vena portarum fuit quinquefariam divifa, mifcetur, colligiturque, ex quo per totum hepar tranflato partes biliofæ ab acinis glandulofis fegregantur, & per ductum hepaticum, & veficulam felleam ad inteftinum duodenum amandantur. In homine lobi nulli funt; aft in brutis plures in partes dividitur, quos lobos, pinnas, Jecinoris fibras & ἔρικες vocant, ab ἠπέω operor: credebant enim Antiqui in eo fanguinem elaborari & confici, cum tamen fanguis recrementa biliofa ibi feparantur; undè ἔα fanguis, aut ver, quia vifcus temperamentum eft, quidam ab ἠπανία inopia, alii ab ἤπιον benignè, mitè. B. **Lever.** G. Die leber. Gall. *Le Foye*. A. The liver.

HEPAR UTERINUM, idem quod *Placenta Uteri.*

HEPATICA; medicamenta ſunt, quæ olim ſpecificè contra hepatis morbos applicabantur. Sed quia ſpecifica talia non dantur, illa vox apud veriores Medicos planè evanuit. B. Middelen tegens de lever-ziekten. G. Mitlen gegen die leber-ſucht. Gall. *Remedes Hepatiques.* A. Remedie againſt the diſeaſe of the liver.

HEPATICA, eo nomine & inſigniuntur variæ plantæ, quibus medici Hepatis malis medentur. B. Lever-kruid. G. Leber-kraut. Gall. *Hepatique.* A. Liver-wort.

HEPATICA VENA, idem quod *Baſilica.*

HEPATICUS FLUXUS, malè ita nominatus, quia Hepar non eſt in cauſa, ſed vaſa ad inteſtina excurrentia, aperta, & ſanguinem fundentia. Vide *Fluxus Hepaticus.* B. Lever-vloed. G. Leber-fluſz. Gall. *Flux Hepatique.* A. The flixe of the liver.

HEPATITIS, eſt Inflammatio in Hepate, ſedem ſuam habens vel in finibus venæ Portarum, vel arteriæ hepaticæ; orta à quibuſcunque cauſis ſanguinem incraſſantibus, & moventibus, vel vaſa hæc comprimentibus; plerùmque Icterum ſecum comitem habens, ut & dolorem, & tumorem in hypochondrio dextro cum febre continua &c. B. Een ontſteking in de lever. Gall. *Inflammation du foye.*

HEPATORIUM, idem quod *Eupatorium.*

HEPIALA, idem quod *Epiala.*

HEPTAPHYLLUM, ſeu ſeptifolium, eſtque *Tormentilla*, ſic vocatur, quod ferè ſemper ſeptem folia ubique caulem ambiunt, ab ἑπτὰ ſeptem, & φύλλον folium. B. Zevenblad. G. Birck-wurtz. Gall. *Tormetille.* A. Tormentil.

HEPTAPSEURON, eſt Plantago major, ſeptenis coſtis gaudens, ex ἑπτὰ ſeptem, & πλευρὸν coſta. Vide *Plantago.*

HERALEA, illud nomen diverſis inditur herbis; ab Hercule procul dubio accepit, ſed qua de cauſa neſcio.

HERACLEOTICUM, nempè *Origanum*, dictum ab Heraclea Ponti.

HERACLEUS MORBUS, idem quod *Epilepſia.*

HERBA, eſt planta frutice minor, cujus caulis ſingulis annis perit, novo deindè renaſcente, vel à radice foliato,

liato, vel nudo, floribus & semine donato. In praxi tamen, pro foliis solis ut plurimùm usurpatur. Gr. Βοτάνη, & πόα. B. Kruid. G. Ein kraut. Gall. *Herbe.* A. Idem.

HERBA BENEDICTA, vide *Caryophyllata.*

HERBA SACRA, vide *Perifteron.*

HERBA STELLÆ, vide *Coronopus.*

HERCULEUS MORBUS, idem quod *Epilepsia.*

HEREDITARII MORBI, dicuntur quos & parentes habuerunt, & cum genitura jam filios invaserunt, ut sunt *Podagra*, *Phthisis*, *Nephritis*, *&c.* B. Erf-ziekten. G. Erb-kranckheit, angebohrne gebrechlichkeit. Gall. *Maladie Hereditaire.* A. An Hereditarie Sicknesse.

HERMAPHRODITUS, est homo utriusque sexûs, id est, vir & fæmina simul. Verùm muliebribus instrumentis duntaxat utuntur, rarissimè viri sunt; conformatio istæc & abusus inde contingit, quod plus justo clitoris propendeat, ex Ἑρμῆς *Mercurius*, sic dictus ab interpretando, & Ἀφροδίτη *Venus.* B. Een Man-Vrouw. G. Mann und Weib zugleich. Gall. *Hermaphrodite.* A. Idem.

HERMETICA MEDICINA, quam *Ægyptii* falsò à *Mercurio.* Deducunt. Hæc morborum causas ad sal, Sulphur & Mercurium refert, & generosissima remedia, non modò ex vegetabilibus & animalibus, verùm etiam ex mineralibus præparat. B. Hermetische Medicyne. G. Hermetische artzney. Gall. *Medecine Hermetique.* A. Medicine of Hermes.

HERMETICE SIGILLARE, scribitur sæpè duabus literis H. & S. est quando vitra ita ferruminantur, ut ne gry quidem possit exhalare, & fit sive vitri ipsius colliquatione, sive alterius indolis luto.

HERMODACTYLUS, est planta, quæ habet folia triquetra vel quadrangula: radix bulbosa vel tuberosa ex appositis tuberculis composita, est rotunda, avellanæ magnitudine, compressa, externè coloris rubicundi, internè valdè albi, substantia levis, fungosa, non fibrosa, valdè fragilis, hinc facilè in pulverem farinaceum reducitur, dum recens, est saporis acerrimi, dum annosa subdulcis farinacei, paululùm viscosi, vel lenti, odoris nullius cujus sit plantæ radix, non audeo dicere, dicunt esse colchici speciem, quod vix credibile est, cum omnes ejusmodi bulbi ad interius usque corculum tunicas habent,

bent, quæ in Hermodactylis non reperiuntur: neque Iridis tuberosæ folio anguloso, flos enim Hermodactyli omninò ab ea differt, & refert volitantem vespertilionem, undè horticulis dicitur vespertilio. B. Vleermuys. Solidiorem esse radicem crediderim, uti est aristolochia rotunda, quæ etiam tota in farinam facilè tunditur, uti & Hermodactyli, figuram repræsentat corculi, intùs alba est, adfertur ad nos ex Syria; saporem habet insipidum, & leniter purgat, undè nomen habeat nescio, nisi ab ἑρμῆς *Mercurius*, & δάκτυλος *Dactylus*, palmæ fructus vel potiùs Mercurii digitus, quia radix phalanges digitorum quodammodo refert. B. Hermodactylus. Gall. *Hermodacte*. A. Wild Saffron.

HERNIA RAMEX, G. Κήλη, propriè est intestinorum, omenti &c. in inguina, & scrotum prolapsus, ob peritonæi lamellam interiorem relaxatam, utpotè quæ ad processus vaginalis ortum in abdomine simplex, qualis annulum pro vasorum spermaticorum exitu tegit, faciliùs vi externæ cedit, undè hanc lamellam Intestina vi illata impellunt per annulum in tunicam vaginalem, sicquè ea hærent in proprio sacculo, & tumorem, ubicunque hæserint, excitant. Item quando umbilicus protuberat. Impropriè dicitur uteri prolapsus; *Bronchocele*; *Varices vasorum spermaticorum*, item distensiones à flatibus, humoribus aquosis, vel tumoribus &c. B. Een breuk / gescheurtheid. G. Ein bruch, zerreissung. Gall. *Hernie*, *Rupture*, *Hargne*, *Rompeure*, *Descente*. A. A Chaf, a cleft, à bursting.

HERNIA GUTTALIS, idem quod *Bronchocele*.

HERNIA SCROTALIS, est, quando usque in scrotum Intestina deciderunt.

HERNIA VENERIS, idem quod *Testiculi Venerei*, est quando Testes, inflammatorio tumore ad vesiculas seminales orto, admodùm dolent, & tument à materia seminali intùs contenta nec effluere potente. B. **Venus-kloot/zand-kloot.** Vid. Testiculus.

HERNIA UTERI, raro est, & maxima ex parte tunicæ internæ vaginæ relaxatio & prolapsus. Vide in *Procidentia Uteri*. B. Lyfmoeders-breuk. G. Mutter bruch. Gall. *Hernie de la matrice*. A. A Falling of the womb.

HERNIARIA, est planta exigua, humilis, quæ habet

bet plures caules vel ramos nodoſos, qui repent & circulariter ſe ubique extendunt per terram, ſibi mutuo adhærentes & intermiſcentes : folia ſunt exigua, ſerpillum referentia, coloris viridis ſubflaveſcentis, ſaporis acris: flos apetalus, quinque ſtaminibus vel pluribus inſtructus, ex calice multifido, quadrifido plerùmque vel quinquifido, ſtellatim expanſo, ſurgentibus : fructus in floris fundo ortus fit capſula rotunda, membranacea, ſtriata, diviſa in octo loculamenta, in ſingulis horum ſemen unum parvum, acuminatum, ovatum; radix fibroſa, parva : hæc planta creſcit in locis arenoſis. Herba Turca & Polygonum Minus, ſic appellatur, quod dicitur herniis eâ mederi. B. Duizent-koorn / duizent-grein. G. Harn kraut, bruch-kraut, tauſend-korher. Gall. *Turquette*, *Herniole*, *Boutonet*, *Renovée*, *Cornigiole*. A. Rupture wort, Burſtwort, knotgraſſ.

HERPES, ſive inflammatio ſerpiginoſa, *Zona* Scribonio, *Serpens* Lucretio, Ἕρπης Dioſcoridi, & Ἑρπηδὼν Nicandro, ζωστὴρ Plinio, Ἑρπυστικὸν ἕλκος Polluci : quæ duplex eſt, *Miliaris* ſeu *Puſtularis*. Gr. Κεγχρίας. Celſo *Ignis Sacer* Avicennæ *Formica Corroſiva*. B. Hair-worm. Quæ cum prurigine, cutim ſolùmmodo occupat. G. Zittermahl, die bœſe ſpitzige ræude, haarwurm. Gall. *Galle*, *Gratelle*, *ſeu volage*, *les dartes*. A. A Ringworm, A. Hair-worm, Altera, *Exedens*, ſive Ἕρπης ἐσθιόμενος, quæ non tantùm cutim, ſed & muſculos ſubjectos obſidet. Cauſa eſt, quando glandulæ cutaneæ nimis ubertim particulis ſalſis ſuffunduntur, quæ ab aliis viſcidis continentur ne effluant, pruritum & ulcuſcula miliaria excitant, quæ aliquando, ſi materia peccans abundaverit, cruſtam excitant & ſubjectas partes exedunt, ab ἕρπω ſerpo, quia continuò ſerpit. B. Dauworm / de wolf. G. Der freſſende wurm. Gall. *Gratelles Rongeante*. A. Deweworm.

HESPERIS, eſt Leucoii ſpecies quæ habet caules duos circiter pedes altos, rotundos, villoſos, medullâ repletos : folia alternatim juxta caules diſpoſita, erucam referentia, ſed minùs inciſa, in margine dentata, acuta, villoſa, coloris viridis nigricantis, ſaporis aliquantulùm acris : flores quadrifidi, cruciformes, coloris aliquando albi, aliquando purpurei, vel varii, odoris ſuavis & grati : poſt florem ſequitur ſiliqua oblonga, tenuis, cylindrica,

drica, angulosa, teres, bivalvis, cui plures inhærent foveolæ, in quibus reconduntur utrimque semina plerumque rotunda, vel cylindrica, rubicunda, acria: radix parva, alba, lignosa: hæc planta crescit in hortis. Sic dicitur quòd vespertino tempore & noctu meliùs oleat quàm interdiu, ab ἑσπερος vesper. B. Bloem van Damast. Gall. *Juliane*, *ou Juliene*. A. Dame Violets.

Heterocrania, sive Hemicrania, est dolor alterutram capitis partem obsidens, ab ἕτερον alterum, & κρανιον calva. B. Hooft-pyn die een van beide zyde des hoofts beset. G. Hauptwehe an einer seiten des haupts. Gall. *Migraine*. A. The halfe head-ache.

Heterogeneum, seu Anomeomeres, est quando improportionatum quid sanguini & spiritibus, ut in febribus, vertigine, motibus convulsivis, & apoplexia, accrescit, ex ἕτερον alterum, & γένος sexus, genus. B. Meer-daantig / verldaantig. G. Ungleich, manchfaltig. Gall. *Heterogene*. A. Idem.

Heterorhythmus, est ætas alia, quàm anni serunt: Ex Gr. si juvenis senilem, & senex juvenilem ætatem degunt: Illa differentia etiam de pulsibus dicitur, cum in morbis diversus modulus pulsandi tenetur, ab ἕτερος alter, & ῥυθμός modulus.

Hexagium, pendet quatuor scrupulos, Latinis *Sextula* est, alii drachmam unam cum dimidia esse dicunt.

Hexis, est habitus seu habitudo corporis, ab ἔχω habeo. B. Gesteltheit des lighaams. G. Die gestalt des leibes. Gall. *Disposition du Corps*. A. An Habitude of body.

Hibiscus, vide *Ibiscus*.

Hidroa, Sudamina, Papulæ Sudorales & Sudosæ, sunt quædam tubercula lata & humida, pruriginosa granis milii similia, interdùm sine pruritu, quæ cutim ἑλκώδως exasperant, fiunt hæc, quando sudor ob cutis densitatem erumpere impeditur, adeò ut materiâ ibi retentâ, & tenuiori parte puris per vasa lymphatica revectâ vel evaporatâ, cutis in tumorem elevetur. Affectus hic familiaris est pueris & juvenibus, præsertim temperamento calidioribus, qui æstatis tempore nimis moventur & exercentur, in collo, scapulis, pectore, brachiis & femoribus, frequentiùs tamen circa pudenda & anum accidens. Arab. *Asef & Alhasef*. Lat. *Sudamina*. Gr. Ἐκζέματα, ab

ab ὕδωρ aqua, vel ἱδρόω ſudo. B. Sweet-puiſjes. G. Schweiſz blætter, hitz blætterlein. Gall. *Veſſie de ſueur.* A. Sweating pushe.

HIDROCRITICA, ſunt judicia, quæ à ſudore deſumuntur, ab ἱδρως ſudor, & κρίνω judico. B. Oordeel uit ſweeten. G. Urtheilen auſz das ſchwitzen. Gall. *Jugement qu'on forme de la maladie en conſequence de la ſueur.* A. A jugdment taken from ſweating.

HIDRONOSUS, eſt febris, in qua plurimis ſudor prodit; quæ ab *Anglis Sudor Anglicus* nominatur, ex ἱδρώς ſudor, & νόσος morbus. Idem quod *Hydropyretos* vel *Sudor Anglicus*. B. Sweet-koorts. G. Schweiſz-fieber. Gall. *Fievre ſuante.* A. The Sweating Feaver.

HIDROPYRÆTOS, idem quod *Sudor Anglicus*, ex ἱδρὼς ſudor, & πορετὸς febris.

HIDROS, idem quod *Sudor*, ab ἱδρόω ſudo.

HIDROTICA ſeu SUDORIFERA, ſunt, medicamenta, quæ ſanguinem humoreſque omnes validius per totum corpus movent, eos incidunt, & attenuant; ſimulque imminuunt reſiſtentiam in vaſis exhalantibus circa cutim, atque ita ipſa partim in ſudorem erempunt & partim in halitum convertunt liquida circulantia, & quæcumque obvia ſunt ſecum deferunt, & in ambitum corporis propellunt, ubi illa in ſenſibilem ſudoris liquorem collecta erumpunt, ab ἱδρὼς ſudor. B. Sweet-middelen. G. Schweiſz treibende mittlen. Gall. *Remede Sudorifique, ou diaphoretique.* A. A Remedie producing ſweat.

HIERABOTANE, vide *Periſteron.*

HIERACIUM, eſt planta, quæ habet plures caules ſeſquipedem vel duos pedes altos, fortes, anguloſos, coloris viridis fuſci, cavos, in plures ramos diviſos, & foliolis quibuſdam inſtructos: folia inprimis ex radice erumpunt, repentia, longa inſtar Taraxici, in fine obtuſa, inciſa, viridia, ſupernè tenera, villoſa, infernè denſiore lanugini caneſcentia, maculis pulchris interdùm notata, ſapore amaro & nitroſo: flores ſunt ſemifloſculoſi, plurimis ſcilicet ſemifloſculis conſtantes, Embryoni inſidentibus, & calice majore, ampliore, & ſquammoſiore quàm in Lactuca comprehenſis, calix per maturitatem non in conum, ut in ſoncho creſcit, ſed explicatur. Embryo autem abit deindè in ſemen teneriuſculum, non fuſcum,

pap-

pappis instructum, in capitulum collectum : radix longa, crassa, carnosa, simplex, alba, succum lacteum amarum gerens, nomen accepit ab accipitre. Gr. ἱέραξ quia creditur illam hujus succo oculos restituere, scalpendo enim illud, succoque oculos tingeno, obscuritatem cum senscre, discutiunt, *Sonchites* etiam appellatur, quòd soncho non admodùm dissimilis sit, maximè quod ad ejùs circumferentiam & extremam partem, in qua caules & flores sunt, attinet. Propter lacteu m succum, *Lactuca sylvatica* vocatur, appellatur etiam *Accipitrina*. B. Havik-kruid. G. Habicht-kraut. Gall. *Cichoree Jaulne herbe de l'Eprevier*. A. Hawke wede.

Hiera Picra, est Electuarium ex aloë, ligno, aloës, radicibus azari, spica indica, croco, mastiche & melle paratum, ex ἱερὰ sancta, propter vires laudabiles, & πικρὰ amara. B. Heilig bitter. G. Heilig bitter. A. The holy bitter.

Hieroglipicæ notæ, sunt plicæ rugæque in manibus, ex quibus vana curiositas multùm prædicere conatur, ex ἱερὸν sanctum, & γλύφω sculpo. B. Hand-kykkonst. G. Wahrsagen ausz den hænden. Gall. *Chiromantie*. A. Chiromancy.

Hippocampus, non tantùm pisciculus marinus est, sed & processus ventriculorum cerebri superiorum sive anteriorum, ex ἵππος equus, & καμπτω inflecto, quia illud animalculum inflexum est.

Hippocratica Facies, *Facies Hippocratica*.

Hippocratis Manica, vide *Manica Hippocratis*.

Hippoglossum, vide *Hypoglossum*.

Hippolapathum, est Rhabarbarum monachorum seu lapathum magnum, ita ob magnitudinem appellatum videtur, ex ἵππος equus & Lapathum. B. Groote of Waterpatig. G. Wengel-wurtz, streis-wurtz, rot-ritter. Gall. *Rhabarbe des Moines*, *Rapontie des montagnes*. A. Patience, vel Monks-Rubarb.

Hippohaes, sive Rhammus catharticus oleæ folio; vox ἀπὸ τοῦ ἵππου, quòd vis ejus purgatrix tam valida sit, ut ipsis equis alvum subducat. B. Purgeer-doorn. Gall. *Nerprum*, *ou Bourg-Epine*. A. Purging-Thorn.

Hipposelinum, *Olus atrum* vocatur : sic à magnitudine dictum, ab ἵππος equus, & *selinum* : siquidem Græci

Græci magnis & amplis rebus *Hippo.* præponere solent, adeò ut *Hipposelinum* Latinis nihil nisi grande Apium sit. *Olus* autem *Atrum* vel pullum à foliis, vel seminibus, quæ atro colore nitent, appellatum esse videtur. B. **Groote eppe / petersely van Alexandrien.** G. Grosz epsich. Gall. *Maceron.* A. The Herb. Alexanders.

HIPPURIS, Lat. Equisetum seu cauda equina, eamque referens: ex ἵππος equus, & οὐρὰ cauda, dicitur etiam *Salix* seu *Herba equinalis*, ut & *Asprella.* B. **Paarde-staart.** G. Schafft hew, rosz-schwantz, schaffthau, ratzen wadel. Gall. *Queue de Cheval*, *Queue de Chat*, *Aprelle.* A. Horsetail.

HIPPUS, est oculorum affectus in quo oculi tremuli continuò agitantur & subindè nictitant, ut in equitatione fit, ab ἵππος equus. B. **Bevende oogen.** G. Bebende augen. Gall. *Maladie des yeux, par laquelle ils se meuvent continuellement de coté & d'autre, & ne peuvent demeurer dans une même situation; instabilité des yeux.* A. Quaking or trembling of the eyes.

HIRCI BARBA, Gr. Τραγοπώγων, planta nomen sibi adscivit, quòd è calicis summo, floribus evanescentibus, papposa prodeat cæsaries, seu comosa lanugo, cui cum hirci barba nonnulla similitudo. B. **Bok-baard / Josephs-bloemen / Morgenstar.** G. Bocks-bart. Gall. *Barbe de Bouc.* A. Goars Beard.

HIRCULUS, est Nardi species, sicque dicitur, quòd Hircum redoleat.

HIRCUS, HIRCI vel HIRQUI, oculorum anguli, κανθὸι, eorum qui ad nasum sunt, ῥαντῆρες & πηγαὶ dicuntur, quod indè lachrymæ manant: atqui ad tempora, παρωπίαι *Poll. Nicandr.* B. **Oog-winkels / oog-hoekjes.** Vide *Canthus.* G. Die augen-winckel. Gall. *Les Angles de l'Oeil.* A. The Corner of the eye. *Alæ* etiam sub axillis *Hirci* appellantur B. **Het orel hair.** G. Das achsel-haar. Gall. *Le poil dessous l'aisselle.* A. The wing hairs. Item Auris eminentia. Vide *Tragus.*

HIRQUUS, idem quod *Canthus.*

HIRUDO, sive SANGUISUGA, insectum est palustre, apodum, oblongum, quod exugendo sanguini cæcarum hæmorroïdum nonnunquam à quibusdam applicatur. B. **Bloed-zuiger.** Gr. βδέλλα. G. Ein blutigel. Gall. *Une Sangsue.* A. A Bloud Sucker. HI-

HIRUNDINARIA, eſt *Aſclepias* ſeu *Vincetoxicum*, ſic vocant à fructu, ſeu potiùs à ſiliquis quas producit, quæ dehiſcentes plumoſum oſtendunt ſemen, atque hirundinis figuram referunt. B. Swaluwe wortel. G. Schwalben wurtzel. Gall. *Domte-venin*. A. Swallow-wort.

HIRUNDINARIA, vide *Centum morbia*.

HIRUNDO, piſcem & avem quidem denotat, ſed apud Medicos eſt cavum illud in flexura brachii, ſunt & qui volunt pudendum muliebre ita vocari.

HISPANICUM OLUS, eſt Spinachia, fortaſſe quòd ex Hiſpania primùm duxerit originem, & deindè ad cæteras tandem nationes tranſlata ſit. B. Spinagie. G. Spinat. Gall. *Eſpinars*. A. Spynach.

HISPIDULA, eſt planta officinalis, piloſellæ ſpecies. B. Katzel-voet. G. Ratzen-fuſz. Gall. *Pied de chat*. A. Cats-foot, a kind of ſmall mous-ear.

HISTOS, Gr. Ἱςὸς eſt inſtrumentum chirurgicum ligneum, in cujus ſummo aliud lignum tranſverſum imponitur, ex quo trochlea dependet, ad ſcalæ demiſſionem.

HOLCE, Gr. Ὁλκὴ, idem quod *Drachma*.

HOLIPPÆ, ſunt placentulæ ex infuſione Medicamentali farinaque triticea, addito inſuper ſaccharo, ſubactæ.

HOLOSTEUM, ſeu HOLOSTIUM, eſt herba ſic per antiphraſin dicta, quaſi minimè oſſea, ſed potiùs tenera & mollis, ac omni prorsùs duritie carens, ex ὅλον totum & ὀςέον os. B. Spaanſche weegbree. A. Spaniſch Plantain.

HOMÆOMERES, vide *Similares Partes*, ex ὅμοιον ſimilè, & μέρ@ pars.

HOMOGENEÆ PARTICULÆ, ſunt, quæ puræ, integræ & immixtæ, ſibique per omnia ſimiles ſunt, ex ὁμὸν ſimile, & γένος genus. B. Eendaanige deeltjes. G. Gleiche, gleichſœrmige theile. Gall. *Homogene*. A. Idem.

HOMOPLATA, *Scapula*, *Spatula*, *Scoptula aperta* Celſo. Gr. Πλάται Ὠμοπλάται, Ἐπονώτιοι, ſive os, quòd humeri latitudinem conſtituat, triangulare, latum, & tenue præſertim in medio, ſed in proceſſibus craſſum, utrimque unum, incumbens ſuperioribus coſtis parte poſticâ inſtar ſcuti, proceſſus ſunt tres *Acromium*, ſive humeri mucro; *Coracoides*, ſive *Anchoralis*, & αὐχὴ ſive *Cervix*. Uſus ad coſtarum robur, ad humeri & claviculárum articu-

culationem, & ad musculorum implantationem, ab ὦμος humerus, & πλατὸς latus. B. Het schouderblat. G. Das schulterblat. Gall. *l'Os de l'Epaule*. A. The Shoulderblade.

Homotonos, est morbus eundem ordinem servans, vel est febris continua, æquali dramate suos actus, scenasque peragens, ex ὁμὸν æquale, & τείνω teneo.

Hoplochrisma, est armorum, ut gladii, cultri, pugionis, &c. deligatio, quâ creditur vulnera consolidari, quod tamen ridiculum, ex ὅπλα arma, & χρίω ungo. B. Wapen-verbinding.

Hoplomochlion, est nomen instrumenti Chirurgici universalis, toti corpori humano adaptandi & applicandi.

Hora, est Hippocrati determinatum anni tempus, quod libet ex Aph. 1. sect. 3. αἱ μεταβολαὶ τοῦ ὡρέων μάλιστα τίκτουσι νοσήματα, καὶ ἐν τῇσιν ὥρῃσιν: Id est, mutationes temporum pariunt morbos ipsis anni temporibus &c. unde ὧρος annus, & ὡραῖος tempestivus.

Horæa, & ὀπώρα, sunt fructus tempestivi, seu æstivi, molles, & pulposi, ut poma, pyra, pruna &c. ab ὥρα tempus. B. Oostvrugten / ooft. G. Allerley obst. Gall. *Fruits d'Eté*. A. Summer fruits.

Horarii Fructus, idem quod *Horæa*.

Hordeatum, est Medicamentum liquidum internum, ex hordeo ad crepaturam cocto & tuso liquoribus convenientibus affusis & colatis, præparatum, quibus amygdalæ, sem. papaveris albi, sem. quatuor frig. maj. &c. non rarò accedunt. B. Een gerste melk. G. Gersten milch, gersten-wasser. Gall. *Orgeade*, *Lait d'Orge*. A. Barley milke.

Hordeolum seu Crithe, vel Hordeum, est tuberculum in summo palpebrarum, magnitudine hordei enascens, cujus altera species grando, tuberculum durum, mobile, pellucidum & rotundum, quæ verò tubercula majora hic eveniunt, ad Nodos, Meliccrides, Steatomata & Cancros referuntur, omnes id habent, quod pondere suo, aliisque modis motui palpebrarum remoram injiciunt. Gr. κριθή, & ποσθίω. B. Een strontjen / scheetjen op 't oog / een styge. G. Gersten gleicher, schwulst an den augen-gliedern, werren. Gall. *l'Orgeolet ou Orgueil*. A. A swelling in the eye browslike a Barley corn.

Hor-

Hordeum, seu Ordeum, est frumenti species quæ habet caulem secali minorem: folia latiora, spica crassior, calix, glumæ, Aristæ, flos, ut in tritico & secali; Aristæ verò asperæ: semen tumidius utriusque apice acutiore, glumæ tam arctè adhærenti unitum, ut non nisi triturando separetur. Gr. Κριθὴ, dicitur ab horrore, quòd ejus Arista mordacior sit quàm tritici, vel ab oriendi celeritate, quod antè cætera frumenta pullulet, vel ab antiquo adjectivo, *Hordus*, quod significabat *Gravidum*. Vide *Crithe*. B. Gerst. G. Gersten. Gall. *Orge*. A. Barly, Barley.

Horminum, seu Orminum, est planta salviam referens: Caules pedem circiter alti, rubicundi, quadrati, lanuginosi, ramosi: folia salviæ, sed minùs sicca, nitidiora, valdè lanuginosa, sibi invicem opposita, non valdè odora, saporis amari, in summitate ramorum sunt multa folia conjuncta coloris violæ, flos monopetalus labiatus, cujus labium superius parvum & galeatum falcatum est, inferius verò in tres partes divisum, media cochlearis instar excavata: ex calice surgit pistillum floris parti posteriori instar clavi infixum, ac quatuor veluti embryonibus stipatum, qui abeunt in totidem semina, in capsula, quæ floris calix fuit, recondita: radix fibrosa, lignosa; est Sclareæ species, & omnes hujus species horminum vocaverunt, verùm quibus galea falcata est, hæ sclareæ dicuntur, horminum verò habet Galeam breviorem, & magis apertam. Dicitur ἀπὸ τοῦ ὁρμᾶν, quòd impetu cæco agat, & ciëat in Venerem. Gall. *Orvalle*. Vide *Sclarea*.

Horrifica Febris, vide *Phricodes*.

Horror, Gr. Φρίκη & Φρίκιον à Φρίττω, est levis convulsionis species, in exterioribus corporis partibus contingens, minor quàm *Tremor*, dum quasi corpus frigore invadit, & subindè tantùm observatur, sed Tremor aliquo successivo tempore adest: symptoma in febrium initio plerumque; item cum aëre frigido afficimur; vel adsimus rei horrendæ enarrationi. B. **Een houde pzing**. G. Zittern oder schauten. Gall. *Frisson*. A. Dread, Terrour.

Humectantia, sunt medicamina, quæ particulas suas humidas corporis nostri poris possunt insinuare. Item sunt omnia fluida. Gr. Ὑγραίνοντα vel Ὑγραντικα. B. **Bervogtigende middelen**. G. Anfeuchtende mittlen. Gall. *Remedes humectans*.

HUMERUS, illa pars corporis est, quæ apparet in ea articulatione, quâ superior humeri pars, quæ *Epomis & Superhumeralis* dicitur, ad collum vergit, & à posteriori parte ossi scapulæ; ab inferiori autem ei ossi, quod, dum totum brachium attollitur, manifestum fit & *Ala* nuncupatur. Alias *Humerus* quoque dicitur de parte prima brachii, quæ unico osse constat, quæ aliis *Brachium* per excellentiam appellatur, illius *os* appellatur *os Humeri*, *os Brachii*, & *os Adjutorium*. Gr. ὦμος. B. Schouder. G. Schulter. Gall. *l'Espaule*. A. Shoulder.

HUMIDUM PRIMOGENEUM, est liquidum ex quo omnia in generatione fiunt, & rectè dicitur succus nervosus, qui prius ante omnia in generatione conspicitur. B. **Het eerste vogt.** G. Die erste feuchtigkeit. Gall. *l'Humide ou l'humeur radicale*. A. The first liquor.

HUMILIS MUSCULUS, est is, qui oculum deprimit, sic dictus, quia oculum deorsùm versus malas trahit. B. **De nederige spier.** G. Der niederdruckende augen mausz. Gall. *Le Muscle Humble*, *Abaisseur*. A. The pressing muscle.

HUMILUS, idem quod *Lupulus*.

HUMORES SANGUINEI, à Veteribus in *Sanguine* constituuntur quatuor nempè *Biliosus*, *Pituitosus*, *Melancholicus & Sanguineus* propriè dictus, idque secundùm quatuor Elementa Peripatetica; verùm illa opinio, inventâ circulatione sanguinis, prorsùs concidit. Tamen vitio ipsius sanguinis à crasi desciscentis, inveniuntur, sed sanguinis partem integralem non constituunt: Sanguis enim est humor unicus; secus si esset, tartarus in vino, & fæx in cerevisia, forent partes vinum & cerevisiam constituentes. In sanguine venis emisso tres duntaxat diversæ corporum species ad oculum comparent; in superficie enim sanguinis coagulati crustam fibrosam, se per totam massam diffundentem, videbis; deinde, particulas quasdam rubras inter fibras conspicies, quæ circa fundum propter fibrarum paucitatem nigrescunt, ultimo massa hæc in sero suo expresso natat. Verùm si quis accuratiùs procedere velit, sanguinem destillet & arte Chymicâ dissolvat, quinque corpora tantùm pura inveniet: Spiritum nempè, Sulphur sive Oleum, Aquam, Salem & Terram. Sanguis & Chylus omnia totius corporis vasa majora perluunt, & exin-

exindè pro varia partium conſtitutione, ſpeciales oriuntur ſucci; uti ex cerebro, Succus Cerebralis ſeu Nervoſus: ex Hepate, Fel; ex renibus, Urina; ex mammis, Lac. &c. B. **Humeuren / vogten.** G. Die feuchten. Gall. *Humeurs*. A. The Humours.

HUMORES OCULARES, ſunt tres. 1. *Aqueus*, qui anteriùs intra corneam & uveam tunicam continetur. B. **Waterig oog-vogt.** G. Die wæſſerige feuchtigkeit. Gall. *lHumeur Aqueuſe*. A. The Watery humour. 2. *Cryſtallinus*, ſive *Glacialis* humor, is in tunica uvea in medio, concluditur & cæteros ſoliditate ſuperat. B. **Kryſtalline vogt.** G. Die cryſtalline feuchtigkeit. Gall. *Humeur cryſtalline, ou le Cryſtallin*. A. Cryſtalline, vel, Icie Humour. 3. *Vitreus*, reliquis duobus copioſior, poſteriorem oculi cavitatem occupat. B. **Glaſagtig vogt d'oogen-vogten.** G. Die glæſerne feuchtigkeit, augen feuchte. Gall. *l'Humeur vitrée, en general, les Humeurs de l'Oeil*. A. Glaſſy Humour, The Homours of the eye.

HUMOR IN SECUNDINIS, eſt ſuccus nutritius, qui ex uteri vaſculis undique per Chorion & Amnion penetrat uſque in cavum amnii, eſtque fætui alimentum per os diglutiendum; verùm reperitur & tertia membrana *Alantois* dicta, quæ per urachum fœtûs pervium urinam in ſuo cavo recipit, à ſola veſica fætûs non capiendam. B. **'t Water in de nagebooꝛte.** G. Das waſſer in der nachtgeburt. Gall. *l'Eau ou l'humeur ſereuſe, qu'on trouve dans l'arrierre faix*. A. Water in The ſecundine.

HYACINTHUS, duplex eſt, Orientalis radice bulboſa, Indicus radice tuberoſa: prior habet caulem ſemipedem circiter altum, rotundum, politum, erectum, nudum, in ſpica florigerum Caryophylli aromatici figura, folia longa, anguſta, viridia, ſplendentia, porri minora: flos eſt liliaceus, monopetalus, nudus, tubulatus, in ſex ſegmenta, extrorſum flexa, diviſus, caryophylli aromatici figura, arctè complectens ovarium, coloris plerùmque cærulei, aliquando albi, aliquando purpurei vel carnoſi, odoris grati: flori ſuccedit fructus ſubrotundus, ſere trigonus, diviſus in tria loculamenta, ſemina ſubrotunda, vel plana & nigra continentia: radix bulboſa, alba, tota planta habet ſuccum viſcoſum, creſcit in pratis juxta vias, cognoſcitur ex radice bulboſa, quæ unica modo ex-

cipitur, quæ dicitur Hyacinthus tuberoſa, Gallis *tubereuſe*; plures dantur Hyacinthi, qui & habent florem diverſiſſimum, ſed tamen omnes Hyacinthi dicuntur, ſic Hyacinthus veterum habet florem caryophylli, hinc Gallis vocatur *Geroſle* hinc illud nomen plurimis inditur floribus. Fabulæ dicunt nomen à puero Hyacintho accepiſſe. Porrò narrant ex ſanguine Ajacis provenisse, qui ad Trojam occiſus eſt; idcircò autem huic flori inſcriptum eſſe, αἰ, αἰ, initium nominis Ajacis, eaque cauſa eum florem ſcriptum Hyacinthum vocat Poëta, cum canit ἀ γραπτὰ ὑάκινθος, literas enim habet inſcriptas lugubres, videlicet αἰ, αἰ, quæ teſtes ſunt eorum, quæ de Ajace fabulantur, cujus ex ſanguine, natum Hyacinthum canunt. Sed fortè quia μετὰ τὸ ὕειν κινεῖ ἄνθος, florem emittit ubi Terra vernis imbribus permaduit. B. Hyacinth / nagelbloem. G. Wertzel-blummen. Gall. *Jacinte*. A. Hare bells. Ladies flour.

Hyacynthus, eſt Gemma pellucida, ex flavedine rubens, igniſque flammas imitans. Sunt alii (vel aliæ) Orientales, alii Europæi. Hi inveniuntur ad Iſeram fluvium, in confinibus Sileſiæ & Bohemiæ, ſuntque Orientalibus ignobiliores. Quoad colorem, referunt alii colorem minii nativi, alii ſanguinis admodum bilioſi, & hi ſunt præſtantiſſimi: alii rubedine croci admodum flaveſcunt; alii exactè oſtendunt ſuccini colorem, & hi viliores: alii albi, pellucidi, ſuccini colorem referunt, & hi omnium viliſſimi habentur. B. Hiacint. G. Ein Hyacinth. Gall. *Hyacinthe*. A. Jacinct, Hyacinth.

Hyaloides, eſt humor oculi vitreus intra tunicam retinam & Cryſtallinum contentus, ex ὕαλος vitrum, & εἶδος forma. B. Glasachtige vogt. G. Die glæſerne feuchtigkeit. Gall. *l'Humeur vitrée*. A. Vitrous humour.

Hybona, eſt omnium vertebrarum incurvatio, ab ὑβόζω incurvo. Idem quod *Cyphoſis*.

Hydatides, & Hydroæ, ſive Aquulæ, ſunt veſiculæ aquoſæ in *Hepate*, *Liene*, *aut quodam alio viſcere*, hydropicis familiares. Item circa palpebras pinguedinis incrementum, ab ὕδωρ aqua. B. Waterblaasjes. G. Waſſer blætterlein, waſſer blaſen. Gall. *Hydatides*, *Veſſies*, *aqueuſes*. A. Watery bladders.

Hydatodes Vinum, eſt Vinum aquâ dilutum, ex

ex ὕδωρ aqua, εἶδος forma. B. **Gewaterde wyn.**

Hydatoides, eſt humor oculi aqueus, qui intra tunicam corneam & uveam comprehenditur, ab ὕδωρ aqua, & εἶδος forma. B. **Waterige vogt.** G. Die wæſſerige feuchtigkeit. Gall. *l'Humeur aqueuſe*. A. The watery humour of the eye.

Hyderodes Affectus, idem quod *Hydrops*.

Hyderos, idem quod *Hydrops*.

Hydragogia, vide *Venæ lymphaticæ*, ex ὕδωρ aqua, & ἀγωγὴ ductus.

Hydragoga, ſunt Medicamenta, quæ attenuando fluida, & validè Inteſtina atque ventriculum ſtimulando, aquoſos humores expurgant, ex ὕδω aqua, & ἄγω duco. B. **Water af dryvende dingen.** G. Waſſer treibende mittlen. Gall. *Hydragoge*. A. Idem.

Hydrargyros, eſt Argentum vivum, ſive *Mercurius*, ex ὕδωρ aqua & ἄργυρος argentum B. **Quikzilver.** G. Queckſilber. Gall. *Vif argent*, *ou Mercure*. A. Quicke ſilver.

Hydrargyrosis, eſt Inunctio Mercurialis, pro excitanda ſalivatione in lue venerea aut aliis morbis. Ex ὕδωρ aqua & ἄργυρον argentum.

Hydrelæum, eſt mixtura ex aqua & oleo, ex ὕδωρ aqua, & ἔλαιον oleum. B. **Een mengſel van olie en water.**

Hydrenterocele, eſt inteſtinorum unà cum aqua in ſcrotum prolapſus, ex ὕδωρ aqua, ἔντερον inteſtinum, & κήλη tumor. Vide *Hydrocele* & *Enterocele*.

Hydroa, ſunt quædam tubercula lata & humida, pruriginoſa, granis milii ſimilia, interdùm ſine pruritu, quæ cutim ἑλκῶδω exaſperant; ſiunt hæc cum aliquando ſudor acris per ſudorem ex cute expellitur; ſed qui à cutis denſitate impeditur, materia viſcida & acris in ea retinetur, & in tumorem elevatur. Affectus hic admodùm junioribus atque juvenibus familiaris eſt, præſertim temperamento calidioribus æſtatis tempore ſeſe nimium exercentibus, nempè in collo, ſcapulis, pectore, brachiis & femoribus, frequentiùs tamen circa pudenda & anum. Arab. *Aſef* & *Albaſéf*. Lat. Sudamina. Gr. Ἐκζέματα, deriv. ab ὕδωρ aqua, vel ἱδρόω ſudo.

Hydrocardia, eſt liquor in pericardio, ex vaſculis

lis lymphaticis perpetuo ſtillans, & continuò abſorbtus à vaſculis Abſorbentibus, adeò ut cor aquæ innatet, ex ὕδωρ aqua, & καρδία cor. Vide *Aqua Pericardii.*

HYDROCELE, eſt ſcroti tumor ab humore aquoſo excitatus, in ejus membrana celluloſa collecto; vel in tunica Teſtium vaginali; vel ſi in aſcitico ſimul fuerit Enterocele, in ſacculo peritonæi relaxatio ab aqua ſimul ingreſſa cum Inteſtino, fiet Hydrocele, ab ὕδωρ aqua, & κήλη tumor. B. **Water-kloot / water-breuk.** G. Waſſerbruch. Gall. *Hernie Aqueuſe*, *Hydrocele.* A. Watery rupture.

HYDROCEPHALUM, eſt capitis ex humore aquoſo intumeſcentia, in Infantibus tantùm obſervabilis, oriunda à colluvie inter integumenta externa hærente; vel inter integumenta & cranium, vel inter cranium & cerebri membranas, inter membranas ipſas, earumque duplicaturas, tum in ventriculis cerebri, ſine morte tamen ſubita, ab ὕδωρ aqua, & κεφαλὴ caput. B. **Een water-hooft.** G. Die waſſer-ſucht des haupts. Gall. *Hydrocephale.* A. Watery tumor of the head.

HYDROCRITHE, eſt aqua hordei, ex ὕδωρ aqua, & κριθὴ hordeum, à κρίνω ſecerno, quòd ejus grana à ſe invicem diſtent & ſecernantur. B. **Gerſte-water.** G. Gerſten-waſſer. Gall. *l'Eau d'Orge.* A. Baaley Water.

HYDRODES FEBRIS, idem quod *Typhodes* vel *Flodes.*

HYDROLÆUM, idem quod *Hydrelæum.*

HYDROLAPATHUM, idem quod *Hippolapathum*, ex ὕδωρ aqua & *Lapathum.*

HYDROMEL, eſt *Mulſum*, ſive decoctio ex aqua & melle, ab ὕδωρ aqua, & μέλι mel. B. **Meede / honing-water.** G. Meth. Gall. *Hydromel*, *eau Miéllée.* A. Mead.

HYDROMPHALUM, ſive HERNIA AQUOSA, eſt protuberantia umbilici, ex humoribus aquoſis in abdomine contentis, ex ὕδωρ aqua, & ὄμφαλος umbilicus. B. **Een waternavel** G. Wæſzriger nabel bruch. Gall. *Hydromphale.* A. Watery rupture of the Navel.

HYDRONOSOS, idem quod *Sudor Anglicus.*

HYDROPEGE, eſt aqua fontana, ex ὕδωρ aqua, & πήγη fons, quia πηδᾶ ἐκ γῆς, quia aqua è terra ſalit.

HYDROPHOBIA, ſive AQUÆ METUS, eſt affectus,

ctus, cum furore, liquidorum & splendidorum fuga, aliquando cum delirio, febri, aliisque symptomatis, summo cum vitæ discrimine invadens, ortus & propagatus ex morsu canis rabidi, eique analogo contagio, ex ὕδωρ aqua, & φοβέω timeo. B. Water-vrees / dolheyd. G. Wasser furcht. A. The Fear or Water.

Hydrophthalmia, est, quando oculus in stupendam excrescit molem, & magna ex parte extra orbitam prominet, ex ὕδωρ aqua & ὀφθαλμὸς oculus. B. Water-oog. G. Die Wasser-sucht im auge. Gall. *Hydropthalmie*. A. Idem.

Hydropthalmion, est illa pars oculis subjacens, quæ in cachecticis & Hydropicis intumescere solet. B. Bolligheid onder d'oogen. G. Das auffschwellen unter den augen. Gall. *Enflure sous les jeux*. A. A swelling under The eyes.

Hydropica, sunt medicamenta hydropicis humores aquosos educentia. B. Water afdryvende dingen. G. Wasser treibende artzeney. Gall. *Remedes qui poussent ou chassent les Eaux*. A. Idem.

Hydropiper, est Herba aquatica, Persicariæ non absimilis, sed linguam, piperis instar, urens, ex ὕδωρ aqua, & piper, quasi *Piper aquatile*; Gr. ὑδροπέπερι, à loco & sapore nomen habet. B. Water-peper. G. Wasser pfeffer, muncken kraut. Gall. *Persicaire, plante aquatique qui a un gout de poivre*. A. Water-peper, Arsesmart, Carsmirthe.

Hydrops, est aquosi humoris in panniculo adiposo, vel membrana cellulosa corporis, vel in quadam cavitate alia stagnatio: estque *Generalis* ut Anasarca, Leucophlegmatia, & Ascites, quibus malè adjungunt Tympanitem; vel *Particularis*, ut Hydrocephalon, hydrops pectoris, manûs, pedis &c. de quibus specialiter suo loco, ex ὕδωρ aqua, & ὄπτομαι video. B. Water-zucht 't water. G. Die Wasser sucht, das zwischen fell und fleisch gesamlete wasser. Gall. *Hydropisie*. A. Dropsie.

Hydrops ad Matulam, idem quod *Diabetes*.

Hydropyretos, idem quod *Sudor Anglicus*.

Hydrosaccharum, est syrupus ex aqua & saccharo coctus, ex ὕδωρ aqua, & σάκχαρ saccharum: vel aqua saccharata. B. Syroop van water. G. Wasser-sy-

rup. Gall. *Sirop fait avec de l'eau.* A. A Syrup made of Water and sugar.

Hydroselinum, est Apium, seu selinum palustre, ex ὕδωρ aqua, & selinum. B. **Water-eppe.** G. Wasser-eppich, frosch-eppich, wasser-merck. Gall. *Berle ; Ache d'eau.* A. Water-parsley.

Hygiea, *Sanitas*, est dispositio partium humani corporis, actionibus rectè perficiendis, apta, sive est ea conditio corporis, quâ homo actiones omnes homini proprias exercere valet commodè, jucundè, & cum aliqua constantia per aliquod tempus, ab ὑγιαίνω benè valeo. B. **Gezondheid.** G. Die gesundheid. Gall. *Santé.* A. Health, Sanity.

Hygieina, est pars Medicinæ, quæ sanitatem conservandi modum per quædam remedia, eorumque usum, tradit. Estque *Diateretica*, vel *Prophylactica* : ab aliquibus in tres partes divisa fuit in προφυλακτικὴν, morbos futuros & imminentes avertentem : συντηρητικὴν, quæ præsentem sanitatem tuetur ; & ἀναληπτικὴν, à qua valetudinarii reficiuntur, ab ὑγιαίνω, benè valeo. B. **Bewaringe der gezontheid.**

Hygrocirsocele, est ramex varicosus, quem aliæ humiditates comitantur, quando circa Venas Testium oriuntur varices, & simul humor copiosus in scroto colligitur. Ex ὑγρὸς humidus, & κιρσὸς varix, & κήλη tumor. B. **Aderbreuk met water.** G. Ein wæsseriger aderbruch. Gall. *Hernie humorale.* A. A Watery varice.

Hygrocollyrium, est medicamentum liquidum, oculis sanandis destinatum, ex ὑγρὸν humidum, & κολλύριον, medicamentum oculare. B. **Oog-water.** G. Augenwasser. Gall. *Collyre liquide.* A. An eye water, or medicine for the ey.

Hygrophobia, idem quod *Hydrophobia.*

Hymen, propriè membrana est ; sumitur etiam pro membrana virginea, orificio vaginæ circumnata, ejusque orificium pro magna parte occludente ; volunt *Alii* quòd sit quasi membrana, quæ oritur ex corrugatione inferioris partis vaginæ, quæ in prægnantibus, incrassante utero, evanescit, ab ὑμεναιόω matrimonio jungo. B. **Maagdenblies.** G. Mægdleins hæutlein, oder jungfrauschafft, Gall. *l'Hymen, ou le Cercle membraneux, qu'on prétend mar-*

marquer la Virginité, ou le Pucelage. A. Virginity, maiden head, properly a certain membrane which denotes it.

Hyoides, five Lambdoides, eft os ad bafin linguæ confiftens à figura ϒ vel Λ appellatum, & εἶδος forma. B. Tong-been. G. Das zungbein. Gall. *l'Os hyoide*. A. The bone at the root of the tounge.

Hyoscyamus, eft planta, quæ plures habet caules fefquipedem altos, craffos, ramofos, valdè lanuginofos: folia funt magna, ampla, incifa, mollia, lanuginofa, albefcentia, alternatim & fine ordine caulibus adhærentia: flores monopetali, infundibuli-formes, expanfi, & multifidi: vafculum feminale conftat tefta rotunda, cui natura operculum impofuit, quòd per maturitatem diffilit, & cum tefta in duas cellulas eft divifa, hæ continent femina plurima, parva, rotunda, & nigra: radix eft afpera, longa, craffa, interna coloris albi, externè fufci: tota planta habet odorem ingratum, & crefcit juxta vias & in pratis. Corrupte *Jufquiamus*, Latinè fonat, quafi *faba fuilla*, aprinave, quod ut in Hiftoria Ælianus tradit, paftu hujus herbæ convellantur fues aprive, præfenti mortis periculo, nifi copiosâ aquâ ftatim fe foris & intùs proluerint, adeuntque aquas, non ut proluant fe tantùm, verùm etiam ut cancros venentur: iis enim nactis protinùs fanitati reftituuntur, ex ὗς porcus, & κύαμος faba. *Apollinarem* verò Latini, ab Apolline Medicinæ inventore dixerunt: potiùs derivarem à Græco ἀπόλλυμι perdo, deleterea enim eft planta. B. Bilfem-kruid. G. Bilfen-kraut, bilfamen, bilfen, doll-kraut, fchlaff-kraut, fæw-bon, rindswur, ziegeuner-kraut, teuffels-augen. Gall. *Jufquiame*, *Hannebanne*, *de l'Endormi*, *la Mort aux poules*. A. Henbame, Henebane, Henequal.

Hyothyroides, funt mufculi duo laryngis, ab offe hyoidis in cartilaginem fcutiformem deducti, rimulæque aftrictioni deftinati, ex littera ϒ, θυρεὸς fcutum, & εἶδος forma. B. De fchiltachtige kraakbeens fpieren. G. Der fchilt gleiche knorpels maufz. Gall. *Les mufcles Thyro-Hyoïdiens*, *ou Hyo-Thyroïdiens*. A. The sheildlike mufcles.

Hypaleiptron, eft inftrumentum illitorium, five fpecillum illinitioni inferviens, vulgò *Spatha*, & *Specillum*, feu *Illinitorium*, ab ϒπαλείφω fublino, indè ϒπάλειμμα Sublinitio, Inunctio.

HYPECOON, eſt planta, quæ plures habet caules pedem altos, in ſummitate in multos ramos diviſos: folia tenera fumariæ inſtar diviſa: flos eſt exiguus, cruciformis, quatuor ſcilicet petalis conſtans, plerùmque trifidis, ſubitò evaneſcens, coloris lutei, pedunculo adhærens: floris piſtillum abit in longum cornu articulatum, quod conſtat duabus valvulis per maturitatem dehiſcentibus, quæ ſemina fundunt reniformia, & nigricantia: ovarium perfectè refert arietum cornu: radix longa, aliquando ſimplex, aliquando diviſa, fibroſa, & rubicunda: hæc planta creſcit in regionibus calidis, eſt planta ſiliquoſa. Alii Alceam veſicariam vocant, quidam Cuminum Sylveſtre corniculatum; nonnulli ſpeciem papaveris corniculati, an ab ὑπακούω obedio, quòd inter frumenta creſcat, iiſque obediat.

HYPERCATHARSIS, eſt *Superpurgatio*, ſive purgatio modum excedens, ab ὑπὲρ ſupra modum & καθαίρω purgo. B. Overmatige buik-zuiveringe. G. Eine all zu ſtarcke purgation. Gall. *Superpurgation.* A. Idem.

HYPERCRISIS, eſt excretio critica dicta, ſuprà modum facta, ex ὑπὲρ ſuper, & κρίνω ſecerno.

HYPEREPHIDROSIS, eſt nimia ſudatio, ex ὑπὲρ ſuper. & ἐφιδρόω inſudo.

HYPERICUM, eſt planta, quæ habet caules ſeſquipedem altos, rotundos, firmos, duros, lignoſos, non flexiles, rubicundos, ramoſos: folia ſunt oblonga, nervoſa, centaurium minùs referentia, gemina ex gemmulis caulium ſemper naſcentia, obverſa ſoli innumeris ferè poris acu quaſi trajectis aciem tum noſtram, tum ſolis radios tranſmittant: dicunt quidam non eſſe pervia illa folia, ſed poros illos microſcopia examinatos eſſe veſiculas lentis forma, pellucidas, & liquore limpido, parùm oleoſo plenas, folia ſunt ſaporis inſipidi: flores roſacei, pentapetali, in ſummitate caulium creſcentes, coloris flavi; poſt florem ſequitur capſula, in tres conos aſſurgens, inſtar grani hordei craſſa, oblonga, ſuccum rubicundum continens, in tria loculamenta diviſa, fæta ſeminibus exiguis, oblongis, ex fuſco nigricantibus, ſaporis ſubamari, & reſinoſi, odoris picei: radix dura, lignoſa, in multos ramos diviſa, coloris ſubflavi: hæc planta creſcit in ſilvis & locis incultis quibuſdam dicitur, quòd tota planta ſit pul-

pulchra & perquam hilaris facie, & venusta, fortasse ex ὑπὲρ supra, & εἰκὼν imago, forma. Vocatur *Perforata*, vide suo loco. B. Sint Jans-kruid. G. Sanct Johanniskraut. Gall. *Mille pertuis*. A. S. Johns-wort.

HYPEROON, sunt duo foramina, in superiore palati parte, quæ pituitosos humores à naribus excipiunt, & factâ excretione per os rejiciunt, ex ὑπερ super, & ὤον pars superior.

HYPERSARCOSIS, seu ECSARCOMA, est excrescentia carnosa in quavis corporis parte, ex ὑπερ super, & σὰρξ caro. B. Spongieus vleis dat uitwast. G. Schwammicht fleisch. Gall. *Excroissance*. A. Spongie Flesh.

HYPNOTICA, sunt medicamenta quæ spiritus figendo, nervos cerebri claudendo & angustando, soporem inducunt, vel potiùs, quæ dolorem tollunt, somnum conciliando; quomodo id præstant, nondùm liquido patet, ab ὕπνος somnus. B. Slaap-middel. G. Schlaf-mittel. Gall. *Hipnotique*. A. A. Medicine causing sleep.

HYPOCATHARSIS, est levis quædam purgatio, cui opponitur *Hypercartharsis*. B. Een zachte purgatie. G. Eine gelinde purgation. Gall. *Hypocatharse* A. Idem.

HYPOCAUSTUM, est locus in quo medicamenta liquidiuscula siccantur, ut tabellæ, conditurae &c. vel quæ facilè liquescunt, sicca conserventur, ex ὑπὸ sub, & καίω uro. B. Een stoof. G. Eine stube. Gall. *Une Etuve*. A. Stove.

HYPOCHÆRIS, putant esse Sonchum lævem, fortasse dicitur, quod minùs aspera quàm reliqua sunt cichoracea, & χοῖρος enim asperum, spinosum dici Botanicis videtur, ex ὑπὲρ super, & χοῖρος porcus & asper, quia porci setis asperis obducti sunt.

HYPOCHONDRIACA AFFECTIO, vide *Hypochondriacus Affectus*.

HYPOCHONDRIACA MEDICAMENTA, sunt, quæ in morbis Hypochondriacis usurpantur.

HYPOCHONDRIUM, sive SUBCARTILAGINEUM, est superior pars abdominis, sub cartilaginibus thoracis, ex ὑπὸ sub & χόνδρος cartilago. B Zyde boven-buik / het week aan de zyden. G. Die weiche der seiten. Gall. *Les Hypochondres*. A. The lateral parts of the abdomen.

HYPOCHONDRIACUS AFFECTUS, seu AFFECTIO

CTIO HYPOCHONDRIACA, Vulgò eſt morbus hic in Viris, qui in Fæminis *Hyſterica paſſio* audit. Eſt autem melancholia aliquouſque progreſſa, cum viſcerum abdominalium aliquali obſtructione à ſanguine craſſiori, verùm qui diverſis ſimul laborat acrimoniis, undè dolor, tenſio hypochondriorum, & convulſiones in variis corporis partibus &c. ex ὑπὸ ſub, & χόνδρος cartilago. B. **Miltzucht/ buiks-zyde-pyn/ boven-zyde buiks-gezwel.** G. Meilſz wehe, milſz ſucht. Gall. *Maladie hypochondriaque*, *mal de rate*, *hypochondrie*. A. Diſeaſe of the milt, à Hypocondriack diſeaſe.

HYPOCHYMA, idem quod *Cataracta*, ab ὑποχέω ſuffundo.

HYPOCHYSIS, idem quod *Cataracta.*

HYPOCISTIS SUCCUS, Germen ſeu plantula eſt, è radice ciſti fruticoſi dum floreſcit, ſeu viſcum ex quercu proſiliens: dicitur & *Limodorum*, aliis *Robithron*. Ex hac itaque plantula, cum floribus ſucculenta ſit, exprimitur ſuccus, qui in ſole exſiccatus Glycyrrhizæ ſucco non abſimilis evadit, ſed ſaporis acidi & auſteri eſt, atque ad nos, ſed rarò, aſportatur, ex ὑπὸ ſub, & ciſtus. Gall. *Hypociſte.*

HYPOCLEPTICUM VITRUM, eſt infundibulum vitreum turbinatâ figurâ, ſeu Tritorium, ſeparandis oleis ab aquis deſtinatum, ex ὑπὸ ſub, & κλέπτω furor: nam aqua ſuffuratur quaſi ab oleo. B. **Scheitregter.** G. Ein ſcheidtrichter. Gall. *Entonnoir de verre.* A. A glaſſ tunnel or funnel.

HYPODERIS, & HYPODERMIS, eſt cuticula quæ obtegit clitoridem inſtar præputii.

HYPODESIS, ſive SUBLIGATIO, eſt faſcia, quæ ante injectas plagulas applicatur. B. **Onder-band / onder-zwagtel.** G. Unter-band. Gall. *Soubande.* A. Underſwathe.

HYPODESMIS, idem quod *Hypodeſis.*

HYPOGASTRIUM, eſt exterior abdominis pars inter Hypochondrium & umbilici regionem, ex ὑπὸ ſub, & γαςὴρ venter. B. **Onder-buik.** G. Der unter bauch. Gall. *La Region Hypogaſtrique.* A. The Under part of belly.

HYPOGLOSSIS, ſive RANULA, & BATRACHION, eſt inflammatio vel abſceſſus ſub lingua, ex ὑπὸ ſub, & γλῶσσα

γλῶσσα lingua. B. Een kikvorsch gezwel. G. Ein geschwur auff der zungen. Gall. *Le Batracos, ou Ranuncule, ou Grenouillette.* A. Ranula. Item medicamentum laryngis aſperitatem demens. Vid. Batrachus.

Hypoglossum, dicitur Laurus Alexandrina ſeu *Bis Lingua*, aliis *Hippogloſſum*, ſic dicitur quòd ſub folio aliud majus, linguæ figuram exprimens, habeat, ex ὑπὸ ſub, & γλῶσσα lingua. B. Tongen-blad. G. Zæpflein-kraut, zungen-blat. Gall. *Laurier Alexandrin.* A. Horſe tongue, Double tongue.

Hypoglottides Pilulæ, ſunt, quæ ſub lingua, ad tuſſim demulcendam, collocantur, ex ὑπὸ ſub, & γλῶττα lingua.

Hypopedium, idem quod *Supplantale.*

Hypophaulum, eſt diæta vulgaris inter exquiſitam & ſimplicem media, ex ὑπὸ ſub, & φαῦλον vile, humile. B. Een gemeene levens regel.

Hypopheon, eſt *Hypecoon*, an ab ὑποφαίνω ſubluceo, ſuboſtendo, quod ob humilitatem inter ſegetes ſeſe vix oſtendat.

Hypophoræ, & Σύριγγα, ſunt profunda & fiſtuloſa ulcera in ulceribus aut ſinubus dehiſcentia, ab ὑποφέρομαι laboro, decido. B. Fiſtuleuſe ulceratien. G. Hehle geſchwære, fiſteln, rœhrwunden. Gall. *Ulcéres profonds, ou Fiſtuleux.* A. Fiſtulous ulcers.

Hypophysis, idem quod *Cataracta.*

Hypophthalmia, eſt dolor oculi ſub tunica cornea, ex ὑπο ſub, ὀφθαλμὸς oculus, & ἄλγος dolor.

Hypopylon, eſt puris ſub oculi tunica cornea collectio: Ὑποφθαλμία *Rufo*, ex ὑπο ſub, & πύον pus. B. Een Etter-oog. G. Ein eiter-aug. Gall. *l'Oeil purulent.* A. Matter collection of cerum under the cornea.

Hyposarca, idem quod *Anaſarca.*

Hyposarcidium, idem quod *Anaſarca.*

Hypospathismus, eſt inciſio tribus diviſionibus facta, ſupra frontem ad pericranium uſque; nec tamen tribus illis lineis vel ſectionibus frontem incidiſſe ſatis eſt, ſed ſubjicienda etiam eſt ſpatha, undè & ſectioni huic inditum nomen fuit, & per ſubditas partes tranſmittenda, totumque id ſpatium uſque ad pericranium excoriandum, ex ὑπὸ ſub, & ſpatha.

HYPOSPADIÆ, ſunt, qui jam indè à generatione, urinæ inter inferiùs ſub glandis vinculo habent, ab ὑποσπάω ſubtraho.

HYPOSPHAGMA, eſt ſanguinis ſuffuſio ab ictu in oculum, ex ὑπό ſub, & σφάζω ſanguinem effundo. B. Blaauw-oog / Rotterdamſche fop. G. Ein blau-aug. Gall. *Oeil meurtri*. A. Blew eye.

HYPOSTASIS URINÆ, eſt illud craſſum generale contentum, quod in urina versùs fundum deſcendit, in eaque ſubſidet, ab ὑφίστημι ſubſideo. B. Grontſop / zetſel. G. Das ſich am grunde ſetzet. Gall. *Hypoſtaſe*. A. Idem.

HYPOTHENAR, eſt ſpatium à digito, qui dicitur Index, uſque ad digitum minimum. Item unus ex muſculis pollicem adducentibus, ex ὑπὸ ſub & θέναρ vola. B. Onderpalm / onderpalm-ſpier. G. Der untere mauſz des daumens.

HYPOTHESIS, eſt rei ſuppoſitio, ab ὑποτίθημι ſuppono. B. Onderſtelling / een voor vaſt ſtelling. G. Eine entwerffung. Gall. *Suppoſition*, *Hypotheſe*. A. Suppoſition.

HYPOZOMA, eſt membrana interſepiens, ut Mediaſtinum in thorace, ab ὑποζώννυμι ſuccingo.

HYPSILOIDES, idem quod *Hyoides*.

HYSSOPUS, eſt planta, quæ plures habet caules pedem unum vel ſeſquipedem altos, duros, nodoſos, ramoſos, à parte ſuperiore uſque ad inferiorem folia anguſta & oblonga habentes, ſaturejæ parùm latiora: flos monopetalus, labiatus, cujus labium ſuperius ſurrectum eſt, ſubrotundum, bifidum; inferius verò in tres partes diviſum, media cochlearis inſtar excavata, bicuſpide, & quodammodo alata: ex calice ſurgit piſtillum poſticæ floris parti adinſtar clavi infixum, ac quatuor veluti ſtipatum embryonibus, qui abeunt in totidem ſemina oblonga in capſula, quæ floris calix fuit, recondita: radix digitum craſſa, dura, lignoſa, tota planta habet odorem penetrantem, gratum, & aromaticum, uti & ſaporem paulò acrem. Dicitur quaſi ὑόμενον τοῦ ἐστι χευόμενον ἐπὶ τὴν ὦπα, quod ſuper oculos effundatur, ἀπὸ τοῦ ὕω ὕσω, quod ſignificat perfundo, & ὤψ facies, aſpectus, vultus. Hanc nominis ſi ſequamur derivationem, Hyſopos ſcribemus per ſimplex S. Malunt alii Hyſſopum dictam quaſi ὑόμενον ἐπὶ τὴν ὀπὴν quod vocem raucam, pulmoneſque unicè juvet, alii dedu-

ducunt à voce Hebraïca Ezob, quæ ſignificat plantam boni odoris, vel ſacram, vel deſtinatam ad repurganda loca ſacra, ut in Pſalmis dicitur, repurga me Hyſſopo, ſed quænam planta Hyſſopus veterum fuit, ignoratur, id certum videtur, quòd planta valdè humilis eſſe debuit, cum dicitur, quod Salomon à Cedro ad Hyſſopum plantas deſcripſerit, quidquid ſit; hæc vox jam huic herbæ tribuitur. B. Hyſop / yſop. G. Iſpen, iſop. Gall. *Hyſſope*. A. Hyſſop.

Hystera, idem quod *Uterus*.

Hysteralgia, eſt uteri dolor, ab inflammatione vel aliundè excitatus, ab ὑςέρα uterus, & ἀλγέω doleo. B. Moeder-pyn. G. Mutter-pein. Gall. *Douleur de la matrice*. A. Pain of the Womb.

Hysterica Passio, dicitur & *Suffocatio hypochondriaca*, *uterina*, *uteri aſcenſus* &c. eſt motus convulſivus, in quo reſpiratio valdè læſa & imminuta eſt, cum ſenſu ac ſi fauces nodo ſtringerentur, vel bolus ab inferioribus in eas inſurgeret, hiſce accedit Anxietas, & quaſi animi deliquium, ſæpè cum lapſu corporis in terram, abſque tamen convulſivis motibus artuum, niſi Epilepſia quoque adfuerit, Jam viri perindè ac fæminæ hoc morbo, ſed hæ frequenter, illi rariſſimè laborant: hæ de murmure ventris, de globo aſcendente & in latere ſubſiſtente, aut in fauces evolante conqueruntur. Porrò Paroxyſmus gravior eſt vel levior, nonnunquam habet periodos ſuas; cum ſolvitur paroxyſmus, laſſitudo, pallor aut æſtus in facie cum rubore genarum, capitis, artuumque dolor, languor virium, cordis palpitatio, pigritia, ructus, ſuſpiria, anhelatio, ciborum faſtidium, nauſea &c. accidere ſolent. In paroxyſmo ſæpè vociferantur, aut, ranarum inſtar coaxant vel rident, vel lachrymantur. Denique paroxyſmum antecedunt Oſcitatio, Pandiculatio, Imbecillitas, Triſtitia, Terror, Ira, Amor, Odor rerum ſuavium, à quibus momento citius ſæpè excitatur hoc malum, uti à fætidis lenitur. Dulcia etiam ore recepta movent hanc paſſionem, ſed in iis, quæ obnoxiæ ſunt ei: At in Paroxyſmo etiam exteriora pallent, & frigent rubentibus genis, ita ut fuerint, quæ per dies aliquot, quaſi mortuæ, non habentes pulſum, non reſpirantes, non loquentes, non ſentientes, jacuerint. Aliæ fuerunt ſepultæ, & in ſepul-

pulchris excitatæ tandem in latus, vel aliam partem versas fuisse compertum est; verùm quæ sic mortuæ videntur, genas tamen rubentes habere solent, sed, ut diximus, rubor imprimis conspicuus est, cùm paroxysmus finiri incipit, & suspiria audiri, quibus plerùmque terminatur: tum verò per aliquot dies sæpè remanet sensus ille constrictionis in faucibus, quæ aliquando difficilem deglutitionem unà inducit, quæ autem per intervalla, & frequenter laborant genas tumidas, rubras lividasque cum varicibus habent. Gr. Ὑστερικὴ πνίξ. B. **Opstyginge / de moer / stikking des Lyf-moeders.** G. Auffsteigen der Mutter, mutter kranckheit. Gall. *Vapeurs*, *Suffocation de la Matrice*, *affection hysterique.* A. The suffocation vel the rising of the Mother.

Hysterica, sunt Medicamenta, uteri morbis adversa, ab ὑστέρα uterus. B. **Kruiden tegen de moer.** G. Mutter kraut, artzney wider die mutter kranckheit. Gall. *Remede pour la Matrice.* A. Medicines against the diseases of the womb.

Hysterocele, est uteri prolapsus, qui tamen rarissimè fieri solet, ex ὑστέρα uterus, & κήλη tumor. B. **Baarmoeders uitzinking.** Gall. *Descente de la Matrice.*

Hysterotomotocia, sive Sectio Cæsarea, est fœtus ex utero excisio, quæ hoc modo peragitur; sub umbilico ad latera lineæ albæ sectio semilunaris instituitur, cavitate suâ lineam albam respiciens, deindè secundum fibrarum ductum, post sectionem extracto fœtu, uteri vulnus à se ipso contrahitur, ita, ut sanguis vix à majori copiâ, quàm in ordinario partu, effluat, verùm si mater mortua fuerit, locum tibi aptissimum eligito, ab ὑστέρα uterus, τέμνω seco, & τίκτω pario. B. **Keyzerlyke snee / Moeder snee.** G. Kayser schnitt, mutter-schnitt. Gall. *Section ou Operation Cesariene*, *ou*, *de la Matrice.* A. The imperial cutting or Cesarian birth.

Hysterotomia, est sectio uteri anatomica, ex ὑστέρα uterus, & τέμνω seco. B. **Een konstige ontleding van de Moeder.**

I.

JACEA, eſt planta, quæ habet caulem ſtriatum, fractu difficilem, lanuginoſum: prima, quæ prodeunt folia ſunt laciniata, præ virore nigricantia lanugine cana reſperſa, ſed quæ caulibus adhærent, ſunt anguſta, firma, aliquantùm dura, ſaporis non omninò ingrati, ſubdulcis cum adſtrictione: flores floſculoſi, plurimis ſcilicet floſculis conſtantes multifidis, embryoni inſidentibus, & calice ſquammoſo non aculeato comprehenſis: Embryo autem abit dein in ſemen fuſcum pappis inſtructum: radix ſatis craſſa, lignoſa, ſaporis adſtringentis & inſipidi: juxta ſepimenta agrorum, locis herboſis, negligentiùs cultis, reperitur. Eſt nomen diverſis plantis impoſitum, forte vox erit Italica, qui *Jaceam* & *Jacceam* appellant: minùs conſonum videtur oriri ab ἰάομαι medeor. Gall. *Jac e.*

JACOBÆA, ſeu Herba S. Jacobi, ſic vocatur, quòd ſit D. Jacobo dicata. Eſt planta, quæ habet unum pluresve caules tres vel quatuor pedes altos, rotundos, rectos, duros, ſtriatos, interdùm ſine lanugine, aliquando parùm lanuginoſos, interdùm rubros, vel coloris purpuraſcentis, ramoſos, multa folia habentes ſine ordine, vel alternatim diſpoſita, oblonga, profundè inciſa, coloris viridis obſcuri, ſaporis aliquantulùm adſtringentis: flos radiatus, cujus diſcus ex plurimis ſcilicet floſculis, corona verò ex ſemifloſculis componitur, embryoni inſidentibus, & calice tubiformi ac multiformi comprehenſis: Embryones autem deindè abeunt in ſemina pappis inſtructa, thalamoque inſtructa: radix fibroſa, alba, terræ valdè infixa & adhærens. B. S. Jacobs kruid. G. S. Jacobs blum, S. Jacobs kraut. Gall. *Jacobée, herbe ou Fleur de S. Jaques.* A. Ragwort.

JALAPPA, radix eſt craſſa, oblonga, rotunda, reſinoſa, pinguis & carnea, ſapore acuto, incidente, nauſeoſo, odore nullo, ſciſſa in taleolos ad nos ex Indiis Occidentalibus adfertur, exteriùs ſubnigricans, interius ruffeſcens cum circulis, ſi bona ſit, nigris ſeu reſinoſis: radix integra longa eſt, & ab infima parte obtuſa: Planta habet caulem quatuor vel quinque pedes altum: folia hederæ ſatis ſimilia, ſed minus craſſa: flos monopetalus, in-

fundibuli formis, plerùmque leviter incisus, qui gemino calice donatur, altero à quo involvi, altero verò cui insidere solet, is autem deindè abit in fructum subrotundum semine fætum ejusdem formæ est Convolvulus Mexicanus; vel mirabilis peruviana dicitur. Majoribus fuit incognita. Vocatur etiam *Gialappa*, *Chelopa*, *Celopa*, *Jalapium*, vel *Gelapo*. Item Mechoacanna nigra. Vocatur etiam mirabilis peruviana propter admirabilem florum in eadem stirpe varietatem, hinc Gallis dicitur *Merveille du Perou ou Belle de nuit*. B. Nagtschoon / quia vesperi se aperit flos. A. Jalap. Purgans est validissima. Venit ex India ad nos in taleolis.

JANITOR, idem quod *Pylorus*

JAPONICA TERRA, vide *Catechu*. Gall. *Cachou*, *Terre de Japon*.

JASMINUS, est arbuscula, quæ habet multos ramos valdè longos, tenues, nodosos, debiles, flexiles, virides, valdè extensos, medulla alba fungosa repletos: folia sunt oblonga, acuta, bina costæ adhærentia in folium impar desinenti unaquaque costa utplurimùm septem foliis est instructa, aliquando quinque, pulchri viridis coloris: flos ex oblongo tubo in quinque lacinias totidem folia imitantes est expansus, coloris albi, odoris suavis, & valdè grati, huic flori succedit plerùmque bacca obrotunda, viridis, mollis, semina habens obrotunda & compressa: radix fibrosa. Gelseminum Italis, Arab. *Jesemin*, *Sambach*, vel *Zambach*. Jasminum, quasi violaceum, à violis, quas ἴα vocant. Vel à Græca voce jasme, quæ significat odorem medicinalem, quia hujus plantæ flos suavem odorem fundens in Medicina optimas habet vires; vel à voce Hebraica Samin, quæ Thus notat, quia hic flos in locis optimum relinquit odorem. B. Jasmin Jesemin. G. Violreben, Jasmin-blumen. Gall. *Jasmin*. A. Jasmine, Shrubtrefoil, Jesemin.

JASPIS, est Lapis pretiosus, varii coloris, cærulei, viridis, gramatias, therebinthisusi, purpurei, crystallini, cadmiæ, qui creditur hæmorragias sistere amuleti instar appensus.

JATROCHYMICUS, est Medicus qui Operationibus & Medicationibus Chymicis operam dat, ex ἰατρὸ. Medicus & χημικὸς Chymicus. B. Een Chymiste geneeskunder.

der. G. Ein Chymischer artz. Gall. *Medecin Chimiste*. A. A Chymical Physician.

IBERIS, est Nasturtii species, sic vocata quòd in Iberia luxuriosè succrescat. Vocatur etiam Καρδαμαντικὴ & Ἀγριοκάρδαμον, item *Lepidium*, *Hiberis*, *Nasturtium Agreste*, *Cardamantice* & *Agriocardamon*, Græcis appellata, quòd radici odor insit nasturtii: vel quod ejus folia partim nasturtio aquatico, quod à Dioscoride *Sisymbrium* vocatur, *Cardamine* dicitur, partim etiam hortensi, quod *Cardamon* Græcis nominatur, similia sint; vel quòd gustu nasturtium referant.

IBIGA, est Chamæpytis, idem quod *Abiga*, vide *Iva*.

IBISCUS, & HIBISCUS, est Althæa, nomen videtur fictum ex Malva & Viscum, quasi diceres Malvæ viscum, undè barbaris pharmacopolis *Malvaviscum*, hinc fortè descendit *Ibiscus* & *Hibiscus*, velut aliis placet *Ebiscus*, alii derivant ab ἴξυς quòd sit magna ejus vis, vide *Althæa*.

ICHOR, sæpè significat serum sanguinis, aliquando est humor acris oleosus & aquosus, ex ulceribus manans. B. Waterig bloet. G. Das wæsserige gebluet. Gall. *Serosité*, *Sanie*. A. Watery bloud.

ICHOROIDES, est humiditas saniem referens, ex ἰχὼρ sanies, & εἶδος forma. B. Water-bloedig. G. Wasser-blutig. Gall. *Sanieux*. A. Watery-bloud.

ICHTYOCOLLA, est gluten alicujus piscis, qui dicitur esse sine ossibus, vocatur *Huso*, undè. B. Huisen-blas/ sive [illegible]. G. Hausen-blasen. Piscis magnus est, longitudine viginti quatuor pedum, pondere nonnunqam ad libras quadringentas accedens. In Danubio maximè ex Ponto venit. Gluten illud album est, ex illius corio, intestinis, ventriculo, pinnis & cauda confectum. Arab. *Alcanna*. Gall. *Colle de Poisson*. A. Fisghlew, Ising-glass. Vocatur etiam *Alzanaban* vel *Alchanach* sive *Alzanach*.

ICTERICA, sunt Medicamenta adversùs icterum.

ICTERUS, est morbus, in quo cutis in flavedinem mutatur ab obstructione ductus choledochi, vel glandularum hepaticarum, jecoris inflammatione, vel adiposæ, calculosæve materiæ, huc ex omento motæ, vel in vesicula fellis &c. hærentis, obstructione, aut scirrho, undè in sanguine bilis retinetur, ἀπὸ τῆς ἰκτίδος, id est *Viverræ*, quæ

quæ eſt ex genere muſtelarum, quo venatores utuntur, cujus oculi ejuſmodi colore tincti cernuntur. Sive ab Ictero ave, ejus coloris, quam Latini Galbulum vocant, quæ ſi ſpectetur, (inquit *Plinius*, Lib. xxx. cap. 11.) ſanari id malum, tradunt, & avem mori. Latinis *Legius Morbus* nominatur, malim ego ab auro metallorum rege, denominationem ſtatuere, ſicut & *Aurigo*, ab auri colore: nominatur & *fellis ſuffuſio. Celſo* ita dictus, quod in aulis Regum molliter curetur, (ut *Sammonicus* ait) ludis, laſciviaque, per quæ mens exhilaretur. *Arcuatus* & *Arquatus morbus Celſo*, à colore arcus cæleſtis æmulo. B. De Geluw / geelzucht / het geele. G. Die gelbſucht. Gall. *La Jauniſſe*. B. The Jaundice.

Icterus Albus, idem quod *Chloroſis*.

Idæa, vide *Victorialis*.

Idea Morbi, eſt proprietas & eſſentia morbi, ab εἴδω video. B. Eigenschap der ziekte. G. Eigenſchafft der kranckheit. Gall. *La Proprieté, ou l'Eſſence, ou la nature de la Maladie*. A. The Propriety and Eſſence of a Diſeaſe.

Idiopathia, eſt morbus primarius, qui ab alio morbo non dependet, nec originem ducit, ab ἴδιος proprius, & πάθος affectus. B. Eigen-lydig. G. Epgenleitige kranckheit. Gall. *Maladie qui provient du Temperament*. A. Idiopathie.

Idiosyncrasis, eſt propria cuivis corpori temperies, ex ἴδιος proprius, σαὺ cum, & κρᾶσις temperamentum. B. Eigen gematigheit. G. Inwendige beſchaffenheit. Gall. *Idioſyncraſie*. A. Idem.

Jecoraria Vena, idem quod *Baſilica*.

Jecur, idem quod *Hepar*.

Jecur Uterinum, vide *Placenta Uteri*.

Jejunum Intestinum, eſt ſecundum inteſtinorum tenuium, ſic appellatur, quia frequenter vacuum eſt; in eo, papillæ glanduloſæ chylum abſorbent, veniſque lacteis tradunt, vocatur à Varrone *Hilla*. Gr. Νῆστις. B. De nuchtere darm. G. Das leere gedærm. Gall. *l'Inteſtin jejunum*. A. The Empty gut, Hungry gut.

Jesseminum, idem quod *Jaſminus*.

Ignis Actualis, eſt, qui primo contactu adurit, ut ſunt ignis ipſe & cauteria ferrea, ſic *Actuali* igne calcinan-

cinantur animalium partes, ut oſſa, cornua &c. ad albedinem, ſeu ad particularum oleoſarum & ſalinarum exhalationem : quod alias *Combuſtio* dicitur, ſicque Saturnus in *Minium*, limatura ferri in *Crocum Aſtringentem*, ut nimirùm flamma, undiquâque materiam lambat, calcinâtur, quod & *Reverberare* dicitur. B. Wadeyls buur. G. Brennendes feuer. Gall. *Le feu actuel.* A. Real, or actual fire.

IGNIS CIRCULATORIUS, eſt tepor, vel talis caloris gradus, quem digiti facile ferunt.

IGNIS POTENTIALIS, eſt Medicamentum, quod, poſtquam aliquandiu parti ſuperimpoſitum fuerit, vires ſuas exerit, eundemque effectum ac ignis actualis præſtat : ut ruptorium cæteraque exedentia, ſic potentiali igne ſolvuntur metalla, lapides &c. ope ſpiritûs acidi nitri, vitrioli &c. B. Vermogelyk buur / een gatbrandent Medicament. G. Gelind Feuer. Gall. *Le feu potentiel.* A. Potential fire.

IGNIS PERSICUS, idem quod *Gangræna*, ſumitur etiam pro *Carbunculo*, ſeu *Anthrace*.

IGNIS REVERBERII, *Rotæ*, eſt quando in fornace viva flamma in modum rotæ vas deſtillatorium ambit, eſtque maximus ignis gradus, dum undique à parietibus fornacis determinantibus reflexus in vas medium agit. B. Reverbereer buur / weêrom ſtuit buur. G. Reverberuer fuer, ſehr ſtarck fuer. Gall. *Feu de Reverbere.* A. Revebering fire.

IGNIS SACER, idem quod *Eryſipelas:* quidam tamen pro *Herpete* ſumunt.

IGNIS SILVESTRIS, idem quod *Phlyctæna.*

IGNIS SUPPRESSIONIS, eſt, quando retorta in arena collocata ſit, & infra & ſupra arenam, ignis fortiſſimus, adhibeatur, uti fit in cinnabari antimonii &c. conficienda.

IGNITIO, eſt calcinatio per ignem facta. B. Kalkmaking. G. Kalkbrennung. Gall. *Calcination de chaux.* A. Calcination by fire.

ILE, eſt cavitas à thorace ad coxæ oſſa; in animalibus omnibus, homine & ove excepto, inteſtina omnia *Ile* appellari annotat *Plinius*, ab εἰλέω circumvolvo. Ingewands hol. G. Der hohle leib. Gall. *Cavité pour les boyaux.* A. Cavity for the guth.

Ileum Morbus, vide *Iliaca passio.*

Ilex, est arbor glandifera, quercui satis similis, porri vel pyri magnitudine, ejus cortex est fuscus, lignum est durum & compactum; rami lanugine alba repleti: folia sunt oblonga, in margine incisa, superius semper virentia, inferius albescentia & lanuginosa, saporis adstringentis, flos amentaceus, constans multis staminibus ortis ex calice infundibuliformi: fructus quercus: hæc arbor crescit in silvis, præsertim in regionibus calidis, quidam derivare volunt à voce Hebraïca Elon, quercus quia species est quercus. Gr. πρῖνος, quia arbor serra propter duritiem sit secanda, à πρίω vel πρίζω serra seco. B. Scharlaken-boom / Karmosyn-boom. G. Scharlach, beerbaum, steineiche. Gall. *Yeuse*, *Eouse*, *Chêne vert.* A. The Scarlet oak.

Ilia, partes dicuntur laterales inanes & molles ipsius abdominis, inter costas breves & pubem: *Celso* Λαγὼν, Κενεὼν, Λαπάρη. B. De zyden / 't week van de buik. G. Die weiche gegen dem bauch. Gall. *Les Flancs.* A. The Flank. Aliis sunt loca illa, quæ ossi ileo vicina sunt, initium sumentia à partibus mollibus, seque ad inguina extendentia.

Iliaca Passio, sive Dolor Iliacus, Miserere Mei, Volvulus, Tormentum, & Chordapsus, est dolor in intestino ileo cum pertinaci alvi suppressione & horrendo vomitu, quo primum humores, deindè alvi fæces fætentes excernuntur, cum insigni anxietate, & periculo mortis tanto, ut rarissimè ægri evadant. Solet hæc passio Herniæ non restitutæ sæpè supervenire. B. De krenkel / darmking / drek-braken / ontfermt uw myner / lank-euvel. G. Darm gicht, grimmen. Gall. *Le Miserere ou Passion Iliaque.* A. The Iliach paine in the guts.

Iliaca Vasa, est bifurcatio illa truncorum descendentium arteriæ magnæ, & venæ cavæ, in abdomine intra pelvis regionem. B. Scheidinge der vaten des onderbuiks. G. Die blutgefæsse im unterbauch. Gall. *Vaisseaux Iliaques.* A. The Iliack Vessels.

Iliacus Musculus, est unus ex iis qui femur flectunt, inseritur tendine, qui Psoas musculi tendini connascitur, oritur à tota cavitate interna ossis ilii tenui carno-

nosoque initio. **Darmbeens spier.** G. Der darmbeins mausz. Gall. *Muscle Iliaque.* A. The Iliack muscle.

ILINGUS, vide *Scotomia*, ab εἰλίσσω circumvolvo.

ILIUM, est intestinum tertium tenuium: oritur ubi jejunum desinit, & finem ad cæcum assequitur. Longitudine unam & viginti palmas æquat, ab εἰλέω circumvolvo. B. **De omgewonde darm.** G. Der lange darm. Gall. *Le long boyau, intestin Ileum.* A. The Winding, or turning gut. Iliack gut.

ILIUM Os, est pars ossis Innominati: sic dicitur quod intestinum ilium continet. Circumferentia ejus circularis est, pars superior latissima, connectitur ossi sacro. Superior pars spina, interior costa, & exterior dorsum appellatur. Amplius est mulieribus, propter partum, quàm viris. B. **Darmbeen, heupbeen.** G. Das darmbein, hueftbein. Gall. *l'Os des Iles.* A. The Iliak bone.

ILLECEBRA, *Hellecebra*, *Sempervivum minus acre*, per antiphrasin sic videtur appellari quod minimè propter acrimoniam illiciat. B. **Muur-peper.** G. Mauer-pfeffer. Gall. *Pain d'Oiseau.* A. Stone-krup, Stone-hore, Wall-pepper.

ILLINCTUS, vide *Eclegma.*

IMBECILLITAS, est illa conditio corporis humani, quâ ejus musculi laxi, ob sanguinis vel spirituum animalium deficientium influxum imminutum in illorum fibras carneas nervosasque, ossa annexa non satis pro voluntate animæ movere possunt, vel citò defatigantur; est hæc imbecillitas generalis; verùm particularis est, quando quæcumque pars solida cohærens ex variis particulis sibi appositis composita, eas tam parvâ cohæsione annexas habet, ut minimâ vi ab actionibus in sanitate agendis requisitæ vel nimis cedant, vel in unione dissolvantur. B. **Swakheid.** G. Schwachheit. Gall. *Foiblesse*, *Debilité.* A. Weaknesse, Feeblenesse.

IMMERSIO, est, quando metalla, vel mineralia rei alicui corrodenti immerguntur, ut tandem in calicem redigantur. Item lotionis species est, quando simplicia aquæ immerguntur, ut corticem duriorem vel inutilem, aut qualitatem nocivam deponant. Sic calx, cerussa, tutia igne candida &c. aquæ injiciuntur, ut à nimia acrimonia liberentur. Estque sicca vel humida. B. **Indompelinge.** G.

Das einweichen. Gall. *Immersion.* A. Ducking, Dipping.

IMMERSUS MUSCULUS, idem quod *Infrascapularis.*

IMMUTANTIA medicamenta sunt, quæ ipsas figuras particularum singularum fluidum constituentium, vel in fluido natantium, & figuris acutis lædentium, non per appositionem, sed propriæ superficiei immutationem, ita in natura sua mutare valent, ut inertes vel obtusiores fiant.

IMPASTATIO, est quando materia ad pastam excipienda cum excipiente quodam commiscetur & pinsatur, ut fiat instar massæ.

IMPATIENS HERBA, sive NOLI ME TANGERE, sive Balsamina lutea sic appellatur, quod non patitur attingi, quin ejus seminales folliculi crepaturam patiantur, hinc tangi nolit. Eadem crepatura observatur circa folliculos Balsaminæ fœminæ, & cucumeris asinini. B. Kruidje roert my niet. G. Spring-kraut. Gall. *Espece de Balsamine.* A. Leaping Mercury.

IMPERATORIA, seu OSTRUTIUM, est planta, quæ habet folia magna, lobata, impari extremum claudente, dura, rigida, in tres partes divisa, dentata, quædam leviter alia profundè incisa, ex his nascuntur caules, duos circiter pedes alti, in alas divisi, & in summitate gerentes flores quinque folia habentes, & in umbellas crescentes: calix florum abit in duo semina plana, ferè ovata, leviter striata & marginata, involucrum plerùmque deponentia, candida & plana: radix oblonga geniculata, crassa, extrinsecus fusca, intùs albicans cum folliculis liquore flavo plenis, saporis acris, paulò amari, totum os calefacientis: fortè ab imperando dicitur, quod cæteris plantis imperat: hinc fortasse *Magistrantia* quoque appellatur. B. Meester-wortel. G. Meister wurtzel, Magistrantz, Ostritz. Gall. *Imperatoire, ou Austruche, Benjoin François.* A. Master-wort.

IMPERFECTA CRISIS, vide *Crisis.*

IMPERIALIS CORONA, est planta bulbosa, cujus flores coronæ in modum caulis summum cingunt. B. Keizers-kroon. G. Kaysers-cron. Gall. *Couronne Imperiale.* A. The Imperial Crown.

IMPETIGO CELSI, idem quod *Lepra Græcorum*, quatuor species proponit *Celsus.* Minimè mala est, *inquit*, quæ similitudine scabiem repræsentat, nam & rubet & du-

durior eſt, & ulcerata & roditur. Diſtat autem ea, quia magis exulcerata eſt, & varis ſimiles puſtulas habet: videnturque eſſe in ea quaſi bullulæ quædam, ex quibus interpoſito tempore ſquammulæ ſolvuntur, certioribuſque hoc temporibus revertitur. Alterum genus pejus eſt, & ſimile papulæ, ferè, ſed aſperius, rubicundiuſque, figuras varias habens. Squammulæ ex ſumma cute decidunt, roſio major eſt, celeriùs & latiùs procedit, certioribuſque etiam, quàm prior, temporibus & fit, & deſinit, *Rubra* nominatur. Tertia, etiamnum deterior eſt: nam & craſſior eſt & durior, & magis tumet, in ſumma cute finditur, & vehementiùs rodit. Ipſa quoque ſquammoſa, ſed nigra eſt, proceditque, & latet & tardat: minùs verò errat in temporibus, quibus aut oritur, aut deſinit, neque ex toto tollitur, *Nigræ* cognomen eſt. Quartum genus eſt, quod curationem omninò non recipit, diſtans colore: nam ſubalbidum eſt, & recenti cicatrice ſimile, ſquammulaſque habet pallidas, quaſdam ſubalbidas, quaſdam lenticulæ ſimiles: quibus demptis, nonnunquam profluit ſanguis. Alioqui verò humor ejus albidus eſt, cutis dura atque fiſſa eſt, proceditque latiùs. Hæc verò omnia maximè genera oriuntur in pedibus & manibus, atque ungues quoque infeſtant. Idem impetigo quibuſdam ſonat ac Lichen. B. Ring-worm. G. Zittermahl. Luſit. *Empige*. Gall. *Tigne*. A. Ring-worm or Fetter. Vide *Lepra Græcorum*.

IMPETIGO *Plinii*, idem quod *Lichen Græcorum*. Gall. *Dartre*.

IMPRÆGNATIO, eſt ſpecies imbibitionis, quando res aliis rebus implentur; verbi gratiâ, ſi tartarus viribus emeticis ab antimonio imprægnatur: vel quando ſal alcali ab acido liquore ſaturatur: ſed *Imprægnatio* propriè ſumitur, pro conceptu poſt coitum.

INAPPETENTIA, eſt, quando cibus propter fermentum in ventriculo diminutum, vel motum reſpirationis debilem &c. non appetitur. B. Slappe etens-luſt. G. Eckel zu eſſen. Gall. *Degout*. A. Loathing.

INAURATIO, eſt, quando Pilulæ auro foliato obducuntur. Cùm nempè Pilulæ in capſula clauduntur, & una cum foliis auri circumagitantur. B. Verguldiug. G. Das vergulden. Gall. *Dorer*. A. To gild Pils.

IN-

INCARNANTIA, & INCARNATIVA, ſunt medicamenta carnem generantia. Idem quod *Sarcotica.*

INCERATIO, eſt miſtio humoris cum re ſicca, per combibitionem lentam ad conſiſtentiam ceræ remollitæ. Gr. Ἐγκήρωσις.

INCIDENTIA, idem quod *Attenuantia.*

INCINERATIO, eſt ignitio, quâ corpora vegetabilium & animalium in cineres, igne violentiore rediguntur, nonnulla etiam in ſole ope vitri uſtorii ad albedinem cancinantur, ſive incinerantur, ut antimonium, vitriolum, &c. B. Aſchmaking. G. Aſchmachung. Gall. *Incineration.* A. Idem.

INCISIO, fit vario modo, recta, crucialis, triangularis &c. Vide *Encope.*

INCISORES DENTES, idem quod *Primores dentes.*

INCISORII, idem quod *Primores.*

INCISORIUM, eſt ſcalpellum chirurgicum, quo aliquid præſcinditur; nempè ſi vulnera ſint dilatanda &c. B. Een ſnymes / inciſi-mes. G. Ein ſchneidmeſſer. Gall. *Biſtouri.* A. Cuting knife.

INCLINATIO, ab *Inclinare*, eſt, quando liquor tenuis à craſſa ſubſidentia ſenſim effunditur: ut ſucci per ſubſidentiam clari, aut aqua poſt edulcorationes.

INCORPORATIO, eſt commiſtio, quâ ſtatim humida cum ſiccis in unum corpus per formam maſſæ contemperantur, itaque hic non fit lenta nutritio, ſed tantùm humoris ſtatim additur, quantùm ad corporis miſti conſiſtentiam requiritur, ut fiat veluti paſta, undè & *Impaſtatio* nominari poteſt, in nonnullis *Subactio.* Incorporatæ autem res in calore digeſtorio relinquuntur, ut mutuâ actione, & paſſione craſin communem nanciſcantur. B. Lyfmakinge. G. Zuſammen backen, vermiſchen. Gall. *Incorporation.* A. Idem.

INCRASSANTIA, ſive ECPUCTICA, ſunt medicamenta; quæ craſſis ramoſiſque partibus prædita, ſe ſuccis tenuioribus & liquidioribus nectendo, per vaſa corporis fluentibus conſiſtentiam craſſiorem & ſtabiliorem ipſis conciliant. B. Dikmakende medicamenten. G. Dickmachende mittlen.

INCUBUS, INCUBO, & ASTHMA NOCTURNUM, Gr. Ἐφιάλτης ab Ἐφιάλλομαι inſilio, hoc affectu cor-

correpti in insomniis, cum supini decumbunt, falsò ibi imaginantur aliquem ventri aut pectori incumbere, ita ut compressi spirare, loqui vel clamare se non posse putent, quod si expergiscantur, anxii sunt, turbati, facie rubentes & calentes, & palpitationibus obnoxii. Porrò in suspiria, in vigilias, & miras sæpè imaginationes de Diabolo, de hostibus, de spiritu ad coitum sollicitante, & cæteris incidunt: re autem benè perpensâ, apparet hoc malum leve esse; & quæ in somno contingunt, suffocationem Hypochondriacam æmulari, dum plerùmque à spasmo musculorum abdominalium originem trahit: his enim rigidis respiratio non nisi laboriosè & cum sensu ponderis incumbentis fieri potest, dicitur & *Suppressio nocturna.* B. Nacht-merry / mare / nacht-drukking. G. der alp, mare, das nachtmænlein, schrœtle. Gall. *Cochemare; Incube.* A. The Night-mare.

INCURVATIO, idem quod *Cyrtoma.*

INCUS, est unum ex officulis in aure interna contentis. Molarem dentem refert & malleum instar incudis recipit: dividitur in tres partes, nempè in corpus, & in duo crura, quæ ab auctoribus etiam vocantur, rami, apophyses, processus: pars anterior & superior corporis lati, crassi, solidi, plani, mobilis, committitur parti posteriori & laterali capituli mallei, binis tuberculis unoque intermedio cavo præditæ, suis duabus cavitatibus cum protuberantia intermedia, articulatione ginglimi, firmata interventu parvorum accretorum nectentiumque ligamentulorum: corpus hoc ferè totum in eodem sulco, in parte superiori, anteriori, media, timpani excavato, unà cum mallei capite collocatur; processuum unus, scilicet brevior, latior, crassior, ad ostium sinûs mastoidei, ibidem in parte superiori timpani ope ligamenti suspensorii tenuis & brevis versùs posteriora liberè suspenditur, & firmatur, servatâ interim mobilitate, & puncto connexionis pro hypomochlio inserviente; alter verò processus longior tenuior ad finem introrsùm incurvus, sic rostrum quasi formans, extremum apicem, ut examinanti accuratè constat, paulò convexum habens, parallelo sed altiori situ cum mallei manubrio membranæ timpani applicato perpendiculariter deorsùm in timpani cavum descendens, ad inferiora excurrit, interim timpani membranam non tan-

tangit, ſed ab eadem, notabili intermedio relicto, interſtitio, ſatis remotus, parte ſuâ extremâ, convexâ, incurvatâ, introrsùm versùs poſteriora ſpectat, cui denique docente primo *Fr. de le Boe Silvio* accreſcit latere ſuo anteriori parùmper concavo, oſſiculum orbiculare exiguum admodum, dimidiatum gradum milii vix æquans, hinc omnium auditus oſſiculorum minimum, oſſiculi ſtapedis ligamento innexum, hinc minimè obſervabile, à *Fontano* ſquammoſum, à *Lindano* cochleare, vulgò orbiculare, & quartum oſſiculum *Silvii* appellatum, ab inventore, ſi ſitus ſpectatur, re verâ eſt in ordine tertium, cæterum vix ullam habet craſſitiem, figuram ovalem, depreſſam, latus poſterius paulò convexum; à *Perrault* perperam pro diffracto apophyſios longioris incudis convexo apice habitum; hujuſque oſſiculi ope articulatur incus cum ſtapede. B. Het aambeelt-been. G. Das amboſz gleiche beinlein. Gall. *l'Enclume*. A. Anvile.

INDEX, *Indicator*, *Salutaris & Demonſtratorius digitus*. G. ſæpè dicitur Λειχανὸς à lingendo, eſt digitus pollici proximus, ſic dictus, quia hoc digito aliquid demonſtratur, ideòque Δεικτικὸς à Δείκνυμι Gr. appellatus. Olim de diebus futuram criſin pronuntiantibus velut indicantibus dicebatur Δάκτυλος. B. De wys-vinger / voorſte vinger. G. Der zeiger. Gall. *Le ſecond Doigt*, *le Doigt Indice*. A. The Fore-finger.

INDICANS, nihil aliud eſt, quàm quoddam in corpore ſecundùm aut contra ſanitatem obſervatum & deſignatum, cujus gratiâ aliquid fieri dicitur, quòd ei conferre debeat. B. Het aanwyzende van 't gene moet gedaan werden. G. Anzeigung. Gall. *Indication*. A. Idem.

INDICANTES DIES, ſunt, qui criſin certis diebus futuram indicant; qui propterea indicantes & contemplabiles dicuntur, & ſunt cujuſque ſeptenarii medii quaterni, ut dies quartus, undecimus, decimus ſeptimus, vigeſimus quartus. Sed illa enumeratio apud noſtrates non tanti usûs eſt, dum vel medicamentis morbus à ſuo naturali curſu deflectitur, & clymatum varietas magna eſt ab iis, quæ in Græcia: à nonnullis, quamvis temerè, jam ex facultate medica exploſa. B. Aanwys-dagen. G. Tage die was anzeigen. Gall. *Jours indicants*. A. Days indicant.

INDICATIO, Gr. Ἔνδειξις. B. Inzicht. Gall. *Indication*.

id

id eſt, quod demonſtrat quid in morbis ſit faciendum: eſtque triplex *Præſervatoria*, Verhoedende / quæ ſanitatem à morbis præſervat. *Curativa*, Genezende / quæ morbum jam inductum expellit. Et *Vitalis*, Versterkende / quæ vires & victus rationem reſpicit. Scopi à quibus indicationes ſumuntur, trito hoc diſticho comprehendi ſolent:

Ars, *Ætas*, *Regio*, *Complexio*, *Virtus*,
Mos, *&* *Symptoma*, *Repletio*, *Tempus & Uſus.*

INDICATOR, eſt unus ex muſculis, digitum indicem extendentibus. Qui ortus à facie exteriori & media Radii, implantatur ſecundo articulo digiti. B. De gebieder. Gall. *Le Muſcle extenſeur propre de l'Index.*

INDICATUM, eſt illud ipſum juvans, ſive id quod indicanti congruit, aut conſequens agendum, ſanitatis reſtaurandæ gratiâ.

INDICES DIES, vide *Critici Dies.*

INDIGNATORIUS MUSCULUS, eſt muſculus oculum abducens, unus ex quatuor rectis, oculo inſertus ad latus circa parvum angulum. B. De verontwaardiger ſpier. G. Der abſuehrende augen mauſz. Gall. *Muſcle Abducteur ou Droit externe.* A. The diſcontent brawn.

INDURANTIA, vide *Sclerotica.*

INDUSIUM, idem quod *Amnios.*

INEDIA, eſt abſtinentia à cibis, vel totalis, vel partialis, ſic ut minùs ſolito comedamus. B. Ontrekkinge van ſpyſe. G. Enthaltung von ſpeiſen. Gall. *Abſtinence de manger*, *Diete.* A. Abſtaining from meat.

INFIMUS VENTER, vide *Abdomen.*

INFLAMMATIO, vide *Phlegmone.*

INFLATIO, eſt partis alicujus, à flatibus diſtenſio Gr. Ἐμφύσημα & Ἐμπνευμάτωσις. B. Opblazinge. G. Aufblaſung. Gall. *Enflure*, *Bourſouflure.* A. A puffing upp.

INFRASCAPULARIS MUSCULUS, ſive SUBSCAPULARIS & IMMERSUS dicitur, à ſcapulæ inferiore latere, carnoſus latuſque defertur, atque in ligamento tertio humeri finem ſuum aſſequitur, ſed tendine cæteris latiore. B. Onderſchouderblads ſpier. G. Der unterſchulterbeins mauſz. Gall. *Muſcle ſous ſcapulaire.*

INFRASPINATUS MUSCULUS, ſive SUPRACAPULARIS SECUNDUS, ſub ſpina ſcapulæ ex tota ſuper-

perficie externa profectus, cum suprascapulari secundo carnosus & crassus, brevi latoque tendine in humeri ligamentum, quod numero quartum constituunt, excurrit. B. **Ondergraatspier/ bovenschouderblads spier.** G. Der uberschulterbeins mausz. Gall. *Muscle sous-Epineux*. A. Idem.

INFUNDIBULUM, seu ENCHYTA, vulgò *Tritorium*, est vas transmittens in summitate latum, quod paulatim in fistulam cuspidatam desinit: ex metallo fabricatur vel ex vitro. Gr. Χοανή. B. **Een tregter/ tremelle.** G. Ein trichter. Gall. *Un Entonnoir*. A. A Tunnel, Funnel.

INFUNDIBULUM CEREBRI, Πύελος, Ληνὸς *Herophilo*. Idem quod *Choana*.

INFUNDIBULUM RENUM, est pelvis, quâ ex renibus, ad ureteres & vesicam urina transit. B. **Bekken.** G. Nieren becken. Gall. *Bassin*. A. Basin.

INFUSIO, est extractio virium ex ipsis Medicamentis, per liquorem convenientem facta: cum vel absque igne, quæ si purgans fuerit, unicâ vice absorberi potest, cui propriè nomen competit. Sumitur etiam pro cunctis medicamentis, quæ per certum tempus infunduntur, quæque foris applicantur. Gr. Ἀποβρέγμα. Dicitur & *Maceratio* vel *Dilutum*. B. **Een afweiksel.** Das einweichen, ein tranck. Gall *Infusion*. A. Idem.

INFUSUM, idem quod *Infusio*.

INGREDIENTIA, dicuntur varia simplicia, quæ unicum compositum constituunt.

INGUEN, Gr. Βουβὼν, dicitur ille locus à flexu femoris ad pubem. B. **De liessen/ heupen/ eigenisse.** G. Das untertheil des leibes wo die heiddruesen seyn, der schmerbauch, die scham am leib. Gall. *l'Aine*. A. The groine.

INGUINALIS, vide *Aster*.

INJECTIO, in genere notat liquidi medicamenti ope siphonis in vulnus, vel ulcus, vel aperturam quamcunque, infusionem. B. **Een inspupting.** Gall. *Injection*.

INJECTIO INTESTINALIS, idem quod *Clyster*.

INIUM, est initium medullæ oblongatæ, quod juxta aliquos est sensorium commune, quasi sensationes sive species ab organis externis exceptæ, ibi per nervos deferuntur, ab ἶν fibra, eo quod fibræ nervosæ ibi loci tanquam in camera, & loco communi terminantur. B. **Het**

be-

begin van 't lange merg G. Der anfang des marcks im rueckgrad. Gall. *Le Commencement de la Mouelle du dos.* A. The beginning of the oblongate marrouw.

INNOMINATA OSSICULA, vide *Cuneiformia.*

INNOMINATA GLANDULA OCULI, vide *Caruncula Oculi.*

INNOMINATA TUNICA OCULI, eſt tendinum à muſculis, oculos moventibus, ſubtilis quædam expanſio, ad corneæ membranæ circumferentiam uſque producta, vide *Adnata Tunica.* B. De ongenoemde oog-rok. G. Das ungenannte augen hæutlein. Gall. *Tunique tendineuſe ou Albuginée de l'Oeil.* A. Tunicle Innominate of the eye.

INNOMINATUM OS, aliis *Os Coxæ*, vel *Ilium*, ad latera oſſis ſacri eſt, conſtans ex tribus oſſibus, *Ilio*, oſſe *Pubis & Iſchio*, per cartilagines junctis, uſque ad ſeptimum annum, ex triplici linea diſtinctum apparent, ſed adultis in unum os coaleſcunt. B. Het ongenoemde been. G. Das ungenannte bein. Gall. *l'Os innominé.* A. The innominate bone.

INNOMINATUS HUMOR, ſive inſitus, eſt humor ſecundarius à Veteribus dictus, ex quo corpus nutriri putabant. Erant enim illi humores nutritii quatuor: *Innominatus*, *Ros*. *Gluten*, *Cambium*. B. De ongenoemde vocht. G. Die ungenannte feuchte. Gall. *Humeur innominée.* A. The Innominate liquor.

INOSCULATIO vide ANASTOMOSIS.

INQUIETUDO, eſt ea conditio corporis humani, quâ ſeſe hinc inde movent ægri de latere in latus, brachia attollentes, pedes & femora ad nates trahentes, modo in ventrem, modo ſupini decumbentes, jam ſedentes in lecto, jam ſurgentes ob teneritudinem, inflammationis initium, dolorem in muſculis lumborum, cervicis, & artuum orta. Hæc verò Inquietudo evenit vel initio febrium, vel etiam toto tempore, quo febris urget; eſt quoque ordinarium in ea febre ſymptoma, quam malignam ſive peſtem vocant. Dolores etiam graves ad ſe trahunt Inquietudinem: imprimis verò Cardialgia, Colica & Nephritis. Porrò cum delirio ſæpè eſt inquietudo, ſed nuſquam magis, quàm ubi Mors in propatulo eſt, atque ægri ſenſim moriuntur, viribus adhucdum aliquando ſuper-

perſtitibus. Gr. Ταραχὴ B. Woelentheid. G. Unruhe. Gall. *Inquietude*. A. Unquietnes.

INSANIA ſive AMENTIA, eſt imaginationis & judicii depravatio, ſumitur etiam pro *Mania*, vide ſuo loco. Gr. Παραφροσύνη. B. Ockheid/ dolheid onzinnigheid. G. Unſinnigkeit, tollheit, taubſucht. Gall. *Folie*, *phreneſie*.

INSERTIO, in Anatomicis denotat Tendinis Muſculi loco alicui infixionem, in quo finem habet. B. Inplanting. Gall. *Inſertion*.

INSESSUS, ſeu ENCATHISMA, eſt balneum ventri, inferioribuſque partibus dicatum, cui æger ad umbilicum uſque inſidet. Habentque tales inſeſſus uſus varios, qui nonnunquam ad dolorem ſedandum, interdum ad emolliendum, vel flatus diſcutiendos, & non raro ad menſes ciendos, parantur. Vide *Balanæum*. B. Een bad daar men in zit. G. Ein bad. Gall. *Bain*. A. A Bath.

INSOLATIO, eſt, quando res fermentandæ aut macerandæ ſolis calori exponuntur.

INSPIRATIO, Gr. Εἰσπνοὴ, & Ἐμπνευμάτωσις, eſt inductio aëris in pulmonem per os, nares, & aſperam arteriam: quæ fit ob dilatationem Thoracis per muſculos intercoſtales coſtas ſursùm in medio arcûs ſui trahentes, dein per diaphragma in abdomen impulſum, & ex convexo planius redditum, undè Thorace capaciore facto, Aer ſuâ gravitate ingreſſus Pulmonem, illum implet, undique extendit, veſiculas explicat, ſphæricas reddit, & ſanguinis circulationem per vaſa pulmonalia liberam facit certis temporibus, &c. B. Inademing. G. Das athem ziehen, athem holen. Gall. *Inſpiration*. A. Idem.

INSPISSATIO, eſt, quando liquida materia evaporando in maſſam tractabilem & conſiſtentem redigitur. Gr. Πύκνωσις. B. Verdikkinge. G. Dickmachen. Gall. *Epaiſſiſement*. A. Idem.

INSUCCATIO, eſt quando aloë &c. in ſucco violarum, roſarum &c. inſpiſſatur.

INSULTUS, eſt primum paroxyſmi tempus, quo morbus in ægrum ſubito quaſi inſilit B. Het aanval der Ziekte.

INTEGUMENTUM, ab Anatomicis vocatur quodcunque externum alicujus partis operimentum eſt; ſic corporis

corporis integumenta universalia sunt cuticula, Nervorum papilliforme reticulum, cutis, panniculus adiposus. Particularia sunt, uti membrana quævis, quæ musculum investit &c.

INTELLECTUS, Gr. Νοῦς & Σύνεσις, est ipsa mens humana, vel in illa aliquis habitus, quo omnia objecta, circa quæ se exercet, percipit. B. Begrypp verstant. G. Der verstand. Gall. *Entendement*. A. The understanding.

INTEMPERIES seu DYSCRASIA, & ACRASIA, est morbus, qui in qualitatum corporis inconvenientia consistit, eaque vel Manifesta est vel Simplex, vel Composita; Simplex est quando una qualitas peccat; ut intemperies calida, aspera, rara, dura, acida, salsa &c. Composita est, ubi plures qualitates in vitio sunt: ut intemperies calida & salsa, frigida & acida &c. Intemperies occulta est quæ oritur à qualitatibus venenatis, ut ex aëre, animalibus venenatis &c. ex aëre provenit, quando nempè nitrum aëreum, ab aquis stagnantibus putridis, diurnis siccitatibus, terræ motibus &c. contagiosum evadit; undè febres malignæ, pestilentiales & pestes ipsæ nascuntur: Sublatis quippe vaporibus, id quod reliquum est (propter elementum sulphureum & salinum) fœtorem contrahit, undè & aër ejusque nitrum à temperie & κράσει optima descîscit & degenerat: idque similiter ex terris siccis fieri censeo: particulis enim aqueis in altum evectis accrescunt sulphureæ & tandem salinæ particulæ, quæ nitrum aëreum ita aculeatum reddunt, instar veneni arsenicalis, Mercurii sublimati, aut aquæ stygiæ, quæ inspirata sanguinis massam coagulant, erodunt, spiritusque avolare faciunt: undè anginæ, pleuritides, bubones &c. producuntur. B. Ongematigheit / ongetempertheit. G. Unmæssigkeit, ein boser zustand. Gall. *Intemperie*. A. Unseasonablenes, Untemperantnes.

INTENTIO, idem quod *Indicatio*.

INTERCALARES DIES, sive intercidentes, & ab aliis provocatorii dicti, sunt, in quibus vel ob vehementiam paroxysmi, vel ob causam externam, corpus & succi irritantur ad intempestivam expulsionem præstandam: Tales sunt dies tertius, quintus, nonus, decimus tertius decimus nonus. Sed illa enumeratio apud saniores Medicos evanuit. B. Tussen beyden komende dagen.

INTERCIDENTES DIES, idem quod *Intercalares*.

INTERCOLUMNE, idem quod *Diapegma*.

INTERCOSTALES MUSCULI, in utroque latere viginti duo ſunt, undecim externi & totidem interni: Omnes coſtis intertexuntur. Fibras habent obliquas, & invicem inſtar X ſeſe interſecantes. Externi oriuntur à ſuperiorum coſtarum inferioribus partibus, & obliquè versùs poſteriora deſcendentes inſeruntur in inferiorum partes ſuperiores. Interni è contra. B. **Tuſſchen-ribbige ſpieren.** Die mæuſlein zwiſchen den rippen. Gall. *Muſcles Intercoſtaux*.

INTERCOSTALIS NERVUS, eſt nervus pari vago à medulla ſpinali acceſſorius, qui & in abdomine per omnia viſcera ſpargitur, & cum carotide interna cerebrum ingreditur, conjunctuſque cum pari tertio & quinto oculos petit. Hinc ipſo in cervice læſo, viſus animali perit, uti demonſtravit *Petit in l'Hiſt. de l'Acad. Roy. An.* 1727. B. **De tuſſchenribbige zenuw.** G. Die nerven zwiſchen den rippen. Gall. *Nerf Intercoſtal*. A. The Intercoſtal nerve.

INTERCURRENS, vocatur Febris continuæ quædam ſpecies, quæ certis annis variat, & modo diverſa eſt à febribus iſto anno graſſantibus, ſive fuerit mitis vel ſæva, undè inter febres iſtius anni ſtationarias modo huc & illuc intercurrit.

INTERCUS, vide *Anaſarca*.

INTERFÆMINEUM, idem quod *Perinæum*.

INTERMISSIO FEBRIUM, vide *Apyrexia*.

INTERMITTENS FEBRIS, dicitur, quando per unum vel plures dies febris planè intermittit, quæ poſtea redit; eaque tunc eſt *Quotidiana*, *Tertiana*, quibus nonnulli *Quintanam* addunt. B. **Afgaande koorts.** G. Fieber das da ablaſſet, und eine zeitlang inne hælt. Gall. *Fievre Intermittente*. A. An Intermittent Feaver.

INTERMITTENS MORBUS, eſt, qui quibuſdam ſemporis periodis affligit & remittit. B. **Tuſſchen lating/gaande en wederkomende ziekte.** G. Ein zeitlang blaſſtender kranckheit. Gall. *Maladie Intermittente*. A. A intermittent diſeaſe.

INTERNODIUM, eſt digitorum oſſium mutua colligatio, articulatio & ordine ſucceſſio. B. **De tuſſchenknopingen.** G. Das biſslein ſo zwiſchen zweyen gelencken

ken iſt. Gall. *l'Eſpace qu'on trouve dans les jointures des doigts.* A. Internodation.

INTERNODIUM, inter Vegetabilia eſt, quod inter artus vel genicula medium intercedit. Gall. *l'Eſpace entre deux nœuds dans les cannes, dans le Tuyau de Blé &c.*

INTERNUNCII DIES, vide *Critici Dies.*

INTEROSSEI MUSCULI, ſive ABDUCTORES, ſunt ſex in ſpatiis metacarpi, tres exteriores & tres interiores, qui cum vermicularibus coëuntes, per latera exteriora & interiora digitorum incedunt, tendineſque ſuos ad tria internodia extendunt, extenſioni aliquantulùm inſerviunt. Externi palmæ incumbunt, interni volæ inter metacarpi oſſa. Ita in pede decem habentur *Abductores interoſſei*, à pedis oſſibus nati, & ſpacia Metacarpi replentes. Externi vel interni ſunt, illi tendine lato ad primum digitorum internodium per latera aſſurgunt; hi ad ſecundum internodium: nonus verò ad pollicis, ad minimi digiti adductionem decimus inſervit. B. Tuſſchenbeenige ſpieren. G. Die Mæuſzlein zwiſchen der beinen. Gall. *Muſcles Interroſſeux.* A. Brawn's between the bones.

INTERPASSATIO, dicitur de ſacculis ſeu fomentis ſiccis, idemque eſt quod *Interſuere*, ne materia incluſa conglomeretur, cujus rei gratiâ quoque Goſſypio pulveres ſuſcipi ſolent. B. Tuſſchen-naeping. G. Zwiſchennath.

INTERSCAPULARIA, ſunt cavitates inter ſcapulam & vertebras.

INTERSCAPULIUM, eſt proceſſus ſcapulæ in gibba ſcapulæ parte, qui vulgo dicitur ſpina.

INTERTRIGO, vel ATTRITUS, Gr. Ἔκτριμμα, eſt partium ano vicinarum ſeu partium inter femora ſitarum, excoriatio, vel pelliculæ abraſio à motu vehementiori, præcipuè equitatione ortâ. Frequenter id evenit infantibus, ut cuticula in coxis à vera cutè ſeparetur & quaſi abradatur, atque dolor eo loci excitetur, qui infantes inſomnes atque inquietos reddit. Gr. Δάρσις à Δέρω excorio. B. Ontvelling/ ſmertſel/ blik aars. G. Abgeſchabete haut. Gall. *Ecorchure* A. A Galling in the Skin.

INTESTINA, vide *Enteron.*

INTUBUS & INTUBUM, eſt Endivia, Gr. Σέρις. *Intubum* Latini vocarunt à cavo tubæ ſpecie caule, vocatur etiam *Seris* & *Seriola.* Vide *Endivia.*

Intumescentia, idem quod *Tumor.*

Inula Campana, vide *Helenium.*

Invertentia, medicamenta ſunt, quæ aciem ſtimuli infringunt, ita ut abeat in aliam naturam, figuramque; ſic acerrimum acidum invertit acerrimum alcali in naturam mixtam, non acrem.

Involucrum Cordis, vide *Pericardium.*

Jonthus, ſive Varus, vocatur etiam Ἀκνὴ, quoniam hujuſmodi tubercula potiſſimum in ætatis vigore oriuntur. Eſtque tuberculum parvum, durum, & calloſum, in faciei cute excitatum, ab ἴονθος ſimus, quia, faciem deturpat & fædat. Alii ab ἄνθος flos, eo quod circa ætatis vigorem effloreſcit, deducunt. B. Een werte/ bleſt. G. Venus bluemlein, ſchwartze flecken. Gall. *Bouton*, *le Tac*. A. A Spot.

Jovis Barba, Sedum majus appellatur, quod ſcil. nonnullis locis plebis animos jampridem invaſerit opinio, non feriri fulmine domum, in cujus tegulis vireat: hinc noſtris. B. Donder-baard/ quoniam Jupiter Rex fulminum eſt. Vide *Barba Jovis.*

Jovis Flos, vocatur Crocus, propter ſplendorem, fulgoremque.

Ipecacuanha, Braſiliënſium, eſt radix officinalis longa, tenuis, flexuoſa, nodoſa, multis exiguis porulis aſpera, extùs ruffa, intùs pallida, ſaporis amari, nauſeoſi: eſt validum purgans & adſtringens, vel potiùs emeticum mitiſſimum & tutiſſimum; & in dyſenteria probatum ſpecificum & famoſum, uti & in reliquis hæmorragiis: non adeò certè ſpecificum in illis caſibus, quin ſumma cum cautela & prius benè cognita cauſa mali exhiberi debeat: vocatur quoque Hipocacuanha. Gall. *Mine d'Or*, *Beconguille. Luſit. Cypo de Cameras*. A. Braſilian Root.

Irio ſeu Irion, Gr. Ἐρύσιμον, Viri docti *Trionum* legendum eſſe cenſent. Latini ab irruendo derivant, quod igneâ vi & fervido ſapore irruat in guſtum: nonnulli à voce *Iris* deducunt, quia ſummitates in modum iris incurvantur. B. Herik/ wilde moſtaart. G. Weg-ſenff, hederich, wilder-ſenff. Gall. *Tortille*, *Tortelle*, *Velar*. A. Hedge-muſtard, Bank-kreſſes.

Iris, duplex eſt Noſtras & Illyrica, prior habet folia pedem unum vel ſeſquipedem longa, duos digitos, lata, rigi-

rigida, striata, acuta: intra hæc oritur caulis duos circiter pedes altus, rectus, rotundus, pulvisculo farinaceo obductus, in tres vel quatuor ramos divisus: flos liliaceus monopetalus, ad exortum veluti infundibuliformis, & in sex partes ampliatus, quarum tres partes sursùm, tres verò deorsùm spectant: pistillum è fundo floris surgit, tribus petalis instructum fornicatis, & partibus florum deorsùm inflexis, ita incumbentibus, ut palati cujusdam speciem præ se ferant. Ovarium ex fine pedunculi natum fit fructus oblongus, trigonus, fætus seminibus obrotundis: radix oblonga, crassa, flexilis, carnosa, repens, tuberosa, digitum crassa, paululùm compressa, externè coloris rubicundi, flavescentis aut grisei, internè albi, saporis amaricantis, acris, subpinguis, odoris fragrantis & violacei: crescit hæc planta in pratis & arvis: Iris florentina parùm ab hac differt; habet enim hæc folia angustiora, & flores albos, sed viribus valdè differt Iris nostras ab Illyrica. Planta ab arcûs cælestis similitudine, quâ florum folia incurvantur, nomen sortitur, quam flores ejus repræsentant. In quibusdam codicibus habetur ἱερὶς, & vertitur ideò *Consecratrix*, quod in sacrificiis, purificationibusque suis Antiquitas Iride sit usa. Aliis οὐρανία cælestis, quod cælestis arcus specie & modo floreat. Aliis θαυμαστὶς admirabilis, eâdem ratione quâ à Poëtis illi cælestis arcus Thaumantias dicitur, genus, originemque illi ex admiratione novæ rei, rudi adhuc sæculo, ut primus Plato indicavit, assignantibus antiquis. B. **Lisch**. G. Gilgen, violwurtz, Himmel-schwertel. Gall. *Iris*, *Glayeul*, *Flambe*, *Fleur de lis*. A. Flower de Luce.

IRIS, in oculo vocatur circulus ille variè coloratus, in medio perforatus, qui anterius in oculo, ubi cornea pellucida est, conspicitur. Est hæc autem productio piæ matris nervum opticum involventis, quæ expansa pro capacitate bulbi oculi, anterius ubi cornea pellucida est, ab illa introrsùm reflectitur, & ob arterias, venas, vasa lymphatica in cavum corneæ hiantia, tam emittentia quàm absorbentia, infinitosque nervos suos, quasi radiis totidem centrum petit, quæ in limbum orbicularem musculosum pariter desinunt, quibus utrisque amplitudo & figura pupillæ definitur, dùm se contrahùnt vel relaxant. Vocatur pariter *uvea*. B. **De regenboog / het kroontjen.**

Iris, eſt etiam circulus niger, qui papillam ambit. B. De Boog. G. Das krœnlein um den augapffel. Gall. *l'Iris*. A. Thebowe of the eyewith divers colours.

ISATIS, eſt planta, quæ habet caules tres pedes altos, minoris digiti craſſitie, rotundos, rigidos, politos, rubicundos, in ſummitate in multos ramos diviſos, habentes multa folia ſine ordine diſpoſita, oblonga, lata, ad cynogloſſum accedentia, polita, ſucculentiſſima: flores ſunt exigui, quadrifidi, flavi, in crucem diſpoſiti, pedunculis exiguis adhærentes: poſt florem, ſequitur ſiliqua compreſſa, oblonga, linguam exprimens, coloris nigricantis, quæ intùs recondit duo ſemina plerùmque oblonga: radix longa, alba, lignoſa, in inferiori parte minor, quàm in ſuperiori, ſaporis amari & adſtringentis: hæc planta magnâ curâ colitur in regionibus calidis, quâ lintea, lana, &c. cæruleo colore ſuffuciuntur, fortè ab ἰσάζω æquo, complano, quòd vim habeat tumores æquandi; quidam *Glaſtum* olim fuiſſe putant, nunc *Guadum*. Hinc noſtris Belgico idiomate Glas/ ſive vitrum. Barbari depravatâ voce *Oſatim* appellant. B. Weed. G. Weyd. Gall. *Gueſde*, *Paſtel*. A. The plant woad.

ISATODES, eſt bilis cærulea, quæ glaſtum ſive iſatidem colore refert, ex ἰσάτις glaſtum, herbæ nomen, & εἶδος forma. B. Blaauwe gal/ weed-koleurige gal. G. Blaue gall. Gall. *Bile verte*. A. Blew bile.

ICHÆMA, ſunt medicamenta ſanguinem ſiſtentia, quæ emplaſtica, aſtrictoria, refrigeratoria, vel exſiccatoria ſunt, vel meatus vaſorum apertorum claudunt, vel ſanguinis fluiditatem & motum vehementiorem imminuunt, vel ſiſtunt. Ab ἰχύω valeo, cohibeo, & αἷμα ſanguis. B. Bloed-ſtoppende middelen. G. Blut-ſtopffende mittel. Gall. *Remedes, qui étanchent ou arretent le Sang*. A. Blood-ſtopping medicines.

ISCHÆMON, eſt graminis ſpecies, à Thracibus primùm inventa, quâ ferunt ſanguinem ſiſti; alii per antiphraſin contrarium ſcribunt, quod ejus ſpica naribus indita ſanguinem potiùs proliciat, ab ἰχω ſiſto, contineo, & αἷμα ſanguis.

ISCHAS, eſt ficus ſiccatus; dicitur quaſi ἴχνας ab ἴχναισθαι arefactum, ſiccatum eſſe, ita vocatur etiam *Apios*, quod ejus radix exſiccatum ficum referat. Vide *Apios*.

ISCHIAS,

Ischias, eſt arthritis coxendicis, ſedem ſuam circa articulum oſſis femoris cum Coxendice in ligamentoſis partibus habens, ab ἴχις lumbus, Ὀσφὺς *Heſychio*. B. Heupe-gicht. G. Hueffſtwehe. Gall. *Sciatique*, *Goute Sciatique*. A. A The Sciathica or Hyp-Gout.

Ischium, eſt coxa, ſive coxendix, ab ἰχύω ſuſtineo, contineo; ſedentes enim ſuſtinet. B. Heupen-been. G. Das hueffſtbein. Gall. *l'Iſchium*, *l'Os de la Hanche*. A. The hip, Huckle bone.

Ischophonus, eſt vox gracilis, ex ἰχνὸς gracilis, & φωνὴ vox. B. Kleine ſtem. G. Kleine ſtim. Gall. *Qui à la voix greſle*. A. A Smal voice.

Ischuretica, ſunt medicamenta quæ urinam ſuppreſſam emingi curant, ab ἰχὺς validus & ῥέω fluo. B. Pis ontſtoppende dingen. G. Harn treibende mittel. Gall. *Remedes contre la ſuppreſſion d'Urine*.

Ischuria, eſt duplex *Vera* vel *Notha*. *Vera* eſt, quando urina in veſica hærens emingi nequit, quamvis æger perpetuo mingendi deſiderio laboret, hic circa pubem tumor dolorque circumſcriptus oritur, verùm cathetere immiſſo prodit urina. *Notha* eſt, quando vitio renum vel ureterum nulla urina ad veſicam mittitur, nec dolor, tumor, nec conatus mingendi adeſt, ſed vel urina non ſecernatur in renibus, vel ſecreta, ob impeditum exitum, readmiſceatur ſanguini. Quod in veſicæ aut renum calculo, in obſtructione arteriarum renalium vel ureterum, vel urethræ à pituita aut concreto ſanguine, aut hærentibus lapillis, contingit. Etiam in ſudoribus, vomitu, vel alvi fluxu copioſis: imò in imbecillitate, paralyſi veſicæ aut penis, delirio, apoplexia, lethargo &c. locum habet, ab ἴχω cohibeo, & οὖρον urina. B. Pis-opſtopping/ opſchoꝛting der pis. G. Verhaltung und hinter bleibung des harns. Gall. *Suppreſſion d'urine* A. A ſtoppage of the urine.

Isopyrum, non dicitur, quòd ἴσον ſit τῷ πυρῷ, quòd triticum æmuletur, aut tritico ſimile ſit, ſed ἀπὸ τοῦ πυρὸς, quòd florem edat flammæ ſimilem, ob flammeum rutilantemque colorem, nec non formam, ſic vocatur aquilegia, flos conſtantinopolitanus &c.

Isthmus, eſt ea pars, quæ inter os & gulam ſeu guttur in modum iſthmi interjacet. B. Een engte. Item, In-

terſepimentum vel Diſcrimen narium : Interfinium *Iſidoro.* Imbrex narium *Arnobio* ſcitè dicitur. Item Ἰσθμιον, Στολὶς, Κίων, Διάφραγμα, &c. B. **Middelſchot der neusgaten.** G. Wand der naſen lœcher. Gall. *l'Iſthme ou la cloiſon du Nez, ou du Palais.* A. The ridge or meddle part of the noſtrils.

ITHMOIDEA OSSA, vide *Ethmoides.*

ITINERARIUM, eſt inſtrumentum Chirurgicum, lithotomis in uſu, quod urethræ intruſum, crenatum eſt, ut cum certitudine inciſio in eo fiat. Vide *Catheter.* B. **Een tintel-yſer / proveet / hol-kele.** G. Ein harn ſucher, Wundeiſen. Gall. *Conducteur ou ſonde Cannelée.* A. A probe.

IVA ARTHETICA ſeu MOSCHATA, eſt Chamæpytis, *Ajuga*, ſive *Abiga*, Latinis dicitur. Invenitur & *Ibiga* vocari, quod nomen ferè ſervant Illyrici, hinc abjectis duabus literis *i* & *g* ſit *Iba*, & ab *Ajuga* abjectione literarum *a* & *g*, *Iva* manavit in vulgi nomenclationem. Vide *Abiga.*

JUBA, eſt arundinacea coma effuſa, qualis eſt in milio.

JUDAICUM BITUMEN, vide *Aſphaltum.*

JUDAICUS LAPIS, olivæ ſpecie oblongè rotundus, tener, ſtriis ſecundùm longitudinem diſcurrentibus & æquidiſtantibus arte, ac ſi (torno ſc.) factæ eſſent; colore eſt ſubcinereo, duritie ſilici vix cedente, fractus, intùs glaber eſt & politus, reperitur in Judæa, undè & nomen accepiſſe videtur, imò & ex Sileſia huc adfertur. Alii putant medullam ſeu cor eſſe lapidis dunenſis, ſive arenacei. Majores vocant maſculos, minores verò fœminas. In Nephritide ſæpè præſcribitur. B. **Joden-ſteen.** G. Juden ſtein. Gall. *Pierre Judaique.* A. The Judaickſtone. Dicitur *Aëtio* lapis Syriacus, aliis phrenicites, Tecolithos. Arab. Hager alieudi, & Agiar Aliheud.

JUGALE OS, idem quod *Zygoma.*

JUGLANS, eſt arbor nucifera, ſic appellatur quaſi *Jovis Glans*, ob nucis præſtantiam & excellentiam vocatur: Gr. Διὸς βάλανος, Κάρυον βασιλικὸν. Porrò Regia aut & *Perſica.* B. **Wal-noot / okker-noot.** G. Welſche-nuſz, wall-nuſz. Gall. *un Noyer.* A. Wal nut tree.

JUGULARIS VENA, eſt illa quæ juxta jugulum cranium petit, tam interna, quàm externa. B. **De kropader.** G. Die Halſs-ader. Gall. *Veine jugulaire.* A. The Throate Veine.

JU-

JUGULUM, idem quod *Furcula*.

JUJUBÆ, eſt prunorum ſpecies, extùs rubræ ſunt, dulcem habentes ſaporem; arbor prunum vix ſuperat, folia habet parva, & ſerrata, ex Italia fructus nobis adferuntur, qui in pectoris morbis uſui ſunt. B. **Jujuben / boꝛſtpꝛuimen.** G. Bruſt-beerlein. Gall. *Jujubes*. A. The jujube-Tree. Dicuntur & *Zizipha*.

JULAP, vide *Julepus*.

JULAPIUM, idem quod *Julepus*.

JULEP & JULEB, vide *Julepus*.

JULEPUS, eſt medicamentum liquidum internum ſapore gratum & perſpicuum, ex liquore idoneo cum ſyrupo vel ſaccharo ex tempore ſine coctione mixtum, in tres quatuorve doſes ad alterandum vel refrigerandum compoſitum. Conſtat communiter ex libra una & ſemiſſe aquæ hordei, vel ex aquis deſtillatis, rariſſimè vino, ex ſyrupo refrigerante ribeſiorum, berberorum, violarum &c. frequenter aliquot guttæ ſpir. ſulph. vitrioli, ſalis &c. ad gratum ſaporem admiſcentur. *Juleb*, undè *Julepus*, nomen Perſicum eſt, idemque ſonat quod potio dulcis *Arabibus*, vox julebi à ſyrupis non diſtinguitur. B. **Een koel-dꝛank.** G. Ein kuehl-tranck. Gall. *Julep*. A. Idem.

JULUS, JULI, ſunt folia primum erumpentia. B. **De eerſte uitbꝛeekende bladeren.** G. Die erſte anſchieſſende blætter. Gall. *Chaton*. A. Leafs firſt breaking aut. Strictè *Julus* tam Gr. quam Lat. eſt quod in corylo compactili callo racematim cohæret, & veluti prælongus vermis, ſingulari pediculo penſile nititur, & fructum præcedit. B. **Bloepſels vooꝛ de vꝛucht.** G. Die bluſt an haſel ſtauden. Gall. *Chaton de noyer*. A. Long Flowers called catkins.

JUNCTURA, idem quod *Diarthroſis*.

JUNCUS, Eſt planta, quæ creſcit in paludibus, aut juxta aquas, habetque plures caules vel tubos duos pedes altos, ſatis craſſos, rigidos, acutos, cortice denſo obductos, & medulla ſatis dura & fungoſa plenos: & à radice tunicis folioſis rubris, ad pedis altitudinem inſtructos; flos roſaceus eſt, ex cujus meditullio ſurgit piſtillum, quod deindè abit in fructum ſeu capſulam plerùmque trigonam, trifariam dehiſcentem, ſeminibuſque fætam ut plurimùm ſubrotundis. Gr. Σχοῖνος, à jungendo, quod viminum in modum jungat, vinciatque. B. **Bieze / matten.**

ten. G. Bintzen, binſe. Gall. *Jonc agu.* A. Rushe.

JUNIPERUS, Eſt arbuſcula, cujus truncus tenuis & cortice aſpero obductus: lignum eſt compactum, durum, albeſcens & ſubindè rutilans, ſaporis nullius, nec manifeſti odoris, niſi fricetur durius, aut accendatur: valdè ramoſa eſt, habetque folia parva, anguſta, acuta, dura, ſpinoſa, ſemper virentia: flos amentaceus pluribus nempè foliolis apicibus donatis conſtans: fructus autem ſeu baccæ rotundæ per maturitatem nigricantes, includentes ſub tenui pellicula pulpam, in qua tria oſſicula dura, ab una parte convexa, ab altera plana reperiuntur: ſunt ſaporis ſubdulcis, ſubacris adſtringentis, & reſinoſi, odoris fragrantis. Gr. Ἀγκευθὶς, & Ἄρκευθος, eſt Arbor baccas ferens, dici putant, quòd juniores & novellos fructus pariat; ſola enim ferè arborem fætus in biennium prorogat, qui ne matureſcunt quidem, novis ſupervenientibus. Vide *Arceuthos*. B. Jenever-boom. G. Kramet-baum, wachholder-baum, wach-holder-ſtande. Gall. *Genevrier ou Genevre.* A. Juniper-tree.

JUNONIS ROSA, eſt Lilium, veteres Græcorum Poëtæ fingunt è Junonis lacte reſperſa terra natum lilium. Namque cùm Hercules puer, quem ex Alcmene ſuſtulerat Jupiter, Junonis dormientis uberibus admotus eſſet, & lacte replêſſet, poſt ſuctum digreſſus mamma lacte copiosè profluxit. Quod in cælo à puero vago & incerto ſuctu perfuſum eſt, lacteam effecit viam: quod humi ſparſum eſt *Lilium* Lacteo flore nitens creavit; undè *Roſa Junonis* dictum.

JUPITER, per Jovem Chymici ſignificant *Stannum*, putant quoque ex planeta Jove influentias fieri in certa ſublunaria corpora; ſed hæc potiùs mera figmenta quàm veriſimilitudines ſunt. B. Tin. G. Zinn. Gall. *Etain.* A. Pewter, Tinn.

JUSQUIAMUS, idem quod *Hyoſcyamus.*

JUVANS, AUXILIUM, ſeu REMEDIUM, idem quod *Indicatum.*

JUXTANGINA, eſt Anginæ ſpecies, quæ dicitur *Cynanche*, vide ſuo loco.

IXIA, idem quod *Cirſos*, ſive *Varix.*

IXIA & IXINE, eſt Cardui ſpecies Chamæleontis nomine: dicitur quoque quibuſdam in locis ἰξὸς, hoc eſt, viſcum,

viſcum, hoc enim ad ejus reperitur radices, quo pro maſtiche utuntur mulieres.

K.

KALI, Eſt planta quæ ad altitudinem trium circiter pedum creſcit, ſi benè colatur, multùm ſe extendens, habetque ramos longos, rectos, ſatis craſſos, rubicundos: folia ſunt longa, anguſta, craſſa, carnoſa, acuminata, ſucculenta, flos roſaceus polypetalus Tournefortio, aliis apetalus, fructus globoſus, membranaceus, fætus ſemine unico in cochleæ formam intorto, in centro calicis: tota planta habet ſaporem ſalis, creſcit in regionibus calidis, præſertim circà mare rubrum. Eſt herba marina, vocatur & *Alkali*, & interdum *Salicornia*, ex cujus cineribus ſal elicitur, ex quo vitrum, ſapo, &c. componitur. Kali & Alcali nomina ſunt Arabica. B. Krabbe quaat. G. Glaskraut. Gall. *Soude ou la Marie.*

KEIRI vel CHEIRI & CEIRIM, eſt vox Mauritana idem quod *Leucoïon.*

KERMES, *Chermes*, *Coccus Infectoria*, *Granum & Coccus Baphica*, *Granum Tinctorum*, *Scarlatum.* Fructus eſt famoſiſſimi fruticis; qui inſcribitur Ilex in quo *Coccus Baphica*, naſcitur in Creta, utì & in multis Hiſpaniæ locis, in Narbonenſi etiam Gallia & Provincia, &c. B. Scharlaken beſſen. G. Scharlach beer, kermes-kœrner. Gall. *Du Vermillon*, *Graine d'Ecarlatte*, *Scherley.* A. Chermes-berries. Vide *Chermes.*

KINA KINÆ, vide *Cina Cinæ.*

KIRATH, ſeu ſiliqua, eſt pondus Veterum, pendens grana quatuor.

L.

LABELLA LEPORINA, vide *Labia Leporina.*

LABDANUM, idem quod *Ladanum.*

LABES, eſt is cui labia prominent, Gr. χειλὼν & χείλων.

LABES, eſt macula, Gr. Σπῖλος.

LABIA LEPORINA, dicuntur ea, quæ ob vitioſam conformationem ſolutionem continui habent: quandoque ſolùm labium ſuperius fiſſum eſt ſub naſo, nonnunquam ipſa oſſa palati ſimul dehiſcunt, quæ nonnullis Roſtra leporina ſunt. B. Een hazemont. G. Haſen ſcharten, haſenlippen. Gall. *Bec de Liévre.* A. Mare lip. LA-

Labia Pudendi Muliebris, pudendum propriè eſt, inter quæ rima eſt externa conſtituta, extuberantias habet, quæ monticuli veneris dicuntur, pilis decorati. Sunt corpora oblonga, mollia atque ſubſtantiam habentia, qualis nulla eſt in toto corpore, partim ex cutè & carne, partim & ſpongioſa, cui pinguedo ſubjacet duriuſcula. Interna labiorum commiſſura, in virginibus tenſa eſt, conſtricta ac veluti ligamentoſa, in corruptis laxa, ut & in his quæ pepererunt. B. **De lippen van de vrouwelykheid.** G. Die lippen der weiblichen Schaam. Gall. *Levres des parties honteuſes d'une femme.* A. The Lips of the privitie of a womam.

Labis, eſt *Volſella*, ſive *Forceps*, quâ aliquid extrahendi cauſa apprehenditur, Gr. λαβίς.

Labium & Labrum, eſt illa pars colore ſuo rutilo ob cutis hujus teneritudinem conſpicua, carnea, quæ os noſtrum undique ambiens, illud quoque à parte ſuperiore claudit; ſive oris margo. Sic & *Labia* dicuntur, quibus interiora muliebris pudendi clauduntur. Ita & vulnerum extremitates *Labia* appellantur. Sic & oſſium proceſſus Labiorum nomine veniunt. B. **Lippen.** G. Leffzen, Lippen. Gall. *Levres.* A. A Lip.

Labor, idem quod exercitium. *Laboratores Chymici* vulgo. B. **Een laborant.** G. Ein laborant. Gall. *Artiſte.*

Laboratorium, eſt ille locus, in quo Chymici ſuas operationes magna cum inſtrumentorum & fornacum pompa peragunt; mihi omnia illa ſimpliciſſima ſunt, & unicâ fornace ex tribus aut quatuor inſtrumentis omne quicquid volo perago. Sic & omnis officina pharmaceutica, laboratorium eſt. B. **Een ſtook-plaats.** G. Ein diſtillier-platz. Gall. *Un Laboratoire, un lieu pour diſtiller.* A. A place of the diſtilling.

Labrosulcium, vide *Cheilocace.*

Labrum Veneris, eſt *Dipſacus:* nomen habet à carinato foliorum poſitu, nam Labrum repræſentare videntur, in quo ſemper aqua lympida reperiri ſolet. Vide *Dipſacus.*

Labrusca, eſt Bryonia, ſic dicta, quod in agrorum labris, hoc eſt, marginibus & ſepibus naſcatur. Vide *Bryonia.*

Laburnum, eſt Anagyridis ſpecies, deducunt à Labor,

bor, quia fortè ex ipſius ligno arcus, pectines, aliaque elaborantur. B. Ebben-hout / groote boom-klaver. G. Baum-bonen. Gall. *Arbre de Trêfle*. A. Beantrefoil.

Labrum, eſt vas in quod *Balneum* inſtituitur. Idem quoque ſignificat quod *Labium*.

Labyrinthus, propriè eſt corpus gyris & circumrotationibus inflexum: hinc nomen hoc tranſlatum ad oſſis petroſi partem, quæ ſpectat occiput; eſt hæc enim oſſea fungoſa, non tam dura ac os petroſum, ſed quaſi infinitis foraminibus pertuſa, licèt in ſuperiori ſuperficie glabra ſit, in hac hærent tres canales ſemicirculares; magnitudine varii, & mire intorti, & tantùmmodo quinque orificiis hiantes in cavitate veſtibuli, ſicque verum labyrinthum æmulantes. B. Doolhof des oors. G. Der irrgang im ohr. Gall. *Labyrinthe*.

Lac, Gr. Γάλα, eſt liquor albus ex mammis, vel uberibus emulctus; fit ſequeſtratione chyli à ſanguine arterioſo, per glandulas mammillares. Lactis generatio incipit plerùmque poſt fœtûs geſtationem vel paulò ante partum, deſinit verò in vetulis, gravidis & menſtruatis. Ipſe quoque chylus, lactis denominationem meretur. Sic & albi ſucci ex taraxaco, papavere, tithymallo, eſula &c. emanantes, lac vocantur. B. Melk. G. Milch. Gall. *Du Laict*. A. Milke.

Lac Lunæ, eſt ſubſtantia alba, fungoſa, friabilis, leviſſima, in fornicibus ſpeluncarum aut ſaxorum commiſſuris Helvetiæ & Norvegiæ reperiunda, ſaporis ſubdulcis, leviter adſtringentis, convenitque in uſu cum oculis cancrorum: vocatur quoque *Fungus petræus*, *Agaricus mineralis*, *ſtenomarga*, *Lapis morochtus*. A. White Stonemarle.

Lacca, in Pegu & Siamo vaſta invenitur arbor, foliis quodammodo pruni, in cujus ſurculis & minutioribus ramulis magnæ alatæ & punicei coloris (non alatæ enim non laborant) formicæ, in terræ viſceribus aliiſque locis enatæ, hanc laccam elaborantes inveniuntur: hæ ſuper flores, frutices, arbores ac herbas circumvolitant, ex quibus non ſecus ac apes, laccæ conficiendæ materiam colligunt, ac in communes operas conferunt. Atque hoc modo ramulli laccæ materia circumvolvitur, uti ad nos deferuntur. Eodem fortè modo & in aliis regionibus colligi-

ligitur, uti in Summatra insula, Bengala, Martaba, Malavar &c. Lacca colorem habet rubrum, & diaphanum; fumum igni injecta gratum emittit: Triplex in officinis prostat species. 1. Lacca in ramulis. B. Boom-lac. Gall. *Lacque ou Gomme Lacque*, *Lacque en bâton* A. Stick-lac. 2. Lacca in granis. B. Zaad-lac. Gall. *Lacque en grain.* A. Seed-lac. 3. Lacca in massis, quæ est purissima ex granulis liquatis confecta. B. Schel-lac. Gall. *Gomme Lacque plate.* Gr. Κάκκαμον, Arab. *Lach* & *Sach*, undè nostrum *Lacca* appellari videtur.

LACERTUS, vide *Brachium.*

LACHANUM, est olus, à λαχαίνω fodio, deducunt à λα & χαίνω, quia terram fodere, est facere ut ea hiët, ut semina eo meliùs terræ mandentur.

LACHRYMA CHRISTI seu LACHRYMA JOBI, est Lithospermum majus; sic appellatur, quòd ejus semen lachrymas referat.

LACHRYMALE PUNCTUM, vide *Collicia.*

LACHRYMÆ, sunt humiditates, quæ à glandulis oculi ad oculos humectandos, pellucidos tenendos, & sordes eluendas secernuntur, quæ si nimiæ fuerint, ita ut à punctis lachrymalibus non recipiantur, extra oculos in genas decidunt, & lachrymarum nomine veniunt. B. Tranen. G. Die zæhren, træhnen. Gall. *Les Larmes.* A. Tears. Item *Lachryma*, est quoque humor è vegetabilibus tum sponte effluens (sive is concrescat in oleum, resinam, gummi, sive non) tum factâ incisione, uti lachryma Thuris, opii, sanguinis draconis, &c.

LACHRYMALIS DUCTUS, vide *Ductus Lachrymalis.*

LACINIÆ, vegetabilium partes sunt extremæ particulatim decoris gratiâ concisæ orarumque summarum cæsuræ, indè folia membranatim per flexuras digesta, vel nativis segminibus discreta, laciniata vocitatur, sunt tamen qui laciniosum pro sinuoso usurpent.

LACONICUM, sive CALDARIUM & ASSA, sive BALNEUM AEREUM, cella olim erat nullam aquam intra se continens, ad provocandum sudorem potissimum instituta, & ob id à nonnullis *Calida sudatio* sicuti à *Cicerone & Celso Assa* nuncupata fuit, in hac vapor calidus, seu calor siccus Inclusus sudorem provocabat. B. Een droog-

droog-bad. G. Ein Trocken-bad. Gall. *Un bain sec, bain de vapeur*. A. A Dry bath.

LACRYMOSUS, vide *Dacryodes*.

LACTATIO, est lactis pro infantis nutritione ex mammis exsuctio. B. Melking. G. Milch-sæugung. Gall. *l'Action d'allaiter*. A. Milking or suckling.

LACTEA FEBRIS, est illa, quæ primis puerperii diebus puerperis supervenit, quâ cessante lac in mammis colligitur. B. Een Melk-koorts. G. Das Milch fieber. Gall. *Fievre de laït*. A. The Milke Feaver.

LACTEA VASA, vide *Vasa Lactea*.

LACTES, quidam pro Pancreate, vel Mesenterio, alii pro lacteis vasis sumunt; pro intestinis tamen non ineptè sumeretur, *Plauti* enim verba sunt in Curcul. Act. II. *Sc.* III.

Ita cibi vacivitate venio laxis lactibus.

Hoc est, laxis & inanibus intestinis. *Lactes* etiam sunt piscium materia seminalis, quâ ova fœcundantur. B. De Hom. G. Die Milch in den Fischen. Gall. *Les menus boyaux ou se porte le Chyle. Laite aux Poissons; c'est ce qu'on appelle aussi Ris de veau.*

LACTUCA, planta culinaris, sic dicta, quòd abundantia lactis exuberet, vel quòd lactis copiam mulieribus augeat. B. Salade / Latouw. G. Lattich, salat. Gall. *Laitue*. A. Lettes, Lettice.

LACTUCA SYLVATICA, idem quod *Hieracium*.

LACTUCELLA, est Sonchus, seu *Lactero*, quòd scilicet caulis ejus dissectus copioso diffluat lacte. A. Sowthistle.

LACTUCIMINA, idem quod *Aphthæ*.

LACTUMIA, idem quod *Achores*.

LACUNÆ, sunt poruli sive foveæ, seu rugæ in uteri vagina, nullibi majores quàm in inferiore parte meatûs urinarii, ex ductibus illis materia quædam seroso-pituitosa emanat, pro semine habita, quæ vaginam lubricat, & in Veneris quidem actu magnâ copiâ foras prorumpit. B. Slootjes/ buisjkens. Gall. *Lacunes. Lacuna*. Lactantio *Philtrum*, cavum in Labro superiore sub naribus. Gr. φίτρον. B. Het voozken in d'opperste lippe.

LADANUM, seu LABDANUM, est liquor pinguis ex Cisti

Cisti Ledon foliis exsudans, qui canicularibus diebus in Cypro, Candia, Lybia, Arabia &c. instrumentis quibusdam colligitur, & postea Soli, ut induretur, exponitur. Quod ad nos fertur, durum est, friabile, colore opacum, cinereum aut subnigrum, inflammabile, cujus fumus grati est odoris, ideòque in suffitibus & odoramentis, usitatissimum. *Ladanum*, derivatur à Ladon seu Ledum, vide *Ledum*.

LÆVIGATIO, est exactissima trituratio; quâ Medicamentum aliquod marmore, porphyrite, vel alio lapide polito, affuso liquore conveniente, vel etiam vino, molari lapide lapideo, manu versatili, tam diu versatur, ut in pollinis pulverisque penè impalpabilis formam redigatur, eo modo, quo pictores suos colores præparare solent, Chymicis dicitur Alcool. B. **Een ontastbaar Poedermaking.**

LAGOCHILUS, dicitur is, qui leporina seu fissa labia habet, ex λαγὼς vel λαγὸ lepus apud Hesiod. & χεῖλος labium. B. **Een Hazemont.** Vide *Labia Leporina*. G. Hasen scharten, hasen lippen. Gall. *Bec de Lièvre*. A. Hare Lip.

LAGOPTHALMUS, sive OCULUS LEPORINUS, est, cùm superior palpebra oculum non planè obtegit, manente nonnihil aperto oculo, cum somnum capiunt; ejusque sunt quatuor casus, à nativitate, vel cum à perversa consuetudine vel retro spectandi efficitur: vel cum convulsione tonica affligitur; vel cum cicatrix dura remanet à vulnere vel ulcere curato, ex λαγὸς lepus, & ὀφθαλμὸς oculus. B. **Haze-oogen.** G. Hasen-augen. Gall. *Oeil de Lièvre*. A. Eyes like a Hares.

LAGOPUS, est Trifolii species, cujus summitates pedem leporinum referunt. Ex λαγὸς lepus, & πȣ̃ς pes. B. **Haze-poot / Hazen-voet.** G. Hasen-klee, ratzen klee, Hasen-fusz. Gall. *Pied de Liévre*. A. Rong klaver, Haresfoote.

LAMBDOIDES, est sutura cranii posterior, os occipitis ab ossibus bregmatis & temporum dividens, à similitudine Λ dicta. Item os Hyoides, ex λάμβδα & εἶδος forma. B. **Een winkel-naat.** G. Die dreyeckige fuge des Hirnschedels. Gall. *La Suture Lambdoide*. A. The Lamdoides suture.

LAMINA SPIRALIS, vid. *Cochlea.*

LAMIUM, eſt Urticæ mortuæ ſpecies quæ habet plures caules longos, quadratos, excavatos, ramoſos : folia urticam referunt, ſed minora, breviora, lanuginoſa, non pungentia, mollia, in margine inciſa, caulibus ſatis longis adhærentia : flores in ſummitate caulium verticillati, parvi, purpurei, labiati; cujus labium ſuperius Cochlearis inſtar eſt excavatum, inferius verò bifidum, cordiforme, deſinuntque ambo in fauces marginatas : ex calice autem tubulato ac quinque partito ſurgit piſtillum, poſticæ floris parti adinſtar clavi infixum, ac quatuor veluti embryonibus ſtipatum, qui deinde abeunt in totidem ſemina, in capſula, quæ floris calix fuit, recondita, & ſunt ſatis craſſa, triangularia, rubicunda, ſplendentia, per maturitatem decidentia : radix eſt tenuis, fibroſa; tota planta habet odorem fætidum : à Lamius, monte Joniæ : quidam deducunt à Gr. γλήμη, Gramiæ ſeu Lippientes oculi : quia oculis medetur : alii à Lamia piſce, quia hujus piſcis horrendum vultum refert, ubi ſe in raptum componit; vel à nonnullis Galeopſis dicitur quia ejus flos felis vultum refert, dum mordere vult : hujus plantæ variæ dantur ſpecies. B. Verſteerde netelen, doode netelen. G. Taube neſſel, tod-neſſel. Gall. *Ortie Morte.* A. Dead-nettle.

LAMPSANA, Eſt planta, quæ habet caulem tres circiter pedes altum, rotundum, ſtriatum, rubicundum, excavatum, ramoſum : folia inferiora magnitudine & figura accedunt ad ſonchum lævem, alternatim diſpoſita, parùm mollia, villoſa, ſuperiora ſunt oblonga, anguſta, acuta, ſine caulibus : flos ſemifloſculoſus, plurimis ſcilicet petalis conſtans, embryoni inſidentibus, & calice comprehenſis monophyllo, & multifido, qui deindè abit in capſulam ſtriatam, ſeminibuſque fætam ut plurimùm tenuibus & acutis : an nomen ab urbe Lampſacum ? Vel an ab λαπάζω evacuo, quia hæc planta comeſta alvum laxat : dicitur etiam papillaris herba, quia in fiſſuris mammarum vel papillarum optimè conducit. Gall. *Lampſane.* A. Nipple-wort, Corn-ſallet.

LANARIA, eſt *Saponaria* ſeu *Struthion*, ſic dicta, quod ad candorem & mollitiem lanarum ea uſa fuerit antiquitas, vide *Struthium.*

LANCETTA, eſt cultellus chirurgicus, rectus, acumina-

minatus, utrimque anceps; in venæ ſectionibus, fiſtulis incidendis, vel ano, pene & utero clauſo aperiendis, idoneus. B. **Een lancet / laatyʒer / steek-mesje.** G. Ein lancet, ſchrepfſeiſen, laſzeiſen. Gall. *Lancette.* A. Launcet or lancet.

Lanugo, in Phytologia, ſunt filamenta tenella, plantarum cuticulæ extimæ inſtar pilorum ſeu lanæ adnaſcentia, uti in Verbaſco, Gnaphalio &c. B. **Wolligheid der bladeren.** G. Das wœllichte an kræutern. Gall. *Laineux, Cotonneux.* A. Woolie.

Lanugo, eſt barbæ in pubeſcentibus primum rudimentum, lanæ inſtar prorumpens. B. **Vlassen-baard / podde-hair.** G. Die erſten bart haar, milchhaar. Gall. *Le poil folet.* A. Soft Young haire, downe.

Lapathum, ſive Rumex, ejus ſunt variæ ſpecies: Eſt planta, quæ habet caulem ſtriatum, rubicundum, in ſummitate in multos ramos diviſum: folia magna, ampla, longa, acuta, mollia, coloris viridis obſcuri caulibus longis & rubicundis adhærentia: flores juxta ramos diſpoſiti, multis ſtaminibus conſtantes: finis pedunculi intra calicem dat placentulam, cui innaſcitur ovarium triquetrum tribus tubis, apice eleganter fimbriato, quæ lateraliter eminent extra ſegmenta capſulæ: ſemina triangula, ſplendentia, in capſula membranoſa incluſa: radix magna, externè fuſca, internè flava, aut crocea, multas fibras habens, ſaporis amari, adſtringentis: derivatur à λαπάζειν, ab inaniendo, quòd ejus decoctum alvum moveat, exinaniatque: dicitur & patientia quia ejus eſt lenta vis; Rhabarbarum Monachorum, quia à Monachis Rhabarbari loco adhibetur. B. **Patich / paardig / patientie.** G. Mengel-wurtz, grind-wurtz, ſtreiff-wurtz, buben-kraut, wilder-mangolt, lenden-kraut. Gall. *Patience.* A. Dock.

Lapides, in ſingulis tribus mundi regnis locum ſibi vendicant: inter vegetabilia, cortices duriores nucleum includentes, dicuntur lapides. In animalium habentur, uti calculi ex corpore humano, Lapis porcinus, Bezoar, &c. Inter mineralia ſunt lapides pretioſi & minus pretioſi. Ita autem vocantur Foſſilia dura, non ductilia, ſed fragilia, in igne fixa, neque facilè fundenda ullo igne, in aqua haud ſolvenda. Nomen nonnullis quoque imponitur medica-

dicamentis, quæ ad duritiem lapideam vel terreſtrem excocta ſunt, ut Lapis prunellæ, infernalis &c.

LAPIDILLUM, eſt inſtrumentum chirurgicum, cochlearis formâ, in extrahendis veſicæ calculis accommodatum. B. Een ſteen-lepel / lapidil. G. Ein Stein-lœffel. Gall. *Une Curette ou Tenette*. A. Lapidille.

LAPPA ſeu BARDANA, Eſt planta, quæ creſcit ad altitudinem trium vel quatuor pedum: caules habet rectos, anguloſos, lanuginoſos, rubicundos: folia magna, ampla, in ſuperiore parte virido fuſca, in inferiore albeſcentia, lanuginoſa: conſtat flore floſculoſo; ſemine pappis inſtructo brevibus, calice ſquammoſo hamato, ac veſtibus hærente comprehenſis: ſemina ſunt oblonga, craſſiuſcula, fuſca, ſtriata, ſaporis ſubamari, ſubacris, odoris nullius: radix craſſa, oblonga, intùs alba, foris nigricans, ſaporis ſubdulcis, acris, & amaricantis, odoris ferè nullius. Creſcit hæc Planta ubique circa vias in duas diſtincta ſpecies, majorem & minorem, quæ tamen inter ſe conveniunt viribus, neque magnitudine adeò differunt. Gr. Ἄρκειον, Προσώπιον, & Προσωπίς. Derivari putant nonnulli ab Hebraica voce *Lapath* apprehendit: quia ejus ſummitates veſtes prætereuntium apprehendunt: an verò ab urbe Crete *Lappa* dicta? Dicitur & Perſonata, quia pueri ex foliis conficiunt id quod vocant Larvas, Maſques. B. Kliſſen / kladden / dokke-bladen. G. Kletten. Gall. *Bardane*, *Gletteron*. A. Burre, Baur-docks, Butter-karr.

LAPPAGO, videtur diminutivum à Lappa, & ſic vocatur *Aparine*; nam ejus ſemina veſtibus ſimiliter adhærent. Vide *Apparine*.

LAQUEUS, eſt vinculum ita nexum, ut attractum vel pondere preſſum, claudatur: utriuſque uſus eſt ad fracta luxataque oſſa extendenda, & repoſita ſuo loco retinenda, tum ad partes conſtringendas & arctè viniendas, Differentiæ laqueorum ſunt variæ, nomina ſortitæ vel ab inventoribus, vel ab uſu, vel alicujus rei ſimilitudine & figura, vel nectendi modo vel effectu, quæ cùm ſine delineatione ſint, vix ex ſola deſcriptione percipientur. B. Een ſtrik. G. Ein ſtrick. Gall. *Lacs*. A. A Snare.

LARIX, eſt arbor conifera, ex qua etiam Terebinthinæ gummi exſtillat. Inſtar abietis alta, truncus rectus, cortice denſo, aſpero, fiſſo, fuſco obductus: rami ſunt

longi, flexiles, tenues, incurvati : folia Pini tenuiora; plura ſimul ex uno communi tuberculo inſtar penicilli nata : flos mas amentaceus, pluribus apiculis conſtans in uno loco plantæ : fructus in eadem arbore, loco à flore remoto, conicus, ſquammoſus, recondens ſub ſuis ſquammis ſemen foliatum : hæc arbor creſcit in regionibus calidis circa montes. Larix eſt Gallo græca vox, à Gallo-græcis huic arbori impoſita, vox eſt ergo barbarica, fortè nomen traxit ἀπὸ τοῦ λαρινοῦ, quod pinguè ſignificat. Larix ergo à reſinæ copia, quâ turget, alii à λαρὸς dulcis, jucundus derivant, quòd odore & aſpectu jucundus ſit. B. **Lorken-boom.** G. Lerchen-baum, lerchen dannen. Gall. *Larice*, *Epinardes*, *Meleſe*, *Meleze*, *Melaize*. A. Larch-tree, Pine-tree.

Laryngotomia, idem quod *Bronchotomia.*

Larynx, Guttur, Gr. Λάρυγξ Βρόγχος, Τραχεῖα Ἀρτηρία. *Galeno* tamen Λάρυγξ, propriè eſt caput & oſtium aſperæ arteriæ, ſive cartilaginoſæ arteriæ, conſtat ex quinque cartilaginibus. *Primum* par Θυρεοειδὴς ſive ſcutiforme dicitur, protuberantiam illam in collo, vulgò pomum Adami, conſtituens : *Secundum* par, Κρικοειδὴς ſive Annularis, qui inſtar annuli turcici rotunda eſt : *Tertia* & *Quarta* cartilago aliis unica, ſed ſi membrana exuitur, apparet gemina, dicitur Ἀρυταινοειδὴς Guttalis & Glottis. *Quinta* Ἐπιγλωττὶς appellatur, quæ rimam tegit & claudit. Inſervit voci & reſpirationi, à γαργαρίζω clamo. B. **Strot-ten-hooft / gorgel / de onrechte keel / ſtrot-appel.** G. Die Gurgel, Kehle. Gall. *Le Sifflet*, *le nœud de la Gorge*, *le Larynx*, *le Morceau d'Adam*. A. Head of the Wind Pipe.

Laser, & Lasar, Gr. Σίλφιον, undè habeat originem me latet : videtur eſſe vox Cyrenaica & Barbarica, undè olim ſolebat advehi.

Laserpitium, Gr. Σίλφιον, cujus caulis ferulaceus Μάσπετον appellatur, folia ſunt Apio ſimilia, ampla, magna, dentata : flos roſaceus, umbellatus, plurimis ſcilicet petalis conſtans cordiformibus, in orbem poſitis, & calici inſidentibus : ſemen verò latum, membranoſum, oblongum, albeſcens, odoris & ſaporis Angelicæ : radix longa, craſſa, internè nigricans, odoris ſatis grati : ex cujus caulibus & radice inciſis ὀπὸς, id eſt, ſuccus colligitur :

tur: quibusdam caulis Σίλφιον, radix Μαγύδαρις, & folium Μάσπετα, dicuntur: succum *Laser* vocant: Avicennæ planta Laserifera *Altitht* & *Hiltit* dicitur; Interpretum aliqui *Asam* reddunt, fortè voce ex *Laser* corrupta, quidam putant derivari à Lac & Silphion: crescit in regionibus calidis in montibus. Vide *Silphium*.

LASSITUDO, est major defatigatio, & cum dolore aliquo, atque velut tensione motarum partium, quàm non modo sentiunt, dum sese movent, sed etiam quieti sedentes, decumbentes, habetque rursùs quinque gradus. 1. In tota cute carnibusque sentiunt ac si aciculis pungerentur, maximè si moveant se, aut lassa membra contingant: dicitur *Lassitudo Ulcerosa*. 2. Cum in membris lassis præter alia ardorem percipiunt, dicitur *Lassitudo Phlegmonodes*, quæ in febribus ipsis citra laborem, aut si velis ab inquietudine evenit. Hinc illud *Hippocratis* spontanea lassitudo morbum denuntiat, id est febrem futuram, quæ jam levis aliqua invasit. 3. Cùm in profundo circa articulos, id est, in ligamentis & tendinibus, tensio urget, appellatur *Lassitudo Tensiva* sive *Tenodes*. 4. Cùm adhuc profundiùs in ipsis quasi ossibus, id est, in ossium & Epiphysium & Apophysium periosteo, contusionis sensum habent, dicitur *Lassitudo contundens*, sive Ὀστοκόπος. 5. Lassitudo, quæ emaciatis, gracilibus Hecticis aut pueris aut senibus facilis est, Gr. Κόπος, Κάματος, B. Vermoeytheid. G. Muedigkeit. Gall. *Lassitude; Fatigue*. A. Wearyness.

LATERALIS MORBUS, idem quod *Pleuritis*.

LATHYRIS, est Esulæ, Cataputiæ aut Tithymalli species, ex λα valdè & θέρω calefacio, vel potiùs θυρὶς ostiolum: nam dicitur quòd folia duo, quæ caulis partem summam amplectuntur, cavitatem satis magnam ostendant: etenim inter duo folia, quæ umbellam ambiunt, semen quasi inter duas januas sive bivalvas continetur; vel à contrario, quòd semen pluribus contineatur tunicis, nempè tribus. B. Spring-kruid / spurgie. G. Spring-kraut, spring-kœrner, treib-kœrner. Gall. *Epurge*. A. Spurge.

LATHYRUS, est Cicercula, Leguminis species, habet caules flexiles, repentes, in multos ramos divisos, compressos, costa elata margine foliato, folia bina tantùm conjugata ad nervum in claviculas abeuntem, oblonga, acu-

ta, angusta : flores sunt leguminosi, albi : Ovarium vagina membranacea tectum fit siliqua teres, compressa, alba, fæta semine modo Cylindraceo, modo angulofo, internè coloris flavi : radix exigua & fibrosa, hæc planta inservit ornamentis hortorum. Fortè à λαθεῖν latere, quòd in folliculis lateat. B. Platte erwten. G. Platte erbsen. Gall. *Gesse*. A. Cicheling.

Latissimus Dorsi Musculus, vide *Ani scalptor*.

Lavamentum, idem quod *Fotus*.

Lavatio, potissimum dicitur de resinosis, terreis, mineralibus & metallis, cum aqua vel alio liquore, ab eorum immunditie purgatis, posteaquam demum exsiccatis, ut in Aloë lota, lapidibus &c.

Laudanum, dicitur de solo medicamento ex opio confecto, idque *Laudanum Opiatum* vocitant, ob vires nempe quas præstat laudabiles. Nonnulli dictum esse putant ab articulo barbarico & anodyna vi, quasi dicas *l'Anodyna*, alii quòd Ladanum cyprium simuletur. Occurrunt variæ apud Authores descriptiones, Dolores intolerabiles pellit, & fluxus quoscunque sistit.

Lavendula, seu Lavandula, & Pseudonardus, Est planta, quæ habet caules duos vel tres pedes altos, duros, lignosos, quadratos, folia sunt oblonga, albescentia : flores parvi, summis caulibus & ramis verticillatim innati, in spicam oblongam tritici æmulam congesti, coloris cærulei : semina post flores parva, oblonga, capsulæ inclusa, quæ flori tanquam calix inserviit: radix lignosa : tota planta habet odorem penetrantem, aromaticum, gratum, saporem amarum, planta hæc officinalis sic appellatur, eo quòd balneis & hominum lavacris expetatur, elotaque omnia, si permisceatur odoris commendet suavitate, ergo à Lavando nomen sortitur : spica quoque dicitur, quia sola spicas gerit inter omnes verticillatas plantas; Nardus plurimis etiam vocatur : num sit Nardus veterum, id aliis inquirendum relinquimus. B. Lavendel, spyk. G. Lavendel. Gall. *Grand Lavande ou Aspic, ou Nard.* A. Lavender.

Laver, sive Sion, seu Becabunga Aquatica, nomen haud dubiè à lavando contraxit, quòd fonantibus aquis enatum semper elui gaudeat. Vide *Becabunga*.

Lau-

Laureola, seu Daphnoides, arbuſcula eſt ſemper virens, flore luteo, cujus baccæ validiſſimè purgant, eſt diminutivum à voce *Laurus:* nam à lauri forma & ſpecie, quam in foliis & fructu refert, dicta eſt. B. Bergpeper. G. Zeilant, kellers-hals. Gall. *Laureole.* A. Laurel, Garland.

Laurocerasus, eſt Frutex pulcher & viſui gratus, foliis laurinis, ſed majoribus, magis viridibus, & glabris; caulem habet rectum, ramoſum; ejus cortex eſt virido fuſcus; lignum eſt album, calix cavus, infundibuli formis, ora plana, quinquifida: flos roſaceus, pentapetalus, ſtaminibus multis fæcundus: Ovarium in fundo calicis inſtructum tuba longa fit fructus ceraſo ſimiiis, undè nomen impoſitum; fætus ille fructus eſt putamine obrotundo, tenui, fragili, continente ſemen oblongum, ſaporis amari; Hæc arbuſcula colitur in hortis. B. Laurier-kers. G. Lorbeer-kirſchen, Lorbeer ſtand. Gall. *Laurier Ceriſe.* A. Laurel cherry.

Laurus, eſt arbor in regionibus calidis ad ſatis magnam altitudinem creſcens; truncus politus, non nodoſus: lignum porroſum & ſatis debile: rami longi: folia longa, duos vel tres digitos lata, acuta, dura, ſemper virentia, parùm ſucculenta, nervoſa, polita, odoratiſſima, ſaporis acris, amari, & adſtringentis, brevibus caulibus adhærentia: flores ſunt monopetali, pelvi-formes, multifidi, & plerùmque nudi, ſtaminibus quaſi ramoſis & bracteatis conſtantes: ſub cortice exteriori tegumentum corneum ſeu durum habet; antiquitas in laudis honorem ſolebat ex hujus arboris ramis coronas flectere: hinc à *Laude* ſibi nomen adſcivit, Gr. Δάφνη, quæ Poëtis fabulandi occaſionem videtur præbuiſſe, Daphnen puellam ab Apolline adamatam, cùm vim ejus effugere non poſſet, Deorum miſeratione in laurum fuiſſe mutatam. B. Laurier-boom. G. Lorbeer-baum. Gall. *Laurier.* A. Laurel-tree.

Laurus Alexandrina, Gr. Δάφνη Ἀλεξάνδρεια, vel Ἰδαία. Officinis *Uvularia*, nonnullis *Bonifacia*, Theophraſtus appellat Ἐπιφυλλόκαρπον, quòd fructum ſuper foliis ferat. *Alexandrinam* autem *Laurum* dictam putamus, quòd Alexander Victor ea uſus fuerit, hinc quoque *Victoriola* appellatur, quòd nimirum Victores ea pro Lauro

in triumphi & victoriæ signum uterentur. *Idea* verò appellatur ab Ida monte, quo in loco speciosior nascatur. Vide *Hypoglossum*. Gall. *Laurier Alexandrin.*

LAXANTIA, sunt medicamenta, quæ benignis stimulis hærentia in ventriculo & intestinis, solvendo, lubricando, ex alvo evacuant. B. **Zagte uitdrybende middelen.** G. Laxirende mittel. Gall. *Remedes laxatifs.* A. Laxative remedy. Hoc autem nomine à nonnullis donantur Medicamenta, quæ valent liquiditate suâ intrare vasa corporis minima, illorum parietes suâ gravitate removere; infarctumque expellere, apta fluori interponere, ita ut solida antè rigefacta, iterum horum ope reddantur apta flexioni absque solutione continui. B. **Leenigmakende middelen.**

LAZULI LAPIS, est lapis intensè cæruleus, non pellucidus, aureis punctulis, aut venulis exornatus, Armenio durior. Exindè præparatur color *ultramarinus* vulgò dictus. Alius est fixus, ex Oriente ferè allatus, qui colorem in igne non mutat, & alius est non fixus, cujus color in igne disparet, & is in Germaniæ locis reperitur. Pro deponenda alvo adhibetur intùs. B. **Lazuur-steen.** G. Lazur-stein. Gall. *Pierre d'Azur.* A. Lazur-stone.

LEBES, vide *Cacabus.*

LELYTHUS, vide *Pisum.*

LEDUM, est Cisti species, dicitur quod folia ejus neque lævia, neque nitida sunt, sed scabra & pannosa. Λῆδος enim vestis ex panno raro ac detrito est, vel ἀπὸ τοῦ λῃίζεσθαι, quòd capræ ac hirci pinguedinem ejus deprædentur ac diripant; nisi placeat ab Arabibus nomen *Ladi* impositum, undè & *Ladanum* dici videtur. B. **Berg-roos/ alp-roos.** G. Bæhren-blust, alpros, huner-laub. Gall. *Ourels.* A. Hillrose.

LEGUMEN, quid sit omnibus notum: nominatur *à legendo*, quod manu legatur. Gr. Φακὴ, χέδρωψ, ὄσπριον.

LEMNIA TERRA, est terra alba, tenax, ita tamen ut linguæ adhæreat sine mordacitate, lubrica ob pinguedinem, in insula Lemno effossa; usus ejusdem ac Terræ sigillatæ, vocaturque *Terra sigillata Turcica.* Gall. *Terre Sigillée ou Scellée.*

LENIENTIA, idem quod *Laxantia.*

LENO, & LINON, seu *Torcular Herophili*, est ille lo-

locus in cerebro, ubi ſinus tertius meningis primo, ſecundo & quarto jungitur. B. De perß. G. Der kelter im gehirn. Gall. *Le Preſſoir d'Herophile.*

Lens, & Lenticula, eſt legumen minus. Habetque caules pedem circiter altos, ſatis craſſos, anguloſos, villoſos, ramoſos, flexiles, in terram cadentes, niſi ſuſtineantur: folia oblonga, conjugata uni coſtæ adnata, deſinenti in viticulam: flores ex alis foliorum erumpentes, leguminoſi, albi: flori ſuccedit ſiliqua brevis, parva, compreſſa, fæta ſeminibus orbiculatis utrimque convexis, compreſſis, duris, politis, coloris albi, aut flaveſcentis, rubicundi aut nigricantis: radix exigua, alba, fibroſa: hæc planta creſcit in locis aridis. Gr. Φακὴ, & Φακὸς, an à *Lenteo*, quia lentum & ſanguinem tardigradum efficiant? Vel lentam alvum procurent, quoniam nimiam laxam conſtipent? Vel à lenitate, quia lenis eſt ejus ſuperficies, quia lævis & planta: vide *Phace*. A. Linſe. G. Linſe. Gall. *Lentille*. Eſt & alia lentis ſpecies, quæ dicitur *aquatica*, foliola ſunt viridia, lentis magnitudinem habentia, & aquis innatantia. B. Water-linſen / eendengroen / kroost. G. Meer-linſen. Gall. *Petite Lentille des Marais; ou Lentille d'Eau.* A. Water fitch, Water-lentils.

Lenta Febris, eſt, quâ homo lentè & emarceſcendo conſumitur, quæque ob parvitatem vix obſervatur cùm adeſt, huic adſunt quoque viſcerum quorundam obſtructiones. B. Taye en trage koorß. G. Ein langſames fieber. Gall. *Fievre Lente.* A. Lingring Feaver.

Lenticulare Instrumentum, pertinet ad operationes Chirurgicas, quo oſſa minùs glabra poliuntur. B. Wikkopß-tuig / polyſt-tuig / ſchraapmeß. G. Ein polier meſſer. Gall. *Inſtrument Lenticulaire, Inſtrument pour polir les os.* A. Inſtrument for the poliſhing or ſmooking of bons.

Lentigines, ſive Ephelides, ſunt maculæ lentes colore referentes, quibus, in fæminis præcipuè, facies imprimis, interdùm Manus, Brachia, & thoracis pars ſuperior aëri expoſita, nunc denſiùs, nunc rariùs, quaſi guttatim, conſperſa eſt, ſine omni dolore & moleſtia, in quibuſdam æſtatis ſolùm tempore apparentes, hyeme verò evaneſcentes, in quibuſdam verò perennantes. Gr. Φακὸς. B. Zomer-ſproeten. G. Sonnen-flecken, ſommer-

mer-flecken. Gall. *Taches de rousseur.* A. Freckles.

LENTISCUS, est arbuscula mastichen exsudans, valdè ramosa: rami ejus sunt crassi, flexiles, cortice cinereo obducti: folia Myrtim referunt, per paria ad unam costam disposita, non in unum folium desinentem, semper viridia, tenera, odoris fortis non ingrati, saporis adstringentis, acidiusculi, flores ex foliorum alis nascuntur instar racemorum dispositi, rubri, vel coloris herbacei pallidi, ad purpureum accedentis: fructus sunt baccæ rotundæ, nigræ, saporis acidi, habentes nucleum oblongum, nigrum, durum, continentem medullam albam vel viridem: ex hisce baccis in Italia oleum conficitur: crescit hæc planta præcipuè in Insula Chio. Dici videtur à *Lenteo* verbo, sic propter ejus virgultorum lentitudinem deducunt, sed malunt alii à foliorum pinguedine lentoreque, quem habent, cum manu tractantur. Gr. σχῖνος quasi σχιστὸς fissilis; quod facilè & frequentur in dentiscalpia findatur. B. Mastix-boom. G. Mastix-baum. Gall. *Lentisque.* A. Mastic-tree.

LEONTIASIS, idem quod *Elephantiasis.*

LEONTOPETALON, est planta, quæ habet folia ampla, ferè rotunda, instar soldanellæ, hæc integra, illa laciniata, venosa, coloris cærulescentis, longis caulibus adhærentia: ex his nascitur caulis pedem circiter altus, lineis purpureo pallidis notatus, in multos ramos divisus, habens folia minora, & minùs incisa quàm sunt inferiora: flores in summitate ramorum nascuntur, foliis oblongis intermisti, & in spicam congesti, magni instar ranunculi, quinque petalis constantes, oblongis, flavis, vel rubicundis in stellam dispositi: flori succedit capsula, habens in se semina magna, nigra: radix crassa, rotunda, inæqualis, gibbosa, externè coloris cinerei, externè viridis subflavi, saporis amari: hæc planta crescit in locis calidis folium Leoninum sonat, ex λέων leo, & πέταλον folium. Ejus radix ictibus serpentum mederi dicitur. B. Leeuwenblad. G. Lœwen-blat. Gall. *Feuille de Lion.* A. Lyons blade, Black-Turnep.

LEONTOPODIUM, sive PES LEONIS, est Gnaphalii species: sic dicitur propter villosam foliorum & florum effigiem crus pedi annexum aliquantùm referentem, λέων leo, & πȣ̃ς pes. B. Leeuwen-voet. G. Lœwen-fusz. Gall. *Pied de Lion.* A. Lyons Foot.

LE-

Lepidium, vulgò *Piperitis* : eſt planta, quæ plures habet caules duos vel tres pedes altos, rotundos, politos, medulla repletos, ramoſos : folia longa & ampla, inſtar mali citreæ, acuta, pinguia, ex viridi in luteum vergentia, in margine inciſa, alternatim diſpoſita ; folia partis inferioris caulibus longis adhærent : flores in ſummitate ramorum creſcentes, exigui, albi, quadrifidi, cruciformes : poſt florem ſequitur fructus, vel ſiliqua plana, utcunque in cuſpidem deſinens, referenſque ferrum vel cuſpidem haſtæ militaris & dehiſcens in duo loculamenta, ſemina exigua, & oblonga continentia : radix longa, repens, alba, digiti craſſitie, ſaporis acris : hæc planta creſcit in umbra : appellatur, quòd λεπίδας, hoc eſt ſquammas & maculas in facie deleat, & repurget, vel ἀπὸ τοῦ λεπίζειν, id eſt, ἐκδείρειν dictum, quòd ſuâ acrimoniâ urenti ulceret, excoriet, eâque facultate, vel ferro notas fronti ſervorum inuſtas deleat. Vide *Piperitis*. B. Peper-kruid. G. Pffer-kraut. Gall. *Paſſerage*. A. Dittander, Dittammer, Peper-wort.

Lepidoides, eſt ſutura cranii *Mendoſa*, ſive *Squammoſa*, à relatione appellata. Vide *Mendoſa*, ex λεπὶς Squamma, à λέπω decortico, & εἶδος forma. B De ſchub naad. G. Schup-nath. Gall. *Suture fauſſe ou ecailleuſe*. A. The Scaly Suture.

Leporina Labia, idem quod *Lagochilus*.

Leporinus Oculus, vide *Lagopthalmus*.

Lepra, eſt ſcabies ſicca, quâ cutis in ſquammulas, piſcium inſtar mutatur : Differt à *Leuce & Alpho*, eo quòd lepra aſpera eſt ad contactum & pruritum inducit ; quandoquidem cutis ſola affecta eſt, ideòque excoriatâ cute ſubjecta caro ſana apparet, à λεπρόω ſcabrum reddo. B. Akker-ziekte / lazerie. G. Die maltzey, auſſatz, feldſucht. Gall. *Lepre*, *Ladrerie*. A. Leproſie.

Lepra Arabum, idem quod *Elephantiaſis Græcorum*.

Lepra Græcorum, ſive Impetigo Celsi, Gr. ἀπὸ τοῦ λεπίδων ſquammis denominata. Summus quidam *Pſoriæ* ſeu ſcabiei gradus eſt, mox autem in principio, ne quis authorum lectione turbetur, obſervandum, nos hic de *Græcorum Lepra*, non de *Arabum* loqui. Quem autem Arabes *Lepram* nominant, ille *Græcorum* eſt *Elephan-*

phantiasis; qui nihil aliud est, quàm universalis totius corporis *Cancer*, dum inquit. *Lepra* est morbus ortum habens ex bile atra per totum corpus sparsa, undè intemperies partium, forma & figura, & tandem etiam ipsa continuitas corrumpitur, & est cancer communis corpori toti. *Græcorum* verò Lepram nominant *Arabes Albaram nigram. Albaras nigra*, idem est quod Impetigo excoriativa, & est scabiositas accedens cuti, aspera, vehemens, & facit squammas piscium cum pruritu. Major in *Lepra* est humorum corruptio & intemperies, quàm in *Scabie*, & in scabie solùm quædam corpora furfuracea decidunt, in *Lepra* autem velut squammæ piscium; ita ut à pruritu per scabiem ad Lepram fiat transitus. Nam pruritus est levis quædam cutis asperitas, in qua, nisi fortè violentiùs scalpatur, nihil ex cutè decidit: in scabie postea jam humor evidentior est, & scalpentibus furfuracea quædam corpuscula, sed squammosa, seu scalpentibus, seu non scalpentibus decidunt: etenim in scabie materia est tenuior, summam saltem cutim depopulatur: deindè in *Lepra* materia crassior est, non solùm summam superficiem, sed etiam profundiora cutis depascitur. Græcorum hanc *Lepram* procul dubio sub impetiginis nomine proposuit *Celsus*. Non verò *Lichenem Græcorum*, quæ aliis impetigo dicitur, intellexit. B. De grichse lazerie. G. Der Grichische Aussasz. Gall. *Lepre des Grecs*. A. Leprosie of the Greekes.

LEPTOPITYRON, est Furfur macer, ex λεπτὸς tenuis, gracilis, macer, & πίτυρον furfur.

LEPTUNTICA, idem quod *Attenuantia*, à λεπτύνω attenuo.

LETHARGUS, est sopor in morbis profundior quàm in comate vigili, sed minor quàm in comate somnolento & caro: tum quoque delirium & febris adsunt. Tumet facies, reliquum corpus marcescit, manùs tremunt, sudant, & aliquando sudorem frigidum, oblivione tenentur, ut matulam fortè manu tenentes, mox ejus obliviscantur, Urina turbata est, & febris cum lenta, tum accessiones imprimis circa vesperam habens, ex λήθη oblivio. B. Slaap-koorts. G. Die schlaf sucht, schlaf-fieber. Gall. *Lethargie*. A. Dead-sleep.

LEVATOR MUSCULUS, est unus ex scapulæ muscu-

culis, ita per excellentiam nuncupatus, à transverso secundæ, tertiæ & quartæ, nonnunquam quintæ colli vertebræ processu, vario fibrosorum fasciculorum cætu emergens, circa medium ipsi intricatissimè connectitur, quæque etiam carnea alterius classis fibram nervosam sive tendineam recipit. Validus ex parte carneus, ex parte tendineus, elatiori atque inferiori scapulæ angulo infigitur, atque hic scapulam elevat. Dicitur & *Patientiæ Musculus*. B. Opligtende spier. G. Der aufhebende mausz. Gall. *Muscle Releveur*. A. The Uplifting muscle.

Leucacantha, est spina alba, carlina, chameleon, &c. ex λευκὴ alba, & ἄκανθα spina. B. Witte weg-distel. G. Weiss weg distel. Gall. *Chardon Argentin*. A. White Thistell, Coton Thistell.

Leucanthemum, Habet omnia, quæ in Chrysanthemo notata sunt, nisi quod folia florem coronantia sunt alba: radix est fibrosa repens, saporis acris, quasi albus flos, sic chrysanthemum flore albo vocatur: ex λευκὸν album, & ἄνθος flos, cùmque flos Helenii sit instar, dicitur flos solis albus. Gall. *Marguerite*.

Leucanthom, in genere planta est, flores producens candidos, ex λευκὸν album & ἄνθος flos.

Leuce, seu Vitiligo Alba, est mutatio, in qua pili cutis & nonnunquam subjectæ carnes in album colorem mutantur; caro ac puncta non sentit, nec sanguinem emittit sed humorem lacteum. Dicta est λευκὴ à populo alba: quoniam, ut in illa arbore, sunt veluti quædam lanugines, sic in istoc affectu apparet albedo in ipsa cute; differt ab *Alpho* quod *Leuce* altiùs penetret & cutim mutet, ita ut etiam pili immutentur, à λευκόω album reddo. Arab. *Albaras alba*. B. De witte lazery. G. Die Weisser Aussatz. Gall. *Lepre blanche*. A. Whitte leprosie.

Leucelectrum, est succinum album, ex λευκὸν album, & ἤλεκτρον succinum.

Leucoenus, est vinum album, ex λευκὸν album, & οἶνος vinum, ab ὄνω juvo.

Leucoion, est planta, quæ habet caulem plùs quàm duos pedes altum, rotundum, lignosum, in multos ramos divisum, lanugine albâ instructos, & in arbusculæ formam dispositos: folia sunt longa & ampla ferè instar salicis, alba, mollia, lanuginosa: flores in summitate ramo-

morum crefcentes, quadrifidi, oblongi, cruciformes, coloris rubicundi aut purpurei, aut violacei, aut albi, odoris fuavis : flori fuccedit filiqua oblonga, angufta, compreffa, fepto medio diftincta, cui adhærefcunt femina orbiculata, plana, ad margines foliata, coloris rubicundi, faporis acris: radix exigua, fed lignofa & fortis : hæc planta colitur in hortis; variæ hujus plantæ dantur fpecies; flore albo vocatur flos keyri hortulanis, violettes; vel eft Narciffo Leucojum five Leucojum bulbofum hexaphyllon, vel Leucojum bulbofum triphillum, quafi planta ad Leucoium & Narciffum accedens. B. **Muur-violetten / muur-bloemen.** Gall. *Giroflier, ou Violier.* ex λευκὸν album & ἴον viola. à λευκόω dealbo, propriè vocatur viola alba.

LEUCOLACHANUM, eft olus album, five Valeriana campeftris, ex λευκὸν album & λάχανον olus.

LEUCOMA, eft cicatrix vel macula opaca, alba in cornea oculi tunica, ex incraffatis vafis per lamellas hujus tunicæ currentibus oriunda, à λευκὸν albus. B. **Een wit lid-teiken op 't oog.** G. Ein maal, oder weiffer fleck am auge. Gall. *Cicatrice blanche fur l'Oeil.* A. White fcar in the horny micle of the eye.

LEUCOPHAGUM, fit ex amygdalis in aqua rofarum maceratis, & carne caponis vel perdicis elixa, tufa & per fetaceum trajecta : ufus eft in phthifi. Ex λευκὸν album, & φάγω edo. B. **Een wit toebereidsel.** G. Weiffe huener bruehe. Gall. *Blanc manger.*

LEUCOPHLEGMATIA, eft Anafarca pituitofa, five hydrops per totius corporis ambitum, ex λευκὸν album, & φλέγμα pituita. B. **De witte zugt / flym-zugt / ongedaantheid.** G. Weitz-fucht, waffer-fucht. Gall. *Leucophlegmatie, Hydropifie.* A. Pituitous dropefie.

LEUCOPIPER, vide in *Piper.*

LEUCORRHOEA, vide *Fluor albus.*

LEVISTICUM, eft planta, quæ habet caulem valdè altum, craffum, ftriatum, nodofum, excavatum, ramofum : folia Apii, fed majora, & ampliora, coloris virido fufci, fplendentis, odoris penetrantis, non ingrati : flos eft rofaceus, umbellatus, plurimis fcilicet petalis conftans, in orbem pofitis, & calici infidentibus : Is autem abit in fructum ex duobus feminibus compofitum oblon-

gis,

gis, crassiusculis, Apii semine majoribus, hinc gibbis & striatis inde verò planis, saporis acris, aromatici subdulcis, odoris fragrantis: radix oblonga, pollicari crassitie, in fibras crassiores divisa, foris fusca, intùs pallida, saporis acris aromatici subdulcis, odoris jucundi & fragrantis, nonnullis gravis & molesti: quibusdam *Smyrnion* & *Ligusticum* vel Laserpitium germanicum: crescit in ea Apennini præcipuè parte, quæ Liguriæ imminet undè ei nomen: vel à levando, quòd à flatibus, levet. Gr. λιγυστικὸν, & λιβωστικὸν. B. **Lavas**. G. Lieb stœckel, badkraut. Gall. *Livesche*, *Leveche*, *Ache de Montagne*. A. Louage, Alisander.

LEXIPYRETON. Vox apud Plinium & alios deinceps posita, denotat medicinam quæ febres fugat, à λήγω desino, πυρετὸς, febris.

LIBANOS & LIBANOTOS, undè Olibanum, sive Thus; sic dicitur à monte Syriæ, à λίβω vel λείβω stillo, quia ex arbore Thurifera lachrymæ stillant. Vide *Thus*

LIBANOTIS, alii Roremmarinum vocant, nonnulli aliam herbam ex ferulaceis unam: dicitur, quòd Radix Thus: seu olibanum oleat. Vide *Libanos*, & *Rosmarinum*. Arab. *Elkialgebar*. A. Candy All heal.

LIBER, est vegetabilium pars corticis interior, quæ ligno pressius adhæret. Iis quibus scribimus fibris nomen dedit.

LIBRA, apud Medicos uncias duodecim pendet, apud mercatores sexdecim. Sumitur quandoque pro *Mina*. B. **Een pond**. G. Ein pfund. Gall. *Une Livre*. A. A Pound.

LIBURNUM, est *Viburnum*, sic fortè dictum à Liburniæ regione.

LICHEN, est musci viridis species: quæ in Quercuum truncis crescit, aliquando in lapidibus muscosis, hepaticam fontanam refert, sed est multo major: folia ejus sunt aspera, sicca, dura, coloris cinerei, punctis notata, lanuginosa in parte inferiori, quâ arbori adhærescunt, alba, fractu difficilia: sic appellatur, quod contra lichenes quo nomine vocantur omnes morbi cutanei, omnibus remediis anteponatur, vel quoniam saxa, quibus adhæret, linguæ modo lambat, à λείχω lambo. *Hepaticam* quoque recentiores vocarunt, quod jecinorum fibris similis conspiciatur. B. **Leverkruyd van de steenen of fonteynen.**

G.

G. Leber-kraut, ſtein flechten. Gall. *Hepatique des bois ou herbes aux Poumons*. A. Liverwort, Stony or of the Fountain.

LICHEN, Barbaris *Serpigo* ſive *Zerna*, *Haliabbas* vocat *Petiginem*, & *Sarpedinem*, vulgus appellat *Volaticam*. *Lichenes* ſunt aſperitates quædam cutis, & veluti tumores cum pruritu multo, ex quibus materia emanat. Gr. & Arab. duo fecerunt Lichenum genera, alterum benignum & mitem: alterum ferum. Atque ſecundùm *Avicennam* alia humida, ex qua confricata manat ros; alia verò ſicca: atque humidam magis ſalvam eſſe; ſiccam verò fieri à pituita ſalſa converſa in humorem melancholicum. Et rursùs ſcribit, aliam etiam Impetiginem excoriari ob vehementem ſiccitatem, & multitudinem profundationis; aliam verò non excoriari; & aliam eſſe ambulativam & malignam, aliam verò ſtantem. Alia etiam eſt antiqua, alia recens. Hinc liquet, Scabiem ipſius *Corn. Celſi* nihil aliud eſſe, quàm Lichenes ipſos Græcorum, & Impetiginem Arabum. Fit in toto corpore, ſed præſertim in facie & mento, ut habet *Galenus*, eſt enim Lichen, *Inquit*, menti injucundiſſima affectio, quoniam pruriginem multam inducit, facit partium affectarum circumtenſionem: periculoſa eſt non parùm, proſerpit per totam faciem, oculoſque interdùm contingit, & tandem etiam extremam fœditatem parit, *Lichen Græcorum* eſt *Impetigo Plinii*, ſive inæqualitas cutis, cum inſigni pruritu & puſtulis ſiccis, ad vicina ſerpens & extendens. B. De Hair-worm / droog-krauſſel. G. Flechten, ſchwinden, zitter-maal. Gall. *Dartre*. A. Tetter, ringworme, wild fire. *Lichen* etiam callus in equorum pedibus dicitur.

LIEN, idem quod *Splen*.

LIENTERIA, eſt alvi fluxus, ſeu lævitas inteſtinorum, quâ alimenta cruda mutata parùm, vel ſeparata, vel permiſtis fæcibus excernuntur, ita tamen ut ab his iſta dignoveris. Itaque alimenta non ſubſiſtunt in ventriculo, ſed mox in alvum propelluntur, cum murmure aliquo, diſtenſione, dolore & nauſea. Hic verò fluxus diu perſeverans, vires admodùm frangit. Ex λεῖον leve, ἔντερον inteſtinum & ῥέω fluo. B. Spys-loop / afgang van onverteerde ſpys. G. Der bauch-fluſz. Gall. *Flux de Ventre*, *Lienterie*. A. The Flixe, laxe, vel looſeneſſ of the belly.

LIGAMENTUM, Gr. Συνδεσμος, eſt pars ſolida, & admodùm fibroſa, ſimili ferè cum cartilagine duritie, ex multis membranis ſibi mutuo impoſitis & concretis ortum ducens, magnitudine, numero, ſitu, varia, lata vel rotunda, prout ad cartilaginis aut membranæ conſtitutionem accedit, ſiccior aut humidior, durior aut mollior, minùs, magiſque lenta & flexilis, colligendis partibus, maximè oſſibus, ad faciliorem motum deſtinatur. B. **Een band/ been-band/ geelhair.** G. Ein band, ſpannadern, ſehnen. Gall. *Ligament.* A. Idem.

LIGAMENTUM CILIARE, oritur ex circumferentia uveæ tunicæ, ubi duplicata membrana ejus poſterior ſe reflectit ad cryſtallinum, & conſtituit ligamentum illud ſeu *interſtitium ciliare* dictum; quæ ſunt tenuia quædam filamenta muſculoſa ex uvea producta, referentia lineas nigras, palpebrarum pilis ſimiles, & vitreum humorem anteriùs protuberantem coërcent, cryſtallinum connectunt; quamvis autem hæc filamenta radiata & libera videantur, cùm atrum ex oculo ablutum ſit; tamen naturaliter adeſt membrana, quæ fibras has radiantes connectit inter ſe invicem; radii verò hi ex uvea, uti ex circumferentia emiſſi, coëuntes versùs cryſtallinum humorem, centrum quaſi peterent; infinitis gaudent vaſculis, tum per propriam ſubſtantiam currentibus, tum in ſpatiis intermediis luxuriantibus, & cum invicem communicantibus, quæ artificioſa anatomicorum injectio hoc tempore cum aliis claris inventis, in oculis balænarum, aliorum animalium, & dein in hominibus detexit: uſum verò habere videntur, dum ſphæricè anterius protuberent, & poſticè premantur extrorsùm ab humore vitreo, ut dum ſe contrahant muſculorum inſtar & quidem inſtar diaphragmatis, fiant filamenta hæc radiata planiora, adeòque comprimant Vitreum versùs poſteriora, ſed ille reſiſtentiam multò majorem paſſus ob inflexiles ferè tunicas oculi ambientes. Scleroticam & Adnatam &c. fertur iterum versùs anteriora in Cryſtallinum, ubi minima eſt reſiſtentia, adeòque Cryſtallini protuberantiam antrorsùm conciliant. B. **Oog-hair gelyke band.** G. Der augen haarband. Gall. *Ligament Ciliaire.* A. The ciliar ligament.

LIGAMENTA UTERI, impropriè dicta. Duo dicuntur rotunda ſive teretia, inſtar lumbricorum. Oriuntur à

lateribus fundi uteri & in ossa pubis desinunt. Alterum par latum est & membranosum, vocanturque *Vespertilionum Alæ.* Hæc habentur ad latera fundi. B. De Moeder-banden. G. Bænder der bærmutter. Gall. *Ligamens de la matrice.* A. The ligaments of the Womb.

LIGULA, quarta pars cyathi dicitur, hoc est, semiuncia, demptis sc. duobus scriptulis. Item *Clavicula.*

LIGUSTICUM, vide *Levisticum.*

LIGUSTRUM, est magna arbuscula, habens multos ramos longos, flexiles, cortice obductos cinereo, lignum est durum, & album : folia ex adverso per intervalla nascuntur, oblonga, angusta, salicem referentia, sed breviora & crassiora, atro virentia, splendentia, saporis acris, amaricantis, & parùm adstringentis : flores monopetali, infundibuliformes, tetrapetaloidei, & pentapetaloidei, calici exiguo innitentes : ovarium in imo calicis fit fructus globosus, mollis, succo plenus, seminibusque fætus ut plurimùm quaternis hinc gibbis, inde verò planis : Lignum hujus arboris est adstringens, hinc ejus decoctum in morbis oris, scorbuto, diarrhœa convenit : folia & flores similiter usurpantur in affectibus ubi adstringendum, ut in affectibus quibusdam uvulæ & oris; herniis infantum &c. derivant à lego, quasi *Legustrum*, vel an à ligando, quod sepibus alligetur ? B. Liguster / mond-hout / keel-kruid / rhynwilge / witte vilt-kruid. G. Hartriegel, bein-holtz, rein-weiden, mund-holtz. Gall. *Troesne*, *Fresillon.* A. Privet, peyvet, privat, prim print.

LILIAGO, est Phalangium, quia flosculosos habet lilii in modum; est diminutivum à Lilium.

LILIASPHODELUS, est Hemerocallis; componitur vox ex Lilium & Asphodelus, vide suo loco.

LILIUM, est planta, quæ habet caulem duos vel tres pedes altum, rotundum, rectum : folia sunt longa, satis ampla, sine caule caulibus adhærentia, polita, splendentia, tenera, succum viscosum habentia : flos veluti campaniformis ex petalis sex compositus, nunc magis nunc minus repandis : pistillum abit in fructum oblongum, ut plurimum trigonum, in tria loculamenta divisum, seminibusque fætum quasi marginatis, gemina serie sibi incumbentibus : radix bulbosa, carnosis squammis constans, extrinsecus in orbem quasi sibi invicem appositis, intùs alba,

alba, extùs parùm fuſca, ſaporis mucilaginoſi & lenti, odoris nullius: Gr. Κρίνον, & Λείριον, unde fortè deſcendit Lilium, vel ab æqualitate & lævitate quaſi λεῖον εἶναι pleonaſmo τοῦ λείριον Lilium dicitur, Κρίνον à κρίνειν, quidam dici putant à pulchritudine & Majeſtate; quod cæteris floribus certet, judicium petat ac ferat. Iridis ſpeciebus nomen illud κρίνον imponitur. Vide *Roſa Junonis*. B. Lelie. G. Lilie, gilgen, lilgen. Gall. *Lys*. A. Lilly.

Lilium Convallium, vide *Ephemerum*. Eſt planta, quæ habet folia Lilii vel Plantaginis, oblonga, ſatis ampla, viridia, polita: Caulis eſt parvus, ſemipedem circiter altus, tenuis, anguloſus, nudus; finis pedunculi fit flos monopetalus, campaniformis, exiguus, obrotundus, in quinque vel ſex ſegmenta fiſſus, pendulus, ſpicatus, albus, odoris grati, ſaporis amari; ex apice pedunculi intra florem ovarium naſcitur, quæ fit bacca mollis, ſubrotunda, rubicunda, continens ſemina denſe congeſta, rotundula, dura, amara: radix longa, parva, repens, alba: hæc planta creſcit in ſylvis & vallibus; hinc Lilium vocatur à ſimilitudine foliorum & convallium, quia in vallibus creſcit. B. Meibloemen / lelitjes van den dale. G. Meyen-bluemlein. Gall. *Muget*. A. Lilly-convally, may-lilly, Conval-Lilly.

Lilium Inter Spinas, eſt Caprifolium, ſeu Matrisylva, ſic dictum, quòd inter virgulta Sylveſtria, & Spinas, odore Lilii albi, creſcat. B. Geiten-blad / memmekens-kruid. G. Waldwinde, ſpeck-lilien. Gall. *Chevre-feuiſſe*. A. Wood-bind, Wood-bine, Wordt-binde. I. Vinci boſco.

Limatio, eſt corporum duriorum mediante lima, tornove, in pulverem groſſum redactio; locum quoque habet circa dentes acutos & oſſa carie vel excreſcentiis infecta.

Limodorum, quaſi famem cauſans, à λιμὸς fames, & δῶρον donum. Vide *Orobanche*.

Limonia Malus, & Limonium, folia flos, fructus ut citrei, ſed caro tenuior longè quàm citrei, ipſe fructus minor; cortex tenuior, pulpa copioſior, ſuccus acidior; eſt citrei coloris fructus. Nomen videtur Indicum, ubi in utraque India à Luſitanis *Limmes*, & *Limmeties*. B. Limoen. G. Limonien. Gall. *Limonier*. A. Lemons, Limons.

LIMONADA, eſt ſpecies julepi, in quem limonum ſuccus, cum ſaccharo ingreditur. B. Limoen-dzank.

LIMONIUM, eſt planta, quæ habet folia Lapathi minora, læviora, politioraque, minùs atra, ſed hilari virore tincta, ex radice erumpentia, caules ex his aſſurgunt pedem alti, nudi, tenues, in plures ramos extenſi: flores ſunt vel cariophyllæi, vel monopetali: calix fit vaſculum ſeminale, quod unicum complectitur ſemen arctiſſimè, cum quo cadit: radix craſſa, rubra, ſaporis adſtringentis; in multis capitibus diviſa: creſcit hæc planta in locis aquoſis & paludibus circa mare: herba Limonii adſtringit, dicitur & Pyrola, ſeu Tintinnabulum, ſed & nonnullis aliis herbis imponitur illud nomen, quod videtur, habere à λειμὼν pratum, palus, quaſi à λείζω, quia rigatur, vel à λείπω, quod in eo uligo ab alluente aqua relinquitur.

LINAMENTUM, idem quod *Motos*.

LINARIA, URINALIS, Gr. Ὄσυρις eſt herba quæ linum repræſentat, habet plures caules ſeſquipedem circiter altos, rotundos, tenues, quibus innaſcuntur plurima folia oblonga, anguſta, nullo ordine poſita, ſaporis amaricantis: flos eſt monopetalus, anomalus, perſonatus, & quidem ita ut poſteriori parte longam gerat caudam, anteriori verò bilabiatus, & ſuperior pars bifida, inferior trifida: calix flori ambiguo ſitu affigitur, quinquefidus: Piſtillum floris abit in vaſculum rotundum acuminatum, quod per maturitatem in duas cavitates dehiſcit, in quibus ſemina ſunt compreſſa, nigricantia, & rotunda: radix longa, dura, alba, repens, exigua, lignoſa: Linaria à Lino quia ejus folia Linum referunt; quæ & Tithymalum Cypariſſiam adeo mentiuntur, ut niſi lac deeſſet, difficilè foret diſtinguere, antequam floreat planta. B. **Vlaſkruid / wild-vlas.** G. Lein-kraut, harn-kraut, unſer Frauwen flachs, wald-flachs, krotten-flachs. Gall. *Linaire*, *lin Sauvage*. A. Wild-flax, Toad flax, linnet.

LINCTUS, idem quod *Eclegma*.

LINEA ALBA, eſt tendinum quatuor muſculorum abdominis concurſus exceptis rectorum tendinibus. Nam tendines obliquorum uniuntur, & ita coëunt ab utraque parte, ut quaſi tunicam abdomini obductam forment, ac ſi unicus eſſet tendo. Alba eſt & carnis expers, procedens

dens à mucronata cartilagine ad os pubis, estque infrà umbilicum angustior, quàm suprà. B. De witte linie. G. Die weisse linie. Gall. *La Ligne Blanche*. A. The White linie.

LINEÆ FATALES, sunt quædam rugæ in cute frontis, ex quibus multa quædam prædicunt inepti. B. Voorzeggende spier. G. Die linien im hande darausz man wahr saget. Gall. *Lignes Fatales*. A. Fatall lin's.

LINGUA, est membrum in ore contentum, à lingendo dictùm, oblongum, latum, crassum, & ad radicem quidem crassius, in extremitate tenuius & acutius; magnitudo mediocris est, ut moveri expeditè possit. In exteriori linguæ parte, superiori sc. regione, copiosissima quædam corpora, serie quâdam dispósita, ab extrema linguæ superficie foras erumpunt, & modicè incurvata unanimiter, versùs posteriorem linguæ partem inclinationem, positionemque habent, ita ut æmulentur pectinem carminatorium: hæc corpora cartilaginosa in bove præcipuè videntur eam referre figuram, quam in aprino dente; in parte inferiori concavitatem quandam exhibent; componuntur ex densa & tenaci materia, fibrosa, quæ quasi virgularum aggeries videtur: circa linguæ latera gracilescunt, ut ferè obliterentur & in basi eorum loco membranosa quædam corpora collocantur, quæ conum, mox obtusiorem papillam æmulantur: singula exposita cornua exteriori linguæ membrana investiuntur; firmiter implantantur in tenaciori quadam linguæ tunica, & subjecta mucosa, seu nervosa substantia, iis præcipuè in locis, ubi insignes foveæ pari ordine expositæ observantur, ita ut in parte interiori non exigua eorum portio emineat, quæ in mucoso quodam corpore tenaciter implantantur. Membrana hæc totam investiens linguam in superiori ejusdem area inserta, & convoluta habet exarata cornua, & quibus in locis papillæ foras protuberant, attenuantur & gracilescunt, & in minimæ cucurbitulæ figuram excavantur: minimi in hoc tubere observantur poruli. Hâc detractâ sese offert glutinosa quædam substantia, & alba est ubi nectitur. Membrana subnigra autem, ubi partem interiorem tangit, conspicua foramina singulis exaratis cornibus respondentia habet; inter quæ innumeri & exigui meatus ad extimam linguæ superficiem hiant. Deindè in conspe-

ctum sese offert nervosum & papillare corpus subflavum, quod membranæ instar excurrit, papillas etiam nerveas insignes miro ordine dispositas promit. Succedunt alterius ordinis papillæ copiosiores enarratis; quot enim cornua exteriùs linguam tegunt, tot etiam hujus generis nerveæ papillæ intùs reperiuntur; hæ exortæ à communi papillari corpore, in mediocrem altitudinem elevantur, & ab extremo capite nerveas propagines ulteriùs emittunt, circa hæc conspiciuntur innumeræ papillæ idem exordium sortitæ & ad eandem altitudinem elevatæ, graciliores tamen, quæ coni figuram referentes, proprios sinus in jam exarata mucusa substantia excitatos subintrantes, tandem desinunt versùs extimam membranam. Porrò linguæ substantia musculosa est. Centrum autem linguæ ex multiplici fibrarum genere constat, longis, transversis & obliquis, quæ identidem invicem per superequitationem intextæ colliguntur, ita ut fiat veluti tegmen: musculis peculiaribus movetur, quibus retrahitur. Musculorum paria sunt *Styloglossum*, *Basioglossum*, *Genioglossum*, *Ceratoglossum* & *Myloglossum*. Gr. γλῶσσα & γλῶττα. B. De tonge. G. Die zunge. Gall. *La Langue*. A. A tonge.

Lingua Canis, vel Canina, vide *Cynoglossa*.

Linimentum, à Linire, est Medicamentum externum, consistentia inter oleum & unguentum media. B. Smeering/ strijking. G. Beschmierung, bestreichung. Gall. *Liniment*, *Oignement*. A. Annointing.

Linum, est planta, quæ habet caulem duos circiter pedes altum, exiguum, rotundum excavatum, in summitate ramosum: folia sunt oblonga, angusta, ferè alterna, acuta: calix oblongus & tubiformis: flos caryophyllæus, cæruleus: flori succedit fructus pisi magnitudine, subrotundus, & acuminatus, continens in multis capsulis membranaceis multa semina oblonga, rotunda, compressa, in una parte magis acuta, lubrica, lucida, in medio tumida, medullam oleosam & mucilaginosam habentia, ex fusco cærulea: radix exigua. Gr. λῖνον, dictum est propter corticis, & libri stamina, in recta filamenta divelli scindique solita, quæ lina etiam vocantur; undè linea & Libella, quâ directiones & parietum structuræ liberantur. Vel deducunt à cymbrica voce *Ee* & *Lee* per conversionem nostram alterum alteri opponuntur: à *Lee*:

quo

quo molestum omne & displicens notatur, fit *Lii* longum, id est, patior, & *Lien*, pati, in modo infinito; hinc *Lin*, à quo *Linum*. B. Linne-kruid / vlas-kruid. G. Flachskraut, flachs-lein. Gall. *Du Lin*. A. Flax.

LIPODERMUS, est vitium cuticulæ, glandem colis investientis, adeò ut non possit retrahi. Item præputii absentia, ex λείπω deficio, & δέρμα cutis.

LIPOPSYCHIA, est leve animi deliquium, sive virium prostratio, ex λείπω deficio, & ψυχὴ anima. B. Een flauwte. G. Hertzangst. Gall. *Defaillance*. A. Feeblenesse.

LIPOTHYMIA, *Defectus animi*, *Defectio animæ*, *Deliquium animi*, Λειποθυμία *Philoteo*, Λειποψυχία *Hippocr.* sive insignis vivificationis læsio, quæ est magna virium omnium prostratio, ex sufficientis copiæ spirituum & caloris in cor aliasque partes, impulsorum defectu. Hæc si magna fuerit *Syncope* vocatur. Vide *Deliquium animi*. Ex λείπω deficio, & θυμὸς animus. B. Een qualikte / zwimeligheid. G. Ohnmacht. Gall. *Pamoison*, *Defaillance*. A. Feeblenesse, Weakenesse.

LIPPITUDO, est ophthalmiæ species, seu asperitas quædam intra oculos, ac si arena esset inspersa. B. Leepoogig. G. Die entzundung der augen, das augentrieffen, augenflusz. Gall. *Chassie, mal des yeux quand ils pleurent & sont chassieux*. A. Blearednesse.

LIPYRIA, est febris continua, in qua simul externa frigent & interna uruntur: sæpe contingit in inflammationibus ventriculi, hepatis, lienis, aliorumque viscerum, ex λείπομαι deficio, & πῦρ ignis. B. Een heete koude koorts. G. Heitz kalte fieber. Gall. *Lipyrie*. A. Idem.

LIQUATIO, idem quod *Liquefactio*.

LIQUEFACTIO, est, quando oleosa, resinosa, ut pinguedines, cera, resina &c. super ignem lentè & integrè solvuntur, dicitur quoque de salibus, quæ, ut liquefiant, cellis committuntur.

LIQUID-AMBRA, sive LIQUIDA AMBRA, ob odoris suavitatem sic dicta. Resina est oleaginosa suavissimi ac gratissimi odoris, effluens ex arbore quadam procera ac venusta, foliis hederæ, *Ococol* dicta. Estque partim siccior, quod sedimentum forte est, quæ seorsim conservatur; partim tenuior ficciori supernatans. Alia quoque exprimitur, sed vilioris conditionis est: nascitur ista arbor in Hispania nova,

LI-

LIQUIRITIA, dicitur Glycyrrhiza; sed potiùs dicerem esse ejus succum expressum & inspissatum, quoniam à *liquore* derivari videtur. Vide *Glycyrrhiza.*

LIQUOR, quamvis de quolibet humore dici possit, in specie tamen denotat per deliquium paratum, quem oleum alias, nonnunquam Balsamum dicere solent. Sæpè & pro destillato liquore haberi potest.

LIQUOR AMNII, est qui in Amnio continetur, ibi perpetuò renovatur, nonnihil mucosus, seu oleosus, sero-lactis haud absimilis, ad ignem tamen concrescens, ut albumen ovi, colliquamentum Harvæo dictum, cui fætus quasi innatat, ipsi recens nato adhæret toto corpore, atque ab Obstetrice aqua tepida, pauco vino, similibusve abstergetur. Cæterùm ab urinoso liquore, copia, sapore, odore, benè distinguendus, nec cum eo confundendus est, ille enim excrementitius est, hic verò fætui nutritium esse, verisimiliter conjicitur: 1°, quia tale liquidum in ore, Æsophago, ventriculo fætus reperitur, quale est in Amnio, 2°, quia illud liquidum copiosum in initio, paulatim minuitur, nec aliâ ratione consumi videtur, quàm à fætu.

LIRION, vide *Lilium.*

LITHANTRAX, sive Carbo fossilis, est bitumen pingue, glebis petrosis, aut & fortè metallorum scoriis mistum, durum, assulatum, lamellatum, nigrum, scissile, inflammabile. B. Steenkoolen. A. Ceale.

LITHARGYRIUM, officinis spumosum excrementum est, è purificatione argenti, quæ per plumbum fit, residuum. Duo ejus genera communiter statuuntur, videlicet *Argenteum*, quod coloris minus saturi, & *Aureum*, quod saturioris coloris, magis ad rubedinem vergentis, existit. Verùm tamen non nisi coctione differunt, *aureumque* magis coctum est, quàm *argenteum.* Sed propriè nihil aliud est quàm plumbum. B. Glit / goud en zilverglit. G. Gold glette. Gall. *Litharge.* A. Idem.

LITHIASIS, est calculi in renibus, vesica, aliisque in partibus generatio, à λιθιάω calculos patior, calculis laboro. B. De steen. G. Der stein. Gall. *Pierre.* A. The Stone.

LITHOIDES, est os petrosum, sic ob duritiem lapideam: appellatum, ex λίθος lapis, & εἶδος forma. B.

Het steen-been. G. Das steinbein. Gall. *l'Os Petreux*. A. Thestony bone.

LITHONTRIPTICA, sunt medicamenta saxifraga, sive quæ calculum Vesicæ urinariæ, vel renum frangunt, conterunt, & ex corpore expellunt, ex λίθος lapis, & τρίβω. B. **Steen-breekende dingen.** G. Steinbrechende mittel. Gall. *Remedes Lithrontriptiques ou contre la Pierre*. Idem ferè A.

LITHOSPERMUM, est planta, quæ habet plures caules duos pedes altos, quosdam rectos, alios incurvos, villosos, tenues, rotundos, duros, asperos, in ramos divisos: folia vel alternatim disposita, vel sibi invicem opposita, longa, angusta, acuta, sine caule adhærentia, villosa, saporis herbacei: flos monopetalus, infundibuliformis: ex cujus calice quinquefido ad basin usque secto surgit pistillum quod abit in quatuor semina, stridula, dura, polita, minima, alba, splendentia, obrotunda, vel ovalia: radix lignosa, fibrosa, digiti crassitie: crescit hæc planta in locis incultis à λίθος lapis & σπέρμα semen, & dicitur conducere in calculo renum: semina adeo benè Margaritas referunt, ut, qui has vendunt, illa intermisceant Margaritis Occidentalibus, quæ non tam elegantes quàm Orientales, & sic eas divendunt pro puris Margaritis Occidentalibus, sed fraus facilè detegitur ex macula fulva his seminibus inhærens: sic vocatur ob seminis duritiem: Latinis *Milium Solis*, quòd semen ejus candore solis & lucis splendore fulgeat. B. **Paarel-zaad / steen-zaad.** G. Meer-hirsche, stein-saamen. Gall. *Gremil*, *Herbe aux Perles*. A. Gromell, gromwel, graymil.

LITHOTOMIA, est chirurgica calculorum è vesica sectio; quæ hoc modo procedit. Imponit Lithotomus ægrotantem alicujus robusti sinui, pulvinari molli instrato, postquam ter, quaterve ex loco altiori in inferiorem prosiliit; mox manum utrinque validè plantæ pedis alligat, genua verò utrinque adstantes duo ministri detinent, ita ut quam maximè à se invincem distent. Deindè primum sinistræ manus digitum solum, aut si necessitas exegerit, duos priores oleo liliorum alborum madefacit, eosque in anum immittit, dextra verò pubis superiora leviter comprimit, ut hoc modo ab osse pubis ad perinæum transferatur calculus, quem quum digitis dictis eo adegerit sinistro

niſtro lateri inter teſticulos & anum, proximè ad ſuturam perinæi, cultro utrinque acuminato vulnus pro calculi magnitudine infligit, calculo tenus cultrum deducendo: & vulnere ſi ſuâ ſponte, aut digitorum inſertorum propulſione, exire detrectet calculus, forcipe, aut quod præſtat cochleari ſive lapidillo eum foras trahit. Extracto calculo, vinculis omnibus ſolutis, vulnus obligat modo debito, ſanguinem ſiſtentibus adhibitis mediis, brevique tempore, ut conſolidetur curam adhibet, ne urinæ per locum vulneratum ſtillicidio laboret æger. Hic modus, *Apparatus minor* vocatur, & in pueris imprimis locum habet, licet ſæpè in adultis hiſce in regionibus inſtituatur. In *Apparatu majore* verò, æger eodem modo ut ſupra, benè ligatus menſæ imponitur, & in ea detinetur, mox *Itinerarium* per urethram in veſicam intromittit chirurgus uſque ad calculum, factoque foramine, ut ſuprà, in ſulcum itinerarii per vulnus *Conductorem* immittit, deindè itinerario ex urethra ablato, per vulnus inflictum *Forcipem*, lapidillum, aut inſtrumentum aliud, detrahendo calculo accommodatum, immittit, quo ſic & apprehendere calculum & foras educere queat. Hoc facto, deligatio vulneris & conſolidatio inſtituitur ut in pueris; adhibita, ſi nimis magnum fuerit, ſutura, impoſitaque ad dies duos aut tres cannula argentea, evacuationi ſanguinis concreti, pituitæ, urinæque arenoſæ apta. Occurrit adhuc alius calculos extrahendi modus, nempè foramine in abdomine facto, calculus ex fundo veſicæ exſcinditur, & hoc modo nunquam ſtillicidium eſt expectandum, ex λίθος lapis, & τέμνω incido. B. Steen-ſnyden. G. Das ſtein-ſchneiden. Gall. *Lithotomie*, *Taille*, *Extraction de la pierre*. A. Cutting up of the ſtone or for the ſtone.

Lithotomus, eſt chirurgus ſecandis calculis peritus, ex λίθος lapis, & τέμνω ſeco. B. Een ſteen-ſnyder. G. Ein ſteinſchneider. Gall. *Lithotomiſte*. A. A Stone Cutter.

Litus, idem quod *Linimentum*.

Lividus Musculus, unà cum aliis muſculis femur movens, dicitur & *Pectinæus*, qui ab oſſis pubis ſuperiore ad commiſſuram parte, oblique decurrens, uſque in femoris exporrigitur latus externum. B. De loodverwige ſpier. G. Der bleyfarbige mauſz. Gall. *Muſcle Pectiné*. A. Leaden Coloured muſcle.

LIXIVIUM, eſt ſal aquâ ſolutum: præparatur vulgò ex cineribus, ex quibus mediante aquâ ſal, quod continent, elixiviatur. B. Loog. G. Lauge. Gall. *Leſſive.* A. Lee, Lie.

LIXIVUM SAL, eſt Alcali fixum, quod mediante aquâ ex cineribus, ſolutum, exſiccatum ſummas ignis torturas patitur, ut ſal tartari, abſinthii, &c. B. Loog-zout. G. Laugen ſaltz. Gall. *Sel Lixiviel.* A. Lie.

LOBULI ADIPOSI, vide *Sacculi Adipoſi.*

LOBULI PULMONUM, ſunt fiſtulæ pulmonalis extremitates, quæ in Lobulos uniformes deſinunt, conſtantque iterum ex plurimis veſiculis & omnis generis vaſis. B. Longebzuiven. Gall. *Lobules.*

LOBUS, eſt Phaſeolus: venit à λήβω ſeu λαμβάνω prehendo, quia fabæ in ſiliquis prehenduntur.

LOBUS AURIS, eſt appendicula quædam mollis, flexilis, blanda tactu, auriculæ appenſa, nullo unquam foraminulo naturaliter pertuſa, ſed à fæminis artificialiter perforatur pro ornamentorum commiſſione, poſita eſt directè infra antitragum, undè fœminarum ornamenta ellobia dicta. B. Het lelletjen van 't Oor/ oorlapjen. G. Das æuſſerſte am ohr, ohr-læplein. Gall. *Le Lobe de l'Oreille.* A. The lobe or lap of the ear.

LOBUS HEPATIS, aut PULMONIS, ſunt eorum viſcerum magnæ diviſiones, & diſtinctiones. B. Quabbe. Gall. *Les Lobes du Foye.*

LOCALIA MEDICAMENTA, ſunt quæ externè applicantur, ut emplaſtra, linimenta, unguenta &c. Gr. Τοπικά. B. Plaats-middelen. G. Aeuſſerlich gebræuliche mittlen. Gall. *Remedes Topiques.* A. Topical Remedies.

LOCH, & LOCHOCH, idem quod *Eclegma.*

LOCH SANUM, & EXPERTUM, eſt Eclegmatis ſpecies, quæ in morbis pectoralibus utilis cenſebatur, & experta.

LOCHIA, ſunt puerperarum expurgamenta, poſt fœtùs & ſecundinarum excluſionem, prodeuntia, à λέχομαι cubo; undè λέχος lectus, & λεχωΐδες ὧραι tempora partûs. B. De kraam/ kraamzuivering/ reiniging. G. Der blutfluſz, blutreinigung. Gall. *Vuidanges.* A. Womans Evacuation in Child-bed.

LOCHOCH, idem quod *Eclegma.*

Lo-

Loci Chymici, dicuntur vaſa & fornaces apud Chymicos uſitata.

Loci Muliebres, idem quod *Uterus.*

Loculamenta, ſunt in plantis ſeminum involucra, quæ veluti parvæ capſulæ ea occludunt.

Locustæ, Thecæ, idem ac oculi aut gemmæ, uti in avena & graminum quibuſdam ſpeciebus, in quibus ſemen includitur. Sed & inſecta quædam denotat.

Loimographia, eſt deſcriptio morborum contagioſorum. Ex λοιμὸς venenum peſtiferum, & γράφω ſcribo. B. Een beſchryving van beſmettelyke ziekten.

Loimos, eſt venenum peſtilentiale, quod oritur ex aëre particulis heterogeneis exhalationum noſtro corpori non ferendarum inquinato & aculeato, qui, inſpirando ſanguinem & ſpiritus animales &c. inficit, & corrumpit, & movendo reliqua tenerrima ſolida deſtruit. Gr. λοιμὸς παρὰ τὸ λείπειν, id eſt à deficiendo, quia hominum defectum inducit: ſeu ut aliis placet παρὰ τοῦ λιμοῦ, à fame. Undè proverbium Græcum, μετὰ λιμὸν λοιμὸς peſtis poſt famem. B. Een beſmettelyke ziekte. G. Eine anſteckende ſeuche. Gall. *Maladie contagieuſe.* A. Peſtilent poyſon.

Lomentum, fabarum farina eſt.

Lonchitis, eſt plantæ genus foliis filicis foliorum æmulis, à quibus tamen differt pinnulis ad exortum auritis: nullos habet flores: folia ad dorſum ſunt inſtructa ſeminibus rubicundis, tam parvis, ut ſine microſcopio diſtingui non poſſint: in montibus altis, aſperiſque occurrit: dictam volunt ab haſtæ, ceu lanceæ forma, quam tamen in hac planta obſervare nequeo; niſi placeat ſingularia lanceæ ſimilia eſſe quód τρίγωνα triangula appareant, λόγχη enim eſt lancea ſeu haſta. Dioſcorides Etymologiam quærit à ſemine triangulo, quòd lanceæ cuſpidi ſimile ſit: alii quòd ſit lonchitis altera & lienem abſumat, foliaque ſimilia habeat, alii quòd ejus folia inſtar lanceæ in acutum deſinant. Gall. *Lonkite.* A. Rough ſpleen-wort.

Longanon, ſive inteſtinum ultimum, item Ἀπευθυσμένον, Δακτύλιος, Ἀρχὸς Hippocrati, vide *Rectum inteſtinum.*

Longissimus Dorsi Musculus, producitur à margine oſſis ſacri, atque à lumborum vertebris oriundus fibrarum faſciculis coagmentatus, cum ſerrato poſti-

co

co inferiore aſcendit, quem circa dorſi vertebram infimam deferens, ſingulis lumborum ac dorſi tranſverſis proceſſibus alligatus, primam thoracis petit vertebram; Thoracem, lumbos eorumque vertebras extendit. B. De langſte rug-ſpier. G. Der lange ruck mauſz. Gall. *Le Long Dorſal.* A. The Long muſcle of the back.

LOPIDOIDES, idem quod *Lepidoides*.

LORDOSIS, eſt ſpinæ dorſi in anteriora curvatio, à λορδόω in anteriora curvo. Latini vocant *Repandum*, *Recurvationem*. B. Bultagtig na vooren toe. G. Krummhælſicht, vorgebogen. Gall. *Boſſe en devant.* A. Bending of the backbone forward.

LORICATIO, eſt actio chemica, quando retorta igni nudo exponenda luto, argilla, aut alia materia, ut à nimia ignis tortura defendatur, obducitur. B. Een beharnaſſing. G. Das kleben und tuenchen der retorten. Gall. *Lutter les vaiſſeaux ou les Retortes lors qu'on veut diſtiller.* A. Lorication.

LORIPES, eſt qui alterum vel ambos pedes habet contortos & incurvatos, dicitur quoque *Varus*. B. Scheefbeen / ſlim-voet / krom-been. G. Krum fuſz, krum-bein. Gall. *Qui a la jambe tortue.* A. Crooked legged.

LOTIO, eſt quodammodo Balneum particulare quo caput, axillæ, manus pedes & genitalia abluuntur, idque decoctis medicamentoſis. Lavantur etiam nonnulla medicamenta, idque propter eorum ſalſedinem & acrimoniam, ut in calce, tutia, aliiſque lapidibus contingit, vel quando herbæ, radices ſordibus argillaceis & arenoſis aquâ purâ, aut vermes vino lavantur. B. Waſſinge. G. Das waſchen. Gall. *Lotion*, *Bain.* A. A Washing.

LOTIUM, vide *Uron*.

LOTUS, eſt vel arbor, vel herba, nomen accepit à voluptate, ab antiquo verbo λῶ, quod ſignificat θέλω, ἐπιθυμῶ βλέπω, volo, expeto, deſidero, video. Illud nomen etiam habet *Trifolium Odoratum*, ut & *Melilotus*, aliæque plantæ.

LOZANGIÆ, ſunt idem quod *Morſuli*.

LUES MORAVICA, ſeu PANNONICA, vide *Febris Ungarica*.

LUES, VENEREA, *Morbus Gallicus*, *Italicus*, *Hiſpanicus*, *Siphylis Fracaſtor.* παρὰ τὸ σίνειν τὰ φῦλα. Hic mor-

morbus ex India occidentali oriundus, in Europam transſlatus, poſt annum 1463. innoteſcere incepit; eſt hic autem contagioſus, ita ut ab infectis parentibus inquinati naſcantur infantes; Lactatione contaminentur, contrectatione, ſalivæ per oſcula communicatæ deglutitione, ſudore, & coïtu impurorum quilibet inficiatur: quæ autem pars primo fuit infecta, primò ſe manifeſtat inflammatione, ulcere erodente, dein per totum corpus effloreſcunt puſtulæ; labia, gingivæ, palatum, nares eroduntur, dolores nocturni circa medios artus fiunt ingentes, & articulorum rigiditas, capillorum totius corporis deſluvium, & vox rauca cum aliis multis ſymptomatibus hunc morbum declarant. B. **De ſpaanſe pokken.** G. Frantzoſen, Spaniſche kranckheit. Gall. *Véroles* A. Pockes, the French pockes. Dolores circa oſſa vocant Hiſpan. & Braſilian. *Bubas*.

LUJULA, eſt acetoſellæ ſpecies, in officinis aſſervata, cujus vires refrigerantes inſignes. B. **Schaaps-zuuring.** G. Buchampffer. Gall. *Pain à Coucou; Alleluia.* A. Woodſorrel.

LUMBAGO, eſt dolor in muſculis lumborum à lue ſcorbutica obſeſſis, ita ut æger ſeſe movere abſque dolore magno nequeuns, ſe recto ſitu tenere cogatur. B. **Lende-pyn / 't ſpit / lende-jit.** G. Lendenwehe, Lendenpein. Gall. *Sciatique.* A. The paine of the loines.

LUMBRICALES MUSCULI, ſive VERMICULARES, ſunt quatuor in ſingulis manibus, totidemque in pedibus, ſic ob exilitatem & figuram dicuntur. B. **De wormgelyken ſpieren.** G. Der wurmgleiche mauſz. Gall. *Muſcles Lumbricaux.* A. Worm like muſcles.

LUMBRICI, ſive VERMES, ſunt animalcula ex ovulis inſectorum deglutitis cum cibis, in corpore noſtro aliquandiu morantibus, producta. B. **Wormen.** G. Wuermer. Gall. *Vers.* A. Wormes. Alii ſunt *Rotundi.* B. **Ronde wormen.** G. Spuhlwuermer, kinder wuermer. Gall. *Vers Ronds.* Alii, Cucurbitæ ſeminis formâ, Cucurbitini dicti. Alii *Aſcarides.* B. **Maeyen.** G. Wuermlein. Alii Dracunculi, &c. Gall. *Aſcarides, vers Cucurbitins.*

LUMBUS & LUMBI, Gr. ψόα, ὀσφὺς, ἰξύς. Propriè dicitur pars totius ſpinæ infra dorſum quinque vertebris omnium craſſiſſimis, maximiſque compacta, inter dorſum &

& os ſacrum mediis; eſtque ea regio corporis, quâ homines cinguntur. B. De lenden. G. Die lenden. Gall. *Les Lombes*, *les Reins*. A. The loine, the Reine.

LUNA, Chymicis denotat *Argentum*. B. Zilver. G. Silber. Gall. *Argent*. A. Silver.

LUNARIA, ſive viola latifolia, vulgò *Bulbonac* : eſt planta, quæ habet caulem duos vel tres pedes altum, minimi digiti craſſitie, ramoſum, villoſum, coloris cærulei vel rubicundi; folia urticæ interdùm duplo vel triplo majora, villoſa, dentata : flores in ſummitate ramorum creſcentes, quadrifidi, in crucem diſpoſiti, purpurei, odoris non penetrantis : flori ſuccedit ſiliqua oblonga, compreſſa, obrotunda, quæ continet ſemina ampla, reniformia, coloris rubicundi, ſaporis acris cum quadam amaritudine: radix glandulosa : ſic dicta eſt quod ſeminum folliculi lunarem colorem & figuram habent. B. Penning-bloemen/ maan-kruid/ paas-bloemen. G. Mond-kraut, pfennigkraut. Gall. *Lunaire*, *ou Bulbonac*.

LUNATICI, dicuntur Epileptici, Σεληνιακὸς, quia mutato lunæ curſu, Epilepticis paroxyſmus exacerbatur. B. Maanzickte. G. Monſuechtig. Gall. *Lunatiques*. A. Lunatikes.

LUPARIA, vide *Lycoctonon*.

LUPIA, eſt tumor ſive protuberantia, fabæ turcicæ magnitudine, durus, glanduloſus in cute; quidam pro *Meliceride* accipiunt, alii pro *Ganglione*.

LUPINASTER, eſt novum Plantæ genus, à Buxbaum inventum, creſcit ad ripas Wolgæ propè Aſtrakan: habet folia inſtar Lupini digitata, flores papilionaceos, ſemina reniformia : deſcribitur in commentariis petropolit. vol. 2.

LUPINUS, Eſt planta, quæ habet caulem duos pedes altum, mediocriter craſſum, rotundum, rectum, villoſum, ramoſum, coloris viridis ſubflaveſcentis, medulla repletum : folia ſunt in ſeptem vel octo partes diviſa, oblonga, anguſta, manum apertam repræſentantia, ſuperiùs coloris cærulei, albeſcentia & lanuginoſa inferiùs, ſaporis leguminoſi, amareſcentis : flores in ſummitate ramorum creſcentes, in ſpicas congeſti, leguminoſi, albi, pedunculis brevibus adhærentes : flori ſuccedit ſiliqua compreſſa, villoſa, turgidula, fæta ſeminibus planis, compreſſis in complanatam figuram ſphæricam, foſſulam cavam

vam utrinque habentibus, extùs albis, intùs medulla flavâ aurei coloris repletis; hujus ſapor eſt amarus, ingratus: ex hac medulla confecêre olim aurum comicum, & de homine qui omnium rerum expers erat, proverbialiter dicebatur; neſcit quam diſtent æra Lupinis: eſt leguminum ſpecies, dicitur, quod ſicut lupus terram appetit & in fame terrâ veſcitur, ita Lupinus; adeò tellurem amat, ut quamvis fructuoſo ſolo conjectum, inter folia, vepreſque, ad terram tamen radice perveniat. Vel dicitur, quaſi lupis relictus & expoſitus: quod impune prætereà jacet, vel derelictus etiam, ſi non protinus ſicut obruant imbres, ab omnibus animalibus amaritudine ſuâ tutus. Gr. Θέρμος. B. Boks-boon, vyg-boonen. G. Feig-bohnen, wolffs-bohnen Gall. *Lupin.* A. Lupines.

Lupinus, Gr. Θέρμος, dimidiæ drachmæ æquatur. *Danich* Arabibus: quod tamen *Fernelio* ſolum. Gr. vi. *Agricolæ* & *Mercuriali* viii. ſive tertiam ſcrupuli partem pendet. *Drachma* pendet lupinos novem: *Siliqua* dimidium; lupini tres ſcrupulum pendent. B. Een half vierendeel loots. G. Ein halb quintlein. Gall. *Demi drachme.* A. Half dram.

Lupulus, Eſt planta, cujus caules ſunt exigui, ſarmentoſi, flexiles, villoſi, ſcandentes, aſperi, volubiles: folia ampla, angulоſa, dentata, ſcabra, conjugata, caulibus ſatis longis & rubicundis adhærentia: floſculi apetali, albi pallidi, aut herbacei, ſtaminibus præditi, calice quinque partito, ſtellatim expanſo, excepti, racemoſi in una planta: ovaria bicornia, in racemos ſquammoſos ex multis foliolis axi adnatis compoſitos, congeſta; ſingulis foliolis recondentibus ſingula ſemina ferè rotunda; nigricantia, tegmine membranaceo occultata; radix tenuis, convoluta: Gr. Βρύον: dicitur à Bryoniæ ſimilitudine, quam folia quodammodo habent. Appellatur quoque *Humulus*. Aliquot Italiæ rura, ob græcam appellationem alludentes, *Bruſcandulam*, quaſi Bryon Scanſile nominant. *Lupus* verò *Salictarius*, quia ſubit ſcanditque ſalices, & arbuſta omnia, circumvolvendo ſe, circumplectitur, appellatus eſt. Hinc quoque *Lupus Receptitius* nonnullis nominatur. B. Hop. G. Hopffen. Gall. *Houblon.* A. Hops.

Lupus, eſt ſpecies cancri, crura & tibias occupans. B. De wolf G. Der wolff. Gall. *Le loup, ou le chancre aux jambes.* A. The wolfe.

Lupus Receptitius, vide *Lupulus*.

Lupus Salictarius, vide *Lupulus*.

Lutatio, eſt vaſorum chymicorum lutatio ſive obſignatio. B. Een toelyming/ een verzegeling. G. Verlutierung. Gall. *Luter*. A. Idem.

Luteola, eſt planta, quæ habet folia ex radice erumpentia, oblonga, anguſta, mollia, caules ex his erumpunt tres pedes alti, duri, virides, ramoſi, folia ſuperiùs minora habentes, quàm ſunt inferiora: flores polypetali, anomali, exigui, coloris flavi, poſt florem ſequitur capſula obrotunda, triangularis, continens ſemina exigua, obrotunda, & nigricantia: radix ut plurimùm digiti minimi craſſitie, & interdùm pollicis, lignoſa, alba, ſaporis acris: tota hæc planta per ſiccitatem fit flava herba, ſic dicta, quod eâ panni & telæ linteæ, candidæ quidem, colore luteo, virente verò, quum ante cæruleo tinctæ erant, inficiantur. Gall. *Gaude; ou Herbe jaune*.

Lutum, Herba eſt, quo lintea, lanæ &c. luteo inficiuntur colore: vel ut alii, quòd à luto veniat luteus color. Aliorum opinio eſt vocem Lutum à Gr. Λευκὸν venire *Leutum*, *Lutum*. B. Wouwe. G. Streich-kraut. A. Dyers Woad.

Lutum, eſt materia quædam glutinoſa, aquâ ſubactâ, ut Farina triticea, ſecalicea, lini ſeminis, amylum, ovi albumen & ſimilia, quâ vaſa deſtillatoria ſibi impoſita, ne quid expiret per rimas, probè obſignantur. B. Leem. G. Leim. Gall. *Lut*, *Glu*. A. A Lute.

Luxatio, ſeu Dislocatio, & Eluxatio, eſt receſſus oſſis è proprio ſinu & loco, in alienam ſedem, motum arbitrarium impediens. B. Ontwrichting/ uitleding. G. Auſz dem gliedern, oder gelencke gegangen, verrenckung. Gall. *Luxation*, *Diſlocation*. A. A Disjointing.

Luz, an ſit os vertebrarum, an verò ſeſamoideum in pede dubitatur.

Lycanche, eſt angina, quæ lupos ſtrangulat, vide *Angina*.

Lycanthropia, eſt *Rabies Hydrophobica*, à rabido lupo excitata, in qua homines luporum ululatus imitantur, ex λύκος lupus, & ἄνθρωπος homo. Vide *Hydrophobia*. B. Wolfs-beet. G. Wolffs-biſz. Gall. *Morſure de Loup*. A. Biting of a mad Wolfe.

Lychnis, eſt planta, quæ plures habet caules ſeſquipedem vel duos pedes altos, rectos, rotundos, ramoſos, lanuginoſos : folia ſunt tres vel quatuor digitos longa, ſeſquidigitum lata, ſalvia majora, acuta, lanuginoſa, alba, conjugata bina ſimul, mollia : calicem habet tubuloſum magnum, latum, longum, multifidum, magis bullatum quàm in Alſinis, ſquammoſum : flos cariophillæus; floris piſtillum fit fructus, utplurimùm in conum deſinens, qui per maturitatem apice dehiſcens fundit ſemina exigua, ſubrotunda, vel angulata, interdùm reniformia; radix fibroſa, ſimplex : colitur hæc planta in hortis : nomen accepiſſe contendunt παρὰ τὸ λύειν νύχ☉, ἤγουν σκότ☉, *quòd Tenebras* ſolvat : vel, quòd tomentoſis earum foliis Veteres ad lucernarum uſum, pro elychniis uterentur, undè *Lucernula* dicta, ejus nominis ſunt variæ ſpecies. B. Christus oogen. G. Frauen-rœſlein. Gall. *Oeillets de Dieu; Paſſe fleur, Paſſeroſes.* A. Roſe Campion.

Lycium, eſt arbuſcula ſpinoſa, ſic dicta, quòd in Lycia, Aſiæ regione, creſcat. B. Boks-doorn. A. Box-Thorn.

Lycium, eſt ſuccus extractus & coquendo inſpiſſatus ex ramis ac caudice arboris pyxyacanthæ ſive Lycii, ſed cujus ſit ſuccus varii dubitant. Provenit in variis locis, uti in India, Hiſpania, Creta, Capadocia, Lycia, undè nomen, &c. Eſt medicamentum aſtringens.

Lycoctonum Aconitum, Aconitum Ponticum, Luparia, Lupicida, vel Cænicida, quoniam ab iis devoratum, eos confeſtim interficit, ex λύκ☉ lupus & κτείνω occido. B. Wolfs-wortel. G. Wolffs-wurtz, wolffs-kraut, gifft-kraut. Gall. *Aconit, tue loup, tue loup jaulne.* A. Wolfes Baine.

Lycoides, eſt inſania luporum inſtar, à ſemine retento, excitata, ex λύκ☉ lupus, & εἶδ☉ forma. B. Wolfs-gebeer. G. Wolffs-geberden. Gall. *Geſte de Loup.* A. Geſture of the Wolfe.

Lycopodium, eſt muſci ſpecies, Latinis à ſimilitudine *Pes Lupi* dicitur, ex λύκ☉ lupus & πȣ̃ς pes. B. Wolf-klauw. G. Gurtel-kraut, teuſſel-klau, bær-lapp. Gall. *Pied de Loup, Mouſſe terreſtre.* A. Wolf-claw.

Lycopsis, ſeu Anchusa, vocari volunt ob radicis fuſcum ex purpureo colorem : vel quaſi κυκνόφως vocatur

tur à lupo, cujus color cinereus eſt, nigrorem præferens, ſed non intenſiorem. Sonat enim Λύκοψις lupi faciem, aſpectumve, vel nomen accepit, ab hiſpida caulis, florum, foliorum, impexaque hirſutie, pedem lupinum imitata, ſed λυκοπὸς tunc dicendum foret, ex λύκ☉ Lupus & ὄψις viſus. Illud nomen Anchuſæ, & Bugloſſæ imponitur. A. Wall-Bugloſſ.

LYGMUS, idem quod *Lynx* & *Singultus*.

LYMPHA, eſt humor lympidus leviter ſalſus, igne avolans, fluens in vaſis arterioſis minoribus, ortis lateraliter ab arteriis majoribus ſanguineis vel ſeroſis, quæque vaſa tandem deſinunt in Venas Lymphaticas valvuloſas, exonerantes ſeſe, quæ ab inferioribus partibus veniunt, in ductum chyliferum, quæ à ſuperioribus in venam ſubclaviam: differt à ſero ſanguinis, quod eſt minùs pellucidum, flavius, & igne concreſcit ut ovi albumen. B. Water. G. Waſſer. Gall. *La Lymphe*. A. Water. Sumitur aliquando pro aqua illa, quæ ex puncturis nervorum aliiſque vulneribus effluit. B. Zenuw-water / Lee-water. G. Glied-waſſer. Gall. *Synovie*. A. The Lympha.

LYMPHATICA VASA, vide *Venæ Lymphaticæ*.

LYNX, idem quod *Singultus*.

LYNCIS LAPIS, ſive BELEMNITES, ἀπὸ τοῦ βελέμνου à ſagitta, cujus effigiem refert, ſeu *Dactylus Idæus*, à figura Dactyli, & Ida monte cretæ Inſulæ, ubi invenitur. Teres eſt & pyramidalis, ſub variis coloribus repertus. Inveniuntur albi, nigri, cinerei, pellucidi, vini ſalerni inſtar. Et hinc forſan eſt, quem Veteres *Lyncurium* appellarunt, quem & ſuccini ſpeciem fecerunt, ob colorem, quo ſuccinum refert, quemque ex urina lyncis, ſimul ac ea excernitur, coagulari, nonnulli fabulantur. Vetus hic lapis grave olet, & ne uſtus quidem odorem deponit. Reperiuntur multis in locis Germaniæ, in Boruſſia, Pomeria, Epiſcopatu Hildeſienſi, Helvetia, Ducatu Wurtemburgenſi, Goppingæ. In affectibus nephriticis præſcribitur. B. Donder-ſteen / lynx-ſteen. G. Albſchoſz, ſchoſtein, luchs-ſtein, tappen-ſtein. (ſi niger ſit.) Gall. *La Pierre de Lynx*. A. Lyncian ſtone.

LYNGODES FEBRIS, eſt, quæ ſingultum habet comitem, à λύζω ſingultio.

LYSIMACHIA, ſeu LYSIMACHIUM, & SALICA-

RIA, est planta, quæ habet plures caules duos vel tres pedes altos, rectos, villosos, nodosos; ex singulis nodis erumpunt tria vel quatuor folia oblonga, acuta, salicis latifoliæ similia, supernè atro virentia, infernè albicantia, & lanuginosa saporis adstringentis, flos monopetalus, rosaceus, in quinque lacinias divisus: post singulos flores pistillum fit fructus seu testa globosa quæ per maturitatem apice dehiscit, semen excutit: semina sunt Coriandri saporis adstringentis: radix est repens, rubicunda: crescit hæc planta in paludibus, & locis aquosis: flos convenit cum Blattaria, sed fructus in hac est bicapsularis, cum in Lysimachia sit tantùm unicapsularis: appellata, ut ferunt, ab ejus inventore Lysimacho: vel παρὰ τὸ λύειν τὴν μάχην, quòd pugnam & animalium certamen verberando solvat, dirimatque. *Salicaria* vocatur, quòd inter folia salicis, aut inter salices nascatur. Hujus sunt variæ species. B. **Wedzeich / vederik / joden-kruid.** G. Weyderich. Gall. *Soucy d'Eau*, *Perce-bosse*, *Corneille*, *Lysimachie*, *Chasse-bosse.* A. Loose strife.

LYTERIA, est signum solutionis magni morbi, à λύω solvo.

M.

M Simplex in præscribendis formulis positum immediatè post alicujus herbæ nomen, denotat *Manipulum*, scribitur sæpè tribus literis ut *Man.* In fine formularum significat *Misce.*

MACERATIO, est species infusionis, quando dura quædam corpora in aqua, aliove liquore, mediante frigore aut calore infunduntur per magnum temporis spatium, ut partes emolliantur, & ab aqua penetrentur; cum illa misceantur, vel aptæ evadant misçelæ si decoquantur; omnia enim hoc modo magis aperiuntur. B. **Weiking.** G. Das einwæssern. Gall. *Maceration.* A. Idem.

MACHINA, est in medicina instrumentum aliquod grande, cujus ope magnus motus in resistens parvâ vi potentiæ applicatæ potest excitari, uti scamnum, scala, Ambe, &c. quibus membra luxata restitui solent, dum enim luxatio plerùmque plurium hominum vi & operâ indigeat in restitutione, ope artificiosarum machinarum, in hos usus accommodatarum, chirurgus solus omnium aliorum viri-

viribus satisfacit. Gr. Μηχανὴ, Μηχάνημα. B. Werktuig. G. Eine ruestung, werckzeug. Gall. *Machine*, *Instrument*. A. An Engine.

Macis, quid sit, vide *Moschata Nux*. B. Foelp / bloem van notemoscaat. G. Muschatblum. Gall. *Le Macis*, *Ecorce ou ce qu'on appelle improprement Fleur de Muscade*. A. Mace. *Macer Veterum*, est ligni cujusdam cortex lignosus, crassus, rubescens ex Barbaria afferri solitus, gustu valdè amarus & astringens, adeòque differt à maci, quamquàm interdum à modernis confundantur. Est & genus maceris Insularum orientalium, quod forsan idem cum Veterum maci.

Macrocephalos, sive Capito, est is, qui magnum habet caput, ex μακρὴ magna, & κεφαλὴ caput. B. Grootthoofd. G. Ein groszkopff. Gall. *Qui à une grosse tête*. A. Great headed.

Macrocosmus, denotat mundum universum, sicuti homo *Microcosmus*, sive minor mundus in comparatione, ex μακρὸς magnus, & κόσμος mundus. B. De groote waereld. G. Die grosse welt. Gall. *l'Univers*. A. The great world.

Macropiper, est piper longum, vide *Piper*.

Macula Epatica, est macula fusci coloris, vel ex flavo nigricantis, latâ palmi magnitudine, inguina imprimis & pecten ac dorsùm occupans, imò totum pectus interdùm obtegens, cum cutis quadam levi asperitate, quæ squammas aut furfures quasi emittit, quæ tamen non uno loco hærent, sed hinc indè disseminantur, & modò evanescunt, modò rursùm emergunt. B. Lever-vlekken. G. Leber-flecken. Gall. *Taches du Foye*. A. The Liver spots.

Macula Matricalis, *Nævus* Cic. Gr. Κηλὶς, Σπίλωμα, Σπίλος, est macula, quæ cum fœtu nascitur, obfusci coloris, constanter locum suum occupans; quæ tamen indifferenter per totam cutim spargitur, uti est in facie, manibus, dorso &c. aliquando rei alicujus imaginem exprimens, ut muris, mori, suberis &c. B. Moedermaal / vlekke. G. Mutter-maal, mutter-flecken. Gall. *Tache qu'on apporte en naissant*. A. The mother spot.

Macula Volatica, est macula rubra, vel purpurea in cute hinc indè serpens, quæ si orificium aliquod, os puta, nares, oculos, aures, nates attingit, & eousque

penetret, malum lethale fit, infantibus infeſtum. B. Roode-vlek. G. Rothe flecken. Gall. *Tache Volante*. A. Fyling ſpot.

MADAROSIS, eſt capitis glabrities, ſive capillorum defluvium, à μαδάω lævis & depilis ſum. B. uitrysen des hairs / het uitvallen des hairs. G. Das ausfallen des haars. Gall. *La Pelade*. A. A Baldneſſ of the head.

MAGDALEONES, ſunt cylindraceæ emplaſtrorum vel aliarum rerum maſſæ, à μάσσω pinſo. B. Een rolle salf. G. Ein ſtuecke pflaſter. Gall. *Une Roüe d'Emplaſtre*. A. Maſſes of plaiſter made up inform of a cylinder.

MAGISTERIUM, pulverem deſignat propriè ſolutione ac præparatione paratum, impropriè reſinoſam materiam ſimili modo productam, utpotè quæ verius Extracti nomine donatur. Magiſteria ut varia ſunt, ita & variè parantur, ſemper materiæ ſiccæ, ſi fieri poteſt pulveriſatæ, aut ſi neceſſarium, calcinatæ, affuditur liquor ſolvens, qui pro diverſitate ejus diverſus eſt, acetum ſimplex aut deſtillatum, tum per ſe, tum acuatum per ſpiritum nitri, vitrioli, ſalis &c. Imò hæc ſola in mineralibus & animalibus; lixivium ex ſale tartari, & aqua paratum in vegetabilibus, ſpiritus vini in his ſulphureis, hoc eſt, oleoſâ parte præditis, hæc tamen magis ad extracta ſpectant. Soluto affunditur liquor præcipitationem efficere valens, ex ſpecialibus cognoſcendus, ferè ol. tart. per deliquium, urina, aqua ſalſa, ſpir. vitrioli, nitri &c. In mineralibus & animalibus, aqua communis, aut aluminoſa in vegetabilibus & ſecedet ad fundum vitri Coagulum exſiccandum, & ſi neceſſitas urgeat primùm edulcorandum, poſtea igniendum. B. Meeſter-poeder. G. Meiſter-pulver. Gall. *Magiſtere*. A. A Magiſtery.

MAGISTRALIA MEDICAMENTA, ſunt, quæ à Medicis ad varios ſcopos & uſus in officinis præſcribi ſolent, *Uſualia* vulgò appellantur, quia eorum uſus frequens eſſe debet, ſemel ſc. in ſeptimana, vel bis in menſe. B. Meeſter-ſtukken. G. Sehr gebrauchliche mittlen. Gall. *Remedes magiſtraux*. A. Magiſtrals remedies.

MAGMA, ſpiſſum unguentum eſt; ſed dicuntur quoque fæces poſt ſuccorum expreſſionem, aut decoctionem, relictæ, à μάσσω pinſo, ſubigo. B. De vuiligheid. G. Unflat, dicke ſo ſich auff den grund ſetzt. Gall. *Le Marc*. A. Dregs.

MAGNA

MAGNA ARTERIA, idem quod *Aorta*.

MAGNES, eſt lapis, polos mundi oſtendens, ferrum, chalybemque, arenam Italicam & Indicam, aliaque corpora, attrahens, præſertim ferreo circulo armatus. Plerùmque duobus locis polaribus maximarum virium gaudens. Reperitur circa ferri fodinas in diverſis Germaniæ, Norvegiæ, Sueciæ, & Italiæ locis. Vegetior plerùmque cæteris eſſe ſolet, qui ferri colorem ruffeſcentem habet. Ingreditur quibuſdam emplaſtris, ut ferrum ex vulneribus attrahatur, ſed fruſtrà, cùm magnes pulveriſatus, & præſertim uſtus, vires ſuas magnâ parte amittat, ſaltem non oſtendit. Sanguinem quoque ſiſtit. Gr. λίθος Μαγνήτις & Ηράκλειος, dicitur & Sideritis. B. Magneet-ſteen / Zeil-ſteen / quia nautæ acu verſatili, ſuper eo ducto, utuntur. G. Magnet-ſtein. Gall. *Aimant*. A. Load-ſtone.

MAJORANA, eſt planta, quæ habet plures parvos caules pedem circiter altos, lignoſos, ramoſos, tenues, parùm villoſos, & rubicundos: folia ſibi invicem appoſita, obrotunda, minima, origanum vulgare referentia, ſed multò minora, mollia, albeſcentia, odoris aromatici penetrantis & grati, ſaporis parùm acris & amari: flores in ſummitate caulium creſcentes, congeſti in ſpicas, aut capitula rotunda, denſa, breviora origano, conflata ex quaterno foliorum ſquammatim ſibi mutuo incumbentium ordine, galea erecta, bifida: flori ſuccedunt ſemina obrotunda, odorata, minima, amara, coloris ruſi: radix minima. Σάμψυχον vel Α'μάρακον Gr. dictam volunt, quòd majori curâ, diligentiâque, quàm cæteræ colatur: malunt alii eandem Majoranam Marum, & Maro nomen inditum contendunt, fortè Majorana diminutivum à Maro erit; cùm dicitur & Amaracus, volunt illam derivari ex à privatus & μαραίνω, quia hæc planta non facilè marceſcit. B. Majolein. G. Majoran, maſeran, waſoran, weyeran. Gall. *Marjolaine*. A. Majoram.

MALA, ſeu GENA, eſt illa pars faciei, quæ eſt infra oculos & ſupra maxillam inferiorem, ſic dicta ob protuberantiam, quando os aëre vel alio liquido impletur. B. De wange / de koon. G. Wangen, backen. Gall. *La jouë*. A. A cheeke.

MALABATRUM, ab *Acoſta* delineatum, cinamomi ramus cum baccis & foliis mihi eſſe videtur, convenit enim

cum folio, quod servo, & fortè eadem res erit. Scriptores tamen non conveniunt. *Dioscorides* folia hæc in aquosis crescere locis aquisque innatare scribit, ut lens palustris. *Garcias ab Orto* ut & alii scriptores esse folia arboris ajunt, inveniríque copiosè in India ac maximè in Cambaja, procul ab aquis. Utrum ergò *Malabatrum* hodiernum cum Veterum idem sit, id est de quo ambigitur, consultiùs est credere nomen hisce foliis inditum à regione *Malabra*. Fortè ob folium quod habet magnum, per excellentiam quoque *Folium* dictum. *Indicum* nomen illud conflatum videtur ex Indorum *Betre*, ut indè constat Indorum *Betre*, esse *Malabathrum* Arriani & Plinii, ex *Betre*, factum *Bathron*, & indè *Malabathron*. Indi *Tamalapatra* appellant, Arab. *Cadegi Indi*. G. Indianisch blat. Gall. *Feuille Indienne*. A. Indian Leaves.

MALA INSANA, Neapolitanis *Melanzana*, ab aliis *Amoris Poma*, dicta sunt, non quòd Lethalia sint, sed quòd difficulter concoquantur. *Amoris* autem *Poma* quòd propter elegantiam & pulchritudinem digna sint, quæ amentur. B. Gulden appel. G. Gold-apfel. Gall. *Pomme d'Amour*, *Pomme dorée*. A. Gold-appel. Est & alia Malæ insanæ species. B. Dol-appel. G. Doll-apfel. Gall *Mayenne*, *pomme d'amour*. A. Madd-apple.

MALACHE, est medicamentum alvum molliens, & tumores duros, à μαλάσσω mollio.

MALACHITES, est lapis, jaspidis species, non transluens, malvæ virescentis colore, vocatur quoque *Molochites*, in febribus calidis olim laudatus.

MALACIA, est fames depravata, quâ ab usu humano aliena appetuntur: item corporis mollities, à μαλάσσω mollio. B. Een verdorven honger / maagde honger. G. Lust zu unnuetzen sachen, falich hunger. Gall. *Faim corrompue*, *depravée*. A. Depraved appetite.

MALACTICA, sive EMOLLIENTIA, sunt, quæ mediocri suâ calefaciendi & humectandi facultate, partes inter se firmiùs cohærentes, dissolvendo, & nonnulla dissipando, molles reddunt. *Malagma* idem majoribus sonat quod *Cataplasma*, à μαλάσσω emollio. B. Verzagtende middelen. G. Lindernde artzney, erweichende mittel. Gall. *Remedes emolliens*. A. Softning remedie.

MALAGMA, idem quod *Malacticum*.

MA-

MALAXATIO, eſt, quando maſſæ quædam pilularum, in maſſam cum aliis rebus ſubiguntur, ſive id manu fiat, ſive pilâ, vel ſimili inſtrumento. B. Kneding. G. Knæten. Gall. *Pétriſſement.* A. A Kneading.

MALICORIUM, quaſi corium mali, eſt mali punici putamen.

MALIGNUS MORBUS, eſt qui ſævit vehementiùs, aut perſeverat diutiùs, quàm indoles ejus præ ſe ferre primâ fronte videtur, & medicinæ non auſcultans, mortem ſæpè inducit, ut febris peſtilens, ulcus cacoëthes &c. B. Kwaatwillige ziekten. G. Bœſe, gefæhrliche kranckheit. Gall. *Maladie maligne.* A. A malignant diſeaſe.

MALINATHALLA, eſt Cyperi planta, creſcit in terra, cujus nomen *Malinathalla*, ex ἀνὰ & θαλλέω vel θάλλω conflatum videtur, quod Latinis regermino ſignificat; vel ex μαλὰ *valde* & ἀναθάλλω regermino. Sata enim unica radix innumeras alias producit.

MALLEUS, eſt ex oſſiculis illis quatuor in aure contentis unum à figura, non verò ab uſu ita dictum, quòd craſſius ſit alterâ ſui extremitate, quæ caput dicitur, & tenuius alterâ, quæ manubrium appellatur; hoc oſſiculum membranæ tympani à parte poſteriori, tympani cavum ſpectante, versùs interiora applicatur, habet caput ſuperficiem ex una parte hemiſphæricam, ex altera parte inæqualem duabus protuberantibus eminentiis cum cavitate intermedia donatam pro articulatione cum incude, quod locatur in foveola quadam, in parte anteriori, ſuperiori, & media, tympani exſculpta, abſque ulla tamen cum eadem connexione, quo efficitur, ut penitùs liberum & mobile ſit hoc capitulum: manubrio ſuo longiori, tenuiori, incurvo, ſecundùm membranæ tympani interiora protenditur, ultra ejus medium vel centrum recta deſcendit, ei interim firmiter accreſcit, præſertim extremâ manubrii parte, ubi illud paulò planius eſt, ſic dictam membranam introrsùm trahit, atque efficit, ut tenſa admodùm, interim intùs verſus tympanum conice gibbâ, extus verò versùs meatum auditorium concava ſit: habet præterea Manubrium duas apophyſes, quarum una poſſidet proceſſum breviorem, craſſiorem, acuminatum, tympani membranæ parti ſuperiori anteriori quodammodò infixum, eamque versùs meatum auditorium aliquantùm ele-

vantem : alter verò proceſſus longiſſimus, graciliſſimus, tenerrimus, incurvus, flexilis, elaſticus, fragilis, à plurimis neglectus & prætervifus, à Cæcilio Folio primùm inventus, & poſtea à *Th. Bartholino*, & *J. J. Rau* animadverſus, locatur in ſulco quodam ad finem meatûs auditorii oſſei in hunc finem excavato. B. Het hamertjen. G. Der Hammer. Gall. *Le Marteau.* A. Hammer, Beetle.

MALLEUS PEDIS, vide *Malleolus.*

MALLEOLUS, ſive MALLEUS, Gr. Σφυρὰ, Σφυρὸν, πέζα Polluci, eſt duplex, *Externus* qui eſt inferior in pede oſſis fibulæ proceſſus. Vel *Internus* eſtque proceſſus inferior oſſis tibiæ. B. De enkele. G. Die knorren, gelencke im fuſze. Gall. *Malleole*, *la Cheville.* A. The Anckle.

MALLEOLUS, in vegetabilibus eſt novellus palmes innatus prioris anni flagello, cognominatus à ſimilitudine rei, quod ex ea parte quâ deciditur ex vetere ſarmento, prominens utrinque malleoli ſpeciem præbet, vel, quòd capillatus utrinque & ſurculatus ſolebat ſeri.

MALTHACODE, eſt medicamentum cera emollitum, à μαλάσσω emollio, μάλθη eſt cera emollita.

MALUM MORTUUM, eſt ſcabiei genus, dictum quòd corpus nigrum & quaſi mortificatum appareat; quod eſt ſcabies cum livore & nigredine, ac puſtulis cruſtoſis, nigris & fædis, ſine ſanie & ſenſu ac dolore, in coxis & tibiis præſertim ſæviens.

MALOGRANATUM, & MALUM PUNICUM, ſeu GRANATUM, eſt cartilago *Xiphoides*; ſic ab Arabibus nominata, aliàs Fructum denotat.

MALVA, eſt planta, quæ plures habet caules longos, ſatis craſſos rotundos, medulloſos, villoſos, ramoſos, aliquando rubicundos, repentes: folia ſunt rotunda; aliquantùm inciſa, villoſa, mollia, coloris virido fuſci, in margine dentata, caulibus adhærentia : flos eſt monopetalus, campaniformis, patens & multifidus, ex cujus fundo emergit tubus pyramidatus, ſtaminibus plerùmque onuſtus : ex calice verò exſurgit piſtillum, infimæ floris parti adinſtar clavi infixum, quod deindè abit in fructum planum orbiculatum quandoque acuminatum, calice ut plurimùm involutum, è plurimis capſulis conſtantem axi ita circumhærentibus, ut ſingulæ ejus ſtriæ capſulam ſuam quaſi articulatione quâdam excipiant, ſemine fætam, non raro

rarò renifomi : radix ſimplex, longa, exigua, alba, ſaporis dulcis & viſcoſi : Gr. Μαλαχὴ, ab emollienda alvo nomen traxit : μαλάττειν enim mollire ſignificat. Quin etiam ſic Latinis, Varro *Malvam* quaſi *Molvam*, quòd alvum molliat, dictam eſſe contendit. B. Kaaſjes-bladen / maluwe. G. Pappeln, kæſz-pappeln, haſen-pappeln. Gall. *Mauve*. A. Mallow.

MALVAVISCUM, vide *Althæa*.

MALUS, Arbor eſt, cujus truncus habet externè corticem cinereum, aſperum, internè flaveſcentem & politum; lignum durum, album, aut albeſcens : folia ſunt oblonga, obrotunda, quædam acuta, altera obtuſa leviter in margine crenata, ubi tenera in parte inferiori aliquantulùm lanuginoſa : finis pedunculi fit ovarium, cujus margo ſuperior explicatur in coronam, inſtar calicis monophylli explicatam in quinque magna ſegmenta expanſa : flos eſt roſaceus, pentapetalus, ovario intra coronam innatus, habet petala nata ex interſtitiis ſegmentorum, & ſtamina multa orta ex calicis interno ambitu : ovario aucto, petalis excuſſis, elapſis ſtaminibus marceſcunt quinque tubæ longæ ovarii, centro emiſſæ; contrahitur calix fitque fructus pomum umbilicatum, quinque loculare, carnoſum : fortè à verbo *Malo*, deſidero, expeto, propter inſignem uſum alimentarium, cibariumque : vel à Gr. Μῆλον. B. Appel-boom Gall. *Pommier*.

MAMMÆ, MAMMILLA, UBER, Grammaticorum ſenatus curioſior *Ubera*, interiora; *Mammas* ipſas eminentias dici voluit, Μαζὸς, Μαςὸς, Τιτθὸς, Τιτθίον, Μῆλον *Suidæ*, ob mali in rotunditate ſimilitudinem, Ὕθαρ *Hom.* Ὑπήθεον *Suidæ*, uter propriè pro ubere animalium ſumitur. Eſt corpus globoſum, album & molle, utrinque muſculo pectorali anterius in pectore incumbens, intùs ex glandulis conglomeratis conſtructum, quo mediante lac à ſanguine arterioſo ſegregatur, in ductus aliquos majores colligitur, & ex his & per tubulos minimos papillam tranſeuntes, foras in uſum fœtûs convehitur. B. De borſt / mammen. G. Die bruſt, duetlein. Gall. *La Mamelle*. A. A dug, teat, pappe.

MAMMIFORMES PROCESSUS, ſunt duæ oſſium temporalium apophyſes. B. Mamwyſe uitſteekſels. G. Bruſtgleicher auſzwachs. Gall. *Apophyſe Maſtoide*, *Apophyſe*

physe Mammiforme. A. Teatlike Proceff. Vide *Maſtoides.*

MAMMILLA, idem quod *Mamma.*

MANDIBULA, MAXILLA, Gr. Γαμφήλη, Σιαγὼν, Γένυς, Γένειν, Γνάθος. Eſtque ſuperior vel inferior, *Superior*, è tredecim componitur oſſibus, utrimque ſex, cum uno impari. 1. Ad angulum oculi externum, & cum proceſſu oſſis temporum anteriore conjunctum, apophyſi ſuâ os jugale producit. 2. Oculi canthum internum conſtituit, meatu præditum amplo, per quem ad nares redundans oculorum humiditas deſcendit. 3. Intra oculi orbitam, reliquis duobus interpoſitum. 4. Maximum omnium, genarum, & palati potiſſimam, abſolvit partem, dentiumque cavernis elaboratum. 5. Juxta cum pari ſuo naſum conſtituit. 6. Extrema palati cum oſſe ſocio terminat, atque hæc omnia harmoniis potiùs, quàm ſuturis combinantur. 7. Eſt impar, quod vomer dicitur, narium ſepimentum. *Inferior* verò vigente ætate in os unicum coaleſcit, duritie, craſſitudine, adeòque robore inſigne, habet proceſſus duos, acutum unum qui *Corone* : tum retuſum alterum, qui in capituli formam collectus *Condylus* appellatur. Foramina interna poſſidet duo, totidemque externa nervis egreſſum concedentia ; inferioris dentes cavernulis excipit, & oſſi petroſo coarticulatur. B. Kinnebakken. G. Der kinbacken. Gall. *Maſchoire.* A. A The jawbone.

MANDIBULARES MUSCULI, idem quod *Maſſeteres.*

MANDRAGORA, planta eſt, quæ habet folia immediatè ex radice erumpentia, longa, in medio ampla, in fine anguſta, polita, coloris viridis, ſubfuſci, odoris ingrati : flores ſunt monopetali multifidi, campaniformes : poſt florem ſequitur fructus mollis, globoſus, carnoſus, continens ſemina compreſſa, ut plurimùm reniformia : radix eſt longa, craſſa, bifida, externa cinerea, ferruginea, internè pallida, odore ingrato, & viroſo ; caput ferientе & narcotico : radix ferè hominem refert, infernè duo crura habet, & ſi supernè leviter vulneretur ab utroque latere, tum excreſcunt quaſi brachia, & tum ſuperne facilè in caput formari poteſt, undè dicunt autores eſſe hominem ſubterraneum, ob quam cauſam vocarunt quidam Anthropomorphon, Ἄνθρωπος homo, & μορφὴ figura, quaſi figura hominis ; vel ut aliis placet. Quaſi τῆς μάνδρας

ἱερὰς τὰ γέρας, ſpeluncarum, ſtabulorumque honos, quòd ad mandras pecorum, aliaſque ſpeluncas proveniat: Μάνδρα enim eſt ſpelunca, pecorum ſtabulum. Alii derivant à Belgico ſermone, quaſi à *Man* & *Dragen*, ac ſi diceres virigeram, hominigeram: idque ob radicis formam, quam arte viri inſtar fingere norunt. Alii iterùm nomen inditum putant, quòd fœcundas reddat fœminas ſteriles. Gr. Κιρκαία Pythagoræ Ἀνθρωπόμορφος, Latinis *Canina* aut *Terreſtris Malus*. Qui *Circæam* vocarunt, nomen illi à Circe fecerunt, quoniam creditur radix ejus ad amatoria conducere. Pythagoras haud dubiè ab humana forma, quam radix ejus referre videtur, Anthropomorphon appellavit. Hinc ſumptâ occaſione, Agyrtæ & impoſtores illi circumforanei radices humanâ effigie inſignitas circumferunt, quas Mandragoras eſſe teſtantur, cùm tamen conſtet eas eſſe fictitias, & manu factas ex cannarum radicibus humanâ ſpecie ſculptis, poſtea plantatis. Naſcuntur autem ſubindè radiculæ parvæ, quæ repræſentant capillos, barbam, pectinis pilos, & ex terra eum acquirunt colorem, ut radices eſſe appareant. *Terreſtrem Malum* Romani dixerunt Mas vocatur Μόριον, & candida eſt. Fœmina nigra, Gr. Θριδακίας à ſimilitudine foliorum appellata. Nonnulli *Dudaim* appellant. B. **Mandragers-kruid.** G. Alraun. Gall. *Mandragore.* A. Mandrake, Mandrage.

MANDUCATORII MUSCULI, idem quod *Maſſeteres.*

MANIA, eſt imaginationis & judicii depravatio, cum excandeſcentia ſine febri & timore: itaque nihil aliud eſt quàm majoris ac inordinati ſpirituum animalium impetus, qui ab anima refrænari non poſſunt, quod non abſurdè liquet ex fortitudine, quam furioſi habent, quæ equidem, deficientibus ſpiritibus, fieri nequit, à μαίνομαι furo, inſanio; dicitur & *Rabies*, *Furor*. Gr. Μανία, Μανικὴ ἔκστασις, Λύσσημα B. **Dolligheid / razentheid.** G. Tobſucht, wuetende unſinnigkeiten. Gall. *Fureur.* A. Madneſſe.

MANICA HIPPOCRATIS, eſt ſacculus laneus, figurâ pyramidali, quo vina aromatica & medicamentoſa, aliique liquores percolantur, ex ὑπὸ ſub, & κεράννυμι miſceo. B. **Een hipocras zak / hippocrates mouw.** G. Spitziger beutel. Gall. *Chauſſe d'Hippocrate.* A. Hippocrates his ſleeve aſtrainer with à narrow end. MA-

MANIODES, est delirium Maniæ simile, à μανία furor, & εἶδος forma.

MANIPULUS, est mensura sicca Medicis in præscribendis formulis familiaris; est enim determinata quantitas, quantùm sc. unicâ manu comprehendi potest; hoc pondere plerùmque herbæ metiuntur. *Manipulus Celso*, quod *Scribonio Largo* fasciculus, *Simpleri* indicio in nomencl. Rei Nummar. fol. 89. Quo sensu *Esthio* cap. 1. §. 1. de remed. formal. definitur fasciculus, qui manu comprehendi potest *Rondeletio* cap. 2. Meth. cur. p. 17. cæterisque omnibus à Manipulo differt fasciculus, nisi fortè cum *Agricola* lib. 2. de extern. pond. δεσμίδιον χειροπληθὲς intelligendum. *Heurnius* lib. 1. Meth. Prax. utriusque discrimen explicatius tradidit, cui fasciculus, quantùm plicatis brachiis capi potest. *Ovidius* de Medic. faciei, manipulum scitè circumscripsit: quantùm manus una prehendat. Notatur vulgò signo M. vel Man. B. Een hand-vol. G. Eine hand voll. Gall. *Une poignée*. A. An hand full.

MANNA, dicitur esse ros pinguis arboribus adhærens; sed *Th. Bartholinus* Calabriam peragrans, narrat se legisse ex fraxino Mannam. Dicit incolas alternis ictibus truncum arboris fraxini vel orni vulnerare, undè liquor destillat, qui à solis calore exsiccatur. Porrò narratur tota examina insectorum (cicadarum, ut *Bartholinus*, vel apicularum, culicum instar, ut *Chrift. à Vega*) ex arboribus istis succum dulcem exugere, quem uti apes deponunt, undè manna foliis, lapidibus, aliisque herbis sæpè communicatur, iisque adhærescit. Tempore laboris nullas habent alas, Teste *Herm. N. Grimm.* sed postea cum pluvia decidit, & manna eluitur, mutantur quasi in viscum quendam, qui instar clematis circa arborum ramos circumvolvitur; eo tempore, si tangas, resiliunt, virides crassasque alas obtinuerunt, quibus totum corpus contegitur. Error fortè inde venit, quia in sacris dicitur Manna roris in modum decidisse, sed si quis diversitatem spectet, facilè judicabit non esse eandem Mannam. Manna hodierna est succus luxurians & concretus ex foliis quarundam arborum, ut fraxini productus; observat Don. Anton. ab Altomari, quod meridie tantùm, ac calidissimis diei horis manna exsudet ex foliis; majori enim caloris gradu opus est; ut succus ad folia perveniat, & extra va-

sa

ſa ſua deferatur; cælo enim ſicco & menſe Julio in regno Neapolitano & Sicilia ſponte fluit liquoris limpidi inſtar & ſenſim concreſcit; poſtridie cultri ope eam colligunt, ne à pluviis & cælo udo liqueſcant, & in vaſis vitreis condunt, ac deindè ſoli exponunt in chartis nitidis donec manibus non adhæreat, aliter enim liqueſceret & candorem amitteret. Manna ſpontanea à die 21 Julii ad finem uſque Julii effluit, niſi adveniant pluviæ. Julio deſinente Ruſtici corticem fraxinorum incidunt ad materiem uſque, tunc à meridie ad ſextam fluit idem liquor, & in grumos craſſiores cogitur, caloris paulò intenſioris ope: Manna alia Granata dicitur, quòd minoribus conſtet granis, alia Maſtichina, quæ Maſtiches propè granis eſt æqualis. Venit ex Calabria, imò ex India Orientali, Syria, Perſia, Goa, ex Ormuz, Ceilon &c. Cùm carduis adhæret vel cùm liquida ſit *Tereniabin* ſtrictè appellatur: ſed ſi fuerit durior, *Maſtichina* dicitur vel *Granata*, quia in granis eſt. Item *Mel Aëreum*, ſeu *Aëromeli*; *Men Siracoſt*, *Terniabin*, *Thereniabin*, *Trungibin*, *Terengibil*, *Droſomeli* &c. Leviter alvum morantem incitat, ſapor eſt dulcis inſtar mellis; color debet eſſe albus, non fuſcus aut rufus. Mannam quidem Veterum fuiſſe ſaccharum ſuſpicantur. Gr. Ἀερόσομέλι & Ἀερομέλι B. Manna / Honingdauw. G. Wiltgaw, Himmelbrot, Manne, Himmel-honing. Gall. *Manne.* A. Heavenly Food, Manna.

MANNA CHYMICORUM, ut Mercurii, eſt deſtillatum quoddam ex præcipitato albo, nive albiſſimum; vocatur & *Aquila Cæleſtis.*

MANNA THURIS, vide *Thus.*

MANSORII MUSCULI, idem quod *Maſſeteres.*

MANUS, in genere ſumitur pro ea parte à ſummo humero ad digitorum extremitates. Sed ſtrictè dividitur in *Brachiale* vel *Carpum*, in *poſtbrachiale* & *digitos.* Interna poſt brachialis pars *vola* ſeu *palma*, verùm exterior dicitur *dorſum.* Gr. χείρ. B. De hand. G. Eine hand. Gall. *La Main.* A. The hand.

MANUS CHRISTI, eſt ſaccharum perlatum, ſic dicitur quod cardiacis ingreditur, quo utuntur morte proximi, fortè ſic dicitur, quia Chriſti manus tunc neceſſaria eſt, ſive in vita futura ſive in morte. B. Paerel-ſuiker. G. Perlen-zucker. Gall. *Sucre de Perles.* A. Pearle Sugar.

MA-

MARASMODES, eſt febris, quæ lento gradu tabem accerſit, ex μαρασμὸς tabes, & εἶδος forma. B. **Een uitdrogende koorts.** G. Duerre, wen man am leibe abnimmt, verſællet, welck wird. Gall. *Fievre lente, ethique, ou de langeur.*

MARASMUS, eſt ſummus Tabis ſeu Atrophiæ gradus; oculi ægrorum hoc malo laborantium ſunt concavi, collapſa tempora, nares acutæ, prominentia mala, coſtæ protuberantes, ſcapulæ inſtar alarum & claviculæ inſtar arcûs eminent: exerit ſe ſpina dorſi, collabitur venter, clunes pendent, aut conſumuntur, manùs aridæ ſunt incurvatis unguibus, cadunt pili, atque tota cutis evadit flaccida, arida, fuſca, & in rugas contrahitur, venis interdùm conſpicuis & eminentibus, corpuſque univerſum aliquando pellucidum & tranſparens conſpicitur. Urget plerùmque inexplebilis ſitis, fames perit, reſpiratio exiſtit ſummè difficilis, tandem alvi fluor, & tandem mors inſequitur, hoc morbo ſenes non raró obnoxii ſunt, à μαραίνω marceſco. B. **uitterende ziekte.** G. Verfallen, mager werden, ſchwinden. Gall. *Conſomption, Phthiſie, Langeur.* A. Conſuming feaver.

MARATHRUM, eſt Fæniculum; Antiqui vocarunt ἀπὸ τοῦ μαίρειν, τουτ' ἐστὶ λάμπειν, καὶ ἀθρεῖν, quod eſt videre, lucere, quia viſus aciem excitat. Recentiores vocarunt, quòd foliis teneris, mollibuſque ſit, vel quòd molliendi vim habeat. Nonnulli tamen deducunt ἀπὸ τοῦ μαραίνεσθαι à *Marceſcendo*, cum ejus uſus multus cum inaruerit & marcidum fuerit, ad condienda plurima. Vide *Fæniculum.*

MARCASITA, ſive BISMUTHUM, eſt ſubſtantia, colore plumbi & ſtanni intermedia, utroque durior, ſtibio ſimilis, fragilis & ſciſſilis, fractum ſplendens & ſtrias latas habens, antè ignitionem liqueſcens, tinniens, manus inficiens, reperitur in propriis, vel in argenti fodinis; & albo nitore argentum æmulatur, ſulphuris præſentis notas gerit, acidique actione bituminoſâ dimittit, metalla volatilia, atque friabilia admiſtu ſuo reddit. Eſt autem ſui generis metallum, & veteribus ignotum, quia in Miſnia ſolùm reperitur: eſt autem alia ejus ſpecies, flavedinis alicujus particeps, quæ marcaſita aurea dicitur. Gold-kieſz. prima autem vocatur. B. **Marcaſite / biſmuth.** G. Wiſz-

muth,

muth, marcasit. Gall. *Marcasite*, *Bismuth*. A. Bismuth, Marcasite.

MARCHASITA, materia metallica impura varii generis, *Græcis*, *Latinisque* pyrites, *Arabibus* Markhasjitsa, ut ex *A. vicennæ can. Med. l. 2. tract.* 2. constat. Cùmque vox hæc Latina jam civitate donata sit, necesse est penultimam Latino more, ob positionem in Arabico extantem produci. Hæc Borrichius

MARCOR, idem quod *Marasmus*.

MARGA, est pinguis quædam materia, & quasi medullosa, in nonnullis saxis contenta, variorum colorum, ideòque *Medulla Saxorum* vocatur; viribus cum terrestribus reliquis convenit. B. Merg in de steenen. G. Steinmarck. Gall. *La Moëlle de Pierre*, *Agaric mineral*, *Lait de Lune*. A. Marle, vel Marrow of Stones.

MARGARITÆ, *Perlæ* dictæ & *Uniones* si magnæ sint. Sunt lapides rotundi, in conchis nonnullis ex perittomate eodem quo testæ generantur, producti: imò & in ipsis animalculis, quæ conchis inhabitant, uti in Ostreis Anglicis, & Musculis nostratibus, sæpè inveni. Duplices censentur, *Orientales* nempè & *Occidentales*. Illæ splendidiores sunt, adeòque cæteris præferuntur & præsertim Persicæ. Hæ lactescunt, minusque sunt splendidæ. Inveniuntur etiam in multis Europæ locis, uti in Scotia, Silesia, Bohemia, Frisia, locisque maritimis aliis, sed vilioris sunt notæ. Majores itidem & quæ perforatæ sunt, censentur minoribus & non perforatis maturiores & præstantiores. In medicina dicuntur cor roborare: sed præcipuè margaritarum vires consistunt in temperando acido. Gr. Μαργαρίτης. B. Paerel. G. Perlen. Gall. *Perles*. A. Pearle. Arab. *Lulu*.

MARIS, est mensura decem choarum Atticarum, vel librarum octoginta trium cum unciis quatuor.

MARISCA, idem quod *Ficus*.

MARMARYGÆ, sunt oculorum fulgores & corruscationes, à μαραίνω resplendeo. B. Het vuur dat uit de oogen springt. G. Feuer das aus den augen springt. Gall. *Lors que les yeux etincellent*. A. The glinsterins and corruscations of the eyes.

MARMELATA, & MARMELADA, est succus cydoneorum in gelatinam crassiusculam cum saccharo con-

 den-

densatus: eaque tum simplex est, tum aromatisata, idque pro usu medico aut domestico. Venit à voce Lusitanica & Hispanica: *Marmelos* enim & *Marmellos*, illis malum cydonium est. B. Marmelade/ quee-bleys. G. Quitten-apffel-fleisch, quitten lattwerg, marmelat. Gall. *Marmelade*, *Cotignac*. A. Marmelade.

MARMOR, lapis est, insigniter durus ac ad splendorem accipiendum, si poliatur, ita aptus, ut statuæ vel columnæ egregiè nitentes indè sculpi possint. Genera multa sunt, cùm nec certa illis figura, nec color certus sit. Alia sunt *Alba*, uti *Alabastrites*; Alia *Rubra*; Alia *Nigra*, ut *Lydius lapis*; Alia *Variis coloribus*, uti *Porphyrites*, *Ophites* &c. Gr. Μάρμαρος à splendore. B. Marmersteen. G. Marmel-stein. Gall. *Du Marbre*. A. Marblestone.

MARMORARIA, sed corruptè *Mamolaria*, est Acanthus seu Branca ursina, sic olim Romanis dicta, quod ejus folia columnarum maximè corinthiarum capitulis insculpebantur, quarum identidem tam scapi quàm vertices marmore splendebant.

MARMORATA AURIUM est liquor tenax, pinguis, flavus, amari saporis, collectus in meatu auditorio, secretus ex glandulis meatum illum ambientibus, & hunc liquorem per tenues ductus evehentibus; inservit liquor inunctionibus membranæ intimæ meatus auditorii, ut servetur mollis, æqualis, polita, ab aëre defendatur, invisсetque omnia animalia & sordes cunctas, quæ alioquin ad Tympanum usque reperent, vel hanc membranam læderent. Gr. Κυψηλὶς & indè Κυψελόζουσα nuncupantur. Item ὤτων ῥυπὸν, aurium sordes. Vide *Cerumina*. B. Oorsmart. Gall. *La Cire ou l'espece de glu, qui se trouve dans la partie anterieure & cartilagineuse de l'Oreille.*

MARRUBIUM, sive Prassium est planta, quæ habet caulem lanuginosum, quadratum, ramosum, excavatum: folia obrotunda, sibi invicem opposita, rugosa, crassa, nervosa, in margine incisa, lanuginosa, villosa, albescentia, odorantia, saporis acris & amari: flores sunt minimi, albi, in verticillis densis distincti, circa caules nudi, labio superiori elato, & velut in cornua fisso, inferiori tripartito, mediâ portione plerùmque bifida: semina oblonga: radix fibrosa, nigra, odoris aromatici, penetrantis, & grati: crescit hæc planta in locis incultis: vocatur ita,

ita, quòd marcescentibus & tabescentibus prosit; vel quòd ejus folia marcida & squallentia videantur, quasi à rubigine exesa forent. B. Andoorn/ malrow. G. Weisser andorn. Gall. *Marrube blanc.* A. Hore hound.

Marrubium Nigrum, vide *Ballote.*

Mars, Belli Deus, sed à Chymicis sumitur pro ferro aut Chalybe. Undè *Martialia* dicuntur Medicamenta, quæ ex Marte parantur. B. Yzer/ staal. G. Eisen, stahl. Gall. *Fer*, *Acier.* A. Iron, steel.

Marsupialis Musculus, sive Bursalis & Obturator Internus, habet foramen, uti & externus, inter pubis & ischium os, dictorum ossium circuitui extremo lateri affixus, transversim atque exteriùs, majori insigitur femoris processui. Interim carnosum veluti marsupium constituit, *nonus* est ordine secundùm *nostram Anatomiam*, quo femur movetur. B. De innerlyke stopspier/ beursspier. G. Der taschen gleiche mausz. Gall. *l'Obturateur interne.* A. The Bursal muscle.

Martagon, est Lilium purpureo croceum: est & vox Chymica, obscuræ significationis. *Martagon*, est origine Gallicâ, & fortè ex Turcia translata.

Martialis, vide *Mars.*

Martiatum Unguentum, est duplex *Majus* vel *Minus.* Sed minus majori præstat, ex variis herbis aromaticis, oleis, cera, adipibus, gummis &c. componitur adversùs nervorum & tendinum mala, nomen à Martiato Medico invenit. B. Zenuwzalf. G. Sennsalb.

Martius Panis, vel Pasta Regia, fit ex Amygdalis excorticatis, instar pulmenti crassioris cum aqua rosarum contusis, & Saccharo ana, vel amygdalarum partibus duabus, Sacchari parte una, tum supra ignem in aheno diligenter agitata, usque dum superflua humiditas evaporaverit, depseque simul in massam manui non adhærentem, ex qua deinde lautia præparantur.

Marum, planta est exotica, Majoranæ figuræ & viribus similis; adeò ut pro una eademque Herba à nonnullis habeatur. Vidi speciem Mari Thymi foliis, altitudine ejusdem crescentem, & odore gravem. Ex Syria ad nos defertur. Dici volunt à Rege quodam Thraciæ, cui nomen *Maro* fuit: sed verisimiliùs ab Amaraco, per apocopen, nomen impositum, videtur esse origani species.

MAS, quid ſit, omnibus notum; ſed in republica Medica inſtrumentum oblongum eſt, & acuminatum, quod modiolo ſive trepano inditur, ut trepanum in initio firmiter ſtaret, vide *Modiolus*. B. **Het mannetjes panboor.** G. Der borer, trepan. Gall. *La Piramide du Trepan*. A. A borer or trepan.

MASLACH, compoſitio Turcis eſt ex opio præparata, cujus doſis eſt drachma, imò ad tres quandoque innoxiè devorant, præſertim ſi Veneris aut Martis prælium ſint inituri. Vocatur & *Anſion* vel *Amphion*.

MASSA, nominatur ſæpè omnis ſanguis, in toto corpore ſimul ſumptus. Sic & *Maſſa* dicitur omnis compoſitio ex pulveribus aliiſque rebus ſiccis cum fluidis in unam ſubſtantiam redactis, uti ſunt maſſæ pilularum, maſſæ emplaſtrorum &c. Sic & pro *maſſa* habetur carnis quædam excreſcentia. B. **Een deeg / masse.** G. Ein teig. Gall. *Paſte*, *maſſe*. A. Paſt, Maſſe.

MASSETERES, MANSORII, ſeu MANDUCATORII & MANDIBULARES, ſunt muſculi maxillæ inferioris, à maxillæ ſuperioris oſſe primo & oſſe jugali producti, maxillæ inferioris margini inferiori, exteriori per ſpatium quatuor ferè digitorum inſeruntur; maxillam inferiorem fortiter adducunt ad ſuperiorem, atque eam dextrorſum, lævorſum & antrorſum ob fibrarum diverſitatem, commovere poſſunt, à μασσάομαι manduco. B. **Kauw-spieren.** G. Kæuw-mauſz, die mæueſſe der kinbacken. Gall. *Les Maſſeters*. A. The Muſcles of the lowerjaw.

MASTICATIO, & MANDUCATIO, eſt actio, quæ maxillam inferiorem versùs ſuperiorem adducendo, variè declinando, interceptos cibos dentibus comminuit, & ſalivæ in ore admiſcet. B. **Kauwinge.** G. Das kæuen. Gall. *l'Action de mâcher*. A. Knawing.

MASTICATORIUM, eſt Medicamentum quod ore detentum, ſæpius maſticatum, ſalivam prolicit ex *Pyrethro*, *ſale*, *maſtiche &c.* præparatum. B. **Kauw-middel.** G. Eine artzney die man kauet. Gall. *Maſticatoire*.. A. Maſticotory.

MASTICHINA, aqua vitæ, & oleum *maſtichinum Officinarum*, penult. corrip. ut cætera omnia adjectiva in inus à rebus inanimatis derivata: Vide *Amaracinus*, *ſeq.*

De

De oleo illo ita *Dioscorides l.* 1.*c.*51. Τὸ δὲ μαστίχινον ἐκ τῆς μαστίχης λείας σκευάζεται.

MASTIX, seu MASTICHE, est gummi, Resina aut lachryma ex lentisco arbore exsudans, venit ex Chio, Syria, Candia, Provencia, Hispania, &c. ex albo citrina est, pellucida, granulata, benè odorata, friabilis &c. à μαστίζω flagello, nam è caudice lentisci cæso exsudat. Vel fortè à masticando, quia masticatu plurimum salivæ elutriatur. B. Mastik. G. Mastix. Gall. *Du Mastic.* A. Mastick.

MASTOIDEI, & MASTOIDES, sunt processus mammiformes, qui à latiore basi in obtusum verticem protenduntur, & vaccinum uber figuræ similitudine exprimunt, ossibus temporum accreti, siti ad latus & infra meatum auditorium: Item sic vocantur *Musculi capitis flexorii*, qui à sterno & clavicula orti, in mammiformem processum terminantur, ex μαστὸς mamma, & εἶδος forma. Vide *Mammiformes processus.*

MASTOIDES, idem quod *Mastoidei.*

MASTOS, idem quod *Mamma.*

MATER, idem quod *Matrix* seu *Uterus.*

MATER, idem quod *Uterus.* Præter hoc significat fœminam, quæ peperit.

MATER DURA, est membrana, quæ cranio intùs in quibusdam locis firmiter adhæret, cerebrumque & cerebellum mediatè obducit; quatuor habet sinus, qui vicem venarum sustinent, & inter cerebrum & cerebellum simul conveniunt, quæ conjunctio ab *Herophilo*, *Torcular* vocatur. B. Het dikke hersen-vlies. G. Das dicke hirnhæutlein, vel hirn-fell. Gall. *La Dure Mere.* A. The Thick membrane of the brain.

MATER PERLARUM, MACRA PERLARUM seu MARGARITARUM, sunt conchæ & testæ, quæ intùs splendore margaritarum nitent, ubi præsertim sunt ex genere nautilium, undè & nomen diductum. B. Paerel-moer. G. Perlen-mutter. Gall. *Nacre de Perles.* A. Mother of pearles.

MATERSYLVA, est Caprifolium, fortè ita vocatur, quod in sylvis, quasi mater, priores partes habet. Vide *Caprifolium.*

MATER TENUIS, est membrana quæ cerebrum & cerebellum immediatè investit sub dura matre, omnesque

gyros & anfractus illius intrat, vasculis sanguineis quam uberrimè perfusa; nervis ex cranio egredientibus tunicam concedens. B. Het dunne hersen-vlies. G. Das dinne hirn-hæutlein, vel dinne hirn-fell. Gall. *La Pie Mere.* A. The Thin and inner membrane of the brain.

MATRACIUM, nihil aliud est, quàm sacculus cui inest tartarum calcinatum, vel simile quid, etiam crucis in modum interpungitur, ut salia contenta indè in cella humida in liquoris formam, resolvantur: porrò dicitur & vitrum tenue & purum, urinis inspiciendis accommodatum, quod etiam *Matula* dicitur, habetque formam ferè rotundam, cum collo satis spatioso. B. Matras / pisglas / urinaal. G. Ein harn glasz. Gall. *Urinal, matras.* A. Idem.

MATRICALIA, sunt, quæ matricis morbis destinantur medicamenta.

MATRICARIA, planta officinalis, chamomillæ species, habens plures caules, satis crassos, rigidos, firmos, cannulatos, medullâ albâ, fungosâ, repletos, in plures ramos divisos, folia sunt satis lata, in segmenta divisa, ad unam costam conjugatim posita: flores habent calicem squammosum, subrotundum, suntque in umbellam congesti; sed plerùmque laxiores: semina oblonga, saporis ingrati, amari, & odoris fortis. Gr. παρθένιον: ita dicitur, quòd matrici prosit. B. Moeder-kruyd. Gall. *Matricaire.* A. Feverfew.

MATRIX, seu UTERUS. Inter Vegetabilia tamen denotat Medullam sive cor alicujus plantæ.

MATRONALIS FLOS, seu VIOLA, *Viola Damascena*, dicitur quòd odoris gratiâ à Matronis atque virginibus coli soleat, iisque in deliciis sit. B. Damast-bloemen / Damasten / Mast-bloemen. G. Damast-blum. Gall. *Damas-violette, Violette de Dames.* A. Dame violets.

MAZA, est species panis apud Veteres, quæ tempore *Hippocratis* & *Galeni* coquebatur: constabat maxima ex parte ex farina hordei tosta, oleo & melle; sed posterioribus temporibus, compositio ex amygdalis & saccharo, facta fuit, & *Mazæ* seu *Mazæ panis* & *Gallis Macrons* & *Macarons* dicitur. Apollodorus apud Athen. à μασᾶσθαι manducare, comedere, derivari scribit: ipse verò Athenæus à μάττω pinso derivat, quem & Eustachius sequitur.

MA-

MATURANTIA, sunt medicamenta, quæ partes suppurandas suâ actione sic solvunt, ut omnes suppuratæ coëant in unum locum nullis distinctum cellulis, & ex quo apertura facta omne suppuratum unâ vice expelli possit. B. Uppmakende middelen. G. Zeitigende mittel.

MATURATIO, Gr. πέπανσις, chirurgica vox est, & dicitur de tumoribus in pus vergentibus, item de Variolis. Chymicis quædam exaltatio est rerum crudarum in maturiorem & gratiorem statum; estque *Digestio*, *Circulatio*, *Fermentatio* & *Projectio*. B. Uppwerdinge. G. Die Reiffung. Gall. *Maturité*. A. Ripeness.

MAXILLA, vide *Mandibula*.

MEATUS, Gr. Πόρος, est vas, ut vena, arteria, vasa lymphatica, ductus chyliferi &c. per quod aliquid transit; alii sunt recti, alii ramosi, alii tortuosi &c. B. Een doorgang/ weg. G. Ein gang. Gall. *Passage*. A. Idem.

MEATUS AUDITORIUS, Canalis est, Conchæ continuatus, ab ejus cartilagine continuata, angustata, originem ducens, sic externo sui extremo ab Auricula principium sumens, porrò temporalis ossis parti petrosæ insculptus, sic dictum os perforans, obliquè ad anteriora versùs faciem excurrens, longus, angustus, non rotundus, sed quodammodò depressus, in initio paululùm ascendens, mox incurvatus iterùm circulari sectione, descendens deorsùm iterùm adscendens, demùm ultimo, maximè parte suâ inferiori, ad extremam tympani membranam, quâ terminatur, descendens, à qua obliqua sectione clauditur sic, ut faciat cum hac obtusum angulum parte superiori, & posteriori; acutum verò anteriori & inferiori; sic serpentino incessu progreditur, in toto tamen suo decursu plus descendit, quàm ascendit, hinc deorsùm paululùm declinat, & figuram habet tubulosam, Cylindro-ellipticam, tortuosam; sed ut hujus cavitatis configuratio clarè percipiatur, ad quam dilucidè explicandam verba minùs sufficiunt, nullus aptior modus est, quàm si cerâ, vel alio liquato corpore eâdem repleatur; ita enim ablatis posteà partibus illam circumscribentibus remanet in concreta materia cavitatis distincta figura; canalis istius longitudo, in ipsius quidem medio desumpta, novem lineas, altitudo quatuor, latitudo verò tres æquat; quæ tamen latitudo in ipsius principio major est, constat hic

meatus partim cartilagine conchæ elasticâ, continuatâ, partim osse petroso, protuberantiis quibusdam cartilaginem excipientibus, ut & ligamento validissimo ab extremitate conchæ proveniente, iisque variis, hic ductus vere soniferus est, dum sonum versùs interiora deferat; dum radios sonoros, ab auricula receptos, natos, impulsos, recipiat, retineat, redire & iterùm ad exteriora egredi, impediat; reflectat, & quidem creberrimè, & efficiat, ut omnes in medium sui finis currant, hoc est in membranæ tympani centrum, uniti, illibati, illæsi incurrant, dum interim hujus canalis obliquitas & tortuositas ejus longitudinem, superficiemque augeant; loca reflectionum, ipsasque reflexiones multiplicent, & simul impediant corpusculorum heterogeneorum facilem ingressum, & transitum ad interiora. B. **Het gehoor-gat.** G. Der gang des ohrs. Gall. *Le Conduit auditif.* A. The auditory passage.

MEATUS URINARIUS, vide *Urethra.*

MECHOACANNA, est Radix purgans alba, Brioniæ instar, ex India Occidentali in taleolis ad nos mittitur, præsertim ex Hispania Nova. Duplex habetur ratione loci: Prima ex Mechoaca insula (undè nomen) affertur, altera verò ex continente circa Nicaragua nata, quæ priore longè præstantior est. Inter Convolvuli species numeratur. Folia habet magna obscurè virentia & lata, & in acutum desinentia. Vocatur & Mechocanna Peruviana, Rhabarbarum album. B. **Witte mechoacanna / rhabarber van mechoaca.** G. Weisse rhabarber. Gall. *Mechoacan.* A. White Mechoacan.

MECON, Latin. *Papaver.*, Gr. Μήκων à μὴ κονεῖν hoc est ministrando, quòd suis fungi muniis vescentes non patiatur, nam sensibus papavereo sopore vinctis, membra nequicquam agere possunt.

MECONIUM, est opium sive condensatus papaveris succus. *Item* excrementa fœtûs, post partum intestinis adhuc inhærentia, à papaveris succi nigredine sic dicta, à μήκων papaver. Gall. *La colle*, vel *la poix*, sive *la larme du pavot le Meconium.* A. Juice of poppies.

MECONOLOGIA, est opii descriptio, ex μήκων papaver, & λέγω dico.

MEDELA, idem quod *Curatio.*

MEDIANA VENA, est illa sita in cubiti flexura inter Ce-

Cephalicam & Basilicam media : eâ tumefactâ à perito Chirurgo tuto satis pertunditur, sed imperito non sine periculo læsuræ tendinis subjacentis, undè convulsiones, gangrænæ &c. procurantur. B. **De mediaan ader / middel ader.** G. Die median-ader. Gall. *La veine Mediane.* A. The median veine.

MEDIASTINUM, est sepimentum membranosum, Thoracem & pulmones bifariam dividens, estque ipsum duplex, dum pleura cingens Thoracem ab utraque parte in medio assurgit, hocque sepimentum constituit, hinc anterius sternum attingit, posterius dorsi vertebras. B. **Het middelschot.** G. Das brust fell, mittel fell. Gall. *Le mediastin.* A. The Mediastin.

MEDICA, est Trifolii species, sic dicta quòd in Media plurimùm crescat, undè nobis primum advecta : quæ & unicâ semente durat annos decem : cum Milium annuam postulet curam. B. **Klaver-rupsen.** G. Schneckenklee, heil-futter, vieklee. Gall. *Luserne*, *herbe au limasson*, *St. Foin.* A. Trefoil bardned, hedge-hog-tre foil.

MEDICAMENTUM, est auxilium conveniens, quo cum alteratione morbi impugnantur, eo fine, ut sanitas in integrum restituatur manente vitâ : vel quicquid corporis affectum depellit. Estque vel *Actuale* quod primo contactu corpus nostrum ea, quâ præditum est, qualitate, afficit : ut ferrum candens, aqua frigida. Vel *Potentiale*, cujus vis non primo contactu, sed tum demùm sese exerit, cum illa ex aliqua in corpore mora, in medicamento excitatur, ut Piper, Raphanus, salia acria &c. deindè medicamentum dicitur vel primis vel secundis, vel tertiis facultatibus esse præditum. Eæque omnes à temperamento & varia particularum in corpore nostro actione innotescunt. *Medicamentum* est triplex *Chirurgia*, *Pharmacia* & *Victûs Ratio.* Vocatur etiam medicamen, Ἴαμα, Φάρμακον, Κυτήριον, Α᾽λέξιον, Remedium, juvans, & indicatum. B. **Een genees-middel.** G. Mittel, genesz mittel, artzney. Gall. *Medecine*, *Medicament*, *Remede.* A. A Medicine, Remedy.

MEDICINA, est ars medendi, sive quâ per convenientia remedia, quantùm possibile est, introducatur sanitas amissa, conservatur præsens in corpore humano, à *Galeno* definitur à fine, quòd sit *Ars præsentis sanitatis con-*

conservatrix, & *labefactatæ instauratrix*, & libro introductorio, *scientia sanitatis protectrix*, & *morborum expultrix*, ab *Herophilo* autem ex subjectis, *scientia salubrium*, *insalubrium & neutrorum. Medendi Methodus.* à Clarissimo *Sylvio de le Boe*, sic definitur, *Ars inveniendi & ritè usurpandi Remedia reparandæ ac restituendæ valetudini amissæ maximè convenientia.* Medicina à *Sennerto* aliisque rectè in quinque partes dividitur; in *Physiologiam* nempè, in qua agitur de constitutione humana quatenùs sana; ad hanc etiam pertinet *Anatomia*. 2. *Pathologiam*, in qua agitur de morbosa corporis nostri constitutione. 3. *Semeioticam*, de signis sanitatis & morborum. 4. *Hygieinam*, illa de regimine sanitatis conservandæ leges pronunciat. 5. Et *Therapeuticam*, quæ docet *Diætam*, *Chirurgiam*, & *Pharmaciam*. Prima & generalis Medicinæ divisio bimembris tantùm est, & unà medicinæ partem *Theoricam* constituit, altera verò *Practicam*. Medicinæ subjectum est corpus humanum quatenùs sanabile: ejusque scopus seu *Finis* est *Sanitas*. *Hippocrates* vocat eam *Artem Longam* cum dicit, Gr. ἡ δὲ τέχνη μακρὴ, è contra *Paracelsus* eam ponit *Brevem*; quidam Arabes eam μικροτέχνην appellarunt, artem parvam, reverâ tamen ars magna & longa est, ita ut exclamare cogamur, *Quantùm est quod nescimus.* Gr. ab Ἰάομαι, medeor. B. Geneeß-konst. G. Artzeney-kunst. Gall. *Medecine*. A. Medecine; the art of Physick.

MEDICINALIS, vide *Critici dies*.

MEDICUS, est vir artis Medicæ summè gnarus, eamque apud Clinicos exercens: si autem rationem experientiæ observatisque aliorum adjungit, dogmaticus vocatur, si solam consulit experientiam & à similitudine concludit, dicitur Empiricus. Gr. Ἰατρὸς, ab ἰάομαι medeor. Vulgò vocatur *Doctor* ob promotionem suam, quâ potestatem alios docendi accepit. B. Een geneeß-heer / een geleerde in de geneeß-konst. G. Ein artzt. Gall. *Un Medecin*. A. A Physician.

MEDIMNUS, est Mensura aridorum, Attica continet chænicas quadraginta & octo, sive centum & octo libras mensurales, seu modios sex, non medicos, sed georgicos, ejus nota fuit μ & in summitate ε.

MEDITULLIUM, est spongiosum illud inter duas cra-

cranii laminas, vide *Diploe*. B. Tafelscheidsel. Gall. *Diploe*.

MEDIUM, eſt Viola Mariana, quæ à Media regione nomen habere putatur.

MEDIUS VENTER, idem quod *Thorax*.

MEDULLA, inter mineralia partem molliuſculam denotat, quæ in ſaxis nonnunquam reperitur. B. Merg der ſteenen. G. Steinmarck. Gall. *Moëlle*. A. The Marrow, vel ſofter part in ſtones. Inter vegetabilia, eſt media cujuſlibet caulis, ſeminis, fructus pars mollior ac præſtantior, quam & cor & matricem appellant. Quoad animalia, medulla eſt pars mollior, & pinguior, quæ in oſſium cavitatibus continetur, ſive oleum blandiſſimum, ſuaviſſimum, & ſubtiliſſimum, quod in toto ſanguine eſt. B. Merg. G. Das marck in beinen. Gall. *Moëlle*. A. The Marrow.

MEDULLA CEREBRI, eſt ſubſtantia alba & mollis, ex infinitis nervorum filamentis, ſingulis ab invicem ſeparatis compoſita, exteriùs corticali ſubſtantiâ obducitur, quæ magis cinerea eſt, intùs corpus calloſum conſtituit: in ea fit ſpirituum animalium diſtributio, & imaginatio. *Malpighius* eam ex innumeris filamentis conſtare affirmat, nam nervi exindè oriuntur. B. Het herſſen-merg. G. Das marck im hirn. Gall. *Le Cerveau*. A. The Marow-like part of the Braine.

MEDULLA LACTIS, ſive LACTIS FLOS, eſt quodvis butyrum.

MEDULLA OBLONGATA, eſt initium ſpinalis medullæ, à qua nervi intra cranium originem ſumunt, quæ per foramen occipitis & vertebrarum uſque ad os ſacrum deſcendit, ex ſuis lateribus decem nervorum paria ad thoracem, abdomen & artus emittit, etiam ſenſorium commune πρωτον αισθητήριον appellatur, quia ubi nervorum origo, ibi eſt ſenſuum externorum receptio communis. B. Het lange merg. G. Das lange marck. Gall. *La Moëlle Allongée*. A. The long Marrow.

MEDULLA OSSIUM, eſt ſubſtantia pinguis, in oſſium cavitatibus, poroſitatibuſve ab arteriis depoſita: Medulla hæc membranulis & cellulis continetur, & omni prorsùs ſenſu caret; in fiſtulis majoribus rubicunda eſt, in minoribus alba, in oſſibus ſpongioſis mollis & ſucculenta: etiam conjicere licet, duntaxat exudationes oſſium

eſſe,

esse, ex eo quod ossa plus materiæ sulphureæ & pinguis accipiunt, quàm in nutrimentum vertere possunt, quæ deindè per ductus adiposos ejusque sacculos, ad ossium interiora fluit, postea à venis recipitur & in sinum sanguinis deponitur. Gr. Μυελὸς. B. **Been-merg.** G. Das marck in beinen. Gall. *Moëlle de l'os.* A. Marouw of the bones.

MEDULLA SPINALIS sive DORSALIS, est cauda cerebri. Gr. Μυελὸς, Ῥαχίτης, Νωτιαῖος, Διαυχένιος, ψωίτης Galeno, est illa pars quæ per annulos vertebrales descendit & in os sacrum terminatur, habet etiam substantiam eandem & usum cum cerebro; nervorum coagmentatio est, quorum etiam usum possidet; superius bifida conspicitur; hinc si alterutra obstruatur, *Hemiplegia* sive paralysis unius lateris oritur, utrimque triginta nervorum paria ad artus, ventres, cæterasque corporis partes emittit, si convenienti liquore diligenter lavetur, in plurimas fibrillas dispescitur. B. **Het rugge-merg.** G. Das marck im ruek-grad. Gall. *La Moëlle de l'epine.* A. The Marrow of the back bone.

MEGANSPHLANGHNUS, qui viscera magna & tumida habet, à μέγα magnum & σπλάγχνον viscus. B. **Die grote ingewanden heeft.**

MEL, Gr. Μέλι, quid vulgò sit, notum. Est substantia liquida crassiuscula ex albo flavescens, nata in variis vegetabilium floribus, & ab apibus in iisdem collecta. Mel differt tum ratione temporis, & loci tum ratione plantarum ex quibus colligunt illud apes; sic veteres locuti sunt de melle venenato, ubi in vicinia erant multa Rhododendra. Pharmacopæis denotat aliquando succum simplicem ad mellis consistentiam inspissatum, melque sapore æmulantem, sic convenit cum sapa sive Rob; uti mel passulatum, juniperinum. Non rarò refert Syrupum cum melle paratum, ut mel rosarum, diamorum &c. B. **Honig** G. Honig. Gall. *Miel.* A. Honie.

MELA, Gr. Μήλη, est instrumentum Chirurgicum, *Specillum* dictum. Imperitum vulgus à tentando *Tentam* vocat. Conficitur ut plurimùm ex argento, vel ebore, idque ad exploranda ulcera, vel calculum urethræ infixum, extrahendum &c. aptum pro vario usu, varias habet formas. Gr. à Μελίζω trunco. B. **Een tentyzer / een tintel-yzer / probet. proef yzer.** G. Probier-eisen, wund-eisen. Gall. *Sonde; speculum.* A. A Probe. ME-

MELAMPODIUM, appellatur ſic Helleborus niger (quoniam Melampus caprarum paſtor, furentes in ſepreti, filias hoc primum purgaſſe & ſanaſſe, fertur) foliis platani.

MELAMPYRUM, eſt planta, cujus caulis quadratus, lanuginoſus, purpureus, ramoſus: folia ſibi invicem oppoſita per intervalla, quædam anguſta inſtar Linariæ, alia ampla, & profundè inciſa, aſpera, coloris virido fuſci, in ſummitate plantæ adſunt folia brevia, ſatis lata, coloris purpurei: flores ex alis foliorum erumpentes in foliaceas ſpicas congeruntur; poſt florem ſequitur fructus aut teſta ſubrotunda, ab inferiori parte ad ſuperiorem in duas partes dehiſcens; quæ ſingulæ in duo loculamenta ſunt diviſæ, continentia ſemina oblonga, nigra inſtar tritici: radix parva lignoſa, fibroſa: hæc planta creſcit in locis humidis & in Pratis, quaſi triticum nigrum, vocatur etiam *Triticum Bovinum* & *Vaccinum*, ex μέλας niger, & πύρ©- frumentum. B. Paerds-bloem. G. Fleiſch-blumen, ſchwartzer weitzen. Gall. *Blé noir*, *blé de vache*, *blé de bœuf*, *Rouge herbe*. A. Horſe Flower, cowe-wheate.

MELANAGOGA, ſunt medicamenta atram bilem (Veteribus putatitiam) evacuantia, ex μέλας niger & ἄγω educo. B. Genees-middelen tegen de zwarte gal / ofte zwaarmoedigheid.

MELANCHOLIA, eſt delirium diuturnum & pertinax circa unum objectum abſque febre, quo ægri ſine cauſa manifeſta admodùm triſtantur & metuunt; horrenda, nonnunquam etiam ridicula, imaginantur & ſibi perſuadent; color cutis externus eſt pallidus, flavus, vel fuſcus, ſolitudinem amant, ut ſuæ indulgere poſſint meditationi, anxietatem, repletionemque ab aſſumptis in hypochondriis ſentiunt, ructibus, flatibus, & ſpaſmis frequenter ſunt obnoxii &c. illa ſpectant vel ad corpus, vel ad animam: nam ſi corporis illis imaginatio fit, putant ſe nullum habere caput, nates, naſum &c. vel mortuos eſſe; ſed quoad animam, de vita æterna deſperant, & ſibi perſuadent à diabolo tentari, & cum eo ſermones miſcere &c. quoad reliqua videntur ſani, imo ſæpè ſaniſſimi. B. Droefgeeſtig / ſwaarmoedig. G. Melancholey. Gall. *Melancholie*. A. Idem. Veteribus vocabatur hic morbus *Atra bilis*, quum illa ſanguinis & humorum craſſities ac ma-

malignitas acris aderat, undè hic morbus producebatur, sive tum à causis corporeis, sive à mente hæc dispositio inducta fuerit. Videbant enim vere quod in hoc morbo ægri sæpè evomebant materiam aterrimam instar picis, quæ omnium malorum causa fuerat, ex μέλαινα nigra & χολὴ bilis. B. **Swarte gal.** G. Bœsz, schwartz gebluet. Gall. *Melancholie*, *la Bile noire*.

MELANOPIPER, vide *Piper*.

MELANOSMEGMA, est sapo niger, ex μέλαν nigrum & σμῆγμα sapo, à σμάω abstergo.

MELANTHIUM, est Nigella, ut & alia florum species: sic appellatur à nigro seminis colore, à μέλα niger & ἄνθος flos. B. **Nardus-zaad.** G. Schwartzer kuemmel, schwartzer coriander. Gall. *Nielle*. A. Fennel Flower.

MELAS, vide *Alphus*.

MELE, vide *Mela*.

MELEAGRIS, est *Fritillaria*: sic dicitur ab ave Meleagride, seu perdice Barbariæ, cujus plumas dicunt referre. Vide *Fritillaria*.

MELIA, est Fraxinus, dicitur & Milia, à & μελίζω fortassè, *Trunco*, quòd homines eâ truncarentur; Hastæ enim ex ea fiebant.

MELICERIS, est tumor tunica propria conclusus, hærens vel in folliculis glandulosis quacunque in corporis parte, vel ubi membrana cellulosa vulgò adipem colligendo dicata reperitur, ex materia mellea ortus, indolens, rotundus, digitis facilè cedens, sed ilicò rediens, ex particulis lymphaticis non ritè circulantibus originem sumere videtur, quæ, evaporato humido, massam melleam relinquunt; eodem modo in Steatomate & Atheromate contingit, ex μέλι mel, & κηρίον favus. B. **Een Honing-gezwel.** G. Ein honig geschwulst. Gall. *Meliceris*. A. Honey tumour.

MELICRATUM, est hydromel, sive mulsum, quod componitur ex una parte mellis & octo partibus aquæ pluvialis, ex μέλι mel, & κεράγνυμι misceo. B. **Honig-water / meede.** G. Meth. Gall. *Eau miéllée*, *Hydromél*. A. Metheglin.

MELIGEION, est vox vix usitata, denominatio sumitur à μέλι mel; estque chirurgis humor ex ulceribus manans oleosus & ferè mellis consistentia, sæpè cum ossis ca-

carie, cum fætore ferè in modum eboris recens raſpati.

MELILOTUS, eſt ſpecies Trifolii odorati, habetque unum pluresve caules rotundos, ſtriatos, excavatos, flexiles: folia terna, Fænum Græcum referentia, ſed magis alba, in margine crenata: flores ſunt exigui, leguminoſi, in ſpicam longam diſpoſiti, coloris flavi, aliquando albi, odoris grati: flori ſuccedit capſula nigricans, nuda, non recondita in calice ut in trifolio, fæta uno vel altero ſemine rotundo, exiguo, pallido: radix longa, exigua, alba, flexilis, fibras multas habens: creſcit hæc planta in locis arenoſis & ſiccis. Dicitur propter melleum ſaporem, qui ex caule ejus & radice deprehenditur, dum comeduntur, ex μέλι mel, & lotus, nam inter Loti ſpecies etiam recenſetur. Vocatur etiam *Sertula Campana*, quòd flos ejus coronamentis dicatus ſit, & quia ex ea antiquitus coronæ & ſerta factitata ſint. *Corona* etiam *Regia* appellatur, quoniam luteis floribus ſupernè coronatur, atque ſuperbit. B. Meloten / Malloten / welriekende klaveren / geele-ſteen-klaver. G. Stein-klee. Gall. *Melilot*. A. Melilot.

MELIPHYLLUM, eſt Meliſſa, ex μέλι mel, & φύλλον folium: quia apes Meliſſam amant, & ex ea mel colligunt.

MELISSA, ceu *Citrago*, vel *Apiaſtrum*: eſt planta, quæ habet caules quadratos, duros, ramoſos: folia oblonga, acuta, ſatis ampla, aſpera, lanuginoſa, aliquantulùm in margine inciſa, coloris viridis, ſubfuſci, ſplendentis, odoris citri, grati, ſaporis aliquantulùm acris: flores in foliorum alis nati, annulos quaſi formant, qui tamen non ſunt integri circa caulem, neque omninò verticillati; galea erecta, ſubrotunda, bifida, barba tripartita; calix tubuloſus eſt, quinquifidus, longus, tribus ſegmentis majoribus & binis inferioribus ſic unitis, ut bilabiatus appareat: floribus decidentibus ſuccedunt quatuor ſemina obrotunda, oblonga, ſibi invicem adjuncta, in calice florum incluſa: radix fibroſa, longa, diviſa, rotunda: ſic vocatur vel à melle, quòd apes ejus foliis gaudeant: vel ab apibus quæ Gr. Μέλισσαι & μέλιτlαι vocantur, vel dicitur quaſi μῆλον *Malum*, nempè citreum, & ἕζω ſedere facio, quia citreus odor huic herbæ inſideat, ſeu inhæreat, vel à μέλι mel. B. Meliſſe / citroen-kruid / limoen-kruid / confielle de grein / byen-kruid. G. Meliſſe,

lisse, iven-blad, bien-sang. Gall. *Melisse*, *ou herbe de Citron*. A. Balm, Bawn, Bauwme.

MELISSOPHYLLUM, sive MELIPHYLLUM, Lat. *Apiastrum* & *Citrago*, est Melissa, vel planta ei analoga, ex Μέλισσα Melissa, & φύλλον folium, nihil aliud, quam *Apum Folium* significat, quia apes ejus folio magnoperè delectentur: vel mellis folium indicat. Sic itaque nominari cœpit quòd hinc apes mellis materiam colligant. Pari ratione Latini *Apiastrum* haud dubiè dixerunt, quòd eâ herbâ apes plurimùm lætentur, adeò ut si ea alvearia confricentur perunganturve, detentum in eis examen non fugiat. *Citraginem* autem vocarunt ab odore Citri: nares enim si consulantur, citrum malum olebit.

MELITEMA, est Trageæ species ex melle & Medicamentis subacta. B. Medicinale honighoekjes. G. Honig-kuechlein, lebkuchen.

MELLAGO, est medicamentum quodlibet ad consistentiam mellis reductum.

MELO, est cucurbitæ species: quæ habet caules longos, sarmentosos, repentes, asperos: folia cucumeris, sed minora, rotundiora, minùs angulosa: flores sunt parvi, flavi; post florem sequitur fructus, in initio aliquantulùm villosus, figuræ & magnitudinis diversæ, est vel glaber, rotundus vel rugosus, magnus vel parvus, habens corticem durum, crassum, coloris viridis & cinerei; caro est tenera, medullosa, humida, glutinosa, flava aut rubicunda, odoris & saporis dulcis, & valdè grati, in terna loculamenta bifariam secta divisus, continens semina oblonga, plana, ex flavo albescentia, habentia corticem durum, fætum amygdala albissima, dulci, & oleosa; loculamenta, in quibus reconduntur semina, continent medullam liquidam rubicundam, boni saporis: dici volunt à numeroso semine, sive millenis seminibus, vel fortasse à μῆλον pomum, quòd figura pomum seu malum referat. B. Meloen. G. Melaun, pfeben, melonen. Gall. *Melon*. A. Melon.

MELON, Gr. Μῆλον, fructus arboris mali, fortè à μήλω, quod idem atque φροντίζω *Curo*, *Sollicitus sum*: quod Prisci, ut nunc, de malis admodùm essent solliciti, easque omni cum diligentia & studio colerent.

MELOCACTUS, idem quod *Melocarduus*, ex melo & κάκτος carduus. ME-

MELOCARDUUS, MELOCACTOS, POMUM SPINOSUM, OPONTIATUM, ECHINOMELOCACTOS, sunt synomina, est planta exotica, Meloni majori similis, in cujus superficie spinæ erumpunt, ex Melo & Carduus nominatur. Caules ejus sunt crassi, striati, lanuginosi, spinosi, ejus habitus est singularis, succulentus, echinatus, polygonus: flores monopetali, campaniformes, tubulati, nudi, multifidi, ovario insidentes, intùs gerentes multa stamina: ovarium est carnosum, molle, fungosum, pulposum, fætum multis seminibus parvis, oblongis: fructus hujus plantæ sunt edules, hæc planta crescit in saxis durissimis, quæ nullas habent rimas. B. Meloen-distel, indiaanse doorn-appel.

MELOCARPUS, est Aristolochiæ fructus, ob melonis minoris similitudinem, dictus ex Melo, & καρπὸς fructus.

MELOPEPON, est cucurbitæ species, inter melonem & peponem media, ex Melo, & Pepo. Fructum habet carnosum, subrotundum, striatum, angulosum in quinque partes sectum, continentem semina compressa, placentæ spongiosæ affixa. Gall. *Potiron.*

MELOSIS, est exploratio chirurgica, specillo facta, à μηλόω specillis exploro. B. Een onderzoeking, tentering.

MELOTIS, Gr. Μηλωτὶς & Μηλωτρὶς, idem quidem quod *Mela*, sed minori formâ, ut est specillum auriculare, ex μήλη specillum, & οὖς auris. B. Een klein probet, een klein oortent.

MEMBRANA, est substantia nervosa, fibrosa, ex fibris vario modo vel intertextis vel accretis composita, lata, plana, alba, & dilatabilis, viscera, ventres, musculos &c. investiens, convolutione vasa constituens, exquisito sensu prædita. Gr. Υμὴν. B. Een vlies. G. Hæutlein, eine duenne zarte haut. Gall. *Membrane*, *Tunique* A. A Membrane.

MEMBRANA ADIPOSA, sic propriè nominata est, quæ renes cingit, multo adipe referta, verùm nulla est musculosa pars corporis, quantilla quoque sit, quæ non involvatur membrana cellulis multis constante, in quibus colligitur pinguedo, pro illinienda parte, ne motu atteratur vel arescat, & hæc membrana adiposa pariter appella-

tur. B. Het vel vlies. G. Das fett hæutlein. Gall. *Membrane Adipeuse*. A. The fat or Adipous membrane.

MEMBRANA CARNOSA, idem quod *Panniculus Carnosus*.

MEMBRANOSUS MUSCULUS, sive FASCIALIS LATUS & FASCIA LATA, tibiam movet, qui supernè illi spinæ, infernè femori ossis extremitati latissima, instar cæterorum ferè hujus partis musculorum involucri, tendineaque alligatur expansione. B. De vlies-spier / breede windel-spier. G. Der pergamentgleiche mausz. Gall. *Muscle Aponeurotique ou Muscle du Fascia lata*. A. The membranous muscle.

MEMBRUM, Gr. κῶλον & μέλος, est corpus organicum ex variis similaribus partibus compositum, actionibus voluntariis perficiendis, destinatum. B. Een lid. G. Ein glied. Gall. *Membre*. A. Member or part.

MENDOSA SUTURA, sive SQAMMEA, Gr. λεπιδοειδὴς & λεπιδοειδὸν προσκόλλημα, est connexio ossium squammosa, ut in osse temporum cum bregmate apparet. Vide *Lepidoides Sutura*.

MENINGOPHYLAX, est meningis sive membranæ cerebri custos, ut laminæ aureæ & argenteæ, quæ aperturis cranii accommodantur. Ex μήνιγξ membrana cerebri, & φυλάσσω custodio. B. Hersen-beschermer. G. Hirn beschirmer. Gall. *Meningophilax*. A. Preserver of the meninges.

MENINX, vide *Mater dura* & *Tenuis*.

MENSA, est dentium molarium, pars latior, quæ cibum comminuit, τράπεζα *Rufo*, at pars quæ gingivam contingit, μωμίσκος dens molaris *Poll.* sic & machinæ quædam Chirurgis & Anatomicis dicuntur *Mensæ*. B. Een tafel / de kroon. G. Ein tisch, eine tafel. Gall. *La Couronne de la Dent, ou une Table*. A. Idem.

MENSES, sunt sanguinis excretiones, quæ singulis mensibus proveniunt in mulieribus generationi aptis, idque ex ipso utero, ex collo, aut vagina. Incipiunt, cum juvenculæ pubescunt anno scilicet duodecimo vel decimo quarto, & plus sanguinis conficiunt, quàm pro nutriendo suo corpore requiritur, undè oritur plethora, quæ maximè in vasis uteri collecta ob minorem ejus, quàm aliarum partium, compressionem, per oscula vasorum

huc

huc hiantium dilatata exit : desinunt verò in gravidis, lactantibus & effœtis, etiam vocatur *Menstruum*, *Profluvium mulierum*, *Lunare virus Ovidio*, *Profluvium genitale Plin.* Gr. Μῆνες, Καθάρσεις Ἔμμηνοι, Ἔμμηνα, Γυναικεῖα. *Theop.* Καταμήνια. B. De stonden, stonde-bloed, maand-stonden, roode bloemen. Menstruis laborare, dicitur niet wel te pas zyn / het goed hebben. G. Bluemen, die monatliche reinigung, monat zeit, frauen zeit. Gall. *Les menstrues, les Mois, les Ordinaires.* A. Womens courses.

Mensis Chymicus, seu Philosophicus, constat ex quadraginta diebus.

Menstrua Alba, vide *Fluor Albus.*

Menstruum Mulierum, vide *Menses.*

Menstruum, est id, quod in vase destillatorio est & destillationi exponitur; vel liquor quo metalla corroduntur, & lapides solvuntur, ut acetum, aqua fortis, sp. vini &c. sumi potest pro capite mortuo à destillatione relicto, vel vocatur corpus, quod lege artis applicatum alteri, illud dividit in minutas quidem partes ita, ut particulæ solventes inter partes divisas soluti, sint penitus intermistæ; distinguuntur, licet satis impropriè, in menstrua dura vel solida, & in fluida, nam quamdiu corpora talia sub forma dura consistunt, tamdiu neutiquam agent ut menstrua. Gr. à μένω maneo, vel à mense, quod res dissolvendæ quadraginta dierum spatio, sive per mensem Philosophicum agitantur, & dissolvuntur. B. Een schei-vocht. G. Ein scheid-feucht, scheid-wasser. Gall. *Menstrue.* A. Idem.

Mensura, est tam aridorum quàm liquidorum quædam determinata quantitas. Gr. μέτρον. B. Een maat. G. Masz. Gall. *Mesure.* A. Measure.

Mentagra, est species Lichenis feræ, quæ tempore *Claudii* adhuc incognita erat, morbus dictus à mento, à quo incipit & faciem, pectus, manusque fœdo quodam surfure occupat. Gr. Λειχήν. B. Gevlekte of schubagtige lazerie in 't aangezigt. G. Eine krætze ums kin, schwinde, flechte, zittermal. Gall. *Dartre.* A. A tetter, vel ringworme.

Mentha, est planta, quæ caules habet quadratos, rubicundos, ramosos : folia sunt oblonga, satis angusta, acu-

acuta, in margine incisa, aliquantulùm lanuginosa, coloris virido fusci: flores in spicas congesti in ramorum summitatibus, parvi, bilabiati, coloris albi, punctis quibusdam rubris notati: singulis floribus succedunt quatuor semina oblonga, tenuia, floris calice comprehensa: radix longa, fibrosa, & repens: nomen accepisse putatur à *Mintha* Plutonis pellice, in hanc plantam conversa. Alii dicunt nomen accepisse, quòd odore suo mentem excitet, aut quod grato odore mensas percurrat. Nonnulli derivant à Mentula, qui ad coitum excitat, hominesque enervat. Gr. Μίνθη, & propter suavem odorem ἡδύοσμος. B. Munt. G. Muentz. Gall. *Mente*. A. Mint.

MENTHASTRUM, est Menthæ species: undè & ei nomen devolvitur.

MENTULA, idem quod *Penis* aut *Clitoris*.

MENTULAGRA, est morbus membri genitalis virilis in quo musculi illud erigentes vel convulsi, vel contracti sunt, qualis *Spadonibus* sæpè accidit.

MENTUM, est inferior pars faciei sub inferiori labio. Gr. Γένειον. B. De kin. G. Das kinn. Gall. *Le menton*. A. The chin.

MERCURIUS, est argentum vivum, & *Hermes*, sive Ἑρμῆς dictus; est metallum, post aurum ponderosissimum, simplicissimum, parvo igne sed paulùm majori quàm ebullientis aquæ totum volatile, candidi coloris, gravitatis specificæ, respectu aquæ, ut 1. ad 14. minimè ductile sub malleo, sed parvâ vi divisibile in partes minimas, nullo frigore noto constringendum in solidam massam, auro omnium facillimè adhærescit, dein plumbo, Argento, Stanno, difficiliùs Cupro, vix Ferro. Videtur esse basis metallorum, atque illud fluidum, quod partes solidas terrestris instar glutinis conjungit. Chymicis sic dicitur omnis liquor, qui non inflammatur, sive sit spirituosus, acidus vel aquosus. Alii sumunt pro spiritu è plantis vel animalibus educto, vel pro liquore quovis acido arte chymicâ parato, dicitur triplex, mineralis, cælestis & chymicus, appellatur sic ab ethnico Deo Mercurio, qui ob agilitatem negotiatoribus præsidere existimetur. B. Quikzilver. G. Quecksilber. Gall. *Du Mercure*, *Visargent*. A. Quicke silver.

MERCURIALIA, dicuntur omnia, quæ ex Mercurio præ-

præparantur. B. Quikbereidsels. G. Artzney von queck-filber. Gall. *Mercuriaux*. A. Medicine mercuriale.

Mercurialis, est planta, quæ habet caules rotundos, politos, in parvos ramos divisos: folia sunt oblonga, satis ampla, acuta, polita, viridia, in caule bina opposita, in margine crenata: calix florum monophyllus, expansus in tria segmenta, tam in mare quàm in fœmina: flos in mare apetalus, stamineus, habens stamina octo vel duodecim in spicas congesta; ovarium calici triphyllo insistit gemellum, rotundum, instructum tuba fimbriatâ: semina ovalia vel rotunda includuntur in capsula obrotunda; radix fibrosa est. Gr. Λινόζωστις & Ἑρμῆ βοτάνιον, Planta sic dicta quòd ut ferunt à Mercurio sit inventa. B. Bingel-kruid. G. Bingel-kraut, bengel-kraut. Gall. *Mercuriale*. A. Mercury.

Merobalineum, est species semicupii, in quo unicum membrum vel plura immergunt, à μέρ☉ pars & Balineum seu Balneum. B. Een lid-bad. G. Ein glied-bad. Gall. *Bain pour un membre, on une partie*. A. A Bath for a particular membre, or more.

Mesaræum, idem quod *Mesenterium*, ex μέσον medium, & ἀραιὸν tenue, ob vasorum tenuitatem, quibus abundè intertexitur: undè hæc vasa *Mesenterica* & *Mesaraica* appellantur, vide *Mesenterium*.

Mesaraica Vasa, vide in *Mesaræum*. B. Scheil-vaten.

Mesenterica Vasa, vide *Mesaræum*.

Mesenterium, est peritonæi membrana duplicata, glandulis, nervis, arteriis, venis, vasis chyliferis & lymphaticis dotata, medium abdominis occupat, & intestina ordine quodam miro continet: in medio glandulam magnam habet *Pancreas Asellii* nominatam, cui aliæ minores glandulæ circumfusæ sunt, ad eas lactea primi ordinis vasa ex intestinis tendunt & ab hepate aliisque partibus vasa lymphatica, descendunt; ab hisce iterum lactea secundi ordinis vasa ad sacculum chyliferum ascendunt & in ejus sinum sese exonerant, ex μέσον medium, & ἔντερον intestinum. Item *Mesaræum*. Gr. Ἐπιχορδὶς *Aretæo*. Μέσαραιον, Μεσαραῖον, Μεσόκωλον. *Hippocr.* Ἀνωχεὺς τοῦ ἐντέρων *Rufo*, Ἐπιχορδὶς apud Veteres teste *Aretæo*. B. Het darm-scheil. G. Das gekrœse. Gall. *Mesentere*. A. The midst of the guts, vel mesentery. Nn 3 Me-

MESERÆUM, vide *Mesaræum & Mesenterium.*

MESOCOLON, est pars mesenterii, quæ crassis intestinis continuatur, ex μέσον medium, & κῶλον intestinum colon. B. **Het kleine scheil.** G. Das kleine gekrœse. Gall. *Le Mesocolon.* A. The little mesentery.

MESOGLOSSUM, idem quod *Genioglossum.*

MESONUCTIUM, est media noctis pars. Ex μέση media, & νὺξ nox. B. **Middernagt.** G. mitternacht. Gall. *La minuit.* A. Midnight.

MESOPLEURII, sunt costarum spatia intermedia, ut & musculi intercostales, in utroque latere viginti duo, undecim externi & totidem interni sunt, ex μέση media, & πλευρὰ latus. Vide *Intercostales Musculi.*

MESPILUS, Est arbuscula mediocriter alta, cujus truncus tortuosus, rami duri & non flexiles: folia Lauri, sed lanuginosa, & in parte inferiori alba: flores sunt magni, rosacei, coloris albi aut rubri: post florem sequitur fructus rotundus post maturitatem rubicundus, carnosus, qui vocatur Mespilum, ejus cutis est tenera, caro dura, alba, saporis austeri, sed post maturitatem dulcis, vinosi, & grati, quatuor vel quinque officula dura, oblonga, inæqualia, & rubicunda habet, in singulis officulis hæret semen oblongum: Mespilum in arbore rarò fit maturum, sed postquam ad suam magnitudinem naturalem pervenit, carpitur, & supra stramen deponitur, donec maturescat. Gr. μεσπίλη arbor Mespili est, μέσπιλον fructus, pro quo recentiores dixerunt μέσπιλον. Undè nomen, me fugit. Fortassis nomen imposuerunt Scythæ, qui lunam μέσπλην vocarunt. Hesychius μέσπλη ἡ σελήνη παρὰ Σκύθαις. Verisimiliùs nomen accepit quod fructus mollior & è sui idoneus, pulpa constat sordida & aspectu ingrata, μέσπιλος ergo quasi μεσόπιλος. Nugari si liceat, à Belgis nomen impositum: His *Mispel* dicitur; & *Mispel* idem est, quod deficit spolium, sive frustra in pomario quæras, quod expiles, Mespila enim quando matura sunt, tempus est, quo nihil in arboribus restat spoliandum. B. **Mispelboom.** G. Ein mispel baum. Gall. *Neflier.* A. Medlar-tree, melder, medeler.

METABASIS, est transitus ab una indicatione in aliam, ab uno remedio in aliud, qui cum prudentia & non temerè fieri debet, à μεταβαίνω transgredior. B. **Een overtreding.**

ding. G. Ubertretung, veraenderung. Gall. *Transition, changement d'indication.* A. A Transgressing from one thing wanother.

METABOLE, est temporis, aëris, vel morborum mutatio, à μεταβάλλω muto. B. **Veranderiug der zaken.**

METACARPUS, & METACARPIUM, est manûs pars posterior, constituitur ex ossiculis quatuor oblongis, volam manûs expandentibus, quæ dicuntur *Postbrachialia*, ex μετὰ post, & καρπὸς manus junctura. Vocatur item *Torus Manus*, *Tubercula*, μετακάρπιον. B. **De agterhand/ nahand.** G. Der berg in der hand. Gall. *Metacarpe.* A. The wrist, the back of the hand.

METACONDYLI, sunt postremi digitorum articuli unguibus proximi; quemadmodùm medii condyli & primi Metacarpio proximi *Procondyli* dicuntur, ex μετὰ post & κόνδυλος digitus. B. **De voorste vinger leden.** G. Die knœbel, oder forderste gelencke der finger. Gall. *Metacondyle.* A. The utmost bones of the fingers.

METALEPTICUS MOTUS, est musculorum translativus, sive transsumptivus motus, & dicitur de motu quodam, quem musculi habent, & similis est motui, sive tensionis speciei illi, quæ à superiori laqueo glossocomii perficitur, à μεταλαμβάνω transsumo. B. **Een overvoerende beweging.**

METALLUM, Gr. μέταλλον, est substantia admodùm ponderosa, solida & rigida, malleabilis, igne fusilis, frigore concrescens, quæ in montibus & cryptis subterraneis invenitur: sunt Aurum, Ferrum, Argentum, Cuprum, Plumbum, Stannum, Argentum vivum, omnia illa hoc versiculo continentur, ut.

Sol, Mars, Luna, Venus, Saturnus, Jupiter, Hermes. Inter metalla aurum solidissimum est, cujus tinctura magnis laudibus à Chymicis effertur, ex μετὰ post, & ἄλλος alter, quia una inventa vena, altera invenitur. *Hermes* sive *Mercurius* numeratur quidem inter metalla, sed quia Metallum malleabile quid est, ideòque Metallis accenseri non potest, & potiùs inter imperfecta, sive mineralia annumerandus erit. B. **Metaal.** G. Metall. Gall. *Metal.* A. Metall.

METALLURGIA, est illa operatio, quâ metalla ex fodinis eruuntur, ideòque operariorum unusquisque vocatur.

METALLURGUS, seu METALLICUS, qui in terræ visceribus metalla scrutatur, ut chymici solent, ex μέταλλον metallum, & ἔργον opus. B. Een metaal-werker / myn-werker. G. Ein ertzgræber, berg-knapp, bergmeister. Gall. *Metallurgiste*, *Maistres de mines*, *Tireurs de Mines*. A. Diggers of Metall.

METAPEDIUM, Gr. μεταπέδιον idem quod *Metatarsus*.

METAPHRENUM, Gr. μετάφρενον, est pars dorsi post septum transversum, ex μετὰ post, & φρὴν præcordium. B. De rug. G. Der ruecken. Gall. *Le Dos*. A. The back.

METAPTOSIS, est morbi in alium morbum degeneratio: ut febris quartana in tertianam & vice versa: apoplexia in paralysin &c. à μεταπίπτω recido, relabor, degenero, transeo. B. Verandering van ziekte. G. Verænderung der kranckheiten.

METASTASIS, est morbi demigratio ab una parte in aliam: quod apoplecticis contingit, cum materia, quâ cerebrum eclipsin patitur, ab eo in nervosum genus excutitur, undè paralysis, à μετίστημι transstatuo. Vide *Apostema*. B. Verplaatsing van ziekte. Gall. *Metastase*.

METASYNCRISIS, est medicamenti foris applicati operatio, quâ ex intimis recessibus humores evocentur. Vide *Oribasium* lib. 1. cap. 34. ex μετὰ trans, & συγκρίνω coagmento.

METATARSUS, sunt quinque officula, tarsi ossibus connexa, quæ plantam pedis constituunt, ex μετὰ post, & τάρσος crates, tarsus. B. Agter-voet. G. Der riesz auf dem fusz. Gall. *Metatarse*, *le dessous du pié*. A. The instep.

METHODICA MEDICINA, est, cujus Author fuit *Themison Laodiceus*, excultor *Thessalus Trallianus*, qui artem sex mensium spatio addici posse clamitabat. Hi signis & causis neglectis ad laxum & strictum in omni morbo respiciebant, ex μετὰ cum & ὁδὸς via.

METHODICI, sunt, qui compendium artis methodo quæsiverunt, scil. *laxi*, *stricti* & *medii* cancellis omnia comprehendentes.

METHODUS, est pars Medicinæ, quâ per indicationes ratiocinando ex datis principiis auxilia inveniuntur, ut deperdita hominis sanitas restituatur, ex μετὰ cum, & ὁδὸς via. B. Beleid van genezinge. G. Manier zu curiren. Gall. *Methode*. A. Method.

METOPIUM, vide *Galbanum.*

METOPUM, est frons, sive pars faciei supra oculos, ex μετὰ post, & ὤψ oculus.

METRENCHYTA, est instrumentum Chirurgicum, seu sypho, quo liquores vaginæ & utero immittuntur, ex μήτρα matrix, uterus, & χύω fundo. B. **Een moeder trechter.** G. Ein mutter-trichter. Gall. *Metrenchyte.* A. Mother-funnell.

METRETES, est mensura maxima apud Atticos, capiens choas duodecim sive libras centum & octo. Aliis centum & viginti libras continet, & olei circa centum & quinque.

MEUM seu MEU, Gr. μεῖον & μῆον, Arabibus *Mu*, unde fortè nomen, ejus Herbæ folia sunt instar anethi aut fæniculi, ideòque *Fæniculum Porcinum* vocatur, ejus radix in usu est, ingrediturque Theriacæ & Mithridatio, aromatica est, est satis crassa, utcunque obtusa, undè radix ursina vocatur in officinis, est etiam oblonga, digiti crassitiei, foris ferruginosa, intùs pallida, aliquantulùm resinosa, saporis & odoris ad Angelicam & Ligusticum accedentis, ob nimiam fragrantiam nonnullis molesta & odiosa; crescit copiosè in sylva Hercinia, aliisque locis montanis, & in montibus campestribus & apricis: apud nos non nisi in hortis cultum inveni. Floret Junio ac Julio. B. **Beer-wortel.** G. Beerwurtz, bærwurtzel, wilderdill, bærndill, bærnsenchel, mutterwurtz, hertzwurtz. A. Spignel, meu, wild dil.

MEZERÆUM, seu Chamælæa, est frutex, & Laureolæ species. Estque vox origine barbarica. B. **Berg-peper/ zeel-bast/ miserie-boom/ kemels-hals/ aardleeuw.** G. Zeilant, keller-hals, zeidel-bast, leusz-kraut, seel-bast. Gall. *Mezereum.* A. Pepper of the monut, douchmezereon, spurge olive, widdow-wail.

MIASMA, est inquinamentum contagiosum, quod spiritibus & sanguini (ut in peste & scorbuto) accrescit, à μιαίνω inquino. B. **Besmetsel.** G. Alles was ansteckèt. Gall. *Maladie contagieuse.* A. A Contagious infection.

MICLETA, dicitur medicamentum sanguinem sistens.

MICROCOSMUS, sic homo dicitur quasi parvus mundus & compendium totius, à μικρὸς parvus, & κόσμος mundus. B. **De kleine wareld.** G. Die kleine welt. Gall. *Microcosme.* A. The little world,

Microphthalmus, eſt, qui à nativitate parvos & fiſſos oculos habet, ex μικρὸς parvus, & ὀφθαλμὸς oculus. B. **Een braad varken-oog / klein-oog.** G. Kleine augen. Gall. *Petit œil*, *œil de Cochon.* A. Little eyed.

Migma, ex mixtio diverſorum ſimplicium, à μιγνύω miſceo.

Migrana, idem quod *Hemicrania*, ſive capitis morbus, qui modo dextram, modo ſiniſtram ejus partem occupat, & ad ſuturam uſque protenditur, quæ doloris interſtitium eſt. *Migrana* compoſitum videtur ex ἡμι ſemi & κάρα caput. Vide *Hemicrania.*

Miliaris Herpes, vide *Herpes.*

Miliolum, eſt tuberculum exterioris palpebræ, magnitudine & duritie granulum parvum Milii referens, ortum ab humore incraſſato hærente in folliculo adipoſo.

Militaris, ſeu Stratiotes, eſt herba aquis innaſcens, ſic dicitur quod milites vulnerati, eâ ſanguinem effluentem ſiſtunt: idem nomen quoque *Millefolium* obtinuit, vocatur etiam *Aloe paluſtris*, *Sedum aquatile* & *Aizoon palluſtre.* B. **Ruiters-kruid / krabben-klauw.** G. Waſſer donderbar, waſſer bitter. Gall. *Jourbarbe aquatique.* A. Water Houſe-leek.

Milium, Planta eſt, quæ habet caulem mediocriter craſſum: folia ſunt ampla & inſtar arundinis: flos apetalus per faſciculos in paniculam laxam diſpoſitus; ſinguli floſculi conſtant plurimis ſtaminibus ex calice plerùmque bifolio ſurgentibus: ſemina ferè rotunda ſunt aut ovalia, flava, aut alba, dura, ſplendentia, in cortice exiguo, tenero, incluſa: radix fibroſa, albeſcens: hæc planta creſcit in locis arenoſis & humidis. Gr. Κέγχρος, ſic vocatur à minutis ficuum granis, ſive gygartis numeroſiſſimis, quas Κεγχραμίδας appellant. Fortè nomen illud inditum à Κεγχρίδι avicula, quæ in altis urbium turribus nidificat. Milium itaque derivari volunt à μέλιν vel μίλιν, ſed probabilius eſt dici à ſeminum copia, quaſi milleſimum ferat granum. B. **Geers / Hirs.** G. Hirz, hirſchen. Gall. *Mil*, *ou Millet.* A. Millet, Hirſe.

Milium Solis, vide *Lithoſpermon.*

Millefolium, eſt planta, quæ plures habet caules, rigidos, anguloſos, villoſos, rubicundos, in ſummitate ramoſos: folia tenuiſſimè & innumerabilibus ferè ſegmen-

mentis divisa & subdivisa, juxta unam longissimam costam, dispofita cui folia adnascuntur instar avium plumæ, odoris satis grati, saporis aliquantulùm acris: flos est congestus in umbellam candidissimam, estque discoideus, radiatus: calix subrotundus, squammosus: semina valdè parva: radix est lignosa, fibrosa, coloris fusci; crescit in locis incultis & arenosis: dicitur, quod ejus folia in plurima segmenta sunt conscissa & divisa. Gr. Μυρίοφυλλον. Vocatur & Achillea, narrat enim Plinius Achillem à Chirone edoctum fuisse medicinam, & artem curandi vulnera, & Telephum proprio telo vulneratum hâc plantâ curasse: *Stratiotes* sive *Militaris* etiam appellatur quòd vulnera ferro facta sanet: atque adeò in militia & castris multus ejus usus sit. B. Duizend-blad/ geruwe. G. Garbe, tausend-blat, garben-kraut, schaaf-garbe, schaaf-ripp, jungfern-augen, branen. Gall. *Mille feuille*. A. Nose-blede, milfoil, yarrow.

MILPHÆ, est defluvium pilorum è palpebris, item medicamenta quæ huic morbo medendo sunt dicata.

MINA, sive MNA, patet ex Dioscoride pondus fuisse unciarum sedecim, sive drachmarum centum viginti octo. Verùm *Attica* levior erat Romana, & pendebat drachmas centum, sive duodecim uncias & semissem. *Romana* pendebat nonaginta & sex drachmas, sive uncias duodecim. *Alexandrina* videtur uncias viginti continere, sive drachmas centum & sexaginta, fortè illa differentia oritur à regionibus, in quibus drachmæ differebant. *Mina* sive *Mna* videtur significare mille. B. Een minne wigts/een pond.

MINERA, est terra sive materia, ex qua mineralia, & maximè metallica ignitionibus & liquefactionibus extrahuntur: uti sunt mineræ auri, argenti, cupri, stanni &c. B. Mineraal. G. Mineral. Gall. *Mine*. A. Idem.

MINERALIA, sunt corpora, quæ vel in Telluris superficie, vel in ejus gremio nascuntur, quorum fabrica est adeò simplex, ut nulla hactenùs perspicientia, ne quidem per microscopia acutissima detexerit in his varietatem inter vasa & ea, quæ his continentur, sed simillimam omnibus partibus affinitatem toti, licèt in plurimis horum fluidarum & consistentium partium concursus certo cognoscatur permistu factus. Huc pertinent septem metalla; tum metalla imperfecta: gemmæ pellucidæ, & opacæ:

La-

Lapides, Terræ, Salia, Sulphura. B. Mynstoffen / mineralen. G. Mineralen. Gall. *Mineraux.* A. Minerals.

MINIUM, est Plumbum forti igne calcinatum, & in pulverem rubrum redactum, ponderosius quàm ante erat, virtutis mirè refrigerantis, si externè apponitur. B. Menie. Gall. *Mine de Plomb.* A. Red-lead.

MINYANTHES, sunt qui Millefolium exponunt. Si à μύρια mille, & ἄνθος, milleflosculum denotat. Si à μηνύειν prodere, indicare, quòd flore suo prodat; an à phœniceo colore seu purpureo floris, tum derivatio esto à Minyum?

MIRABILIS PERUVIANA, vide *Jalappa.*

MIRACH, Arab. vox, idem est quod *Epigastrium.*

MISCE, scribitur plerùmque per M simplex in fine formularum, & denotat mixtionem duorum vel plurium medicamentorum.

MISERERE MEI, idem quod *Iliaca passio*, & *Chordapsus.*

MISTIO, idem quod *Mixtura.*

MISY, est minerale, sive potiùs chalcitidis efflorescentia, colore aurum imitans, aureisque scintillis, dum frangitur, splendens, natum super chalcitim & ex chalciti, non secus ac ærugo nascitur super æs & ex ære.

MITELLA, est species fasciæ sive linteum, in quo brachium læsum sauciumque suspenditur. B. Een arm-band / arm-zwachtel / dwale / daar men de zeere arm in draagt.

MITHRIDATIUM, à Rege Mithridate compositum, & pro Antidoto habitum ad depellenda è corpore venena, ab antiquis plurimi æstimatur, verùm quia constat ex simplicibus, quoad effecta, contrariis, nunc temporis non tanti venit: nam si *Opium* & pauca calida demerentur, tota compositio viribus esset orbata. Hujus variæ dantur descriptiones. B. Mithridaat. G. Idem. Gall. *Mithridate.* A. Idem.

MITRALES VALVULÆ, vide *Episcopales.*

MIVA, est caro sive pulpa mali cydonei cum saccharo in consistentiem spissam cocta. Vide *Marmelata.*

MIXTURA, MISTURA, MIXTIO, MISTIO, CRAMA, CROMA & CHRAMA, est substantia *Solida* vel *Liquida*, ex variis medicamentis commixta. Mixturæ pro scopi, quem habet Medicus, diversitate variæ admodùm

sunt;

ſunt: Guttis maximè, vel Cochlearibus, quandoque Hauſtu uſurpandæ, conficiuntur vel ex Liquoribus ſolis, quales ſunt præcipuè Aquæ deſtillatæ, ſpiritus & olea, quovis modo inter ſe mixtis, ſic ut aquæ miſceantur aquis, olea Oleis, Aquæ Spiritibus, &c. vel ex iiſdem cum Syrupis convenientibus, Pulveribus, Confectionibus, Opiatis, ſive Omnia concurrant, ſive Unum aut Alterum tantùm adſumatur. B. Een mengſel. G. Vermiſchung. Gall. *Mixtion*, *Mixture*, *Melange*. A. A mixture.

MNA, idem quod *Mina*.

MOCHLIA, eſt oſſium luxatorum reſtitutio, μόχλος enim vectis eſt, & μοχλίσκος parva vectis.

MODIUS, Gr. μόδιος, eſt menſura continens ſedecim ſextarios.

MODIOLUS, eſt *Trepanum*, ſive *Anabaptiſton*; quo utimur in profundis oſſium corruptionibus, contuſionibus, fiſſuris & fracturis: non facilè tamen adhibendum, niſi primo oſſium prominentiæ & fruſtula pungant. 2. Cùm ſuprema tabula integra, ſed depreſſa & inſima diſrupta ſit. 3. Cùm ſanguis extravaſatus, corruptione ſuâ, hominem jugularet. *Modus* perforationis hic eſt, deraſis capillis, cutis in formam crucis uſque ad pericranium, prudenter muſculos temporales & ſuturas cavendo, eſt incidenda, & pro hac vice vulnus obligandum, niſi ſanguinis profuſio tam pauca ſit, ut ſimul etiam pericranium à ſubjecto cranio diduci poſſit: deindè poſt aliquot horas, ægri auribus obturatis, Modiolum maſculum ſumito; cujus cuſpis firmiter in cranio eſt collocanda, ſed tam procul à fiſſura ſive fractura, ne dentibus ſuis eam, multo minùs ſuturam attingat; quanquam nonnulli ſuturas non magnopere vitent, & nos certiores reddant, ſe eas tam feliciter, quàm aliæ quævis loca perforaſſe. Tum modiolum manu ſiniſtrâ fortiter teneto, eum dextrâ circumducendo, donec circulum mediocriter profundum incideris, poſteà fœminam (in cujus medio nulla cuſpis) accipe, & eandem ut ante circumducito: interim ſcobem auferto & modiolum ad lubricandum & refrigerandum in oleo & aqua tingito & madeſac. Sanguis jam apparens, ſignum eſt te ad ſecundam tabulam penetraſſe, & tum leniùs premendum, ne meninx incautè lædatur, ubi vacillare incipit oſſiculum, vectim inter crepidines inſerito, diſſolvito,
&

& illud volſella eximito. Gr. χοινικὶν & χοινικὶς. Een been-boor / een trepaan / panboor / boor-ſchyf. G. Ein bœhrerlein. Gall. *Un Trépan*. A. A Borer, or Trepan.

Mogilalos, eſt is, qui cum difficultate loquitur, ex μόγις vix & λαλέω loquor. B. Zwaar beſpraakt.

Mola, Patella, ſeu Rotula, eſt os rotundum & latum, imponitur articulationi femoris & tibiæ, ubi genu, membranoſo ligamento cingitur, exceptâ molâ. Gr. Κόγχη Κόγχος, Μαλη, Ἐπιγονατὶς, Ἐπιμυλὶς Hippoc. μυλακρὶς Hipponacti. B. De knie-ſchyve. G. Die knie-ſcheibe. Gall. *La Rotule*. A. The knee-pan.

Mola Carnea, eſt ſubſtantia carnoſa quandoque etiam fungoſa ſine oſſibus & viſceribus; ſæpè inſtar ſanguinis concreti, nigra; & nonnunquam duriſſima, loco fœtûs in utero producta. B. Een zuiger / vleiſige Mis-dragt. G. Mondkalb, mutter-gewæchs, mutter-kugel, mon-kind, mutterkalb. Gall. *Mole*, *faux germe*, *corps mollace*. A. A mole or deformed birth.

Molares, ſeu Maxillares dentes, Gr. μύλοι & γόμφιοι, vide *Dentes*. B. Baktanden. G. Die Backken zæhne. Gall. *Dents maſchelieres*. A. The cheek tooth.

Mollientia, vide *Emollientia*.

Mollugo, eſt Aparines ſpecies, ob mollitiem dicta, quod ut Aparine, prætereuntium veſtibus non adhæreat. B. Zagt-kruid. G. Meyer-kraut.

Molopes, *Vibices*, *Enchymoma*, *Sugillationes*, idem ſunt, dicuntur rubores vibicum inſtar in febribus malignis, & peſtilentialibus producti, Gr. μώλωψ vibex. Vide *Enchymoma*.

Moly, Gr. μῶλυ, eſt Allii aut cepæ ſpecies, omnia ut in Allio, ſed odor ſuavis, aut non graveolens; dicitur ἀπὸ μὴ καὶ ὄλλω, ſive ὄλλυμι, quod *ab interitu conſervet*, vel ἀπὸ τοῦ μωλύειν τὰς νόσους, *à mitigandis*, *ſedandiſque morbis*, aliud tamen Etymon Ptolomæus Hephæſtion adfert. *De Moly deindè herba apud Homerum agit*, *quam è ſanguine interfecti*, *in Circes inſula gigantes*, *enatam ferunt*, *habereque candidum florem. Circes autem in pugna Socium ſolem*, *etiam gigantem interemiſſe* dicitur, *atque indè*, *quod μῶλος pugnam ſignificet*, *inditum herbæ nomen*.

Molybdæna, ſeu Plumbago, Planta eſt, Perſicaria, fortè dicta ob maculas, quibus maculatur, plumbeas, à μόλυβδος plumbum.

Molybdæna, seu Plumbago, duplex Dioscoridi est : *nativa* & *factitia*. Illa nihil aliud esse videtur, quàm lapis, sive plumbi minera, seu potiùs minera Plumbi & Argenti simul. Factitia est species lithargyrii, videlicet est illud recrementum quod in argenti aurique purificatione cum plumbo, minerave plumbi instituta, fornacis folio concretum, & perustum adhæreſcit. B. **Potloot.**

Molynsis, idem quod *Miasma*.

Momordica, est planta, quæ habet caules exiguos, sarmentosos, angulosos, striatos, scandentes : folia Bryoniæ, sed minora, caulibus longis adhærentia, saporis acris & amari : flores sunt monopetali, campaniformes, quinquefidi, lati, expansi, coloris flavi, albescentis : post florem sequuntur elegantes fructus longi vel rotundi, magis minusve turbinati, cavi, carnosi, elasticâ vi rupti, & semina explodentes oblonga, vel ovata, rubicunda, obducta caliptra plana, margine denticulato : radix est parva, fibrosa : hæc planta colitur in hortis; est planta officinalis, refrigerans & astringens, cujus fructus pomiformis est in usu, Balsaminæ quoad faciem similis, quamvis prorsùs ab eo distinguenda. B. **Balsem-appel.** G. Balsamapfel. Gall. *Pomme de Merveille*. A. Male Balsam apple.

Monoceros, idem quod *Unicornu*.

Monocolum. est *Intestinum cæcum*.

Monohemera, sunt morbi qui uno die curantur, ut *Ephemera* febris, ex μόνη sola, una, & ἡμέρα dies. B. **Eendaagse ziekte.** G. Eine fieber das nur einen tag wæret. Gall. *Maladie d'un jour*. A. A disease of one days duration.

Monopagia, vide *Monopegia*.

Monopegia, est acutus capitis dolor, unum locum occupans, ex μόνοι solum, & πηγνύω compingo. B. **Eenzydige hoofd-pyn.** G. Hauptwehe an einer seiten des haupts. Gall. *Migraine*. A. An acute fixed pain of the head.

Mons Veneris, nominatur superior pubis muliebris pars, præ reliquis nonnihil eminentior, & crispior, quàm in Veneris castris militaturi omnium primo conscendere debent. B. **Venus-berg.** G. Venus-berg. Gall. *Eminence, ou Montagne de Venus*. A. Mountain of Venus.

Monstrum, Gr. Τέρας, nihil aliud est quàm fœtus, sive

five homo perversè enixus, hoc eſt, capite duplici, pedibus aut manibus deficientibus, vel abundantibus, ita ut perfecto homini ſimilis non ſit. B. Een monſter. G. Eine Wundergeburt. Gall. *Monſtre*. A. Monſter, or deformed birth.

MORA BACCI, MORA BATI, MORA VACINIA, MORA VACCINIA. vide *Rubus*.

MORBILLI, quaſi parvi morbi, ſunt maculæ rubræ quæ à contagio aëreo in ſanguine contracto excitantur, quæ neque in molem attolluntur, neque ſuppurantur, ſed cum epidermide deſquammantur, cum febre, tuſſicula, &c. decurrentes; à variolis, ut magis & minus tantùm differunt, ab Arabibus *Bothor* vocantur. B. Mazelen. G. Die maſern, die purpulen, à colore purpureo, kinds blattern, durchſchlechten, bocken. Gall. *Rougeole*. A. The meaſels.

MORBUS, Gr. Νόσημα, Νόσος, à *Morte* dicitur, undè eſt propinqua diſpoſitio ad eam: etenim quicquid morbi nomine venit, non poteſt non initium eſſe, & velut gradus ad mortem, undè patet differre morbos, juxta majorem vel minorem propinquitatem: diciturque eſſe ejuſmodi corporis conſtitutio, quâ actionibus Naturalibus, Vitalibus, Animalibus rectè obeundis ſimus inepti: Morbus eſt duplex, *Pravæ Conformationis*; vel ſuccorum *Incraſſatorum*, vulgò *Intemperiei*: prava *Conformatio*, eſt ſextuplex; conſiſtit enim in Numero, Magnitudine, Figura, Cavitate, Superficie & Situ. *Intemperies* ſive ſuccorum inſpiſſatio eſt venenata ſive contagioſa & peſtilens; vel Benigna, & ſunt morbi vulgares, ut per Idiopathiam, Protopathiam, Deuteropathiam & Sympathiam. Item morbus eſt Simplex, Compoſitus, Multus, Complicatus, Connexus, Disjunctus, Magnus, Parvus Benignus, Malignus, Brevis, Acutus, Longus, Continuus, Intermittens, Salutaris, Dubius, Lethalis, Sanabilis; Inſanabilis, Exquiſitus, Spurius, Hæreditarius, Nativus, Adſcititius, Sanguineus, Bilarius, Pituitoſus, Melancholicus, Vernus, Æſtivus, Autumnalis, Hybernus, Pandemius, Epidemius, Sporadicus. B. Ziekte/ kranktc. G. Kranckheit, eine ſeuche. Gall. *Maladie*. A. A Maladie, Sickneſſe, diſeaſe.

MORBUS GALLICUS, vide *Lues Venerea*.

MORBUS HISPANICUS, vide *Lues Venerea*.

MORBUS

MORBUS INDICUS, idem quod *Lues Venerea.*

MORBUS REGIUS, idem quod *Icterus.*

MORETUS, mulierculis nostris usitatissimum potionis genus aromaticum est, quod parari faciunt, ubi præsumptio imprægnationis adest, persuasum nimirùm sibi habent, falsam imprægnationem eo exturbari, veram corroborari. Moretum dicitur, à Moris seu Diamoro ingrediente. B. Een Moerbezie dranck. G. Ein Maulbeeren tranck, ein iedes gemengtes essen. Gall. *Potion de Meure.* A. A Mulberry drink.

MORIA, *Stupiditas, Fatuitas, Stultitia, Stoliditas &c.* est judicii & intellectus defectus; oritur præcipuè ab imaginationis & memoriæ deliquiis, à μωραίνω stultè ago. B. Kranckzinnigheyt. G. Thorheit. Gall. *Folie, Stupidité.* A. Stupidity.

MOROSIS, idem quod *Moria.*

MORPHÆA, idem quod *Alphus.*

MORPIONES, vocantur, pediculi illi lati, qui ad pubem genitalium, imò & sub axillis in crinibus hospitantur. B. Platluyzen. Gall. *Morpions.*

MORSELLI, idem quod *Morsuli.*

MORSULI, seu MORSELLI, TABULÆ, medicamenta sunt quadrata figura ut plurimùm, parata ex pulveribus, & similibus saccharo soluto exceptis, superque tabulam ligneam, lapideam, cupreamve effusis, ut consolidentur. B. Koekjes. G. Zelt-lein, morsellen. Gall. *Tablettes.* A. Morsels or tablets.

MORSUS CANIS RABIDI, vide *Cynanthropia.*

MORSUS DIABOLI, idem quod *Ornamentum Foliaceum.*

MORSUS DIABOLI seu SUCCISA, vulgus superstitione quâdam motum credit cacodœmona, tantæ efficaciæ radicem hujus plantæ invidere hominibus, atque hâc ratione ubi succreverit, statim eam undiquâque circumrodere. B. Duivels beet. G. Teufels abbiſz. Gall. *Le Succisa.* A. Divils bit.

MORSUS GALLINÆ, est Alsines species, sic dicta quòd gallinis gratum pabulum subministret. B. Hoenderbeet. G. Huener-biſz. Gall. *Morgeline.* A Chickweed, Henbit.

MORSUS RANÆ, est Nymphææ minoris species:

fic appellatur, quod Ranæ ejus morfu gaudeant. B. **Vo fchebeet.** G. Frofchen-bifz. Gall. *Efpece de Nenuphar.* Frog-bit.

MORTARIOLA, feu CAVERNÆ, Loculamen funt quibus finguli dentes funt infixi. Βόθρια *Galeno*, ὀ μίσκοι *Poll. Rufo.* B. **Tands hollen.** G. Die hœlen d zæhne. Gall. *Les Alveoles des dents* A. Caverns of t Teeths.

MORTARIUM, eft vas ex marmore, ære, ferro, li no, vel vitro confectum, in quo piftillo ligneo, vitre ferreo, æreo, vel lapideo res quædam contunduntur. **Een mortier/ bpzel.** G. Ein mœrfel. Gall. *Un Mortie* A. A Morter.

MORTIFICATIO, idem quod *Sphacelus.*

MORUM, idem quod *Pladorofis*, vel *Thymus.*

MORUS, MORUM, eft arbor magna & ramofa, c jus truncus fatis eft craffus, tortuofus, nodofus, corti craffo & afpero obductus: lignum eft durum, intùs fl vum: folia funt inftar manûs ampla, oblonga, acuta, fe rata, dura & tactu afpera, faporis dulcefcentis & vifco Bombycibus pabulum inferviunt: flos eft amentaceu plurimis nempè ftaminibus è calice quadrifolio furgent bus conftans, fed fterilis: Embryo autem abit deindè i fructum nigrum, fuccum vifcofum dulcem habentem, è glomerulis fquamarum, fuccum vifcofum & dulce continentium compofitum, quæ femen amplectuntur ful rotundum: an à morando? Proindè cùm hanc germin re viderimus, frigus minimè timendum fit. Sunt qui Græco hoc nomen derivent, Μόρον enim nigrum denota quòd ejus fructus ob faturum colorem rubicundum, n gri appareant. Gr: Μορέα, Συκαμινέα, & Μόρον. B. **Moer bezien-boom.** G. Maulbeer-baum. Gall. *Meurier.* A. Mu berry-tree.

MOSCHATA NUX & MUSCATA, duplex habetu *Oblonga* nempè, quæ & *Mas* dicitur; alia eft *Rotunda* quæ *Fæmina*, differentiæ gratiâ, appellatur. Nafcitur a bor in Infula *Banda* Indiæ Orientalis: proceritatem ha bet arboris pyri: folia perficæ malo haud abfimilia, ve ut veriùs dicam, breviora, & magis fubrotunda, imò & latiora funt. Fructus appofitè malum perficum refert: cu jus cortex externè per maturitatem inftar juglandis no

tan

ntùm dehiſcit, ſed eo incolæ quoque veſcuntur. Hâc motâ, ſequitur *Macis*, conſtans ex variis ſubrubicundis liolis: hæc item durum corticem inveſtiunt, qui ipſam ucem Moſchatam incluſam ſervat. Leguntur Nuces maræ, lectæ remotis putaminibus aquâ marinâ conſperntur, & ſiccantur ad ſolem, ſiccatis adimitur macis, poſtea nuclei lavantur calce, ut eo meliùs à corruptio ſerventur. Integram unam cum cortice exteriore ſer-). Dicitur & *Nux Aromatica*, *Moſchocaryon*, *Moſchorydion*, *Nux Myriſtica*, ſeu *Unguentaria*. B. Moſcaat oot. G. Muſcat-nuſz. Gall. *Noix Muſcade*. A Nutmeg.

Moschelæum, eſt compoſitio ex moſcho & oleo.

Moschus, quidam eſſe ſaniem ex tumore circa umlicum alicujus animalis promanantem volunt: alii teſticulos ejuſdem, alii aliud quid cenſent. Moſchifera carea, capreæ minoris ſpecies eſt, dentibus duobus versùs feriora prominens, quadrupes, ungulis biſectis, ſine uda. Pilorum colore variegatus ex luteo caſtaninus, & aculis quaſi ſuperbit: Pili in abdomine cinerei, in cate ex albo & cinereo caſtanei, ſunt & longiſſimi. Cærùm in abdomine non longè à poſterioribus pedibus, ninentia quædam eſt, rotunda & dura, ovi gallinacei ediocris magnitudine, pilis albis, iiſque non flexuoſis, d rectis, & ad folliculi faſtigium porrectis obſita. Circa ujus partem inferiorem unica utrinque caruncula appa-t, qualis etiam, licet paulò major, non longè ab iſtis in niſtro conſpicitur latere. Ea autem eminentia, ſive tuior nihil aliud eſt, niſi folliculus quidam in quo moſchus niei inſtar, colligitur. Eſt & alia ſpecies ſed longè vilior. Colligunt enim hujus animalis ſanguinem, quem quieti liquandiu exponunt, deindè ſerum ſupernatans decanant, animali mortuo cutim detrahunt, & exenterant; requum minutim conſcindunt, cumque ſanguine miſcent, ancque maſſam pelli ejuſdem animalis includunt, terræ ommittunt, & per aliquot dies urina perfundunt, donec ateries putrefacta ſit; hanc mumiam exſiccatam pro Moſho venditant. Nonnulli inteſtina unà cum fæcibus adjiiunt. Venit ex India orientali de Tonquin non procul à China. B. Muskus. G. Biſem. Gall. *Muſc*. A. Moſch.

Motos, eſt linteum carptum, quod ulceribus inditur, uo etiam ſanguinis fluxus ſiſtitur, vulgò *Carpi*. B. Pluk-

ſel/ à μοτόω linteamentum vulneribus indo. Gall. *Charp*

Motus Convulsivus, eſt convulſio, quæ alt natim fit inter muſculos, vel fibras antagoniſtas ſive op ſitas. Hic verò motus convulſivus multa complectitur, in multis morbis tragædiam ſuam exhibet, vulgo quid cum vix intuentur, niſi in una illa ſpecie, quam voc *Epilepſiam*, quæ fermè univerſalis eſt, ſed altera quad particularis occurrit, cum in his illiſve muſculis, e maximè in fibris motricibus, quæ longè, longèque f quentior eſt. B. **Stuip-trekkinge.** G. Das glieder ſpann Gall. *Les Mouvemens convulſifs*. A. The convulſive m tions or fits.

Motus Peristalticus, vide *Periſtalticus mot.*

Moxa, venit ex China & Japan. Lanugo quædam ab inferiore parte Artemiſiæ foliis accreſcens, quæ ſc pello abraditur, & poſtea caro pretio venum exponit Inſervit uſtioni, eodem modo ut in Ægypto goſſypiu & olim Hippocratis tempore fungi ſeu Μυκίτες, ſimile ſed magis fuſcam lanuginem ex America allatam, vi Conficitur ex Artemiſiæ vulgaris (latifoliæ) adhuc d recentis foliis exſiccatis, longo tempore in aëre ſuſpen & obſoletis: colligitur verò ad Moxam eliciendam Ar miſia non omni promiſcuè tempore, ſed certis tantùm d bus ab Aſtrologis indicatis. Præparatio Moxæ nullo art cio abſolvitur: tunduntur primum impigro piſtillo fol ad mollitiem rudioris ſtupæ; dein utrâque manu agitan & fricantur aſſiduè, ut priori contuſione jam attritis de dant duriores fibræ, & recrementa membranacea: q bus excuſſis, remanet deſiderata ila inſignis teneritatis h mogenea & puriſſima lanugo, quæ tenellam Regii nom nis Artemiſiam præ cæteris herbis ditare natura ſtudui Lanugo illa coloris cinerei eſt, concipiendo igni aptiſ ma, eoque admiſſo moderatè gliſcens, ſcintilla minùs co ſpicua, ardore temperato, progreſſu lento, donec in villam tota depaſta ſit.

Muccus, idem quod *Mucus.*

Mucago, Mucilago & Mucus, eſt extract viſcida mediante aquâ ex ſeminibus, gummi, radicib &c. facta. B. **Slym.** G. Schleim. Gall. *Mucilage.* A. Slin

Mucarum, idem quod *Mucharum.*

Mucharum ſive Mucarum, vocabulum eſt Ba

rum, quo nonnulli infusionem rosarum per se, alii in-
fionem cum saccharo in syrupum coctam intelligunt,
rtè illud *Mucharum* significabit saccharum.

MUCILAGO, idem quod *Mucago.*

MUCRO CORDIS sive APEX, est inferior pars cor-
s cuspidata. B. **De punt van 't hert.** G. Die spitze des
ertz. Gall. *La pointe du cœur.* A. The point of the heart.

MUCRO, est acumen, in quod pars quæcunque desi-
t. Sic foliorum multorum, siliquarum quarundam, &
inarum omnium extrema in mucronem acuminantur.

MUCRONATA CARTILAGO, vide *Ensiformis Car-
lago.*

MUCRONATUM OS, vide *Ensiformis Cartilago.*

MUCUS, Gr. Μύξα, Βλέννα, Κόρυζα, est excrementum
quidum, crassum & viscidum, quod ad nares & pala-
um defluit, & secretum fuit ex glandulis membranæ na-
s earumque sex cavitates investientis. B. **Snot.** G. But-
en, der unflat, so durch die nasen gehet, rotz. Gall.
ituite, *Mucosité*, *Morve.* A. Snevil or snot.

MUCUS INTESTINORUM, est quædam viscidit as,
x glandulis exsudans, interna obliniens, ne intestina fa-
ilè ab acribus aut duris ingestis lædantur. B. **Darm-
slym.** G. Schleim der dærme. Gall. *l'Humeur visqueuse ou
nuceuse que l'on trouve dans les intestins.* A. The Slime
of the Guts.

MULIEBRIA, vide *Cunnus.*

MULOMEDICINA, idem quod *Veterinaria.*

MULSUM, idem quod *Hydromel.*

MUMIA, ejus habentur quatuor species, *Arabum*
nempè, quæ est liquamen seu liquor concretus exsudans
in sepulchro è cadaveribus Aloë, Myrrhâ, Balsamoque
conditis. Altera *Ægyptiorum* est, sive liquamen ex ca-
daveribus pissasphalto conditis. Nimirùm, hoc condie-
bantur cadavera & vilioris sortis, adeòque & ipsamet ca-
davera nonnunquam eo modo condita prostant. Tertia,
Pissasphaltum factitium, id est mixtum pici bitumen, quod
pro *Mumia* venditant. Quarta, cadaver sub arena solis
æstu torrefactum. Fitque in Hammoniorum regione, quæ
est inter Cyrenarum regionem & Alexandriam, ubi are-
narum Syrtes ventorum turbine sublatæ incautos viatores
obruunt, undè horum cadavera à flagrante solis æstu tor-

rentur & exarefcunt. Omnium præftat prior fpecies.

MUNDATIO, five PURIFICATIO, eft, qua medicamenta à pulvere, corticibus aliifque immun purgantur. B. Zuiveringe. G. Das fæubern, reinig Gall *Purification*. A. Purifying.

MUNDIFICATIVUM, eft tale medicamentum, q ulcera fordibus purgantur. B. Zuiverende dingen.

MURALIS HERBA, idem quod *Parietaria*.

MURIATICA ACRIMONIA, eft acredo humori in corpus humani quibufdam morbis peccans, uti in fc buto, melancholia &c. quæ omni figno fe accedere Naturam falis marini, vel ammoniaci manifeftat fefe, qua fapor in ore falfus femper, fitis affidua & inger ficcitas & rigiditas corporis; urina falfa, tardè putrefcer cum fedimento fpiffo, & cum pellicula tenui pingui inr tante.

MUSCÆ CAPUT, idem quod *Myocephalum*.

MUSCARI, eft Hyacinthi botryöides fpecies; quæ h bet folia longa, angufta, ftriata, fat craffa, fucco plen intra quæ affurgit caulis erectus, fat craffus, rotundu fine foliis: flos eft hermaphroditus, monopetalus, urce latus, vel arbuteus, ad oras in fex crenas reflexas div fus, atque in faftigio caulis in racemum congeftus, den agmine aggeftum, odoris aromatici & valdè grati ferè i ftar mofchi: flori fuccedit fructus fat craffus, triangul ris, divifus in tres loculos continentes femina rotunda, nigra: radix bulbofa, albefcens, habens multas tunicas faporis amari: fic appellatur quod ejus flores Mofchu oleant.

MUSCARIA, in vegetabilibus funt in orbem radiat herbarum comæ, cacuminaque in fafces coacta, à flab fimilitudine, cujus ventilatu mufcæ in conviviis abigur tur, dicta.

MUSCIPULA, eft fpecies floris Armerii, feu *Vifcaria* eo dicitur, quod caules ejus vifciditate obducuntur, qu de caufa mufcæ advolantes vifco illo capiantur. B. **Vliegenet / keikens.** Gall. *Atrape-Mouches*. A. Catech-Fly.

MUSCULUS, eft pars corporis animalis Organica vafis Sanguineis, lymphaticis, Nervis, duobus tendini bus, & fibrofo feu carnofo ventre inftructa, cujus offi cium eft, membra mobilia, appenfa movere. Motio illa

feu

ſeu contractio fit, quando à cerebro, cerebello, vel medulla ſpinali, per nervos ad fibras muſculoſas ſpiritus animales fluunt, & ſimul in ſanguine major eſt determinatio ad eaſdem partes, tum muſculi venter incipit tumere, adeòque partes longitudinales abbreviantur, & tendines ad ſe invicem accedunt, & pars annexa mobilis ad minùs mobilem attrahitur; hâc autem determinatione ſpirituum & ſanguinis ceſſante in fibras muſculares, & liquidis per extrema vaſorum ſuorum oſcula effluentibus, omnia iterùm flacceſcunt. Veteres muſculi corpus in caput, ventrem & caudam diviſerunt, accipentes pro capite, muſculi extremitatem parti, ad quam fit contractio, connexam; pro cauda, muſculi finem ſeu portionem, parti movendæ inſertam, pro ventre denique partem muſculi intermediam, quæ carnium mole tumidior conſpicitur; deindè pro motu obeundo, ſupponebant muſculum, circa caput & ventrem intumeſcere, & deindè quoad longitudinem decurtatam, partem appenſam ſibi propiùs attrahere, ſed quo ritu id fiebat, magnum apud illos ſilentium eſt. Muſculi ſunt vel cavitatibus vel artubus deſtinati, qui omnes à figuris, locis & actionibus variis diverſimodo denominantur. Gr. Μῦς. B. Een ſpier/ de muis/ muskel. G. Die fleiſchmæutz oder mauſz. Gall. *Muſcle.* A. A muſcle.

Musculosa Expansio, vide *Myodes platyſma.*

Muscus, Gr. Βρύον, & Μνίον; quibuſdam Σπλάγχνον & Σφάγνος, Ὕπνον, Δορκαδία Βοτάνη. Arab. *Uſnea*, ſunt plantulæ parvæ ſui generis, arboribus, lapidibus &c. accreſcentes, fortè à mucore appellatur, quòd inſtar mucoris effloreſcat. B. Moſch. G. Moſz. Gall. *Mouſſe.* A. Moſſ.

Mustellanci, vide *Galiancones.*

Mutus, vide *Aphonia.*

Myacantha, ſeu Ruscus, aut Bruscus, ſic appellatur, quod ejus folia rei conſervandæ appendantur, ne mures ob acutas ſpinas, eam lædant, ex μῦς mus, & ἄκανθα ſpina. Vide *Ruſcum.*

Myagrum & Myagrium, Eſt planta, quæ habet caules rotundos, duros, politos, ramoſos, medullam albam habentes: folia ſunt oblonga, & aliquomodo Iſatidis cultæ ſimilia, ſed pleraque ſunt laciniata, & inprimis inferiora: flores ſunt exigui, quadrifidi, in crucem diſpoſiti, flavi: poſt florem ſuccedit fructus rotundus, acu-

minatus, trilocularis eâ lege, ut loculus primus contineat ſemen obrotundum, oblongum, & rubicundum, bini verò vacui apparent : radix craſſa, alba, uno tantùm anno durans, creſcit in pratis, præſertim in regionibus calidis: nomen accepit, quòd inſiſtentes, vel prætervolantes muſcas glutine ſuo implicet, & retineat, nec non captet, à Μυῖα muſca, & ἀγρεύω, capio. G. & Gall. *Cameline*. A. Gold of Pleaſure.

MYCETÆ, MYCETES, ſunt fungi : Μύκης Gr. Μόκητας vocârunt, ab enſis capulo, vel ſummo vertice vaginam occludente : μύκη enſis Theca, Gladii Capitulum, à μύω claudo.

MYCTERES, ſunt nares, ſive humorum pituitoſorum receptacula. B. Snot-ontfangers. G. Die butzen empfangerſz, die naſen lœcher. Gall. *Receptacles de la morve, ou de Pituite*. A. The receptacles of pituitous humors.

MYDESIS, eſt corruptio ſive putredo, ex nimio madore, à μυδάω nimio humore & uligine vitior.

MYDRIASIS, eſt nimia pupillæ dilatatio, & diffuſio, viſui hebetudinem adferens, ex ἀμυδρῶς obtusè, & ὁρᾶν videre. B. Een stomp gezicht. G. Blœd geſicht. Gall. *Vuë foible par la trop grande dilatation de la Pupille*. A. Dim ſinght.

MYELOS, idem quod *Medulla oſſium*, vel *Cerebri* vel *Medullæ ſpinalis*.

MYLE, idem quod *Mola genu*.

MYLOGLOSSUM, eſt par muſculorum quod circa dentium molarium poſtrema oritur, & ligamento linguæ inſeritur, linguamque ſursùm convertere perhibetur, & μύλη mola ſive dens molaris, & γλῶσσα lingua. B. De kauw-tandens tonge-ſpier. G. Der backen zæhnenzung mauſz. Gall. *Myloglosse*. A. Idem.

MYOCEPHALUM, eſt inchoatus uveæ tunicæ prolapſus, in nigro oculi, ab exulceratione ortus, muſcæ capiti ſimilis, ex μύια muſca, & κεφαλὴ caput. B. Een mug-gekops-oog. Gall. *Tête de Mouche*.

MYODES PLATYSMA, eſt muſculoſa expanſio, lata, à claviculis ſternoque incipiens, in collo denſiſſima, menti totiuſque ferè faciei cutem movendo dicata, nam immediatè ſub panniculo adipoſo decurrit, ex μῦς muſculus, εἶδος forma, & πλατὺς latus. MYO-

Myologia, eſt illa pars Anatomices, quæ tradit ſtructuram, ſitum, functionem omnium muſculorum totius corporis, ſive hæc deſcribendo, ſive diſſecando & demonſtrando fuerit occupata, ex μῦς muſculus, & λέγω narro.

Myopia, eſt quædam viſus in rebus diſtantibus cernendis obſcuritas vel abolitio, ſed tamen in propinquis perſpicacia, orta ob oculum anteriùs nimis globoſum, oculum nimis longum, vel quòd lens cryſtallina ſit rotundior: hinc radii lucis ab objectis remotis emiſſi, ob refractiones per tres humores ſe ſecuerunt tranſverſim antequam in retina colligantur, cui medendo appropinquatio objectorum, vel vitrorum concavorum applicatio convenit: ex μῦς mus, quia murium viſum referunt, & ὤψ oculus. B. Bysiende/ stikziende. G. Ein kurtz geſicht, der nicht in die længe oder ferne ſehen kan. Gall. *Myopie*, *la Veue courte*. A. Pur blind.

Myopiasis, vide *Myopia.*

Myops, eſt qui *Myopia laborat.*

Myosotis, id eſt muris auricula, dicitur ſic ob foliorum formam, ex μῦς mus, & ὖς auris: eſt planta, quæ habet caulem exiguum, lanuginoſum, repentem: folia ſunt obrotunda, craſſa, lanuginoſa: flores amæni, lactei, quinque petalis in medio aliquo uſque unica diviſura inciſis, & ſtriatis compoſiti, quos foris ad baſin totidem hirſuta viridantia foliola ſuſtinent, in medio verò ſtamina & ſtilus colore luteo: floribus ſuccedit capſula ſive fructus coma bovili æmulus, apice dehiſcens, ſeminibuſque fœtus exiguis, plerùmque ſubrotundis: radix eſt alba, repens, fibroſa: creſcit hæc planta in montibus. B. Muyzen oor. G. Mauſe ohrlin. Gall. *Oreilles de Jouris.* A. Common Mouſe-Ear.

Myosuros, eſt parvula planta, quæ habet folia graminea, Coronopi inſtar, ſed non laciniata: caules ſunt parvi, tenues, rotundi aut cylindrici, nudi: calix quinque folius, ſingulis foliis appendice inſtructis, deorsùm tendente: floſculi herbacei, ſtaminibus præditi multis ex ambitu fundi ovarii, ſemina in ſpica longa, tenui, acuta, muris caudam referente: radix annua, fibroſa: hæc planta habet ſaporem acrem, & creſcit in pratis: Myoſurus vocatur à μύ⊗ mus, & οὐρὰ cauda, quaſi cauda muris,

 quia

quia spica hujus plantæ muris caudam refert.

MYRACH, Arabica vox est, & idem sonat quod *Epigastrium.*

MYRACOPUM, est Unguentum lassitudinem auferens, ex μύρον unguentum, & κόπος labor.

MYRICA, est arbuscula, dicitur ἀπὸ τοῦ μύρεσθαι à lugendo: sed quid impedit quòd dicamus à contrario, quòd Melancholicis prosit, tristitiamque & luctum omnem, quæ Melancholiam comitari solent, pellat? Vulgò *Tamariscus* vocatur. Gall. *Tamarisc.*

MYRINGA, MYRINX, est *membrana Tympani.*

MYRIOPHYLLUM, est *Millefolium*, ex μυρία numerus infinitus, & φύλλον folium.

MYRISTICA NUX, idem quod *Moschata Nux.*

MYROBALANI, propriè significant glandes ungentarias, ideòque procul omni dubio Veteres Medici aliud quid sub hoc nomine intellexerunt: componitur enim vox ex μύρον unguentum, & βάλανος glans. Qui nobis in usu sunt, prunis exoticis annumerari debent, Veteribus græcis incogniti, ab Arabibus primum inventi, suntque *Chebuli*, *Citrini*, *Bellerici*, *Indi*, *Emblici*. *Chebuli* omnium maximi sunt, oblongi, intùs nucleum continentes, externè colore fusco. Vocantur *Quebolia* & *Quebuli*, *Cepula*, *Chepulæ*, *Chebulæ*, maximi, oblongi, angulosi. *Citrini*, externè sunt colore citrino, & teretes, oblongi & ventricosi, dicuntur lutei, flavi, citrei Gr. ξάνθοι Arab. *Delegi azfar*, intùs nucleum habent. Ipsius arbor folia instar Amygdali habet. *Bellerici* etiam oblongi sunt, cucurbitam referentes, ejus arbor folia habet instar lauri. Vocantur *Belleregi*, *Bellilegi*, *Bellegu*. *Indi*, sunt oblongi & nigri, prioribus minores; folia habent instar Amygdali, vel ut alii volunt salicis. Fructus sunt octangulares. *Emblici* rotundi quidem sunt, sed semper ferè in frusta fissi. Folia habent tenuia, in modum ferè salicis. Appellantur *Emblegi*, *Imblegi*, *Ambegi*, *de Seni*. Omnes illæ species pruni sunt, & inter eas censeri debent, quamvis foliis, regione & fructuum figura ab invicem differant: omnes quoque purgant & astringunt, ferè uti Rhabarbarum. Gall. *Myrobolans.*

MYRMECIA, est verrucarum species, sunt thymo duriora, humilioraque, quæ radices altiùs agunt, majoremque

e dolorem movent, infrà lata, ſuprà autem tenuia, mi-
s autem ſanguinis mittunt: magnitudine vix unquam
pini modum excedunt. Naſcuntur in palmis aut in infe-
ribus partibus pedum, à μύρμηξ formica. G. Breyte-
artze.

MYRON, idem quod *Unguentum.*

MYROPOLA, eſt Unguentarius, qui unguenta ven-
t, ex μύρον unguentum, & πωλέω vendo. B. **Een ſalf-
vkoper.** G. Ein ſalben-kramer. Gall. *Vendeur d'onguents.*
. A Salve ſeller.

MYRRHA, cujus arboris ſit gummi adhuc incertum
t. Eſt tamen Reſina Gummea (concretus gummi reſi-
oſus ſuccus) cujuſdam arboris exoticæ, quæ, cortice
ulnerato, Myrrham profundit, partim in ſubſtratas tege-
s deſtillantem, partim circa caudicem concreſcentem.
lurima affertur ex Arabia, tum etiam ex Regione Ale-
im, quæ Æthiopia eſt. Debet eſſe friabilis, levis, undi-
uâque concolor, minutis glebis amara, acris, odorata
t quæ confracta, venas unguium modo candidas & leves
ſtendit. Antefertur *Troglodítica*, colore palleſcens, ſeu
ubviridis, ſplendens ac mordax. Inutilis eſt ponderoſa,
t coloris picei ſeu nigra. Gr. Σμύρνα B. **Myrrhe.** G. Myr-
hen. Gall. *Myrrhe.* A. Idem.

MYRRHIS, eſt planta, cujus caulis altus, ramoſus,
illoſus, intùs excavatus; folia ſunt magna, ampla, ſtria-
a, cicutam aquaticam referentia ſed magis albeſcentia,
t ſæpè maculis albis notata, mollia, parùm villoſa, colo-
is & odoris Chærophylli, & ſaporis aniſi: flos roſaceus,
t umbellatus, plurimis ſcilicet petalis conſtans inæquali-
us, in orbem poſitis, & calici inſidentibus; qui abit in
ructum ex duobus ſeminibus compoſitum, oblongis ple-
ùmque ſtriatis, ſæpè levibus, aliquando hirſutis, quæ li-
cèt hirſuta, ſemper ſunt ſtriis excavata, nigricantia, gra-
um guſtum aniſi præbentia: radix longa, craſſa, alba,
nollis, fungoſa, aromatica. Dicitur & Cicutaria, ſic di-
cta, quòd cicutæ ſimilis ſit; an nomen à Myrrha, propter
odorem, qui tamen non convenit, habeat, non auderem
affirmare: an à μύρον unguentum ſuaveolens. B. **Wilde
kervel.** G. Wilder-kerwel. Gall. *Cicutaire, Perſil d'Aſne.*
A. Hemlock.

MYRTOCHEILIDES, dicuntur extremæ pudendi
mu-

muliebris margines carnosæ, quæ quoque *Alæ* appellant

MYRTUM, est caruncula in muliebri pudendo, ci rimam, à corrugatione vaginæ excitata.

MYRTUS & MURTUS, est arbuscula semper vir & odora, quæ habet caulem ramosum, flexilem : fo buxi, sed minora, acutiora, polita, splendentia, odo grati : flores ex foliorum alis crescentes, singuli quinq folia in umbellam desinentia habentes, albi, odorati, calicem incisum continentes : calix postea fit bacca o lis, aut oblonga, coronam habens : hæc bacca est virid post maturitatem nigra, succulenta, polita, habens se na dura, albescentia, compacta saporis adstringenti hæc arbuscula crescit in regionibus calidis. Gr. Μυρσίνη Μυῤῥίνη, à Myrsine Atheniensi puella, pulchritudine robore insigni; amica Palladi, in quam, occisa, conve fuit : at quibusdam sic dicta, propter æmulam Myrrl quandam odoris gratiam, quæ in baccis recentibus obs vatur. B. Myrten-boom. G. Myrten-baum. Gall. *My ou Meurte*. A. Myrtle-tree.

MYSTAX, est labium superius, ejusque pili in late bus excrescentes, à μαστάομαι mando. B. De knevels. Der knebelbart. Gall. *La Moustache*. A Muschadoes whiskers on the upperlip.

MYSTRUM MAGNUM, est Antiquorum mensu continens tres uncias, & octo scrupulos vini, & olei tı uncias.

MYSTRUM PARVUM, est Mensura Antiquoru continens viginti Scrupulos vini, vel sex drachmas olei

MYURUS, est pulsus decurtatus aut mutilus, sensi decrescens, vel accrescens, instar caudæ muris, ex μ mus, vel μέρις, pars divisa, & ἐρὰ cauda.

MYXA, est mucus sive humor pituitosus, ex cavern frontalibus, maxillæ superioris, ossis sphenoidis, & co volutionibus 4. ossiculorum spongiosorum membrana gla dulosa investitis ad nares descendens. B. Snot. G. Rot butzen. Gall. *Morve Pituite*. A. Snevel.

MYXA, MYXARIA, vide *Sebesten*.

N.

No. Designat apud Medicos numerum, ex gr. ℞. Jujubarum No. VI. hoc est *Numero sex.*

Nævi, sunt quædam maculæ nativæ, eæque duplis, protuberantes & planæ, quæ sunt figurâ variâ & core diversimodo. Hæ gravidis ex imaginatione falsa, rietate, ecstasi &c. eveniunt. B. **Moeder-vlekken.** G. n angebohren maal am leib, flecken. Gall. *Tache que les fans ont en naissant.* A. A Mole, marcke in nativitie.

Nakir, describitur à *Schenkio*, quòd sit flatus furios, qui transit ab uno membro in aliud, cum dolore. B. ocari potest. B. **Een vliegende wind.** G. Fliegende ind. Gall. *Vent volant.* A. Flying winde.

Napellus, est diminutivum à napus, sic dictus, uòd Napellus radicem habeat quodammodo tuberosam. . **Wolfs-wortel / munniks-kapjes.** G. Eisen-huetein, wolfs-wurtz, kappenblumen, narren-kappen, tufels-wurtz. Gall. *Napel.* A. Wolf-bane.

Napha, sic propriè in officinis vocatur aqua destilla ex floribus arantiorum.

Naphtha, est colamen bituminis Babylonii, consitentia liquidum, ignis rapacissimum, colore nunc albo, unc nigro: procul dubio est idem quod Petroleum.

Napta, idem quod *Natta.*

Napus, est Raparum species: & eadem vox est cum Rapus, vel venit à Νάπυ seu sinapi: dicitur etiam *Bunias.* B. **Steck-raap / parysche raap.** G. Steckrueben. Gall. *Navet.* A. Navew, Long rapes, Turneps, Wild navew.

Napy, vide *Sinapi.*

Narcissus, est planta, quæ folia porri habet: caulis est excavatus, striatus, nudus: flos est liliaceus, monopetalus campaniformis in sex partes sectus, meditullium ejus coronæ instar cingentes: calix autem, qui prodit plerùmque è vagina membranacea, abit deindè in fructum oblongum, vel subrotundum, trigonum, trifariam dehiscentem, in tria loculamenta divisum, seminibusque fætum subrotundis: radix est bulbosa, extùs nigra, intùs alba, viscosa, amara: nomen illud derivare student à Narcisso adolescente in florem sui nominis converso, vel quia torporem (qui Gr. ναρκη est) nervis incutiat, gravedinemque torpidam idcircò Sophocles ipsum vetus magnó-

norum Deorum coönamentum appellavit. B. Tyloe
Paas-leli. G. Narcisz, zeit-losz, hornungs-blum. G
Narcisse. A. Daffadil.

NARCOSIS, est stuporis inductio, ut fit in paral
vel ex opio, aliisque stuporem inducentibus, à ναρκόω
porem induco. B. Een verdovinge. G. Unempfindligk
Gall. *Assoupissement*. A. stupiditie.

NARCOTICA, sunt medicamenta, quæ stuporem
ducunt, & dolorem sistunt, à ναρκόω concilio: Lat. T
por, *Stupor* & Hebetudo sensûs motûsque. Gr. Ναρ
Νάρκημα, Νάρκωσις. B. Verdovende middelen. G. Ar
neyen, welche schlaff bringen, und enempfindlich r
chen. Gall. *Narcotiques*.

NARDUS, Gr. etiam Νάρδος & Ναρδοστάχυς a Naardo
be syriaca Euphrati contermina nomen accepisse, mul
rum est opinio. Aliis Ναρδοστάχυς, quam inter aromata Di
corides recensuit. Duplex hæc species prostat in officir

NARDUS CELTICA, vide *Spica Celtica*.

NARDUS INDICA, sive SPICA INDICA, in Ja
magnâ quantitate crescit, ejusdem in culina apud Javar
usus est, qui calami aromatici, ac junci odorati. Puta
ex locis circa Gangem & Syriam quoque adferri. Cres
ferè ut cæpa aut allium, cujus inferior pars fibrosa e
exindè, tanquam basi aliquot bulbi sive spicæ se erigun
anne hæ infra terram lateant, uti videtur, an suprà pr
mineant, mihi adhuc incertum est. Singulæ spicæ su
quasi fibrillæ sibi invicem connexæ, castanei coloris, od
ris Cyperi: saporem habet nonnihil amaricantem, & ar
maticum. B. Spikenard van Indien. G. Indianisch sp
canarden. Gall. *Spica nard*. A. Indian Spickenard.

NARES, Gr. μυκτῆρες, sunt partes concavæ nasi utrin
que positæ, quæ meatum præbent aëri in respiratione
odoribus, & exitum concedunt excrementis mucosis.
Neus-gaten. G. Die nasen-lœcher. Gall. *Narines*. A. Th
Nostrils.

NASA, idem quod *Natta*.

NASALIA, idem quod *Errhina*.

NASCALIA, sunt globuli, ex eadem substantia qu
pessaria formantur, qui matricis cervici immittuntur. D
stinguuntur à *Pesso* & *Pessario*, quòd *Nascale* sit penici
lus in nodi effigiem mollissimus, ex cotonis vel lanæ flo
culo &c. qui exsuccatur vel succo idoneo vel unguent
convenienti. B. Moeder-zetsel.

NA

NASTURTIUM vulgare, eſt planta, quæ habet cau-
ramoſos, rotundos, ſolidos : folia oblonga, profundè
ciſa, ſaporis acris, ſed grati : flores in ſummitate ramo-
m creſcentes, exigui, quadrifidi, cruciformes, coloris
i vel purpurei : poſt florem ſuccedit fructus ovalis,
mpreſſus, diviſus in duo loculamenta, continentia ſe-
na obrotunda, parva, oblonga, ſublutea, aliquantulùm
mpreſſa, in cacumen pallidum deſinentia, ſaporis acris,
aricantis : radix fibroſa, ſimplex, lignoſa, alba : hæc
anta in hortis colitur : Naſturtium verò aquaticum eſt
ecies ſiſymbrii. Fortè à naſcendo, quòd citò creſcat.
ii autem appellari volunt à naribus torquendis, quòd
ore & ſeminis acrimonia ſternutamenta provocet. Gr.
έρδαμον. Vide *Cardamon*. B. **Kersse/ starkost**. G. Kreſ-
Gall. *Creſſon*. A. Creſſe.

NASUS, eſt media faciëi prominentia; eſtque exter-
s vel internus. Intùs conſtat ex duabus cavitatibus, na-
s dictæ, oſſibus, cartilaginibus. *Externus*, habet par-
m ſuperiorem immobilem & continet radicem, dorſum,
inam, & inferiorem magis mobilem : dividiturque in
lobulos, *Alas* & *Pinnas* &c. Eſtque odoratus inſtru-
entum. *Naſus* pro diverſa conformatione varia accepit
omina, dicitur parvus, ſimus, aquilinus, acutus, mag-
us &c. Gr. ῥὶς & ῥὶν. B. **De neus**. G. Die naſe. Gall.
e nez. A. The Noſe.

NATA, idem quod *Natta*.

NATES, eſt infimi ventris poſterior & inferior pars
aximè carnoſa, quâ ſedemus. Gr. γλȣτοί. B. **Billen /
ars-billen**. G. Die arsbacken. Gall. *Les feſſes*. A. The
ippes, vel Buttockes.

NATES CEREBRI, ſunt duæ prominentiæ orbicu-
res, poſt nervorum opticorum Thalamos, quæ ſuperio-
caudicis medullaris parti accreſcunt, in homine mino-
es ſunt, in brutis verò Majores. Gr. γλȣτοί. B. **De bil-
en**. G. Des hirns arsbacken. Gall. *Les Nates*. A. The But-
ocks of the braine.

NATTA, eſt tumor magnus & mollis, ſine dolore &
olore, in dorſo præcipuè excreſcens, quandoque tamen
n humero & aliis partibus erumpens, ex tenui quidem
adice pendens, ita tamen incrementum ſumens, ut ali-
quot libras pendeat & Melonis vel Cucurbitæ quantita-
tem

tem æquet, ejus materia eſt adipoſa, ideòque ad ſte mata referri debet. B. Een ſpek-apoſteum / wenne. Ein ſpeckgeſchwulſt. Gall. *Steatome.* A. Idem.

NATURA, Græcè φύσις dicta, à φύω creſco, naſ Hujus vocis in medicina autor eſt Hippocrates, quâ luit, prout ex ejus ſcriptis colligendum, *Complexum nium partium tam ſolidarum quàm fluidarum corpus male conſtituentium ſimul ſumptarum, in ſuo motu quiete, prout benè ſe habent:* undè non eſt ens diſtinct & ſingulare à corpore, verùm ipſum corpus, ejuſ omnia ſimul: Verùm prout vocibus variæ attribui ſol ſignificationes, hinc poſteà ſumpta fuit pro Deo ipſo, omnibus quoque ejus operibus: à Phyſicis pro illa corporibus conditione, quâ ſolâ poſitâ ponitur corp quâ ſublatâ tollitur; Vulgò ſumitur pro naſcendi vi, id que partes genitales utriuſque ſexûs appellarunt *Na ram.* B. dicitur Natuur. G. Die natur. Gall. *La Natu* A. Idem.

NATURALES FACULTATES, ſunt in corpore mali illæ, quæ faciunt, ut heterogenea alimenta aſſu ta fierent iterùm pars corporis animalis, ſeu ejus natu cum enim corpus perpetuò deteritur per ſuum motu requiritur ut detritum reſtituatur, id fieri nequit niſi a mantur, quæ nondùm ſunt illud corpus animale (h heterogenea) quæcunque igitur actiones in corpore n tant illa heterogenea, ita ut abeant in corpus ipſum, cantur *Facultates Naturales.* Sunt igitur hæ Actio Maſticationis in ore, concoctionis ciborum in ventri lo, & Inteſtinis; concoctorum per lactea & ductum Th racicum in ſanguinem delatorum, in corde & Pulmo bus compreſſio, attritus, mutatio; applicatio in loc partium detritarum &c. B. De natuurlyke werkin G. Natuerliche wurckung. Gall. *Les Facultez ou Foncti naturelles.* A. The natural faculties.

NAVICULARE Os, dicitur & Σκαφοειδὴς & *Cym forme*, eſt tertium os tarſi in utroque pede. B. Het ſchee beentjen. G. Das ſchiff gleiche beinlein. Gall. *Os navi laire.* A. Ship bone.

NAUSEA, Gr. Ναυτία, eſt Faſtidii ſpecies & ad v mitum conatus, qui aut ſubſequitur aut non, labiis in rioribus tremore actis, & plerùmque humore ex ore flue

